

John Carter Brown
Library
Brown University

Sabin XII. 52175

ORBIS TERRÆ PARTIVM

SVCCINCTA EXPLICATIO, SEV SIMPLEX ENVmeratio, diſtributa in ſingularum partium regiones:

VBI SINGVLIS REGIONIBVS SVAE VRBES, ELOGIA, ET PRAEconia, Perſonæ, ſiue illuſtres, ſiue infames, fontes, merces, ſingularia & propria ſingulis, & cætera quacunq; ratione inſignia, admiranda & noua adtribuuntur.

MARIA ITEM, LITTORA, MARIVM SINVS, PENINSVLAE, ET Inſulæ maris magni ſiue Oceani, & maiores minoresq; Inſulæ mediterranei maris, eodem ordine exponuntur.

Cum indicatione autorum, tum veterum, tum recentium.

A

MICHAELE NEANDRO.

Tertiæ editioni addita ſunt alia aliorum diuerſorum auctorum ſcripta lectu iucundiſſima, digniſſimaq;, quæ altera pagellæ facies indicabit.

Cum Gratia & Priuilegio.

LIPSIÆ.

M. D. LXXXIX.

13 9.

PRÆTER CÆTERA
QVÆ NON INVTILITE[R]
autor recentiori huius operis editio[ne]
addi curauit, etiam hæc, quæ ſe-
quuntur, acceſſerunt.

I. Itinerarium D. Salomonis Svveickeri qui è Thracia in Aegypto, Palæſtina, Arabia atq[;] Syria peregrinatus eſt, autore Martino Cruſio vtriusq; Eloquentiæ Profeſſore Tubingæ: cum copioſiore eiusdem explicatione, adiectioneq[;] Græcorum de Svveickero teſtimoniorum.

II. Epiſtola continens Hodœporicum nauigationis ex Conſtantinopoli in Syriam, Palæſtinam, Agyptum, & ad montem Sinai: Nec non de bello Perſico, & circumciſione Mahometi filij Imperatoris Turcici, alijsq́; rebus Conſtantinopoli non longo tempore antè geſtis.

III. De Eccleſia & religione Aethiopum ſub Imperio precioſi Ioannis D. Matthæi Dreſſeri vtriusq; linguæ, & hiſtoriarum Profeſſoris in Academia Lipſienſi oratio.

IIII. De Ruſſorum, nec non Tartarorum religione, ritibus nuptiarum, funerum, victu, veſtitu, &c. vera & luculenta narratio ad Dauidem Chytræum recens ſcripta: cum alijs eiusdem argumenti de religione & ſacrificijs veterum Boruſſorum ad Clariſs. V. Georgium Sabinum à Ioanne Meletio olim miſſis.

NOBI-

NOBILISSI-
MIS IVVENIBVS, PI-
TATE, MODESTIA ATQVE IN
teris linguisq́ profectu laudando ornatiſſimis,
Chriſtophoro Sigiſmundo, Ioachimo
riderico, Ioanni Henrico, *fratribus no-*
iliſſimi viri, D. Henrici à Bila, *ſapientia,*
octrina multa & varia, eloquentia, magnoq́
ſu rerum clariſſimi & præſtantiſſimi, ac hinc
lluſtriſſimi Ducis AVGVSTI, *Electo-*
is Saxoniæ Conſiliarij celebris, Domini in He-
ieroda & Stapelburg, *& præfecti Epiſco-*
patus Mersburgici, filijs optimis, ami-
cis ſuis dilectis & honorandis.

S. D.

NObiliſſimi Iuuenes, pietate, modeſtia, generis ſplendore, ingenio atque in literis, linguisque profectu laudando ornatiſſimi, venit aliquando ad nos Ilfeldam amicitiæ ac colloquiorum ergò vir quiſpiam, doctrina omni, nomine atque dignitate præter cæteros omnes præditus, non

modò in illa Academia, cui traditu fuerat quaſi Rector & inſpecto quiſpiam perpetuus, ſed qui etiam per Europam ferè vniuerſam, & in magnorum Dominorum ac Principum aulis non vulgari, ſed præcipua & ſingulari autoritate antecellebat, vbi fuit aliquandiu, quod in veteri verſu dictum eſt: ῥητὴς πρηκτὴς τε ϖα-γαίολος οἷος ἀπ' ἄλλων.

Tametſi verò in doctrina Eccleſiæ non vbiq; conſentientes opiniones cum illo viro haberemus: tamen ille his nihil offenſus diligebat me mirificè, colloquebatur libenter, & ad illam rem occaſiones, ſi quæ offerebantur, nullas negligebat, quòd exiſtimaret literas eruditas me amare, & ibi plurimum ocij atq; temporis ponere, quarum ille tanta cura tangebatur, vt ſomnum aliquando præ illis diceret, ſe non poſſe capere. Ac quantum in omni literarum, linguarum & doctrinarum eruditarum omnium genere, ſtudio

tudio & labore fuerit conſecutus, locent monumenta & eius libri, qui n manibus eruditorum omnium verſantur hactenus, & verſabuntur n illis etiam deinceps ſemper, σέβας μέγα ἐσσομένοισι.

Colloquium Neandri cum viris aliquot doctrina omni excellentibus.

Adducebat tum ſecum ille in duobus curribus ex vtraq; Academia vicina, viros doctrina multiplici, ingenio, ſapientia atq; nomine in illis duabus Academijs præſtantes & eximios, quo nihilominus eum vnum tunc vt Præceptorem & maiorem colebant & venerabantur.

Dum verò tantis hoſpitibus conor præſtare, quæ poſſum cuncta humanitatis, beneuolentiæ atq; hoſpitalitatis officia, ac cum inter conuiuandum, quod fieri ſolet, tum de alijs rebus, ante omnia autem de literis, Scholis & Eccleſia multa amicè & familiariter colloquimur, infit ille, nunc tandem, DEI ſingulari beneficio, perfectum ſtudio atq; labore Megalandri Lutheri, qui fue-

rit φωστῆρος Theologorum,& magni καὶ πανσόφου, & omniſcij,& qui νοῦς τοῦ τόπ
exſtiterit Philippi Melanchthonis, atq; aliorum excellentium virorum opera vt & puritas doctrinæ reſtituta ſit Eccleſiæ, ſitq́; nunc nihil reliquum, quod Scholis etiam & Iuuentuti deeſſe poſſit, cùm etiam illis ita conſultum ſit in traditione artium, literarum atq; linguarum eruditarum facili, perſpicua, plana atq; expedita, vt, cur queri & deſiderare deinceps aliquid Scholæ velint, cauſam iuſtam non ſint habituræ. Quæ ipſe tunc oratione facunda, erudita & luculenta commemorabat & exponebat, non ſine voluptate omnium, qui tunc vnà accubueramus.

Ac cum ego fretus & humanitate eius præſtantiſſimi viri, beneuolentia, in me affectione, propenſione & voluntate ſingulari contra quàm ille ſentiret, nullam offenſam formidando, affirmarem eſſe etiam vnum, quod iuuentus hactenus requirat:

uirat: ac ille contra reſponderet,
iirari ſe, neq; ſatis ſcire huc vſq;
oſſe, quid illa, aut etiam qui di-
centium ſtudijs in Scholis præſint,
oſſint in vlla doctrinæ parte deſi-
lerare: Ne itaq; ſuſpenſum diutiùs
enerem, protuli has noſtras pagel-
as, quas mittere me ad vos, præſtan-
iſſimi iuuenes, ἅμματος ἀγαθοῖο φίλ-
ατα τέκνα, mox dicam, vt inde intel-
igere diſceret, quò tenderet ἀντίπα-
ος noſtra oratio, & cognoſceret
nde requiri in Scholis, tum à di-
ſcentibus, tum etiam docentibus,
uccinctam, ſed tamen eruditam &
ccuratè conſcriptam partium om-
nium præcipuarum orbis terræ e-
numerationem, & in his omnium
orum, quæ paſſim in tam latè pa-
ente orbe ſint præcipua, illuſtria,
& non ſine cauſa ſcitu neceſſaria ad
explicationem multarum rerum, e-
rum præcipuè, quæ in Scholis tra-
di, enarrari & explicari ſolent, ta-
metſi in Eccleſia etiam, & cætera ho-

Aliquid adhuc deſiderari in ſcholis.

Partium orbis terræ enumeratio cur vtilis?

Topographia & Chronologia duo oculi hiſtoriæ.

minum vita, illa doctrinæ pars lucem multis rebus afferat, cùm Topographia & Chronologia, locorum & temporum indicatio & cognitio, ſint quidam duo egregij oculi vniuerſæ omnium ætatum atq; temporum hiſtoriæ, de quo tunc non fuerat neceſſum pluribus, ne ſcientibus loquerer, dicere, cùm non eſſet tunc, qui contradiceret, neq; fortè nunc ſit, qui diuerſum diſcentibus perſuadere ſtudebit. Ille verò, hac mea oratione & σκιογραφία, ſiue delineatione rudi & deformi eius rei commotus, reſpondit rectè me ſentire, & toto ferè illo itinere, quod fuerint diebus ſuperioribus emenſi, ad me profecturi, de nulla ferè re alia, quàm de tali aliquo libello breui & erudito conſcribendo, ſermones multos vltro citroq; cum Comitibus ornatiſſimis ac præſtantiſſimis habuiſſe, optareq; ſe ex animo, vt tale aliquid exſtet in publico, aut ſaltem mox alicuius erudi-

ruditi induſtria elucubratum in publicum veniat.

Tametſi verò tunc neq; noſtras pagellas, quamuis rudes & ineptas, improbaret, & ſuum illis locum relinqueret, tamen cùm exactius, eruditius & conſummatius quiddam inter cæteros ego etiam deſiderarem, oſtenderem etiam tunc querelas magnorum & doctorum virorum è libris ipſorum exſtantibus prolatas, quibus ipſi quoq; requirebant orbis deſcriptionem & explicationem eruditam, omnium à nobis, qui tum vnà ad vnam menſam accubueramus, omnibus precibus rogabatur, vt ipſe talem aliquem libellum eruditum in vſum ſtudioſæ iuuentutis conſcriberet, cùm nemo id melius & rectius poſſit, cùm in omni literarum ac ſtudiorum genere non modò verſatiſſimus, ſed etiam exercitatiſſimus eſſet. Quamuis verò multa prætenderet, cur noſtris precibus locum dare neq; acquieſcere poſſet,

inter cætera verò, & quidem ante omnia occupationes ſuas multiplices, omnibusq́; notas, easq́; ſubinde nouas: tamen cùm nollet tot precibus tot tantorumq́; amicorum, qui eodem tempore contentioſiùs ab illo idem publico nomine peterent, repugnare, vt nobis animum expleret, annuit tandem.

Mihiq́; tunc id negotij tum ab ipſo, tum etiam Comitibus eius datum eſt, vt tanquam ἐργοθιώκτης cum omnibus occaſionibus promiſſi illum admonerem, & inſtarem, quibus poſſem modis & rationibus, vt tantum temporis negocijs ſuis multis ſuffuratus, quantum ei ſcriptione ſufficeret, operi promiſſo quamprimum manum admoueret. Ne verò & mihiịpſi & ſtudioſæ iuuentuti defuiſſe viderer, ſcripſi ad eum aliquotiens copioſè, monui ſedulò. Ac tametſi aliquotiens placidè atq; benignè reſponderet, & peteret morulam breuem non iniq; ferrè, aliquando

quando etiam ſcriberet librum cœptum & pertextum, editurum cum inſcriptione & mentione nominis mei honorifica, vt conſtare omni tempore poſſit de amicitia, quæ vtrinq; nobis longo tempore interceſſiſſet, tamen cùm occupationes eius multijuges ſubinde magis creſcerent, ei rei nunquam vacare, ſcriptionem nunquam ordiri, ne dum pertexere potuit. Ac cum etiam deinde non multò poſt, præter ſpem fortè & exſpectationem, fortuna, qua ſplendida longo tempore vſus fuerat, mutaretur, adeò vt triſtia & aduerſa multa experiretur, multò minus deinde incoare atq; perducere ad finem optatũ tractationem eius argumenti huc vſq; potuit.

Ideoq; tametſi illo potius libello, quem ille nobis exactè perfectũ & eruditum potuiſſet conſcribere, vti maluiſſemus, tamen, quia in hoc genere commodiores pagellas habere non potuimus, noſtras illas

ruſti-

ruſticas & deformes, inuiti etiam hactenus retinuimus & retinemus etiam deinceps, & nunc de amicorum, Typographi ac Bibliopolarum hortatu qualeſcunq; etiam illæ ſint, in publicum edimus: nam facimus pro noſtris facultatibus mœnia, planeq; quòd à vetere ſapiente Poëta ſcriptum eſt, οἶος ἐμὸς οἶκος ὑπάρχει, τοῖα καὶ φέρω, cùm mola etiam ſalſa litent, qui thura non habent. Ac petimus à viris bonis & eruditis & ſtudioſa iuuentute, vt tantiſper eas pagellas rudes placidè ferant, donec ſit qui meliores, commodiores & vtiliores diſcentibus edat.

Ac fortè eruditiores aliqui excitabuntur ad eruditiorem & pleniorem tractationem omnium eorum, quæ in his noſtris pagellis rudi quadam & agreſti σκιογραφίᾳ adumbrata ſunt & delineata. Ac quantum hîc præſtare, & quàm egregiam hic operam nauare poſſint viri reuerendiſſimi ac omni doctrina ornatiſſimi Io-

anne:

annes Guilielmus Stuckius, πολυίςωρ ille θαυμάσιος, & Henricus Buntingus, Doctor verbi diuini in ducatu Brunſuicenſi, docent alterius Commentarij luculenti, eruditi ac varij in Periplun ponti Euxini, & maris Rubri Arriani Philoſophi Græci, & hiſtorici, & ſcriptoris eorum, quæ Alexander ille Magnus feciſſe præclarè & ſapienter dixiſſe dicitur: Alterius verò Itinerarium Eccleſiaſticum, quibus duobus vtriuſq; libris ac ſcriptis in hoc genere, mea quidem opinione & ſententia, nihil extat elegantius & eruditius.

Ioannes Guilielmus Stuckius. Henricus Buntingus Polyiſtores admirandi.

Itinerarium Eccleſiaſticum.

Et ſunt multi alij præſtantes viri, quibus & ingenij, & doctrinæ, & ocij plus eſt, quàm nobis diſtractis multis mille modis, & ſtudiorum & laborum difficilium & moleſtorum varietate, adeò vt rariſſimè ad vnam ſemihorulam vni alicui rei continuò vacare queamus, qui ipſi etiam hìc egregium aliquid cum laude nominis ſui ſempiterna nauare poſſent. Id

verò

verò ne grauatè faciant qui poſſunt, vt quamprimùm noſtræ cartæ pueriles è manibus omnium excutiantur, & melioribus, commodioribus ac vtilioribus ſubſtitutis, è hominum memoria ſempiterna tollantur, peto ab illis ſtudioſiſſimè.

Principum ac nobilium filij ferè equitare tantum optimè diſcunt.

Vobis autem, nobiliſſimi ac præſtantiſſimi iuuenes, illam noſtram opellulam & veſtro nomini inſcribo, quia non animum abhorrentem à literis & Muſis, quod ferè vulgus nobilium veſtri ordinis hominum facere conſueuit, geritis, neq; tantum equitare optimè diſcitis, quod Carneades ſapiens ille Philoſophus apud ſapientiſſimum Plutarchum, de nobilium ac Principum liberis, dictitare ſolebat, eos nihil quàm equitare melius diſcere, ἄλλο οὐδὲν εὖ καὶ καλῶς μανθάνειν, ἢ τὸ ἱππεύειν μόνον, quod equus videlicet minus illis, quàm Parentes, Præceptores & inſpectores indulgeat, eoſq; attentos hic vel inuitos faciat, ne ſi negligentes, v fer

ferè alibi ſolent eſſe, hîc quoq; fuerint, ſubitò iaceat in Dreckis / qui modo Reuter erat, ſecundum id, quod nobilis quidam Germaniæ Poëta de malo equite aliquando fecit, ſed multò magis, quodquidem præcipuè neceſſarium erat, ſolumq; ac vnum, vt optima pars, diligendũ, de conſilio nobiliſſimi, laudatiſſimi, doctiſſimi atque ſapientiſſimi veſtri patris, ante omnia diſcitis magno ſtudio neq; minore ſucceſſu pietatem & literas, quæ duo coniuncta ſola hominem beatum, nobilem atque illuſtrem efficere poſſunt, & extollere ad dignitates & honores euehere altiſſimos ſolent, ac illa ratione theſaurum vobis acquiritis & comparatis poſſidendum, cuius generis ſimilem neq; pater veſter celeberrimus comparare aut relinquere vllum poteſt, quantumuis etiam vobis magnas opes relinquat, Midæ opibus Cræſiq; diuitijs nobiliorem, potiorem atq; pretioſiorem. Quæ res

Quæ res præcipuè nobilitent hominem.

res vt patrem veſtrum ornatiſſimum ſuſtulit ad honores, quibus fungitur apud magnos & illuſtres Principes, ampliſſimos, ita vos quoq;, ſi, quomodo cœpiſtis, ſtudia veſtra feliciſſimè cœpta ad finem optatum perducere contenderitis, literæ prouehent, vt conſpicui ſitis aliquando exemplo patris veſtri ſummi viri dignitate, conſilio ſapiente, autoritate, opibus atq; potentia, cùm nullum ad illam rem adiumentum, viro præſertim nobili, & decus maius atque præclarius ſit, nihilq́; ſit, quod celerius in aulis magnorum Principum extollat, dignitatibus & honoribus ornet, & adaugeat viros nobiles, quàm ante alios ſui ordinis nobiles gregarios doctrina antecellere, ſapientia & eloquentia.

Quæ cum non aliunde melius & rectius petantur, quàm ex doctrina, quæ literis humanioribus eſt comprehenſa (exoſa tamen ferè veſtratibus vel illo etiam nomine, quod

non

non opibus, non maiorum imaginibus, ſed ſtudio, labore indefeſſo atque diſcendi voluntate ſeria atq; aſſidua comparetur, quæ fugimus plerıq; omnes, cum omnes à labore procliues ſimus ad libidinem, quod ſapiens Comicus, propria experientia edoctus verè & ſapienter ſcripſit) Alphonſus Rex ille ſapientiſsimus & literatiſsimus Arragonum, ac propterea non ſine cauſa illo nomine celebratiſsimus, quomodo de ſapienter, eruditè, ingenioſè ac præclarè multis eius factis, cogitatis & dictis exſtant magnorum virorum iucundi lectu ac erudita varietate conditi Commentarij, cùm cognouiſſet nobilem in aula ſua illiteratum ac propterea literarum & literatorum hoſtem, vt ſuam inſulſam inſcitiam excuſaret, velaret & ornaret dixiſſe: non decere nobilem & Principem virum literas, verè atq; ſapienter reſpondit: Eam vocem bouis non hominis eſſe, ne dum nobilis viri de-

Alphonſus Rex Arragonum literatiſſimus.

Vox non decere nobilem literas improbata.

b for-

formantis ſe & ſuam aulam, quam eſſe volebat Gymnaſium atq; Scholam pietatis, doctrinæ, ac omnis modeſtiæ, ac ſapientiæ, ac nobilem Principemq; indoctum ſimilem eſſe aſino coronato, & mortuos eſſe optimos conſiliarios, ex libris videlicet veterum ſapientum & literis peti doctrinam, ſapientiam & conſilia honeſta & ſalutaria, ſine quibus neq; nobiles verè ſint nobiles, neq; imperia atq; reſpublica conſiſtere ſine illis poſſint, neq; veram nobilitatem conſiſtere in maiorum titulis, ſtemmatis atq; imaginibus, ſed in doctrina erudita, virtute atq; ſapientia, quomodo verè & ſapienter ſcripſiſſet Poëta vetus & ſapiens, vbi inquit:

Princeps nobilis indoctus ſimilis aſino coronato.

Mortui optimi conſiliarij.

Et genus & proauos, & quæ non fecimus ipſi
Vix ea noſtra puto.

Symbolum doctrina ac virtute nobiliſſimi Franciſci à Dombsdorff.

Illis verſibus tanquam ſymbolo vtitur pietate, doctrina omnigena, ingenio, memoria ſtupenda, ſapientia, eloquentia, amore literarum & omnium, qui literas magnifacere exiſtiman-

mantur, amicus maximus, ducis Electoris Palatini miniſter atq; conſiliarius, noſtri ſemper ſtudioſiſſimus atq; cupidiſſimus, Franciſcus à Dombsdorff, adeò vt etiam in fronte ſingulorum eius librorum præſcripti legantur: quorum tamen in Bibliotheca ſua inſtructiſſima in omni doctrinarum ac linguarum genere numerum immenſum poſſidet.

Bibliotheca Franciſci à Dombsdorff.

Ac cùm antè annos non ita multos Princeps quiſpiam literatiſſimus & eloquentiæ Ciceronianæ callentiſſimus & ſtudioſiſſimus adduceret ad Academiam filium Principem, ac altero mox die ipſe quoq; ad auditorium & lectorium publicum adduceret eundem, ac tunc in illa celebri Academia Præceptor celebris in explicatione Chronicorum ſiue ſponte, ſiue occaſione ſic ferente celebratas illas Alphonſi voces Scholaſticis commendaret & recitaret, pater Princeps illuſtris & eruditus, ac hac de cauſa præſtans inter cæte-

ros Germaniæ Principes, filium Principem geſtu, vultu, atq; nutu viſus eſt admonere, vt has voces ſapientiſsimi Principis atq; Regis, animo atq; cogitatione complexus perficere ſtuderet, diſcendo pietatem & literas, ne aſinus aureo vellere veſtitus, ſed locupletatus & ornatus, nobilitatus & illuſtrior factus pietate, doctrina omnigena atq; ſapientia domum ad parentes illuſtres reuerteretur, factus id, quod de veterum Græcorum atq; Romanorum nobilibus atq; patricijs viris, qui non modò laude rerum bellicarum, ſed etiam doctrinarum ſtudijs excellere & nobilitati eſſe ſtuduerunt, apud veterem probatum ac ſapientem Græcum ſcriptorem, ex Archilochi, veteris & ſapientis Poëtæ, carmine quodam refertur, his verbis:

Veteres Græci atq; Romani Principes pleriq; literati fuerunt.

Αμφότερον θεράπων μὲν Ἐνυαλίοιο θεοῖο
καὶ μουσᾶν ἐρατᾶν δῶρον ἐπιστάμενος.

Volui autem etiam illo nomine libellum illum cum mentione veſtr

nomi-

nominis honorifica exire, quòd de Præceptoris veſtri ſermonibus cognouiſſem, ſpontè vos rapi ad lectionem veterum ac recentium hiſtoriarum, ac vltrò nonnunquam quandam partem expoſitionis hiſtoricæ vtilis ac eruditæ latina oratione expoſitam reddere, & quidem tunc cũ feriari vobis à ſtudijs, & ocioſis eſſe liceret, intuiti nimirùm, vt alibi, hîc etiam in exemplum laudandum Patris veſtri, qui vt amans eſt omnis doctrinæ, ita cum intelligat multarũ rerum explicationem, etiam in foro & omni vita, peti ex hiſtoria vetere Græca, Romana atq; recente, lectionis hiſtoriarum omnium gentium, omnium ætatum atq; temporum, præſertim ſi illæ methodo plana atq; expedita ſint traditæ, adeò ſtudioſus eſt & amans, vt diebus ſuperioribus cùm ad nos Ilfeldam acceſsiſſet vnò cum nobiliſsimo genere, virtute, doctrina, ingenio, ſapientia, eloquentia, iurium cognitione, dignitate

Ericus à Perlips nobilis doctrinæ literatæ ac ſapientiæ nomine celebris.

atq; honoribus præſtantiſſimo Dn. Erico à Perlips, Ducis Electoris Saxoniæ conſiliario, dicaſterij Electoralis ſupremo Iudice & Thuringiæ ſupremo præfecto cum mãdatis ſui Principis illuſtriſſimi Ducis Saxoniæ ad tractationem & explicationem cuiuſdam negocij, tametſi fere ſemper eſſent vterq; occupatiſſimi vſq; adeò, vt nullibi, quàm in prandio aut cœna reſpirare aliquantulum liceret, ita tamen auidè & cupidè perlegerunt quaſdam cartas Chronici noſtri aridas & exiles, quæ tum fortè ex Officina Typographica mittebantur, vt ab illarum lectione non deſiſterent, niſi ſingulas ab initio vſque ad finem perluſtratas percurriſſent, cùm argumento ipſo, tùm etiam tota tractationis forma & expoſitionis ſerie mirificè delectati.

Chronicon Neandri.

Amat præterea nos hactenus conſtanter Pater veſter ſapientiſſimus, nobiliſſimus atq; doctiſsimus, & ſtudijs noſtris mirum in modum dele-

delectatur, omnibus eaq́; commendat, prædicat, excitat, & de ſingulis quæ pueris hactenus χρήσιμα dicturi elaboramus, & in vſum horum publici vſus facimus, honeſtiſſime exiſtimat, ſtudium & operam noſtram commendat, & è libellis quibuſdam noſtris vos ſuos cariſſimos & optimos filios pietatem, linguam Latinam, Græcam & morum præcepta diſcere iubet, hoc agens obnixè omniq́; ſtudio ſedulò vt ἄξια γενέσεως εὐγενοῦς καὶ πατέρος ἡμῶν εὐδοκιμωτάτου φρονῆτε, vt ſitis illi κατὰ θυμὸν πεπονημένοι, quod Hercules de Hyla ſuo dilecto apud Poëtam ſapientem loquitur, quem tùm per Præceptores, tùm etiam ipſe πάντ᾽ ἐδίδαξε πατὴρ ὡσεὶ φίλον υἷα, ὅσσα μαθὼν ἀγαθὸς καὶ ἀοίδιμος αὐτὸς ἔγεντο, καὶ ὡς, quod Poëta mox ibidem ſubdit, ἐς ἀλήθινον ἄνδρ᾽ ἀποβαίη, idq́; conatur perficere ſedulò, vt tùm alijs, tùm verò vobis præcipuè conſtet quod omnis in Aſcanio cari ſtet cura parentis.

De illa autem patris veſtri præſtantiſsimi in me mihi gratiſsima voluntate, delectari præterea me incredibiliter ſtudijs veſtris, & lætari immortaliter, quòd tales ſitis, quales prædicamini οὐ δοκεῖν ἄριστοι, ἀλλὰ εἶναι θέλοντες, gratulari etiam patri laudatiſsimo de tàm præclara indole filijs ad omnia excellentia natis, rectè & honeſtè educatis & in omni literata doctrina eruditis, arcteq; ſemper & contentè habitis, publicum aliquod teſtimonium, tametſi non magni momenti, ſed tamen æternam ſignificationem mei in vos amoris, ſtudij atq; beneuolentiæ ſempiternæ noſtrum illum libellum veſtro nomini inſcriptum exſtare volui. Id verò vt ſic & non aliter, quod eſt placidè, amanter atq; beneuolenter accipiaris, peto à vobis ſtudioſiſsimè. Porrò etiam moneo, vt exempla vobis proponatis tùm patris veſtri, & quidem eius præcipuè, tùm etiam veterum nobilium

& equi-

& equitum Græcorum atq; Romanorum Periclis, Themiſtoclis, Demoſthenis, & Romanorum Scipionum & Ciceronis. Eos quomodo euexerit literæ, ad quos honorum gradus extulerint, quanta cum laude Reſpublicas adminiſtrârint, copioſè proditum legitur à Græcis & Latinis doctis ac ſapientibus ſcriptoribus. Mecœnatis equitis Hetruſci, qui amicus fuiſſe dicitur omnium literatorum eius ætatis atq; temporis, Virgilij, Horatij, atq; aliorum ſapientiſsimorum Poëtarum in aula Auguſti Imperatoris propter literas tanta autoritas fuit, quomodo Dion Cocceus, Græcus ſcriptor traditum reliquit, vt in illa aula Auguſti potentiſsimi ac ſapientiſsimi Imperatoris, vtpote Domini tunc totius ferè orbis domiti, principem locum teneret, ipſum Auguſtum quò vellet, duceret, & abſentis Imperatoris locum in tanto imperio ipſe ſolus, per longum tempus, ἐπὶ

Veteres Græci atq; Romani nobiles literis euecti ad ſummum honorum faſtigium.

Mecœnatis autoritas in aula Auguſti Romani Imperatoris.

πολλῶν χρόνων, inquit Dion, aliquando teneret.

Reges aliquot Sarracenici in Regno Tunetano & Feſſano Africæ literati.

Ac de Muleaſſe Tunetano Rege, Muleamede etiam & Abdemeleco vtroq; Feſſano in Africa Rege, qui in prælio contra Sebaſtianum Luſitaniæ Regem annis ſuperioribus occubuit, quamuis barbaris Regibus & è ſtirpe Saracenica & barbara ortis, nihilominùs tamen ſcribitur omni doctrina, & linguarum cognitione variarum, eruditarum & vulgarium fuiſſe excultos & inſtructos, quòd ipſi, quamuis barbari Reges, nihilominùs exiſtimarent regna neq; adminiſtrari neq; etiam retineri ſine literis poſſe.

Cur autem exiſtimem aliquid operæ & ſtudij vobis quoq, ponendum in lectione huius noſtri libelli, in quo & hiſtorica multa inſunt, & rerum aliarum præterea vtilium & iucundarum non inſuauis varietas, melius cognoſcetis de ſermonibus Patris veſtri ſapientiſſimi, in hoc

quo-

quoque argumenti genere & totius mundi, omniumque gentium hiſtoria exercitatiſſimi, Præceptor etiam cauſas indicare nouerit. Ac nos quædam mox in initio de vſu eius diximus, quo vos ornatiſſimi, nobiliſſimi ac præſtantiſſimi omni virtute iuuenes remittimus, & nos vobis & Patri veſtro doctrina multa, nobilitate, dignitate & autoritate nobiliſſimo & maximo commendamus.

Ac quod ſupereſt vnum nunc Deum omnibus precibus oramus, vt & vobis, qui optimi Patris optima & generoſa eſtis ſoboles, & veſtris ſtudijs etiam deinceps benedicat, vt ſic optatum finem in ſtudijs feliciter ceptis aliquando conſecuti, Deo multa grata, & hominibus proficua dicatis atq; faciatis, decuſq;, ornamentum & columen parentum dulciſſimorum, cognatorum atque familiæ ſempiternum fiatis & ſitis. Amen. Ex Ilfelda illuſtrium ac genero-

roſo-

roſorum Dominorum ac Comitum
à Stolberg. Anno reparatæ ſalutis
per Chriſtum, 1582. in ipſis Ieſu
Chriſti Filij Dei genethlijs.

V.

Studioſiſs.

Michaël Neander So-
rauienſis, Rector veteris
Collegij Ilfeldici.

CLA-

CLARISSIMO
DOCTRINA ET VIRTV-
TE VIRO, M. MICHAELO

Neandro, Antiſtiti & Rectori τ͂ φροντιστηρίου Ilfeldiani, in faucibus Harcyniæ, amico ſuo cariſsimo.

S. D.

Fateor nullam eſſe omnium diſciplinarum partem minus tali methodo explicatam, ut proponi adoleſcentibus poſſit, quam γεωγραφικὰς καὶ χωρογραφικὰς πραγματείας. *Sed ero autor Xylandro poſt euulgatum Strabonis opus, ut Epitomen aliquam accommodatam captui adoleſcentiæ concinnet, ex qua ideam totius mundi complecti atq; effingere animo diſcant: hoc enim verſaturo in lectione hiſtoriarum video admodum eſſe neceſſarium. Me etſi conceperim animo ideam talem, occupationes tamen eam non ſinunt exprimere typis & ſcriptis. Quæ ad te miſſurus ſum, tenuia ſunt: ſolam enim recentium quarundam apellationum collationem tum veteribus habent, è quibus quid ſis volupta-*

tis per-

*tis percepturus neſcio. Librum complecten-
tem typos Chorographicos æneis characte-
ribus expreſſos, de quo ad te Lutherus noſter
ſcripſit, habeo ex dono illuſtriſſimi Princi-
pis Electoris in mea Bibliotheca: Elegans
omninò opus eſt, ſed optarim autorem in-
terdum meliores tabulas habuiſſe, quas ſe-
cutus eſſet. Quinquaginta numero ſunt ta-
bulæ vniuerſæ, magnitudine chartarum pa-
res, ſed aliæ alijs anguſtiùs contractæ. De-
lectaberis opere vbi videris: ſed magno æ-
ſtimari dicitur.*

*Ad Francofurtenſes nundinas proxi-
mas adferetur nouus Strabo, quem transfert
& reſtituit Xylander non infelix interpres
& in Mathematica diſciplina multùm
verſatus & exercitatus: Miſit ad me gu-
ſtum operis: nihil niſi meliores chartas de-
ſidero.*

*Eius generis cùm hoc ſit etiam quod
tu deſideras, curabo tibi deſcribi quantum
ad vſus priuatos meos collegi: ſed exculta
illa non ſunt neq; perfecta, ſed vix inchoata
& adumbrata.*

Sap

Sæpe autem te huc ad nos vt excurrereres rogaui: eris nobis tua & multorum opinione gratior hoſpes ſi veneris: atq; occaſiones veniendi multas tempus offeret, quibus vteris neq; negliges, inuenies viros apud nos doctos in omni genere bonarum artium, & erga te optimè affectos. Benè vale. 3. Febr. Anno 1571.

Caſpar Peucerus.

CLARISSIMO DOCTRINA, VIRTVTE ET DIGNITATE VIRO, M. Michaëlo Neandro, Præſuli & Rectori τ̃ φροντιστηρίου, quod eſt Ilfeldæ ad Harcyniam, amico tanquam fratri.

S. D.

SÆpè me admoneo ipſum promiſſi de adumbratione quadam tabularum Geographicarum, quæ accommodatæ recentibus deſcriptionibus, & cum veteribus collatæ, ſeruiant vſui legentium hiſtorias: ſed quid prius aut ordiar, aut ingrediar in tanta mole & varietate occupationum, præſertim tam diuturno morbo

morbo penè proſtratis ingenij viribus non
reperio: Quandoq; dum ad quas me opera
conuertam dubito, deſperatione omnia ex
manibus abijcio. Nuper admodum ad Chro
nici pertexendi laborem redij, quam vehe
menter cupio abſoluere, vt de multis & ma
ximis rebus poſteritas cognoſcat veras hi-
ſtorias: Cauſas enim veras plurimarum
mutationum & maximorum motuum ſtu
dui magna cura perueſtigare: ſed & hi
mihi labor ſæpiſſimè interrumpitur, & a
omnia ſegniorem me reddunt curæ de publi
co rerum ſtatu, quem nutare ac præcipi
tem minitari ruinam video. Dabis itaq
veniam mihi ſi tardiùs proſequor quod cit
confecturum me receperam: Non tame
immemor promiſſi ero, & ſi conceſſum mih
ocium non fuerit, alios inſtruam, qui in ho
opus incumbant, in quo elaborando poſte
ſumam aliquid temporis & operæ. Benè &
feliciter vale.

Caſpar Peucerus

D. M. Mi

D. M. Micaëlo Neandro.
S. D.

Magnam tibi habeo gratiam, quod mpetrari abs te locum interceſſione mea n ſchola tua huic adoleſcenti paſſus es, uem nunc coram ſiſtimus & commenda-nus: Ex eo de meis aliquid cognoſces: ed te vnicè & mirificè deſidero multis agnis de cauſis: quare ſi vllo modo po-es da operam me vt inuiſas. Fortaſſe tineris huius te non pœnitebit, & coram le tuo etiam conſilio tecum potero copio-ſiùs & rectiùs. Literis nihil agitur aut xpeditur hoc tempore, ſi in patriam co-itas vix vnius diei itinere à directa via eflectes. Ad Gæographica libri requi-untur, quibus hic deſtituor, & plurimum oſitum eſt in accurata perueſtigatione, : cum veteribus Gæographijs collatione Aſiæ recentis, quæ ſatis nunc populoſa m colonis veteribus nomina prorſus utauit. Ego tracto Medica & hiſtori-, quantum concedit valetudo. Benè & liciter vale.

Clariſſimo doctrina, vir[tu-]
tute & dignitate viro, M. Micaëlo
Neandro, Rectori & Præſuli τοῦ
φροντιστηρίου ἰλφελδιαίου, amico
ſuo tanquam fratri,

S. D.

Reddidit mihi literas tuas Auguſti[-]
nus Hildeſius, quem & propter tuam
commendationem, & propter agnatum
Hippolytum, quo cum mihi egregia ami[-]
citia intercedit, libentiſſimè quibus pote[-]
ro officijs iuuabo & ornabo: Nihil enim
non eſt quod non cupiam tua cauſa fa[-]
cere. Sed ad labores magnos adhuc ſur[-]
deſco: Tertium enim iam decumbo he[-]
meo infelici climactere: ita exhauſtus e[t]
eneruatus viribus, vt vix inſiſtam ped[i-]
bus. Cogito de mutando aëre, meq́ in p[a-]
triam transferendo in dies aliquot. Fo[r-]
taſſe proderit illa mihi migratio, ſi p[a-]
trium aërem hauſero: Inde reuerſus,
mediocriter me recollegero, repetam op[e-]
ras intermiſſas. Tum verò præcipuè
de Chronicis pertexendis & de Geogr[a-]
ph[...]

hico libello inſtituendo cogitabo. Intra
uos menſes extra domum meam viſus
m nemini, & tamen lecto affixum ac
ix ægrè ſpirantem publicæ curæ & la-
ores publici exercere non deſtiterunt:
d malo publicis immori, quàm priuatis
ecum valdè cuperem loqui, cumq́; occa-
o iſtuc exſpatiandi nulla mihi, quod
iam, nunc detur, niſi fortaſſe rurſus ex-
rudar ad inſpectionem tibi vicinæ ſcho-
e, velim te ſemel nos inuiſere. Gratiſſi-
us omninò nobis omnibus futurus es ho-
es. Benè & feliciter vale. 4. Nouem.
Anno 1573.

Caſpar Peucerus.

Viro clariſſimo, pietate &
omni doctrina præſtantiſsimo, D.
M. Michaëli Neandro, amico
ſuo honorando.

S. D.

Fruſtra te hoc mercatu expectaui, ſed
rectè credo non id ferre occupationes tuas
t diu abſis: ſi adueniſſes fuiſſem de ijs,

qua ſcripſiſti coram tecum collocuturus.
Quid enim literis effici poteſt?

De editionibus autem tuis non eſt
quod conſilium inquiras meum: ego iam
ipſas videre & legere cupio, pergas tu iu-
nare ſtudia diſcentium & de poſteritat
bene praclareq; mereri. Apud N. quic
tibi prodeſſe mea poſſint litera non intelli
go. Tua te virtus, pietas, labores, merita
excellens doctrina peruulgata in orben
Chriſtianum, fama, ſatis commendant
tamen exiſtimaueris ſcribendum eſſe, ſatis
faciam tua voluntati.

Gaographica, cum ad eam rem mul
ta me deficiant, aggredi nondum poſſum
& ea, qua pra manibus habeo non libente
depono: ſed ſi mihi Deus tantum ocij de
derit, voto ſatisfaciam tuo, & ad te cun
inſcriptione tui nominis libellum mittam
vt exſtet ad poſteritatem teſtimonium no
ſtra amicitia, & mei de te iudicij perpe
tui. Interea vero ſchola tua precibus m
commendo, quas ſcio ſerias eſſe magiſtr
ſui exemplo, &c. Bene vale.

T.

Peucerus.

DO

DOCTISSIMO ATQVE præclariſsimo viro, D.M. Michaëli Neandro Rectori Ilfeldenſi meritiſſimo domino & amico ſuo ſemper amando.

S. D.

REdditæ mihi ſunt, vir præclariſſime, literæ tuæ humanitatis pleniſſimæ, vna cum diſcipulorum tuorum operibus, ex ea ſchola, atq; ab ys, qui in a ætate nunc non exigua cum laude, profectis, quæ non ſolum magna cum delectatione ipſe vidi & perlegi, ſed & tanquam exemplum meorum filiorum Pædagogo, atq; illud ipſis tradidi, &, quatenus erit poſſibile imitandum propoſui. Proinde non ſolum tibi, qui tam feliciter tuorum diſcipulorum ingenia excites, ſed & piæ iuuentuti, totiusq; Germaniæ Eccleſys & Rebuſpublicis gratulor, præſertim verò huic patriæ noſtræ, quod tu tanquam organum ſalutare, atq; moderator pietatis atq; literarum induſtrius ac felix nobis in his locis ad Bructerum & Herciniam ſitis diuinitus contigeris.

Pro quo etiam ſummo munere Deo optimo maximo ingentes gratias ago, atque viciſſim policeor, ſi in quacunq; re te tuosq;, tuamq; ſcholam eiusq; alumnos iuuare potero, me ad id ſemper ac perpetuo fore paratiſſimum.

Vnde non opus fuit multis à me precibus hoc contendere, quod ego in cauſa vtrinque nota præſtare poſſum, habes enim me tibi cum propter inſignes ingenij dotes, ampliſſimasq; tuas virtutes, quibus omnibus tu libenter inſeruis, me quoq; tibi omni officiorum genere ſemper deuinctiſſimum, vale. Dabatur raptim ex Heygemoda 4. Idus Octobris, Anno 1571.

T.

Heinricus à Bila
I. V. D.

Viro

Viro in omni diſciplina-
rum genere præclariſsimo &
loctiſsmo, Domino Michaëli Nean-
dro, Rectori ſcholæ Ilfeldenſis di-
gniſsimo, Domino & amico
ſuo ſtudioſè ſemper
colendo.

S. D.

*Redditus eſt mihi liber tuus Geo-
graphicus, vir in omni diſciplinarum ge-
nere præclariſſime, ex quo tuas non modo
rofectiones, ſed diligentiſſimas locorum,
erſonarum, temporum, atq; eorundem
quoq; locorum maximè inſignium, & no-
atu digniſſimorum notationes deſcriptas
um magna animi delectatione cognoui,
liiſq; prædicaui, qui ſimul mecum con-
icuere omnes, intentiq; ora tenebant. Ne-
que dubitauimus quin totum latumq; or-
em diſcurrendo multum tu ſis, & terra
actatus & alto vi ſuperum.*

*Neq; volui committere quin etiam
oſt te eademq; loca inuiſerem & perlu-
trarem, & quæ ſcitu digniſſima eſſent co-*

 gnoſce-

gnoſcerem. Inde per octiduum migrando ſimul totum iſtum orbem percurri, atque omnia, quæ tu perluſtraſti, diligenter ipſe quoq; intuitu perluſtraui.

Habeo igitur tibi ſummas atq; maximas gratias, pro hoc tuo honeſtiſſimo, vtiliſſimo, nec non iucundiſſimo labore, & quod hoc ipſo filiorum meorum ſcholulam domeſticam cohoneſtare dignatus fueris. Ipſi quoq; & ego etiam tibi tuiſq; pro hoc beneficio perpetuo erimus gratiſſimi, & quam primum tibi munuſculum aliquod, etſi huic tuo nullo modo reſpondere poſſit, pro ſignificatione tamen animi noſtri grati, conficiemus.

Gratias quoq; habeo, pro tranſmiſſis mihi Chronici tui retexti & locupletati aliquot pagellis. Et rogo ne hoc ipſo tuo labore tam vtili quam neceſſario perficiendo nos longius detineas, quia hoc ipſo pio tuo merito dignas vbiq; laudes tibi paraueris, & me meoſq; tibi ſemper ac perpetuo viciſſim omni officiorum genere deuinctiſſimos habebis.

Quo

Quod ſupereſt, quàm diutiſſimè ac
ectiſſimè vale, & me meosq́ liberos tuos
uoq; diſcipulos, & tui amantiſſimos a-
mare perge, ac tibi re commendatos habe.
Ex caſtro Martis.

T.

Heinricus à Bila I. V. D.

REVERENDO ET CLA-
riſsimo Domino Michaêli Neandro
Abbati Ilfeldico, domino &
amico charo.

Literæ tuæ initio Ianuarij datæ, clare Neander, 8. primum Martij curſore diu Dreſdæ impedito ad me ſunt delatæ, eo etiam tempore quo princeps & ego iter Francofurtum adornabamus, vbi nundinas nunquam adhuc ille inſpexit. Breuibus itaq; vt alias meus ferè mos eſt, qui mihi firmè nunc fit hecticus, reſpondeo.

Solicitus eram de tua valetudine quod iam diu nihil ſcripſeras, in melius tamen interpretabar, quod Thalius nullius mali, cum alias de te mirè neq; immeritò ſit ſolicitus, meminiſſet. Atq; nunc gaudeo

 te eccleſ-

te eccleſiæ, ſcholis, tibi, tuisq́ꝫ, mihiq́ꝫ etiam incolumem viuere.

In bibliotheca Electorali vidi aliquot, non puto tamen vltra 9. aut 10. libros Arabicos, quanquam dicebant tum Schonauienſem aliquos accepiſſe, vt conuerteret (quales vero aut quot neſcio) interq́ꝫ eos fortè eſt epiſtola illa ad Galatas, vti & Iunius Acta Apoſtolorum inde olim conuertit. Ita certi nihil à me præſertim iam ibi abſente cognoſcere poteris.

Tibi profectò nimis moleſtus ſum petendo, & tu liberalis nimis. Ago tamen tibi maximas gratias pro libellis miſſis, iamq́ꝫ me omnes habere puto, quorum conſilium tuum mentionē facit, præter Phyſicen, quam nondum puto editam. Eniteris autem vt eam quoqꝫ nobis exhibeas.

Initium libelli Gæographici non tantum mihi, ſed & domino Cancellario, qui heri ferè totum euoluit, placet mihi vero inprimis, niſi quod nimium me laudas. Non enim meritum eſt meum.

Quod cupis aliquid addi à me conſcriptum editioni alteri Chronici tui, ſcis

quales

*ꝗales ſint ſcriptiones meæ, nimirum ex-
temporaneæ, quas tamen vix ſuffuror ne-
gocijs aulicis, in quibus quo ſum adhuc
verſatus minus, eo maiori temporis ſpacio
me occupant, & indies magis agnoſco te-
nuitatem meam in vtroq; literato nimi-
rum & aulico negocio.*

*Viri noſtri docti ſcriptiones tuas, &
maximos labores ſuſpiciunt, & maximi
faciunt, & mirantur tantum ocij tibi re-
liqui in talibus moleſtijs, & optarent cui-
libet noſtrorum monaſteriorum talem Ab-
batem & Rectorem. Feliciter vale, 27.
Martij. Anno 1583.*

Franciſcus à Dombſdorph.
(nobilis VVeſtphalus, mi-
niſter aliquando aulæ Ele-
ctoris Palatini, modò ve-
rò præfectus, & magiſter
aulæ illuſtriſs. Principis
Friderici Bipontini.)

IOAN-

IOANNES LVNDORPIVS
Rector pietatis ac literarum in imperiali Gelhuſa.

Ὅσα πέριξ κόσμου πολυχανδὴς ἀμφιθάλαττον
    κύκλος ἔχει, δέλτῳ τῷδε βραχεῖ γράφεται:
ὃν νεάκεσι νέον σοφὸς ἐξεπόνησε ΝΕΑΝΔΡΟΣ,
    πουλὶ δ' αὖ θεόθεν νοῦν κτεατισάμενος.
ἔνθα ῥόος πόντου μεγακητέος: ἔνθ' ἁλιπλῆγες
    νῆσοι: αἰγιαλοὶ ἔνθα καὶ εὐκρόκαλοι:
ἔνθα πολυσπερέων ἀνθρώπων ἤθεα, ἠδὲ
    ἄστεα: ἔνθ' ὀρέων ἀκροκόμων κορυφαί:
καὶ ποταμῶν, καὶ ἀενάων καλὰ ῥεύματα πηγῶν,
    ἕρπετα καὶ ζώων καὶ πετεηνὰ γένη:
κνώδαλα θ' ὅσα περ ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα:
    ἄλλα τε παντοίην χρηστὰ πρὸς ἰδμοσύνην.
πλαγκτοσύνης οὐκ ἔτι χρεώ, τὰ γὰρ οἴκοθι πάντα
    ἐστὶ μαθεῖν ταύτην βίβλον ἐλισσομένοις.

Latin

Latinè.

QVæ triplici gremio mundi circumfluus orbis
Continet, hoc dantur cuncta videnda libro:
uem iuuenum ſtudijs multa inclytus arte Neander
In lucem, æterno dignus honore, dedit.
ic pontus: varia hîc deſcribitur inſula ponti
Hîc ſua ſunt multis nomina littoribus:
ic mores hominum varij cernuntur, & vrbes:
Suſpicere hîc montes & iuga celſa licet:
ic fluuij, hic leni fluitantes murmure fontes,
Et volucrum varium reptiliumq; genus:
tq; feræ, aut tellus, aut quas alit æquoris vnda:
Atq; alia à ſtudijs non aliena bonis.
ultiuago quid adhuc opus eſt errore? libellus
Cùm breuis hæc monſtret cuncta videnda domi.

IN OR-

IN ORBIS TERRÆ PARTIVM ENVMERATIONEM VIRI CLARISSIMI,

Michaëlis Neandri Sorauienſis,

Præceptoris ſui cariſsimi, necnon omni obſeruantiæ ſtudio colendi

μέλος

IOANNIS VOLLANDI GREVSSENATIS.

ὅσις ἐελδόμενος ἐξοχοειδέος ἄκριτα γαίης
ἔθνεα, μυσάων ἀνθρώπων, ποταμῶν τε ῥέεθρα,
καλλιρόων ἐρατεινά, καὶ ἄστεα ποικιλόμορφα,
καὶ νήσους πόντοιο δυσηχέας ἀτρυγέτοιο
ἴδμεν, ἐσαθρῆσαι τε σοφοῦ βλεφάροισι νόοιο
ἱμείρεις, ὅδε κόσμος ἀπείριτος ἐντὸς ἐέργει,
κόσμος ὃν ἠπείροισιν ἐπὶ τρισσῇσι παλαιοὶ
ξυγγραφέες δάσαντο θεῶν ὑπὸ λευκάδι βουλῇ·
δέλτον ἐπαστυτέρῃσιν ὑπαὶ παλάμῃσιν ἕλιξε
ἢ νέον εἰλφέλδηθεν ὑπ' ἐς φάος ὤρνυθ' ἱκέσθαι
σπουδαῖς ὀξαλέοιο πολυκμήτοισι ΝΕΑΝΔΡΟΥ.
πολλοὶ μὲν καὶ πρόσθεν ὁμοίην ἤιον οἶμον
ἄνδρες ἐπιστήμῃσι κεκασμένοι ἔξοχον ἄλλων,

γαῖαν ἐξαφόωντε καὶ εὐρέα βένθεα πόντου.
καὶ ἀνθρώπων κλυτὰ φῦλα, περικλέας ἠδὲ πόληας,
καὶ νήσους ὁπόσῃσι μέγας ῥόος ἐστεφάνωται
κεανοῦ σελίδεσσιν ἐνὶ πινυτῇσι χαράξαι
πολλάκι ἐπειρήσαντο ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ἄροντο:
οὔνομ᾽ ἄταρ κόσμοιο μέρη διὰ δ᾽ ἀσσαμένοιο
δ᾽ ὅπως ἐξετέλεσσαν ὁμῶς σελίδας τε βίβλους τε
πολλὰς καὶ μεγάλους τὰς οὔποτε νηπυτίη φρὴν
παίδων οἱ μούσῃσιν ὀλυμπιάδεσσιν ἕπονται,
πᾶσα χαδεῖν δύναται ἀμφὶ καὶ εἰ μάλα μοχθήσαιτο.

ταῦτα δὲ πειρήσασα περικλήεντα ΝΕΑΝΔΡΩ,
μοῦνον οὖρον ὅπασσε θεὰ τριτωνὶς ἀθήνη:
καὶ πινυτὴν ἐχάραξε καὶ ἐξηνύσατο βίβλον
ο νόου σοφίης, οἵην οὐκ ἄλλος ἔγραψε
μουσάων ὑποεργὸς, ὀλυμπιάδεσσιν ὀπηδοῖς
ὠφελίμην εἰς τόσον. ὁ γὰρ θεὸς ἔργον ἀπόλλων
φοῖβος ἀεὶ προβίβαζεν ὁ καὶ σοφὸν ἄνδρα ΝΕΑΝΔΡΟΝ
ἐρίππῳ, φάτις ἐστὶ, δι᾽ αἰθέρος ὦ ἐπὶ δίφρῳ
γαγεν ἐμβεβαῶτα μετήορον: ἔνθεν ἀρούρης
εα καὶ πηγὰς ποταμῶν ἠδ᾽ οὔρεα μακρὰ
καὶ νήσους, κόσμον τε νόον δ᾽ ὁμοὺς τε πόλεις τε
φοῖβος ἀγαιομένῳ ἐπεδείξατο, θαῦμα πύθεσθαι.

κεῖνος ἄρ᾽ ἑρκυνίδων μουσῶν ὑποφῆτα ΝΕΑΝ-
ρα φέρων ξυνοῖσι φιλομμαθέεσσι μαθηταῖς: (ΔΡΟΣ
έλτον ἐὼν, κόσμου περιηγέος οἷα θέαξον,
ιον ἅπασιν ἔθηκεν ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσι.

ΕΥΡΩΠΗ δ᾽ ἱερὴ πρωτόθρονον ἔλλαχεν ἕδρην
πείρων ἑτέρων μάλ᾽ ὑπείροχον εὖχος ἔχουσα,

ἡ πάρος

ἣ πάρος ἠώρησε μεγακλυτὸν οἶκον ἀνάκτων
ῥώμην ἠμήσασαν, ἰδὲ κλέος αὐσονιήων
αἰθέρος ἄχρις ἄειρεν, ὁπήνικα δ' οὖρος ἀκωκῇ
ἀντολίην λιβύην τε καὶ ἑσπερίην ἐδάμασσαν.
ἧς ἔτι κοιρανίην μηκυνέμεν ἔξοχον ἄλλων
ἠπείρων μεμαῶτες ἀγακλέες υἷες ἰβήρων,
ἀρχὴν νέην κόσμου πεῖραν γραφέεσσι παλαιοῖς.
ἄγνωστον ζοφεροῦ μετὰ κύμασιν ἀμφιτρίτης
τέτμον, ἀφ' ὧν νέος οὗτος ἐπωνυμίην φέρε κόσμος.

ΑΣΙΣ ἔπειθ' ἕπεται περιμήκετος ἠώοισι
πληθομένη λιθάκεσσιν ὁπήνικα πίονι μέτρῳ
ὧν ὄφελος θνητοῖσιν, ἀρώματα πυκνὰ φύονται,
πουλυπλῆς σακτή, σμύρνη τ' ἔμμιλιον ἄγρος,
καὶ ζόφος ἀῤῥαβίης λίβανος κεραυνοῖο θυώδης.
Τῇ δ' ἐπὶ δὴ ΛΙΒΥΗ ζώων τροφὸς αἰολομόρφων
ἡ πρὶν ἐρωμανέεσσι κεκαυμένη ἀκτίνεσσι
ἐρνυμένου φαέθοντος, ἔθ' ἀφραδίῃσι νόοιο
πατρὸς ἑοῦ θοὸν ἅρμα καὶ ὠκέας ἤλασεν ἵππους,
οὐ μάλ' ἐπιστάμενος, νοτίην ἰδὲ πεῖραν ἔφλεξε.
Εἰδήσεις ἐπὶ τοῖσιν ὅσσαι μετὰ κύμασι πόντου
ἀμφίρυται γεγάασι περικλέες ἀνδράσι νῆσοι.
τάων δ' αὖ μεγέθει τις ἠπείροχος ἔπλετο μούνη
ἥτε νέου κόσμοιο φερωνυμίην ἐλελόγχει.
ἣν ἐνιναιετάοντες ἀεικείδεες ἄνδρες ἔχουσι,
ἄγριοι οὔτε δίκας εὖ εἰδότες οὔτε θέμιστας
ἐκ διός, οἷς οὐδ' αὐτὸς ἐγὼν οὐδ' ὅσις ἑταῖρος
ἀντιάσαι θ' ὁτέῳ γε φίλος βίος ἐστ' ἐπὶ γαίης.
ἀνδρῶν γὰρ σφάζουσι τεθηλότα σώματ' ἀλοιφῇ

οὓς λο

ς λάχον ἐν πολέμῳ, πολέμου γέρας ἀργαλέοιο,
ψεα δὲ τμηθέντα βροτοῤῥαίστῃσι σιδήρῳ
ισέλη τ᾽ ἀσπαίροντα διὰ φλόγας ἡφαίστοιο
κλέες ἐκτανύσαντες ἢ ἀμφ᾽ ὀβέλοισιν ἔπειραν
μέθ᾽ ὕδασι πέψαν ἐν ἀνθεμόεντι λέβητι
νς ὑπὸ νήσαντες ὅπως ποτὶ δεῖπνον ἔχουσι.
Ἦν δὲ κακὸς μετὰ λιμὸς ἀδηφάγον ἄνδρα διώκῃ.
μὰ καταβρώσκοντες ὑπαὶ γενύεσσι δαφοινοῖς
νδρὸς ἀπολλυμένοιο πεφυρμένα γούνατα λύθρῳ
ινὸν δ᾽ ἀρδ᾽ ἅπτουσι, περὶ στόμα δ᾽ ὀστέα λευκὰ
μφὶς ὀδακτάζουσι παραβλήδην κροτέοντα,
ευγαλέῳ τ᾽ ἰχῶρι περιῤῥαίνουσι γένυα.
Ταῦτα μὲν αἰνὰ πέλωρα πελώριος ἔτρεφε νῆσος
κρέος ἐν πελάγεσσι. τί δ᾽ οὐκ ἔρξαιτο κεν ἀνὴρ
χὶ θεῶν ἀλέγων μακάρων ὄπιν οὐχὶ θεμίστων.
Οἴμοι ἔχοις δ᾽ ἐλτοιο: σὺ δ᾽ ἤπιος ἀφοτέρῃσιν
ρέμμα θεῶν αἰζηὲ φιλομμαθὲς ἀγλαοδώρων,
μφαφόων, ἀμογητὶ δυσαντέα μέτρα κελεύθου
ρανύσσειας, πλώσεις τε βαθυῤῥόον οἶδμα θαλάσσης
όσφι δ᾽ ἔους: οὐκ γὰρ ῥά φόβος σοι κεῖνος ἐφῦπται
κὴν χολωσάμενος μετὰ βένθεσιν ὠκεανοῖο
ευὲς ἔλικας στροφοπῇσι θοὴν σοι νῆα κεάσῃ,
ος ἁλιπλάγκτοισι φόβος ναύτῃσιν ὀπηδεῖ,
σιν ὑπὲρ κεφαλῆς κρέμεται πέρας αἰὲν ὀλέθρου
μ πέλαγος, καὶ τυτθὸν ὑπ᾽ ἐκ θανάτοιο φέρονται:
όσφιν ἀλημοσύνης τε δ᾽ ἠπείροιο πορείην
πελέσσεις, στροφάλιγγι μιῆς ταχυδινέος ὥρης,
κλεπόρην, μούσων ἀδιναῖς πτερύγεσσιν ἀερθείς,
ιδεδιὼς, ὅσα πολλάκ᾽ ὁδοιπορέουσιν ὁδίταις

Δριμέα παρμέμβλωκεν ἀνὰ τραφερήν τε καὶ ὑγρὴν
οὐδ' ἄρα μὴ καὶ νόστον ἐν ἀλλοδαποῖσιν ὀλέσσε,
πλαζόμενος, πάντῃ γὰρ ἀνάρσιοι ἄνδρες ἔασιν.
καὶ τὸ τέλος δίγλωσον ὑπ' ὀφρύσι καυθὸν ἐλίσσων
Λεύσσει καὶ ποταμούς τε καὶ ἀνδρῶν ποικίλα φῦλα
ἤπειρον πόντον τε περικλύστους ἰδὲ νήσους,
ἠδ' ὅσα κάλλιμα κόσμος ἑῷ πη χώατ' ἀγοστῷ.

Ad ripas Eliſtri 6. Non. Maij,
Anno 1582.

AVTO-

AVTORES
ETERES ET RE-
CENTES, DE QVORVM
testimonijs Libellus Gæographicus eſt contextus.

PHILOSOPHI GRÆCI.

lato.

Xenophon.

Ariſtoteles.

Theophraſtus.

LATINI.

Cicero.

eneca.

RHETORES GRÆCI.

ſocrates.

Demoſthenes.

Ariſtides Adrianæus.

LATINI.

Cicero.

Quintilianus.

MEDICI.

Hippocrates.

Galenus.

NOMINA
HISTORICI GRÆCI.

Herodotus.
Thucydides.
Diodorus Siculus.
Dionyſius Halicarnaſſeus.
Polybius.
Plutarchus.
Arrianus.
Antoninus Cæſar.
Herodianus.
Procopius.
Ioſephus.
Philoſtratus.
Laërtius.
Zonaras.

LATINI.

Liuius.
Saluſtius.
L. Florus.
Suetonius.
Lampridius.

Mar-

Marcellinus.
Ammianus Alexandrinus.
RECENTES.
Blondus.
Saxo Grammaticus.
Helmboldus Presbyter.
Paulus Iouius.
Ioannes Goropius.
Rerum Hiſpanicarum ſcriptores.
Rerum Sicularum ſcriptores.
Ioannes Tilius.
Ioannes Tillius Actuarius.
Petrus Ramus.
Petrus Diuæus.
Stephanus Forcatulus.
Antonius Bonfinius.
Ioannes Cuſpinianus.
Ioannes Auentinus.
Chriſtianus Vrtiſius.
Iacobus VVimphelingus.
Albertius Crantzius.

Henricus Bebelius.
Huldericus Huttenus.
Martinus Cromerus.
Andreas Schotus.
Hieronymus Turlerus.
Petrus Bizarus.
Hubertus Folieta.
Bernhardus Saccus.
Ioannes Balæus.
Hector Boëtius.
Hieronymus Oſorius.
Pantaleon Baſilienſis.
Zacharias Riuander.
Sileſiorum annales.
Chronicon Liuoniæ.
Chronicon Oſnaburgenſe.
Chronicon Mersburgenſe.

GÆOGRAPHI GRÆCI.

Strabo.
Dionyſius Afer.
Euſtathius Dionyſij interpres.

Ptolomæus.
Strabonis Epitome.
HEBRÆI.
Beniamin Iudæus Hiſpanus.
LATINI.
Pomponius Mela.
Vadianus Melæ interpres.
Plinius.
Solinus.
RECENTES.
Abrahamus Ortelius.
Raphaël Volaterranus.
Aeneas Syluius.
Dominicus Marius Niger.
Ioachimus Vadianus.
Benedictus Arius Montanus.
Ioannes Honterus.
Guilielmus Poſtellus.
Sebaſtianus Münſterus.
Benedictus Gordonius.
Belleforeſtus Gallus.

Andreas Theuetus Gallus.
CHOROGRAPHI ET TOPOGRAPHI GRAECI.
Pauſanias.
Stephanus.
Arrianus.
LATINI.
Cornelius Tacitus.
Interpretes Thaciti.
Bilibaldus Birckheymer.
Henricus Glareanus.
Andreas Althamer.
Iodocus VVillichius.
RECENTES.
Beatus Rhenanus.
Lazius Vienenſis.
GerbeliusPhorcenſis.
Hubertus Goltzius Herbipolenſis.
Albertus Crantzius.
Saxo Grammaticus.
Hector Boëtius.
Iacobus Zieglerus.

udouicus Guicciardinus.
aulus Iouius.
aro ab Herberſtein.
ognatus Nozarenus.
euinus Lemnius.
raſmus Stella.
heophraſtus Paracelſus.
auid Chytræus.
annes Stuckius.
ernhardus Möller Monaſte-
onradus Celtes. (rienſis.
andulphus Collenutius.
lexander Guanguinus Ve-
amianus à Goës. (ronenſis.
eorgius VVernerus.
eander Bononienſis.
yriander Leandri interpres.
enricus Bunting.
annes Leo Africanus.
annes Helfrich.
ranciſcus Aluaretz Luſitan9.

Martinus Forbiſſerus, Anglu
Benzo Mediolanenſis.
Thomas Freigius.
Simon Grinæus.
Leuinus Apollonius.
Petrus Martyr.
Leonhardus Turneuſſer.
Cadamuſtus Venetus.
Chriſtophorus Columbus.
Ioſephus Indus.
Americus Veſputius.
Vartomannus.
Ludouicus Romanus.
M. Paulus Venetus.
Ferdinandus Corteſius.
Maximilianus Tranſyluanus
Antonius Vrantius, (illuſtriū
Tres tomi vrbium orbis terra
Commentarius de Alpibus.
Itinera varia Latina & Ger-
manica.

Libe

iber continens Iapaniæ deſcriptionem.
piſtolæ Indicæ.
piſtolæ Iapanicæ.
piſtolæ Aſiaticæ.
piſtolæ Tartaricæ.
olumen rerum à ſocietate Ieſu in Oriente geſtarum.
ibri aliquot continentes hiſtoriam ſtirpium & aromatum Indiæ Orientalis.
ibri aliquot continentes hiſtoriam ſtirpium & aliarum rerum Americæ ſiue Indiæ Occidentalis.

PHILOLOGI GRÆCI.

thenæus.
elianus.
uidas.
ollux.
zetzes.
ntigonus.

Lucianus.
Palæphatus.

LATINI.

Gellius.
Macrobius.
Valerius Maximus.

RECENTES.

Eraſmus Roterodamus.
Ludouicus Viues.
Philippus Melanchthon.
Caſparus Peucerus.
Gaudentius Marula.
Sornelius Gemma.
Georgius Pictorius.
Ioſephus Quercetanus.

POETÆ GRÆCI.

Sibyllina oracula.
Apollinea oracula.
Orpheus.
Linus.
Homerus.

Ieſiodus.
'ointus Smyrnæus.
\pollonius Rhodius.
'allimachus.
'heocritus.
indarus.
ophocles.
uripides.
riſtophanes.
'olumen Græcorum Epi-
grammaton.

LATINI.

'irgilius.
oratius.
)uidius.
ucanus.
lius.
atius.
ucretius.
lanilius.
'alerius Flaccus.
uenalis.

Catul-

Catullus.
Tibullus.
Propertius.
Aulus Sabinus.

RECENTES.

Mantuanus.
Georgius Fabricius.
Nathan Chytræus.
Eobanus Heſſus.
Conradus Celres.
Iulius Scaliger.
Nicolaus Carnus.
Euſtachius de Knobelsdorff.
Laurentius Rhodomannus.

POETARVM GRÆC[I]
INTERPRETIS.

Homeri Scholiaſtes.
Euſtathius Homeri interpres
celebris.
Pindari.
Lycophronis.

THEO[...]

THEOLOGI ET PA-
TRES GRAECI.

iblía.

emens Alexandrinus.

aſilius.

azianzenus.

piphanius.

ryſoſtomus.

ſebius.

eodoretus.

neas Gazeus.

LATINI.

eronymus.

guſtinus.

bertus Magnus.

c quidam alij autores hoc loco
non commemorati.

ORBIS TERRÆ PAR-TIVM SVCCIN-cta commemo-ratio.

LVcem affert & perſpi-
cuitatem & facilitatem multis
magnis rebus in ſacrorum libro-
rum, hiſtoricorum veterum &
recentium, & Poëtarum, omni-
ú, aliorum auctorum lectione, in omni deniq;
â, quæ multis adminiculis poſt lapſum indi-
, cognitio ſitus locorum, terræ partium, re-
num, terrarum, vrbium & gentium, quæ
nmentariorum ferè inſtar eſt vbiq; in omnis
ieris ſcriptorum lectione & explicatione, dum
imperitis eius rei obſcuras & inuolutas, gna-
& ſcientibus planas, obuias & ex omni dif-
ultate & obſcuritate euolutas & erutas ex-
bet. Quod tum diſcentes, tum etiam ante om-
docentes iuuentutem in Scholis quotidie fe-
non ſine voluptate & diſcentium vtilitate
rificè experiuntur. Nam cùm res geſtas om- 2.
m temporum & gentium euoluimus, cogi-
ioneue retexim9 ac complectimur, velut o-
lis coram intueri, quaſi in illa loca, in qui-

Cognitio locorum terræ vtilis multis modis.

bus adminiſtrata ſingula & peracta ſunt, qu
tum afferat, tum perſpicuitatis hæc lux hi
2. *rijs, minimè obſcurum eſt eruditis. Quàm g*
tum præterea eſt bonæ menti gentium atq; i
periorum permutationes noſſe & migration
quos terræ tractus à prima poſſederint orig
quæuis gentes, à quibus mundi cardinibus
uenerint, quas occupauerint ſedes, easq; an
cuas repererint, vel ab alijs obſeſſas anteà
excultas gentibus, & ſi quas aliæ pepuler
ſedibus & domicilijs ſuis, quò eiectæ comm
3. *grarint, & vbi familias inſtaurarint ſuas. N*
hil ſuauitatis habet lectio hiſtoriarum, non
ficit animum, hæc ſi locorum obſeruatio &
titia abſit, vbi præterea id ſtudium & mori
varijs modis vtile eſt, & eruditionem alit,
doctrinæ autoritatem & opinionem in illo v
ſato conciliat, quod Dionyſius Poëta Afer
ſua orbis deſcriptione his verſibus indicare
luit: ἐκ τοῦ δ' εὖ γεραρός τε καὶ αἰδοιέστερ
εἴης Ἀνδρὶ παρ' ἀγνώσσοντι πιφασκόμ
νος τὰ ἕκαστα. *Nam* ἐν μεγάλῳ τί
ται, *ſcripſit Strabo, mox in principio G*
graphiæ ſuæ, τὸ πολλῶν ἴδεν ἄστεα καὶ ν
Οδυσσ. α. ἔγνω, *quo nomine Homero ille* πάνσοφ
Vlyſſem ſuum tota ſua Odyſſæa celebrau
& Virgilius Aeneam ſuum eodem nomine co
mendauit. Multum ille (inquit) & terris, m
4. *tum iactatus & alto. Ac indigna vox eſt*

mi

e ingenuo & liberaliter inſtituto ; & verè
lopica, quam Strabo ex Homero Cyclopi at-
utam refert : οὐ γὰρ τ' ἴδμεν ὅπη ζόφος
ὅπη ἠὼς.

Hic ſi quis fortè elegantiarum literarum
temptor clamet : quid ad me vbi Athenæ,
Lacedæmon, Græcæ vrbes primariæ, quibus
ris Turcicum, Tartaricum, Perſicum & Sa-
enicum hac noſtra ætate imperium, & qui-
limitibus contineantur, vbi Syria in Aſia,
cæteræ regiones & terræ, quid hæc mihi lu-
, quid emolumenti afferent ? Hunc quisquis
dem fuerit, ad Vlyſſis fortè ſocios relegabi-
s, qui neſcientes apud Homerum vbi locorum Ὀδυσσ. κ.
nt, & ad quam terram diuertiſſent, in ſues
uerſi, inter inertia pecora vitam tranſege-
t.

Itaq; quomodo in ſcholis adoleſcentibus aliæ
tes & res vtiles traduntur, ita quoq; in hac
ctrinæ parte neceſſaria, vtili & iucunda, quæ
us locorum & enumerationem eorundem bre-
m & ſimplicem tradit, erudiendi ſunt.

Orbis itaque terrarum partes præcipuas Orbis terrarum in ſuas partes diuiſio.
imò veteres, & recentes ſiue nuper repertas,
veteribus Gæographis ignoratas, deinde re-
ones, terras, vrbes, montes, promontoria, am-
s partium ſingularum, maria item, horum va-
nomina & partes, marium ſinus & inſulas
ani & mediterranei maris maiores & mino-

res, ſingulis ſuo loco commemoratis & accur
poſitus, quantum quidem in tanta locorum m
titudine, numero & varietate fieri poteſt,
occupationes noſtræ ferunt, enumerabimus
ſingula ordine, qui diſcentibus commodiſſim
& aptiſſimus viſus eſt, vt ſtudioſi adoleſcen
hac χωραγωγία, quamuis ſimplici & non m
gni momenti adiuti: tamen omni tempore ſc
poſſint, vbi & in qua parte orbis terræ gent
terras, vrbes, regna & cætera in orbe inſigni
& apud veteres græcos & latinos, recentes
tiam in plerisq; linguis vulgaribus Europæ, n
modò latina, germanica, ſed etiam Hiſpanic
Gallica, Italica, & Anglica auctores extant
paſſim obuia, conſtituere debeant, porrò eti
ſcire queant, quæ terræ, quæ gentes, in quib
partibus terræ domicilia imperijs, monarch
& Eccleſiæ ſedem & hoſpitium præbuerint,
quas perſecutiones & vexationes, in quibus te
ris & à quibus gentibus ſæpè fuerit perpeſſa,
conſtet ſic inde, non tam oculum corpori eſſe n
ceſſarium, quàm Geographia lectori hiſtori
rum & aliarum rerum vtilium, quæ tum in ſ
cro ſanctæ ſcripturæ libris, tum etiam alioru
autorum libris eruditis & vtilibus traditæ ſu
& comprehenſæ.

Partes orbis terræ cur cognoſcendæ?

Sed præmittimus prius breuem explicati
nem vocum quarundam, ſine quibus ſtudioſi pu
ri partes terrarum, quæ in globo terræ & tab

ſæographicis diſtributæ pinguntur, aſpicere ſè & vtiliter non poſſunt, ſed ſæpè tanquam s in pice hærere coguntur.

Terra autem, quæ cum aqua vnum globum ſtituit, orbicularis eſt. De illa conſenſus communis artificum eruditorum iudicat, à quibus monſtrationes & explicationes longiores pentur. Et habent ſe montes, ſcopuli & valles ad s rotunditatem, vt ſe habet foramen ad glom ligneum: quomodo ſe habet pulex aut peculus, ſi globo alicui magno & orbiculari inſiant, vbi nihil prohibent, quò minus globus ille agnus rotundus ſit. Terra orbicularis.

Gæographia eſt, quæ terræ ſitum cum lorum enumeratione deſcribit, pars Coſmograiæ, quæ eſt totius mundi, id eſt, cœli & terræ, eorum, quæ in ijs continentur, deſcriptio.

Et ſicut cœlum diſtribuitur circulis in ſuas rtes, ſpacia, interualla & regiones & zonas: a eodem modo terra quoq; diſtinguitur circu- ijſdem in ſuas ſiue zonas ſiue plagas, cum cœ- ſpatia terræ ſpatijs ſint analoga. Zonæ.

Axis, linea eſt recta tranſiens per centrum i orbis, cuius extrema puncta poli ſunt, qui & rtices & cardines dicuntur, circa quæ cenrum voluitur. Omnis autem linea duobus fiitur punctis. Axis. Poli.

Inter polos in globo terræ & in tabulis Gæ- graphicis medio loco conſiſtit æquator ſiue Circuli.

æquinoctialis circulus. Ad latera eius ſint v-
trinq; tropicus Cancri, tropicus Capricorni, ci-
culus arcticus & circulus antarcticus.

Aequinoctialis. *Aequinoctialis autem, horizon & meri-*
dianus, maiores circuli, reliqui minores dicun-
tur. Aequinoctialis globum in duas partes æ-
Horizon. *quales ſecundum longitudinem ſecat. Horizo-*
qui & finitor, ſuperius hemiſphærium ab infer-
Meridianus. *ori diuidit. Meridianus per punctum vertic-*
qui zenith dicitur, tranſit, quem Sol ſuo mot-
deſcribit, ad verticale noſtrum punctum dela-
tus, faciens tot ſubinde meridianos, quot ſu-
puncta verticalia, omnes tamen inter ſe æqua-
les à polo ad polum, per ſingulos locorum vert-
ces deſcriptos.

Gradus circulorum maiorum & minorum. *Et diuiditur vnusquislibet circulus in parte-*
ſeu gradus 360. vbi in maiori circulo ferè vn-
gradui reſpondent quindecim miliaria german-
ca in terra: Gradibus verò minorum circuloru-
peculiaria milliaria in terra attribuuntur, d-
quo exſtant κανόνια *artificum. Et quæ ſit rati-*
cuiusq; maioris circuli ad minorem alibi tradi-
tur. Initia namq; harum rerum παχύτερον ἅ-
μα καὶ ἀγροικότερον *tradi debent.*

Zona. *Zona ſpacium eſt de ſuperficie cœli ac ea-*
dem proportione terræ inter duos circulos mino-
res comprehenſum. Et latitudo zonarum tant-
eſt, quanta eſt diſtantia circulorum, quæ 24
fermè gradibus, quod è globo patet melius abſo-

uitu

. Et ſunt zonæ ſiue plagæ quinq; in terra, & in cœlo. Prima eſt, καυματώδης. duæ r mediæ temperatæ, Græcis εὔκρατοι, altera alis, altera auſtralis. Duæ deniq; extremæ olares frigidæ, quas exhibet ſpectandas glo-bi diſtinctiſsimè pictæ ſunt, ſimul & latitu-uiusq; certis gradibus ibidem definita eſt. ſt zonarum in terris vtilitas præcipua, di-nere loca orbis habitabilia ab incultis: varia locorum accidentia oſtendere, cauſſam e-reddere æſtus, vel frigoris maioris in diuer-ocis, diſsimilitudinis etiam in quantitate & is dierum. Zonæ quinque.

Eleuatio Poli eſt diſtantia loci puncti ver-lis ſiue ſtellæ verticalis ab æquatore ſecun-latitudinem. Idemq; planè ſunt, polus ele-ur nobis 30. gradibus, & diſtat ab horizonte gradibus, & zenith noſtrum, ſiue punctus no-, ſiue ſtella noſtra verticalis tot gradibus ab atore abeſt. Eleuatio Poli.

τὴν οἰκουμένην ſiue terram habitatam dibus longitudinis & latitudinis definimus. gitudo eſt diſtantia loci ab occaſu in ortum, d ibi terra maior & longior, Latitudo verò diſtantia à meridie in ſeptentrionem, quòd erra minor ſit, cùm in qualibet plana figu-naiori interuallo longitudinem, minori au-latitudinem dare ſoleamus. Coſmographi gitudinem terræ vocarunt ſpacium à fortu- Longitudo & latitudo terræ quid? Longitudo

natis inſulis ad occaſum, extremis cogniti o
terris, ad extremam vſq; Indiam protenſu
ſeu totam habitatæ & cognitæ terræ ab occ.
Latitudo. *in ortum amplitudinem. Latitudinem verò ſ*
cium terræ vtriq; polo interiectum & nume
tum in meridiano ducto per mundi polos
totum terræ cognitæ tractum vltra citraq;
quatorem, verſus vtrumq; mundi polum exp
rectum.

Quomodo autem tum inſtrumentis ad e
rem præparatis, tùm etiam alijs rationibus e
uatio poli, longitudo & latitudo inueſtigent
non huius loci eſt tradere. Ac illo nomine neq
Zodiacus. *cætera, quæ de circulis, de* Zodiaco, *qui ſig*
12. continet, & ſub quo motus ſuos Plan
Coluri. *perficiunt, neq; de* Coluris, *qui æquinoctialia*
Climata. *ſolſtitia diſtinguunt, neq; de climatibus & p*
Paralleli *rallelis minoribus ſpacia continentibus, quæ ſ*
minores. *ſemihoræ variationem diebus afferunt, & m*
ti ſunt numero, & quæ melius è Phyſicis n
ſtris diſcuntur, quicquam huc addere volui, c
illa multitudo & varietas circulorum & diſti
ctionum in globo, quem ſimplicem eſſe ſtud
mus, & captui diſcentium aptum, non erudi
ſed grauet potius & diſturbet diſcentes. Ac
nomine rectè faciant, qui incipientibus οἰκ
μένην *vno tantum circulo inſcribere, & ta*
las παχυλώτερον καὶ ἀμαθέςερον *pic*
& delineatas proponere ſolent, nam vtroq; n

do or

orbis terræ deſcriptio iuuentuti tradi ſolet, alia delineetur in plano, alia verò in globo, vtilis quidem eſt ob ſimilitudinem, ſed in-mmoda, quòd in eo pauca, quia non magnus i poteſt, inſcribi poſſunt, & quòd non vno ſpectu partes orbis terræ exhibeat, cum o-teat vnâ parte perluſtratá, deinde etiam ſam alteram aſpicere. Horum verò incom-dorum in plana deſcriptione nullum eſt, cùm am ſe nobis terra protinus oſtendat, ac tanta ula fieri poßit, quantam quisq; eſſe optamus, lobo non licet cupere ſimiliter. Nos itaq;, vt ſuleremus ſtudijs diſcentium, orbis terræ cipuas & maximè inſignes partes tum in bo, tum etiam in tabulá ſpectandas exhibe-s: Ac neq; hîc deſunt præceptiones artificum ellentium, quomodo in plano & globo orbis ineatio inſtituenda ſit, à quibus petent illi, & ingenioſiores ſunt, neq; his puerilibus tijs poterunt eſſe contenti, quæ tamen plana ient cætera cuncta, quæ nunc ordine enume-buntur, præſertim, ſi, quomodo ad tabulam globum congruant, ſtuduerint adoleſcentes gnoſcere.

Deſcriptio orbis vel in plano, vel in globo traditur.

Adijcimus autem prius aliorum etiam vo-m partium, videlicet terræ declarationem. ntinens, non inſula eſt, ſed terra firma & ntinua. Inſula pars aliqua terræ vndis vndiq; rcumflua. Peninſula χεῤῥόνησος *ſiue* χεῤ-

Continens.

Peninſula.

σόνησ☉, vndiq; ferè ab aquis cincta terra, p
Iſthmus. Iſthmum tantùm continenti adhærens. Iſthm
autem anguſtum veluti collum terræ, ita ab
quis cinctum, vt tamen continenti adhære
Fretum. Fretum πορθμὸς, anguſtiſsimum pelagus int
duas continentes.

Promontorium. Promontorium terræ ad littus quædam e
tuberatio, & quaſi mons maris, aliquando long
ori tractu per 50. etiam aliquando milliariu
ſpacia in mare excurrens.

Longitudo terræ veteribus notæ. Exporrigit ſe autem habitabilis ac veter
bus notæ ac ab illis deſcriptæ terræ tractus ab o
cidente verſus orientem ad gradus æquinoctia
180. conſtituto termino orientali in Sinis, metr
poli regionis Sinarum, quæ faciunt milliaria ge
manica communia 2700.

Latitudo terræ veteribus notæ. Contra autem latitudo habitatæ terræ e
tendit ſe veteribus Boream verſus ad ſexagint
tres gradus, termino in Thyle ſeu Thule, qu
etiam Schotlandia, Iſlandia & nautis Th
Inſell nuncupatur, conſtituto, vltima cognit
rum veteribus ad Boream terrarum. Verſ
Auſtrum autem ad gradus 17. præfixo termin
in Praſſo, quod eſt promontorium Aſynibæ r
gionis Aethiopum. Itaq; tota latitudo terræ v
teribus viſa eſt graduum 80. hoc eſt, milliar
um 1200.

Longitudo terræ noſtra ætate. Noſtra autem ætate nouæ peregrination
tum aliorum, tum ſeorſim Hiſpanorum, fide
faciun

unt, οἰκουμένην multò ampliorem exiſtere.
nis enim verſus ortum 6 0 gradibus, hoc eſt,
aribus 900. ad regnum Cathaiæ potentiſſi-
& ampliſſimum, cui imperat maximus &
ntiſſimus Tartarorum imperator Cham, vi-
m Indiæ, à Luſitanis deuentum eſt.

Similiter ab Inſulis fortunatis ſitis in ocea-
ibyco, vltra Mauritaniam intra æquato-
& tropicum cancri, verſus occidentem, ad
am Peru, Americæ regionem, anno 15 3 0.
li V. Romanorum Imperatoris mandato
tam, & eiusdem auſpicijs inuentam, auri
imam & aromatum feraciſſimam, gradi-
o. hoc eſt, 105 0. milliaribus progreſſum
t hac noſtra ætate longitudo terræ habitatæ
aduum 310. hoc eſt, milliarium Germani-
n 4650.

Eodem modo in latitudinem hinc inde ex Latitudo terræ noſtræ ætatis.
eregrinantium τῆ οἰκουμένης acceſſerunt,
oream quidem gradus octo, hoc eſt, millia-
20. latitudine ſe iam ad 71. gradum ex-
ente verſus ſeptentrionem, ad Hyelſo ex-
um Noruegiæ Epiſcopatum. Nam ſunt Terræ ſeptentrionales.
ntrionem verſus ſuper Thylen, ſed non ni-
orientem, ampliſſimi atque vltra arcticum
lum protenſi tractus, & complectuntur
iam, quæ varias gentes continet, Norue-
, Grunlandiam, à viridi & herbida plani-
enominatam, & orientali Indiæ cohæren-
tem,

tem, vt aliqui exiſtimant, Laponiam vbi qu
draginta diebus æſtate Sol nunquam occidit.

Ad auſtrum autem gradus 35. hoc eſt, m
liaria 525. acceſſerunt, vt tota latitudo m
exiſtat graduum 125. hoc eſt, miliarium 18
Tametſi Iouius ſcribat lib. 4. Elogiorum, T
ſtanum Acunium Luſitanum, proregem re
Emmanuelis in Indiâ domum rediturum ex
diâ, ſuperato iam extremo Aethiopiæ promo
torio, quod nautæ Bonæ ſpei vocant, rapidi
mis Aquilonibus vltra circulum Antarctic
tantâ vi propulſum fuiſſe, vt in vaſto pela
longiſsimi tractus terras adierit, quas tamen
mo, præter eum, hactenus verſus illam plag
meridionalem inuenerit, cùm ſuperatis hîc o
nium nauigationibus & limitibus, ad ipſum
rè vſq; polum Auſtralem Antarcticum nauig
do acceſſerit.

Veterum nauigationes ad terras longinquas.

Veteres verò etiam inſtituiſſe nauigat
nes ad terras longinquas, ex hactenus dictis c
ſtare poteſt. Ac meminit ſcriptura de nauig
tionibus in Indiam Regum Iudæ, Salomonis
Ioſaphat, & Ochoziæ regis Iſraëlis, Arab
item, vt ex Diui Iobis hiſtoria apparet in
phir, quæ Peruuia eſſe putatur, auſpicijs C
roli V. ante annos quinquaginta iterum no
ſeculo reperta. Ac meminit Iob, qui iuxta
rabiam habitaſſe ſcribitur, cap. 28. auri
phiriani, inde perſpicuum fit, etiam Arabi

naui

igationes Ophiriticas ſiue Peruuianas pro-
um temporis fuiſſe cognitas. Ac ſi exiſtima-
aurum Ophirianum ſiue Obryzum, aurum
prorſus eſſe, quod peruanum, cùm de au-
eruaim, quo Salomon vſus fuerit in ador-
do templo Hieroſolymitano fiat mentio 2.
alip. 3. quod Latinus interpres aurum pro-
ſsimum conuertit, vbi Megalander Luthe-
, & aliquot alij Bibliorum interpretes reti-
tes vocem peruaim integram, quomodo in
ræo legitur, clarè affirmant fuiſſe aurum è
uaim inſula, quam nos peruuiam hodie dici-
, factá voce peru ex hebræo ophir, non difficili
ue inamœna literarum metathesi. Ac ſcribit
ohus ophir Inſulam ſua ætate auream fuiſſe
cupatam. Ac ſcribit eadem ferè in Gæogra-
â ſuâ ſacra Benedictus Arias montanus in
o Phaleg. ſiue de gentium ſedibus primis,
ſq; terræ ſitu, qui cum luculenta præfatione
rtus eſt Tomo octauo Bibliorum polyglot-
Plantini. Eius ophir, quæ & vphar, men-
etiam extat Ieremiæ cap. 10. Verùm vete-
inuentis noſtrum ſeculum multas ampliſsi-
terras, regiones & inſulas ſuo ſtudio, curâ
, labore inquiſitas addidit. Et Strabo lib. 1.
ninit, etiam Homeri ætate in Indiam naui-
ionem ſuſceptam fuiſſe. Et lib. 2. deſcribit
igationem Eudoxi Cizyzeni in Indiam. Et
ius lib. 2. cap. 67. ſcribit ſuo tempore to-
tum

America ſiue India occidentalis non incognita veteribus.

tum occidentem nauigatum fuiſſe. Sic etia America, quæ & India occidentalis, nouus o bis, & nouus mundus non ideò dicitur, quod v teribus omnibus incognita fuerit, ſed quòd cu diu latuiſſet, noſtro ſeculo rurſus detecta ſ Plato enim in Timæo ingentis cuiuſdam Inſu Atlantidis meminit, & obrutæ aquis terræ, q Africam & Aſiam amplitudine excedere Quorſum etiam Virgilij verſus Aeneid. 6. ſ ctare poſſunt:

Atlantis Platonis putatur eſſe America.

——— Iacet extra ſidera tellus
Extra anni, ſolisq́; vias, vbi cælifer Atlas
Axem humeris torquet ſtellis ardentibus aptu

Meminit etiam Ariſtoteles libro de mirabilibu Et Ioannes Goropius Becanus, vir omni doctri literata & elegante, & totius antiquitatis e gantis & erudita cognitione ornatiſſimus, in o ginibus Antuerpianis in Niloſcopio ſuo ex Dio ro Siculo, Platone & alijs de Atlantide multa rudité diſputat.

Nauigationes ad nouum orbem cur veterib. intermiſſæ?

Credibile autem eſt nauigationem ad n uum orbem veteribus intermiſſam fuiſſe vel gum ciuitatumq́; interdictis, vel ob Romani i perij inclinationem, cum totus orbis noſter bel direptionibus & vaſtationibus Gothorum, Va dalorum, Hunnorum, Longobardorum, exter rum gentium & barbaricarum arderet, & Tu cici imperij incrementum omnes vires & co tationes Europæ in ſe conuerteret.

Nota

Notam autem omninò Romanis Atlantida Cur America fuerit nota Romanis.
e Americam fuiſſe, Marinus Siculus lib. 15.
oriæ Hiſpanorum etiam hoc argumento pro-
, quòd in veteribus Hiſpaniolæ Inſulæ aurifo-
is aureus nummus inuentus ſit, in quo effigies
guſti Cæſaris conſpiciebatur, quomodo idem
ulit auctor theatri orbis terræ Abrahamus
telius, quem ob admirabilitatem rei ſcribit
ſum fuiſſe ad ſummum pontificem. Eadem re-
unt etiam Epiſtolæ Aſiaticæ.

Secundum latitudinem America habere Latitudo & longitudo Americæ.
ibitur milliaria Germanica 525. ſecundum
gitudinem autem 750. milliaria, vt clarè
ibit Plato in Timæo & Critia ex narratione
onis, qui de Atlantide à Sacerdotibus Aegy-
, qui in talibus rebus annotandis omni tempo-
ſeduli fuiſſe ſcribuntur, cognouerat, vbi me-
ria eius conſeruata fuerat, Inſulam eſſe ma-
nam. Verba eius hæc ſunt: ἡ δὲ νῆσος λι- Verba Platonis de Atlantide.
ης ἦν καὶ ἀσίας μείζων. *Ac iterum* ἐν δὲ τῇ
τλαντίδι ταύτῃ νήσῳ μεγάλη συνέστη καὶ
υμαστὴ δύναμις βασιλέων, κρατοῦσα μὲν
άσης τῆς νήσου καὶ ἄλλων νήσων καὶ μερῶν
πείρου.

De nauigatione autem ex Europa per Ae- Nauigatio veterum in Indiam.
ptum in Indiam, mox poſt tempora Alexan-
cœptam fuiſſe, etiam D. Hieronymus cum
abone prodidêre, dum memorant habitacula
naualia frequentia fuiſſe, quo loco poſtea in
Aegypto

Aegypto de ſuo nomine Alexandriam condi Alexander. Sed aucta fuiſſe commercia Aug ſti imperio, & nauigationem illam intermiſſ repetitam fuiſſe, cum Auguſtus pacem orbi ſtituiſſet, vt profectiones ad terras longinqu aliquandiu intermiſſæ, repeti & inſtaurari p ſint, quod & Plinius ſic factum fuiſſe lib. cap. 23. meminit. Pius etiam Pontifex Aſi deſcribens ait in Othonis vitâ legi ſeu Teuto cis, ſic enim ille loquitur, imperatoribus, In cam nauem vnà cum Indicis negociatoribu Germanico littore fuiſſe deprehenſam, ibiq, v torum vi ex oriente propulſam conſtituiſſe.

Nauigatio Venetorum in Indiam compendioſa.

Veneti tum ſuperiori tempore, tum etiam noſtrâ ætate aromata, lucroſiſſimasq, merc ſinu Adriatico per mare mediterraneum A xandriam Aegypti nauigijs delati, & hinc a quo terræ ſpacio emenſo, ac inde per ſinum A bicum, qui & mare rubrum dicitur, in Indi in Calechut profecti, & inde eodem itinere Alexandriam, nobiliſſimum Ægypti totius em rium, domum breui & compendioſo itinere V netias reuerſi, merces ſuas recentes minusq, c ruptas propter itineris illius compendium ind omnes totius orbis Chriſtiani partes diſtribu diuenderunt.

Luſitanorũ in Indiam nauigatio longiori circuitu.

Verùm Luſitani repertâ aliâ viâ, qu Indiam duceret ab Hiſpaniâ & occidente, c cumnauigatâ totâ Africâ per meridiem & ſperid

-dum littora, & æquatorem tropicúmque
-ri incredibili nulliſq; ſeculis commemorato
-transeuntes, demùm per Arabicum Perſi-
-q; ſinum longiori itinere, quod non niſi ſpa-
-ſex menſium confici poteſt, & merces minus
-ntes corruptasq; domum affert, toto ferè
- circumnauigato, ad Indiæ littora intra
-gem, vbi Calecutium, inde Taprobanam
-n aurem Cherſoneſam tandem ad Sinas vſq;
-los, gentem, quod aiunt, moribus & literis
-am, deferuntur, nauigatione à nemine mor-
-um hactenus vſurpatâ aut etiam tentatâ,
- recentibus, neq; veteribus, quod ſciri &
memorari poßit.

Ac quià Luſitani quas partes, quæ loca oppida Indiæ cepêre præſidijs ea & opere -ierunt; præcipuis etiam orbibus à ſe captis -es & munitiones impoſuêre, cum vicinis ve- -tque alijs potentioribus regibus & princi- -u in illis terris amicitiæ & mutuæ pacis ac -mertiorum fœdera iunxêre, eoq; ſe robore -otentiâ muniêre, vt contra quamcunq; vim -ſuas in Indiâ tueri, & regnum ibi ſemel con- -itum retinere ac defendere poßint, & Ve- -s & Chriſtianis reliquis in Indiâ præripue- -t commercia, & ea ſibi tota omnibus ferè - interclusis aſſeruerunt, & non Aegypto ſo- -, ſed etiam Venetis vectigal valdè afflixe- -, tantâ mole mercium, tot nauium numero

Luſitanorum regnum & potentia in India.

Luſitani ſoli poſſident in India per tus & emporia præcipua.

B quotan-

quotannis in Hiſpaniam importato, vt iam cepeit Vlyſſibo, quod Alexandria tot ante ſec fuit, & cùm quas Venetæ naues merces affe bant, toti Europæ prius ſuffeciſſent, rebus noſ primum ætate Luſitanica illa nauigatione n tatis, Vlyſsibona nunc contrà Antuerpiæ Germ niæ celeberrimo emporio merces innumeras ſ mittat, vnde deinde in omnes terras diſtra diuenduntur. Eam vicem Aegyptiorum Sul nus paulò ante quàm Aegyptus in poteſtat Turcicam deueniret, cùm de vectigali pri quotidiè multum diminui animaduerteret, a tulit iniquè, vt miſſa legatione ad Iulium pon ficem atrocia Chriſtianis omnibus ſit minitat ni efficiat, vt Luſitani lucroſiſsimam ſuam na gationem intermittant, & deinceps ab ill totum abſtineant, vbi tamen rebus infectis t ſua ſpe Sultanus tunc fruſtratus eſt.

Vectigal diminutum Aegypto & Venetis per Luſitanos.

Philippi Hiſpaniarum potentia & opes cur maximæ.

Sicut autem Philippus Rex Hiſpaniaru Caroli V. Romanorum Imperatoris filius, mericani & cætera in occidente regna Amer contermina, à patre iure hæreditario ſibi tra ta iam pridem poſſedit, ita nuper Sebaſti Luſitaniæ rege cæſo & interfecto in prælio c tra regem Feſſanum, in Africæ quadam pa potentiſsimum, non modo Luſitaniam, regn peculiare & opulentum Hiſpaniæ, ſed eti cæteras terras, inſulas & regiones Indiæ ori talis eodem tempore cum regno Luſitanico a

p

eſt, Dominus non modò potentiſsimus vni-
ſæ Hiſpaniæ, ſed etiam totius orbis noui, tam
ccidente America ſeu India occidentali,
m in oriente, quæ regna Luſitani inueſti-
, & inuenerunt hac noſtra ætate primum,
oſſederunt, & munierunt defenderuntq;
enus contra vim omnem tum Turcarum,
etiam aliarum gentium, vt hac noſtra æta-
rinceps non viuat in tota Europa, cuius opes
ores & diuitiæ plures eſſe exiſtimentur.
litur namq; ex vtraque India orientali &
dentali ſiue America, mox poſt captam &
patam Vlyßibonam, quæ regni Luſitanici
t eſt, à Philippo Hiſpaniarum rege, veniſſe
es onuſtas auro, argento, gemmis margari-
mercibus varijs & precioſis, quibus dona-
regem, ſummi precij & valoris rebus &
de adepto nouo regno Luſitanico gratulata
, quæ ex illis terris in nauibus illis aduene-
t miſſæ legationes ab illarum terrarum Hi-
icis præfectis.

Paulus Iouius in principio Moſcouiæ ſcri- Via compendioſa traducendi merces ex India in Europam à quibuſdam monſtrata.
fuiſſe, qui monſtrarent & docerent merca
s, quomodo ex vlteriore India, via itidem
pendioſa neq; difficili, partim pedeſtri iti-
, partim nauali omnis generis merces per
couiam, Rigam & inde in omnes occiduas
ones traduci poßint, neminem tamen fuiſſe,
eius viæ periculum facere & ſumptibus il-

lum conatum adiuuare vellet. Motos autem maximè fuiſſe Luſitanorum iniurijs, qui In magna ex parte armis domita occupatisq́ nibus emporijs, cuncta aromata coëmerent, inHiſpaniam aueherent, atq́ ea grauiora qu anteà precio ac impotenti quæſtu omnibus ropæ populis venditarent. Qui etiam dilige adeò cura Indici maris littora perpetuis cla bus cuſtodirent, ne quid ipſorum lucro & co modis detraheretur, deteriore etiam Luſitan mercimonio, quorum remotiſsimæ nauigati incommodo ſentinæq́ vitijs, aromata corrum eorumq́ vis & ſapor, odoratusq́ ille ſpiri multa demum mora in Vlyſsibonenſibus con torijs promercalibus euaneſcere atque exſpir videatur, cum aſſeruatis ſemper recentiori vetera tantùm & multo quidem ſitu muc venundari quererentur. Ac nouimus nos vir magnum & eruditum, dignitate prætereà autoritate præſtantem, qui eandem viam è bulis Gæographicis iam olim viris talium rer ſtudioſis & amantibus indicare conſueuit. Is tem eſt μέγας τὴν γλῶσσαν, *Franciſcus Sc ſterus, Iuris vtriusq́ Doctor, ac illuſtrium Do norum & Comitum à Stolberg conſiliarius* ἑταῖρος πρῶτος ἐν εὐσεπείᾳ, *amicus ac compa noſter honorandus.*

Merces Indicæ Luſitanorum cur deteriores, quàm venetorum.

Früſtra hactenus quæſitum num

Quamuis autem duo illi populi, Hiſp inquimus, & Luſitani, frequentibus & toties

n

ſ nauigationibus vndiq; maria ſint emenſi, occidens orienti vlla continente iungatur.
lum tamen hactenus eò hominum diligentia
tiaq; peruenit, vt, num occidens orienti vlla
inente coniungatur, qua in orientem pedi-
, id quod queritur hactenus & fruſtrà opta-
iter eſſe poßit, ſit inuentum.

Quòd ſi verò terra vndique à mari eſſet ſe- Terra tota quomodo poſſit circumiri toto triennio.
gata, poßit circumiri pedibus tota mille &
ginta diebus, hoc eſt, triennio, ſi quotidie
quinq; miliarium homo conficeret. Verum
terra mari ſit immerſa, id illo nomine licere
poteſt.

...EQVITVR NVNC TERRÆ IN SVAS PARTES DIVISIO.

...Vperficies terræ diuiditur veteribus quidem Terra veteribus diuiſa in tres partes; Recentioribus autem in quinq;.
in tres partes in Europam, Aſiam & Afri-
. Recentioribus verò in quinq; partes Euro-
, Aſiam, Africam, Americam & Magellani-
verſus auſtralem plagam, anno Chriſti
9. auſpicijs Caroli Quinti detegi cœptam à
gellano Portugaleſio. De illo dicitur in Epi-
de Moluccis.

De terra verò tota Plinius lib. 2. cap. 68.
: Hæ tot portiones terræ, imò verò vt plures
didêre mundi punctus (neque enim eſt aliud

De tota terra Plinij verba.

terra in vniuerſum) ſunt materia gloriæ ſtra, hîc ſedes, hîc honores gerimus, hîc e cemus imperia, hîc opes cupimus, hîc tumu atur humanum genus, hîc inſtauramus bella am ciuilia, mutuiſq; cædibus laxiorem faci terram. Hæc in qua conterminos pellimus, toq; vicini ceſpidem noſtro ſolo effodimus, vt latiſsimè rura metatus fuerit, vltraq; fines egerit accolas, quota terrarum parte gaude Vel cum ad menſuram auaritiæ ſuæ propaga rit, quam tandem portionem eius defunctus tineat.

Terra quibus limitibus in tres partes diſtinguatur.

Mari autem mediterraneo & duobus in tis amnibus Tanai & Nilo vniuerſum, hoc totus terrarum orbis in ſuas illas partes prim as diſtinctus diuiditur. Id verò quomodo fiat, num fit ex tabula Geographica, quam ad ſcentes ſtudioſos ſæpè oportet aſpicere.

EVROPA.

Europæ elogium.

Eam Strabo lib. 2. prædicat his verb Εὐρώπη ἔχει πολὺ τὸ σόφον, καὶ εὐτεχ τοῦ βίου.

Hæc autem pars mundi, quæ Europa d tur, cæteris duabus, vtpote Aſia & Africa, nor eſt, ſed ad habitandum habilior, conueni tiorq; & moderatior, nam neq; calida torri ue, nec etiam frigida nimis, ideò habitator

cop

ioſior, frequentior pleniorq́ eſt, exceptis re- Collatio
nibus ſeptentrionalibus Oceano glaciali con- Europæ
uis: quæ aliqua ex parte ob intenſa frigora cum Aſia &
abitabiles ſunt. Religione quoque Chriſtia- Africa.
moribus, & viuendi conſuetudine, incola-
n, vrbiumq́ frequentia, & rerum comeſtibi-
m fertilitate, cœliq́ & aëris temperie, Aſiæ
Africæ, quamuis longè amplioribus, facilè
eponitur. Ducentis quadraginta quinquẽ Longitudo
lliaribus Germanicis in latitudinem patet, à & latitudo
ri Aegeo ſiue Ionio ad Oceanum vſque Hy- Europæ.
nicum. In longitudinem verò ſeptingen-
ſexaginta milliaribus extenditur, à Portu-
lia videlicet regno Hiſpaniæ, ad Tanaim
ue fluuium, qui Sarmatiam ab Aſia diſter-
nat. Inchoatur autem Europa ab Oriente à
uio Tanai, à Meridie verò ab Aegeo mari
eciæ.

Diuiditur illa in ſuas regiones, ſic dictas, Regio quid.
od illæ olim terræ ſeu regna ſub regibus eſ-
t.

Illæ autem regiones cuiuſcunq́ partis orbis Regionum
ræ contrà diuiduntur vel φυσικῶς, *ſecun-* diuiſio.
m naturam fluminum aut montium: vel ἐθ-
ῶς, ſecundum habitationes & linguas gen-
m: vel πολιτικῶς, *ſiue vt Strabo loquitur*
οικίλως varie, iuxta voluntatem & iuriſdi-
onem principum, vt dicitur: Nouus rex, no-
lex.

Subijcitur nunc nuda ferè & breuis enun
ratio regionum cuiusq; partis orbis terraru
Deſcriptiones namq; ſingularum longiores,
quibus limitibus, montibus & fluminibus à ſe i
uicem ſingulæ diſterminentur, cum illa pue
non iuuent, ſed grauent, & è tabulis facilius
melius diſcantur, Gæographis & Chorograp
mandamus & relinquimus, cùm puerorum
captui præcipuè ſeruiendum & ſtudendum fu
rit, quibus has paginas compoſuimus.

HISPANIA.

Prima Europæ Regio Hiſpania eſt, nam i
de ordimur, vt ab occidente ad orientem pro
ciſcamur, τῇ πρ, *Straboni ex Homero,* ῥηΐ
βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι. *De Hiſpania Sol*
nus cap. 36. iſta: Terrarum comparanda opt
mis, nulli poſtponenda frugum copia, ſiue ſoli
ber, ſiue vinearum prouentus reſpicere, ſiue a
borarios velis, omni materia affluit, quæcunq
aut pretio ambitioſa eſt, aut vſu neceſſaria, n
hil in ea ocioſum, nihil ſterile. Quicquid cuiu
cunq; modi negat meſſem viget pabulis. Re
Silius lib. 1.

Hiſpaniæ laus ex Homero, & Solino, & Silio.

Nec Cereris terra indocilis, nec inhoſpi
Baccho.

Hiſpani.

Silio lib. 1. Hiſpani ſunt, Prodiga gens an
mæ, & properare facillima mortem.

Par

Partes eius ſunt Betica,,*quæ nunc* Gra-
ta.

Vrbs Corduba, *patria Auicennæ Ara-* Corduba
poſt Hippocratem & Galenum medicorum vrbs.
cipis. Auerrois etiam, qui Medicorum ſti- Auicenna,
lus nonnullis dicitur, quod Galeno etiam non Auerrois,
cis in locis contradicat, ac Raſis Mahome- Italis Ara-
rum Arabum, quorum ſcripta medica & bes.
loſophica ex Arabico erudito malè & bar-
è latina interpretum vitio facta, etiamnum
unt. Patria etiam Senecæ, qui Neronis Præ- Seneca Phi-
or fuit, cuius in publico extant ſcripta va- loſophus.
doctrina ac ſapientia multa plena, Philoſo-
a, Ethica, Oratoria, Poëtica & Phyſica,
mendatione Eraſmi. Lucani etiam Poëtæ, Lucanus
libris 10. deſcribit bellum Cæſaris cum Pom- Poëta.
.

Hiſpalis *item vrbs nota ab Iſidoro Hi-* Hiſpalis
enſi Epiſcopo, qui tum multa alia ſcripſit, vrbs, Iſidori
etiam inter cætera Originum libris vigin- Hiſpalenſis
bi affert nonnulla ex antiquis hauſta, haud libri.
ſus aſpernanda, præſertim quod fontes illi
peruenerint ad hanc ætatem. Hiſpalenſis
m eſt Benedictus Arias montanus vir doctri- Benedictus
aria, ac linguarum ſtupenda cognitione ad- Arias.
abilis, cuius ſtudio, opera & labore inde-
prodierunt annis ſuperioribus, ex officina
ntini Antuerpiani typographi celeberrimi Biblia poly-
doctiſſimi, Biblia polyglotta in papyro re- glotta.

gali, quod vocant, typis pulcherrimis excuſ
in tomos octo diſtincta & initio centum tale
Contenta in Biblijs polyglottis. *vendita. Vetus Teſtamentum textum Hebr*
um, Chaldæum & Græcum cum triplici verſ
ne continet, nouum verò Græcum, paraphra
Syram Syriacis & Hebraicis typis repræſent
tam & ſcriptam cum duplici verſione exhib
Atque hæc omnia in quinq; ſunt diuiſa tom
quibus tres alij accedunt. Sextus, qui conti
vetus Teſtamentum Hebraicum cum interp
tatione Latina ad verbum facta, addita & th
matum difficiliorum explicatione. Nou
Teſtamentum item Græcè cum Latina int
pretatione, & explicatione Grammatica voc
Græcarum difficiliorum. Septimo tomo con
nentur quatuor volumina, quibus antiquaru
linguarum Dictionaria, Hebraicum, Syriacu
Syrochaldaicum & Græcum. Octauo contine
tur ab Ariamontano conſcripti libri de Hebr
cis idiotiſmis, de arcano ſermone, de actione ſ
habitu, de ſacris ponderibus atque menſura,
Gæographia ſacra. *ſacra Gæographia, de ſacris fabricis, de ſecu*
& temporibus.

His omnibus accedunt variæ lectiones, in
ces præterea duo ampliſſimi, quorum vnus
verborum & ſententiarum, alter verò propri
rum nominum Hebraicorum, Chaldaicorum
Græcorum interpretationes continet.

Adiu

Adiuuerunt editionem & publicationem
eris illius Biblici multi Hiſpani, Galli atq; lin-
uarum orientalium eruditarum cognitione va-
præſtantes & admirandi, vbi alij aliud con-
lerunt; & quisq; quod potuit, obtulit. Guber-
uit autem omnia, partes præcipuas hic ſuſti-
it, & plus cæteris laborauit Benedictus Ari-
operas ſingulorum inſpexit, recenſuit, & de
ndato Philippi Hiſpaniarum regis probauit,
raque in illis linguis varijs conuertit, con-
lit, expoſuit, & Præfationibus plurimis co-
ſe ac eruditè ſcriptis tomos pleroſq; ornauit.
Præfatione prima primi tomi luculentiſſima
it de diuinæ ſcripturæ dignitate, linguarum
i & Catholico Hiſpaniarum regis conſilio.
altera verò ad lectorem de totius operis vſu,
gnitate, apparatu & ordine diſſerit, ac boni-
tem Dei prædicat, qui decem linguarum co-
itionem pro ſua indebita clementia ſibi ſit
pertitus.

Tomus quintus Teſtamentun nouum in lin-
a Syriaca continet: Is totus ſe debet ſtudio,
ræ atque labori indefeſſo Guidonis Fabricij
lli, qui non modò textum Syriacum Hebrai-
literis deſcripſit, & Viennenſe exemplar
nptibus Ferdinandi editum Viennæ laborioſè
ntulit, cum altero manuſcripto exemplari,
od benignè obtulit Daniel Bombergus typo-
aphus Venetus celebris, ſed patria Antuer-
pianus

pianus à Guilielmo Poſtello celebri Profeſſo linguarum olim ex oriente allatum, & his om nibus peractis Nouum Teſtamentum dupli characterum genere Syriaco & Hebræo cu ſua verſione Latina & Græco textu cum cæte Bibliorum illorum πολυγλώττων *tomis adiu xit, & in ipſa Præfatione copioſa & erudit ad Philippum Hiſpaniarum regem, in alte item ad lectorem multa non protrita neq; vu garia, ſed rara de lingua Hebræa, Chaldæa at Syriaca diſputat: ac in Hebræo Bibliorum co textu tot Sacramenta quot literas, tot myſteri quot puncta, totq́; arcana quot apices eſſe aſſ uerat. Ac adhuc in Præfatione valdè prolix & erudita, quam præmiſit Grammaticæ & D ctionario ſuo Syrochaldaico, multa de Orient libus linguis iterum eruditè & copioſè comm morat.*

Grammaticam Syriacam & Dictionar um Syriacum conſcripſit quamuis occupatiſ mus, vtpote aulicus, Andreas Maſias iureconſu tus Cliuenſium ducis conſiliarius, vir tum doct na, tum etiam linguarum eruditarum vari rum cognitione præſtantiſſimus.

Varias lectiones Græci veteris atq; no Teſtamenti conſcripſit, collatis plurimis exe plaribus Græcis Guilielmus Canterus vir mu tis eruditis monumentis in publico iam oli clarus.

Multì

*Multùm etiam contulit Plantinus Typogra-
rum per Europam doctiſsimus ac clariſsimus,
gener eius Franciſcus Raphalingius vterq;
trina præſtanti & linguarum eruditarum
rium cognitione inſtructiſsimus, nullis ſumti-
,nullis laboribus parcentes, vt omnia rectè ad-
iſtrarentur & imprimerentur, & quodq; ſuo
oppoſitum conſtitueretur.*

*Textus autem Hebræus veteris Teſtamenti
in illis Biblijs reperitur, ſemel cum veteri ver-
ne Hieronymi, & iterum cum verſione Sancti
gnini monachi, cum explicatione radicum
ficiliorum: ſic textus Syriacus noui Teſta-
nti itidem ibi bis poſitus atq; excuſus reperi-
,characteribus Syriacis, ac iterum, quomodo
lum eſt, literis Hebræis.*

*Ad eundem modum etiam textus Græci
ui Teſtamenti bis adeſt ſemel oppoſitus Syria-
, & ſemel cum verſione peculiari interlineari
marginali, & explicatione thematum Græ-
rum difficiliorum: ita vt tres textus diſtin-
rum linguarum totiens repetiti in opere illo
blico, Grammaticarum variarum præceptio-
s & Dictionaria tot, & cætera, quæ ſuo loco
nt addita, quaſi commentariorum inſtar, Bi-
a illa polyglotta in multa eaq; grandia volu-
na diſtracta diffuderint, precium auxerint:
tamen vt cùm initio centum taleris vende-
rentur,*

rentur, nunc multo minori precio redimi poſ-
ſint.

Quintilianus. *Hiſpani etiam fuerunt: Quintilianus, cuiu*
libri doctiſsimi duodecim de oratoria inſtitutio-
ne, etiamnum ſuperſunt reperti à Pogio Floren-
tino in monaſterio quodam in Synodo Conſtanti-
enſi, quo tempore etiam repertos fuiſſe ferunt Si-
Ludouicus Viues, & eius lucubrationes eruditæ. *lij Italici libros 18. de bellis Punicis. Et Ludoui-*
cus Viues, vir optimè de literis meritus. Quant
verò doctrinæ & lectionis vir fuerit docent tu
alij eius libri plurimi, tum etiam commentarij
ius eruditiſsimi in Auguſtini libros de ciuitat
Dei, quos tunc conſcripſit cùm Eraſmus Augu-
ſtini operum omnium emendationem inſtituere
& de diſciplinis libri viginti doctrina, eruditio-
ne, ſapientia rara refertiſsimi.

Gades. Gades *item Tyriorum Colonia Bæti-*
vrbs ſunt.

In Bætica ſiue Granata acciderunt Max-
miliano, ſed tum nec dum imperatori Romano
quæ leguntur in fine Epiſtolarum familiariu
Ioannis Iuſtiniani Cretenſis, vbi ſunt comme-
morata, ac inde tum à multis alijs tranſcript
& recitata, tum etiam commemorata à Ioann
Heroldo Baſilio in orbis amore ſiue Panegyric
quem Maximiliano ſecundo conſcripſit. Verb
Iuſtiniani hæc ſunt:

Cu

Cum Maximilianus Princeps, Fer-
nandi *Romanorum Regis filius, qui nuper*
emiæ rex ſalutatus eſt, à Carolo Caſare pa-
gener aſcitus, in Hiſpaniam nauibus traie-
t, cùm vt nuptias iam animo deſtinatas
ſens conficeret: tùm verò, vt illi prouinciæ
ſſet, regniuq; ipſis, dum Cæſar in Germania
nondum ſatis pacatas componit, moderare-

Is, inquam, Maximilianus, dum vel animi
ſa, vel exercendi corporis gratia venationi
Granatam vacat, ceruum curſu, teloq; diu
tus, tandem à cœtu ſuorum diuulſus eſt.
cùm ſolus per montes ac deuia diu aberraſ-
appetente iam nocte, ſolicitus (vt qui ſibi à
vehementer timeret) circumſpectabat, ſi
ſibi locus daretur, quò ſe in tutum recipe-
Itaq; procul conſpecta paſtoris caſula, cita-
quo ad eam peruenit: rogatoq; paſtore, vt ſi-
pud eum diuerſari ea nocte liceret: is omnia
ignè policitus, deſcendere equo iubet, ac tu-
rium ingredi.

Erant porro domi apud paſtorem ſex nu-
o: vtiq; præter illum, filius annos natus cir-
r X X. tum opilio benè robuſtus, & ad quod-
facinus aggrediendum idoneus: præterea
r, cum paruula filiola, & nuru, quæ paulò
e noua nupta in eam familiam conceſſe-

*Princeps, vbi ad terram equo deſiluiſſ
eumq́; tradidiſſet opilioni curandum, caſam i
greditur: ac dum tenuis canula, fortè ex ha
vel agno, ſibi paratur, ad ignem aſſidet, ni
quicquam ſuſpicans mali. Interea, cum ij, q
domi erant, Maximilianum minimè noſſe
neq; ipſe, quis nam eſſet, cuiquam apparuiſſ
illi tamen eum, quem & eleganter amictum
fortaſſe annulis ac gemmis ornatum, & eg
gia indole conſpicuum viderent, rati, quod re
rat, eum eſſe magnum omninò aliquem, atq
pulentum virum, opimæ inhiantes prædæ, fœ
terrimaq́; de illo perdendo conſilia ineunt. It
cœnati, cubile, in præanguſto cubiculo, quod q
dem hoſtiolo vetuſtate putri, & cardinibus di
xatus, ac malè cohærentibus ægrè claudebat
ei conſternunt.*

*Dumq́; ea parantur, ſponſa, ſiue quod
iuſce concilij ab initio particeps fuiſſet, fac
conſcia, cuius poſtmodum pœnituiſſet: ſiue
quod credibilius eſt, non adhibita conſilijs, t
tùm ex nutibus ipſorum & concurſationibus
perſenſiſſet: tandem vel atrocitate rei com
ta, vel egregij iuuenis vicem miſerata, fi
ab eo ſtipulata, ne ſe proderet, illi perdita co
lia detegit. Is licet facilè potuiſſet, apertè fa
quisnam eſſet, illud periculum declinare: ma
it tamen virtuti propriæ, quam fidei paſtor
&*

*rum præſertim quos ſemel infidos atq; im-
xpertus eſſet, ſe ſe committere.*

*Itaq; magno animo & erecto ſtatuit ita
e, vt periculi aleam potiùs, quàm eorum
liam ſubiret. Quamobrem in cubiculum
d inſidias paratum, ab hoſpite perductus,
grauatè ſe recipit: ibiq; occluſo hoſtio, eo-
biectu grauioris arca, benè oppilato: tum
num ſumpto bombo æneo cum rotula fer-
quem imbutum nitro, impactoq; globulo
beo ad proſternendas feras, atque adeò in
s caſus ſecum attulerat, cœpit intrepidus
uare, quò res caderet.*

*Paſtor cùm illum de venatione ac via feſ-
vidiſſet, vbi ſomno preſſum dormire credi-
ſuſpenſo gradu ad hoſtium accedit: ac ma-
tentat, nihil ratus, fore vt id clauſum in-
s offenderet, quod vbi præter ſpem illi acci-
, petit à Maximiliano, vt ſibi hoſtium ape-
eſſe, cur velit neſcio qui ſtraguli ex arca
ere. Is verò cùm omnia perſenſiſſet, vt qui
dormiret: Apage te (inquit) cum tua iſta
importuna diligentia, ego enim iam in
um compoſitus, nihil eſt, cur tibi hoſtiũ re-
m. Tum ille primum indignari, clamare,
tari, ſe perditum ac proditum prohiberi re-
is. Deinde ad arma concurrere, vim aper-
arare: poſtremò palàm cædem quoq; mi-*

 nitari,

nitari,niſi domus ſua tota ſibi pateret,ac ill
ſe ipſi protinus dederet.

Et iam paſtores cœperant hoſtium amo
alius autem per feneſtellam cubiculi eò tem
irrumpere: eòq; obnixius rem cœptam p
cere conabantur, quod iam ſua conſilia det
eſſe facilè intelligebant. At verò Maxim
nus, cùm rem iniquiſsimo loco deductam v
ret, fortiter audendum ratus, intentatum
fores bombum diſplodit: quo glandis ictu h
um traijcit, paſtorem proſternit. Nec mora
mota arca, patefactoq; hoſtio foràs erum
paſtoris filium obtruncat, opilionem enſe ſt
perſequitur, inq; fugam vertit.

Neq; tamen protinus omni periculo de
gitur: nam & vociferationibus vxoris, &
multu inſueto exciti, qui circum aderant
paſtores, raptis vndiq; telis concurrunt: dom
ipſam armati circumſiſtunt: iuuenem inn
ad cædem & ſupplicia depoſcunt. Ille au
dum primo illo inſano ruſticorũ furore ſibi
ueret nihil præterea territus, vbi iam illuſ
te aurora, magnam ruſticanorum hominũ
bam illò confluxiſſe videt: audacter quiſ
ipſius eſſet, aperit: atq; intrepidus, autorit
illa, quæ ſe digna erat, Hiſpaniarum ſeſe pr
dem ac moderatorem eſſe oſtendit: extrem
omnibus ſupplicium minatus, in ſe omnis t
viribus ſeruatum vellent. Si ſibi parum fidei
bene

um putarent, à præſenti cæde abſiſterent: ognitioni magiſtratus, animaduerſioniq́ uarent. Quod ſi id facere negligerent, id bi modò fraudi, verùm etiam ipſis excidio internecioni futurum.

Illi tametſi & heroica præſtantiſſimi iuue- dole & conſtanti oratione permoti, facilè erent illum ipſum eſſe, quem præ ſe ferret: de quidem abſtinent: cæterùm, ne ab inge- diſcederent, eum comprehenſum, manibus terga reuinciunt. Itaq; colligatum atq; ob- um, ſummo mane ad vicini oppidi præfe- perducunt.

m eodem peruenerant aliquot ex regijs ſa- ibus, eum quæritantes: quem cùm ita vin- , atq; indigniſſimis acceptum modis vide- parum abfuit, quin in turbam illam paſto- inconditam ac tumultuantem irruerent: b ipſo admoniti, vt à vi & armis tempera- , ægrè abſiſtunt incœpto.

Tum verò horum aduentu re omni, vt erat, cta, qui tanti ſceleris fuerant conſcij, indi- ſimi facti digniſſimas pœnas dederunt. Opi- d extremum ſupplicium pertractus: Scele- domus, tam impij facinoris particeps, flam- onſumpta: puella quæ indicium fecerat, tis ac magnis muneribus affecta, apud n principem ac ſuos in magna dignatione habita.

Monet tota narratio odiſſe Satanam [...] *peria, magiſtratus & principes & viros he*[...] *cos, per quos Deus tuetur pacem, & dat Ha*[...] *nia Eccleſiæ, defendit etiam pios & hero*[...] *principes diuinitùs inter medios fremitus &* [...] *gitus Satanæ & aduerſationes plurimas,* [...] *iamſi rumpantur Satanæ ilia, quomodo id* [...] *quos exemplis ſimilibus alibi fortè decla*[...] *bitur.*

LVSITANIA.

Vlyſſibo celeberrimum orbis emporium.

Luſitania *complexa Portugalliam,* [...] *ſtiliam. Vrbs Vlyßibo ab Vlyſſe Straboni* [...] *3. condita, celeberrimum Europæ emporiu*[...] *ob merces ab India atq; Aethiopia aduectas* [...] *ta Africa circumnauigata, maris regina pot*[...] *ac domina, ſita in loco fertiliſsimo abunda*[...] *optimo vino, pane, carnibus omnis generis,* [...] *arborum fructibus prorſus varijs, ijsq; maxi*[...] *numero illuc allatis. Conſpiciuntur præterea* [...] *quotidiè naues onereriæ & merces exoticæ* [...] *riæ & mirabiles hinc inde ex orbe terrarum* [...] *uectæ & precio vili venditæ. Homines eti*[...] *varij, qui mercium cauſa adſunt, ibidem qu*[...] *dié videntur.*

(ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ, ſcribit Strabo lib. [...]
ὀδύσσεια πόλις καὶ ἀθηνᾶς ἱερὸν καὶ ἄ[...]
λα [...]

υρία ἴχνη τῆς ἐκείνου στρατείας, veſtigia
(sibonæ ab Vlyſſe conditæ.)

Neq; ſine cauſa Strabo Luſitanos μέγιστον Hiſpani
τῶν ἰσχυρικῶν ἐξοργανικοὺς, *ſeruatores* mercatores
ercatores nuncupat ψυχῆς οὐκ ἀλέγον laborioſi
quod Dionyſius Afer ſcripſit, ἵν' ἄσπετον Straboni.
ον ἕλωνται, *nauigant enim ferè homines,*
Plinius exiſtimauit lib. 2. cap. 64. lucri
ſcientia cauſa.

Compoſtella *non incelebris à ſepulto ibi* Compoſtel-
acobo, ad cuius monumentum olim longio- la.
s etiam itineribus, & peregrinationibus è
is terris Europæ homines accurrere ſolebãt,
onationem omnis culpæ illic accepturi.

Salmantica & Complutum *vtraq;*
bris & nota ab Academia. Complutum et-
à Biblijs polyglottis ibi excuſis anno 15 15.
nio antequã Megalander Lutherus doctri-
Eccleſiæ repurgare inciperet, vnde & Biblia poly-
plutenſia etiam nunc dicuntur, ſumptibus glotta com-
ciſci Simenij Archiepiſcopi Toletani, qui plutenſia
ſe ſcribuntur ducatorum ſexaginta millia. nuncupata.
rofuerunt illa Biblia initio renaſcentis do-
næ Theandro Luthero plurimum, cùm tum
oc genere nihil extaret ſimile aut etiam me-
, vt nunc meliora ſunt & præſtantiora mul- Biblia poly-
nodis illis Biblia polyglotta à Plantino, quod glotta à
um eſt, in vulgus edita, nam tametſi etiam Plantino
excuſa.

 Complu-

Complutenſia ſtudio, opera & labore multo
excellentium virorum è collatione multo
manu ſcriptorum hebræorum, græcorum
latinorum librorum, explicatione etiam diſ
liorum atq; obſcurorum, adiectione præte
grammaticarum præceptionum, ac lexicor
variarum eruditarum linguarum ſunt elu
brata, tamen in Complutenſibus & textus Ch
dæus, qui in ſolis quinq; Moſis libris eſt add
deſideratur, & cur Plantinica illis potiora
multis de cauſis, vtriusq; operis exemplar p
num facere poteſt. Vendebantur autem Co
plutenſia initio precio ducalium nummorum
cum dimidio circiter.

TERRACOMENSIS.

Numantia. Saguntus. Tarracomenſis, *complexa regnum N*
uarræ, Cathaloniæ & Arragoniæ, Vrbs N
mantia, Saguntus in Romana hiſtoria celeb
Ac noua Carthago quondam ab Aſdrubale C
thaginenſe condita.

Amnes Hiſpaniæ. Amnes *Bethis, Tagus, Iberus, Pli*
lib. 3. cap. 3, Amnis nauigabili commercio
ues.

Montes Hiſpaniæ. Montes. *Pyrenæi ſiue Alpes Hiſpani*
quæ à Gallia eam ſeparant. His niue cincta
ma, ſcribit alicubi Georgius Fabricius, & gla
riget aſpera barba.

Promo

Promontoria Calpe, *cui opponitur* Promonto-
c in M:uritania. Plinius in præfatione lib. ria Hiſpaniæ
bila Affricæ, Europæ Calpe, laborum Her- Abila &
orbisq́; tandem veteribus verſus occiden- Calpe.
noti metæ: Indigenæ columnas eius Dei vo-
, creduntur q́; perfoſſa excluſa anteà admi-
maria, & rerum naturæ mutaſſe faciem. Oceanus
ibi ingreditur Oceanus in mediam terram quomodo
nagnas anguſtias, quas fretum Herculeum, mare medi-
Gadibus adiacente inſula, mare Gadita- terraneum
etiam nominant. Et attolluntur ibi duo faciat.
tes in cœlum Abila & Calpe, ad cuius ra- De colum-
s, vt Strabo prodidit, vrbs eiuſdem nominis nis Herculis
eſt, putantq́; olim vnum fuiſſe montem ſeu variæ opi-
m, perpetuo iugo coniunctum, quod Her- niones.
s ſuo robore perfregerit, intromiſeritq́; O-
um in ipſam terram. Euſtathius Græcus
yſij interpres, exiſtimat ex veterum tradi-
ibus columnas Herculis vel montes, vel ver-
, vel ciuitates, vel inſulas fuiſſe, quas ille
ſtituerit fines profectionum ſuarum. Alij,
iter hos Suidas exiſtimarunt, columnas illas
Gades vicinas inſulas, vbi templum Her-
ornatiſſimum fuerit, in quo columnæ Her-
æreæ octo cubitorum vnà poſitæ fuerint,
uibus tum ſumptus impenſi in ædificationem
templi, tum etiam alia de Hercule fuerint
otata & inſcripta: ſed ſatis eſt ſcire ado-
ntes, columnas Herculis fuiſſe metas itine-

rum & nauigationem eius, quibuſcunq́; etia
gnis illa res in illis locis fuerit ſignata, ſiue v
bus, ſiue inſulis, montibus, tumulis, ſiue nat
factis, ſiue manu hominum excitatis, ſiue et
columnis ex ære in templo aliquo poſitis.

Mos puerperarum inauditus.

Strabo lib. 3. ſcribit alicubi in Hiſp
puerperas poſt partum miniſtrare maritis i
cto poſitis, non ſecus ac ſi ipſi peperiſſent : τε
σαι διακονοῦσιν, *inquit,* τοῖς ἀνδράσιν ἐ
νους ἀνθ᾽ ἑαυτῶν κατακλινάσασαι. *Eum*

Mos ſimilis Tiberanorũ.

rem etiam aliȷs gentibus vſitatum fuiſſe Ap
nius ſcribit in Argonautico carmine lib. 2.
de Tibarenis Aſiæ populis ſic meminit :

Ενθ᾽ ἐπεὶ ἄρ κε τέκωνται ὑπ᾽ ἀνδράσι τέ
γυναῖκες
Αὐτοὶ μὲν στενάχουσιν ἐνὶ λεχέεσσι πεσό
Κράατα δησάμενοι. ταὶ δ᾽ εὖ κομέουσι
δωδῇ
Ανέρας ἠδὲ λοετρὰ λεχώϊα τοῖσι πένον).

Hiſpania vni nunc patet domino.

Tametſi verò olim Hiſpaniam plures r
tenerent diuiſam in plura regna: tamen vni
ſæ Hiſpaniarum vires nunc tandem ad v
Philippum Caroli Quinti filium tranſier
Luſitanorum etiam, nuper defuncto & ca
Saracenis Mauris Feſſano rege, poſtremo L
taniæ rege Sebaſtiano, cùm nullum regni ſui
redem reliquiſſet.

(Prodijt anno ſuperiori volum
egregium, diſtinctum in duos tom

ex

officina caſtigatiſsima VVecheli, in
o tum alij ſcriptores rerum Hiſpa-
arum inſunt, tum etiam Damiani
oês equitis Luſitani Hiſpania. Ma-
Aretij Siculi Hiſpaniæ Chorogra-
a, & L. Marinæi Siculi de rebus
ſpaniæ mirabilibus libri 22.)

GALLIA.

Gallia *Pomponio Mela ſcribente, terra* Laus Galliæ.
menti præcipuè & pabuli ferax, & amœna
s immanibus. Exculta præterea hoc tempo-
egibus, diſciplinis, artibus, ſcholis, Acade- Parlamentũ.
, dicaſterijs famoſiſſimis, ſeorſim autem par- regalis Camera Galliæ.
ento, quod iudicium ſummum eſt Cameræ
alis Galliæ, ſed conſtans aliquot cameris di-
ctis.

Eius partes ſunt Aquitania, quæ nunc eſt Partes ſeu regiunculæ Galliæ.
couia, Turonia & Britannia. Vrbes inſi-
res ſunt Burdegalia, Pictauia, Bituris. Aquitania.

Celtica *ſiue Lugdunenſis, quæ etiam*
mandia, Francia, Burbonia & Auernia Celtica.
ncupatur.

Vrbs eius Lutetia, Pariß, *præſtans* Lutetia vrbs Celticæ.
r omnes vrbes Europæ multis nominibus, ſub-
ijs etiam decem adeò amplis vt horum alia
are queant cum amplis vrbibus Italiæ. Flu-

mine etiam Sequana Lutetiam in tres par
diſtinguente. Eam vrbem Euſtachius de Kn
belsdorff Prutenus his verſibus prædicauit:

Laus Pariſiorum.

Deficiunt nunquam Cerealia munera turb
Hic velut in cornu diuite cuncta fluunt. (t
Quidquid auent oculi quidq́d mens optat em
Illecebræ quidquid maximus orbis habet.
Quidquid enim tellus, labor, ingeniumq́; parau
Huc velut in certum confluit omne penu.

PetrusLombardus Pariſienſis magiſter ſententiarum.

Viri doctriua multa & varia literis & li
guis eruditis, præcipuis & varijs in Academ
Pariſiana illuſtres docuêre & floruêre Petr
Lombardus Epiſcopus Pariſienſis, qui, quod
ſententijs & teſtimonijs patrum explicatione
omnium capitum doctrinæ Eccleſiæ ſcripſiſſe
venerabili nomine Magiſter ſententiarum c
gnominatus fuit. Eum cùm commentar
multi ſcriptores interpretarentur, & alij al
capita aliter explicarent, & nouum genus d
ctrinæ atque hactenus inauditum in Eccleſia e

Scholaſtica Theologia.

ortum eſt, quod Scholaſtica Theologia dictu
fuit, mixtum è Philoſophia & ſcriptura, Ph
loſopha quædam Theologia, & ſectæ atq; di
ſenſiones inter Scholaſticos doctores, ſententia
rios illos ſiue Lombardiſtas, cùm ſic tunc illi d
cerentur, ortæ ſunt, cùm alij aliorum interpr
tum expoſitionibus applauderent, alijs in d
bijs & controuerſis dictis locis & capitibus Sc

tum

,alijs Occam aut Thomam ſequentibus, vn- Origo Occiſtarum & Thomiſtarũ.
Occiſtarum, Scotiſtarum ac Thomiſtarum
nina orta fuêre. Et cùm innumeri com- Vnde tot commentarij ſententiarum.
tarios in ſuum ſententiarum magiſtrũ ſcri-
nt, ſinguli etiam ferè, quod fertur, qui gra-
in Theologia doctoris peterent, ſententia-
um libris ac commentarijs plerorunq; mona-
orum bibliothecæ fuêre repletæ. Vixit autem
us Lombardus, quomodo Tritemius id anno-
t, anno Chriſti 1140.

Ioannes Gerſon, Cancellarius Pariſienſis Ioannes Gerſon.
ologus, qui concilio Conſtantienſi interfuit,
Ioannes Hus cum ſocio conſtantiſſimo M.
ronymo à Praga exureretur.

Guilielmus Budæus, Carolus Molinæus, Viri celebres in Academia Pariſienſi.
reas Tiraquellus, Iacobus Syluius, Guiliel-
Poſtellus, Franciſcus Vatablus, Adrianus
nebus, Dionyſius Lambinus, Petrus Ramus,
rtus Stephanus viri doctrina, ſapientia at-
literis præſtantiſſimi ac nobiliſſimi, & qui-
alij,

Geneua, Genff / cuius ornamentum Geneua.
ulare eſt Henricus Stephanus typographo-
omnium per Europam literatiſſimus ac ce-
rrimus, ac plurimis eruditis ſcriptis, libris
is atq; latinis ſeorſim autem volumine ad- Theſaurus Græcæ linguæ Henrici Stephani.
ndo, & ſtupendo theſauro græcæ linguæ à
uamuis occupatiſſimo immenſo labore ac
ſtudio

ſtudio incredibili conſcripto, de republica lite-
ria multô optime meritiſsimus.

Lugdunum. Lugdunum, Leon / *Eam vrbem*
pulcerrima opera illuſtraſſe ſuo tempore ſc
bit Seneca, vt ſingula illuſtrare vrbes ſingu
poſſent. Veruntamen eam tunc, quomodò Se-
ca ſcribit in Epiſtola ad liberalem ciuem Lu
dunenſem, vnius noctis incendium nihilomi
totam ſtrauit, vt vna ſcilicet nox interfuerit
ter vrbem maximam & nullam, tanta incen
vis fuit & celeritas.

Irenæus Epiſcopus Lugdunenſis. *Eius vrbis Epiſcopus olim fuit Iren*
græcus ſcriptor, cuius adhuc extant libri 5. c
tra impias ac portentoſas opiniones veter
hæreticorum, ex græco olim latini facti.

Belgicum. Belgica *Germaniæ contermina, & l*
gua Germanica ſed corrupta ferè vtens. I
Germanos Gallos olim expuliſſe Cæſar ſcri
lib. 5. Commentariorum belli Gallici. V
etiam aliqui Belgicum cum ſuis regionibus n
Galliæ ſed Germaniæ attribuerunt, quomodo
loco dicetur.

Belgicæ partes. *Partes eius ſunt Lotharingia, vaſtum*
gnum, Weſtreich / *Geldria, Iuliacum,* G
lich / *Flandria, Normannia, Brabantia, B*
gundia, Holandia, Selandia & Tyrolenſes
Etſchlender.

Narbonenſis vel Braccata Gallia. Narbonenſis vel Braccata Gall
quæ nunc Subaudia & Delphinatus Prouin
& L

Langendoc dicitur. Vrbs Toloſa nota vete-
s à templo opulento, de quo Strabo lib. 4.
τολώσσῃ ἱερὸν ἅγιον τιμώμενον σφόδρα
τῶν περιοίκων.
In mentione Toloſæ ſolet recitari ex Areſto
oſano adoleſcentibus hiſtoria de Pſeudomar-
Gallo, quam Gilbertus cognatus Nozera- Hiſtoria Pſeudomartini Galli.
vir magnus, & literis meritisq; multis cla-
paucis verbis multa complexus libro Syluæ
rationum 8. his verbis recitat, Anno Domi-
M. D. LIX. Quidam nomine Martinus
rre, relicta vxore in militam proficiſcitur.
ſo demum octauo poſt eum diſceſſum an-
quidam Arnauidus Tillius (ſed ſibi illius Mar-
Guerre nomen aſſerens, quod ei omnibus oris
mentis aſsimilis eſſet) ad illam cùm veniſ-
ab ea pro marito recipitur, quippe quem eſſe
tinum Guerre non ipſa ſolùm, ſed quatuor
s Martini ſorores, aliiq; nonnulli propinqui,
um his amici viciniq; omnes perſuaſiſsimũ
rent.
Nam præter illam oris ſimilitudinem, qua
ſimum fretus hoc facinus aggrediebatur,
cia omnia, quæ à vero marito afferri pote-
t, afferebat: & varia ſuperioris temporis
a dictaq; illi in memoriam reuocans, ad ar-
os vſq; ſermones ab illa & marito habitos
prima in nuptiali thalamo veſtigia pone-
, & ad alia quorum nox conſcia ſola eſt pro-
gredie-

grediebatur (ea autem partim ex vero mari
reſ. iuiſſe, cum quo illi ex commilitio ſumma f
mi'iaritas interceſſerat partim magica artis a
xilio diuinaſſe creditus fuit) ſed cum per t
annos cum illa conſueuiſſet, duobus iam ſuſ
p. is ex ea liberis, quarto tandem ineunte a
quùm eius impoſturæ ſuſpitio mulieri oborta
ſet, actioneq́ in eum intendiſſet, in carcer
conijcitur.

A iudice ſecundario damnatus, cùm ad
riam Toloſanam prouocaſſet, ſic ad infini
propemodum eius interrogationes reſpondit, t
que probabilibus argumentis innocentiam
am viſus eſt tueri, præterquam quòd tot e
teſtes, aut circiter ſuo teſtimonio ſubleuaba
quod erant ij, qui ſuo eundem teſtimonia p
mebantur, vt vocatis ad calculum omni
coniecturis, nec damnare illum, nec abſolu
curia Toloſana auderet. Hæſitantibus in
tam perplexa iudicibus, [a] verus maritus Ma
nus Guerre aduenit moxq́ quam ſibi factam
iuriam, iudicibus exponit, eorumq́ opem
plorat. Verùm ille alter ſuppoſititius mar
poſtquàm cum hoc vero commiſſus fuit, tot e
obiectionibus oppugnare cœpit, vt aliquan
ſuſpenſos ſicut & anteà iudices tenuerit: do
tandem ille paulò poſt reditum ab vxore ven
poſcente agnitus nec non ſororum aliorum
mu

ſtorum pallinodiam, canentium teſtimonijs
probatus verus maritus, ſuæ vxori ſuæq; do-
redditur. Alteri autem ſuæ impoſturæ præ-
m, domicilium in patibulo datur.

Maſſylia Ionum Phocenſium colonia He- Maſſylia.
oto, qui ibi græca ſtudia plantarunt, quo no-
e à Cicerone valde laudatur oratione pro L.
cco Varroni trilinguis nuncupata, quod græ-
atinè & Gallicè loqueretur, verba Cicero- Laus Maſſyliæ è Cicerone.
hæc ſunt: Eius ego ciuitatis diſciplinam atq;
uitatem non ſolum græciæ, ſed aut ſcio cun-
gentibus anteponendam iure dicam. Quæ
procul à græcorum regionibus omnium di-
inis linguisq; diuiſa, cum vltimis terris cincta
orum gentis Barbaræ fluctibus, ſic optima-
conſilio gubernetur, vt omnia eius inſtituta
iùs laudare poſſim, quàm æmulari.

Quibuſdam Gallis Strabo lib. 4. tradit Gallis quibuſdam proprium.
p, proprium eſſe, ἀσκεῖν αὐτοὺς μὴ παχεῖς
, μηδὲ προγάστορας, τὸν δὲ ὑπερβαλ-
λοντα τῶν νέων τὸ τῆς ζώνης μέτρον ζη-
θαι.

Amnes in occidentem decurrentes Ligeris, Amnes Galliæ.
ana, Moſa, in mare mediterraneum ſe ex-
at, Araris & Rhodanus celeberrimus Melæ,
o & Marcellino inter tres Europæ maxi-
Danubium & Rhenum.

Rhenum

Lacus Lemanus.

Rhodanus autem fluuius egreſſus altiſſim Valeſiæ montes afficit maximum lacum, qu olim Lemanum, hodiè verò ab adiacentib Loſanna & Geneua. Loſanenſem, & Geneu ſem appellant. In longitudine habet octo nouem miliaria germanica, atq; in me patet in latum duobus aut fere tribus miliarib A ripa habet Helueticorum terram amœni mam, quam vulgò die Wat *vocant profer vinum generoſum, quod ripale ſeu riuale à r lacus illius vocatur.*

Veterum Gallorum propria.

Sapientes veterum Gallorum.

Pomponius de veteribus Gallis lib. 3. i Gentes ſuperbæ, ſuperſtitioſæ, aliquando eti immanes adeò vt hominem optimam & gra ſimam Dijs victimam crederent, manent ve gia feritatis iam abolitæ. Habent tamen & cundiam ſuam, magiſtroſq; ſapientiæ. Hi te mundiq; magnitudinem & formam, motus ac ſiderum, & quid Dij velint ſcire, profitent Docent multa nobiliſſimos gentis clam & diu cenis annis in ſpecu, aut in abditis ſaltibus. num ex ijs quod præcipuum in vulgus effluit, delicet vt forent ad bella meliores, æternas animas vitamq; alteram ad manes, Itaq; c mortuos cremant ac defodiant, erant qui ſe rogos ſuorum velut vnà victuri libenter inij rent.

(De rebus Gallicis multi ſcrip rũt. Inter illos verò videtur præcip

par

tes obtinere Ioannes Tilius Actua- in libris duobus commentario- & diſquiſitionum de rebus Galli- Extat etiam Petri Rami Profeſſoris bris Philoſophiæ omnis ac elo- ntiæ in Academia Pariſiana liber noribus veterum Gallorum. Petri ıæi præterea liber de Galliæ Belgi- ntiquitatibus. De Gallorum verò erio & Philoſophia libros 7. ſcri- valdè elegantes & eruditos Ste- nus Forcatulus Iuriſconſultus, qui iſijs in quarto excuſi ſunt.)

GERMANIA.

Germania, *terra quæ multis nominibus nec æ, nec Galliæ, nec Hiſpaniæ cedere debet, o- Cornelio Tacito in libro de moribus veterum manorum, in vniuerſum aut ſyluis horrida, paludibus fœda, nunc verò Solino virorum s & populis innumeris frequens.* Laus Germaniæ.

Mannum autem Tuiſconis filium primum manorum regem fuiſſe ſcribunt, vnde fa- ſint in regis honorem ac perpetuam memo- n Aleman / German / Landßman / Bie- nan / Edelman / Bawersman / *valdè e- maioribus noſtris arriſerunt à Manno dedu- appellationes propter gentis conditorem & ntem.* Mannus primus Rex Germaniæ.

Laus veterum Germanorum ex Tacito.

Tacitus, qui ſub Veſpaſiano præſes Be
rum fuit, Germanos veteres laudat tum a
copiosè, tum etiam inter cætera his verbis:
ibi boni mores valent, quàm alibi bonæ le
Fortitudinem verò illorum breui ornat elog
Nemo bellum Germanis intulit impunè. V
Seneca: Romanis pax eſt vſq; ad Germanos.
Rhytmi veteres noti ſunt:

Welcher im Krieg wil vnglück han/
Der fang es mit den Deutſchen an

Ac iterum Tacitus: Vita omnis in vena
onibus & ſtudijs rei militaris conſiſtit: à par
lis duritiei ac labori ſtudent: qui diutiſſimè
puberes permanſère maximam inter ſuos fer
laudem, hoc alij ſtaturam, alij vires, neru
confirmare putant: Qui quaq; de cauſa ad
venerint ab iniuria prohibent, ſanctos habe
ijſq; omnium domus patent, victuſq; commu
catur. Pudicitiam verò & caſtitatem genti
idem celebrauit: Soli barbarorum ſingulis v
ribus contenti ſunt, & ſeptæ pudicitiæ agu
pauciſſima in tam numeroſa gente adulte
quorum pœna præſens & maritis permiſſa.
ciſis crinibus nudatam, coram propinquis ex
lit domo maritus, ac per omnem vicum verb
agit. Publicatæ enim pudicitiæ nulla venia,
forma, non ætate, non opibus maritum inue
rit. Sera iuuenum Venus eoq; inexhauſta
bertas: nec virgines feſtinantur, eadem iuue
ſim

ſ proceritas, pares validæq; miſcentur, ac
a parentum liberi referunt. Sua quenq;
r vberibus alit, nec ancillis aut nutricibus
antur.

Quomodo verò in Rheno flumine Germa- Veteres Germani probant ſuos liberos in Rheno flumine.
os liberos recens natos probarint, Galenus
init lib. 1. de tuenda valetudine, & multi
ſcriptores. Philoſtratus etiam in Epiſtola
lam his verbis: κελτικὸς ποταμὸς (*Rhe-*
νόθου ἀρετῆς καὶ κακίας ἔλεγχος ὤσπερ
θέσατος. *Et Nazianzenus in carminibus*
acris:

τοὶ μὲν κρίνουσι γόνον ῥήνοιο ῥεέθροις.

Meminit etiam Nonnus Poëta Dionyſia-
lib. 46.

Diuiditur hac noſtra ætate in ſuperiorem ſi- Germania duplex, ſuperior & inferior.
rimam & altam, hoch Deutſchland / *&*
riorem ſiue Baſſam, nieder Deutſchland.
erioris ſunt: Bauaria, Auſtria, Stiria, Athe- Germaniæ ſuperioris regiones.
hetia, Heluetia, Sueuia, Alſatia à Mœno de-
dendo Moguntiacum vſq;.
feriores ſunt: Francia orientalis ſiue Fran- Germaniæ inferioris regiones.
a, Lotharingia, Brabantia, Flandria, Se-
lia, Holandia, Geldria, Friſia, VVeſtphalia,
ſia, Saxonia, Marchia, Dania, Pomerania,
uſſia, Liuonia, Sileſia, Morauia, Boëmia,
tlandia, Miſnia, Thuringia à Moſella
, ad Magnum Oceanum mare Balthicum à
tentrione protenſa, & verſus ortum ad Li-

thuanus vſq; pertinens, minus anguſta vet[...] ſed locupletata multarum gentium & terra[...] acceßionibus, Heluetia videlicet, Rhetia, N[...] co, Auſtria, Stiria, Carnia, quæ & Carinthi[...] Carniola, vt nunc non ſine cauſa magna G[...] mania dicatur, celebris etiam inde, quod p[...] dentibus Herodoto & Agathia Græcis ſcript[...] bus, Germani gens Perſica olim inde in has [...] delati ſint ſub Darij Hiſtaſpis Perſici regis im[...] rio à Medis vicinis pulſi.

Germani gens Perſica.

REGIONES GERMANIA[...] OCCIDENTALES.

Regiones Germaniæ occidentales.

R*Egiones ſiue partes Germaniæ occid[...] tales ſunt Lotharingia & Vaſtum [...] gnum.*

Louanium.

Brabantia, *Vrbs Louanium, vrbs pulch[...] rima complexa intra muros areas latè pate[...] tes, prata, vineas, hortos, per quam medi[...] præterea fluuius Dela labitur. In ea medicina[...] hac ætate profitetur Cornelius Gemma, cu[...] annis ſuperioribus prodierunt libri 2. de natu[...] diuinis characteriſmis, ſeu raris & admiran[...] ſpectaculis, cauſis, indicijs, proprietatibus rer[...] in partibus ſingulis vniuerſi.*

Cornelij Gemmæ libri.

Antuerpia.

Antuerpia, *emporium Europæ nomin[...] tiſsimum, quomodo de eo copioſè expoſitum eſt[...] Ludouico Guicciardino Florentino, in deſcript[...]*

elgica, vbi etiam Iulij Scaligeri de Ant-
a verſus tales leguntur:

da quot ſpectant oculo me torua ſiniſtro, Laus Antuerpiæ.
ot nos inuidiæ pallida tela petunt. (Roma.
dunum omnigenum eſt, operoſa Lutetia,
ngens res Venetum, vaſta Toloſa potens.
imodæ merces, artes priſcæq́; nouæq́;,
Quorum inſunt alijs ſingula, cuncta mihi.

Belgica etiam eruditè & copioſè deſcri-
r in Topographia Leonis Belgici ſiue deſcri-
ie Belgicæ, quæ autore Michaële Aizingero
mis tabulis elegantibus exornata prodijt
niæ in quarto chartæ maioris ſiue medianæ
dicitur.

Bruxella, Louanio par magnitudine, ſed Bruxella.
ar ædificiorum ſplendore, quo Louanium lon-
uperat, patria Veſalij celebratiſſimi anato- Veſalij anatomia.
i, cuius exſtant de humani corporis fabrica
7. Is dum menſe Aprili anno 64. in Cyprum
fectus reditum domum parat, & fluctibus
peſtateq́; in Zazynthum Inſulam applicat,
decumbere cepit, & paucos poſt dies in loco
erto, & in miſerrimo tuguriolo inter barba- Veſalij mors miſerrima.
& agreſtes homines omni humana ope deſti-
us è vita diſceſſit:

—— Sacras vbi Cæſaris arces —— Vidimus,
ribit Nathan Chytræus in itinere Pariſienſi)
adiunctosq́; hortos muro vndiq́; cinctos.

Tàm magno ſpacio vt ſyluas, & luſtra ferar
Vitiferosq́ vnà colles, fontesq́, lacusq́,
Prataq́ contineant, multas hic vndiq́ Dam
Capreolos, leporesq́ leues, ceruosq́ fugaces,
Diuerſi & generis volucres, plantasq́ tenell
Cretenſisq́ nouum ſpecimen videas, Labiryn
Hac olim magni moderator Carolus orbis
Siue libens vixit: proceres hic vndiq́ multi
Confluxêre olim, pacem auxiliúmue petente

Mechlinia, Leodium, Lüttich. Mechlinia ſita ad fines Brabantiæ, ſi & Leodium, Lüttich/vrbs imperialis, ſitu in piſcopatu Leodienſi exſtructa ad Moſam flu um, qui per duo brachia in vrbem ipſam influ & Inſulas aliquot ab incolis habitatis efficit, vt ad hæc tria alia flumina in ipſa vrbe in M ſam ſe exonerent, piſcibus bonis fœcunda ſing la, vrbe ad hæc exornata hortis & vineis, Par diſus Sacerdotum cognominata, der Pfaff Paradeiß/ petrarcha nobilis Clero locus, qu ſolum fertiliſſimum frumento, vino & arboru omnis generis fructibus, & cunctis alijs, quæ v luptati & vtilitati hominum ſeruiunt, præſtet, locum illum Sacerdotibus valdè commodum f ciat, quorum alit maximum numerum, cùm h beat Acht reiche Thumbſtiffte/ in quorum no, quod S. Lamberti dicitur, D. Georgij aure ſic ſatis magna ſtatua eſt, è puro auro conflat donata ei à Carolo Burgundiæ Principe, vt h donatione condonationem omnis culpæ à Deo im

petra

uret. Quatuor egregias Abbatias parochias Monachorum ac monialium monaſteria ma, olim etiam adeò clara literis & ſchola, od Guicciardinus Florentinus Italus in Bel- ſua erudita & luculenta deſcriptione com- orauit, eodem tempore literis ibi operam de- nt, nouem regum, viginti quatuor Princi- , viginti & nouem Comitum, & plurium inorum & Nobilium filij.

Mechliniæ autem natus fuit Nicaſius de rda. Hic tametſi ab anno tertio ætatis ſuæ is captus, & ob id elementorum etiam lite- m penitùs ignarus fuiſſet, tamen nihilomi- in omni doctrina diuina & humana adeò ecit, vt admirationi omnibus eſſet, & cùm anij gradum Magiſterij accepiſſet, Scholis uandiu Mechliniæ cum laude præeſſet, & any aliquanto poſt licentiam in Theologia ecutus, cæcus quamuis, Euangelium tamen emplo publicè docuerit, & cùm poſthac dum Doctoris vtriusq; Iuris in Academia nienſi accepiſſet, in Gymnaſio Colonienſi licè iura cum ſtupore omnium docuit, atque s vtriusq; Iuris, quos nunquam vidit & le- memoriter recitauit, donec ibidem morere- , Anno 1492. Pantalon tom. 2. virorum ſtrium. Stupendum ingenium Nicaſij Mechlinienſis.

Holandia. Vrbs Leida, *patria Princi- Anabaptiſtarum Monaſterienſium.*

Ambſterodamum præcipuum poſt Antuerpiam emporium.

Ambſterodamum, *ſitum ad ſinum qu-dam Oceani, vnde deriuati canales in ipſam bem, naues in ipſam vrbem recipiunt, quo quando ſimul eodem tempore & die ad port è diuerſis terrarum oris & regionibus trece applicant, in palis in medijs aquis Venetian inſtar exſtructa tanto ſumptu, vt fundame ferè pluris conſtent ædificantibus, quàm ipſa ædificia, poſt Antuerpiam præcipuum etiam E ropæ emporium. Eam vrbem Nicolaus Carn vir eruditus & ciuis Ambſterodamus his verſ prædicauit:*

Laus Ambſterodami.

Vrbs benè nota propè atq; procul diſtantib. o
Dotibus innumeris ſuſpicienda bonis.
Diues agri, diues pretioſæ veſtis & auri,
Vt pleno cornu copia longa beet. (vn
Quod Tagus, atq; Hermus vehit, & Pactolus,
Verè hunc congeſtum dixeris eſſe locum.

Roterodamum.

Roterodamum, *Magni Deſiderij Er ſmi patria.*

Egmontium, Egmont.

Haga, pagus Europæ maximus.

Haga, *pagus patens, pulcherrimus, max mus & opulentiſſimus totius Europæ, complex ſupra bis mille domus, atque inter has ædifi quædam ſplendida. Vno dimidio miliari ab ab Haga Monaſterium Monialium ordinis Bernhardi, vbi viſitur ſepulchrum comiti cum hac inſcriptione: Illuſtris Domini Floren comitis Holandiæ filia, cuius mater fuit M*

thild

, filia Henrici, ducis Brabantiæ, fratrem Stupendum
habuit Guilielmum Alemaniæ Regem. & miracu-
ræfata Domina Margareta, anno Salutis, loſum πο-
imo, ducenteſimo, ſeptuageſimo ſexto, æ- λυτεκνίας
ſuæ anno quadrageſimo ſecundo, ipſo die exemplum.
ſceues, hora 9. ante meridiem, peperit in-
s viuos promiſcui ſexus numero 364. qui
iam per venerabilem Epiſcopum Dominum
onem, ſuffraganeum, præſentibus nonnul-
oceribus & magnatibus in pelui quadam
ſmi Sacramentum percepiſſent, & maſcu-
nnes, fœmellis verò nomen Eliſabeth im-
m fuiſſet, ipſorum omnium ſimul, cum
s, animæ ad Deum æternaliter victuræ re-
t, corpora autem ſub hoc ſaxo requieſcunt.
inerunt huius hiſtoriæ præter Guicciardi-
n deſcriptione Hollandiæ Eraſmus etiam Similia πο-
odamus, & Ludouicus Viues, ac ſunt apud λυτεκνίας
tum Magnum, Pictorium, Cornelium Gem- exempla v-
, & alios ſimilia πολυτεκνίας exempla. bi reperian-
it autem Guicciardinus punitam fuiſſe tur.
numeroſa prole à Deo comitiſſam Marga- Linguæ
i, quòd obieciſſet cuidam honeſtæ fœminæ, procacitas
ino partu gemellos enixa fuerat, impoſſibile punita.
geminos ab vno marito conceptos parere,
odem tempore commertium cum altero ma-
habuiſſet, imprecatam itaq; fuiſſe, vt tot
aliquando pareret infantes, quod dies eſ-
in anno.

Gandauum vna de maximis Europæ vrbibus. Magnæ vrbes Aſiaticæ quales.

Flandria. Vrbs Gandauum,&
vna de maximis Europæ vrbibus, ſimilis M
lano Italiæ, habens intra vrbem areas latè p
tes, ad morem magnarum olim & celebrium
bium in Aſia, Inſulas etiam paruas viginti i
tatas, quas faciunt canales è fluminibus
propinquis eò deriuoti. Abbatias opulentas
bet quinque: Monaſteria ac templa quinqua
ta. Et complectitur in ambitu tria milli
Germanica, ac abeſt à mari tantum interu
quatuor milliarium.

Brugæ.

Brugæ, *vbi olim fuit mercatus Antue*
cus, ſicut Francofordicus olim in Moguntia v
na fuiſſe dicitur.

Groninga.

Friſia. Vrbs Groninga, *patria Ru*
phi Agricolæ, ſummi viri.

Friſia perit inundatione.

Münſtero referente Friſia, Anno Chr
1230. inundatione maris penè tota ſubme
fuit, adeò vt perierint tunc ſupra centum ho
num millia.

Burgundia altera Italia.

Burgundia, *altera Italia ſitus, aëris am*
nitate & ſalubritate. Vrbs Biſuntium.

(Burgundiam deſcripſit & vrb
eius ſingulas Cognatus Nazarenus,
doctiſsimus & notiſsimus, in publi
multis ſcriptis eruditiſsimis, quoru
exſtat maximus numerus. Inter cæte
etiam cuncta opera Luciani à ſe Gr
colatina cum annotationibus doct
ſim

s in quatuor tomis in octauo Baſi-
dita.)

Burgundus fuit etiam Abbas Clareuellen- DiuusBernhardus Burgundus.
. Bernhardus, quem magnus Lutherus
er pietatem, fidem & zelum non dubitat
q; patribus tum Græcis, tum etiam Latinis
ponere. Eius opera plena pintate & doctri-
folio magno in vno volumine excuſa ha-
r.

Selandia, *complexa aliquot maris Inſu-* Selandia.
quibus Leuinus Lemnius lib. 4. cap. 2. de
ltis naturæ miraculis, vbi de Inſulis Selan-
ac geutis eius natura, conditione, moribus,
io, compendioſa ac diligens reperitur de-
io. Indicatur etiam porro vnam de his In-
lici Taubenlandiam, à columbarum in illo Taubenlandia.
nſo numero.

TENTRIONALES GER-
ANIAE REGIONES.

Eptentrionales. Geldria. Vrbs Da- Dauentria.
entria, *celebris à Schola, in qua Eraſmus*
rodamus olim fundameta literarum didi-
tria Ortuini Gratij, qui & Apologiam ad- Ortuini Gratij opus inſigne.
s Reuchlinum olim ſcripſit, & collegit præ-
faſciculum rerum expetendarum ac fu-
darum, cui operi inſunt ſummorum aliquot
um Epiſtolæ, libelli, tractatus, opuſcula,
oratio-

orationes numero 60. in quibus multæ cauſ
ligionis excutiuntur,opus prorſus inſigne.

Campodunum. Campodunum, Kampen/*Abbati*
lebris & locuples.

Aquisgranum. Cliuia. Vrbs Aquisgranum im
rialis, Ach. *In tutela exiſtens principis Cli*
ſis, vbi induſium B. Mariæ oſtenditur.

In Cliuia viri clari & illuſtres ſunt ha
Ioannis VVieri ſcripta erudita. *ſtra ætate Ioannes VVierus, Cliuorum duci*
chiatros, qui conſcripſit de præſtigijs dæmo
ac incantationibus, ac veneficijs libros 6. q
diti ſunt in publicum cum libro Apologeti
iusdem, Pſeudomonarchia Dæmonum, libro
am de Lamijs & commenticijs ieiunijs. Co
Heresbachij libri. *dus Heresbachius ducis Cliuenſis ac Iuliac*
iureconſultus, cuius prodierunt annis ſuperi
bus Rei ruſticæ lib. 4. vniuerſam ruſticam d
plinam complectentes, de venatione, item a
pio & piſcatione compendium.

Iuliacum, Gülich.

VVeſtphalia. Vrbs Monaſteri
Oſnaburgum. Brema, Oſnaburgum. *In eius vrbe Chr*
ci libro ſecundo de quodam eius vrbis Epiſ
hic verſus recitatur :

Ioannes Levvenclaius nobilis doctiſſimus & celeberrimus. *Corpore Zachæus, animo Iudas Machab*
VVeſtphalum ſe eſſe profitetur Ioannes Le
claius nobiliſſimus vir doctrina multa atque
guæ vtriuſq; latinæ atq; græcæ cognitione,
uerſo à ſe toto Xenophonte, omnibus Nazia
ni

ribus, hiſtoricis aliquot præterea græcis, & græcorum libris feliciſſimè reddendis & in-etandis celeberrimus.

Colonia. *In illa vrbe circa annum Chri-40. Taulerus celebris Doctor Eccleſiæ ad rtrudam docuit. Coloniæ Pſalterium Ae-icis characteribus in folio exprimi fecit Io-Botken præpoſitus Colonienſis.* Colonia. Taulerus. Pſalterium Aethiopicis characteribus.

Dania. Vrbs Koppenhagen.

Holſatia. Holſtein. *Et Holſatiæ pars crſia.*

Iechelburgia, *ſiue Megapolis:* Mechel-*& ducatus Megalopyrgicus. Vrbs Roſto-, clara Academia & Profeſſoribus in omni narum genere præſtantiſſimis & clariſſi-ter cæteros verò ſeorſim famigerata & ce-viro per Europam vnuerſam celeberrimo. Dauide Chytræo, qui doctrinarum mul-nium culmen verè, quod dicitur, antrum ercurij, in quo congeſtum eſſe Deus voluit, quid eſt doctrinæ atque ſapientiæ cœleſtis humanæ,* ἔνθ' ὅγε ποικίλων ἀγαθῶν θηκεν ὅμιλον. *Deus nobis ſeruet etiam de-s.* Roſtochium. Dauid Chytræus.

—— Καλλιόπης *illud* τὸ γλυκερὸν ςόμα,
ὅσους φίλον ἄνδρα, τὸν οὔτι θεοῖσι ἀ-
πεχθῆ.
ἢ σὲ ὑμνήσω πάντως εὔυμνον ἐόντα.

Pome-

Pomerania. Vrbs Stetinum.
Gripsvvaldia.
Caſſubia.
Rugia inſula.
Liuonia. Vrbs Riga. Reuela.

REGIONES GERMANI
ORIENTALES.

Dantiſcum. ORientales. Pruſsia. Vrbs Dāti
De Dantiſcanis ſunt qui ſcribunt,
Taurus maximus. *annis ſuperioribus aluerint ante præſepe t*
nouennē, à capite numerando quinq; vlnas
gum, donandum Henrico tertio Valeſio n
Gallorum, tunc autem adhuc Polonorum
qui mactatus libras ter mille dependerit. Er
Stellæ extant de Boruſsiæ antiquitatibus li

Sileſia. Sileſia, *cuius longitudo miliarium c*
ter 40. latitudo 20. Diſcernitur hodie in
catus, vt nominant, quindecim, & ſinguli
nomina accipiunt à metropoli, ita vt Niſ
& Vratiſlauienſis collocati ſint quaſi in vn
co prouinciæ. Olim aliquandiu fuit proui
regis Poloniæ.

Laus Sileſiæ *Vt verò ille ſuam Ithacam apud Home*
celebrat: ita & illa prouinciæ ἀγαθὴ κ
ξόφος, *nutrix fœcunda & benefica homi*
eſt, quibus in vtroq; ſexu Dei beneficio ne
figuram, & decus corporis, nec ad bonita
inge

iorum quid deeſt, & benedicente Deo re-
ntes ex terra, magna vbertate in pleriſq;
undit, quæ alicubi venas auri, argenti,
i & ferri gignit, res etiam ad veſtitum
modò ſuarum, ſed multarum aliarum gen-
conficiendum largiſsimè ſuppeditat, &
tea multis ſeculis exculta eſt diſciplina ho-
re, quàm alij populi efferi, & inhumani:
primis ſtudio humanitatis annos 600. ex-
t, & noſtra ætate in multis locis fouet Ec-
s & Scholas religioſa beneficentia conſti-
in quibus ſonat vox cœleſtis doctrinæ, &
nes ad veram Dei agnitionem & inuocati-
flectuntur.

Puellæ Sileſiaticæ verè ſunt, quod apud
es ſapientes Poëtas de puellis præſtantibus
, modeſtia, induſtria & omni virtutum
e dicitur, χαρίτων ὕφασμα, θεῶν δ' αἰ-
μα. Μάργαρος ἐν λαιέεσιν, ἑωσφό-
ἐν φαέεσιν, Ἀλγηδόνες ὀμμάτων.
ὰ ἔργα εἰδυῖαι. Κόσμος ἀρετῆς ἁπά-
κάλλος καλαὶ, μεγέθος μεγάλαι καὶ
ησόφαι, οὔτε φυῆς ἐπιδευέες, οὔτε
quarum oculi ἑκατὸν χαρίτεσσι θάλ-
ν; —— κάλλος καὶ γλυκερῇσιν ἐρευθό-
ι χαρίτεσσιν, —— ὧν τε πάντες ἐπ'
ασιν ἵμεροι εἰσίν. At quæ, quod apud
em comicum ſcribitur, vel ſilicem lapidem
ere poſſent, vt ſe amet: νικᾷ δὲ καὶ σί-
δηρον.

δήξορ, *inquit veterum ſapientum quiſpiam*
πῦς καλῇ τὶς οὖϛ.

Fames inaudita in Sileſia.

Anno autem 1335. & proximè ſequenti
inaudita fuit fames in Sileſia & Polonia
na, adeò vt ventum ſit, quomodo refertur l
& 1. Annalium Sileſiorum, ad humanas ca
& quod terribile auditu eſt, parentes cada
liberorum, liberi parentum præ rabie inedia
rarunt & vorarunt, adeò vt non credatur i
lis hiſtorijs exemplum reperiri ſimile, pr
quàm in vrbium obſidionibus, vbi quoque h
næ carnes laniatæ & deuoratæ ſcribuntur.

Vratislauia corona Sileſiæ.

Vrbs Vratislauia, *corona eius pr*
ciæ, ciues habet pietatis & honeſtatis ſtudi
prudentes, amantes religionis & artium, p
tos etiam ſingulari dexteritate in familiari
ſuetudine, affabilitate & morum eleganti
litate. Senatus verò præſtantiſſimi ea au
eſt dignitas, & ad ſuos ciues cum graui cult
uerentiæ caritas, vt verum ſit illud Poëtæ:
moſi pecoris cuſtos formoſior ipſe.

Ioannes Morenbergius ornamentum ſingulare reipublicæ Vratislauienſis.

Habuit autem Vratiſlauia inter alios
ros & præſtantes viros etiam D. Ioa
Morenbergium, pietatis, literarum ac lit
torum omnium patronum ac amicum eg
um: Scholarum atque Eccleſiarum longo
pore inſpectorem vigilantem & ſedulum, π
τῷ, φρονέσει καὶ δυνάμει δυνατὸν
περιφανῆ, *de nobis etiam amicè & ben*
merit

am, quod & literis eius amanter ſcriptis,
nere honorifico docere poſſumus, virum ve-
uod Auguſtus imperator de Cicerone apud Doctores
um ſcriptorem dixit, λόγιον καὶ φιλό- Eccleſiæ V-
p. In Eccleſia verò doctores pietate, doctri- ratislauien-
fide multa præſtantiſſimos, Doctorem Heſ- ſis: D. Heſ-
Doctorem Moibanum etiam, & annis ſupe- ſus, D. Moi-
ius, D. M. Adamum Curæum Freyſtadien- banus, Ada-
qui Viteberga adoleſcens adoleſcenti mi- mus Curæ-
& deinde aliquantò poſt in imperiali Nort- us Freyſta-
, vbi vterq; priuata inſtitutione eodem dienſis.
ore erudiebamus, ipſe conſulis Meienburgij, Michaël
ſapientis ac eloquentis, ego verò D. Eraſmi Meienbur-
in Northuſana Repub. viri pietate, ſapien- gius Conſul
loquentia, dignitate atq; opibus præſtantis Northuſa-
familiariſſime noti, qui Vratiſlauiæ etiam nus.
i mihi multa humanitatis atq; amicitiæ Eraſmus Fa-
exhibuit, cùm tum & alios viros magnos ber Conſul
ellarem, ſalutarem etiam vnà Rectorem Northuſa-
æ eius celebrem VVincklerum ſenem, na- nus.
in pago VVinckel, qui ab Ilfelda diſtat in- VVinckle-
llo ſex milliarium. Ad teſtandum verò de rus Rector
itia, quæ mihi cum hoc viro præſtante do- Scholæ V-
corporis & animi excellentibus interceſſit, ratislauien-
nandam memoriam piè defuncti, aſſcribo ſis.
Epicedion, quo illum ornauit ſua Eccleſia, id
tale eſt:

Memoriam M. Adami Curæi Freyſtadien- Epicedion
ui ſunt Eccleſiarum inſtauratarum in Sile- M. Adami
Curæi.

ſta ſua ætate oculus, cùm doceret & guber
Eccleſiam in inclyta vrbe Vratiſlauia fide
duſtria, circumſpectione, tolerantia laboru
ærumnarum eximia, cum ſtudio tuendi con
ſum in eadem voce doctrinæ repurgatæ inte
centes nunquam ſatis laudato, viri ingenij l
tate, doctrina vberrima, facundia blanda
compoſita morum ſuauitate præſtantiſsimi,
verò fidei, & regenerationis viuifica beati
cum pijs lachrymis & læta in ſpe ornarunt. V
annos 39. Menſ. 4. dies 15. horam nullam:
ſit Spiritum in manus æterni patris anno 15
menſe Octobri, die 29. Elatus funere hono
centiſsimo ad dulce ſuum cubile inter luctus
mitus & lachrymas vniuerſæ inclytæ ciui
prid. Calend. Nouemb.

Antonius Niger, Medicus Brunſuicenſis.

Ac produxit nobis eadem vrbs etiam Ant
um Nigrum, omni doctrina erudita, polita
elegante clariſsimum virum, Medicinæ Do
rem atq; Phyſicum Reip. Brunſuicenſis celeb
atq; in Medicina facienda admodum felic
noſtri, quoad in vita manſit, ſtudioſiſsimu
amantiſsimum, quod multis ad me literis a
ciſsimis ac familiariſsimis ſcriptis teſtatum
atq; reliquit, neq; aberamus alter ab altero
giori interuallo. Reperiuntur etiamnum in
blico ſcripta eius erudita, Philoſophica, Me
atq; Theologica, Græca & Latina, vbi cum
miratione viſi ſunt legere viri eruditi atq;

Eiuſdem ſcripta varia & erudita.

gua

m callentes paraphraſes eius quasdam,qui-
rmine græco heroico valdè erudito,denſo,
atq; accurato valdè Pſalmos aliquot Da-
s expreßit,& reddidit feliciſsimè,vt exiſti-
m etiam fuerit illo tempore,ſi ei rei diutius
e libuiſſet, aut etiam per alias occupatio-
urimas valuiſſet, facilè ſuperaturum hic
omnes ſimiles veterum atque recentium
s paraphraſes & Pſalmorum explicatio-
ed rapuit tunc aliò ipſum officij publici,&
oſi nominis etiam celebritas & in curatio-
felicitas,vt non rarò ſibi ſe occinere diceret,
ſapiens vetus Poëta ſcripſit: Quod ſis eſſe
nihilq; malis. Illud etiam Pythagoricum
atum ſibi traditum putaret: Hoc age.

Ac gloriari etiamnum poteſt, & ſe iactare
nagnificè efferre inclyta Vratiſlauia de Io-
Cratone à Craffthcim, & Petro Monauio
, Medicinæ Doctore celeberrimo & inſtru-
nni doctrinarum atq; linguarum erudita-
genere, Medico & Conſiliario Cæſareo au-
te,nomine atq; dignitate præſtante,& cla-
numentis eruditis,quæ verſantur in erudi-
n,ſeorſim verò Medicorum manibus.

Iohannes Crato à Craffthcim. Petrus Monauius, conſiliarij Cæſarei.

lem vrbi debent etiam literati & literæ Ia-
Monauium Petri fratris,clariß. fratrem,pa-
um & ciuem Vratiſlauienſem, incompara-
octrina, virtute atq; ſapientia virum,cùm
ſit earum rerum,quod à veteribus ſapienti-

Iacobus Monauius, eiuſdemq; laus.

bus, noſtræ etiam memoriæ hominibus, qu
ctrinæ ac ſapientiæ aliqua laude claruer
traditum eſt & proditum, quod ipſe non
rit, didicerit, meminerit, calleat & tene
cùm ita ferat vſus & occaſio, ſingulari cum
uitate orationis puritate & elegantia inin
bili commemorare & tradere poſsit cum ſt
legentium & attendentium, adeò vt hic,
cum illo paria faciant, aut cum illo comn
debeant, non facilè reperias, cùm excella
hæc etiam dignitate, autoritate, atq; non
eruditi & honeſti fama celebri domi foriſq;
ter eos verò præſertim qui & ipſi cum laude
qua peculiaris cuiusdam doctrinæ atq; ſapie
degere exiſtimantur, & famigeratiſsimus i
per ſit ſuo merito, amore literatos, & ho
cultores literatos omnes, quomodo me etian
dignum tanto amore cum clariſsimo ſuo fr
cœpit complecti ſtudioſiſsimè, & ſtudio pr
quam optimè merendi ac pietate, de literis
vtriſq; benè conſultum ſit omni tempore, vbi
hil vnquam ſolet prætermittere, cùm ſit ad
guem factus homo, ac verè πεπλασμένο
θεοῦ ἔργον,
οὐ ζῶσέ τε καὶ κόμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀ
αὐτὸς κοινὸν ἐπ' ἀληθείᾳ ἀγαθόν. (
μέγα τε χάρμα πόληϊ, δήμῳ τε πᾶσιν ὀν
ἄρμενος καὶ ξείνοισιν ἀνὴρ ὅδε, ἠδὲ πα
ταις.

...δὲ σε ὑμνήσω, πάντως εὔυμνον ἐόντα.
...καὶ μέγα χαῖρε, θεὸς δέ τοι ὄλβια δοίη,
...ττι μάλ' ἐθέλῃς, καί σοι φίλον ἔπλετο
... θυμῷ
...ſo.

In Republica Vratiſlauienſi autem modo ...pes partes obtinet Nicolaus Redingerus e...tiſtes & præfectus ſapiens, autoritate præ..., vigilans atq; circumſpectus Frater eius ...as Redingerus, prӕterquàm quòd liberato...ominum fuit amantiſſimus, bibliothecam ...ebat rebus omnibus inſtructiſſimam, quod ...ſimus Monauius noſter in Epiſtola quadam ...rat, quæ ad ſeptendecim florenorum millia ...abatur, & etiamnum Vratiſlauiæ cuſtodi... Vbijs illuc tranſlata.

Nicolaus & Thomas Redingeri fratres.

Thomæ bibliotheca quanti fuerit æſtimata.

Nicolaus etiam Redingerus Thomæ clariſ...viri filius, & Nicolai Redingeri præſtantiſ...doctrina, virtute ac ſapientia viri filius, poſt... audiuiſſet tum in Germania, tum etiam ...lia doctiſſimos & celeberrimos quoſq; Præ...res & Profeſſores, domum reuerſus tandem ...letatus & inſtructus omni doctrina liberali, inter ſuos clarus degit laude virtutis, do...æ omnigenæ atque ſapientiæ ὑμῖν δὲ ὦ ...αῖαι κεφαλαὶ θεοὶ ὀπάσειαν ἀθάνατοι ...όν τε τελεσφόρον, ἀγλαΐην τε, καὶ κῦ... ἀπόρθητον, ἄφθιτον ὄλβον, λευκὰς δι... ἡμέρας πάσας, Ἀμήν.

Freiſtadia.

Freiſtadia, *cuius propria laus eſt,*
ornet ſtudia & literatos, & quòd vix ali
in Sileſia reperitur, quæ in illa tenuitat
plures viros excellentes doctrina educauit

Rectores ſcholæ Freiſtadienſis: Eraſmus Benedictus.

luit, quam iſta. Præfuerunt ſtudijs pieta
literarum in illa vrbe aliquandiu viri ma
& doctrina multa præſtantes, Eraſmus B
dictus, qui ad annos quindecim fuerat au
Philippi, & cum eo in domeſtica familiar

Ioachimus Curæus, & Ioachimus Picus.

coniunctiſsimè vixerat: Ioachimus etiam
ræus tandem Medicinæ Doctor & ſcriptor
nalium Sileſiæ Freiſtadienſis, & Ioachimu
cus Glogauienſis auditor diligens & aßi
Theandri Lutheri & magni Philippi, a

Doctores Eccleſiæ Freiſtadienſis: Ioannes Gigas Northuſanus.

noſter dilectus. Eccleſiam verò ibi docui
donis pluribus excellens, D. Ioannes Gigas N
huſanus, ſinguli & vniuerſi noſtri amante
deò & ſtudioſi, vt etiam defuncto viro doc
ſimo Eraſmo Benedicto, Scholæ & ſtudio
in illa gubernationem literis & ſigno ſena
eius loci inclyti mihi offerrent. Giganti in

Abrahamus Bucholtzerus.

cendi in Eccleſia munere ſucceßit D. Abra
mus Bucholtzerus, παλαιάτε πολλάτε
δ᾽ὼς, καὶ φιλόπονος ἐς ὑπερβολὴν, *cui*
ſe pectore tota vetuſtas condidit. Eum vir
magnum eſſe & excellentem ingenio, doctr

Chronologia Bucholtzeri.

varia, ac lectione multa, docent tùm quæ nu
edidit ſcripta Chronologica valdè erudita, la
rioſè & accuratè conſcripta, tùm etiam po

mel

lius docebunt, quæ modò habet in manibus, de quibus ſpem facit, ſuperaturus ſine omni ...io in illis omnium conatus, labores & ſtudia, ... hactenus in ſimili argumento voluerunt eſſe ...upati.

Goltperga, *longo tempore celebris per ...rmaniam & conterminas regiones à Schola ...dita, ad quam ſtudiorum gratia confluebant ...tatim non modo è Sileſia, ſed etiam è vicinis ...ionibus maximo ſemper numero Vngari, Au...iaci, è Stiria, Carinthia, & Polonia oriundi, ...itati laude atq; celebritate Rectoris ſummi ...i, atq; exercitatiſsimi & feliciſsimi forman... iuuentutis Doctoris atq; artificis Valentini ...ozendorfij, cuius tanta fuit me puero exiſti...tio, vt in Sileſia exiſtimaretur, etiamſi alibi ...tras non infeliciter aliquis didiciſſet: tamen ...er doctos non facile admittendum, ſi eius viri ...ra ſedula atq; inſtitutione felici aliquandiu ...i fuiſſet vſus, charus illa de cauſa viris magnis ...eruditis omnibus, magno etiam Luthero & ...ilippo, à quibus, ſi quando VVitebergam ne...iorum cauſa accederet, accipiebatur honori... & amanter.*

Schola Goltpergenſis, Magiſtra gentis Sileſiæ.

Valentinus Trozendorfius, Scholæ Goltpergenſis Doctor.

Præfuit ei Scholæ cum celebritate ac ſuc...ſu ſingulari, quoad vixit, annos plus triginta, ...od opinor, motus matris ſuæ chariſſimæ, hone... fœmina, ſed ruſticiſſa dicto, quod ille in omen ...lcrum rapiebat tunc; quæ cùm eum è pago

Trozendorff Sileſiæ prope Gorlitium ſito Scholam Gorlicenſem adduxiſſet, & iam re illic filio domum redire vellet, cum illi præc multa reliquiſſet, hac voce cætera puncta fi Valten bleibe ja bey der Schuelen. *Va tine fili dilecte noli diſcedere à Schola, quo ſe ſæpè commemorabat & prædicabat magi vim ineſſe votis, precibus atq; imprecation parentum optimorum, atque piè in liberos ctorum.*

Pars hiſtoriæ de vita Neandrina inſerta.

Eius ſimile ego quoque de me poſſem c memorare ſtudioſis adoleſcentibus, ſi lic comparare parua noſtra magnis. Pater meu lectus mercator fuit, ideoq; cùm me quoqu mercaturam exercendam mox puerum cup aſſuefacere, neq; quicquam minus haberet in nimo, quàm vt in literis diſcendis multum t poris conſumerem, voluit vt antea omnia equ re diſcerem, cùm eius rei ignoratio in longior itineribus, quæ mercium cauſa coëmendar facere cogeretur multum ſibi obfuiſſet, vt pedes longiſſima itinerum ſpacia emetiri ne ſum ei fuerit. Ac cùm ego ab illa re, animo m præſagiente fortè ſecutura mala & pericu valdè abhorrerem, & nihilominus vellet me rei aliquod facere periculum, conſtituit in eq macilento & feroce, & dorſum macilentum hinc acutum & aſperum habente, vt in illo p ma ſtipendia facerem, quorum is fuit ſucceſ

vt eq

uus à me extra patriæ portas perductus in am, quo aquatum agi ſolebant, cùm ego egendi & perite tractandi nullam dum iam habere poſſem, vbi profundiſſima non ſine vitæ periculo dedit præcipitem. parum abeſſet quin ſuffocatus perirem. accurriſſent, qui tum non procul inde ſpe- res eius periculi fuerunt, qui & equum rehenderunt, & me in illo iterum pro- adidum & initiatum collocarunt, redu- m inde equum domum, ſi Domino non a- viſum fuiſſet, feliciùs. Verùm vix por- bi contigeram lapide ictus, neſcio vnde tante, vulnus in caput accipio, copiosè ine in faciem & humeros defluente, & em me ſpectandum in vrbe exhibeo, & idendum propino ſpectatoribus, aqua & ine benè tinctum & madidum cruento & cruentatis natibus, cùm ſine Ephip- ſidenti tam macilento equo in illis locis tari mihi tenello puero non fuerit diffi-

Cùm verò hoc primo infelici experimento nec dum moueretur, ac artes peccando ad- diceret, cùm eodem die iterùm in alio equo ituiſſet, vt aquatum ducerem, equus præ- ior multò priori & ferocior, cum à me duci non poſſet, ad ſolum afflixit & in terram

 pro-

proſtrauit, vt ſiniſtrum brachium frangere
pater vel inuitus, cùm accerſitis chirurgis
ctura illa obligaretur, quod ſine dolore ac ei
tu multo non fiebat, aſtante matre pientiſſi
cognatis etiam præſentibus ac largas lachry
fundentibus, & vicem meam iniquam atq;
ſtem dolentibus deſiſtere cogeretur ab inſtit
& in vocem hanc efficacem ac poteſtate ple
erumperet: Nullibi *meliùs ages, quàm in*
naſterio, Nur in ein Kloſter mit dir/ du
geſt nicht in die Welt. *Contrà deinde q*
decreuiſſet, annos vix dum ſeptendecim na
de hortatu Præceptorum VVitebergam miſi
cum aliquandiu in Ilfeldenſi Collegio ſtudij
ſcentium præfuiſſem, ac Lipſiæ in mercatu vi
patrem ſalutaſſem, cùm audiret non deeſſe
etiam alibi functiones, honeſtas dixit: Con
treſces ne ſic perpetuo in Monaſterio, reſpo
Pater chariſſimè tua id facit imprecatio, &
non inefficax præſagitio, quam animaduerti
rimum habere ponderis atq; virium, neq;
me pœnitet temporis, quod ibi conſumpſi, ne
peræ eius, quod ſtudijs diſcentium impendi, p
tædétue, cùm non prorſus incommodè ibi deg
ac viros magnos mei ſtudioſos & amantes
in aula Stolbergica, tum etiam vicinis aul
vrbibus mihi non paucos comparauerim. Reſp
dit ille contrà: Fiat voluntas ſancta Domini,
te tuaq; res omnes commendo, fac quod tibi
ſult

m videtur & optimum Deoq́; gratum, & mo proficuum, cùm ſapientior ſis, quàm me gnoſco, qui literis diſcendis non multum ris potui tribuere.

Verùm redeo ad Trozendorfium. Illum Ge- s Aemylius adoleſcens, ſed bonarum artium recens Magiſter, & ab incude adhuc calens, oëta non incelebris, cum tempore æſtatis iteris Philippi Melanchthonis animi gra- Sileſiam VViteberga Vratiſlauiam vſq; iſceretur Goltperga ſalutaret atq; compel- , qui contrà ipſi omnia officia humanitatis hoſpitalitatis exhibuit. Cùm verò gratus effet Trozendorfio clariſſimo, ac illa de multum hortaretur, vt hilariter ſe inuita- conuiuio, priùs recitato Diſticho:

Diſtichon S. Aemylij.

go clauiculo rigidum ſuſpendo Magiſtrum,
Cum libet antiquo viuere more mihi.

rem deinde geßit hoſpiti ſuo magno viro, & um ita expleuit, vt delectatus ſuauitate mo- ngenij atq; doctrinæ Aemylij, crebro deinde ionem honorificam Aemylij, quoad ſuperfu- cere ſoleret, ac ſi quando ferret occaſio, a- is etiam ſuis publicè inter prælegendum & endum Aemyly diſtichon ſuauiß. recitaret.

Moderatores Scholæ Goltpergenſis reliqui.

Cùm verò ego, cùm iam obijſſet Trozen- us, Goltpergam accederem, Scholam Golt- nſem gubernabant Paxmannus, Medicinæ er, & Magiſter Martinus Tabor, Glogaui-

enſis,

enſis, viri in omni doctrina, & linguæ ſeo
Græcæ cognitione maximi, Iacobus Heniocl
& nunc compater noſter dilectus clariſsimus
annes Claius & aliquot alij. In Eccleſia illa
mas partes tenebat Tilenus Sorauienſis piet
doctrina, autoritate, atq; pia grauitate, & g
ui ſenectute præſtans, qui ſinguli non modo l
ti noſtro congreſſu & colloquio conuiuio hor
ſito excipiebant, quod tum ipſi, tum alij ſua p
ſentia ornabant: ſed etiam cum ſaciari tan
to colloquendi ſtudio & amore non poſſent,
ego aliquando etiam Ilfeldam ad meam S
lam redire percuperem, aliqui de his Boleſla
um vſque vrbem, quæ interuallo trium millia
um Goltperga, ni fallor, diſtat, me comitati de
xerunt, ac vnam noctem in eodem hoſpitio
biſcum manſerunt, & ſumptus, quos ea veſp
in hoſpitio fecimus, omnes perſoluerunt, &
beneuolentia ſua prolixè mihi declararunt
ὃς πάλιν αὐτοῖς ὄλβια δ' οἴη, Ἀμήν, καὶ π
λιν γένοιτο, Ἀμήν.

Glogauia flagrat aliquoties tota triſti incendio.

Glogauia, *Vrbs poſt Vratiſlauiam pri*
ria, quæ anno 1420. die Feſto Dominicæ Aſ
ſionis tota conflagrauit, præter monaſterium
dalium Dominici. Ac anno 1433. tota illa
iterum igne perijt, præter cœnobium fratrun
Franciſci. Et porrò anno 1517. Septembris
ſub horam noctis quartam, cùm iterum ince
um excitatum eſſet, in area fori occidenta

m

ſtro ebrio, ſubitò inualeſcentibus ventis, ho-bus improuiſo malo conſternatis celerrimè nes partes peruagatum eſt, & conflagra-rbs penè vniuerſa. Exſtincti tunc ſunt ho-s fumo & flammo fermè 80. inter quos fu-t familiæ in vrbe celebres, quæ pernitioſo lio abdiderant ſeſe in cellas ſubterraneas, vbi & halituum multitudine fuerunt ſuffocati. itur Scholaſticum quendam ea nocte ebri-n ſua camera obdormiiſſe, itaq; ſopitum fu-x crapula, vt tumultum concidentis & pe-tis vrbis non exaudiuerit, ſed in multam lu-vix euigilauerit. Refertur præterea ean-vrbem ſuperiori tempore, diuerſo à nomina-tra annos 18. bis conflagraſſe, & præterea n temporibus expoſitam fuiſſe iniuriis & rſionibus Polonorum vicinorum.

Scholaſticus ebrius altum dormiens.

Glogauia bis conflagrat intra annos octodecim.

Proditur præterea anno Chriſti 1293. cipem Cunradum ducatum Glogauienſem iſſe, & Henricum, qui tunc in Sileſia duca-Vratiſlauienſem & vicinas quaſdam vrbes debat, proditum à ſuo miniſtro captiuum xiſſe ex balneo in ſuburbio Vratiſlauienſi Glogauiæ crudeliter eum excruciaſſe. In-t enim illum in caueam ferream anguſtam, ilem & breuem, cuius duo erant orificia, um pro porrigendis alimentis, alterum pro emeutis eiiciendis, in ea totos menſes ſex, nec ſedere erectus, nec iacere poſſet, cor-

Exemplum inuſitatæ ſæuitiæ.

pore

*pore ita conuoluto delituit, ſordibus vermib[...]
fere conſumptus. Fuit hoc exemplum inuſit[...]
ſæuitiæ allatum ex Italia: Nam ibi,& præſe[...]
in ducatu Mediolanenſi iiſdem annis tyra[...]
vrbium talibus enormis crudelitatis artibu[...]
ter ſe certabant, donec exſolueret illi pro lib[...]
tione pecuniæ vim grandem.*

Senatus Glogauienſis fame necatur in carcere.

*In Sileſiorum annalibus porrò refertu[...]
Principe Glogauienſi Ioanne, quod anno 14[...]
8. Martij, Senatum Glogauienſem, confict[...]
illum criminibus falſis in carcerem coniece[...]
& fame ſitiq́ necauerit, vbi ſiti magis, quàm[...]
me fuerint cruciati. Scriptum eſt eos in a[...]
vt leones horribili voce vlulaſſe, & fruſtra m[...]
ricordiam hominum imploraſſe. Geſtati ſunt[...]
ti, ſpoliati omnibus veſtibus, quas habuera[...]
turri ſatis elegantes, ſic mandante tyranno[...]
poſiti ſcalis ad ſepulturam in templum Dom[...]
canorum quinto Octobris. Puniuit autem [...]*

Tyrannus punitus.

*tandem Tyrannidem illam ſæuam Principis, [...]
tota ditione ſua pelleretur. Serò igitur in[...]
ſua egeſtate & ſolitudine cepit deplorare ſ[...]
ra ſua, & anno Iubilæo iuit Romam, vt à po[...]
ficè expiaretur. Dicitur tamen & ibi mor[...]
ſcurriliter luſiſſe. Cùm ipſi Sacerdos ἐπιτ[...]
indixiſſet, nunciauit illi poſtridiè excidiſſe ſi[...]
confeſſione, quòd Senatum Glogauienſem f[...]
necaſſet, annumeraret tamen hoc cæteris pe[...]
tis, nec pœnam augeret.*

Rel[...]

Relatum eſt etiam ipſi, pontificem, qui au- Oſcula pedum pontificis deriſa.
et in vrbe eſſe Principem Germanum, ipſum
ſſurum ad oſcula ſanctorum pedum, Prin-
ontifici renunciauit, ſe properare domum
petere linctus iſtos.

Fuiſſe ſcribitur in eo animus magnus, & Vlciſcentis excommunicationem pontificiam.
impauidus, ſed ingenium agreſte & nimis
le, & in ſermone fuiſſe facetum vſque ad
ilitatem. Cùm Sacerdotes in eum fulmen
mmunicationis emiſiſſent, ita vt ceremoniæ
ntus in omnibus templis conticerent, Prin-
ùm Sacerdotes aulam eius fugerent, roga-
s, vt ſaltem colloquiorum cauſa in pontem
nis venirent ad colloquium, vt poſſet inſti-
ringꝫ reconciliatio. Interea verò dum pa-
Principi, & in medio ponte conſiſtunt Sa-
tes, piſcatores ex mandato Principis tra-
r aſſeres pontis à tergo demoliuntur: re
ſtà inclamat eos Princeps: Agite, inquit,
s circumſpicite vtrum velitis cantare an
ſaltare, Singen oder Springen / *illi*
vndiqꝫ vndas, vim irati Principis, & præ-
m mortem cernerent, territi clamarunt:
ine cantabimus. Redite igitur, inquit, do-
, & veſtro officio fungamini, aut omnes ma-
rte peribitis. Sed de Glogauia nolumus plu-
dere.

Sprotta, *quæ anno 1403. pridie diei S.* Sprotta tota igne periit.
arita tota conflagrauit cum monaſterio &
templo,

templo, arce tamen non læſa, perierunt ince duo homines, puella & adoleſcens.

Saganum incendio perit.

Saganum. *Vrbs quæ anno 1486. 18. vniuerſa incendio periјt cum omnibus te & monaſterijs.*

Vrbs vero Saganum eſt contermina patriæ meæ dilectæ, inde diſtans itinere du ſaltem, vel ſummum trium horarum. Pr runt inde etiam viri aliquot clari & præſt doctrina multa, atq; linguarum eruditarum gnitione, titulorum ornamentis, dignitate terea atq; autoritate excellentes in aulis cipum potentum, Scholis, Academijs atq; E ſia, neq; dum illi deſunt ingenia clara atq cellentia in Republica & alibi. Scholam e & Eccleſiam adeò pulcrè conſtitutam hab qui præſint illis non ſine cauſa prædicentur ris cordatis pietatis, doctrinæ & zeli ſingul & excellentis, amoris item ſingularis nom quibus ex animo cupiunt conſultum Scho Eccleſiæ.

Munificentia Senatus Saganenſis erga Neandrum & hoſpitalitas.

At amantem eam vrbem iam diu fuiſſe pietatis, literarum & literatorum, aliqu inſigni documento mihi etiam teſtatum ſt facere, dum quem collatum cum alijs viris ditis nullo loco debebat habere, neq; nume οὐδὲ τρίτον οὐδὲ τέταρτον *exiſtimare: ta reducem poſt aliquot ariſtas in patriam S uiam, & honeſto Vngarico munere honorau*

lag

as vini Maluatici per ſua Reipublica pri- domum ad parentes miſit, & de reditu aduentu mihi gratulata eſt, & porro lurum Vratiſlauiam ſalutandi amicos & notos, ſolenni conuiuio excepit, ad quod is noſtri cauſa, & verbi miniſtri & ſcho- a & Senatus proceres accedere iuſſi fue- vbi & noua & valde amica oratione ite- ecepit hoſpitem, vinum, quod tum ade- timum, per miniſtros publicos donauit, & d deeſſet ſummæ humanitati, nihilq; præ- ſum videri poſſet, tum cùm vellet de ſum- a beneuolentia mihi declaratum eſſe, qua lecteretur nihil tale meritum, Muſicam m tanquam in publica lætitia, ſymphoni- iam & tubicines, muſicos & cantores or- os ſuæ vrbis è turri ædita accerſitos adhi- qui certatim & per vices canendo conui- atq; conuiuas exhilarent, & deinde vlte- reiſtadium perrecturum honeſto comita- ſatis longo itinere, per forum atq; vrbem erent.

q; idem mihi honos ferè deinceps Freiſta- oltperbæ, Lignicij atq; Vratiſlauiæ exhi- fuit, vbi non modo conuiuijs ſplendidè atq; inſtructis, in quibus vnà accubuerũt ple- in ſingulis vrbibus viri in illis ſcholis Ec- atq; Senatu præcipui, ſed etiam vina in- optima mittebantur, quæ donabant vel Aliquot Sileſiæ vrbium officia in Neandrum.

verbi miniſtri, vel qui in ſcholis præſideban
amici atqui ſingulari quadam & peculiar
fectione erga me affecti: quæ afferebantur
miniſtris Senatus vel ſcholaſticis adoleſcen
elegantibus atq; eruditis, qui & oratione ſ
erudita, ac ad eam rem compoſita de adu
gratulabantur, & munus ſuorum præceptor
quibus poterant verbis, commendabant, v
tandem pertæſus tot gratulationum, atq
carum tractationum ceremoniarum ſol
um vbiq; ferè adhibitarum & vſurpataru
amicis, rediturus in patriam, pleraſq; vrb
ſignes Sileſiæ præterirem, aut ſi quando i
vel prandere vel cœnare atq; pernoctare op
ret, nemine de amicis ſalutato tacitus mea
am pergerem, ac quam primùm domum r
in animum inducerem, tametſi Vratiſlaui
mea non ſatis oportuna feſtinatio amicis
diu me retentum cupiebant, non commod
cideret.

Colloquium Neandri cum VVinclero.

Compellabam ibi illo mox puncto, qu
ad illam vrbem applicui, ac vix dum benè è
ru deſcendi, ſenem VVinclerũ ſcholæ Vra
uienſis Rectorem celebrem. Eum ego cœna
cum commenſalib. offendi, ac nihilominùs
cato literas clariſſimi Dn. Doctoris Aemili
didi, quem ille iuuenem Vratiſlauiæ vid
Exhilaratus illis eius viri literis, cum præ ga
puto tam citò non aperiret, cùm quadam i
r

t priùs de Aemylio, adiecit, non procul au-
lberga abeſſe Neandrum, quem iudico
um eruditum & bonum, & præclarè af-
erga iuuentutis ſtudia, de quo teſtantur
eius eruditi libri, de quibus video honeſtè
nare viros eruditos, & cognoui vtiles eſ-
entibus. Eſtne tibi ille bonus vir notus,
ccedis huc ex Harcynia, vt conijcio. Re-
familiariſſimè. Vidiſti ne vnquàm, imò
di non modo vidi ſæpius, ſed etiam amiciſ-
uando lubet, confabulor. Rectè reſpondis
ille, ac vel illo nomine mihi quoſi amicus
optatus, hoſpes gratus atq; acceptus, ô ſi
liquis nobis ita propicius ſit, vt nobis quo-
ā intueri illum aliquando virum egre-
atq; colloqui liceat. Ecquid tibi conſtat,
etiam aliquando huc venturus ſit cum
nq; occaſione. Veniet reſpondi ego, ſed ri-
rimè abſtinebā, & veniet me ipſum de-
e atq; comitante. Atq; hinc non obſcurè
iam compotem factum præter ſpem atq;
nē animaduertebat, ac amicè omnis ge-
humanitatis atq; beneuolentiæ officijs. Xe-
iam argenteis atq; cartaceis muneribus
lecti cœpit, ac cùm quodā die cœtus ſcho-
is minùs frequenter conuenire ſoleret, effi-
amen honoris noſtri cauſa ſtuduit, vt certa
frequētes omnes ſcholaſtici nihilominùs a-
t. Aedes etiam ſumptuoſas & ſplendidas

noua ſchola, quæ tum ſingulari munificen
liberalitate ſapientiſsimi Senatus extrueb
mihi oſtendit, & cur ſingula ibi ædificia d
buta & ad quos vſus ſic & non aliter diſtr
eſſent cauſas vnà aperiebat, & valdè ſibi
tulabatur tunc Reuerendus ille pietate, d
na, meritis atq; veneranda canicie egregiu
quod ſi etiamnum ſuperſtite domus iſta m
ficè ſumptibus laudatiſsimi ſui Senatus e
cœpta fuiſſet, dignus omninò vita longiore,
& erga pietatem & iuuentutis ſtudia &
commoda præclarè ſemper fuiſſet affectus.

In patria ſubſtiti dies puto totos qua
decim, quo tempore quoq; neq; illuſtris ac
roſus Dominus Sigefridus à Promnitz, ne
tria ſibi defuerũt in declarando mihi de ſu
ga me clemente atq; beneuola affectione,
vtrobiq; ſæpiùs, quàm ego cupiebam, & va
dinis noſtræ ratio & occupationes, & res p
tum, fratrum, ſororum atq; cognatorum,
pter quos potiſsimum acceſſeram, ferebant
vt ferè conuiuia ſumptuosè, magnificè, & a
inſtructa tum epulis, tum etiam virorũ in
la, Eccleſia & Reipublica præcipuorum pr
tia, dulci Muſica vocali, tum etiam orga
condirentur & cohoneſtarentur, & forum
cinæ plateæ ſuaui & artificiosè mixta M
cum plauſu lætitiæ perſonarent, & ego rar
toto illo ferè tempore ante medium noctis

poſſem, cùm conuiuia ferè colloquijs va-
compotationibus amicis vſq; ad ſtellam
iam matutinam quod ille apud Plautum
m Comicum inquit, producerentur. Ac
go tam diu tamq; ſæpè conuiuari hactenus
diciſſem, neq; corpuſculi mei moroſi infir-
antas tamq; ſubitas mutationes benè &
erret matrī ſeptuagenariæ, & quæ iam
pererat patre piè paulo antè defuncto, a-
ens dicebam: ſuauiſsima mater dimitte
q; retine diutius, ſi me viuum & valen-
inceps etiam vis habere, quòd hac ratio-
rare diu etiam deinceps non poßim.
Impetrata tandem à matre optima atq;
tißima toti patriæ fœmina venia cùm iam
de ea re diuulgata fuiſſet, illuſtris ac ge-
s Dominus à Promnitz, dominus atq; pa-
meus clementißimus miſit ad me cœnan-
eri cum fratrib. & cognatis aliquot, atq;
us in domo materna, qui & nomine ſuo &
oſæ ſuæ dominæ de reditu benè precaren-
ratias agerent, quòd patriam, à qua tunc
quatuordecim abſuerā tandem adire &
e non fuiſſem dedignatus, ac gratulari ſibi
, quòd domi tunc ipſe commodum fuerit
lbi vt ferè, vtpote præſidens vtriusq; Sile-
ſareus, negociorū publicorum cauſa Sora-
beſſe plerunq; ſolebat, & gratißimum ſibi
iſſe, quòd in aulam ſuam ad communionē̄

ſuæ menſa clementer inuitatus, accede
illam non grauatus fuiſſem. Ac finit
oratione proferebant nobiles ad me miſſi
dem munera ſibi tradita & offerebant
theros vini Auſtriaci & Vngarici, eff
etiam ſui domini in ſolido auro Vngaric
preſſam & effigiatam, & multa alia n
& rari precij munera, quæ ad vxorem n
afferrem teſtes perpetuos clementiæ atq;
uolentiæ æternæ erga me & totam Neandr
domum.

Quæ hanc teſtificationem clementer
neroſi ac clementis mei Domini, Domini à
nitz veſpera atque nox excipiebat, tota
ſumebatur amicis colloquijs, tripudijs &
ſica ſuaui: pulſabantur citharæ, teſtudine
alia organa muſica, diſponente ac procu
Michaël Hirſchfeldius D. *te omnia iſta clariſsimo viro D. Mich*
Hirſchfeldio Northuſano, nunc medicinæ
ctore, noſtri ſtudioſiſsimo & ingenioſiſsim
gaciſsimo atque maxime induſtrio, adeò
fabricandis atque pulſandis, ingenioſè e
gitandis nouis quibuscunq; etiam organis
ſicis porem non facilè habeat, cum hic qui
ſubinde quid oculis atque cogitatione con
cti poteſt, manibus etiam imitari atq; fa
care queat, vt in Automatis etiam ſphæricis
aſtronomicis affabrè atq; admirabiliter f
mirus ſit atq; ſtupendus.

Cùm verò mane facto, prius cum amicis
im apud clariſsimam, piæ nunc memoriæ,
rem pranderemus, priùs antequàm iter in-
derer, conuenerant hinc inde, & forum
e compleuerant, vbi ædes maternæ fue-
, fratrum etiam trium atque ſororum
rum magnus hominum numerus, vt do-
andem exiens, vbi currus me expectabat
equis ad currum iam pridem iunctis, ob-
factus eam rem ſpectarem, ac quid hoc rei
inſolitæ quærerem, vbi amicus reſponde-
honoris mei cauſa me ſpectatum conueniſſe,
etiam quibus mei videndi, dum in patria
um, copia non fuiſſet facta, bene precatu-
nibi atq; toti meo itineri optima omnia
turos, quibus contrà amicè ſalutatis, &
ijs dictis nutu, geſtu atq; capitis apertio-
iuſsiq; tandem valere, viuere atq; ſaluere
ulis pariter atq; vniuerſis à tota Neandro-
familia cognatorum, affinium atq; ami-
m vtriusq; ſexus, per forum, per vrbis portas
tus longo itinere deductus, valere iuſsis &
ijs habitis priùs ſingulis & vniuerſis pro
ijs omni humanitate atque beneuolentia of-
, conſcenſo curru, poſt tergũ reiecta patria,
endi ad vrbeculam, vbi eramus ſequenti
e manſuri, & poſt quartum diem, cùm e-
s haberemus alacres, incolumes Ilfeldam
us reuerſi.

At cùm exponeremus omnia illa an
magnis viris, qui certatim de reditu incol
gratularentur, ac inter cæteros etiam acce
ret gratulatum clariſſimus ac multis modis
leberrimus vir, noſtri, quo ad in vita mãſit, ſ
per conſtanter amantiſſ. Georgius Aemy
Theologiæ Doctor & inſpector Eccleſiarum
comitatu generoſorum comitum à Stolberg
dubitauit ille etiam ſanctiùs affirmare præſ
tibus viris, qui & autoritate & dignitate p
ſtabant, eos ſibi honores aliquando in Sileſi
plerisq; eius vrbibus, habitos eſſe, cùm adole
VViteberga animi cauſa tempore æſtiuo i
excurriſſet, poëta tunc tamen non incelel
atq; omnis eruditæ doctrinæ amantiſſimus
maior ſibi exhiberi non potuiſſet, etiamſi om
bus doctorum ornamentis atq; inſignibus fu
conſpicuus. Atq; idem tunc etiam alij viri
diti de Sileſia communi patria aſſerebant,
Tametſi vero ἐκβασις illa tam prolixa, ta
que fortè etiam odioſa huc non pertinere p
aliquibus videri: tamen ingratiſſimus, atq;
omnium bonorum hominũ digniſſimus ego
qui & beneficia tanta non agnoſcerem, neq;
caſiones quacunq; etiã honeſta ratione qua
rem commemorandi ac prædicandi noſtrat
hominum ſtudium, beneuolentiam, officia &
morem, quibus comprehendere ſolent ferè ſ
per omnes illos, quos efficere exiſtimarunt

di

*ſe, vt bonorum hominum amore ſint non
gni.*

*eus patria Sileſia dulciſſima contrà bene-
it, & ſeruet illis mentem illam etiam dein-
vt erga bonos viros amicè atq; honorificè
ti eſſe nunquam deſinant, atq; hanc laudem
ſtanter tueantur commodaturam tùm ipſis,
poſteris ipſorum pijs & honeſtis, Amen.*

Sorauia, *patria noſtra dulciſſima & cha-
na, denominata à Sorabis gente Sarmati-
quæ ſe olim latiſſimè per terras Europæ ſe-
trionales propagauit, & regna, vrbes &
ilias nobiles condidit, quomodo id tùm alibi,
etiam in Sileſiorum Annalibus copioſè eſt
ſitum. Gubernata autem olim fuit à gene-
& nobilibus dominis & Baronibus à Bi-
tein.* Nunc verò *eam tenet cum laude pieta-
uſticiæ, ſapientiæ, moderationis, amore o-
virtutis literarum, & literatorum & bo-
m virorum omnium nobilis & generoſus
minus, Dominus Sigefridus à Promnitz,
utis verus cuſtos rigidusq; ſatelles, qui δρέ-
κορυφὰς ἀρετῶν ἀπὸ πασῶν, quod Pin-
us de ſuo Hierone ſcripſit, ἀγλαΐζεται,
minus in Pleſſa, Sora & Tribla, ducatuum
anenſium, & Pribeſenſium Hypothecarius,
ſiliarius etiam imperatoris Maximiliani
indi, & nunc Rodolphi ſecundi, & præſidens
iuſq; Sileſiæ Cæſareus, dominus ac patronus*

Sorauia Neandri patria.

Barones, Biberſtein.

Sigefridus à Promnitz.

noſter clementiſsimus, & de nobis aliquo
clementer & amicè meritus, natus è fam
celebri D. Balthaſari Promnitij Epiſcopi Ni

Balthaſar à Promnitz Epiſcopus Niſſenſis.

ſis, Principis docti, eloquentis & benefici
cum imperio etiam Sileſiæ regio nomine pr
it, & Sorauiam ſicut reliquam Sileſiam to
amore verè patrio complexus eſt, fuit cuſto
cis, concordiæ & iuſticiæ aſsiduus, neq; v
ordinem propter confeſsionem doctrinæ affl
verè κοινὸν ἀγαθὸν *patriæ* μέγα χάρ
πόλει τε παντί τε δήμῳ. Λαῶν, οἷσι
νασσε πατὴρ δ᾽ ὣς ἤπιος ἦεν. Οὐδέ τινα
ξας ἐξαίσιον οὐδέ τι εἰπών. Ἐσθλὸς ἀνήρ, μ
ἄριστος ἀνήρ, οὐ δοκῶν μόνον, ἀλλὰ κα
ἄριστος. Ἀνὴρ ἄνευ δόλου καὶ ἀπάτης,
τέλειος τετράγωνος ἄνευ τε ψόγου τε τυ
νος. *Ac ipſe etiam in vita præſentiam*
expertus eſt, qui eum euexit, texit, & amp
mis opibus auxit ſecundum promiſsionem: B
mites, illi poſsidebunt terram.

M. Petrus Streuberus Doctor Eccleſiæ Sorauienſis.

In Eccleſia Sorauienſi munus Paſt
Doctoris verbi diuini & ſuperintendentis
miniſtrat vir doctiſsimus M. Petrus Str
rus, ἰσχύων μάλιστα τῇ τοῦ λόγου χάριτ.
αὐτὸς ἔπεισε τάχ᾽ ἂν καὶ πέτρα ὄρ

Michaël Hirsfeldius Medicinæ Doctor.

Ac in eadem vrbe medicinam cum laude &
ceſſu facit ornatiſsimus vir doctrina varia
ſummo diuinoq; planè ingenio Michaël H
feldius Northuſanus Medicinæ Doctor, ὅμ

καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη,
ἀληθείᾳ πεπλοσμένον ἐκ θεοῦ ἔργον.
λὰ ἐπίσαται ἔργα, καλῶς δὲ ἐπίσαται
τα. τεκμαίρεο δ᾽ χρῆμ᾽ ἕκασον, *quod ſa-*
iſsimus Poëta νουνεχόντος *dixit. Ac alias*
ἔργα δ᾽ χεῖρας ἐλέγχει: *vtrumq́; noſtri*
mus amantem, cupidum eſſe & ſtudioſum,
feldium verò vel illo etiam nomine noſtri
oſum, quod olim linguarum fundamenta
ola Ilfeldenſi feliciter didicit.

Habet præter has vrbes Sileſia multas ali-
ignes ciuitates. Ac inter has Gorlitium
tium, Suidnitium, Boleſlauiam, Leober-
quæ nobis produxit & edidit virum cla-
um & celeberrimum Ioannem Langium,
riſsimi Principis Palatini Rheni medicum
extant Epiſtolarum medicinalium tomi
b Oporino noſtro Baſileæ impreſsi, opus ſtu-
um, eruditum, varium, medium, Phy-
, Philoſophicum & Philologicum, pla-
tale, vt ob rerum in illo opere pulcerrima-
variarum ac ſcitu digniſsimarum copiã,
ſolum Medicinæ candidatis, ſed etiam o-
us eruditæ ac Philologicæ doctrinæ ſtudio-
lurimum ſit emolumenti allaturum. Ex-
tiam eiusdem medicum de Repub. ſympo-
, eiusdem planè argumenti cum epiſtolis
cinalibus.

Duo Tomi Epiſtolarum medicinalium Ioannis Langij Leobergenſis.

Eiuſdem, medicum de Repu. ſympoſium.

Morauia, Vrbs Olemutium.

Auſtria, Vrbs Vienna, *Vienna c*

VVolffgangus Lazius.

fuerũt VVolffgangus Lazius Medicus & hi
ricus Ferdinandi imperatoris, incredibilis r
cognitione ac lectione multa variaq; præſtan
ſimus, cuius multa egregia opera hiſtorica c
dita ab illo conſcripta prodiêre in publicu

Iulius Alexandrinus Medicꝰ Cæſareus.

Galenus elegantiſſimè manuſcriptus.

Iulius Alexandrinus, cuius de medico & me
næ extant libri quinq;, opus valde eruditum
cuius quarto libro narrat, Galenum ſe domi
bere vetuſtiſsimum antiquiſsimumq; manuſ
ptum græcum in lauario ſuo depoſitum, Pon
cis Maximi donum auro ſericoq; incluſum,
cum propter libri vetuſtatem, quæ venera
quiddam præ ſe ferat: tum propter orname
plurima, prope religio illi ſit nimis attrecta
Habentur eiuſdem ad hæc ſalubrium, ſiue
valetudine tuenda libri 33.

Sambucus & eius Bibliotheca inſtructiſsima.

Claret ib etiamnum Ioannes Samb
Medicus & hiſtoricus, è cuius Bibliotheca m
nuſcripta locupletiſsima, quam peregrinati
bus & ſumptibus immenſis de ruderibus Bib
thecarum græcarum collegit, & conquiſi
prodierunt hactenus aliquot vtiles ſcriptore

Nonni lib. 48. Dionyſiacon.

libri græci, inter hoc etiam Nonni Poetæ g
Dionyſiacõn lib. 48. à Plantino pulcherr
typis elucubrati.

Matthias Farinator autor operis quod lu-

Superioribus ſeculis non incelebris et
Viennæ fuit Matthias Farinator, qui libri
qui lumen animæ Pontificijs dictus fuit, conſ

quo tamen nihil eſt caliginoſius: tametſi men animæ
nta annorum labore, publicis ſumptibus ab inſcribitur.
*iot doctiſsimis viris, vt cum ferebant tem-
, ſit conſcriptus, vbi labore quidem magno,
idiculo & inani, Galeni, Ariſtotelis, Pla-
diſputationes medicæ & philoſophicæ, &
oridis medica materia Chriſto, Prophetis,
iæ ac Apoſtolis aptantur, ac ratio applican-
iloſophorum ſententias, & medicorum di-
c regulas, in Eccleſia ad tractationem re-
Theologicarum, ac explicationem rerum
ualium docentibus oſtenditur: quaſi verò
Ariſtotele & Galeno Eccleſia doceri non
, ac ipſa non ſat ſuperq; habeat in Bibliis,
erudiatur ac doceatur de omnibus, quæ
ſtianum Spiritus ſancti domicilium ſcire ſit
e precium.*

Eius etiam generis ſunt liber Mo-
icus, cui titulus eſt Romana hiſto-
Moralitates item Thomæ Gualen-
n Ouidij Metamorphoſin, vbi mul-
xemplis oſtenditur quomodo hi-
iæ Liuianæ & fabul. Poëticæ Chri-
Mariæ, Prophetis, Apoſtolis ap-
andæ, & cætera harum adminiculo
ſtranda ſint, quæ in Eccleſia de ſin-
s doctrinæ capitib. tradi & enar-
ſolent, nõ inepto ſanè conſilio, ſi
m per tenebras, & Prophetas per
Poëtas

Poëtas enarrari inEccleſijs operæ p
cium foret & conſultum.)

Ioannes Haſelbach Theologiæ Vienneñſis Profeſſor.

Theologiæ Profeſſor fuit in Academia V nenſi, anno Chriſti 1402. Ioannes Haſelbach adeò diffusè ſolebat explicare, quæ auditor propoſita enarrabat, vt viginti vnum anno gens in Eſaia Propheta, ad finem primi ca non peruenerit, quomodo Pantaleon id re tomo 2. virorum Germaniæ illuſtrium.

(Auſtria deſcribitur in fine l decadis 4. Bonſinij. Et exſtat præte erudita & luculenta Auſtriæ deſ ptio Ioannis Cuſpiniani. Lacij au exſtant rerum Viennenſium lib. 4.

Nouum Teſtamentum Viennæ in lingua Syriaca excuſum.

Anno verò 1562. ſumptibus Ferdin Imperatoris, ſtudio autem & labore inde Ioannis Alberti VVidmanſtadij, Auſtriæ o talis Cancellarij, Iureconſultis, & variarum guarum eruditarum cognitione præſtanti viri. Viennæ excuſum eſt nouum Teſtamen in lingua Syriaca, quod in illa lingua m ſcriptum in Europam attulit Moyſes Me næus ex Meſopotamia maioris Aſiæ Sacer miſſus ad hoc in has terras ab Ignatio Pat cha Antiocheno, vt inuento Mecœnate, qui ptus faceret, ſcriptum illud exemplar typ phia diffunderetur in exemplaria innumer Chriſtianis in Syria & Aſia, ſub imperio T co, Perſico & Tartarico, quæ tria potenti

imperia ſunt, degentibus. Exſtat autem in forma libri, quæ in quarto dicitur, typis nt:ſsimis & Præfationibus eruditiſsimis ex-n, in quibus tum de Chriſtianis Aſiaticis, etiam de linguis eruditis multa eruditè pa-& vtiliter dicuntur.

Geneuæ quoque in folio magno cum verſi-Latina & Græco textu excuſum eſt. In o-vero Antuerpiæ ex officina Plantini pro-charactere adeò minuto, vt in illa tametſi a forma, non craſſo libello ſint coniuncta a Hebræa, Teſtamentum nouum Syriacum ræcum.

EGIONES GERMANIÆ MERIDIONALES.

MEridionales. Stiria, Vrbs Græ-tiæ.

Charinthia. Vrbs Glagofortum. (Charinthiæ Gæographiam The-raſtus Paracelſus ſcripſit, quæ rmanicè in 8. excuſa habetur.)

Atheſis, ſiue Tyrolum, Etſchland/ ps Oenipons, Inſbruck. Oenipons

lla Fabritius in itinere Chemnicenſi:

t ſemper nebulis malus vrget Iuppiter vr-men egregijs tectis aulaq; decoram. (bem: s vbi volucres capreasq; Damasq; ſecutus.

Sedis

Sedit in aërijs nocte ſilente iugis. (M
milianus primus.)

Heluetia, *quam Glareanus oli*
ſcripſit, & nuper etiam Ioſias Smilerus T
rinus, qui de Heluetiorum Repub. libros
edidit.

Viri in Tiguro doctrina celebres: Conradus Pellicanus.

Vrbs Tigurum. *Viros illuſtres ha*
& claros Conradum Pellicanum, lingua
braeæ, Chaldææ & Thalmudicæ callentiſſim
cuius extant commentarij luculenti in vtru
*Teſtamentum. Theodorum Biblia*n*drum*

Theodorus Bibliander.

præter alia, quæ multa erudita conſcripſit,
am Commentarium de ratione communi o
um linguarum & literarum edidit, vbi

Bibliander de ſe ipſo.

cætera de ſe etiam hoc profitetur, atq; his
dem verbis: Equidem vt de vberiori aliqua
fuſione diuini ſpiritus gloriari non poſſum
debeo: ita beneficia Chriſti ſeruatoris mi
vel modeſtum vel religioſum eſt diſſimul
fateorq́; me non tam labore ac diligentia
genij quodam accumine ſingulari, quam ex
rito & gratia & dono principis noſtri o
max. Ieſu Chriſti, conſecutum eſſe facult
aliquam ſcribendi & loquendi, aut certè
candi de ijs linguis, quæ totum terrarum o
longè lateque poſſident. Conradum præ
Geſaerum polyiſtora illum θαυμασιώτα

Conradns Geſnerus Polyiſtor.

Quanta ille doctrina, quanta rerum eru
rum antiquarum & variarum linguarum

cognitione & lectione, quanto ingenio
randi perpetuo, & commodandi omnibus
um diſciplinarum ac artium ſtudioſis ſtu-
erit, docent ſola tria illa ſtupenda & ad-
nda doctis omnibus volumina, quæ de ani- Hiſtoria a-
um hiſtoria, quadrupedium, auium atq; pi- nimalium
s edidit, plura, & his non minora daturus, Geſneri.
a hunc virum literis non inuidiſſent, &
e immatura ſuſtuliſſent. Is de ſe in Biblio- Bibliotheca
quadam ſuæ parte, opere vario & labo- Geſneri.
& multis peregrinationibus à ſe confecto
t iſta: Ac ne quis nos contemnat, nihil ex-
aſſero de laboribus meis, ſic enim illos non
ritò appellauerim, cuius me pudeat aut
eat, & quòd non aliorum eodem in genere
a aliquibus modis excellat. Hoc vnicè
iam non ſtuduimus, vt nouo ac plauſibili
mento vtilitatis & eruditionis aliquid co-
etur. Atq; vt etiam iactantia maiori ſcri-
oſtra vindicem à contemptu, non multos
rum libros exſtare aio, quos non meliores,
ctiores, ſtudioſisq; commodiores effici meo
nio poſſe confidam. Quæ ille non ſine cauſa
erè de ſe prædicaſſe teſtantur ſcripta ipſius
mera tùm edita, tùm etiam edenda ab illis,
us moriturus & Bibliothecam ſuam tradi-
& de editione quorundam operum à ſe nec Hiſtoria
perfectorum mandata reliquit, inter quæ ſtirpium
n eſt ſtirpium eius hiſtoria illa inſignis & Geſneri.

admirabilis, locupletata miſsitatione non
carum pulcherrimarum ſtirpium nuper re
tarum in Harcynia noſtra à clariſsimo viro,
Georgius Aemylius Theologiæ Doctor. *Doctore Aemylio, Paſtore & Superintend*
Stolbergenſi celebri, noſtri quoad vixit am
tiſsimo & ſtudioſiſsimo.

Ac nunc habet illa vrbs etiamnum mu
Ludouicus Lauaterus. *egregios viros, inter hos etiam Ludouicum*
uaterum, qui librum ſcripſit de ſpectris, le
ribus, magnis fragoribus, varijsq́; præſagiti
bus, quæ plerunq́; obitum hominum, & ma
clades præcedunt.

Thermæ Badenſes. Berna. Badena, Baden/ *à Ther*
quas deſcripſit præter Pogium Florentinu
bro peculiari Pantaleon Baſilienſis.

Baſilea. Baſilea, *quæ omnibus temporibus pr*
xit viros doctrina, ſapientia atq́; eloquentia
Simon Grynæus. *ximos. Inter cæteros etiam fouit aliquandi*
monem Grynæum, virum pietate, doctrina v
atq́; ingenio maximum, cuius ſepulti iuxta
annem Oecolampadium, & Iacobum Mei
conſulem, lapidi ad parietem inſcriptum
legitur Epicedion:

Epicedion Grynæi.
So Ehr/Gut/Kunſt hülffe in noth/
Wer keiner von dieſen dreyen todt

(Exſtat autem Epitome Hiſto
Baſilienſis, conſcripta à Chriſti
Vrtiſio, Profeſſore Mathematum
Academia Baſilienſi.)

Vale

Valeſia, Wallisſerland/*vbi ferinæ tan-* Ferinæ abundantia.
undantia, vt bubulæ inſtar, & nonnun-
viliori precio in macello vendantur. Si-
r phaſiani, perdices vtriusq; generis Oti-
agopodesq;,& diuerſorum generum Galli-
ueſtres, quomodo idem commemorari ſo- Terræ ſeptentrionales abundant carne ferina.
Polonia, Lithuania, Tranſyluania, Stiria,
ia, & aliquot alijs regionibus ſeptentrio-
is.

Vrbs Sedunum, Sitten.

GIONES GERMANIÆ MEDITERRANEAE.

medio Bauaria, *quæ nulla Germaniæ* Bauaria.
uincia pluribus cultioribusq; illuſtrata
bibus, cùm oppida habeat, quorum ſplen-
vix vllæ in tota Germania vincere poſ-

De illa Bauaria omnia copioſiſsi-
dicuntur in libris 7. Annalium Bo-
m Ioannis Auentini probatiſsimi
ptoris, ac hiſtoriæ antiquioris in-
atoris vigilantiſsimi & accuratiſ-
omnium.)

Anno Domini 760. ſcribit Pantaleon in
parte virorum illuſtrium Germaniæ Taſ- Taſſilio Boiorum dux.
em Boiorem Ducem vixiſſe, in cuius monu-
o hi verſus inſcripti leguntur:

(Taſsilonis Epicedion.) (i

Taßilo dux primùm, poſt Rex, Monachus ſ
Conditur hac fouea, quem piè Chriſte l

Ceruus immenſus.

Anno Chriſti 1562. 22. Auguſti, c
in Bauariam captus ſcribitur, tanta corpor
ſtitate & mole, vt libras 625. exhibuerit.

Monacum.

Vrbs Monacum, München. *Vrbs*
maniæ pulcerrima, longè pulcrior propter

Bibliotheca inſignis.

gnem Bibliothecam omnis generis autori
omni doctrinarum ac linguarum eruditarum
nere inſtructiſsimam, antiqua numiſmata,
mora, ſtatuas & alia antiquitatis monu
ta, multis aureorum millibus per illuſtriſsi
Principem Albertum comparata.

Ingolſtadium.

Ingolſtadium. *Aliqui etiam* N
bergam *nobile illud Germaniæ centrum,*
ſo Germaniæ meditullio ſitum hic collocant
metſi Bilibaldus Birckhaymer, in expoſitio
ſuis in Tacitum ſuum, profiteri non dubita
in pleruq; ita dubium eſſe, vt ignoret cui

Noriberga ſita in Germaniæ & Europæ vmbilico.

Noribergam patriam ſuam tribuere, & i
regione Germaniæ conſtituere debeat, ſ
non modò, quod ipſe ſcribit, in Germaniæ
etiam Europæ vmbilico. Ab Hieroſolymis

Hieroſolyma ſita in medio mundi.

in medio mundi conſtituta ex graduum lon
dinibus & latitudinibus cognoſcitur, diſta
riberga quingentis milliaribus Germanicis
Noriberga Georgius Fabricius in itinere C
nicenſi iſta:

on Germanis eſt vlla celebrior oris, Laus Norinbergæ.
ges ſpectes,& ſancti iura Senatus.
vnanimi viuentes,fœdere ciues,
ot artifices claros,æquandaq́; priſcis
io,& varios iuuenumq́; ſenumq́; labores.

(Laudes eius vrbis deſcriptæ ſunt
nrado Celte & Eobano Heſſo, du-
s clariſsimis Germaniæ Poëtis.)

Noriberga olim celebres fuêre Bilibaldus Bilibaldus Birckhaymer.
haymer, vir Græcè atq; Latinè doctiſſi-
& Maximiliani Primi conſiliarius. Andre- Andreas Oſiander.
ſiander Theologus. Ioannes Funcke, cuius Ioannes Funcke.
Chronologia doctiſſima atq; luculentiſ-
Ioannes Cochlæus, perpetuus hoſtis diuini
eri. Albertus item Durerus, pictor inſi- Albertus Durerus, pictor.
cuius habentur inſtitutionum Geometrica-
libri 4. Liber item de Symmetria, ſeu pro-
one corporis humani. Vitus Theodoricus, Vitus Theodoricus.
ius, eruditus & laborioſus, qui plurimas ex-
ones rerum Theologicarum de ore magni
eri à ſe exceptas, primus publicauit, adeò
uius viri laboribus multum debeant omnes
erani, hoc eſt, veræ ac cœleſtis doctrinæ a-
es & ſtudioſi.

Hoc loco exiſtimaui operæ precium me &
um præterea facturum ſedulo & curioſo le-
, ſi ſubijcerem capita decem librorum illu-
æ Germaniæ, Ioannis Auentini Bauari, quæ

primus Cuntadus Geſnerus accepta à Gill
cognato Nozereno Burgundo cum ſtudioſis
nibus communicauit, vt excitaret eos ad im
gationem eius operis eruditi laborioſi, & h
nus à nemine mortalium quod ſciri poſſet
aut viſi, vna etiam, ſignificarem omnibus,
ſingula & vniuerſa, quæ in libris illis decem
uentinus fuit complexus, contineri in libri
ptem, Annalium Boiorum, quod clariſſimu
Nicolaus Ciſnerus Iuriſconſultus dignitate,
thoritate præcipua in aula Palatina præſt
deprehendit primus, annotauit, contulit, &
monſtrauit, atq; lectori fidem fecit, vt
nant deinde ſtudioſi quæri, amiſſum opus inc
parabile Auentini, & ſciant vbi illa decen
brorum capita expoſita atq; commemorata
ſolo librorum ordine mutato reperiantur,
ad lectionem librorum illorum eruditorum,
multa rara atq; abſtruſa hactenus conti
inuitentur, & omni tempore ſciant, vnd
rum antiquarum eruditarum, ſed tamen re
ditarum optima atq; dextra explicatio ſit
tenda.

Porrò capita librorum decem illuſtratæ
maniæ, quæ nunc in Boiorum annalibus ſuo
exponuntur, hæc ſunt:

In primo libro hæc dicuntur: De carmin
antiquis (quod vnum apud maiores noſtros,
moriæ & annalium genus eſt) quibus Corn

Ta

us vſus, & quæ Carolus Magnus auxit, re-
ores corrupêre.
Germaniæ veteris deſcriptio, ac chorogra-
cum vetuſtis ac recentioribus locorum vo-
is. Quinq; toparchiæ iuxta quinq; maxi-
umina atq; ſinus, prima ac vetera nomina
riſsim. rerum ſcriptoribus, Græcis, Lati-
). Iulio, Strabone, Pomponio Mela, Plinio,
o, Plutarcho, Ptolomæo, Cornelio Tacito,
ntiquis Druidibus noſtris admodum erudi-
æuonum, Heluetiorum, Boiorum, Bathauo-
Mattiacorum, Chattorum, Vſipiorum, Ten-
um, Bructerorum, Chamanorum, Augriua-
m, Tubantum, Buſanctorum, Sycamborum,
orum, Longobardorum, Ingrionum, Var-
m, Carinthiorum, Cimbrorum mediterra-
m, Neruiorum, Eburonum, Treuirorum,
omatricum, Vbiorum, Vangionum, Neme-
Tribochorum, ſedes atq; origo.
Belgas à Germanis ortos eſſe, eam linguam,
veteres Gallicam vocant, eandem eſſe,
nunc Teutonicam appellant, Galloſq; Teu-
fuiſſe atq; Celtas.
Nigram Syluam, non eſſe Bacenium, ſed Hel-
um, ex Cæſare, Tacito, Ptolomæo.
De Boëmia, quoties mutauerit cultores. I-
Ingæuonum, Cauchorum, Cimbrorum,
rum pars quondam Saxones fuerunt) Teu-
m, Vandalorum quoq; Burgundionum, Bur-
 gionum,

gionum, Varinorum, Charinorum, Gutonu[m] … mul & Hermionum, Hermundurorum, Na[…] rum, Chattorum, Cheruſcorum, Suenorum. […] Peucinorum, Baſtarnarum ſitus.

Antiquæ Meſiæ, Iſtriæ, Sueuiæ, eiusq; […] lorum, Rugionum, Angliorum, Angilorum, […] num, Lancobardorum, Marcomannorum, […] dorum, Auionum, Abiorum, Varinorum, Le[…] orum, Suionum, Oſorum, Gotinorum, Legio[…] Aeſtiorum, Sitonum, Fennorum, ſedes & […] nes quomodo nunc hæc loca, ſed partim m[…] cultoribus, vocitentur.

De Venedis (qui ſua lingua ſunt Scl[…] veteres & natiuæ eorum ſedes.

De varijs & veteribus Germaniæ voca[…]

Religio, leges, Philoſophia, Aſtrologia, […] ſes, annus, feſta, literæ, veteres ſapientes, V[…] Druides, Alirunæ, ac Sibyllæ Germanorum.

XX. primi heroës dij atq; reges maioru[m] […] ſtrorum, quorum mentionem faciunt, App[…] Alexandrinus, Cornelius Tacitus, Beroſus & […] taſthenes, quomodo à proauis noſtris vocen[…]

De Oſiri, Iſide, Lybio, Hercule Hiſpanic[…] & heroibus. Aegypti, vt in Germaniam ven[…] Primæ expeditiones maiorum noſtrorum i[…] enas exteraſq; nationes: eorum res milita[…]

De Alope vrbe, cuius mentionem Ho[…] fecit, & eius commentarij, atq; inde Ama[…] deducunt.

Vera hiſtoria & origo Amazonum ex Ho-
& noſtris autoribus: irruptio earum,pari-
um Cimbris (quorum pars Saxones) in Aſi-
cytharumq́ regna.

Secundi libri capita.

Ab excidio Troiano vſq; ab vrbem Roma-
conditam.
Bellum Troianum.
De Teuthrante rege & heroë Germania a-
Herculis, eius filijs ac nepotibus, eius vxore
iana, res geſta eius, quomodo à maioribus no-
nuncupentur.
De Penteſilea, Hippolyte, Melanippe Ama-
um reginis, quid veteres Germani in ſuis
minibus de his ſcribant, ibidem nomina co-
vera Germanica.
uerſio Nini vrbis Aſſyriorum, cauſa viciſſitu-
is rerum, quomodo Germani ſub imperio Aſ-
orum vocati ſunt, eorum irruptio in Aſiam.

Tertij libri, ſumma rerum.

Babyloniorum captiuitas, Vetera nomina
ancorum & Gothorum: Irruptiones Germa-
rum in Aſiam, migrationesq́ in alienum ſo-
n, bella eorum aduerſus magnos Perſarum re-
s, qui tum maiores noſtri, atq; Cyrus ab ipſis
cetur.

De Rhætis, quæ ſit Rhætia Vindelicia, ricum, Pannonia ſuperior. De Rhatobo Terrapoli ſiue vrbe quadrata Danubiana, q veteres Germaniæ Druides atq; vates, G nominis interpretatione ϛαυ]όπολιν nomin vulgus indoctum, corrupto licentia vetuſ nonnihil ſono, Ratiſponam vocare ſolet. Cre Latinum eſſe vocabulum, cùm ſit barbaru ſemigermanum, quemadmodum Bendob atq; Bonna vrbes Galliæ ac Noricorum.

Bella proauorum noſtrorum aduerſus cedonum Reges Philippum, Alexandrum gnum, eorum ſucceſſores, quomodo Germa Macedonibus vocentur.

Irruptio Germanorum in Aſiam, item b aduerſus Romanos liberos, migratio in Galli Hiſpaniasq; origo, Brabantinorum & Flan rum. Quomodo recens Germaniæ vocabulum uentum, Reges Germaniæ à condita vrbe, r geſta vſq; ad diuum Iulium.

Quartus habet magnitudinem Romani periȷ, prouincias cum vrbibus inſignioribus, militarem, Regesq; Germaniæ ac genteis, r geſtas cum Romanis Imperatoribus vſq; ad o tum Theodoſij Magni.

Quæ ſit ſplendiſsima Colonia Rhætia, i ciuitas Hermundorum fida Romanis. Quis n fluuius Albis, quem Tacitus olim inclytum & tum, nunc tantùm audiri dicit.

Qui

Quinto libro narrantur iſthæc.

Franciæ antiquæ Reges, qui ſimul in Gallia ermania imperarunt, Gallias in Germani- tranſtulerunt, vſq; ad Pippinum patrem li Magni, quorum mentionem faciunt dianus & Sidonius.

Maxima rerum mutatio, quæ vbiq; genti- erculit Chriſtianos, Irruptiones Germano- in ſacroſanctum Romanorum imperium, orum, Rugionum, Lancobardorum, Turogo- Turogorum, Boiorum, Vandalorum, Saxo- , Scotorum, Angliorum, Oſtrogetarum atq; getarum, Burgundionum, Alanorum, Hun- m. Burgundionum veteres ſedes, quomodo Germania interiore atq; Viſtula amne ad num & Gallias migrârint.

eſſogetarum migratio (ex regno vt nunc no- ant) Vnguarræ per Italiam, Gallias in Hi- iam, item Sueuorum, atq; Vandalorum, Na- rorum & Varinorum. Migratio Oſtrogeta- ex Norico & Auſtria, item Rugiorum in Ita- . Venedorum (qui ſua lingua Sclaui ſunt: Jordanus noſter, Ptolomæus Græcus, Tacitus anus deſcribunt) irruptio in Germaniam in- rem, & poſteà tranſito Danubio, in Panno- Noricum, Liburniam, Dalmatiam, à ſinu edico extremiſq; Germaniæ finib. egreſſi, Illy- s vſq; penetrarunt ſinus, longè lateq; omnia parunt, potentiſſima condiderunt regna.

Lanco-

Lancobardorum vera origo, & ſitus,i Angliorum ſiue Angilorum, quas nationes S nia Tacitus & Ptolomæus tribuunt, recenti Saxonibus, qui Italiam, Britanias adhuc ten vtraq; natio, teſte Ptolomæo, quondam Lo bardi ſiue Longabardi dicti:

Brabantiæ vetuſti Reges & Duces.

Omnis Nobilitas, Reges, Principes, Ita Galliarum, Hiſpaniarum, ex Germania origi ducunt.

Quomodo Germania vetus vocabulum tauit, Franciaq; poſthac dicta fuit, teſte et diuo Hieronymo.

Sextus liber continet Reges ac Cæſares G maniæ ac Galliarum ex antiquis Francon prognatos vſq; ad Honoricum primum.

Auſtriæ varia nomina. Excidium Hun rum, aduentum Vngarorum in regionem, qu nunc poßident: bella eorum aduerſus noſtros peratores, quos & tributarios fecerunt.

Septimo dicuntur Imperatores noſtri, Saxonia oriundi. Vetus rurſum Germaniæ vo bulum exibilatum, nouumq; receptum ab Im ratoribus Saxonicis. Res geſtæ eorum quom rurſus Italiam Galliasq; recuperarint, Gern nias ab Vngaris aſſeruerint, Danorum regna muerunt cum Venedis.

Tumultus Pontificum Romanorum, tusq; primi aduerſus Imperatores.

Octa

Octauus liber habet Francorum Imperato-
atq; eorum auguſtam ſobolem Sueuos. Ibi
q; referuntur bella plus quàm ciuilia Roma-
m Pontificum, variæ ſeditiones, diuerſi mo-
ontra Cæſares. Nam ope Gallorum, Reges
i Sueuiæ ac Auſtriæ, Badorumq; Principes
i, ſecuribusq; percuſsi, diſcordia ſeminata in-
Galles Germanosq;, atq; rurſus inter Hiſpa-
& Gallos, item Vngaros, ob regnum Neapo-
num Siciliamq;.

Bella ſacra Germanorum expeditionesq;
icæ Imperatorum, & Principum noſtrorum,
tarorum irruptio in Poloniæ, Boëmiæ, Vn-
iæ regna.

In nono referuntur, Imperatores noſtri in
landia, Hiſpania, Anglia, Auſtria, Boiaria,
ſiburgij, Luciloburgij, Naſſouiæ orti, rurſus
tio ac motus P. M. contra Imper. ac diſcor-
ſeminata inter Chriſtianos Principes. Polo-
quomodo aduerſus Imper. à P. M. regnum
tum.

Decimo vſq; ad noſtram memoriam com-
morantur, Imperatores noſtri in Auſtria,
ëmia, Vngaria orti, Irruptio Turcarum
Europam, victiq; Imper. Reges & Principes
tri.

Quinq; bella infauſta aduerſus Boiemos,
picijs Pontificis Romani ac Imperatoribus &
ncipibus geſta.

Com-

Complura alia vulgò non protrita tog
vtiliſſima atq; iucundiſſima referuntur in
commentarijs, quæ hîc indicare nihil opera
cium eſt.

Referuntur autem copioſiſſimè in libr
ptem Annalium Boiorum Auentini quodq;
loco, libro & capite, & inſtituitur diligens
latio ſingulorum cum his capitibus inſtit
concinnata & conſcripta à laborioſiſſimo &
ctiſſimo Ciſnero.

Auguſta.

Sueuia. Vrbs Vlma, Auguſta.
in ea olim celebres fuerunt Xyſtus Betuleiu
menſi laboris, ſtudij atq; lectionis vir, de qu
ſtari poſſunt commentarij eius eruditi & l
lenti in Lactantij opera. Ac nuper piè defu
Hieronymus VVolfius, Bibliothecarius Fugg
rum, & Profeſſor celebris linguarum & Phi
phiæ in Schola Auguſtana, cuius ſtudio deb
Demoſthenem, Iſocratem Græcolatinos, &
tificio Rhetorico, Argumentis & comment
eruditis & copioſis illuſtratos. Suidam et
latinum, Zonaram etiam Nicetam & N
phorum Gregoram, hiſtoriæ Byzantinæ ſcri
res egregios ſingulos Græcolatinos. Ac quoſ
Græcos autores alios Enchiridion Epictet
item libros Arriani de diſſertationibus Epi
Philoſophi Stoici.

Xyſtus Betuleius.

Hieronymus VVolfius & lucubrationes eius.

Sueui etiam fuerunt Ioanns Eccius
tificius, acerrimus Theandri Lutheri ant

Ioannes Eccius.

n

. Gabriel item Hummelbergius, qui eru- expoſitione explanauit libros 10. Cœlij Ap- obſonijs & condimentis, ſiue de re coqui- . Gabriel Hummelbergius.

Palatinatus, die Pfaltz/vrbs Heidel- ga, in qua literas Græcas annis ſuperioribus t vir doctiſſimus & optimè meritus de Græ- eris Guilielmus Xylander, cuius laboribus mus cuncta Plutarchi opera, Dionem Cocce- Cedrenum Græcos hiſtoricos pulcherrimè erſos, Strabonem & Stephanum vtrunq; raphos Græcos correctos & emendatos, & ıs libros eruditos veterum alios, qui eius po- ùm opera reuixerunt. Guilielmus Xylander & eius lucubrationes.

Medicinam autem ibi cum celebritate no- ſingulari docet Thomas Eraſtus, qui di- tionem contra Theophraſti Medicinam to- quatuor edidit, quòd conuellit veterum Me- um decreta, & fundamenta, & artis prin- , & Medicinam nouam tradit, terminis nouis confictis, phraſibus & vocabulis, qui- es ita inuoluitur, vt pauci ſint, qui explica- ſint ea, quæ ibi ſub ænigmatum inuolucris untur. Thomas Eraſtus Medicus celeberrimus. Eraſti libri contra Paracellum.

Multi Theophraſto multum tribuerunt, ngenio & induſtriæ, quæ tanta fuerit, vt modò celeriter ſanitatem amiſſam corpori- ominum, ſed etiam metallis imperfectis ſu- erfectionem reddiderit & tribuerit, plum- bumq; Theophraſto aliqui multum cum tribuant.

bumq́ꝫ & Mercurium in aurum ſiue Solem ipſi loquuntur, conuerterit, quod illi pro ſe poſſe exiſtimant exemplis aliquot non vu ribus: verùm iſta illis, qui hæc verè & rect dicare poſſe exiſtimantur, iudicanda comm mus, & addimus huc partem Epiſtolæ, q Rheticus Profeſſor olim Mathematum in demia Lipſenſi, & poſt hæc Crocauienſi etiam anno ſuperiori diem ſuum obijt, ſc de Theophraſto ad virum quendam doc multiplicis & meritorum ergò in rempubl literariam per vniuerſam Europam cla mum, communicatam nobis à pietate, doc varia, ingenio atq́ꝫ induſtria maximo Do Ioanne Reiffenſtein, patritio Stolbergenſi, ſemper ſtudioſiſſimo & amantiſſimo: Ea talis eſt:

Epiſtola Rhetici de Theophraſto.

Ioannes Reiffenſtein Stolbergenſis.

Noſtra Medicina non eſt Geometria ſemper ſuum finem aſſequatur. Quantò plus in ea proficio, tantò plus in ea deſidero do eam poſſe cognoſci, ſi idoneos Præcep haberemus, qualem vnicum agnoſco Hipp tem, in reliquis vt plurimùm parollas hab

Medicina Hippocratica qualis.

Fernelius per deſtillandi artem inuenit ea tionem, vt omnem quartanam vnico hauſt rauerit, ſed is obijt.

Febris quartana curata vno hauſtu deſtillati cuiuſdam.

Paracelſus noſtri ſeculi Theophraſt milia miracula multa præſtitit, de quibu conſtat. Cùm Albertus Baſa Poloniæ Regi

ſ ex Italia rediret, diuertit ad Paracelſum, Rhetici iudicium de Theophraſto.
um temporis ad Sancti Viti vrbem agebat.
ſit cum Theophraſto ægrotum, quem ſu-
icturum paucis horis affirmabant omnes ex
virtutis, & pulſus defectu, laborante etiam
re. Ibi Theophraſtus idem affirmabat fore
ndum Humoriſtarum artem Medicam, ſed Vera Medicina occulta in natura.
è reſtitui poſſe ex vera arte, quam Deus in
ra occultauerit, atq; ægrum in craſtinum
randium inuitauit: Producto igitur quo-
deſtillato trium guttarum, quod illi in vino
buit, reſtituit hominem, vt ea nocte conua-
t, & ſequenti die comparuerit in hoſpitio
phraſti ſanus maximo omnium miraculo.
huiusmodi multa ex Dei beneficio faceret,
niſi calumnias & obtrectationes aſſecutus
Hæc Rheticus.

Nouimus virum pietate, opibus & dignita-
æſtantem octogenario non minorem, qui
eſcens Baſileæ per ſemeſtre cum Theophra-
amiliariter vixit, & promi condiq; munus
illum tunc obijt, qui non modò eadem de
ſed etiam his quædam incredibiliora re-
quæ ſe ſuis oculis ſpectaſſe ſanctè ſolet affir-
, atq; oratione veſtita multis circumſtan-
redibiliter amicis ſolet exponere. Neq; cum
ugnant, quæ de Theophraſto in oratione fu-
Oporini noſtri in ſchola Argentoratenſi pu-
in frequenti auditorum eruditorum con-

H ſeſſu

ſeſſu recitata fuerunt. Et recitantur id ge
quædam alia in libello, qui Teſtamentum Th
phraſti Paracelſi inſcriptus eſt.

Quercetani Medici de Paracelſi Medicina ſententia.

De Paracelſi Medicina Ioſephus Quer
tanus, ſummus Medicus & rerum naturæ in
ſtigator, in libro de ortu & cauſis metallor
iſta: Hoc quidem concedo, quorundam imp
torum ac etiam interdum improborum culp
impoſturis factum, vt peßimè audiant Chy
ci: Sed damnari propter abuſum res præſer
tantas, quantam hanc eſſe ſcio & defendo, p
fectò nec iure poteſt nec debet. Tot enim
nobis Deo Opt. Max. opera patefecit, tot p
dit naturæ arcana, tot antehac ignotas ph
macorum præparationes, herbarum deniq;,
mantium, mineralium, ac omnium penè re
abditos vt in ipſo naturæ ſinu reconditos
depromit, & in humanum genus ingrati ſ
qui ſepultum illum volunt. Ad Paracelſum
rò quod attinet, equidem mihi nequaquam p
poſui ipſius Theologiæ patrocinium ſuſcipe
neq; ipſi in omnibus aſtipulari vnquam cog
ui, tanquam in eius verba iuraſſem. Sed præ
id teſtimonium, quod Eraſmus illum quibus
Epiſtolis ornauit, auſim ego dicere & tu
multa illum penè diuinitùs in re medica doc
& quæ nunquàm ſatis admirari & prædi
grata poſteritas poßit, de quibus alius dabi
vt ſpero, dicendi locus. Ac iterum: Neq; eſt q

p

Theophraſtum tot remediorum inaudito- primum & ſolum fuiſſe inuentorem, quo- notitiam ipſemet in ſuis libris fatetur ſe iſſe ex colloquio diuerſorum doctiſsimorum, Philoſophorum, tum Medicorum, Aegypti- & Arabum præſertim, apud quos ille di- di cauſa per aliquot annos etiam captiuus nſit, ex quibus tot pulchra remediorum tandem reportauit: quæ quidem omnia deprompta partim ex aromatum, herba- fructuum, florum, & ſeminum extractis ve- eis, & laxantium omnium eſſentijs, quorum n plus proficiet gutta, quàm tot & drachmæ nciæ.

Paracelſi Præceptores & peregrinationes.

Celebratur præcipuè inter cæteras Theo- ſti Medicinas Laudanum eius, id eſt, lau- ſsima & probatiſsima Medicina, quam ali- lapidem Philoſophorum fuiſſe exiſtimant. rinus certè noſter prædicare & commemo- amicis ſæpè ſolebat, ſe eius beneficio ali- ndo reſtitutum fuiſſe, cùm de vita eius a- & Medici iam diu deſperaſſent. Fuit illa dicina tam præſens tamq́; efficax mirabilis dam Panacea, planeq́; Homericum illud νη- ϑὲς ἄχολον τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάν- , quod ſcribit Homerus Helenam ex Aegy- allatum Græcis tradidiſſe, antequam, quo- lo de illo à Pauſania proditum eſt, in Rho- nſula ſic merita de arbore ſuſpenderetur,

Laudanum Theophraſti lapis Philoſophorum.

Helena ſuſpenditur de arbore in Rhodo Inſula.

Laudanum Theophraſti quam efficax medicina.

Laudanum, inquam, laudatiſſimum, quod π
τα, ὅσα σπλάγχνοισιν, ἐνέστατι, ἄλγεα π
εὕρεμα πρὸς πάσας ἤ τε παθῶν ὀδύ
quod Philo apud Galenum de Theriaca pr
cauit: illoq́ nomine nunc doledum valdè
quòd rationem illam conficiendi Laudani Th
phraſtus nemini aperuit, ſed tanquam ſingu
ſecretum ſecretò ſemper habuit, & moriturı
quidem vlli mortalium manifeſtare voluit,

Medicina Theophraſti obſcura & ænigmatum plena.

quia ſecretum, æternum eſſe voluit, terra p
vnà cum corpore tegi & obrui illi placuit, q
eius vſum atq́ conficiendi rationem poſteri
linquere, quibus ferè tradidit, ſi quæ reliqui
obſcuritate tradita ſingula, vt quid velit &
cat vix ſit nunc, qui hac noſtra ætate intellig
tametſi innumeri ferè reperiantur, qui ſub
mine Medicinæ Theophraſteæ, quam profi
tui non modò hominum, ſed etiam metallo
corpora curare & ſanare, infinitos homines
cipiant, & emunctos argento ac magnificis
reisq́ promiſſis ineſcatos vt lupos hiantes d
tuant & relinquant.

Adijcio ad ſuperiora etiam ex literis a
amici narrationem de Theophraſto memor
lem, cuius generis ſimile nihil hactenus quisq
prodidit, ne quidem de illis etiam, qui in T
phraſto euehendo ſupra Philoſophos atq́ M
cos omnium ætatum atq́ temporum toti
atq́ occupati. Verba hæc ſunt:

GD

GOttes Gnade/ durch Jeſum
riſtum vnſern Erlöſer/ſampt mei-
ganz willigen Dienſten allezeit
orn/Achtbar/Erbarer vnd Wol-
arter Herr Magiſter/Ewr ſchrei-
/ des Datum den 5. Tag Julij /
npt dem beygelegten meines lieben
ettern Matthæi Richtern/hab ich
8. tag Auguſti von dem Boten/
iger dieſes Brieffs empfangen.
nd was meinen lieben Præcepto-
n Doctorem Theophraſtum be-
gt/ das denn zu Baſel geſchehen/
ich euch den nechſt vergangenen
eyhnacht Leipziſchen Marckt ge-
rieben / kan aber wol mercken/
Brieff ſey euch nicht kommen / ſo
b ich auch den Brieff meines Vet-
n/ſo auch die zeit gegeben/allererſt
ff den Oſter Leipziſchen Marckt
ommen. Vnd wenn ich alles/was
a zu Baſel diß halbe Jar von jme
t den Galeniſchen Doctoribus vñ
iſten Krancken gehandelt iſt wor-
n/hette ſollen beſchreiben/ hette ich

warhafftig an einem gantzen B
Papier nit gnug/wiewol es mir a
vnmöglich / dieweil es für langſt
ſchehen/ich numals alters halbē v
geſſen habe. Doch/ſo viel ich noch
gedechtniß/wil ich euch nicht verh
ter. Da ich vngeferlich/wie man 2
oder 3 0. geſchrieben hat / bin ich
Woche nach Michaelis gegen B
kommen zu meinem Landßman /
damals Cantor in einem Particu
alda geweſt/der denn am ſchweren
der lange zeit kranck geweſt/ hab ſ
nen Chor vnd ſtelle für jhn verſorg
iſt der mehr genante Doctor vñ m
lieber Præceptor, ſeliger gedechtn
Philippus TheophraſtusParacelſ
zu dem krancken Cantori geford
kommen/ hat er mich bey jm geſeh
vnd gefragt: Waſer Nation biſt
hab ich geantwort/ich bin ein Me
ner / ich hab mich zu Heidelberg
ſtudio verzert/wolt gern dieſē Wi
ter/dieweil numals die dienſte vbe
verſeumet/ einem Bürger die Kin
lehr

ren/damit ich den Winter vnter-
tung möchte haben/ hat er geant-
rt: So du nicht weiter kündteſt/ich
lt dich zu mir nemen/vnd dich vn-
halte. Bin ich auch fro wordē/mit
gangen/doch dem Krancken ſei-
Chor vnd ſtelle / weil er gelegen/
ſeinem willen verſorget. Da ich
etliche zeit bey jhm geweſt / iſt eine
aw zu jhm kommen/ ſich beklaget/
lieber Mann ſey ſehr ſchwach / ſie
rge ſich/er werde die Nacht nicht
rleben/ hat er jm ſein waſſer brin-
heiſſen/ vnd darauff/da ers beſe-
/geſagt: Ewer Man wird Mor-
das Frůſtůck mit euch eſſen/ vnd
ch werden. Wenn das Gott wolt/
ſie geſagt/ich hab noch ein fl. vnd
h nicht mehr in meinem vermö-
/ich wolt jn euch gern geben. Hat
eſagt: Schickt jhm nur zu eſſen
ihr werdet es wol ſehen. Den an-
n tag vmb den mittag iſt ſie wider
mmen / hat den fl. bracht/ für jhm
der gefallen/jhm den gereicht/vnd

gebeten/er wolte jn für gut annem
vnd geſaget / ſie hette nicht meh
Hauß vnd hof/ſie wolt jm ſonſt m
geben/daneben jhr Man iſt gar fr
von dem jenigen / das er jhr gege
hat. Darauff er geantwortet: Lie
Weib nim deinen fl. vnd keuff dir
deinem Man eſſen vnd trincken/
dancket Gott/etc. Was es aber w
das er jhr gegeben / weiß ich nicht
war ein weiß Puluer/das ſolte ſie
in warmen Weine geben/vnd dra
ſchwitzen laſſen. Deßgleichen w
ich/das er Auſſetzige/Waſſerſüch
ge / Fallentſichtige / Podagriſc
Frantzöſiſche / vnd andere vnzeh
viel Krancke gar vmb ſonſt curir
das jhm denn die Galeniſchen D
ctores nicht ohne mercкliche ſcha
nit nachthun haben mögen/ dadu
ſie denn in groſſe verachtung bey
derman kommen/vnd er Theoph
ſtus dargegen geehret iſt worden.

NOch eins/vnd damit zum
ſchluß/ er ſagte ein mal : Frantz/

ha

en nicht Gelt/gab mir einen Rei-
hen Gülden/ſprach: Gehe herfür
ie Apotecken / laß dir ein Pfund
rcurij abwegen / vnd bringe mir
her. Jch thet das/brachte jm den/
pt dem vbrigen Gelde/(denn da-
s war der Mercurius nicht tewer)
ſatzt er vier Ziegel auff dem Her-
uſammen/das die lufft vnten ge-
zes herumb gehen kundte / vnnd
ittete den Mercurium in ein Tie-
ſatzte jn zwiſchen die vier Ziegel/
mich Kolen drumb ſchütten/dar-
h auch lebendig Fewer/vnd wider
en darauff / vnd lieſſens alſo fein
lich angehen / giengen in die ſtu-
/ denn es die zeit kalt war. Vber
gute weile ſprach er : Vnſer ſer-
fugitiuus möchte vns drauſſen
fliehen / wir müſſen ſehen was er
cht/wie wir kamen/wolte er ſchon
chen vnd wegfliehen / ſprach er:
he hin/nim das Keulgen zwiſchen
klufft/ vnd halt es ein kleine weile
ein/es wird bald zergehen/wie deñ
H v ge-

geſchach. Nu/ſprach er/nim die
wider heraus / vnd decke den Tie
vnd gib jhm gut Fewer / vnd la
ſtehen. Wir giengen dauon in
ſtuben/ hatten des im Tiegel ver
ſen/vber ein halbe Stunde ſprach
Wir müſſen trawn ſehen / was
Gott beſcheret hat / heb die ſtürtz
Tiegel. Das vollbracht ich/es
aber das Fewer gar abgagen/vnd
Tiegel alles geſtanden. Sprach
Wie ſihet es? Ich ſprach: Es ſ
geel wie Gold. Je Gold ſolte es a
ſeyn/ſprach er. Ich hub es heraus/
ſchlug den Tigel/da es erkület/na
auch heraus/es war Gold. Er ſpra
Nim es/ trage es zum Goldſchmi
vber der Apotecken/vnd heiß mir
dafür geben. Ich thet es/der Go
ſchmied wug es/es wug ein pfund
niger ein loth/ vnd gieng/vnd hol
gelt/brachte einen ebenen Beutel
karteeken gemacht/voller Reiniſc
gülden/vñ ſprach: Den bring dein
Herrn/vnd ſprich/es iſt nicht gar/

ſhm das ander wol ſchicken/wenn
hab. Ich bracht es jm. Es iſt gut/
ch er / er wird mirs wol ſchicken.
war ein Keulichen einer zimlichen
ſelnuß groß/in rot Siegelwachß
emacht/was aber darinnen/weis
icht / durffte auch ſcham wegen/
in Junger/nicht fragen/ich gleu-
ber / das ers darumb thät/das ich
vmb etwas anſprechen ſolte / er
e mich ſonſt lieb / ich gleube / er
mir etwas mitgeteilet/ſo ich jhn
ten hette. Das hab ich euch auff
Schreiben nicht wollen verhal-
Den Elleborum muß man den
ehe der Monat new wird/frů vor
Sonnen Auffgang außgraben /
darnach allererſt damit gebaren/
es mein Vetter gemacht / des
nen ſchicke ich euch / dieweil ich
ſelber wenig/ein klein Bychßlein
/ bitte der Herr wolle damit für
nemẽ/ich wils kürtzlich wider ma-
/ kan euch mehr vberſand wer-
Was aber dz oleum Antimonij
belan-

belanget/weis ich wol das es ein
lich ding in der Medicin vnd Ch
iſt / Jch weis auch die Retorte
Görlitz/ich bin aber mehr zu alt/
Tage vnd Nacht drüber zu bren
darff mich nicht dran machen.
es aber der Herr Doctor Copu
Braunſchweig machet / möchte
gern wiſſen. Damit ich aber euch
meinem Schreiben nicht vberdr
mache / wil ich alſo beſchlieſſen /
euch alle in vnſers HERRN G
tes Allmechtigen ſchutz befehlen/
nem lieben Vettern habe ich hie
liegende geſchrieben/bitte freund
wollet es jhm zuſchaffen/ wil ich
der vmb euch verdienen. Datum
9. Tag Auguſti/ Anno 75.

Ewer Achtbarkeit allezeit
gantz williger/
N. N.

Hac narratione, tametſi plurimum m
moueri me conueniebat propter autorem
pietate, doctrina, opibus atq; dignitate
aliquando, & ætate ſeptuagenaria in B
inter ſuos præſtantem: tamen cum reſpi
f

menta, quibus nititur μετεμψύχωσις ythagoræa, nec dum mihi perſuaderi à iam ſino, vt aſſentiar ijs, quæ de Metallo- Metamorphoſi ſtupenda atq; admiranda di- r.

Quod aliquando cùm negociorum minus, j plus eſſem, cùm amans ſim omnis artis & næ, quæ cum Philoſophia, Phyſicis atq; a arte quomodocunq; aliquid videtur ha- ommune, cùm vellem, quid hæc quoq; res et veri, cognoſcere, non modo plus quàm uaginta ſcriptores Chymicos Græcos, Ara- tq; Latinos plerosq; claßicos, neq; protri- neq; vulgo notos accurate perlegerim, con- m, & cum viris doctrina, ingenio & indu- & opibus etiam excellentibus, magnorum reà Dominorum atq; Principum potentum ris, & in hoc ſtudio diu multúmq; verſa- periundo omnia multum non modo tempo- q; ocij, ſed etiam pecuniæ plurimum con- erant, multos non modo ſuper hoc ſtudio nes habuerim, ſed etiam nonnunquam a- cauſa ad ipſa χειροτέχνικα, & ipſam qui Deus Chymicorum eſt, tractationem brem & Geometricam acceſſerim. Ibi au- probare mediocriter, & magno labore & tio, vſuq; multo conſtat, neq; ſine periculo ndo vitæ & valetudinis vſurpatur & com- ur.

Sed

Sed extra oleas forte iſta extraq́; cape
Ac diximus alicubi in Phyſicis de his qua
σαφέςερον καὶ ἀμαθέςερον, *quo ablegamu*
neuolum lectorem.

Quia tamen modò mihi in mentem
modum venit narratio atq; hiſtoriola, qu
loco omninò debet recitari, non putaui eſſe
termittendam, etiamſi ſuo loco non recite
ac ſperamus illam quoq; veram narratiu
lam lectori candido non iniucundam lectu
ram.

Audiuimus autem ante quadriennium
to virum doctrina multa, ſapientia, prud
eloquentia, & genere nobilem, dignitate pr
atq; authoritate in magni Principis aul
ſtantem, fuiſſe hac noſtra ætate ante annos
cos tres aulicos eruditos & vſu rerum pra
tes, & quorum opera Princeps in grauib
magnis negocijs ſæpè vteretur, quorum no
nolui huc aſſcribere, cùm non ita pridem i
eſſe deſierint, qui cùm non eſſent contenti
ſenti fortuna, ſed amplas opes concupiſcere
in rationem conficiendi lapidis Philoſophic
metalla ignobiliora cuncta, ſeorſim verò M
rium ſiue argentum viuum, in aurum prob
mum conuerteret, & quomodo Poëta qui
non ignobilis fecit.

Ipſius vt tenui proiecta parte per vndas
Aequoris, Argentum ſi viuum tum foret æq

vel immenſum veri mare poßit in aurũ,
os ſumtus, ſed ſingulos & vniuerſos fruſtra
nt, cùm alia via tentandam rem eſſe ex-
rent, & quærendum artificem induſtri-
& in hac arte peritiorem, quomodo ipſi exi-
bant, conduxerunt magna pecunia & am-
omißis, hominem ad omnia intrepidum &
em, qui pacta cum Diabolo faceret ad an-
adraginta, vt illis exactis, quod vellet Sa-
illo ſtatueret, intereà verò temporis bea-
et, & in omni voluptatum genere vitam
et, & ante omnia ſe rationem parandi la-
hiloſophici doceret, materiam etiam vnde
eretur, ſibi monſtraret, ſiue illa ex auro ip-
e extra aurum aliunde vndecunq; etiam
enda, ipſe ſolus poſt annos quadraginta,
promiſit, Satanæ præſtaret cum periculo
erditione æterna corporis & animæ, ſocij
ui conduxerant hic nihil deberent, nihilq;
t, ſed ſine vlla compenſatione, quæ promiſ-
eſſet comprehenſa, ſine vllo metu periculi
ctis ſingularibus lapide Philoſophico & e-
ficiendi ratione pro arbitratu ac planè pro
vterentur.
Satanam verò ſic paciſci noluiſſe, vel quòd
npoßibilem à ſe peti exiſtimaret, aut quòd
metamorphoſi ſtabili ſpecies rerum toto
iſtinctas, contra ordinem inſtitutum diui-
realiter & verè tranſmutari in diuerſas
non

non poſſe, cùm ſolius Dei opus ſit ex aqua v
facere. Hominem verò illum ad omnia
tum, cùm nihilominus Satanam ſolicitaret
importunius inſtaret, vt paciſceretur, qu
tandem nocte Satanam ad ſe cum ſodalit
Dæmonum acceßiſſe, & hortatum fuiſſe, v
neret deinceps tale quiddam petere. Quò
ſi neq; ijs motus quieſcere poſſet, rogatur
ſuum Dominum, vt poteſtatem plenam ſibi
ſum faciat, ac tunc eo modo accepturum, v
ſui conſilij atq; cœpti ſerio, ſed ſerò adm
debeat pœnitere. Atq; hac voce tandem p
ſum taquam fulmine quodam veniſſe ad
ſtrum Regem, virum pietate, doctrina a
gnitione rerum Theologicarum præſtante
Magdeburgæ, Quedlinburgæ, & tandem
Brunſuigæ, vbi & vitam ſuam piè atq; p
nuper finijt, doctrinam de Filio Dei conſ
in Eccleſia longo tempore & ſumma fide d
& propter confeßionem aliquotiens exſu
narraſſe ei ſingula & vniuerſa, cui narr
tunc nobilis, de quo in principio diximus,
fuit, & peccata ſua ſerio agnoſcere cœpiſ
gratias, quantas potuit toto pectore con
egiſſe, quòd ex Orco atq; faucibus Sata
traxiſſet, & abſolutionem ab omnibus pe
petijſſe, & deinde vitam in timore Dom
uere cœpiſſe, atq; Satanam de lapide Philo
cocompellare deſijſſe.

Nihil fingimus, ſed quod virum doctrina, integritate, nobilitate, atq; fide eximium antem audiuimus, bona fide commemora- vt hoc exemplo moti ſinguli ac vniuerſi mus, quæ panis quotidiani ſunt, communi uærere, atq; ratione diuinitùs ordinata monſtrata comparare, impoſsibilia nō ten- neq; opem in dubijs à Satana petere, ſed iam, quam monſtrauit Dominus, incedere, deflectere inde, neq; ad dexteram neq; a- ram.

ſcitur autem Theophraſtus Anno Chriſti .. Moritur contrà anno 1551. ætatis ſuæ ſepelitur Salisburgæ in Noſocomio apud baſtianum cum tali Epicedio: Conditur hilippus Theophraſtus inſignis medicinæ or, qui dira illa vulnera, lepram, poda- , hydropiſin, aliaq; inſanabilia corporis gia mirifica arte ſuſtulit, ac bona ſua in res diſtribuenda collocandaq; honorauit. M. D. LI. die 24. Septemb. vitam cum commutauit. Theophraſti natiuitas, Mors- Theophraſti Epicedion.

Vitteberga, ſiue ducatus VVirte- icus, Würtembergerland/Greich- *etiam, de qua extat oratio doctiſsima ſimi viri, Doctoris Dauidis Chytræi, noſtri ſiſsimi & amantiſsimi.* Oratio Chytræi de Greichgoia.

rbs Tubinga, σοφίας πάσης καὶ π- παντοδαπῶν ἑστία καὶ ταμιεῖον, *Cla-*

riſsima Academia celebri & erudita & pr
ſoribus Philoſophiæ, artium omnium, ling
& facultatum doctiſsimis. In ea annis ſup
ribus cum celebritate maxima nominis me
nam docuit Leonhardus Fuchſius primus
dicinæ hac noſtra ætate ex immenſa bar
repurgator, cuius in publico exſtant inſtit
num medicinæ ad Hippocratis, Galeni ali
veterum ſcripta recte intelligenda mirè v
libri quinq; Libri item octo de ratione cur
morbos omnis generis ſtudioſis omnibus ha
& legendi, cum in hoc genere vix quid
hactenus prodierit ſimile. Proximum tam
cum video attribui illis libris, quos de med
vniuerſa ſcripſit Ioannes Fernelius Ambi
Italus, qui tum alibi, tum etiam in of
VVecheli cum in foliō, tum etiā in illa f
quæ in octauo dicitur, prodierunt. Ac ſunt
ſiologiæ lib. 7. quorum primus eſt de parti
poris humani deſcriptione. 2. De elemen
De temperamentis. 4. De ſpiritibus & i
calido. 5 De animæ facultatibus. 6. De ſu
nibus & humoribus. 7. De hominis proc
ne atq; de ſemine Pathologiæ lib. 6. q
primus inſcribitur de morbis eorumq; ca
De ſymptomatis atq; ſignis. 3. De pulſ
vrinis. 4. De febribus. 5. De partium
& ſymptomatis. 6. de partium quæ ſu
phragmate ſunt morbis. 7. De externis

Leonhardus Fuchſius primus veræ medicinæ repurgator.

Libri medici Fuchſij qui vtiles adoleſcentibus.

Fernelij Ambiani ſummi medici libri Medici.

a

ſibus. Item, Therapeutices vniuerſalis ſeu edendi ratione libri 7.

In eadem Academia profitetur, cum cele-ate nominis, etiam inter barbaras gentes, ia eloquentiæ & linguarum, clariſsimus ac iſsimus vir Martinus Cruſius, χαρίτων μουσῶν ἱμεροφώνων ἱερὸν φυτόν, καὶ ἐκ τοῦ θεία πεπλασμένον ἐκ Θεοῦ ἔρνος, φθέγγων γράφων πολλὰ μοῦσαι ἀείδεσθαι πρέ-πτα, *noſtri quoq; amantiſsimus. Mæonidem t ille & Ciceronem, græcaq; ſæpè ſcribit Archipatrem Conſtantinopolitanum.*

Martinus Cruſi9 profeſſor celebris in Academia Tubingenſi.

μὲν ἐγὼ τίεσκον ἴσον φαέεσσιν ἐμοῖσιν,
ἔτι νῦν σέβομαι τ' αἰδέομαι κατὰ θυμόν.
ς τοι ὄλβια δοίη.

Alſatia, Elſaß / *alijs quaſi* Edelſaß / *lis & præclara ſeſsio, cella penuaria; & nu- Germaniæ, hoc enim eam elogio ornat Ia- us VVimphelingus in epitome rerum Germa- rum, regio planè nobiliſsima, & cui ob inſi- m felicitatem nulla alia in toto illo Rheni ſtu comparari poteſt, & cuius vina genero- na ad ſexageſimum vſq; annum incorrupta nere dicuntur.*

Alſatia cella penuaria Germaniæ.

Vina ad annos ſexaginta durantia.

Vrbs Argentina, *Republica, ſchola, bri atq; Eccleſia, inclyta: Turri quoq; edi- ma, quæ inter pyramides adnumerari poſ- horologio præterea artificioſiſsimo & admi-*

Argentina vrbs celebris.

randa admiranda. Eam Rheni brachium &
alia flumina intrant, & aquis per plateas ca
lib. diſtributis ſimilitudinem Venetiarum in
vrbe exhibent. Argentina domus Doctorum
ra virorum Fabritius. Claruerunt enim ibi p
ter multos alios, quos breuitati ſtudētes, ſin
los in tam breui libello nominare omnes non
ſumus. Ioannes Guintherus Andernacus m
cus, qui de medicina veteri & noua tum co
ſcenda, tùm facienda, commentarios duos
potiùs volumina duo varia & erudita ſcrip
vbi Theophraſtæa medicina accuratiſſimè
cutitur & examinatur, dialogos autem tre
thermis edidit, quibus omnia, quæ hic dic
lent, erudita methodo tradidit & explicau

Ioannis Guintheri medici libri doctiſsimi. Theophraſtæa medicina accuratè examinata. Dialogi Andernaci de Thermis.

Spira vbi Camera ſiue δ'ικαςήριον
perij Romani. De ea Georgius Fabritius in
nere Argentoratenſi ſic:

Spira Camera Imperij.

Ampla loco, tectis ornata, auguſtaq́; templ
Quod ſex Cæſarib. tribuit cōmune ſepulcr
Et rigidam Minos hic verſat & Aeacus vrn

VVormatia, ad eam vrbem cùm
ficiſceretur Theander Lutherus, accerſitu
luc ab Imperatore Carolo Quinto ad dicen
cauſam, & admoneretur ab amicis peric
ſum eſſe illuc ire, reſpondit ille imperter
excelſo animo: Ibo illuc, etiamſi ſciren
illis contra me conueniſſe diabolos, quod te
ſunt in tectis omnibus. Ac vocatus deinde i
cen

Theādri Lutheri plerophoria conſtantia & cōfeſſio doctrinæ corā Imperatore & Senatu Imperij Romani.

NB.

am cauſam coram Imperatore & Senatu rij frequente, cùm & rationem doctrinæ edderet, & confeßionem coram omnibus ederet, tandem ſub finem orationis etiam ſubiunxit:

ſtehe ich / Gott helffe mir / ich kan t anders.

Vaſgoia, Briſgoia, Algoia, Nort- ,Hegoia, Rhingoia, VVeſtervval-

Haſsia. Vrbs Marpurga, *clara Io-ne Oldendorpio clarißimo omnium inter Iu-nſultos Germaniæ. Ioanne item Draco-, & Andrea Hyperio Theologis clarißimis.* Ioannes Oldendorpius Iureconſultus clariſsimus.

a Ablatia (tametſi in Buchonia Fuldam onſtituunt regiuncula particulari) clara à otheca, quæ nec vetuſtiorem aliam nec lo-tiorem habere exiſtimatur Germania, cum uſcripti codices in illa vniuerſi membranæ int, & digeſti in claſſes 48. ex omni auto-genere. Bibliotheca Fuldenſis.

Franconia, ſiue Francia Orientalis ps Herbipolis. *Anno 1194. habuit bipolis Epiſcopum Conradum, ille cùm du-obiurgaret peccata cognatorum, ab illis in-fectus eſt: Id verò indicatum fuit & anno-um tali Epicedio:* Conradus Epiſcopus Herbipolitanus interfectus à cognatis.

procumbo ſolo, ſceleri quia parcere nolo-taleon Tom. 2. virorum illuſtrium

Pabeperga patria Ioachimi Camerarij.

Pabeperga, *patria de literis opti meriti Ioachimi Camerarij, ſedes Epiſcopa Quantus autem vir fuerit Ioachimus Cam rarius in omni doctrinarum eruditarum ge re, docere poſſunt libri eius multi eruditi & v rij in publicum hactenus editi, tùm etiam ed di deinceps à filijs eius doctrina omnigena, gnitate atq; autoritate praſtantibus, viris c riſſimis atq; celeberrimis, Ioachimo medic Doctore ac Reipub. Norinburgenſis Medico Philippo vtriusq; Iuris Doctore, & eiusd Reipub. Conſiliario digniſſimo, & Ludou Camerarijs, Dominis atq; amicis noſtris col diſſimis.*

Ioannes de Monte Regio ſummus Mathematicus.

Almageſtū Ptolomæi grēcū quanti æſtimatū à Beſſarione Cardinale.

Mons Regius, *patria Ioannis de M te Regio ſummi Mathematici, cuius ext ſubtiliſſima commentaria in Almageſtum lomæi, id eſt, perfectæ cœleſtium motuum tractationis, libros 13. Quod opus græ quondam à Beſſarione Cardinale natione gr acceptum Noribergam attulit, vnde tradit eſt typographo. Id opus Beſſarion tanti fe fertur, vt vna tota prouincia æſtimare non bitârit. Quòd in Epiſtola nuncupatoria ad natum Noribergenſem Ioachimus Camera teſtatus eſt.*

Francoforda ad Mœnum.

Francoforda ad Mœnum, *Hen Stephano, in encomio, quod ei vrbi ſcripſit, dinalis Muſarum Academia, Francoforde*

Ath

a Muſarum nundinæ Mercuriales, & to-
bis emporiorum compendium.

Non procul inde abeſt Gelhuſa, *in eius* Gelhuſa imperialis.
o Chriſtus fundere querelas his verſibus
r:

ux, nemo cupit talem cognoſcere lucem, Querela filij Dei de ingrato mundo.
ia, noſtra tamen ſequitur veſtigia nemo,
pius & placidus, nemo audet fidere nobis,
erum cœliq́; potens, me nemo veretur.

illa imperiali Gelhuſa, pietatem & lite- Ioannes Lundorpius Doctor pietatis ac literarum in imperiali Gelhuſa.
nguasq; eruditas cum laude & ſucceſſu,
e atq; doctrina multa ornatiß. vir Ioannes
rpius docet, ταῖς ἐννέα πεφιλαμένος
α μούσαις, amicus noſter optimus.

Moguntia *etiam: Eius vrbis Archiepi-* Bonifacius Euangeliſta Germaniæ.
fuit Bonifacius Anglus, Euangeliſta Ger-
æ, qui Eccleſias Germaniæ rexit annos 40.
eſus etiam, qui cum Hamaxurgi filius fu- Villeieſus Epiſcopus Moguntinus Plauſtrarij filius.
n omnib. palatij ſui angulis pinxit rotam,
nſcriptione, Villeieſe recole vnde veneris.
eceſi Moguntinenſi vixit etiam Ioannes Ioannes Tritemius Abbas Spanheimenſis.
mius Abbas Spanheimenſis, vir doctißimus
utißimus, cuius extant opera aliquot mi-
ingenioſa : Chronica præterea, & epiſto-
n libri duo, in quibus inſunt multæ epiſto-
Monarchas & principes varios, quibus do-
e multiplicis ac ingenij ſummi ergò omni-
uit acceptißimus.

Voitlandia, Vrbs Egra *in aditu B*
ëmiæ ſita.

Thuringia & eius laus.

Thuringia. *Antè alias terras cui fa*
alma Ceres. Agricolæ ſumen Germaniæ,
Ein feiſter Bauch deß Deutſchenland
regio valdè populoſa, in longitudine duodec
miliaria, & circumferentia ſua comple
quod quiſpiam ſcripto prodidit, duodecim
mitatus, duodecim Abbatias ducales Gefi
ſtete Abteyen / *vrbes 1 4 4. oppida totid*
arces 1 5 0. pagos bis mille.

Erphordia vrbs ampliſſima.

Vrbs Erphordia, Nicht eine St
Ruſticis Thuringis, Sondern ein gan
Land / *eodem anno, quod ferunt, cum Ven*
condita, Anno 1 4 7 2. tota conflagrauit

Erphordia incenſa à Monacho conflagrat.

cenſa à Monacho predicatorum ordinis, Cr
tzio referente in Saxonia, Chronicon *Thu*
giæ anno ſuperiori Zacharias Riuander edi
vbi multa de tota Thuringia, & finitim
terris dicuntur.

Miſnia. Vrbs Dreſda, Lipſia. *A*
1 0 2 1. adhuc pagus, nunc verò Acaden
mercatu & ædificiorum ſplendore per Ger
niam celebratiſſima.

Rhodomãni iter Lipſicum.

Eam Laurentius Rhodomannus noſter
λη ποιῶν μέσαις ἄδισθαι πρέποντα, *in*
nere ſuo Lipſico, inter multa alia, quibus
laudat, etiam his verbis prædicat:

varias referā merces, quas congerit illuc
,Arar,Rhenus, Tamaſis, Padus,Iſter, Ibe-
rus.
& Euphrates, & quem bibit India, Gan-
ges,
nouo plures quas repperit orbe Columbus.
Viteberga, tum Academiæ nomine ce-
rima, tum etiam Megalandri Lutheri &
ppi Melanchthonis, duorum præſtantiſſi-
m heroum & doctorum per terrarum or-
famigeratiſſima.

Lutherus autem ille diuinus, χριστοῦ στόμα fuit, θεός τις θεολόγων —— ἀμφότερον τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής. οὔτι οὔτε γέγονεν, οὔτ' ἂν γένοιτο μᾶλλον ὅς, ἑρμηνεῦσαι καὶ σαφῶς δηλῶσαι τὰ —πῶς δέ σε ὑμνήσω πάντως εὔυμνον x. Hæc eſt enim diuini illius viri gloria, veterum quiſpiam de Virgilij laudibus it, vt nullius laudibus creſcat, nullius vi- ratione minuatur, cùm ipſe λόγου καὶ ψό- γου παντὸς κρείττων ſit. Lutherus.

De Philippo verò Melanchthone rectè re- ur, quod veteres ſapientts de veteribus ali- excellentibus omni doctrina ac virtute vi- etulerunt, quod videlicet ipſe πάντ' ἐπι- ἴστωρ καὶ πάνσοφός τις ἀνδρῶν μέγας πρὸς πάντας γενόμενος, humaniq́; in- modum excedens, ſolus ferè ſine omni ex- Philippus Melanch- thon.

emplo ſimili in omnibus doctrinis in toto gen
humano maximus fuerit, planeq; θαυμασ
χρῆμα. Ein wunder vnd beſonder Man
Academiarum Europæ omnium πολυθρύλ
τον σεμνολόγημα, *cuius ſermo non modò m*
dulcior, ſed adeò dulcis fuiſſe exiſtimetur,
Gratiæ eum finxiſſe videantur, vtq; illo &
alio locutæ fuiſſe putentur, νοῦς παντοδ
πῶν τόπε, *diuina vir ſcienta, &, quomodo*
Socrate cenſuit erudita antiquitas, quaſi te
ſtre quoddam oraculum.

Nulla ferent talem ſecla futura virum.

Non autem nos tanti facimus, vt exiſtimen
dignum nos aliquid tanto viro poſſe dicere,
que, quod Saluſtius de Carthagine ſcripſit,
tius eſt hic ſilere, quàm pauca, neq; illa pro
rito & dignitate tanti viri dicere. Multi
dem hoc noſtro nouiſſimo mundi æuo excel
tes & eruditi viri, niſi ipſius vitulæ araſſ
multa ænigmata in omni doctrinarum ge
non explicaſſent, in quibus ipſe οἶος πέπ
ται, λοιποὶ σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Viteberga. Vitteberga *autem, vbi fulſerunt illa*
clariſsima lumina, verè fuit vtroq; viuente,
cente, ſcribente & propugnante pro veri
φωστὴρ φῶς, ὀφθαλμός τε ἡ μεγάλη σ
πηγὴ τῆς ἀληθείας, σοφίας τε καὶ τέχνη
πάσης πρυτανεῖον, καὶ πάντων ἀνθρώ
κο

ν παιδευτήριον, καὶ διδασκαλίας
τοίας ἐργαστήριον, σοφίᾳ καὶ μούσαις
σας πόλεις οἰκουμένης ἀποκρύπτουσα
ς ἐν νεφέλῃσι, *pulcerrima rerum & quaſi*
trum quoddam & lux orbis terrarum,
unis generis humani ſchola, clarior\'q; tan-
quod Cicero de Athenis olim ſcripſit, quàm
licari egeat.

Miſena, Meiſſen / *claro ludo illuſtri,*
ngo tempore præfuit cum celebritate no-
ſingulari, editis multis doctiſsimis libris
licum, clariſsimus vir Georgius Fabricius
θρέμμα, σέβας μέγα ἐσσομένοισι,
ξια μελψάμενος, ἴσατε μούσαις φθε-
μένῃ κεφαλῇ, *noſtri quoad vixit aman-*
us. Is in libris rerum Miſnicarum ſcribit,
1505. Monachum quendam paſtorem
enſem, odio & contemptu ſexus fœminei,
eſcunque fœmellam aliquam ſacris vndis
abluturus, dicere ſolitum fuiſſe, ſtatim à
iſmo in profluentem coniiciendã, geteufft
erſeufft) *ſed de ponte Albis, cùm fortè*
ceret, iuſto Dei iudicio decidentem ſub-
um fuiſſe.

Georgius Fabricius.

Monachus paſtor Miſenenſis homo profanus punitur à Deo.

Mersburga, *quæ intra annos 150.*
quies miſerabile igne conflagrauit. Epi-
tui Mersburgico Anno Chriſti 1328.
uit magna cum laude cura rei familiaris

Mersburga intra annos 150. quinquies conflagrat.

annos

Duo Henrici comites Stolbergenſis Epiſcopi Mersburgici.

annos 18. Henricus comes Stolbergenſis, E-
ſcopus ordine 31. Deinde 34. Epiſcopus iter
fuit Henricus Stolbergenſis comes, qui an
octo Epiſcopatum tenuit, & vrbem Eilburg
& diripuit & incendit, quod iniqua, adu
& moleſta eſſet Mersburgæ.

Ioannes Cornarius celeberrimꝰ medicus.

Cygnæa, *clara Iano Cornario doctiſ*
ac celeberrimo medico, qui opera Baſilij &
phanij duorum celeberrimorum græcorum
ologorum, Hippocratem etiam totum, & q
dam alios aliorum libros primus latinos f
Platonem etiam conuertit, Galeni libros pl
mos tranſtulit & perfecit, vt cuncta Gale
pera optimo ordine in aliquot Tomis Baſil
derentur. Medicinam fecit tum alibi, tur
iam in imperiali Northuſa aliquando cond
ſtipendio ab eius vrbis Senatu. Obijt a
tandem in Academia Ihenenſi, quo ad do
dam medicinam accerſitus fuerat.

Ludi ſeptẽnales Friburgenſes qui totam hiſtoriam beneficiorũ filij Dei repreſentabant.

Et Friburga, *quam vrbem Ioa*
Bocerus Poëta egregius & eruditus celebr
Poëmatis ſuis, tum aliunde, tum etiam à
britate ludorum ſeptennali, quæ hiſtoria
pſus Angelorum ac hominum, deſceuſus C
in carnem natiuitatis, paßionis, reſurrec
ac reditus eius glorioſi ad iudiciũ in noui
die repræſentabat. Quia verò tota illa r
erudito & neruoſo carmine deſcribitur
grauabor totum illum locum deſcriptun

a

ere propter adoleſcentes, vt inde diſcant lefuiſſe maioribus noſtris pietatis ſtudium, efuiſſe qui eos ex verbo Dei rectè ducerent. el illo etiam nomine hoc carmen hoc loco ipſi, quod mihi refricaret omnem memoriorum, quæ puer non raro meam chariſsi matrem, piæ ac benedictæ à Domino me-e, commemorantem ſimilia audiuiſſem, non modò ſpectatorem ſe ſæpe eorundem lu-n, in mea ſuauiſsima patria Sorauia, fuiſſe ret, ſed etiam ciues tunc ſenes & veneran-nitie inſignes mihi nominaret, & digito a-ndo oſtenderet, qui aliquas perſonarũ par-illorum ſacrorum ludorum celebratione quadam ſingulari deuotionis, pietatis atq; tria laude ſuſtinuiſſent. Ac ſpero neq; hanc nemoratiunculam honeſtis & pijs adoleſ-. in ſuauem aut ingratam futuram: Car-utem Boceri hoc eſt.

Sorauiæ ſimiles ludi olim celebrati.

Boceri Carmen.

nunc magnifico ſpectacula ſtructa paratu
memorem? veteri non cõceſſura Quirino,
tum pompa, quos vrbs, clariſsima ſueuit
ſeptenis, immenſis ſumptibus, annis,
non deflexo Berezynthia tympana curru,
vagabundos, deiecta veſte, Lupercos,
a vel tumidi referebant Orgia Bachi:
to at ſacros imitati pectore ritus,
eſsêre tuos, Regum ſupreme, labores,
le potens, merita linguas & ſoluere laude,

Et men-

Et mentes iuſſere pias. Cum fulſit in ortu
Clara dies roſeo, rutilo quo lapſus Olympo
Ludi Friburgæ facti tribus dieb. Pentecoſtes
Spiritus, & ſacri ſanctiſsima pectora cœtu
Aethereo electos impleuit & igne clientes:
Hic tunc ſcena recens, pretioſo ſtructa para
Prædictos ludos, Diuûm & poſcebat hono
Et circum pompa celebris, numeroq; vide
Erigitur, Tyrioq; forum reſplendet ab o
Pictaq; non vno ſuſpenſa aulæa colore,
Maieſtate mouent, variarum & pectora r
Nec mora de varijs concurrunt vndiq; ter
His & adeſſe volunt ſolennibus agmina ſ
Vix turbam capiunt ædes. his excita ludis
Spectandi & ſtudio, magnaq; cupidine fer
Tum citò turba virum, quos tantos edere
Cura capit, nitidos induta apparet amictu
Quæ tribus & totis durabant ſacra diebus
Incipit egregia ſpectacula promere ſcena.
Ore ſilent omnes, ſtudio intentiq; recedun
Dantq; locum, ſpaciumq; lubens actorib, a
Sacrorum & tantos gaudent cognoſcere

Primi diei prima ludorum pars.
Superbia Satanæ & lapſus eiuſdem cum ſocijs.

Tum primò, vt quondã tumidas exarſit i
Ille ſator ſcelerum, moturus prælia Diuis
Innocuis, vanos ingenti pectore faſtus
Concepit, ſcelus heu, magnoq; inuidit ho
Chriſte tuo, ſibi prælatum te iraſcitur v
Et tua maieſtas, illum tua gloria torſit.
Nec mora, nos etiam Diui, nec vilior, in
Turba ſumus, parili cur non celebramur h

an ille Dei ſumma regnabit in arce
s? & imperium, nos & ſua ſigna ſecutos
bus æternis omne moderabitur æuo?
rat, & ſellam feruens qua fortè ſedebat,
lit, atq; tibi dextra de parte locauit,
ſte potens tantos auſus cõtemnere honores,
diſsimilem tanto præponere Regi.
on indignos faſtus, pectusq; ſuperbum
lit ille Deum genitor, mundiq; creator,
tus atq; ira nati defendit honorem,
enſuinq; ducem ſumma deturbat ab arce,
ygias & trudit aquas, noctemq; perennem,
q; ligat rigidis ingentia colla cathenis, Satan detruditur de cœlo.
ſuper inſultans regalibus edidit iris:
cet hoc fuerat noſtrum contemnere natũ,
empe æterno doleas combuſtus ab igne,
iaq; expers, horrenda inglorius aula,
bi perpetuas gignit nox dira tenebras,
ine pro tanto cuncto mœrebis in æuo,
tibi feſtiuus poſthac inſeruiet æther.
it, & ſocios ſcelus exitiale ſecutos
rbat ſimul, hi flentes per inania lapſi,
rnam linquunt lucem, & ſtellantia cœli
mina, Cocyti nigras tenduntq; ſub vndas.
mihi cum ſocijs quantum mutatus ab illo
pore, ſublimos retulit quem nuper honores,
fer, innocuus cœleſtis Spiritus aula,
malus, & quantis fuerat virtutib auctus
ntum creuere ſcelus, conuerſaq; corda.

Spurci-

Spurciciem traxêre malam,cunctaſq; ma
Et ſcelerum cauſas, & qui modo mille la

Satan deturbatur de cœlo,ſit hoſtis humani generis.

Et fera mortales infeſtant crimina men
Sic vbi detruſus, cœli & priuatus honore,
Infremit horrendam,cauſas quæritq; noce
Et ius in ſuperos nullum fuit, ocyus imas
Infeſtat terras hic noſtræ ſemina ſtirpis,
Condita vix fuerant Iuuenis cū coniuge Ad
Ceſſerat inq; locum pulſi, res protinus ira
Hæc acuit, nactuſq; locum, cauſaſq; noce
Iam ratus, hos aſtu diro peruertere tenta
Et dirum procedit opus, fraudeſq; nefand
Auſaq; ſupremi leges violare tonantis,

Satan decipit primos parentes.

Et mulier, ſeros vitio hoc damnare nepot
E heu prohibitum decerpſit ab arbore po
Mox paradiſiacis hominem depellit ab ho

Protoplaſti eijciuntur è Paradiſo.

Et iubet innumeros vitæ tolerare labores.
Angelus & ſtricto conſeruat limina ferro
Quēis ſemel egreſſus, ſed non rediturus Ad
Tum pars,præceptas homini quæ reddere
Grataq; participem,mandat in regna lo

Promiſſio de venturo ſemine Chriſto.

Plurima depromit, ſacrorum oracula v
Quæ ſuſcepturum pura de virgine carne
Laturumq; docent,noſtræ mala crimina
Illum,qui ſummi gemtus de mente parent
Non dedignatus miſeras inuiſere terras,
Perdita, ſtellifero lucrari & pectora cœl
Hæc pars ludorum prima & fuit actio lu
Inſtructiq; ſacro referunt hæc omnia geſ

In

i pietate viri, ſimilemq́ figuram,
o iam lapſis, his addunt tempore rebus.
era lux roſeo, primo cum fulſit in ortu,
iterum, ludiq́ vocant, ſpectare parati,
aggere ingenti concurrunt vndiq́ plauſu:
vt ſtellifero Chriſtus delapſus Olympo,
it in cunis, tulerit quos ille labores,
us, & iniuſtum ceu ſiſtitur ante tribunal,
rgis cæſus, quas geſſerit ille coronas,
ra quæ ſæua tulerit ludibria gentis,
ia ſub formis habituq́ geruntur eodem.
hic erigitur ſummas crux alta ſub auras,
umq́, Deum populis ſpectantibus offert.
ectusq́ pedes, palmasq́ immaniter ambas,
ipotens proh ille Deus, mundiq́ creator,
æſit ligno, tali caput inclinauit,
ſtrato, tali lecto fulgebat ab oſtro,
a rex mundi, ſummiq́ pependit Olympi:
t mœſtæ Iſacides circum, ſtat mœſta ſuorũ
ba, nefas oculi exhorrent, queritãtia verba,
diuit lacryma, & luctiſoni ſingultus,
quoq́ diuinum, ne non dolor vllus abeſſet,
orat haſta latus, videt hæc quoque vulnera
inter collapſa manus, duroq́ dolore (mater
iguit penitus, mœſto quam lumina natus
iens, moriens caro commendat amico.
illi placido clauduntur lumina ſomno.
rtia iam tenebras ſurgens aurora fugârat,
neq́ ludorum finis, ſpectacula rurſus

K *Expo-*

Altera pars ludorum ſecundi diei. Chriſtus naſcitur, patitur, crucifigitur.

Tertij diei ludorũ pars tertia, & a-

ætas poſtremus. *Expoſcunt ſolitum tempus: iam venit ab*
Aethereis Chriſtus, quo totum iudicet orb
Surgit & ex cœlo, varios induta colores
Chriſti aduentus ad iudicandos viuos & mortuos. *Iris, perq; leues, ſcelerum Deus, arbiter,*
Lapſus ab extremo citò gentes conuocat o
Exquiritq; genus vitæ, curſumq; peractu
Quemlibet exactā rationem & reddere p
Hic primum triſtes voces, mœſtaq; querel
Et luctus lacrymæq; ſimul, funduntur ma
At nihil hic fletus, nihil hic verba irrita pr
Hic ferus enumerat, dānataq; morte per
Nomina ferrata Minos complectitur vrn
Talibus vrbs ludis veteres æquauit honor
Hoc opus, hoc ſtudium, feſtis hæc cura die
His & clara ſua quæſiuit nomina fama.

Irmenſeul, Crodo idola veterum Saxonum. Saxonia. *Crantzius ſcribit Irme* *templum & idolum veterum Saxonum* *voce facta ab* Ἑρμῆς *Mercurius. ſicut &* *alterum, quo ipſi Saturnum ſignificarunt* *illa adhuc manente in Germania.*

Lubeca. Vrbs Lubeca, *Eius vrbis Chro* *ſcripſit libris tribus Hermannus Bonus.*

Ioannes Aepinus Doctor Eccleſiæ Hamburgenſis. Hamburga, *cuius Eccleſiæ præfu* *quando D. Ioannes Aepinus Theologus in* *& exercitatus, de quo teſtari poſſunt ſ* *quædam eius Theologica, quæ explicati* *præcipuarum doctrinæ capitum continent.*

Lucas Loſſius. Luneburga, *Vbi Lucas Loßius vi* *atq; eruditus longo tempore in ſchola eiu*

d

pietatem & literas,& editis multis eru-
ibris de pietate ac literis benè mereri ſtu-
At nunc idem ibi conatur nonnullo ſucce-
odomannus etiam noſter vir ſummo inge-
d omnia excellentia natus,omniq; doctri-
æditus.

eadem vrbe Eccleſiaſten hoc tempore a-
ir præſtans pietate,doctrina,cognitione re-
ſacrarum & hiſtoriarum, ætatum,tempo-
atq; gentium omnium, labore incredibili
udio commodandi ſcholis atq; Eccleſiæ com-
orabili laudando atq; prædicando M. Hie-
mus Henninges, qui modò in manibus ha- M Hieronymi Henningij Genealogiæ.
pus rarum, egregium, ſpiſſum atq; ſtupen-
, quod illi Genealogicas tabellas inſcribere
uit,quod ſecundum Monarchias hoc ordine
ibuit, quomodo è primo eius operis Tomo,
n nuper admodum edidit,& eius exemplar,
ficationem ſingularem ſui in nos ſtudij, a-
is atque beneuolentiæ nobis dono miſit, pla-
fit & perſpicuum.

Eſt autem operis Synopſis & diſtributio
us iſta:

Primus Tomus ſeu prima pars operis habet
aicas familias ab Adam vſq; ad vltimam
ationem vrbis & politiæ, ipſiuſq; regni re-
n Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum car-
, genealogiam.

K 2 Secun-

Secundus continet primò origenes om
gentium ex varijs & antiquiſſimis auto
collectas.

Secundò continet familias monarchia
ma, quæ ſub capite aureo Danielis 2. &
ne alato inſiſtenti humanis pedibus Danie
Nabugdonozori præfiguratur.

Tertiò ſecundæ Monarchiæ, quæ in pe
argenteo Danielis 2. & vrſo carniuoro Da
7. ſignificatur, familias, & quæ cum his a
tatem iunxerunt.

Tertius Tomus complectitur familias
tiæ Monarchiæ, quæ ventre æneo Danielis
quadricipiti Pardo aſsimilatur Daniel
Cumq́; omnes vniuerſæ Græciæ familiæ hui
mo includantur, diſtribuuntur in familias
cas, Doricas, Aeolicas, Alexandrum mag
& eius Regnum, quod illo ſublato euaſit qu
partitum in Aegyptium videlicet, Syriac
Aſiaticum & Macedonicum.

Quartus Tomus Monarchiæ quartæ f
lias comprehendit, quæ ſub cruribus ferreis
nielis 2. & fera truci aſpectu præfiguratur
nielis 7. Cumq́; crura deſinant in decem
tos pedum partim ferreos partim luteos &
ra decem habeat cornua, diſtribuuntur il
decem regna, quorum quodlibet ſuas habet
milias.

In

In Italiam vtpote in qua regnarunt Ceri-
Laertes, Reges, Conſules, Dictatores,
mi, Cenſores, Prætores, Imperatores Romæ,
extro pede coloßi ſignificantur. Conſtan-
oli, qui ſiniſtro pede (cōſumto iam à Turca
ſacro igne vel dracone) adumbrantur.
us etiam reliqui Imperatores ſubijciun-

2. In Germaniam, in qua Imperatori-
maieſtatem & Electoratus dignitatem ade-
uerunt Franci, Sueui, Saxones.
3. In Galliam, cuius regni familia com-
enduntur ſub Germanicis:
4. Hiſpaniam cum adiunctis regnis.
5. Angliam cum Scotia.
6. Sarmatiam cum Septentrionalibus
nis.
7. Vngaricum vel Illyricum.
8. Aegyptum & Syriam.
9. Aſiam.
10. Africam, cornua tria à blaſphemo
nu Turca auulſa.

DEVM oro, vt conatus hos laudandos,
les atq; ſalutares iuuet, & autori tempus,
um, vires atq; vitam ſuppeditet, vt feliciter
ta ac iam ferè pertexta, ſi quid deeſt integro
ri ad finem optatum, laudandum, ſcholis &
cleſiæ proficuum perducere quamprimum
ſit, Amen.

Epicedion Friderici ducis Brunſuicenſis.

Brunſuiga, *Anno 1 4 9 9. ſcribitu xiſſe dux Brunſuicenſis Fridericus, in cuiu cedio, quod eius virtutes prædicat, etiã hic ſus inſertus eſt:*

Nunc iacet in crypta, de quo ſunt talia ſcri

Id eſt, tametſi laudatus princeps fuerit, de illo perhibemus, tamen nihilominùs mor hic iacet ſepultus.

Martinus Chemnitius doctor celeberrimus Brunſuicenſis Eccleſiæ.

Præeſt nunc Brunſuicenſi Eccleſiæ m ma cum laude ac nominis per Europam cel tate Theologus doctiſſimus ac exercitatiſ Martinus Chemnitius Theologiæ Doctor, νῆς γεννάδας καὶ ἀκινδυνόφρων, καὶ γάλη σάλπιγξ τῆς ἀληθείας, τἀπ γνῶναι καὶ ἑρμηνεῦσαι δυνατός. *Eiu ſtant tùm alia vtiliſſima Theologica ſcrip tùm inter cætera opus egregium ſeu potius*

Confutatio concilij Tridentini Bibliotheca.

bliotheca Theologica locupletiſſima, quod futationem concilij Tridentini, & vnà aſſ onem & explicationem vniuerſæ doctrinæ cleſiæ continet: legendum aſſiduè ab omn quibus cognitio veræ veritatis ſeriò & ex an cordi eſt.

Madeburga olim pagus.

Madeburga, *quæ cum ſub Othone mo adhuc pagus eſſet, quomodo in Chron Merſburgicis id annotatum reperitur: ita n amplitudine, ædificiorum ſplendore, Reip forma, Eccleſia & ſchola frequenti, inclyta*

C

ſcholæ præfuit aliquādo Gotſchalcus Præ- Gotſchalcus Prætorius Rector aliquando ſcholæ Madeburgenſis
s, vir omni literarum, linguarum & do-
arum genere præſtantiſsimus. noſtri ſem-
nantiſsimus, in cuius Epicedio Poeta qui-
nobilis hunc verſum fecit:
ptem linguas, ſophiam omnem calluit vnus,
quod de pontificio quodam doctore vete-
quiſpiam dixit:
ria, qui ſeptem, qui totum ſcibile ſciuit.
Marchia. Vrbs Francoforda ad O- Iodocus VVilichius profeſſor celeberrimus in Academia Francofordiana.
m, clara Iodoco VVilichio, medicinæ atq;
s Philoſophiæ eruditæ doctore celeberrimo,
io teſtari poſſunt tum alij eius doctiſsimi
, tum etiam ars eius Magirica, hoc eſt,
naria, de Cibarijs videlicet, ferculis, obſo-
& potibus diuerſis parandis & eorū facul- Ars Culinaria VVilichij.
ius liber medicis, philologis & ſanitatis tu-
ſtudioſis omnibus apprime vtilis, & Græ-
linguam in illa Academia Matthæus Ho-
profitetur, & profeſſus eſt magna cum ſedu-
e & dexteritate, enarrandi eruditè optimos
res Græcos & Latinos autores annos qua-
inta quinq;, ſenex octogenarius ferè, & nu-
edidit opus eruditum, laborioſum, & multi
poris, & varium hiſtoriæ rei numerariæ ve-
libros quinq; Bibliothecam numerariam Bibliotheca nummaria locupletiſſima Matthæi Hoſij.
pletiſsimam, & eius exemplum munus nobis
tiſsimum ad nos quoque miſit. Et continet
uiſitam nummorum veterum Romanorum,

Græcorum, Hebraicorum & exteriorum
ſe, & cum præcipuis nummis Germanicis c
tionem, ex quorum librorum doctiſsimoru
laborioſorum lectione ſtudioſi explicati
multarum antiquarum, & vtilium rerum p
re poſſunt. Cognitione verò ac laude totius
Reinerus Reineccius ἱστορικώτατος historicus. *ditæ antiquitatis ibidem excellit Reinerus*
neccius noſtræ ætatis polyiſtor θαυμάσιος
ἱστορικώτατος hiſtoricus, quod & docent
lumina ipſius aliquot hiſtorica ſtupenda, &
cebunt multò magis etiam deinceps, vbi
habet cætera in manu Deo adiuuante feli
cœpta, & felicius pertexta ediderit in publ
& ad editionem publicam elucubratum a
nem perduxerit, quod nunc meditatur aſ
(modò Mecœnates reperiantur, qui ſumpt
illam rem facere non grauabuntur) opus, c
operis titulum amicis talem ferè ſolet le
dum mittere:

SYNTAGMA H
ROICVM CONTINE
OMNIVM FERME GENTI
origines, migrationes, imperia, tum fam
rum, quæ in his rerum potitæ ſunt, accura
inueſtigationem ac deſcriptionem: Qua
uerſa ſic ad Monarchiarum ſeriem accom
dantur, vt ſecundum illas reliqua politia
gen

a, quæ in eodem tempore floruerunt, hoc
Regna, Tyrannides, Dynaſtiæ, Tetrachiæ,
blicæ, & quæ recentioribus appellationi-
lebrantur, Exarchatus, Ducatus, Comi-
, &c. diſtributa ſint: expoſitione ea de
ntiſsima ſacrarum literarum veritate,
pidiſsimis antiquitatus fontibus, optimisq́;
ribus delibata & concinnata, ad hæc no-
empora vſq; deducta, vt omnium ætatum
ROAS HEROINASQVE,
ſorum imperiorum conditores, inſtaurato-
onſeruatores, euerſores, & cæteras vtri-
ſexus potentia, dignitate, virtute & rebus
illuſtres perſonas complectatur, ac ve-
n auguſto aliquo theatro ſpectandas pro-
t: deniq; cùm alios eruditæ doctrinæ, li-
lisq́; cognitionis cupidos, tum eos præci-
qui heroicis, ſeu illuſtribus, nobilibusq́; fa-
ilijs prognati ſunt, aut Rempublicam at-
ue imperia vel gerunt, vel amant in-
ſtar Cornucopiæ vberrima & multi-
plici exemplorum documento-
rumq́; farragine infor-
mare poſsit.

AVCTORE REINERO REINE CIO STEINHEMIO.

Eius Synopſeos ſiue potius Bibliothec ſtorica capita etiam huc ſubijcio propter ſ oſos adoleſcentes, vt ſi nihil poſſunt cofer liud huc, ſaltem autori Herculeos labore ſtinenti fauere & benè precari nunquam nant. Ea capita ipſe autor è Francofort nos miſit, vt de ſtudio in nos ſuo teſtaretu virum Reuerendum, pietate, doctrina ac facundia præſtantem Dn. M. Petrum Str rum, Paſtorem Eccleſiæ Sorauienſis, & narum, in tota ditione illuſtris ac generoſ mini à Promnitz, inſpectorem fidum ac d noſtri amantem & ſtudioſum: Capita a hæc ſunt:

BIBLIOTHEC HISTORICÆ SIV Syntagmatis Heroici.

TOMVS PRIMVS.

Primus Tomus habebit tanquam π γόμενα.

I. *De gentium Origene,*

II. *De Politiarum primordijs, gene*

D

einde exponet Monarchiam primam, qua
ıldaeorum & Aſſyriorum, eoq; pertinen-
egna.

In Aſia.

rium.
num.
m ſeu Teutbrantium.
cum Adudorum.
m.
m.
iticum ſciſ-
n deinde in
eum.

Hieroſolymitanum fami-
liæ Dauidis.
Samaritanum decem tri-
buum.

iceum Sydonium.
Tyriorum.
oniticum.
iticum.
anaeum.
linum.
aniticum.
onicum.

Africa.

tium Pharaonum, & aliarum familia-
rum.
naeum Battiadarum.
iopicum.

Europa

Europa.

Sicyonium.
Argiuum.
Mycenæum.
Spartanum.
Meſſeniacum.
Eleum.
Arcadicum.
Athenienſe.
Thebanum.
Oechalienſe.
Trachinium.
Locrenſe.
Scyrium.
Rhodium.
Aetholicum.
Phocenſe
Phthium
Aegineticum — *Poſteritatis Deionis &*
Salaminium — *Aeacidarum.*
Cephalenium
Ithacenſe.
Latinum.
Albanum.
Romanum.
Hetruſcum.
Celtibericum &
Celticum.

BI

BLIOTHECÆ ISTORICÆ SIVE
Syntagmatis Heroici.
TOMVS SECVNDVS.

Secundus Tomus aget de MONAR-
A SECVNDA, *quæ eſt Medorum*
rſarum, & comprehendet REGNA.

In Aſia.

um.
um.
ninium in Cypro.
oranum.

Africa.

otium.

Europa.

donicum Lynceſtarum.
onium.
icum.

RESPVBLICAS.

In Africa.

haginenſem.

Europa.

um.
anam.

Aegine-

Aegineam.
Romanam.

TYRANNIDES.

In Aſia,

Ionicas aliquot.
Samiam.
Heraclienſem.
Sinopenſem.

Africa.

Cyrenaicam.

Europa.

Sicyoniam.
Corinthiacam.
Argiuam.
Siculas { *Syracuſanam.* *Agrigentinam.* *Leontinam.* }
Theſſalicas.
Rhegynam.

DINASTIAS.

In Aſia.

Iudaicam, cum qua Pontificum famili[...] *iungentur.*

BLIOTHECAE
ISTORICÆ SIVE
Syntagmatis Heroici.

TOMVS TERTIVS.

Tertius Tomus explicabit de MONAR-
IA TERTIA, *quæ eſt Græcorum ſeu*
donum, & Regna habebit.

In Aſia.

cum Seleucidarum.
nicum,
cum.
adocium.
cum Attropatenes,
amenſe.
miacum.
rianum.
um.
bicum.
cum.
magenum.
icum.
lagonicum.
cum.
nicum.
hium.
benicum & Edeſſanum.

Chalcis

Chalcidicum.
Ituraum.

Africa.

Aegyptium Ptolomaeorum.
Cyrenaicum.
Numidicum.
Mauritanicum.

Europa:

Moloßicum Epiri.
Illyricum.
Thracium.
Acarnanicum Athamanum.
Britanicum.

RESPVBLICAS

In Aſia.

Rhodiam.

Europa.

Achaicam.
Aetolicam.
Maßilienſem.
Romanam.

TYRANNIDES.

In Aſia.

Cibyreum in Piſidia.

Eur

Europa.

anam.

dicam.

nienſem.

icam.

TETRACHIAS.

In Aſia.

ticam.

BLIOTHECAE HISTORICÆ SIVE Syntagmatis Heróici.

TOMVS QVARTVS.

uartus Tomus continebit expoſitionem de ita & poſtrema Monarchia Romanorum. qua ad hæc noſtra tempora vſq; cœpêre & êre Regna.

In Aſia.

cum familiæ Artaxerxis.

acenicum Caliphárum.

icum ſeu Perſicum familia Gempſæ & V- ſumcaſani.

oſolymitanum conditum à Godefrido Bi- lioneo:

ium familiæ Luſignanæ.

L *Arme-*

Armeniacum.
Tartaricum.
Turcicum.

Africa.

Vandalicum.
Aegyptium Saracenorum & Mamalucho
Tunctanum.
Marrocinum.
Feſanum.
Telmeſinum.
Aethiopicum Preteiannis.

Europa.

Gotthicum duplex:
- *Oſt Gotthorum in Italia.*
- *VVeſt Gotthorum in Hiſpani ſcerptum deinde in multa a quibus hodie reliqua Hiſpan & Nauarræum Portuga haud ita pridem deleto.*

Longobardicum &
Neapolitanum in Italia.
Siculum.
Sueuicum &
Sarracenica aliquot in Hiſpania.
Francium &
Burgundicum in Gallica.
Anglicum &
Scoticum in Britania.

Ale

icum }
gicum } *in Germania.*
cum }
m.
m.
cum.
m Obotritorum.
um.
cum poſtea mutatum in Boiemicum.
cum.
icum.
ſe.
m.
cum.

ESPVBLICÆ.

In Europa.

ſis.
ica.

XARCHATVS.

auennas Præfectorum Byzant.

DYNASTIÆ.

uos Græci recentiores Deſpotis attri-

DVCATVS.
COMITATVS

ijq; non vnius generis ac dignitatis.

E quibus poſtremis quatuor, vt Exa
& Dynaſtiæ iſtæ propriæ Byzantini in
adq; hoc pertinentium prouinciarum fue
reliquas dignitates non ſolùm per Germa
Imperium, ſed & alia regna, & quidem
ro multiplices, habent. Quare ſingulatim
cenſeri neq; poterant, neq; debebant.

Inprimis autem cum hac explicatione
rica Germanica coniungentur, & ad eã
metam omnes operæ noſtræ referentur.
rea & iſtud, præſtare conabimur, vt diuer
manicæ hiſtoriæ Auctores prodeant, qui v
dum lucem viderunt, vel caſtigatiores a
pletiores reddantur.

Faxit immortalis Deus, vt labori &
tui penè Herculeo euentus felix reſpo
Nam ſecundum veterem Poëtam: ——
πάντα θεῷ τελέσαι καὶ ἀνήνυτον
Et rectè Maro: —— Labor omnia vinc
probus.

Præſtat etiam hoc tempore in Aca
Francofordiana, doctrina, ingenio excel
& linguarum orientalium eruditarum co
one eximia & rara ornatiſſimus vir, κρεί
i

νόον φερβόμενον, vt cum Pindaro
ur: Ante annos animumq́ gerens cu-
irilem; νέος πολιᾷ ὅμοια μυθολο- Iacobus Ebertus Ethices Profeſſor in Academia Francofordiana, cognitione variarum linguarum egregius.
Iacobus Ebertus Ethices Profeſſor, qui
enſem, illisq́ planè diebus, quibus has
typographo tradimus, epiſtolam ad nos
plenam elegantia, doctrina, humani-
q́ officio, & vnà poëmata quædam ſua
in lingua Hebræa, Chaldæa, Syriaca,
atq́ latina nobis legenda miſit, quæ &
mus, & gaudentes vidimus, & ſtupentes
s, & domini bonitatem prædicauimus,
hoc perditiſsimo quamuis, & nouiſsimo
æuo, nihilominùs tamen non modò lin-
m donum hactenus conſtanter conſeruat
leſia, ſed ſubinde plurium vtilium lingua-
gnitione inſtruit & ornat Scholas, Reſ-
as, & Eccleſiam, & excita ingenia ſin-
a & excellentia, quæ amore diſcendi, do-
& propagnandi linguas eruditas & neceſ-
Scholis & Eccleſia, & in omni vita vti-
leant flagrentq́: vt modò ſunt alicubi vi-
i doctrina, ingenio excellenti, labore in-
adamantij, chalcenteri adq́ admirandi,
d ſtudent dies noctesq́ ſtudio maximo, vt
ica etiam & Aethiopica lingua, in quibus Biblia Arabica Aethipica.
orum ſacrorum paraphraſes iam olim ex-
unt, & etiamnum extant, linguæ cognatæ
ææ, Chaldææ, Syriacæ atque Græcæ per

Paraphraſes Bibliorum in multis linguis cur vtiles.

Idem doctrinæ genus ex Biblijs veteres paraphraſtæ tradiderunt.

vniuerſam Europam propagata, notæ a
liares viris linguarū eruditarum ſtudioſ
dantur, vt hac ratione ex tot Bibliorum
phraſibus, in præcipuarum & nobiliſſim
gentium linguis olim de Hebræo conſcrip
mni tempore conſtare poſſit, veteres Heb
Iudæos, Chriſtianos, Chaldæos, Arabes,
atq; Aethiopas eodem planè modo oracul
phetarum de Chriſto & pleraq; Scriptura
intellexiſſe, reddidiſſe atq; enarraſſe Ec
quo hac noſtra ætate à Theandro vſq; Lu
intelliguntur, accipiuntur, atq; in Eccleſ
Scholis exponuntur, & quod lucem, illi p
phraſtæ Hebræi, Iudæi & Chriſtiani v
quisq; in ſua lingua, quibusdam in Hebræ
nùs planè dictis attulerint, plurima planiſ
fecerint, & Emphatica Hebræi textus ἐμ
ϕατικώτατα reddiderint, ac planum præ
fiat idem doctrinæ genus veteres Iudæos a
Chriſtianos è ſacris Spiritus ſancti oraculis
didiſſe, monſtraſſe & ſonuiſſe, quod nunc r
net, docet atque propagat hac noſtra ætate
cleſia, & eluceſcat ſic inde mirabilis conſe
in doctrina piorum omnium ætatum & tem
rum. Ac ea res piæ menti non poteſt non
dulciſſima, cùm & collatio mentem in vera ſ
tentia confirmet, erudiat, conſoletur, & doce
& plerisq; in locis commentariorum inſtar
ctori eſſe poſſit.

Be

Benedictus Arias montanus Hiſpanus, qui num in vita manet, & cuius præcipuè ſtuıra atque labori indefeſſo Biblia debemus otta, quæ Plantinus typographorum do- us excudit, in præfatione, quam toti illi o- lyglotto præfixit, profitetur decem ſe lin- enere. Godeſchalcus autem Prætorius vir io magno, memoria ſtupenda, & omni do- præſtantiſsimus & celeberrimus, orna- um aliquando præcipuum & ſingulare A- iæ Francofordenſis, noſtri quo ad ſuper- mantiſsimus & ſtudioſiſsimus, quatuorde- nguas tenuit, quod Poëta etiam quiſpi- n incelebris in carmine quodam lugubri uit, hoc verſu.

Benedictus Arias montanus δεκάγλωττος.

Codeſchalcus Prætorius quatuordecim linguas tenuit.

ptem linguas, ſophiam omnē calluit vnus tria, cùm ſeptem, cùm totū ſcibile ſciret.

ὸς ἀνὴρ, μέγ' ἄριστος ἀνὴρ: μὴ μοι δὲ εἴη, ὅσις μὴ φίλος ἀνδρὶ τούτῳ κατ' λον.

D E V M autem oro, vt etiam deinceps illi emiæ benedicat, & ſemper illi donat viros te, doctrina, ingenio, laborandi, diſcendi cendi ſtudio præſtantes, & erga pietatem ccleſiam, literas & ſcholas piè affectos, & cætera ſtudia cuncta rectè tradant, & arum eruditarum ſtudium ament, admi- r, in in illo docendo ſtudij atq; operæ mul- Donant, vt ſic & Deo grata multa dican-

Votum pro Academia Francofordiana.

tur, & diſcentibus proficua multa fiant,
ceantur, Amen.

πανθεῶν Vandalorū in vrbe Brādeburga.

Brandeburga, *vbi olim fuit* πα*Vandalorum, quorum Dij fuerunt tum alij etiam* Zornebock *&* Swandewitz/ *quo id narratur in Chronicis Mersburgicis.*

Berlinum.

Berlinum, *vbi vixit in aula Marc aliquandiu Leonhardus Thurneuſer, cuiu ſtat volumen grande de fluminibus Germ Ac tomus primus volumen amplum hiſtori*

Libri Leonhardi Thurneuſer.

plicium, & exſpectantur ab illo ſimiles re baria tomi ſeptem adhuc alij.

Gorlitium.

Luſatia. Vrbs Gorlitium, *Repu Schola atq; Eccleſia inclyta.*

Noricum.

Noricum, *Quod comprehendebat Bauariam, diæceſin Salisburgenſem, & parte Auſtriæ, Stiriam, Carinthiam, Car Crain.*

Rhetia.

Rhetia, *quam Rheti olim tenuer nunc magna ex parte Sueuis ceſſit, quoru nomen induit Vina Rhetica ſunt quæ dicu hodie,* Veltliner Wein, *quibus valdè ctatum fuiſſe Auguſtum Imperatorem Sue us prodidit.*

Danubius fluuius celeberrimus Germaniæ.

Amnes *Germaniæ celebriores, D bius* μέγιςος τῶν ποταμῶν *Arriano de rebus geſtis Alexandri Magni, ab vnd ſtrepitu & ſono,* Die Donaw. *Et oritu miliaribus ſupra Tubingam Greichgoiæ.*

e

multas gentes, Sueuos, Pannonas, Dacos, aros, donec ſexaginta amnibus receptis, numero nauigabilibus in mare Euxinum impetu ingreditur, vt vltra quadraginta paſſuum, intra amaras maris vndas, m exhibeat hauſtum quærentibus. De illo gius Fabricius in quodam itinerario ſuo

——— Iſter,

entum populos & magnas alluit vrbes,

num irrumpit bis terno flumine pontum.

in mare tandem pleraq; flumina celebrio- nium terrarum deferuntur, quod etiam . lib. 8. Metamorph. hoc verſu prodidit :

o deſinimus, ſacri in quo currimus amnes.

Meminerunt Danubij præter alios tos veteres ſcriptores etiam Plini- Mela & Polybius hiſtoricus lib. 4. oannes Stuckiꝰ Tigurinæ Eccleſiæ iſter, polyhiſtor eximius, & multa ctrina & totiꝰ eruditæ antiquitatis gnitione præſtantiſsimus, conſcri- & edidit omniũ oppidorum, quæ nubius irrigat, tum fluuiorum, qui eum deuoluuntur, diligentem & iu- ndã obſeruationem, excuſam cum iplu Arriani maris Erythræi à ſe nuerſi, & doctiſsima expoſitione, qua eſt erudita & exquiſita & iu-

cunda rerum optimarum & rar
marum varietas expoſiti.)

Rhenus flu-uiꝰ celebris Germaniæ.

Ad Boream currentes Germaniæ fluuij
Rhenus omnium clariſſimus, Cæſari lib
Commentariorum. Herodiano item lib. 6.
naſcitur in ſummis Alpibus, non procul à
ria Epiſcopali vrbe Rhetiæ, duobus fontibu
ſtantibus, autore Pomponio lib. 3. inter
duorum milliarium Germanicorum, qui
dem confluunt, & efficitur è duobus fon

Duo lacus Rheni.

vnus Rhenus, qui propè à capite duos effici
cus, Acronicum, qui nunc Conſtantienſis à
ſtantia ad eum ſita. Alterum Venetum, h
Cellenſem à Cella oppidulo, omnis generis p
bus abundantem: Lacus ille, quem efficit
nus, ob ſui magnitudinem mare quoddam
Germanicum. Ac fortiter præterea alibi
nomina. Et dicitur Acronicus, Podamic
Rheni lacus, Venetus, Brigantinus, Conſta

Lacus Rheni abundat.

enſis. In illo piſcatores alicubi vno iactu q
draginta millia piſcium capiunt. Numer
autem non niſi ad halecum magnitudinem
cedentes. Habet autem lacus ille immen
aquarum molem, cùm in longum extenda
ſex aut ſeptem milliaribus, & in latum duo
& in quibusdam locis ferè tribus, omnium
mœniſſimus, multaq́ȝ caſtella, oppida, & vi

Rheni ſuperioris facies qualis.

vndiquaque per ripas habens. Totam aut
hanc Rheni ſuperioris faciem tàm variè, tan

mi

auxit ornauitq; natura, vt amœnior ne an
ndior ſit affirmari vix poſſit. Inſulas ha- Duæ inſulæ
acus duas, alteram in qua noſtro tempore in Rheni la-
ens ac munica domus eſt Fratrum Teuto- cu.
rum, habens adiunctas vineas, ſyluas &
. Alteram, diuitem Augiam appellatam,
n longum patet ad dimidium milliare, in
n verò ad quartum milliaris. Habet tres
hiales, quod dicimus Eccleſias, & fert vi-
frumenta & poma. Carolus Martellus
Caroli Magni fundauit & cōſtruxit in ea
ſterium ordinis S. Benedicti, in quod nemo
um recipiebatur, niſi principes, Comites &
tes, quibus omnibus lautiſſimè fuit proſpe-
. Ac fuit monaſterium iſtud aliquando
otens & diues, vt Abbas profecturus inde Abbas opu-
m ſingulis noctibus pernoctare poſſet in ſuis lentus &
is atque bonis, ad ipſam vſq; vrbem Ro- potens.
. cum opes amplas, & cenſus, prædiaq;
na, & per longa terrarum ſpatia diuiſa
ret, quia cura pia regum & principum
oc agebat maximo ſtudio, ne quid mona-
à ſe conditis deeſſet, cùm exiſtimarent,
alè, hac ſe viam ad cœlum expeditiorem
abere.

De vtroq; verò lacu multa copio-
dianus in Epiſtola ad Agricolā,
vnà cum commentarijs eius in
m excuſa eſt.)

Deinde

Deinde verò flexuoſo littorum amb
ampliſsimas Germaniæ ciuitates Rhenus
ens, receptis Neccaro, Mœno, Moſa, M
fluminibus in Oceanum Germanicum eff
tur.

(Bernhardus Müllerus Monaſt
enſis libris ſex Rhenum deſcripſ
primis vſq; fontibꝰ ad Oceanũ G
inanicum eum deducens. Et eſt, vt
obſeruauit & annotauit, totius R
longitudo à primo capite vſq; ad
re, in quod ſe exonerat, milliar
germanicorum centum quadrag
nouem, ſtadiorum præterea dece
trium.)

Verſiculi & Rhytmi germanici de D
bio tales pueris recitari ſolent:

Die Donaw/ iſt aller Waſſer gn
Fraw/
Aber der Rhein/ mag mit ehren jr M
ſein.

(De Danubio & Rheno quæ
non indigna lectu, ſcribit Leonha
Thurneuſer libro quinto & ſexto
luminis varij de fluminibus Euro

Mœnus der Meyn.

Mœnus *ex pinifero complexo in ci*
ſuo circiter ſex milliaria. Orientalis Fra
qui der Fichtelbergk *dicitur ortus, præt*
bitur Francofordiã, quæ inde ad Mœnum

. VVerthemiam, Herbipolin, & Pabebergā, iuxta Moguntiam Rheno miſcetur.

Lupia, hodie Neccarus, *vnde vina ccarina optima & laudatiſſima, haud longè Danubij fontibus ortus per VVirtebergenſem atum lapſus Rhenum ingreditur.* Neccarus & vina Neccarina.

Albis *è Boëmiæ montibus ortus, lapſus per ſniam & Saxoniam propè Hamburgum præ- s in Oceanum egreditur.* Albis die Elb.

Viſurgis, die Weſer / *ex Haßia venit & ta Mindenſem, VVerdenſem, Gotingenſem Bremenſem labans ciuitates, tandem in O- num ſe exonerat.* Viſurgis die Weſer

Amaſus ſeu Amaſia, vulgò die Emß / *is in VVeſtphaliæ montanis, inter Friſios & menſes Oceano miſcetur.* Amaſus die Emſz.

Sueuus, die Spree / *è Boëmiæ montibus ur.* Sueuus die Spree.

Viadrus, *per Sileſiam & Vratiſlauiam ſus, tandem apud Caminum in mare erum-* Viadrus die Oder.

Viſtula, die Wixel / *Germaniam ſepa- à Polonia & duobus oſtijs apud Dantiſcum inum Codanum exit.* Viſtula die Wixel.

Montes, Cecius. Mons Cecius.

Et tandem Sylua Hercynica *in fini- Galliæ olim incipiens, & ad ipſa Aſiæ confi- excurrens, vnde Cæſar verè lib. .6 Com- ntar. de bellis Gallicis ſcripſit ſexaginta die- rum* Sylua Hercynica.

rum ſpatio extendi, ſecundũ latitudinem aut
nouem dierum iter expeditò patere. Suida n
ſine cauſa ex Iuliani Apoſtatæ verbis γῆμα
αἴσιον, adeò nunc exculta alicubi agris & v
bibus ſplendidiſsimis, vt eius veſtigia in illis lo
vix agnoſcas. Aſſciſcit ſibi præterea hac noſt
ætate varia nomina: Alicubi enim nigra ſyl
à pinuum immenſa vi, der ſchwartze Wal
Alicubi Othonis, à venationibus imperatoris
thonis in illa ſyluæ parte frequentibus: A popu
etiam, quos adit, nomina mutuatur, vnde Th
ringica & Boëmica dicitur. Apud ſolos aut
Cheruſcos hactenus conſtanter retinet nom
ſuum vetus, veteribus græcis atq; latinis ſcrip
ribus celebratum Hercyniæ ſyluæ, der Har
cuius Ilfelda porta eſt, quam nuper erudito ca
mine Græco & Latino deſcripſit & celebra
Rhodomannus noſter, θεῷ καὶ μούσαις ἄξι
μελπόμενος ἀνήρ: & laudauit Ilfeldam
Epiſtola quadã, ad generoſos comites Stolbe
genſes, de Rhodomanni quodam Græco lat
ſacro carmine ſcripta, clariſs. vir Dn. D. D.
uid Chytræus his verbis: Poëma pium, erudit
& luculentum eſt, ſanctiſsimus ſententijs ac
bus grauiſsimis ſtipatum, & lectis ac exquiſi
verbis perſpicua & facili compoſitione & n
meris concinnis ſplendidè expolitum, & gener
ſorum principum patrocinio & munificent
& piorum ac eruditorum approbatione & la
de m

varia nomina ſyluæ Hercynicæ.

Ilfelda.

Dauidis Chytræi de Ilfelda.

gis etiam,quàm Orphei lyra decantatum an digniſsimum,quod ipſe doctore primùm ſimo & optimo viro, & formandæ iuuen-artifice dexterrimo ac feliciſsimo,Michaë-andro didicit in Schola Ilfeldenſi, quæ vt s nominat plantarium eſt cœli & guber-um terræ ſeminarium, & doctrinæ, diſci-& exercitiorum pietatis domicilium, & σαιδ'ϐυτήριον τῆς θεογνωσίας καὶ ψυ διδασκαλεῖον λογικῶν, *oculus patriæ ſimus, fons literarum & totius doctrinæ ſtus & perennis, in patriam ſcaturiens & am viciniam exundans, & hortulos Ec-ac Reipublicæ aquis ſuis ſalutaribus ſua-irrigans, Harcyniæ & vicinarum regio-quod Thucydides de Athenis olim ſcripſit,* ϐυσις.

ſi autem plurimis poëtarum carminibus lle Muſaram in Helicone celebratus eſt, non minori laude & celebratione dignū bitror fontem Muſarum in monte Hercy-de clariſsimorum virorum D. Lutheri & pi conſilio apertum, in quo limpidiſsimos le Chriſto doctrinæ, & trium linguarum, rarunq; artium Eccleſiæ & Reipublicæ ariarum latices tenera ætas imbibit, & n vniuerſam reliquam Germaniam vber-octrinæ & virtutis riui in Eccleſias,Rem-am, Scholas & multorum familias diffuſi emanant.

*emanant. Multis certè Academijs illuſt-
ingenij & doctrinæ fœtus, ac libellos alijs e
ſcholis vtiliter ſeruientes, ſingulari cum
rum & eruditorum approbatione & lau
felda edit, &c.*

Vrbes in illa Hercyniæ parte præcipuæ

Stolberga. Stolberga, *ſedes inclyta Comitum gene
rum à Stolberg, qui ſinguli & vniuerſi fer
ga ſerie, ab ipſa vſq; ſtirpe hactenus famig
fuêre laude pietatis, virtutis veræ ac clem
in ciues & ſubditos ſuos. Excelluit autem
de doctrinæ, ſapientiæ, eloquentiæ, amor
rarum & literatorum omnium, inter ca
comites Stolbergenſes, Illuſtris ac generoſi*

Comes Ludouicus. *minus Comes Ludouicus, Caroli Quinti,
nandi primi, & Maximiliani ſecundi, etia
peratorum Romanorum conſiliarius & leg
Ac excellit nunc quoq; in illa illuſtri, antiq
nobili familia Comitũ Stolbergenſiũ V*

Comes VVolffgangus Erneſtus: comites Stolbergenſes. *gangus Erneſtus, ſapientia, literis, doctrin
ctione & cognitione rerum multa, eloqu
& ingenij prompta vi: ante omnia etia
menta in patriam, in ſubditos, verè quo
guſtus imperator aliquando de Cicerone c
interfecto dixit,* λόγιος ἀνὴρ καὶ φιλόπ
*id eſt, princeps eruditus, & ſapiens & a
patriæ & ciuium ſuorum: Ac quod de Pi
Thebano, viro ſapientiſsimo ac prædicatiſ
veteres ſapientes commemorare fuerunt*

α

ος ξένοι καὶ φίλος ἀστοῖς, quod eſt, *iq; gratus, commodus & acceptus, nemini s, ſed dilectus ciuibus ac ſubditis, θεὸς δ' οἱ δ' οἴη.*

Quanti vero fecerint generoſum comitem ucum, & quantum tribuerint eius doctri- pientiæ, eloquentiæ, induſtriæ, ac quanto rum maximarum præditum eſſe animad- int Imperatores illi Romani, docent eo- iteræ copioſiſſimè, & adeò clementer ad ſcriptæ, vt nihil ab illis potuiſſet dici ſcri- lementius, dum illi legationes longinquas ges potentes demandant, & locum ſuum nnibus conuentibus & congreſſibus Senatus ij in grauiſſimis rebus atq; deliberationi- e maximis Imperij rebus illi decernunt, pro- à quòd exiſtimarent non habere ſe in toto no Imperio, cui tantas res tutiùs commit- oſſent.

Ac poſſem id docere literis illorum Impera- n ex Archiuis aulæ Stolbergicæ prolatis, vbi itæ non ſine cauſa ſeruantur, niſi mihi pro- ſſem breuitati in hoc libello propter iuuen- n, cui omnis noſtra deſudat opera ſtudere. Ac ius fortè aliquando de hoc noſtro illuſtri uico, cùm feret occaſio melior, quædam lu- tiùs, cùm ratio inſtituti orationem hic co- rem modo ferre non poſſit.

Addimus nihilominùs adhuc pauca qu
de Stolbergico nobili ac veteri comitatu, at
lis Comitibus illuſtribus, qui laude pietati
ctrinæ atq; ſapientiæ ad honores atq; digni
fuerunt euecti, & inter cæteros Comites St
gicos non ſine cauſa præſtiterunt.

E Chronico autem quodam Thuringia
nuſcripto initium Comitatus Stolbergici
catur in annum Chriſti 530. Verùm Gen
gia manuſcripta familiæ generoſorum C
tum à Stolberg memorat cœpiſſe anno C
564. ſub Iuſtino Minore, quando Otto Co
neſus, Otto von der Seule / è nobili ac
bri Columneſiorum Romana familia vetus
dere cœpit arcem Stolbergenſem, iubente l
ente ac permittente Imperatore, quod de ſe
domo aliquotiens præclarè & fortiter fuiſſe
ritus. Ideoq; attribuit etiam & indulſit e
& longa ſerie poſteritati eius nobili inſigne
ui, quo etiam nunc vtuntur, atq; moneta
ſignant illuſtres Domini Comites Gene
Stolberg.

Ab hoc ſuo nobili atq; illuſtri generis ſui
ditore orti ſunt tum alij Comites Stolbe
ſes, tùm etiam Bernhardus Comes, qui
Chriſti 1183. Epiſcopatui Halberſtadienſi
fuit. Henricus præterea qui Epiſcopatum H
heimenſem anno Chriſti 1236. tenuit.
ricus item diuerſus à ſuperiori, qui anno C

1227

9. cum Ludouico Landgrauio, coniuge e Elizabetha, religionis ergò pro more e-mporis ad terram ſanctam Comes abijt. is adhuc, qui anno Chriſti 1372. Epiſco-n Magdeburgicum ipſe Epiſcopus guber-,quomodo aliquantò ante Henricus itidem s Stolbergenſis ad Archiepiſcopatum Mag-gicum omnium conſenſu, cum Epiſcopus burgicus tunc eſſet, vocatus eò repudiato opatu Mersburgico potius contentus eſſe no-ùm ferè illi Comites à Stolberg praſtarent s, ſapientia atq; virtute, ac propterea eo-opera expeteretur ad adminiſtrationem n rerum, quæ ſine literis atq; prudentia ſu-i haud facilè poſſent.

Ac tandem excelluit etiam virtute, ſapien-q; prudentia, vt magnis Principibus etiam omine admirationi eſſet, qui & conſilio & ſterio eius aliquando in grauibus & diffici-negocijs vtebantur, Bodo laudatiſſimus Co-pater Ludouici, cuius paulò ante memini-, Henrici, Alberti, Chriſtophori & VVolf-gi Comitum. De illis vnus ſupereſt hactenus rtus Georgius, & ex VVolfgango filij nobi-tq; generoſi VVolgangus Erneſtus, Ioannes Henricus, & ex Henrico Alberti fratre Lu-cus & Chriſtophorus.

Anno autem ætatis 26. anno Chriſti 1493. Hieroſolymam ex voto abijt, & redijt

anno 1494. ac ætatis anno 30. cum du Annam coniugem, natam è familia nobi mitum Generoſorum à Königſtein/ *obijt 1538. anno ætatis ſuæ 68. circiter.*

VVernigeroda.

Northuſa.

Northuſa *imperialis, in cuius Repu excellunt ſapientia, doctrina, eloquentia & tute Erneſtorum, Hofmannorum & Fabr familiæ. Ac præſtant nunc ibi ſapientia, d na, iurium cognitione, dignitate atq; eloq tia Georgius VVillius, Iuris vtriuſq; Lice tus, & Iohannes Güntherus VVigandus co olim Scholæ Ilfeldenſis alumni, nunc verò ni, compatres & amici noſtri amantiſſim ſtudioſiſſimi:*

Georgius VVillius. Ioannes Güntherus Iureconſulti.

τῶν καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυ
ῥέεν αὐδή,
Οὕνεκα τοῖς γλυκὺ μῦθος κατὰ σόματος
νέκταρ.

Cùm regunt dictis animos, & pectora mulc In dubijs rebus cùm concio magna coacta eſ

Medicinam autem cum laude ac celebri nominis in Northuſa libera facit vir clariſ ac πολυμαθέστατος *Ioannes Thalius:*

Ioannes Thalius Medicus Reip. Northuſa.

Εἰδὼς παντοίους τε νόσους καὶ μήδεα
κνά,

φάρ

ιακα τόσσ' εἶδεν, ὅσσα τρέφει εὐρεῖα
χθών,
ιακα ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυ-
γρά,
αξὸς τ' ἀγαθὸς, πολλῶν ἀντάξιος ἄλ-
λων.

Is etiam noſtri, & Ilfeldæ, vbi principia
iando pietatis, literarum ac linguarum,
ibus excellit, cum ſucceſſu didicit, valdè a-
s eſt, nam —— γνήσιος ἐστὶ φίλος, καὶ
φίλον ὡς φίλον οἶδε: Ac ego eum contra
merito diligo, quod Poëta vetus & ſapiens
t: —— ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ, ἶσον φαέεσσιν
ἶσιν.

Animæ meæ plus quàm dimidium fuit ille
me, ſi quando minus rectè valerem, tanta
itudine complecteretur, tanta cura diligen-
, tractaret, vt maiore, etiamſi ex me natus
ſet, tractare me non potuiſſet, de nulla re ma-
, quàm de mea vita, ſalute & incolumitate
citus, cùm eadem illa cura & amore pari
lia & literas omnes mecum complecteretur,
Bibliothecas vtrinq; ſic ſatis libris lectiſſimis
mni doctrinarum atq; linguarum erudita-
n genere inſtructas, & ferè vtrinq; commu-
haberemus; cùm ille hic nullis ſumptibus par-
et, ac bonis libris quotannis plurimum impen-
ét, quorum tantam vim congeſſerat, vt ædes
s; quamuis mediocriter amplæ, tantum nume-

 rum

rum vix benè caperent, breui ſuperaturu
nes eos, qui in priuatis Bibliothecis inſtru
fuiſſent diligentiſsimi, niſi Deus noſtro m
tantum bonum nobis inuidiſſet.

Nam ſuperiori æſtate anno 83. dum i
xoniam Northuſa accerſitur ad curationem
bilis cuiusdam opulenti & honeſta familia
liq; & illuſtri loco nati, dum equi ferociore
riti excutiunt gubernatorem, & fertur
auriga, nec audit currus habenas, ipſe eti
curru præcipitatus crus alterum periculoſi
& grauiſsimo lapſu in terram excuſſus aliq
ens perfregiſſet, & ad me priùs totam illam
gicam hiſtoriam ſui infortunij grauiter q
uis decumbens perſcripſiſſet, illo ipſo menſe
ter ſuam & amicorum exſpectationem ſyn
mate & rheumate periculoſo ad pectus de
lante ſuffocatus, cùm Deo aliquotiens clar
ce animulam ſuam commendaſſet, relicto m
bonis viris, amicis, Principibus etiam Do
atq; nobilibus ſui deſiderio, vitam finijt, &
cidè exſpirauit, & me ſeorſim mœrore & g
vulnere affecit deſtitutum tanto amico, t
fido mutuis amoribus pectore, qui nunc
ximè ſeneſcens & caneſcens, & ſubinde
firmiori valetudine eſſe magis incipiens t
amico tamq; perito, exercitato, induſtrio,
que in curatione mei moroſi corpuſculi f
Medico non ſine detrimento & iactura v

tu

s ferè ſemper nunc affecta carere me o-
t.
Fuit in illo tanta rerum Phyſicarum, Philo-
arum atq; Medicarum rerum, ante om-
implicia omnium exquiſita, & tantùm
perſtitioſa cognitio, quam ille ſibi legendo
s hiſtoriæ ſtirpium veteres atq; recentes
os & Latinos ſcriptores, & deinde excuti-
non ſine labore & tempore magno, ſed eti-
liquando cum periculo vitæ omnes Hercy-
Thuringiæ atq; Saxoniæ angulos, & perre-
lo montes & valles ſibi comparauerat, vt vel
na de cauſa admirationi atq; carus eſſet e-
exteris viris maximis atq; excellentibus, à
s eius notitia certatim expetebatur, cùm
ltis ſcribere & erudire poſſet, mißitare eti-
irpes nemini dum viſas, ſed ab ipſo primo in
ynia aut conterminis locis repertas.
Memiui excellentem maximi Principis Me-
m mihi aliquando affirmare admirationi
rum Thalium meum etiam Italis ſi ali-
do in lucem ederet, quæ ipſe in ſimplicium
ria multa rara, neq; dum ab vllo Medico-
ſis tradita domi conſignata haberet.
Memini vna æſtate circa ſolam Ilfeldam
um menſium ſpacio ſeptuaginta duo grami-
genera diſtincta reperiſſe, ac diſcreta cer-
nteruallis in libro quodam monaſtico grandi
imine mihi oſtendere, neq; ſpectare me ſine

voluptate maxima. Verùm dolor me me[...] ra de Thalio noſtro prohibet ſcribere, qu[...] nunc eius optima anima in domo viuentiu[...] lætetur in Domino, gaudiumq́; & pacem [...] at in Spiritu ſancto vſq; ad nouiſsimum d[...] Amen.

Vt verò ipſe didicit in Ilfelda litera[...] gno cum ſucceſſu, & Præceptorem ſuum[...] more atq; ſermone habere nunquàm deſijt[...] ex eadem multi eius ſimiles noſtra opera v[...]

Iureconſulti. *ſtriq; amantes prodiêre, inter innumeros[...] alios etiam Guolphangus Finkelt auß Nort[...] nus, Profeſſor Iuris & linguæ Græcæ in S[...] Gracienſi Stiriæ.*

Ioannes Mylius Gelbrenſi, Poëta &[...] feſſor linguæ Græcæ in Academia Ienenſi. [...] mon Platnerus Stolbergenſis, Imperialis M[...] ſæ Syndicus. Ludouicus Braunfels, natus i[...] pidulo Kônigſtein, quod ditionis Generoſoru[...] ſtrorum Comitum à Stolberg eſt, eorunden[...] mitum illuſtrium miniſter & conſiliarius,[...] vtriusq; Doctores.

Georgius VVillius, Northuſanæ Reipu[...] Syndicus, vir ingenio, doctrina, Iurium ſci[...] ſapientia, in dandis conſilijs circumſpection[...] prudentia, eloquentia item ſuaui & graui[...] gnus: Ioannes Himſelius, Northuſani, vtriusq[...] ris Licentiati.

Ioa

Ioannes Offenei Heringenſis miniſter & iarius generoſorum Comitum à Schwartz-

Adamus Coquus Sundershuſanus, vir inge- valdè atq; acutus, qui & literas & artes rũ principia in Academia Ienenſi aliquan- radidit, & nunc aliquas partes operarum arum in aula Schwartzburgica ſuſtinet.

Michaël Colerus VVirtheimus Francus pie- doctrina, ingenij dexteritate, linguæ atq; m ſuauitate commemorabili ornatiſſimus.

Tobias Theodorus Sorauienſis, Reipublicæ nſis Syndicus.

Ioannes Güntherus, ciuis & conſul Northu- doctrina, ſapientia atq; eloquentia graui laconica Northuſanæ Reipublicæ decus ex- m.

Ioannes Crato Northuſanus, Medicinæ dor. Medici.

Matthæus Bruno Franckenhuſanus, Medi- lluſtris comitis Güntheri à Suuartzburg.

Hieronymus Vrſinus Sorauienſis, Medicus roſi Domini à Promintz, Maieſtatis Cæſa- conſiliarij atq; legati.

Ioannes Mylius Sunderhuſanus, Medicus sburgenſis.

Ioannes Oberdorffer Ratisbonenſis, D.

Andreas Starcius Greuſenſis, Medicus & ſicus Reipublicæ Erphurdenſis, D.

Michaël Hirſchfeldius Northuſanus, Me
generoſi Domini à Promnitz, defuncto Hie
mo Vrſino Doctore, natus ad omnia ſumm
excellentia, ad quæ ipſum præclare inſtruxit
armauit ingenium admirandum atq; ſtu
dum, quod in illo homine tantum eſt, vt ſ
quod vident eius oculi, ipſi immitabili & ſtu
da induſtria ſine labore imitari facilimè m
bus ſuis verè technicis admirabili ſucceſſu p
Ac vera me hic prædicare neq; falſa fabula
ſtabitur aliquando eius mirabile planè αὐτο
τον, in quo ſpectandos exhibet omnes motus
porum cœleſtium, & cætera oſtendit atq; m
ſtrat ibidem, quæ beneficio illorum motuum
ciuntur, cuius delineationem vt ille ad nos m
ita quoq; alibi in Phyſicis puto noſtris qua
ſit, & quam admirabile opus ſit, oſtendimus.

Matthæus Iudex Magdeburgenſis, in vt
Medicina Methodica ſiue Hippocratica, &
altera, quæ recentior paulò eſt ab Arabibus
pote tradi atq; monſtrari cœpta & Chymic
citur, probè verſatus atq; exercitatus, orn
præterea omni doctrina, literis Græcis atq; La
nis, morum etiam elegantia & venuſtate, & l
guæ ſuauitate ſingulari, Philoſophiæ & Me
cinæ Doctores.

VVendelinus Thalius, Ioannis Thalij fra
Georgius Cocus Heringenſis, bonarum arti
Magiſtri, & Medici in inclyta Northuſa.

Le

eonhardus Aemylius, Georgij Aemylij, ſum-
ri, filius, Medicus Stolbergenſis.
enricus Zeitnerus Ilfeldenſis, Paſtor Eccle- Theologi.
olbergenſis, & vicinarum in comitatu Stol-
co inſpector, vir & docendi gratia & orati-
mplici, ſed tamen erudita, & ferè ad genus
nis, quo vtitur, familiari magni Lutheri
oſita, ſuaui, facili ſponteq; fluente & affici-
pulſanteq; atq; detinente auditores, lin-
um etiam cognitione magnus.
Ioannes VVagnerus Eldricenſis, Eccleſiæ,
ſt Eldrichij in patria, Paſtor valdè diligens
idelis, & propinquarum in comitatu Hoen-
co cum ſibi additus ſynergis Superinten-
igilantiſſimus. Eius exſtant tum alia ſcri-
um etiam poëmata Latina, Græca atq; He-
μούσαις ἅδεος πρέποντα.
Matthæus Gothus Eldricenſis, Eccleſiaſtes
ergenſis, linguæ Græcæ callentiſſimus, de
eſtantur poëmata eius Græca ſacra, quæ
hiſtoria vitæ atq; doctrinæ Chriſti, Euan-
arum, Apoſtolorum, & omnium ſanctorum
quorum mentio exſtat in hiſtoria Euange-
deducta & conſcripta carmine heroico eru-
denſo atq; graui ab initio exhibiti Chri-
ſq; ad vrbis Hieruſalem euerſionem, Cate-
ca etiam, quæ & eam partem doctrinæ
cant, & antitheſin Idolomanias ponti-
vniuerſæ continent, & poſt illa Theologia
Chri-

Chriſtiana eodem Græco carminis genere
dita.

Ioannes Mylius Gerenrodenſis, Docto
bi diuini atq; literarum non incelebris in
plo atq; Schola in cœnobio VValterodenſi,
diſtat ab Ilfelda in comitatu Hoënſteinic
um tantum horarum itinere. Primus is κ
χ*ήσιν Lutheri paruam Græca veſte induit*
decorauit, quæ & ſeorſim cum Latino textu
ſileæ edita eſt, & deinde adiuncta etiam
ad tralationem eiuſdem Catecheſeos Hebr
Claij noſtri, quæ eſt in manibus diſcentium.
Iſocrate etiam conſcripſit in vſum ſtudioſ
uentutis locos communes formularum Gr
rum. Is liber ex officina Oporiniana aliquo
eſt editus diſtractis exemplaribus.

Chriſtophorus Comentz Celbrenſis, P
Eccleſiæ Vrſulanæ ad Mœnum in comitatu
neroſorum Comitum à Stolberg, & vicina
Eccleſiarum inſpector.

Adamus Crato Northuſanus, vir eru
atq; diſertus, Paſtor Calbenſis, & inſpector
narum Eccleſiarum in Epiſcopatu Hallenſi.

Hieronymus Güntherus Sorauienſis, P
ad Mœnum & Medicus.

Hieronymus Hanilæus Sorauienſis, P
prope Gorlitium.

Theodoſius Fabricius, natus è clara F
ciorum atq; erudita familia, pietate, ingenio

lin

arum trium cognitione admirandus. Poë-
eius multa Latina, Græca atq; Hebræa ex-
. Hebræolatina fecit capita cuncta doctrinæ
ſtianæ, quæ τετραγλώττως excuſa ſunt VVi-
gæ. Conſcripſit etiam Hebræa dialecto συμ-
ϕων quatuor Euangeliſtarum, quam per oci-
on inuidebit publicare adoleſcentibus, cùm
concionibus habendis VViteberga, aliquan-
iam reſponſionibus publicis de doctrina Chri-
æ capitibus ſit occupatus.

M. Hieronymus Toxites Sorauienſis, auli-
ncionator.

Ioannes Martinus Sorauienſis, cui Cate-
ſmum paruum, quod vocant, Lutheri, & odas
manicas eiusdem Græco heroico ſuauiſſimo,
ſsimo atq; dulciſsimo conuerſa, & alicubi
phraſticoteron reddita, debent ſtudioſi ado-
ntes.

Iacobus Rotherus Blanceburgenſis, omnibus
cùm corporis, tùm animi prædit*us pietate,
ina, moribus placidis, ſuauib. atq; honeſtis,
ſta prætereà corporis ſpecie & forma, &
nus oriſq; ſuauitate amabili commendabi-
ncionator aulicus in aula Luneburgica.

Benedictus Roſt Hertzbergenſis, Græcè,
aicè atq; Latinè eleganter & eruditè do-
nus.

Chriſtianus Gerardi, Mauritius Steinmetz
bachenſis, Nicolaus Schaller Northuſanus.

Et Fri-

Et Fridericus Petri Saxo, Paſtor Eccleſiæ i-
be Brunſuuiga, pietate, zelo, ingenij acu-
doctrina multa atq; ſeorſim linguæ Hebra-
gnitione eximius, cuius ſibi vſum tantum co-
rauit, vt non modo libros, qui in ea lingu-
ſtant, legat, intelligat, & doceat alios: ſed e-
ſcribat atq; in illam linguam, quod lubet, di-
pura & verè Biblica transferat ſine neg-
Atq; de illo teſtatum faciunt Euangelia ei-
minicalia de Græco Hebræa facta, Lucæ e-
Euangeliſtæ Euangelium, quod ipſe primu-
noſtra ætate oratione Hebræa plana atq;
adeò perſpicuè clareq; Hebræum de Græco
vt ex ſola illa tranſlatione facili ac plana,
præcepta mediocriter quis teneat, linguam
ctam eruditam ſine magna moleſtia breui
poris ſpacio addiſcere poßit. Cætera eius, q-
eadem lingua nunc meditatur, tempus pro-
tandem in apertum & occaſio. Viri iſti v-
boni pij atq; eruditi ſunt, Theologi, & verbi
ni præcones in diuerſis locis, Philoſophiæ
& bonarum artium Magiſtri.

Ioannes Lapæus Embecienſis, Paſtor in
tatu generoſorum Dominorum à Crank-
clarus inſuper pietate, doctrina atq; meritis,
quot libris Theologicis vtilibus editus in publ-
ferè contextis de libris, dictis, explicatio-
atq; concionibus diuinis diuini Lutheri.

Henricus Volcmarus, concionator aulicus
n-

*rum à Cranckfeld, linguæ Græcæ cognitio-
leò excellenter eximius, vt hîc certare poßit
illis, qui gloriam, laudemq́; ac palmam in il-
noſcenda videntur eſſe præcipuè adepti. Re-
ntur eius multa eaq́; varia poëmata in v-
lingua, Theologicæ etiam quædam materiæ
in illa lingua traditæ atq; comprehenſæ.*

*His addo etiam Conradum Neuſchildium
huſanum, verbi diuini Northuſæ in patria
teri ſuburbio miniſtrum præſtantem fide,
atq; cognitione rerum diuinarum ſingula-
am ille ſibi comparauerat aßiduis precibus
otidiana, ſeriaq́; lectione Bibliorum ac mo-
entorum diuini Lutheri, tentationibus eti-
atq; paßionibus & aduerſitatibus multis,
is arſit ſtudio commodandi Eccleſiæ, donec
vt multi alij, in patria tolleretur.*

*Neq; innominatum dimittere hoc loco debeo
ream Mylium itidem Northuſanum, qui ta-
multos annos conſumſiſſet in Schola Nort-
na docendo iuuentutem: tamen nihilomi-
ùm inde vocaretur ad munus docendi à pa-
n æde diui Petri, ita ſe probauit, & popula-
dulci, atq; ad docendum & commouendum
ſibili orationis genere, bonitate rerum eti-
quas pro concione publica proponebat & ex-
bat, vt audiretur ab omnibus libenter &
voluptate, propterea quòd non modò doce-
ed etiam commoueret & afficeret auditores*

κένξου

κέντρον ἐγκαταλιπὼν τοῖς ἀκροατῶν ὠσὶ
laudem hic præriperet illis, qui in munere do
di Eccleſiam exiſtimabantur eſſe optimi
exercitati. Magnus ille omninò Doctor Ec
futurus aliquando erat, niſi Deus hunc nobi
rum inuidiſſet, cùm eum mox in aditu mu
Eccleſiaſtici raperet, dum intrepidus adit o
peſte ſuperioris anni infectos, ac nemini acc
tus denegat ſuam operam, ſed adeſſet pariter
diſcrimine omnibus conſolando, docendo
quibus poterat alijs pietatis officijs, adiuuan
miniſtrando, donec & ipſe magno cum pi
plerorumq; dolore & deſiderio, celerrimè ſe
luis peſtilis exſtinctus tolleretur.

Gymnaſiarchæ.

Ioannes Pfeiffer Rudelſtadenſis, Rud
dianæ Scholæ in comitatu Suuartzburgico
ctor & Medicus.

Eraſmus Sidelmannus Northuſanus, R
pietatis ac literarum in ſchola cœnobij Hirtz
prope Gelhuſam & Francofurdum, quod ad
num dicitur, in comitatu Königſteinenſi, q
generoſos Comites à Stolberg pertinet.

Ioachimus Georgius Halberſtadenſis, g
nator ſcholæ inſtitutæ in cœnobio Elſenburg
ſtrium Comitum à Stolberg in comitatu V
nigerodenſi. Sunt autem tres Scholæ ape
erectæ in ditione illuſtrium comitum à Stol
in illis locis, quæ aliquando domicilia Mona
rum fuerunt in monaſterijs, Hirtzhaina vi
ce

Elſeburgica & tertia Ilfeldenſis, cuius
uperiores ferè coloniæ ſunt inde illuc tran-

Inſtituit autem & ordinauit Hirtzhaia-
primus à nobis petitus & miſſus Ionas My-
feldenſis iuuenis pius, eruditus, zeloq́; pie-
flagrans ſingulari, atq; diſertus, & rexit
andiu cum ſucceſſu & celebritate quadam
ulgari, donec tandem in officio eccleſiaſtico
tolleretur, relicto fratre Valentino Mylio,
c ſcholæ Ilfeldenſis alumno, & nunc eccle-
eldenſis paſtore ſedulo & fideli, compatre
o & affine dilecto.

Iohannes Vollandus Greuſenas, Thuringus
is eruditiſsimus ac candidiſsimus medicinæ
idatus, modò verò rector ſtudiorum iuuen-
n Greuſenâ patriâ ſuâ in comitatu illuſtri-
omitum à Suuartzburg. Carmen ſcribit
m atq; latinum eruditum Muſisq; & Apol-
ignum. Ei debet iuuentus explicationem
am, ſed ſummariam omnium capitum do-
e Chriſtianæ Viteberga editam. Opus item
um Epithetorum, phraſium & Elegantia-
poëticarum, formularum item græcarum
riarum diſtributarum in tria cauſarum ge-
, & contextarum ferè ad epiſtolarum ex-
a & formulas, locos item communes philo-
cos, quos ille libellos è noſtris notationibus

N variis

varijs deſcriptos & collectos non ſine labore
to, & tempore magno in illum digeßit ordi
in gratiam ſtudioſæ iuuentutis, qui diſcen
viſus eſt eſſe vtilißimus & commodißimus.

M. Laurentius Rhodomannus Cheru
Rector pietatis atq; literarum in inclyta L
burga, poëta in vtraq; lingua Græca atq; La
præſtantißimus, Græcam linguam erudita
elegantem adeò tenet exactè, vt hac noſtr
tate ſint viri excellentes, neq; in iudicand
ciles aut temerarij, qui exiſtiment non h
parem, cùm certare poßit cum illis etiam
cis; qui & olim in Græcia florente atq; lib
& nunc in tributaria, Turcica atq; ſerua i
lingua excelluiſſe dicuntur. Idq; fieri perſpi
de illis, quæ ipſe edidit varia poëmata Græca
Latina, atq; inter cætera ex Ilfelda deſcript
hiſtoria Eccleſiæ à conditis rebus humani
vrbem vſq; euerſam: hiſtoria vitæ atq; doc
magni Lutheri Græcolatinis, quæ exſtant in
gus edita. Planum autem id magis fiet omn
vbi exibunt aliquando in vulgus Græca po
ta, quæ iam pridem domi ſeruat in aduer
depoſita, luculenta, inquam, expoſitio toti
ctrinæ Chriſtianæ. Paleſtina item eius, i
ſunt ſecundum Imperiorum in terra form
ſeriem Patriarcharum, Iudicum, Regum I
corum, Ethnarcharum & Sacerdotum, Aſm
orum, Ducum & Regum, Herodis Aſcoloni

fili

rum, Ieſu Chriſti, Herodum Aſmoneorum, præſidum Romanorum vno eodemq; tempore Romanorum, Mahometiſtarum, & inter hos ...onautarum noſtrorum imperium & res præ... ...a ſingillatim ſub vno quolibet imperio geſtæ, deinde vrbis captiuitas & euerſio; & quæ ...l hæc acciderunt ſingula ſuo loco ordine pla... perſpicuè & copioſè carmine heroico Græco ...dita, vſq; ad noſtra tempora expoſita. Eodem ...do procedit in opere, quod Germanida inſcri...t, in quo oratione ſplendida & diſerta, & con...ente ei argumento, exponit & deſcribit præ...ra facta, & res geſtas egregias veterum Ger...norum, quam hiſtoriam altiùs exorſus dedu... ab initio conditæ gentis ad hanc vſq; noſtram ...atem ita mirabili ac ingenioſo artificio tem...rata illa ſcriptione, vt etiam cæteras gentes ...gnatas Germanicæ genti, vel vicinas, vel quo...docunq; ad eam pertinentes vnà deſcribat, & ...æ ſunt vbiq; inſignia, & ad docendum & eru...endum compoſita ſuo loco vnum quodq; inſe...t; & carmine Græco erudito & elegant com...emoret atq; tradat.

Cointi etiam Smyrnæi, qui popularis Home... fuit, libros quatuordecim paralipomenon Ho...eri de Græco Latinos fecit, argumenta Græ...olatina adiecit, & expoſitiones atq; notationes ...uditas cum illis coniunxit, vt aliquando illi li...ri cum Homeri poëmatis in publicum veniant.

*Sed deſino plures commemorare viros e-
ditos, bonos, & noſtri ſtudioſos, qui in ſchola
feldenſi didicerunt pietatem, linguas & liter
& præceptorem venerari, amore complecti
benè ipſi precari, & commodis eius lætari non
ſinunt, vt non ſine cauſa videri debeam ipſor
honori contra hanc commemoratiunculam t
buiſſe, cum iam pridem etiam hactenus di
ſint ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα.*

*Perſequar itaq; nunc cætera vbi priùs pa
ra adhuc addidero de diſcipulis improbis, atq
borum, quos modo ordine recenſui diſsimilib
nam vt neq; parentibus, œconomis, magiſtra
bus, ſcholarum & eccleſiarum gubernatori
præſtare integrum, atq; in ipſorum manibus
omnes, quibus docendo, admonendo, & honeſt
ſimè conſulendo præſunt, boni ſint atq; dicto a
dientes & morigeri, & exſpectationi tum ſu
tum etiam parentum & amicorum correſpond
ant & ſatisfaciendo ipſis, grauem aduerſaria
ab his ſibi conſtitutam ſuperent: ita etiam pro
teri non debemus vereri aliquos de noſtris alu
nis aliquando non feciſſe officium, ſed dedec
fuiſſe non modo noſtræ ſcholæ, ſed etiam Mec
natibus ſuis, quorum opera in illam fuerant a
miſsi, præceptori, ſibi ipſis, & parentibus optim
atq; honeſtis, neq; aliter quàm carceribus, cath
nis, vinculis, atq; furioſorum canum inſtar rel
gationib. à ſchola & exilijs potuiſſe domitos fr*

na

i. Alios etiam cùm fruſtra apud hos fuiſſent
es admonitiones piæ atq; ſalutares, ſceleri-
& peccatis enormibus fœtere ſe coram noſtro
egio, & viris bonis & honeſtis feciſſe, ac ali-
ndo quosdam fuiſſe, qui vrgente & cogente
ſcientia, dum delictum vltrò faßi fuerunt
militonibus, cum exiſtimarent diutius ſe in
ra Schola durare neq; tolerare poſſe, cum fu-
mportuna incogitanter valdè ſibi conſulen-
rofugerent, ſe ipſos infames fecerunt & pa-
es optimos atq; Mecœnates præcipuo dolore
mœrore affecerunt.
uit etiam aliquando pauperis quidam ruſtici
s, ſed ingenioſus, ac qui celerrimè magna vi
enij profecerat in omnibus illis doctrinis, quæ
chola Ilfeldenſi tradi ſolent, ſed ſuperbus &
ulari malitia præ omnibus alijs præditus &
ogans, atq; contemptor reliquorum omnium,
qui etiam plebeio & ruſtico amictu ſuperbiam
ndam ſingularem affectabat, cui accerſito
gubernationem Scholæ non procul ab Ilfelda
ita vrbis, tametſi multa priùs quàm diſcede-
eum admonerem, ac ſermonem tandem clau-
e hac voce: Viues ſi obtemperabis, ſi ſecus fe-
s, in manus carnificis certò deuolueris, tamen
contemptis omnibus cùm aliquantò poſt ho-
ti ciuis filiam ſibi deſponſiſſet, eamq; domum
xiſſet, & metueret quandam infamiam è
tu vxoris ſuæ iuuenculæ & formoſæ celeriore

& opera vxoris, cùm ille obſtetricis opera ſ
fungeretur, remotis neq; adhibitis, quod ſolet
eri in tali caſu atq; neceßitate, arbitris con
nientibus, infantem necauit & ſepeliuit, &
inde indicijs non obſcuris facinore prodito, c
vxore carnifici, quemodo prædixeram, tradi
capite breuior factus, illoq; truncatus eſt, cu
inſerendus, niſi ego multis precibus aliud de n
noſtraq; Scholæ merito mitius illi ſupplicium
pud eius loci Dominum generoſum atq; Ma
ſtratum impetraſſem, nec illo contentus cùm
dies capitalis & vxori eſſet dictus, ne culeo in
co publico iam pridem depoſito inderetur, ſup
cibus iterum ſcriptis literis, ac mißis ſex erud
& honeſtis adoleſcentibus, qui cum illo eod
tempore pietatem didicerant Ilfeldæ, pœnam
mitiorem impetraſſem, & vna per illos erudi
iuuenes confirmaſſem, vt non inuitus moreret
neq; intrepidus ad mortem commeritam cum
xore accederet, eaq; planè oratione atq; conſo
tione, de qua à me fuerant edocti, qui & adſ
plicij locum deduxerunt, penè cum viris religi
ſequentes, & ſpectatores ſupplicij capitalis ac
tius illius triſtis actus ſeſe præbuerunt.

De illis verò ideò commemoro copioſius,
Præceptores ſtolidæ iuuentutis mox deſponde
animum, etiamſi in ærumnoſa ac laborioſa
ſua ſparta non omnia reſpondent ſemper labo
bus atq; optatis; vt non ſine cauſa, quod Satyri
di

, multos Præceptores pœnitere poſsit vana
liq; cathedræ, ſed contrà audentiùs eant,
ſua etiam ipſis aliquando fortuna ſinat.
Cùm aliquando Dreſdæ ſalutarem vtrumq;
ium Ioannem & Caſparum, fratres, & v-
iq; medicinæ Doctores celeberrimos, medicos
Electoris Saxonici ſpectatos, dignitate atq;
ritate in illo aula præſtātes, ac omnino mul-
e cauſis magnos viros, & illi poſtquàm exhi-
ſent omnia mihi humanitatis atq; hoſpitali-
officia, ſciſcitarentur amanter & humani-
quot ego annos hactenus in militia ſcholaſti-
docendo iuuentutem conſumpſiſſem, ac ego in-
rem tunc annorum ſic ſatis magnum & lon-
numerum, reſponderunt: beatum te ſuauiſ-
e Neandre, cui tam diu contigit operari tam
um atq; Deo placens opus, quo tamen, quod
quidem exiſtimamus, nullum in terris exſtat
orioſius, moleſtius, & in plerorumq; oculis
temptius, ſed in terra, inquimus, non autem in
lò. Aderat tum eodem tempore commodùm
quidam egregius atq; eruditus, qui ſtudia
ientutis in Schola Portenſi Ducis Electoris
ſtri aliquandiu gubernârat, & è ſparta illa
luerulenta laborum, periculorum atq; moleſti-
ùm plena in hac exquiſita iuuentutis nouiſsi-
huius noſtri æui malitia, vbi aliquando ſunt,
i quaſi incarnati quidam & viui Diaboli nul-
ratione ſe doceri, admoneri atq; tractari pa-

tiuntur, ſeſe expediuerat,& in functione Ec
ſiaſtica tranquilliore conſtitutus fuerat, q
correcturus, quæ Nauÿ illi duo clariſsimi viri
pienter dixerant, ſubiecit: tollerabilius tibi
iſſet doctiſsime ac mihi chariſsime Neander,
uum ſemel excoriari, quàm annos tot in pulu
ſcholaſtico tot ærumnas atq; miſerias exhau
atq; exhauſtas deuorare: Jhr ſoltet euch
ber ein mal haben lebendig ſchinden laſſ
denn ſo viel lange Jahr fürnemlich mit
jetzigen Teufeliſchen böſen Jugend vn
gangen haben.

Sed pios tamen & ſedulos Præceptores
hilominus multum confirmat, quod Thean
Lutherus verè ac diuinitùs ſcripſit, tom. 7. p
165. Haſtu einen frommen Vnterthan
Bürger oder Pfarrkind / oder zweene /
dancke Gott / So dir ein Nachtbar / ja e
Kind oder Geſinde wol gerehts / ſo laß
genügen / Kriegeſtu ſolcher zweene od
mehr / ſo hebe die Hände auff / vnd halte
für groſſe Gnade / Denn du lebeſt doch h
nichts anders / denn in des Teufels Mor
gruben / vnd als vnter eitel Drachen vn
Schlangen.

Sub finem abÿcio nunc tandem huc Epiſt
lam Thalÿ noſtri, cuius ſuprà facta eſt menti
& Epicedia quædam de eius obitu ab amicis
triusq; conſcripta.

REVI

EVERENDO
RO, Dn. M. MICHAELI
EANDRO ILFELDENSIS,
monaſterij antiſtiti Domino
Præceptori ac amico:

S. D.

M ſciam ſollicitum ſemper te de mea fortuna ac valetudine fuiſſe aliàs: ita & on dubito, quin eadem ſollicitudine tene- deo vero nunc ad te ſcribo, quamuis tri- ne, ac lugubrem querelam de præſenti mnoſo nimium profectò ſtatu. Rogo verò propterea nimium perterrefias, vel te pro- felicem meum caſum vltra quam decet : Dicendum mihi eſt cum beato Iobo: us dedit, Dominus abſtulit, ſit nomen Do- nedictum, poterit ipſe omnia in integrum re, vt ſpero, cum omnibus amicis, qui affli- me circumſtant.

xima verò die Solis, cum hinc abire debe- nobilem Nicolaum de Bortfeld ex phthiſi bentem, qui ſæpius me quæſiuit hactenus ,in medio itinere in pago Schernecke/ *rius preces meas quaſdam matutinas ac ianas oraſſem, ac præſertim Deo gratias pro clementi tutela ſua, quam per ſan- gelos totius vitæ meæ tempore vſq; in illū*

diem præſtitiſſet, meq; ex imminentibus
periculis eripuiſſet, ac multas Satanæ con
machinationes diſsipaſſet & cohibuiſſet,
garem, vt & porrò ab omni diſcriminum g
me defenderet: Ecce paulò poſt, quo infor
quidem neſcio, iuſto autem, licet mihi oc
Dei iudicium id factum ſcio, qui miſeru
peccatorem humiliare voluit nonnihil ace
de pilento dilapſus, totum dextrum crus
ſupra pedem prorſus fregi, ita vt maior
(vtraq; interim fracta) tibiam perfregeri
caligas ſimul cum perone perforarit, quo
rendum erat aſpectu. Iacui vltra dimidiu
ræ proſtratus in terra, me attollere neſcien
nec currus, quem equi præcipitem abripu
ad me reduceretur. Tum ſeſquihora ampli
afflictus vehebar, donec Peſckendorff *re*
Sedi deinde ſaucius ad horas duas & ampli
tequam adueniret Chirurgus, qui celeribu
accerſebatur. Pertuli dolores vehementi
atq; acerbiſsimos patienter omnium cum
ùm tum aliorum circumſtantium ſumma
ratione, donec tandem adueniente Chirur
ro ac tibialia de ſede reſcinderentur, ac co
cta oſſa in ſuum locum collocarentur debit
do, & vulnus obligaretur. Ita nunc iaceo
ctus, cataplaſmatus, ligatus, vinctus, conſt
& veluti dimidia ferè aut ſaltem tertia
ris mei parte in pheretro poſitus. Denn
S

nckel iſt in ein Kaſten eingelegt vnd
unden.
ertè verum eſt Dominum neminem acri-
are, quàm ipſe perferre poßit, imò ipſum
otentiam ſufferendi crucem. Cum enim
iſimile eſſet in tanta læſione, cui ſimilem
ißimi Chirurgi fermè non viderant, me
nentum absq; deliquio perdurare potuiſſe,
i tamen, vt dixi, me quidem ipſo miran-
mino autem clementißimè virtutem lar-
, omnia patienter.
dhibentur mihi tres Chirurgi in Saxonia
rimi, qui fracturas oßium multas feliciſ-
irarunt, duo ex Magdeburgo, quorum al-
ſenex annis & ſapientia venerandus ex
Senatorio, tertius eſt ex Oſchersleben/
rgus nobilium Aſſenburgicorum. Ita au-
e tractarunt hactenus, & etiamnum cu-
t ſummas ipſis gratias habeam, propterea
omni ſtudio à doloribus mihi potius caue-
uam eos inferant.
Quæſo autem amanter, vt in proxima pe-
iſti, ita & nunc in hac ſumma neceßitate
publicis ac priuatis precibus, tum veſtris,
micorum vicinorum, quos omnes officioſè
, pro me apud Dominum intercedatis, vt
ntem benedictionem ſuam mihi ac vniuer-
ri Chirurgico largiatur. Dicunt Chirurgi
ſere, quod Dominus mihi adſit in hoc diffi-
cili

cili malo, quod indies omni a ſummam de
præter expectationem præbeant, quamui
terim aliquandiu immotum, & lecto tan
fixum eſſe oporteat, quod læſo illo crur
corpus ſimul afficiatur.

Tres robuſti ex lecto me, ad natura
ria cupientem deferri, ſuſtollunt, ac del
mè portant, ne mihi dolores cieent, mox
ctum reponunt. Sanato vero tandem max
parte malo, Werde ich eine zeitlang
an einer Krücken gehen.

Benè vale. Si quid es reſcripturus a
do, curato literas Steckelbergium ad nobi
annem Gebhardum ab Heym, & inde ac
vel ad aliquem amicorum Halberſtadie
qui literas ſeriò huc Peſekendorff *mitt*
nobilem Ioannem Erneſtum Aſſenburgiu
rum vale 6. Iulij, Anno 8 3.

T. Studioſ.

Diſcipulus

Ioannes Th

C

LARISSIMO
O ERVDITIONE,
TATE ET SAPIENTIA
nti, Dn. M. MICHAELI
ANDRO fideliſs. Rectori
veteris Collegij Ilfelden-
ſis, ſuo amico, & fratri
chariſſimo.

er Chriſtum. Quantum dolorem ex obitu
lariſſimi viri, D. Ioannis Thalij percepe-
lis tuis, reuerende D. amice ac frater, πε-
ς λίαρ τὰ αὐτῷ καταγγέλλων τῷ :
ficilimum explicatu eſt. Totam propè no-
nc cogitatione tantæ pietatis, eruditio-
uarum, & præſertim rei Medicæ herba-
rga me deniq; humanitatis ac beneuolen-
quietam duxi. Antè propè mihi ereptam
ρώμῃ amicitiam eius, quam mihi conti-
uotidiè nomen eius inter nomina amico-
quorum ſalute & longa vita Deum pre-
co, bis recenſebam. Scripſit ille ad me nunc
m Epiſtolam (heu) quam exoſculatus ſum,
mea κειμήλια ſeruabo. Sed in altera vi-
nos ineffabili gaudio videbimus: quod in
i non contigit. Vnum etiam præterea
quod exempla literarum triſtia, quas te
ſcribis, vnde omnia ſim cogniturus me-
accepi. Itaq; minus nunc de ratione car-
minis

minis ſcribendi, quænam eſſe debeat, inſ
ſum: conabor tamen aliquid, vt in multi
pationibus, breue: & ex proximis nundi
θεῦ νεύοντος, *mittam. Conſeruet nun*
bonos & doctos τοῦ μακαρίτου fratres Da
& VVendelinum. De hoc in præſentia tu
quantum anguſtia temporis & dolor me
ceßit. Mandata tua amica exequar. S
dum deſinere de optimo Thalio poſſum
poſtquam pro concione veſpertina Epiſtol
minici diei, quæ 2. Corinth. 3. ſcripta
Gerlachius noſter explicaſſet: exiuimu
hoc ambo; & ſatis magno flante vento
remq; capiti meo afferenti, Epiſtolas T
nos vltimas, cum gemitu alter alteri ſ
recitauimus. Gerlachius iam Conſtan
lum, de ſeminibus quibusdam rarioribus
parandis rebusq; aliis, ſcripſerat. Sed n
tum iſtic luctus eſt (præſertim cum de p
tißimo quoq; viri D. VVolfgangi VVe
centi obitu, ex ipſius Thalii μακαρίτου
cognouerim) verùm apud nos etiam Maii
rem Rectoris Academiæ noſtræ, D. A
Demleri: & 29. eiusdem illuſtrißimam
pem noſtram Dorotheam Vrſulam: 25.
lii D. Iacobi Andreæ, Cancellarii noſtri,
ad ſepulturam proſecuti ſumus.

Sed alias plura, σὺν θεῷ, *ſcribam*
occupatus & triſtis ſum. ἔῤῥωσο. θεῖα

μέχρι καὶ τέλους τῆς πολυταλαιπώ-
σῆς τουτ δὲ φίλον διαγίνου. *Reſalutat D.*
rlachius noſter, ἡ εὐσεβὴς καὶ εἰλικρινὴς

Clariſſimis viris Reinero & Vollando, nec
ſcino tuo Ruperto, nomine meo officioſe ſa-
dicito: meq; ipſis commendato. Tybingæ
ug. 1583. poſtridie, quam tuas lugubres
iſſem.

ὁ σὸς ὅσ⊕

Μαρτῖνος ὁ Κρούσιος.

ICEDION REPER-
M IN BIBLIOTHECA DE-

ſti, cum hac inſcriptione (Epita-
um mei aliquando morituri) quod
ipſi ſibi fecerat paulò ante, mortem
futuram breui ſibi quaſi
præſagiens.

μητέρος πέφυκα
λίου ἐσελθὼν
ς δὲ δράκοντος
ος τό μοι ἔφιεν
ερὸν σθένος κατέχον
νὸς τὸ σῶμα κεῖμαι
ζωε χρίστ' ἐλπὶς

Μόνον τὸ πάντα γυμνὸς
φάος τὸ σεμνὸν ἱροῦ
Ἐχεπόνκες ἀρχαίοιο
πάλιν δὲ νῦν μόροιο
χθονὸς ἐν τοῦθ' ἐν εὐνῇ
μόνη δὲ ὦ φέριστε
πέλει ἐμοὶ συνεμνή.

KYPIΩ

ΚΥΡΙΩ, ΙΩΑΝΝΗ, Τ

Θαλείῳ Νορθοσουαίῳ ἰατρῷ.

Ἀπόσαν ἤχθέσθην, θάνατον γνοὺς
πέθανε;
ὡς δ' πάθημα λίην σύμπεσεν ἀπροϊ
ὡς ἦν δακρυόεν τὸ κλεινοῦ γράμμα ΝΕ
ΔΡΟΥ:
πτῶμα σὸν ἀγγέλλον, καὶ βίον, οἷκ ξόττα
ὡς δ' γλυκεῖα πάλιν, καὶ ἐν ἄλγεσι, σὴ
μάτη χεὶρ:
εἰς κειμήλι' ἐμοὶ τὴν χ' ἂμ' ἐρχομ
ἀμφιδρυφὴς νῦν σεῖο μόρῳ πανάκεια
θηται:
μακρὰ πονλογέοντ' οὐκέτι σ' οὖρε' ἔχ
ἀμφιδρυφὴς νῦν ἰδ' μοσύνη πολυποίκι
εἶται:
αὐσονὶς ὀψγοάφ, ἑλλὰς, ἰδ' ἀρραβική.
ἀλλὰ τίς ἂν μαχέσαιτο θεοῦ βουλήματ
λῷ;
ποικίλα χρήματα σφοῖς ἁγίοισι φιλ
μέσφα κεν ἐξερύσας κακότητος, ἐς οὐρ
ἄξῃ.
λοίσθιον οὖν ἡμῶν τοῦτο, φέριστε, δέχου
ἐνθάδ' Ιωάννου κοιμᾶται σῶμα Θαλείου:
ψυχὴ δ' ἐν Χριστοῦ χερσὶ θαλοῦσα μέν

Μαρτῖνος ὁ Κροὺσ
Τυβίγγῃ ἀφπ

ΙΟΑ

OANNI THALIO
Northuſano Medico.

I Eu tua mors quanto mihi cognita, chare, dolore eſt?
uàm caſus præter ſpem fuit iſte meum?
a quàm tutudit clari lacrymoſa NEANDRI:
itam deſcribens, interitumq́ grauem?
na quàm dulcis tua rurſus Epiſtola venit:
nter res charas quæ numeranda meas?
te tua laniata genas Medicina ſedet nunc:
erba alto legitur monte nec vlla tibi.
laniata genas numeroſa ſcientia luget:
uſonis atq; Arabum Græcaq́ lingua, dolet.
quis ſupremo patri certando reſiſtat?
iuersè ſanctos viſitat ille ſuos:
tos donec ſuperûm traducit in aulam.
rgo, quod ſolum nunc queo, chare, cape.
ſita Ioannis Medici ſunt oſſa Thalij:
ixa ſed in Chriſto mens viget ante Deum.

Martinus Cruſius
Tybingæ, 1583.

O ELE-

ELEGEIDION

In immaturum obitum ſole… Medici, D. IOANNIS TH… dextrum crus è pilento… fregit, & poſtea 18.… mam Chri…

Φεῦ φεῦ ὡς χαρίεντα πρόωρι(ος) ἔσ…
 πότμος,
 Θάλλιον, ὃς πολλοῖς θάλλος ἔδωκε…
ὃν θάλλειν χρέος ἦεν ἐς ἀπλήτους ἐν…
 τοὺς
 ὅσσον ἀκεσορίης ἦν κλέος, ἦν ὄφελος…
ἦ γὰρ ὁ, τειρομένοισιν ὅτ' ἤιε κῆρας ὀ…
 ξων,
 ἱππολύτου συγεραῖς αὐτὸς ἔκυρσε πά…
μαινομένων δ' ἵππων δίφρου πέσεν ὀσ…
 οικρῶς,
 κνήμης συντριφθεὶς ἦκεν ἄημα θεῷ.
πάνεο μεμφομένη φυσικὴ χειρουργίδα…
 χνην,
 μοῖρα τάσσον μογεροῖς ἀνδράσι φῶς…
 νέει.
ἔνθα μὲν αἰάζουσι φίλοι, ποτέουσι νόσ…
 τες
 ἐν δὲ χορῷ μακάρων θάλλιος ἐ…
 λέει.

R…

HODOMANNI.

imi Phyſici, & felicisſimi
: qui 30. Iunij, anno 1583.
s, miſerabiliter per-
iè & placidè ani-
didit.

Heu quam Thalium mors immatura per-
emit,
Qui vitam multis reddere doctus erat.
erat in ſeros quem viuere Neſtoris an-
nos
Tam clarus medica, tam bonus, arte fuit.
cet afflictis properans auertere Par-
cas,
Hippolyti ſæuis incidit ipſe malis.
fregit (miſerum) rabie reuolutus equo-
rum,
E curru: hinc animam miſit in aſtra piam.
ſine Chirurgi Phyſice culpare labo-
res,
Sors tantum terris inuidet ipſa bo-
num.
get amica cohors Thalium, deſiderat a-
ger
Plurimus: is Diuûm gaudet adeſſe cho-
ris.

D. IOANNI THAL
FELICISSIMI INGEN
VIRO, CELEBERRIMO P
ſico, Medico atq; Polyiſtori admi
do: caſu omnibus pijs ac erudi
tis deplorando in Saxo-
nia miſerrimè
pereunti.

INclyta quo celebri ſe Erfordia iactat alu
Ilfelda exultat Ienaq́; diſcipulo:
Arte Machaonia quo non inſignior alter
Iuerat Hercynij per iuga celſa ſoli.
Singula veſtigans animo ſecreta, perennis
Quæ natura ſuo condidit ipſa ſinu:
Quem nec plantarum virtus abſtruſa lateb
Nouerat & ſtirpem nomine quamq; ſuo
Notus Anazarbæus: item commenta Gale
Et fuerant Coî cui benè nota ſenis:
Vſa fuit cuius medicamine Marchia, felix
Qua iacet vndoſo Stendalis vnda ſolo.
Et Stolberga cui, vetus & Northuſa faueb
Expertæ medicas non ſine laude manus
Quemq; Duci charum fecit doctrina Phili
Qui ſua Brunonis nomina ab vrbe gerit
Et quem Saxonicas paſſim coluêre per vrb
Conſpicui docta nobilitate viri:
Hunc triſtis caſus letho dedit atq; ſepulcro
Suſtulit & magnum ſors inopina virum

nihil humanæ fas quenquam fidere vitæ,
Omnia ſic auida mors rapit atra manu.

Matthæus Gothus Elrichenſis,
Eccleſiaſtes Stolbergenſis.

Mansfelda & Islebia, *patria Theandri* Lutherus.
heri omnium ætatum ac ſeculorum Theolo-
um Principis, qui —— φωσφόρος ὣς κάλ-
ος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστὴρ, μαθὼν οὐ μό-
, ἀλλὰ καὶ παθὼν τὰ θεῖα. *Et aliquot*
Hercyniæ vrbes, quas breuitatis ſtudio no-
are non debemus, cùm ferè ea pars, quæ ha-
us vetus nomen ſyluæ Hercyniæ retinet, com-
latur comitatus per Germaniam vniuerſam
bres, Mansfeldium, Schwartzburgicum Re-
eynicum, Honſteynicum, & Stolbergicum,
& ei contermini & alicubi in quibusdam
fecturis cum illo admixti ſunt coniuncto im-
io, & Scholas habent & Eccleſias rectè &
conſtitutas, & demandatas viris pijs & e-
litis.

Vrbes præcipuæ in comitatu Schwartzburgico
t Arnſtadium, quod ſuperiori anno tum triſti Arnſtadium.
endio, quod ædificia cuncta abſumſit, to-
n conflagrauit, tum etiam eodem anno ſæuiſ-
a peſte, quæ ciues præcipuos plerosque, ſena-
n totum & verbi miniſtros hauſit, totum ſe-
concidit, & abſorptum & habitatoribus ferè
cuum redditum fuit, vt ex Arnſtadio celebri

alias atq; nobili oppido Arnſtadium ferè,
eſt miſera atq; afflicta vrbs non vno modo
deretur, quomodo virum aliquando præcla
piè erga illam vrbem affectum, & dignita
aula præſtantem recitantem iſta audiuimi

Rudelſtadium etiam, & Franckenhuſ
bilis atq; celebris à ſalinis conſtantibus celeb
atq; opulentis, vnde reditus atq; cenſus mag
generoſos atq; illuſtres Dominos à Schwartz
quotidiè redeunt.

Sundershuſa præterea vbi literas &
tatem cum ſucceſſu ac celebritate quadan
cet noſtri ſtudioſiſsimus atq; amantiſſimi
Sigiſmundus Strophius. *Sigismundus Strophius, Poeta inſignis &*
thematicus, in Mathematicis egregiè erudit
exercitatus, & in cæteris etiam literarun
tium atq; linguarum ſtudijs præclarè verſ
ἐπ' ἀληθείᾳ πεπλασμένον ἐκ θεοῦ ἔρ
καὶ ταῖς ἐννέα περιλημμένος ἔξοχα
ταις.

Greuſena. *Greuſena præterea ciuitas nobilis &*
brata vino dulci & bono, & quod bonitate
nenſi aliquando non cedere exiſtimatur, ac
modo cætera etiam eiusdem comitatus vr
ciuium humanitate, hoſpitalitate, à Schola
clesia atq; politia rectè & benè conſtituta
memorabilis. Scholam gubernat Vollandi
genio atq; doctrina præſtans. Eccleſiam a
vir reuerendus ac præſtans D. Matthæus
h

lus, noſtri amans & ſtudioſus. In politia es non poſtremas obtinent Ioannes Tenze- aliquando Scholæ Greuſenenſis Rector, dein- iusdem Reipublicæ Syndicus, nunc verò con- Iacobus Magen, Albertus Tenzelius, Petrus ithron, bonarum artium Magiſter, Ioannes ningus eiusdem Reipublicæ ſenatores optimi ſapientes viri, literis Græcis atq; Latinis in la Ilfendenſi aliquando exculti & imbuti, mni humanitate atq; virtute præditi, amici, icines atq; fautores conſtantes Scholæ Ilfel- ſis, & omnium eorum, qui vel modò in illa ras diſcunt, vel didicerunt illo tempore, cùm ibidem pietati atq; honeſtis literis operam arunt non inſtrenuè, quos, quotieſcunq; occaſio, omnibus officijs humanitatis, libe- itatis, atq; hoſpitalitatis proſequi, Præcep- i etiam ſuo veteri, & ijs, quos de domeſticis s charos habet, de omni officiorum genere te- tum facere, cùm tempus aliquando fert, nun- àm deſinunt, adeò vt non ſine cauſſa honori- am hîc eorum mentionem me inſerere opor- erit, Deus contra ipſis omnia optata offerat. ien.

(Hercyniam ſyluam deſcripſit Con- dus Celtes in libro de ſitu & mori- us German. cap. de tractu Hercyniæ luæ per Germaniam.)

Meminit ſylua Hercyniæ etiam Pandul
Collenutius Piſaurienſis in deſcriptione Ger
niæ, Romæ in quarto olim excuſæ, his verbis:
ua Hercynia ad Dacos & Getas diuerſa ſib
mina ſumens defertur, donec ad extremos T
taros perueniat, vbi obſcuræ ſyluæ nomen
pit, ignotisq́; finibus, itineribusq́; imperuia,
ferarum immanitatem, & monſtrificos Fa
rum terrores penitus inacceſſa.

Summaria deſcriptio ſyluæ Hercynicæ.

(Porrò de Germania multa eruditè di
tur in expoſitionibus eruditis in Corn. Tac
de veteribus Germanis Bilibaldi Birckheim
Henrici Glareani, Andreæ Althameri, & Io
VVillichij. In annalibus etiam Boiorum I
nis Auentini hiſtoricotati & doctiſſimi ſcr
ris, libris præterea tribus Beati Rhenani re
Germanicarum. Henricus Bebelius in orat
de laude Germaniæ ſcribit apud Germano
pertos, qui egregia facerent, plurimos, qui
berent, nullos. Ac porrò ibidem ſubijcit
Sola Germania habet laudum quidquid ot
poſſedimus, id eſt, quidquid virtutis pecu
eſt ſingulis regionibus. Eius Bebelij exſtat
terea liber de laude, antiquitate, imperio
busq; geſtis veterum Germanorum. Hu
darici item Hutteni Arminius Di-
alogus, quo laudes Germa-
norum celebrat.)

SA

SARMATIA.

Armatia Europæa tota veteribus Sarmatia o-
Scythiæ, nomen habuiſſe ex Herodoto lib. 4. lim Barba-
ret, dicta olim Barbaria à gentium ferita- ria dicta.
uæ eius regiones incolebant; qui, vt cœli: ita
nÿ quoq; fuerunt aſperioris.

De Sarmatis veteribus Mela lib. 3. iſta: Sarmatæ
natæ gens habitu, armisq; Parthis proxima vete.es
ſe vrbibus tenet, & ne ſtatis quidem ſedibus quales.
uitauêre pabula, vt cedens & ſequens hoſtis
it, ita res opesq; ſecum trahens. Semper ca-
habitat, bellatrix, libera, indomita, vſq; eò
anis atq; atrox, vt fœminæ etiam cum viris
ineant. Atq; vt habiles ſint, natis ſtatim de- Fœminis
adur itur mammæ, vt inde expedita in ictus mamma al-
u, quæ exuritur, virile fiat pectus, arcus tera exuri-
dere, equitare, venari, puellarum penſa ſunt. tur.
re hoſtem adultarum ſtipendium eſt, adeò vt Fœminæ
percuſſiſſe hoſtem pro flagitio habeatur, ſit- bellicoſæ.
eius pœna virginitas.

CCIDENTALES SARMA- TIAE REGIONES.

Eius partes ſeu regiones occidentales ſunt:
lonia, à planitie eius terræ nuncupata, v-
q; maior & minor.

Cracouia metropolis Poloniæ.

Vrbs Cracouia, *eo cultu ſcribit Va-anus, elegantia atq; opulentia, vt regiam e-poßis agnoſcere.*

Polonica hiſtoria commemorat duos Po-pilios Principes, patrem quidem virum non m-lum, ſed filium ſceleratum, qui cupiditate gnandi patruos Principes veneno ſuſtulit, deinde memorabili Dei iudicio à muribus gliribus ſcribitur diſcerptus cum coniuge & beris.

Princeps Polonicus à muribus conſumitur.

Inſignis auaritiæ exemplum.

De Boleſlao Rege Poloniæ refertur eleg-factum in Sileſiorum annalibus, quod non g-uabor huc aſcribere. Allata fuerat in au-magna vis auri & argenti, ſtetit ibi qui-ſacrificus inops ſpectator, is admirans diu-illas, altùm cœpit ingemiſcere, audit hoc Re-quærit, quæ ſit cauſſa mœroris ſui. Reſpondit admirari ſeſe opulentiam & beatitudinem giam, deplorare verò ſuam miſeriam, cui n-barum pulcherrimarum rerum domi ſit. liberalis, equidem faciam, inquit, vt & t-beatus, & iubet eum tantum auri & arg-accipere, quantum poßit auferre ſuo pallio ludq; cùm videretur eſſe lacerum & infirm-Rex curauit ipſi afferri recentius. Sacerdo-cut natura hominum eſt auara, tantam mo-in veſtem illam infarſit, vt redituro domum via ex onere, cùm nollet quid abijcere, ceru-

fr-

la eſſe dicantur. Rex cognito caſu, cadauer
aurum tanquàm damnatum quid, in flumen
ci iuſſit.

Cracouiæ vixit ante annos centum circi-
celebris Theologus Sileſius Ioannes Cantien-
s & ob doctrinam, ſua ætate & vitæ ſancti-
iam fuit clariſſimus, ita vt eum Polonia
numine poſt mortem adorauerit, & mul-
ſi miracula, pontificia nempe aſcripſerit.
eius apophtegma memorabile commoneſa- Symbolum Ioannis Cantienſis Sileſij.
s de modeſtia:

turbare caue, non eſt placare ſuaue,
mare caue, nam reuocare graue.

Poloniam deſcripſit Martinus Go-
rus, in lib. 30. quos de origine & re-
s geſtis Polonorum conſcripſit: li-
s item duobus peculiaribus, qui
t deſcriptio Poloniæ, gentiſq; &
ipublicæ Polonicæ cum Vandalia
antzij à VVechelo excuſis.)

Boëmia, *quam deſcripſit Aeneas Sylui-*
us.

Vrbs Praga, *in qua olim regnum ponti-* Praga caput Boëmiæ.
um oppugnare cœperunt Ioannes Huß, & M.
ronymus à Praga, conſtantiſſimi Dei mart-
Aeneas Syluius ſcribit, nullum regnum Eu-
ſplendidioribus fuiſſe templis ornatum, quàm
rit Boëmicum.

ORI-

ORIENTALES SARMATI[Æ]
REGIONES.

Moſcouia. Moſcouia *olim tota ſyluoſa in finibu[s] ... ſiæ ſita, & inde per quingenta milliaria Ger[ma]nica orientem verſus per Scythiam Aſiatic[am] extendendo ſe, excurrens, tamq́; latè, longeq́[ue pa]tens, vt in gentes & regiones valdè mult[as] diſtributa, & ab Aquilone innumerabiles p[opuli] Moſcorum principi pareant, qui ad Ocea[num] Scythicum itinere trium ferè menſium ex[ten]duntur.*

Potentia & autoritate immenſa regis Moſcouitici apud ſubditos. *Rex fidem Græcam cum ſuis profeſ[ſus] omnes pariter ius vitæ, necisq́; poßidet, ac ... ſibi opiniones ſui Principis etiam in religion[e ha]bent pro lege immutabili.*

Voluntas namq; Principis voluntas De[i ha]betur ab omnibus, clauigerq́; cubicularius ... exſecutor voluntatis diuinæ eſſe exiſtimatu[r] ... hac de cauſſa nemo refragatur vllibi volu[ntati] Principis, etiamſi nocitura non modò ſib[i ...] toti regno ac genti præcipiat, cùm eius ... dicta atq; facta, aliquando nefanda etian ... teſtanda, & execranda adorent, & exoſc[ulen]tur, quòd omnes iuxtà politicos & ſpiritu[ales] durißima ſeruitute ſibi ſubditos atq; ſub... habeat. Ea verò talis tantaq; eſt, vt nulla ... in genere humano ſimilem ſeruitutem ſuſt...

Seruitus duriſſima gentis Moſcouiticæ.

ex

ſimetur. Quæ paratam illam gentem facit
rompt am ad omne principis arbitrium, im-
ta facientem etiã tum ſi cui dicat: Abi ci-
uod apud comicum ſcriptum eſt, & ſuſpen-
,cùm tanta præterea ſit armatus autorita-
otentia,tanto militum robore, tanto ſatel-
n,atq; prætorianorum numero,vt ne, ſi ve-
uiſpiam refragari eius cruentæ voluntati,
lè poſsit.

Etiam alij duriter imperarunt reges Mo- Imperium barbaricorum regum cruentum.
itici,vt ferè ſolet eſſe imperium barbarico-
um regum cruentum & violentum, ſed cru-
ate, tyrannide, & inaudita in vlla memo-
ſingulari & exquiſita immanitate facilè
rauit, qui noſtra ætate præfuit Moſcouiæ
nes Baſilius, non modò anteceſſores ſuos, Ioannes BaſiliusRex Moſcorum crudeliſſimus in ſubditos domeſticos principes & conſiliarios ſuos.
etiam cæteros tyrannos omnes, quotquot ab
o hactenus tùm veteres tùm recẽtes imma-
ſæuitiæ nomine,clari atq; celebres exſtitère.
et autem triſtiſsimæ crudelitatis exempla
s hiſtoria, recentia etiam in Turcico, ſeu
acenico, quod eſt in Africa, quæ ferè à Sa-
nis hac noſtra ætate tota poſsidetur,in Per-
etiam ſiue Saracenico altero in Aſia, &
tarico longè lateq; diffuſo per Aſiam vni-
ſam, & Europæ partem quandam. Verùm
immaniſsima & truculentiſsima beſtia ita
lluit hic inter tyrannos omnes crudelitate
yrannide quadam ſingulari in genere hu-
mano

mano famigeratos, vt nihil reliquum vlli tyr
no feciſſe exiſtimetur.

Principia regni Baſilij crudeliſſima.

Mox principio regni ſui, quod pater Io
nes Baſilius ipſi ampliſsimum reliquit, omnes
biles viros & Principes ſplendore generis, aut
tate atq; ſapientia in illo regno praſtantes,
nes deniq; antiquas & illuſtres familias ſu
tùs, maritos cum vxoribus liberisq; in famul
ipſorum, ſingulis cum tota ſua familia, crud
ſima morte affectus ſuſtulit & ædes incendit.
ne quidquam de illis ſupereſſet, ne canibus
dem & felibus eorum parci voluit, ſed fruſt
tim concidi iuſsit. Aliquorum verò vxores in
centiſsimas fœminas, & filias pulcherrimas p
las, priùs ſe ſpectante ſtupratas, diſſecand
fruſtra minuta, aut in quatuor partes mach
ad illam rem à ſe excogitatis diſtrahendas ſ
litibus dedit. Atq; ita ſe habere regni ſui pri
pia voluit, ne videlicet in tam vaſto imperi
lus eſſet, quem metuere deberet.

Confirmato verò iam hac ratione imp
cùm videret retineri ac gubernari non poſſ
gnum ſine principibus conſiliarijs, viris doct
ac ſapientia magnis & excellentibus, etiamſ
rum conſilio & opera vteretur, tamen quod
fieri, cùm malè ſibi conſcius eſſet, ſuſpecta, q
ſuperfuit in illo imperio, omnia habere nunq
deſijt, ac illa de cauſſa non modò in promiſc
multitudinem ſubditorum multotiens crud

ſæuijt, quaſdam ſui regni prouincias homi-
ac habitatoribus ſpoliauit, ſed etiam nulla
ſa præcedente, ſine cognitione cauſæ valdè
os benè meritiſsimos ſuos Principes regni
iarios & cancellarios, & ſenatores, quo-
ſapientiam atq; fidem in rebus arduis ac
ſapè ſpectauerat, leui tamen occaſione &
ione abalienatus ab illis, exquiſito tormen-
genere excruciatos crudeliſsimi tandem
cij genere affecit, & de medio, & ex oculis
um vxoribus & liberis, & tota illorum in-
te familia radicitùs ſuſtulit, ne cane qui-
llorum vno relicto, in quem non etiam ſin-
em quandam ſæuitiam exercuerit, ferè
filio ſpectator omnium earum pœnarum,
s exquiſitis innocentes afficiebat, vt præ-
lius fuerit, porcum eius Principis eſſe, quàm
Principes conſiliarios & ſenatores eiusdem
meratum fuiſſe.

Adeò verò hic placuiſſe ſibi ſcribitur, vt poſt
la talia innocentum, & meliora merito-
Principum crudelia ſupplicia, domum ferè
et in aulam ouans & triumphans, & totas
le dies ac noctes in hymnis & tripudijs, &
ſonitu inſtrumentorum muſicorum conſu-
, perindè ac ſi admirandam quandam vi-
m de hoſtibus bellicoſiſsimis reportaſſet.

Baſilius conuiuatur peractis crudelibus ſuorum ſupplicijs.

Magnis aliquando viris, quos vel ſine cauſ-
erat, vel quomodocunq; etiam ſuſpectos
habere

Crudelitatis Baſilij inaudita exempla.

habere cœpit, vxores præſtantiſſimas fœmi
raptas & ad ſe adductas vel ipſe ſtuprauit,
quibus mandabat illam rem, conſtuprandas
dit, & domum deinde ad maritos reductas,
rum alias præ foribus ædium, alias etiam in
cœnaculo ſuper menſam, ad quam prandem
cœnans maritus cum vxore accumbere con
ueuerat. ſuſpendi iuſsit, & graui pœna propoſ
vt ſub ſuſpenſa ad fores ædium exiret cum
maritus, & cibum ſub eadem cum dome
tam diu caperet, ſeuerè mandauit, donec ſt
gulata Principis iuſſu iterùm remouerentur.
ritos deinde linguis priùs, pedibus, atq; ma
mutilatis, in loco publico baculis ad mortem
pulſari præcepit. Ac multis aliquando fruſtu
conciſis. cùm particulas illas minutas in ac
congeſsiſſet, prædam illas carnes inſepultas
bus atq; alitibus reliquit.

Aliud exemplum ſingularis crudelitatis in Baſilio.

Ac cùm inhiaret aliquando opibus vir
iusdam magni & pÿ, illoq; nomine celebra
pud ſuos Moſchos, quòd duodecim monaſ
ſuis ſumtibus exſtruxiſſet, pedes eius vſq; a
nua in vas æneum immiſſos tam diu feruen
qua coxit, donec quantum pecuniæ domi
deret, imperatori tyranno indicaret. Illa
potitus cùm nondum expleſſet animum, eun
cum filio fruſtillatim diſſectum in profluen
aquam abiecit.

Ac

c poſt hanc etiam cædem perpetratam,in- Baſilius multos magnos regni ſui viros in loco ſupplicij ſua manu carnificis inſtar interfecit.
ros magnos viros & benè meritos de impe-
ſine cauſſa, non parùm ſæpè in carcerem
tos,& in locum publicum productos ſua ma-
rnificis inſtar immaniter interfecit,filio a-
ente tunc eodem modo in illos,quos ſubla-
lebat,deſæuiente,quoſdam etiam vnà cum
viuos de patibulo ſuſpenſos ſagittis filius ſic Filius Baſilij crudelis.
us & aſſuefactus à patre,configebat,ne vi-
t pater degenerem filium diſcedens ali-
do regno relinqueret.

Habet Moſcouia templa innumera & ſum- Moſcouia templa atq; monaſteria ſumptuoſa atq; opulenta innumera habet.
a,habet Archiepiſcopos,Epiſcopos,Abates,
chos innumeros, monaſteria valdè multa,
q; etiam hîc vt teſtatum faceret, ſe ius vitæ
q; poßidere pariter in omnes,& omnem re-
nem ludos facere, tametſi maximè religio-
Chriſtianæ religioni addictus eſſe videri
t,templa ſumptuoſa & religioſa, & mona-
aliquando vna vice plura, quam centum
uit, & Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates
onachos prius omni contumeliarum genere
tos ſecuribus diſſecuit, & fruſtillatim con-
in fluuium aliquem proiecit,& deinde quos
t,pro arbitrio in locum interemptorum ſur- Baſilius in conuiuio per iocum quibusdam aures abſcindit.
uit.

Ipſe porrò Rex Baſilius in conuiuio iocatus
ibus aures abſcidit, quod ſic deformati non
quàm ſignum ſummæ clementiæ principis

interpretari iubebantur. Ac cùm aliquan
ſtantibus à poculis caule feruida, quæ fortè
lina ſic ad menſam Principis allata fuerat
fudiſſet, & cultro prætereà, quo prandens v
tur, gutturi eius mortiferum vulnus inflix
iuſſit educi è palatio, & Medico accerſito
dauit operam dare, vt vulnus inflictum ſan
ac ille intereà grauiter vulneratus anima
flaſſet, ac per Medicum de illo ad Principem
uiuantem eſſet relatum, dixit Princeps: S
nè mortuus, quia viuere diutius noluit.

Homines vrſorum pellibus inſuti dilacerantur â moloſſis.

Aliquos etiam vrſorum pellibus inſu
& moloſſos contra hos concitabat, qui cu
luptate Principis eos dilaniabant.

Diebus feſtiuis homines per luſum diſcerpuntur ab vrſis feris.

Diebus verò feſtiuis præcipuè, ſi q
pro more & conſuetudine eius gentis in pa
bus glacie concretis obambulantes & lu
ex aula ſubditos ſpectaret, in nihil tale e
ctantem, ſed ſecuram, gaudentem & læta
multitudinem confertam, vrſos aliquot fe
ſimos immiſit, qui ſingulos & vniuerſos
ſi qui fuga elaberentur, diſcerptos, & d
ctos ferarum inſtar obtriuerunt non ſine m
voluptate tyranni, qui triſtem illam lani
ſecurus è palatio ſuo, cum filio ſuo ſpect
Querentibus autem ſic interfectorum pa
bus & cognatis, ſine cauſſa fuiſſe interfect

Rex Moſcouiticus non peccat.

vrſis. Tyrannus reſpondit: Nihil mali illi
ſic perierant accidiſſe, neq; cauſſa aliquia

nagnoperè queri debeant, cùm illo ſpecta-
pſe vnà cum filio ſuo incredibiliter fuerit
tatus, cùm longo tempore nullam venatio-
viderit, & inſtituerit iucundiorem. Ac il-
em ſic fieri & non aliter voluerit, quæ ſibi
lacuerit. Nihil autem mali eſſe in vlla re,
uis diuerſum ſubditis videatur, quæ ſibi
at, & quo ille delectetur. Atq; illa lege &
la munitus impunè multa fecit alia adeò
nnica & crudelia, vt cætera eius perſequi
iſtiora & atrociora horreat mens & cogi-
. Ac ſunt illa copioſiſſimè commemorata ab
andro Guagunio Veronenſi in Sarmatia
opæa. Ac exſtant præterea etiam aliorum
ationes de eadem re conſcripta, vnde Ale-
der ſua contexuit.

ulgus autem hominum ferè non habet, quod Moſchus crudelior Turca.
uat aliud quam Turcas, horum ſolùm imma-
tem expaueſcit, qui tametſi ipſi quoq; in
nigenas & hoſtes immanes ſint, tamen in
eſticos multò minus hac bellua atrociſſima
crudeliſſima crudeles ſunt. Quòd ſanè mi-
eſſe non debet, cùm gens Moſchouitica gens
fit: Moſchi ſiquidem à Meſech dicti, ac ſi
s homines arcus extendentes. Et ſanè Mo-
ſcriptores crudelitatem, morumq; ferita-
ſemper attribuerunt, teſtis eſt illa querela Moſchos quomodo pingat Pſalmus.
lmi: Heu mihi quod exſulo inter Meſech &
lar, id eſt, inter Moſchos & Arabes: Sedes

Moſchorum vetus fuit in Cappadocia, qu
procul abeſt à Syria: Et ideò illa gens fuit
Iudæis. Innuit itaq; Propheta Eccleſiam D
tremis iſtis temporibus afflictiones maxima
peſſuram tàm à Moſchis, quàm ab ipſis T
qui ex Arabia prodierunt.

Deſino de hac immani belua plura di
vbi priùs huc addidero, quæ de eiusdem
traparum eius crudelitate ſcribit ad me ſu
oribus annis è Ditmarſia vir quiſpiam erud
noſtriq; amans & ſtudioſus. Atq; his ferè
bis: E Chronicis Liuoniæ, quæ modo cum h
caſione mitto T. R. incrementum & vaſt
nem florentiſsimæ quondam prouinciæ Liu
& immaniſsimam omnium beſtiarum
Moſchouiæ Principis tyrannidem, des
fürſten/*facilimè perſpiciet. Tyrannus iſt*
amnum longè lateq; totam Liuoniam f
masq; regiones perpopulatur, vaſtat, & vri
nia, nec vllum inhumanitatis genus præte
tit, vlla nec ætatis neq; ſexus habita ration
ſectis pueris, infantibus, & palis affixis, puelli
fœminis nefariè ſtupratis & more pecudum
ctis. Profectò dies ad recenſendum multipli
horrenda Diabolicorum tormentorum g
non ſufficeret.

De Moſchi crudelitate ex literis amici.

Virgines & honeſtæ matronæ veſtibus
untur coram tyranno, & laſciuiſsimi inc
ti Diaboli pecudum ferarumq; ritu pron

in

ncubitus ruunt, & ſic expugnato decore
ebri miſerrimus ſexus gladijs in minutiſſi-
partes diſſecatur, aut feris obiectus dilani-
. Nam crudeliſſimi iſti homines prorſus
eunt placari, niſi hauriendum ſangui-
, laniandaq; ſua viſcera præbeant Chriſti
ni.

Dorptæ habitauit quædam vidua nomine
annitſch, quæ cum à propria ancilla delata
ad Moſchouiticum præfectum, quod clàm
t cum ſponſo ſuo Garleuio Bonno, Reuerendi
D. Hermanni Bonni, Superintendentis Lu-
nſis filio, & ſorore virgine in Germaniam
abire, & ita ſibi ſalutem fuga quærere, hor-
i ſupplicij genere affecta fuit: Primùm vnà
ſorore vix quindecim annorum vi à militi-
in conſpectu tyranni compreſſa fuit, deinde
bæ ad palum alligatæ, verberibuſq; in gyrum
umactæ, lento igne circum circa poſito exu-
& crematæ, extremum vitæ ſpiritum in vera
riſti agnitione conſtanter fidem ſuam palàm
oco ſupplicij profeſſæ emiſerunt. Bonni verò
ra ligneo malleo vehementiſſimè tutudit, ac
eà viuum ad ſuos dimiſit. Rarum crudelitatis exemplum.

Quando verò viri ad necem rapiuntur, eo-
capita & tempora funibus conſtringit, &
n arctè immiſſis fuſtibus torquet, donec fra-
cranio cerebrum erumpat in auras, & ho-
inenarrabili quiritatu exſpirans corruat.

Er drehet vnd windet den Leuten die K
ſe zuſammen / das jhnen das Gehirn
heraus ſpringet. *Exſurge Domine Deus(*
gij Prophetæ verbũ vtar) exaltetur manu
ne obliuiſcaris pauperum, contere brac
peccatorũ & maligni.

Germani cur beati præ his gentibus.

Beatos verò nos non modò ter & am
quod dicitur, ſed μυριάκις *ter & amplius*
ſimile ſeruitutis iugum neq; ſuſtinemus,
Dei indebita bonitate experimur, cùm Im
tores, Reges, Principes, & Magiſtratus
clementer erga ſubditos affecti, patres pa
& λαῶν ποιμένες *de incolumitate atq; p*
& fortunis ſuorum ſubditorum ſolliciti iu
torum ſuorum animas & agnoſcant, & de
peramobnixe ſedulo pleriq;, vt benè ſit ſu
ſuis tùm corpore tùm anima. Tales Prin
& Dominos, vt etiam deinceps nobis Do
tribuat & conſeruet, & abigat clementer
bis furorem & rabiem Moſchicam, Turcic
Tartaricam & Barbaricam, & tueatur
los noſtros, Scholas & Eccleſias conſeruet
quibus colitur & inuocatur, cum toto pe
oramus, Amen.

Rex Moſcouiticus quomodo ducat vxorem.

Vxorem autem Rex Moſcouiticus du
rus, coactis è toto ſuo regno præſtantiſſimis
ma & corpore puellis, quam vult vxorem
git, & cæteras Principibus & nobilibus vx
collocat.

O

Omnis generis feris, auibus, piſcibus, & melle abundat, vt in vaſtis ſyluis, in ſpecubus, & uatis roboribus aliquando toti mellis mon- reperiantur & homines feraq́; in illos mellis improuidi delapſi, ibi immerſi tanquam in pice periclitentur, quod de ſequenti nar- one è Pauli Iouij Moſcouia planius patebit. lit, inquit Iouius Demetrius, legatus à Mo- ad Clementem ſeptimum Pontificem miſ- & cùm multo omnium riſu, proximis annis ia ſua agricolam, quærendi mellis cauſſa in grandem cauam arborem supernè deſilijſſe, q́; profundo mellis gurgite pectore tenus ſu- auſtum, ac biduo vitam ſolo melle ſuſtinuiſ- quùm vox opem implorantis in ea ſyluarum udine, ad viatorem aures penetrare nequi- t. Ad extremum verò deſperata ſalute mi- li caſu ingentis vrſæ beneficio, inde extra- n euaſiſſe, cùm fortè eius belua ad edenda la more humano ſe demittentis, auerſos renes ibus comprehendiſſet, & eam ſubito timore rritam ad exſiliendum tùm tractu ipſo, tùm lto clamore concitaſſet.

Moſcouia feris abundat & melle.

Exemplum quo copia mellis indicatur.

Cætera de Moſcouia peti poſſunt è Moſco- liberi Baronis ad Herberſtein, qui conſiliari- rium Imperatorum, Maximiliani primi, Ca- Quinti, & Ferdinandi, bis legatus in Moſco- m iuit, vbi de Moſcouia omnia copioſiſſimè memorata ſunt.

Moſcouia liberi Baronis ab Herberſtein.

Metropolis Moſchouiæ Moſcha. Moſcha funditus exuritur à Tartaris.

Vrbs Moſcha, *ad fluuium Moſchum* *ſtructa lignea tota, & ad ſpacium quinq; m* *rium extenſa, diſtans à Cracouia Polonia* *tropoli milliaribus 320. Eam verò vrbem* *ſibam anno 1571. Tartari Præcopenſes t* *funditùs exuſſerunt magna multitudine, in* *populoſa vrbe & fumo exſtincta in ipſa Do* *cæ Aſcenſionis die.*

Patriarcha Conſtantinopolitanus Superintendens Eccleſiarum Moſcouiæ.

Metropolitani autem Epiſcopi Moſcoui *toritatem & confirmationem ſuam petunt* *cipiunt à Patriarcha Conſtantinopolitano.*

Circaſsia, *Circaßi autem conte* *Tartaris præcopitis ſunt, (qui quandam pa* *Tauricæ Cherſoneſi obtinent) & Græcam* *vnà cum Moſchis profitentur, & Chri* *ſunt.*

Podolia.

AVSTRALES SARMATI REGIONES.

Ruſſia.

Ruſsia *alba, ſiue ſuperior, & Rubr* *inferior, quæ & Roxolania.*

Vrbs Leopolis.

Inde Maſſouia.

Lithuania.

Lithuania. Vrbs Vilna, *ad fluuiu* *nominis condita.*

Ploſcouia.

[S]EPTENTRIONALES SAR-MATIAE REGIONES.

Cuiauia quæ & Kyouia.

Samogitia.

Liuonia. Vrbs Riga, Reuela.

Dania, *veteribus Scania, Scandia & [...]onlandia dicta, Dacia, & aliquando nun-[...]ata, diuerſa tamen ab illa, de qua infra di-[...]ur.* Dania. Dacia.

Vrbs Koppenhagen.

Holſatia, Holſtein.

Noruegia, Vrbs Bergen/ *celebris in-[...]i emporio.*

Suecia, Vrbs Stockholmia, *in palu-[...]s in palis Venetiarum inſtar exſtructa.* Stockholmia metropolis Sueciæ.

(Daniam deſcripſit Saxo Gram-[ma]ticus Selandus. Albertus Crantzi-[us] eandem & vnà cum hac Noruegi-[am] & Sueciam.)

Finlandia, *olim Moſchorum, nunc Sue-[cor]um regi paret.*

Vrbs Viburgum, *cui polus Arcticus gra-[dib]us 61. attollitur.*

Grunlandia.

Lappia. *Ea autem duplex eſt. Occi-[de]ntalis & Orientalis. In Orientali Eccleſia D. [An]dreæ eſt, quæ non modò magnifico & ſum-[ptu]oſo templo, ſed etiam doctis, ac in ſacris li-[ter]is eruditis viris illuſtrata & ornata eſt. Ei*

Lappia Orientalis diſtat tantum ſex gradibus à polo Arctico.

verò polus Septentrionalis attollitur grad 84. ita vt à polo diſtet gradibus tantùm ſ quemadmodum id annotauit Damianus à ës, Eques Luſitanus in Lappiæ deſcriptione. metſi ex regionibus his regnis & terris quæ rectiùs infrà ſuo loco inter Inſulas Oceani c memorentur.

REGIONES SARMATI

POST MONTEM Carpathum.

Inde poſt Carpathum montem, qui Sueuus dicebatur, & Pannoniam à Polonia rimit, ſunt:

Pannonia laudatiſſima terra.

Laus Vngariæ.

Pannonia *laudatiſſima & benedicta ma terra, olim in 12. comitatus diuiſa, & Chriſtianorum Epiſcoporum ſedes comple Cedit autem Vngaria nulli regioni terra hominum robore, pecorum fœcunditate, vbe te ſoli, metallorum copia. Cœli autem tempeſ & pulchritudine ſitus omnibus orbis region ſuo iure anteferenda. Neq; ſine cauſa tot ge ex Aſia maximo numero eò delatæ aliqua ibi ſubſtiterunt, Gothi, Hunni, Vandali, G dæ, Heruli, Longobardi, &c. donec inde tr greſſæ alias terras inuaderent & occupar quomodo id in Chronicis copioſiùs ſuo loco commemoratum.*

V

Vrbs Buda, Ofen. *VVernerus lib. de ad-* Buda & eius elogium.
randis Vngariæ aquis exiſtimat nullum Eu-
a locum eſſe, qui ſe Budæ comparare poßit,
ſitus amœnitatem, ſiue cœli ſalubritatem, ſi-
ſoli fœcunditatem, ſiue aliarum quarum-
q; rerum ad quoſlibet vſus, ad ſplendorem de-
ad luxum pertinentem, vbertatem & afflu-
iam ſpectes. Cuſpinianus vir verè ἰσογκώ'ἴα-
, Plutarchus noſter Latinus, in oratione Turturum circa Budam immenſa copia.
treptica memorat, tantum aliquandò turtu-
numerum ab aucupibus captorum & ve-
in foro Budæ expoſitorum conſpici, vt ſe
ſente aliquandò à mercatoribus ſupra octo-
a millia ſæpius numerata ſint.

Alba regia, Stulweiſſenburg / Tau-
um *quod &* Belgradum, Alba Græca,
echiſchweiſſenburg. Veſpriminum,
Strigonium, *vulgò* Gran. Smolentia
aquæ ſunt, quæ vi quadam ſingulari & ſtu- Aquæ quæ conuertunt ferrum in cuprum.
là conuertunt ferrum in cuprum probatiſſi-
, vt ſcribit VVernerus in libro de admiran-
Vngariæ aquis.

Pannonem aliqui faciunt D. Hieronymum D. Hieronymi opera.
donenſem, cuius opera varia ex emendatione
xpoſitione Eraſmi in ſeptem Tomis regalis
ri Baſileæ excuſa ſunt.

(Eam terram deſcripſit vir Latinè
Græcè doctiſsimus Antonius Bon-
us in quatuor decadibus, cum di-
midia

midia rerum Vngaricarum. Laudat
am Cuſpinianus in ſua Auſtria. Præ
cat iterum miris modis in oratio
protreptica contra Turcas. Neq;
laudata dimittitur in Moſcouia Ba
nis ab Herberſtein.)

Illyricum.

Dalmatia. Vrbs Epidaurus, ho
Raguſium.

Datia, *cuius nomine cenſetur hodie V*
lachia, Moldauia, & Tranſyluania.

Moldauia. Ceculia.

Tranſylua-nia. Tranſyluania, Vrbs Corona. *In*
ius Schola cum celebritate ac fructu quo
ſingulari docuit aliquandò Ioannes Honte
cuius tùm alij libelli eruditi reperiuntur,
etiam libri duo de Coſmographiæ rudime
elegantes valdè & eruditi, ac illo nomine m
tiens hactenus excuſi & recuſi.

VValachia, Vrbs Teruis.

Boſna.

Raſcia.

Seruia.

Myſia inferior. Bulgaria. *Olim autem Raſcia & Bu*
ria fuerunt Myſia inferior.

Myſia ſuperior. *Boſna autem & Seruia, Myſia ſuperio*

Bulgariæ Epiſcopus fuit Theophyla
cuius etiamnum exſtant in publico expoſit
Græca in totum nouum Teſtamentum.

RE

REGIONES SARMATIÆ IN LITTORE Adriatico.

Et in littore maris Adriatici, quod etiam [...]*s Venetus dicitur* Sclauonia, Windiſch- [...]d/Windiſchemarck. Sclauonia.

Vrbs Raguſium *Epidaurus Ptolomæo,* [...]*utaria Turcico imperatori, cui tributi no-* [...]*e quotannis perſoluere ſcribitur duodecim* [...]*atorum millia.*

Stridon, *patria D. Hieronymi, tametſi ab* [...]*s alibi collocetur.* Stridon patria D. Hieronymi.

Etiam hodie latè patens lingua eſt Scla- [...]*ica, & qua multæ gentes vtuntur à mari A-* [...]*tico, ad Oceanum ſeptentrionalem vſq; pro-* [...]*ſa.* Lingua Sclauonica latè patens.

(De Sclauis multa copioſè Helm-[...]ldus Presbyter in Sclauorum anna-[...]us. De Vandalis autem Crantzius in [...]ris 14. Vandaliæ ſuæ.)

Croatia ſiue Liburnia, Crabaten.

Coruatia.

Carnia, Crain.

Et Iſtria, *Vrbs præcipua* Iuſtinopolis. [...]Naupactus *hodie* Labacum.

Amnes celebriores, Boryſthenes. [...] *illo multa Herodotus lib. 4. Habet etiam* [...]*ulchra quadam Marcellinus lib. 22. Me-* [...]*it eius præter Strabonem Mela etiam & Solinus.* Amnes Sarmatiæ celebriores. Boryſthenes.

*ſinus. Alij verò fontem eius in Moſcouia, alij
Lithuania conſtituunt, vt per Ruſsiam delatu
mare Euxinum tandem exeat. De quo certi
omnia Baro ab Herberſtein in ſua Moſcouia.*

Sauus, Drauus.

Sauus, Drauus, *ex Alpibus deriuat
Pannonia in Danubium ſe tandem exoneran*

Tibiſcus incredibili piſcium copia abundat.

Tibiſcus, die Teiß/ *qui reliquos om
prouentu piſcium ſuperat, adeò piſcibus diues
vulgò dicant, duas eius partes aquam terti
piſces eſſe, vt ſæpè contingat piſcatores mill
carpiones promiſcuè captos centum nummis
garicis, hoc eſt floreno vſitato vendere. Cum
iundat, ſcribit VVernerus, in plano aliqua
effuſus omnia latè loca, non tàm aquis, quàn
ſcibus complet, & quaſi ſtagna facit, in qu
maximam copiam piſcium decedens relinq
adeò vt ab hominibus deportari & conſumi
nes nequeant, & maior pars porcis eſca re
quatur & computreſcat, vnde peſtilentes h
tus naſcuntur. Tanta enim in oppida piſciun
pia aduehitur, vt qui eos importarunt empt
non ſortiti, clanculum ſeſe relictis piſcibus è
ſubducant, vt edicto de illo cauere neceſſum
erit magiſtratui.*

Lacus miraculoſus.

*Ibidem refertur à VVernero in Carni
cum eſſe, qui quotannis fere ſub Autumni f
aquis de repente ex abdito venientibus, &
gnam piſcium copiam vnà ſecum afferen
inundat. Appetente verò æſtate aquis rurſu*

petentibus exareſcit hac quaſi perpetua vi-
tudine, vt quo in loco paulò ante piſcatus fu-
in eo meſſem & ſementem facere, ſimulq́ʒ ſi
t venari ac rurſus reuertente anno piſcari
. Patet autem lacus ille ſeſquimilliarium
laxa longitudine. Da er enge iſt.

Horum quatuor fluminum Danubij, Saui, ui, Tibiſci imagines, ſcribitur veteres Vnga- eges in regni ſui inſignibus vſurpaſſe.

Insignia veterum Regum Vngariæ.

Meminit Vadianus, de Sarmatia agens, j Sarmatici, quem ille Antaciten nominat, n Mæotin exeat, vnde Antacæi piſces di- nt, qui pro oßibus chartilaginem habeant, ontra Iſthrum ſeu Danubium aduerſum, dem friſchen Waſſer / è ponto egreßi nnonia inferiori centum quinquaginta mi- m milliaribus Germanicis in eum vſqʒ la- Pannoniæ, vbi illorum captura eſt, aduerſis bus vndis Danubij innatantes, & Octobri, nn ſie zu ſteigen pflegen / capti, Vien- magna copia inuehuntur pondo quadrin- rum circiter trecentorum, ducentorum ntum circiter. Horum magna pars ſalſa- is cedit, tametſi recens etiam coctis mira tas ſit.

Piſces Antacæi, qui è Mæodide palude itinere milliarium 150. in Vngariam delati ibi capiuntur maximo numero.

Rha, qui & Edel & Volga, ex terra & paluſtri in Moſcouia ortus, multis libus emenſis, multis etiam fluminibus in eptis oſtijs viginti quinqʒ vel vt alij prodi-

derunt

derunt ſeptuaginta in mare Caſpium, & no
pontum, vt quidam prodiderunt, ſe tanden
fundit. Ad Rha fluminis ripam Rhabarbarum
Cytracha vrbs. ſcitur. Ad oſtia illius vrbs eſt Cytracha M
rum, Armeniorum, Perſarum & Tartaro
maximum emporium.

Tanais. Et tandem Tanais, qui non ex Rip
montibus, ſed è terra plana in eadem Moſc
ortus & longiùs progreſſus Mæotin paludem
cit, in quam deinde pars Mediterranei m
Pontus Euxinus influit.

Montes Sarmatiæ. Montes: Riphæi. De quibus Pliniu
4. cap. 12. Mela etiam lib. 3. Baro ab He
ſtein in ſua Moſcouia ſcribit, videri in ſola
Montes Riphæi. ſcouia montes, qui veteribus Riphæi ſiue H
borei dicti ſunt, & quòd, quia perpetuis ni
& glacie rigeant, tranſiri facilè non poſſint
ſortiri alibi alia nomina, tametſi commu
vulgari nomine cingulum mundi dicantur,
cemq; & ſeptem in aſcendendo dies conſum
ro memorat, neq; tamen montis verticem
qui ſtolp, hoc eſt, columna nuncu-
patur, eo dierum numero
poſſe ſuperari.

GR

GRÆCIA.

RAECIA. *Quæ Ciceroni, in oratio-ne pro L. Flacco, fama, quæ gloria, quæ na, quæ pluribus artibus, quæ etiam im- & bellica laude floruit, tametſi Straboni* ταῖς κατοικία βαρβάρων ἦ παλαιὸν *. Euſebius lib. 8. de præparatione Euan- ſcribit, habuiſſe ſemper homines ad om- ſcientiam natos propter aëris ſubtilitatem* σίαν, *vt rectè Heraclitus ipſo referente erit:* γῆ ξυρή, ψυχὴ σοφωτάτη. *Inde us ſcribit omnem fabuloſitatem, ſimul & rum & claritatem inde effulſiſſe.* — Laus Græciæ. — Græcia cur ſapiens Regio?

Regiones eius ſunt Thracia, Plinio olim inquaginta Strategias diuiſa. — Regiones Græciæ: prima Thracia.

rbs Byzantium, *quæ &* Conſtan-polis, *& corruptè* Stampolda *in fer- mo loco Europæ, quod exiſtimatur, poſita, ſt immenſa copia omnium rerum neceſſa- m. Inter cætera etiam piſcium copia in ari tanta, vt ſæpè ſine caſsibus ſolis mani- piantur. Tantum Thynnorum ibi capitur, tum ſufficit maiori parti Aſiæ & Græciæ uropæ.* — Conſtantinopolis & eius ſitus. — Copia piſcium & Thynnorum circa Conſtantinopolim.

In ambitu tria milliaria Germanica cum dio complexa rectè & verè illo nomine ali- us κόσμος κόσμου *nuncupata, regia ſe- mperatoris Turcici.* — Conſtantinopolis magnitudo.

Conſtantinopoleos, cùm adhuc eſſet do
lium pietatis, & literarum, Scholarũ, & b
thecarum inſtructiſſimarum, Eccleſiæ E
pus fuit Ioannes ob eloquentiam & doctr
pietatemq́ excellentem χρυσόστομος, χ
λογος, χρυσόγλωσσος, *quod Suidas tra*
dictus. Quem non modò ἐλευθερόστομον
ſcribit, ſed etiam πολυάγρυπνον, καὶ φιλ
νον, *ac hinc ſcripſiſſe libros & commentario*
mero plures ἀριθμοῦ κρείττονας, ὧν γε ἀρι
καταλέγειν οὐκ ἀνθρώπου ἐστιν. *Extat*
cætera eius plurima opera etiam liber de B
martyre, quem, quia Eraſmus dignũ exiſt
ret, quod præfatione præfixa docet, vt in ſ
iuuentuti proponeretur, aliquando græcu
in octauo edidit. Eum verò Chryſoſtomum
mines quocunq́ veniebat, vt angelum dem
cælitus excipiebant, & dictitabant ſatius e
lem non lucere, quàm nõ docere verbum χ
στομον, *quomodo id ipſe Chryſoſtomus ſcri*
Epiſtola quadam ad Cyriacum Epiſcopum
lem, ξυμφέρειν *inquit* φασὶν, ἵνα ὁ ἥλιος σ
στειλῃ τὰς ἀκτῖνας, ἢ ἵνα τὸ στόμα Ιω
ἐσιώπησεν. *Ac cùm Ariſtophanis comi*
thenienſis comœdias aſſiduè legeret, ad
etiam duo de triginta eius comœdias græca
puluino abderet dormiturus, eloquentiam
& ſeueritatem, quibus eſt mirabilis, didiciſ
iſtimatur. Adoleſcentibus ſæpè commenda
le

Chryſoſtomus, eius doctrina, eloquentia & libri.

Chryſoſtomus quanti factus.

Chryſoſtomus aſſiduè legit Ariſtophanis comœdias.

e eius laudatiſſima: τῶν πάντων κα- Dictum
ἴτιον, τὸ μὴ ἀναγινώσκειν βιβλία ψυ- Chryſoſtomi de ſacris
φάρμακα. Biblijs.

Conſtantinopolitanus etiam fuit Gemiſtus Pletho Philoſophus.
o, cuius extant erudita ſcripta multa &
Maximus item Planudes monachus Con- Maximus Planudes & eius lucubrationes.
inopolitanus, qui ab hinc annos 120. floru-
collegit volumen veterum Epigramma-
racorum, ac diſtinxit in libros 7. quod
nus ſub Anthologij, ſiue Florilogij titulo
r, collectum de teſtimonijs & epigramma-
terum Poëtarum græcorum trecentorum
t primus Aldus, deinde Baſileæ Frobenij Ioannis Brodæi lucubrationes.
io cum doctiſſimis expoſitionibus Ioannis
ei Turonenſis ſtupendæ & admirandæ le-
is, incredibilisq; memoriæ, ſtudij atq; la-
viri, cuius etiam in Cointi Smyrnæi, Eu-
is & Xenophontis libros, commentarij val-
uditi, & quædam eius erudita ſcripta alia
na memoria digniſſima in publico habetur Metamorphoſis Ouidij & Heroides ex latino græca.
guntur. Is Planudes metamorphoſin et-
Ouidij, Heroidas eiusdem, & Catonis di-
a, in græcum ſermonem ex latino conuer-
& fabulas Aeſopi, de varijs Græcorum mo- Fabularum Aeſopi collector.
entis collegit, & Aeſopi vitam deſcripſit,
potiùs finxit, cùm nullus vnquam Aeſopus
ſe exiſtimetur, tametſi veteris ſapientu cu-
am Aeſopi Herodotus, Plutarchus, & Phi-
atus meminerunt.

(In græcam linguam conuerſ
iam habentur Macrobij & Augu
de ciuitate Dei, nobiles, eruditi ac
pioſi libri, Ciceronis etiam ac Vir
quædam. Liuij præterea, Salluſtij,
tropij, Gregorij magni, Thomæ de
quino, & Alberti magni Ratisbon
ſis olim Epiſcopi, ac Boëtij Rom
illo ſeculo doctiſsimi viri, Ariſto
adhæc, Galeni, Homeri, Ptolemæi
lexandrini, & Æſopi Hebraicè, q
dam Chaldaicè, Arabicè, & Perſicè
ab vno autore cõuerſa in illas ling
reperiuntur, & forte multorum au
rum ſcripta alia nobis ignorata.)

Themiſtij Philoſophi ſcripta.

Themiſtius etiam prætor Conſtantino tanus hoc loco commemorandus, qui tùm Ar telis quosdam libros interpretatus eſt, tàm iam orationes aliquot græcas ſcripſit, qu iamnum exſtant ab Aldo olim excuſæ.

Bibliotheca inſtructiſsima Conſtãtinopoli graui perit incendio.

Conſtantinopoli regnante Baſiliſco, g uiſsimum incendium Bibliothecam abſumſi ſtructiſsimam & clariſsimam Δώδεκα μυ δας βιβλίων ἀποκειμένων ἐν αὐτῇ ἤχ *hoc eſt, in qua repoſita fuerant centum vig librorum millia: quemadmodum id ſcrip reliquerunt Zonaras hiſtoricus ac Malchus phiſta Byzantius, cuius teſtimonijs etiam d Hieronymus vtitur, qui eam cladem, id inc di*

deplorat in ſua hiſtoria, μάλα σεμνῶς
ραγῳδίας δίκην ἀποθρηνῶν αὐτὸ, vt
Suidæ id referam. In ea Bibliotheca fu- Poëmate
em Zonaras perhibet δράκοντος ἔντερον, Homeri de-
ς ὂν ποδῶν ἑκατὸν εἴκοσιν, ἔχον ἐγγε- ſcripta aure-
μμένα χρυσοῖς γράμμασι τὰ τοῦ Ὁμήρου is literis.
ματα τήν τε Ἰλιάδα, τήν τε Ὀδύσσειαν:
inum videlicet Draconis longitudine pe-
centum viginti, cui aureis literis Homeri
ata tàm Ilias, quàm odyſſea inſcripta eſ-

Calliopolis prætereà, Adrianopolis, Nico-
Dionyoſiopolis, Iſtropolis, vbi Danubius vi- Iſtropolis.
et in mare ſe exonerat.

Tomi, vbi Ouidius olim exſulauit. Tomi.

Abdera, Democriti Phyſici patria, & Se- Abdera Se-
nota amore Leandri & Herûs, quem Mu- ſtos.
peculiari poëmate celebrauit, & poſt eum
lius in Heroidibus.

Vetuſtiſsimi Thracum ſunt Straboni Or- Veterum
s, Muſæus, Thamyras poëta & Muſici ſa- Thracum
tiſsimi. De Orpheo in Argonauticis ſcribi- ſapientes.
κινῆσαί τε πέτρας καὶ ἑρπετὰ καὶ πε-
ὰ:

Montes Thraciæ, Olympus, Hæ- Montes
s. Meminit Hæmi Mela lib. 2. hoc pacto: Thraciæ.
ns eſt adeò elatus, vt credatur altius, quàm Hæmus.
e imbres cadunt, ſurgere, cœpit opinio fidē,
a de aris, quas in veritate ſuſtinet, nō ablui-

tur cinis, ſed quo relinquitur aggere m…
Eadem etiam Plinius cum Solino hîc tra…
re, in altitudine habet Hamus miliare vnu…
dimidium.

Rhodope. Et Rhodope *nunc mons argenteu… pter auri fodinas.*

Orbelus *ſacris liberi patris, & cœtu… nadum olim clarus.*

Athos. Athos, *quem Andreas Theuetus i… Geographia eruditiſsima & luculentiſsima… licè ſcripta* ὄρος ἅγιον *montem ſacrum … cupat, quòd totus habitetur à ſex millibu… nachorum, Chriſtianorum, qui incolant i… monte: monaſteria viginti quatuor benè m… ta & clauſa, & conſpici ibi quoq́; monumen…*

Zonaræ græci hiſtorici Epitaphium. *Zonara inſignis Graci hiſtorici Fugger… ſumptibus, ſtudio doctiſsimi viri Hiero… VVolfij in publicum ſuperioribus annis … cum hac inſcriptione:* Εἰς τὸ παρὸν μνῆ… κεῖται Ζωναρᾶς ὁ σοφός; *Plinio, Mel… Solino creditur Athos altius, quàm vnde n… cadunt ſurgere.*

Bibliothecæ græcæ manuſcriptæ in Atho & Parnaſſo montibus. *In Atho monte inſtructiſsimas manu… ptas Bibliothecas eſſe ſcribunt tùm alij, tùm… iam M. Antonius Antimachus, quemadmo… etiam in Parnaſſo ſiue Cœnobio eius mo… multa & rara extare rumor eſt: Vide Anti… chum in præfatione in Plethonem à ſe La… conuerſum.*

Amn…

Amnes, Strimon & Hebrus.

Amnes.

De Thracibus veteribus Mela lib. 2. iſta:
ntur apud quosdam Thraces puerperia na-
eflentur. Funera contra feſta ſunt, & ve-
ſacra cantu luſuq́ celebrantur. Vini vſus
uſdam ignotus eſt. Epulantibus tamen vbi
ignes, quos circumſident, quadam ſemina
ta ſunt, ſimilis ebrietati hilaritas ex nido-
ntingit.

Thraciæ. Thracum veterum cõſuetudo. Semẽ quoddam inebrians Turcas.

Straboni lib. 7. ſcribuntur Thracum eſſe
ἄϐιοι, ὅτι χωρὶς γυναικῶν ζῶσιν, ἡμιτε-
ſt inquit βίος ὁ χῆρος, *vidua vita, di-*
a vita.

Vidua vita quorundam Thracum.

Macedonia. *Plinio olim 150, populo-*
frequentia habitata, in qua Plinio lib. 4.
10. referente P. Aemylius vno die ſeptua-
duas vrbes direptas vendidit, terra cir-
uaq́ fertilis, & claris amnibus peruia, in-
præterea vrbibus, regibus, potita quandoq́
rum imperio, cum Alexander caſo vltimo
arum rege, Monarchiam ad Macedonias
Græcos tranſtuliſſet.

Macedonia altera regio Græciæ. Macedonia qualis terra.

Vrbs Pella, *vbi Gaza regia cuſtodieba-*
& equæ regiæ ad fœturam alebantur nu-
ſupra 3000. Plinio & Strabone pro-
ibus. Eam Melæ illuſtrem efficiunt alum-
hilippus Græciæ dominus, Alexander etiam
.

Pella Gazophilacium regum Macedoniæ.

Theſſalonica.

Theſſalonica, ἐυανδρȣ̃σα ϗ πολυ
θρωπος veteribus nuncupata, nunc etiam
quenter à varijs gentibus Chriſtianis, etiã
bitata & Iudæis, qui ibi octoginta Synag
habere referuntur.

Euſtathius Homeri luculentiſſimus interpres.

Commentarij eruditus in Dionyſium Afrum.

Theſſalonicenſes fuêre Euſtathius, eiu
bis præſul, cuius extant duo ampliſſima vol
na commentariorum in Homerum, in qu
eſt maxima doctrina erudita & varia v
tas. In Dionyſium etiam Poëtam Afrum, qu
bem terrarum deſcripſit, habentur eiusdem
diti commentarij, qui cum textu Dionyſij e
ſi habentur. Emicuit ab hinc, autore Vola
rano, annos 300. Demetrius Cydonius, qui

Auguſtini quidam libri & Thomæ Aquinatis è Latino Græci.

tria decedens, Mediolanum veniens conu
ex latino in Græcum tùm Auguſtini quos
libros, tùm etiam Thomæ Aquinatis ſcripta,
Romæ in Bibliotheca Vaticana etiamnum
uari dicuntur.

Epitome Græca iuris ciuilis.

Conſtantinus Hermopolus etiam iudex T
ſalonicenſis fuit, qui ſcripſit græco ſermon
bros ſex epitomes iuris ciuilis, qui etiam
publico habentur.

Stagyra vnde Ariſtoteles Stagyrites.

Stagyra Ariſtotelis patria, Philip
iuxta campi Philippici.

Polydamantis robur & celeritas.

Amphipolis Scotuſa etiam Ma
niæ vrbs fuit, patria Polydamantis Pancrat
mortalium omnium fortiſſimi & velociſſim

in

iacù Pauſanias ſcripſit. De illo Tzetzes
ria hiſtoria.

ναῖς χερσὶ μὲν λεόντας, ὡς ἄρνας διαφ-
θείρων,
ϑοῖς ποσὶ ὑπερνικῶν ἅρματα ταχύδρο-
μα.

Regiunculæ Macedoniæ ſunt Albania, Regiunculæ Macedoniæ
s capu: Scodra, Mygdonia, Hema-
a, Pœonia, Pelasgia.

Epirus. V. Dodone πολύγλωσσος Epirus tertia regio Græciæ.
tis propter oraculum Iouis Dodonæi.

Nicopolis, Ambratia, *Pyrrhi Epiro-* Cleombrotus Ambraciota.
regia, patria Cleombroti Ambraciotæ, qui
e Ciceron:, lecto Platonis libro de animæ im-
rtalitate, pertæſus miſeriarum vitæ, è loco e-
ſe dedit præcipitem.

Actium, Buthrotum, Leucas *etiam* Saltus qui medebatur furioſis amoribus.
Apollinis delubrum & ſaltus, quem πήδημα
Lucianus appellat, quo crediti ſunt amato-
ab amoris æſtu liberari, & ex quo prima o-
ium Strabone autore, Sappho Poëtria deſi-
e fertur, vt Ouidius etiam in epiſtola Sap-
s meminit.

Reg. Epiri ſunt: Chaonia, Theſpro- Regiunculæ Epiri.
s, Amphilochia, Acarmania.

Amnes, Acheron, Achelous, Αἰγυ- Amnes Epiri: Achelo9.
πτίνης *Dionyſio Afro & Callimacho Poëtis.*
cophronis Poëta græcus interpres ſcribit eius

 aquam

aquam vulnerum dolores, cruciatuſq́ le
& quaſi τὰ ἄχνδιαλύειν,

Montes Epiri, Montes. Tenarus *centem fon*
memoratus Plinio circa radices.

Promontoria Epiri. Promont. Actium, Acroceran

Theſſalia quarta Græciæ regio. Theſſalia, *vndiq́ ferè montibus ci*
lætiſſimis paſcuis, & pecuarijs abundans,
bris à Peleo & Achille filio, Chirone cen
ro plerorumq́ heroum Græciæ præceptore,
ne etiam Argonautarum principe. Chiro
autem Scholam frequentem ac celebrem h
iſſe in monte Pelio, prodiderunt Pindarus
Xenophonte, vbi principum græcorum filios
ron in omni Philoſophia, Muſica, venation
etiam & ſtudio medico erudiebat.

Vrbs Lariſſa, *vnde Lariſſeus Achill*

Bellum Lamiacum. Lamia *iuxta Sperchium fluuium*
Ab hac bellum illud ingens, quod Athenie
cum Antipatro & Macedonibus Leoſthene
ce geſſerunt Lamiacum eſt appellatum, in
totius ferè Græciæ, maximè verè Athenienſi
vires grauiter fuère labefactæ, & ipſe Leoſt
nes fortiter præliatus inter conuertiſſimos
ſtes cecidit.

Regiunculæ Theſſaliæ Magnetes. *Regiunculæ Theſſaliæ ſunt* Phtiotis
eria & Magneſia, *vnde Magnetes de qui*
in verſu Theognidis: ὕβρις καὶ μάγνητας
πώλεσε καὶ κολοφῶνα.

Am

Amnes, Peneus, Sperchius.

Montes *Plinius lib. 4. cap. 8. ſcribit* Montes Theſſaliæ.
heſſaliæ eſſe 34. Montes, nec eſſe in terris
ibus, Solino referente cap. 14. quod meritò
ſtas eminentias conferri poßit.

De illis verò ſunt celebriores Oeta notus ab Oeta mons.
cule, qui ibi in pyra vitam finijt, vt ſcri-
Sophocles in Tragadia, qua Tachynia in-
bitur.

Olympus. *Eum Scholiaſtes ſiue gracus* Olympus.
neri interpres, quisquis ille fuit, eruditus ſa-
ſacrum Deorum templum appellat, & in
monte olympica certamina celebrata fuiſſe Olympica
memorat. De quibus multa Apollonij Rho- certamina.
racus interpres.

Oſſa *Gigantum fabula, belloq́; memora-*

Othrijs *qui lyncibus, ſicut oſſa leonibus,* Othrijs.
re Pauſania abundabat.

Pelius, *in quo Schola Chironis fuit Pin-* Pelius.
pradicata Ode 4. Pythiorum.

Pindus & Thermopylæ, *quarum in-* Thermopylæ.
media gracia, velut Appennio Italia dirimi-
notißima ex Herodoto, & Xerxis ibi caſi
tia à paucis Lacedamonijs, duce Leonida
rtano.

Et cum his Campi Pharſalici, *vbi*
d Solinus ſcripſit cap. 13. ciuilium bellorum
nuerunt procella.

Tempe

Tempe Theſſalica.

Tempe etiam, quæ Æliano græco ptori polyhiſtori θαυμασίων in varia ſua l ria ſunt ὀφθαλμῶν πανήγυρις, feſta quæ oculorum celebritas. Poëtæ qui in pingend lis occupati eſſe ſolent, vmbroſa, nemoroſa, & frigida nominant. Pingit ea graphicè p Plinium lib. 4. cap. 8. etiam Lucanus P lib. 7. De illis Plinius ſic: Tempe Theſ ſua luce viridante allabitur Peneus viridis culo amænus circa ripas gramine, canor uium concentu. Eadem ferè Liuius lib. Virgilius lib. Georg. 2. pro quouis amœno accipit:

Tempe Plinio quid?

Speluncæ viuiq; lacus ac frigida tempe.

Vaccæ Epiroticæ inſigni magnitudine.

Ariſtoteles lib. 3. de Animalibus ſc vaccas Epiroticas pro ſua præcipuâ magnit ne amphoras ſingulas lacte ſingulas imp tanta magnitudine, vt is, qui mulget ſeden bera contingere nequeat.

Græcia magna ſiue Calabria quinta Græciæ regio.

Græcia magna ſiue Calabria, pa regio Italiæ, olim à græcis hominibus habi qui ferè per totum terrarum orbem colonijs ſis linguam ſuam & literas propagarunt vt etiam Germanis illo nomine græca ling lim nota & vſurpata fuerit.

Brunduſium.

Vrbs Regium, Brunduſium, crebra fit mentio in Epiſtolis Ciceronis fam ribus, vrbs, vetuſtate, fama, portu, oportu

ti

ſq; omnibus nobiliſſima, Straboni εὐλίμε- καὶ ἄκλυσ☉, ob quietem portuum. Ap- Claudius viam ab vrbe Roma Brunduſium lapidibus ſtrauit, à quo & via Appia apud eronem nuncupatur. Eſt autem iter ab vr- Roma iuxta aliorum calculum 40. aliorum trà ſexaginta, aliorum etiam plurium milli- um. Brunduſij natus eſt Pacuuius Poëta. em obijt Virgilius. Via Appis. Pacuuius. Virgilius.

Tarentum, patria Archytæ, amici ſummi tonis. Archytas.

Sequitur nunc Græcia verè dicta. Su- oris namq; Græciæ regiones quinq; ad Græ- n propriè non pertinebant, quòd lingua prin- o à Græca diuerſa vterentur, donec per colo- Græcorum, & commertia cum illis frequen- , ipſa quoq; linguam Græcorum diſcere & vti inciperent. Græcia verè dicta.

Ac diuiditur Græcia verè dicta in Hella- & Peloponeſum, quam Strabo ἀκρό- λιν συμπάσης Ἑλλάδ☉ nuncupat. Græcia verè dicta diuiditur in Hellada & Peloponeſum.

Hellados regiunculæ contrà ſunt Doris, cris. V. Naupactus, Opus. Helladis regiunculæ.

Ætolia. V. Calydon, vnde aper Ca- nius, Plinio & Straboni quondam totius ciæ propugnaculum. Vel, vt ipſe dixit ele- tiùs, Ἑλλάδ☉ πρόχημα. Et Euſtathius bris ille Homeri, & valdè diſertus luculen- q; interpres προκόσμημα ſiue προσενώπιον inter- Calydon.

Cauſa locorum diſcrepantiæ. interpretatur, & Scholiaſtes Homeri gra
quicunq; ille fuit πρώτην πόλιν τ Αἰθωλ
nuncupat.

Naupactus tametſi aliqui non hic in
tholia, ſed alibi conſtituant. Ea autem loco
diſcrepantia ex locorum propinquitate ſolet
cidere. Ac in bellis victores, qui ſolent eſſe
lorum euentus, alias vrbes, pro vt viſum eſt
modum, aliis regionibus adiunxerunt.

Delphi. Phocis. Vrbs Delphi Straboni,
non verè οἰκουμένης καὶ γῆς ὀμφαλὸς
Templum Apollinis. templum Apollinis ſumtuoſiſſimum & ora
eodem autore ἀψευδέστατον πάντων,
πρὸν πολυχρήματον, ναοὶ δὲ πενέστατο
ρὸν, quod Tibullus etiã hoc verſu indicauit:
Delus vbi nunc Phœbe tua eſt? vbi Delp
Pytho?

Montes Phocidis. Montes. Parnaſſus Lucano lib
Mons Phœbo Bromioq; Sacer, in ipſo t
orbis medio Claudiano & Lucretio ſitus. E
Parnaſſus qualis mons. pidi Δικόρυφος, dictus à duobus vertic
in quorum altero Phœbi, altero verò B
templum erat. Vnde Silius bicipitem, biu
tem nominat. Straboni totus Parnaſſus
ſanctus & religionis plenus eſt, in quo to
tra, tot ſpecus, tot loca ceremoniis, cultu,
ctitateq; conſpicua. Verba Strabonis lib.9
ſunt: ἱεροπρεπὴς δ' ἐστὶ πᾶς ὁ παρν
ἔχων ἄντρα, τε καὶ ἄλλα χωρία τιμώμε

Th

ϰαὶ ἀγισεύόμενα, ὧν ἐστὶ γνωριμώτατον κάλλιστον τὸ κωρυκιον νυμφῶν ἄντρον ὁ-νυμον τῷ κιλικίῳ.

Et Helicon *Plinio Muſis natale. Ibi* *bit annis ſuperiobus è Gracia Theodoſius* *gomalas gracus homo Chriſtianus Conſtan-* *poli ad Martinum Cruſium, Profeſſorem* *uentia, artium, atque linguarum in Aca-* *mia Tubingenſi celeberrimum, noſtri ſtudi-* *m & amantem, nullus ampliùs Muſas repe-* *, quod iam pridem transmigrarint in Ger-* *niam, vbi omnium maximè floreant litera-* *n ſtudia.* In Helicone cur nullæ amplius Muſæ. Martinus Cruſius.

Fontes. Caſtalius, *in radicibus Par-* *ſi.* Fontes Phocidis.

Bœotia. Vrbs Aſcrā, *ad Heliconis* *lices Heſiodi patria, quam ille hoc verſu de-* *xit:* —— ἄσκρῃ χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργα-λέῃ, οὐδέποτ᾽ ἐσθλῇ. *Opus* ἀγλαόδενδρον *ndari interpreti, ſedes Manetij, qui pater* *Patrocli Homerici, amici & ſocij intimi* *illis.* Aſcra Heſiodi patria. Patroclus Homericus.

Orchomenus *Homero* πολύμηλος *ndaro* καλλίπωλος καὶ λιπαρὰ ἕδρα & *λις* χαρίτων *dicitur, condita à Minya Theſ-* *, vnde Argonautæ Minyæ, Orpheo, Apollo-* *, Pindaro, Valerio Flacco, & Ouidio, cla-* *Tireſiæ oraculo, ſurdo mutoq́ tamen et-* *Plutarchi græcorum omnium doctiſſimi* Orchomenus. Argonautæ cur Minyæ dicantur? Tireſiæ oraculum.

ætate,

ætate, cùm filius Dei ſua præſentia oracu *omnibus in orbe ſilentium impoſuiſſet, ac ſe* *conſuli & audiri præcepiſſet.*

Thebæ heptapylæ.

Thebæ ἑπτάπυλαι, *quæ neq; At* *cedebant olim claritate, Plinio prodente l* *cap. 7. Patria Bacchi, Herculis, Pindari* *ſtantiſſimi Poëtæ, Amphionis etiam ſuaui* *Muſici, qui, quod Solinus ſcripſit cap. 12.* *bas Lyra condidiſſe dicitur, non quòd Lyra* *duxerit, neq; enim par eſt id ita geſtum vi* *ſed quòd affatus ſuauitate homines rurium* *colas incultis moribus rudes ad obſequij c* *pellexerit diſciplinam. Lini etiam veteris* *tæ ſapientis, qui, quod Theocritus ſcripſit, He* *lem puerum docuit literas ipſe ſenex. Eius* *ciſſimum verſiculum, qui ferè ſolus ſupere* *ſapientiſſimis & dulciſſimis ipſius Poëmat* *lebrat Stobæus:* ῥάδια πάντα θεῷ τελέσ ἀνήνυτον οὐδέν. *Tzetzæ nunc ſunt* πολ δριον, καὶ τόπος οἰκοπέδων *arearum* *neq; Strabonis ætate, quod ipſe ſcripſit,* κώ ἀξιολόγου τύπον *repræſentabant adeò,* χ *Pindaro rectè* πανδαμάτωρ *dictus eſt,* *que Tzetzes in fine addit hunc verſum:*

——δακρύσας καὶ πολέμιος νῦν ὀρέων τόπον.

Thebæ quo modo Lyra conditæ.

Linus Poëta vetus & ſapiens.

Lini ſuauiſſimus verſiculus.

Thebæ iam olim euerſæ.

Cheronæa Plutarchi patria.

Cheronæa, *patria Plutarchi, cuius* *ditionem, eloquentiam ſtupendam, rerum* *ditarum & multiplicium cognitionem, le*

ne

& virtutes, nemo ſatis vnquam ornare illuſtrare dicendo poterit.

Eius exſtant duo ampliſsima & eruditiſsi- volumina, Theſauri incomparabiles omnis rinæ ſapientis, veteris, eloquentis & erudi- Alterum quod vitas principum Græcorum Romanorum luculenter & eloquenter, o- onis genere accurato, graui & erudito de- tas exhibet. Alterum quod titulo Mora- Plutarchi exſtat in publico, opus non mo- eruditum, ſed etiam varium & Philologi- Plutarchi opera doctiſsima.

(Scripta autem Philologica ſunt, quib. eſt mira atq; iucunda, rara atq; dita varietas veteris doctrinæ, ſa- ntiæ atq; eloquentiæ, veterũ ſapiẽ- Philoſophorum, Rhetorũ, Poë- um, Hiſtoricorum, omnium deniq; rum autorũ, qui doctrinæ & ſapi- iæ nomine olim clari fuerunt, con- ta ferè, deſcripta & conſcripta de ris & teſtimonijs autorum nõ vul- ium, ſed lectiſsimorũ & optimo- n, ac qui ferè temporum iniquitate ia iam olim perierunt, aut etiam ſi quid de illis ſupereſt hactenus, tamẽ in bibliothecis manuſcriptis adhuc et, vt à paucisſimis hebeatur & mul- paucioribus legatur, adeò vt libri

Philologorũ talium non libri ſint
Bibliothecæ locum exhibeant,o
doctrinæ veteris,eruditæ & ſapie
cum ſingulari quadam & iucund
rietatis viciſsitudine inſtructiſsi

Atq; id genus Philologici libr
potiùs bibliothecæ locupletiſ
græcæ ſunt, præter Plutarchi lib
libri 15. Dipnoſophiſton Athe
Suidæ volumen amplum & vari
Aeliani variæ hiſtoriæ libri 14. &
dem de animalib. libri 16. Tzetz
viri omniſcij hiſtoriæ variæ Chili
Iulij Pollucis Naucratitæ, libri d
rerum & Synonymorum ordinib
cundum genera inſtructi. Stobæ
iam græcum Anthologicum c
ſiſsimum, ac de innumeris vete
ſapientum græcorum libris iam
deperditis concinnatum.

De latinis verò veteribus Phi
gis Gellij noctiũ Atticarum libr
Macrobij Saturnaliorum libri 7
nij hiſtoriæ mundi libri 37.

C. Iulij Solini Polyhiſtoris, ſiu
rum orbis mirabilium collectan
temperata vbiq; ſcriptione & coll
one, vt nõ prodiga ſit in ijs copi
damnoſa concinnitas, quod ipſe

s de Syllogis iſtis, ſuis antiquis & e-
ditis non ſine cauſa, ſed verè pro-
nciauit.
Et recentium Latinorum Philolo-
e eruditæ sũt Petri Criniti de hone-
diſciplina libri 25. Ludouici Cælij
hodigini lectionum antiquarum li-
i 30. Auguſtini Steuchi de perenni
iloſophia libri 10. Alexandri ab A-
xandro Neapolitani genialium die-
m libri 6. Raphaëlis Volaterrani
banarum rerũ libri 38. contexti de
ſtimonijs autorum mille. Franciſci
oridi Sabini Succiſiuarum lectionũ
bri 3. Galeotti Martij de doctrina
miſcua liber. Nicolai Leonici Tho-
æi de varia hiſtoria libri 3. Henrici
ornelij Agrippæ de occulta Philoſo-
hia libri. 5. Eiusdem etiã de incerti-
dine & vanitate ſcientiarũ liber di-
inctus in capita ſiue locos commu-
es 111. Ioannis Ludouici Viuis de
ſciplinis libri 20. Guilielmi Budæi
e aſſe & partib. eius libri 5. Hadriani
nij animaduerſorum libri ſex om-
igenæ lectionis Theſaurus. Eiusdem
roq; de coma commentarius lectio-
is multifariæ diuitiæ. Memorabiliũ
audentij Merulæ libri 4. Encyclo-
R 2 pædia.

pædia, ſiue orbis diſciplinarum
profanarum, quã ſacrarũ Pauli Sc
chij comitis de Lika. Hieronymi C
dami Mediolanenſis de rerum vari
te libri 17. Eiusdẽ de ſubtilitate re
libri 21. Iulij Cæſaris Scaligeri A
cardanus ſeu libri 15. contra lib
21. de ſubtilitate rerũ Cardani. P
Victorij Itali variarum lectionũ l
30. ad vtriusque linguæ illuſtration
vtiliſsimi pariter & iucundiſsimi.
driani Turneſij Galli aduerſarior
libri 30. Hieroglyphica, ſiue de ſa
Ægyptiorum literis commentari
Iãonis Pierij Valeriani libri 58. Gu
elmi Canteri variarum lectionũ l
8. De naturæ occultis miraculis li
4. Leuini Lemnij. M. Antonij Mu
Itali variarum lectionum libri 15.
giæ naturalis, ſiue de miraculis rer
naturalium libri 4. Ioannis Bapti
Portæ Neopolitani. Ludouici Ca
onis antiquarum lectionum com
tarij 3. Ioannis Brodæi Turone
Miſcellaneorum libri 6. Iuſti Li
variæ, nouæ, antiquæ lectiones Ele
rum liber & Epiſtolicæ quæſtion
Henrici Stephani Schediasmatum
riorum, id eſt, obſeruationum, em
dat.

tionum, expoſitionum, & diſquiſi-
num libri 3.
Et tandem Eraſmi Roterodami A-
gia, volumen, ſeu potiùs bibliothe-
nunquàm ſatis prædicata, cùm om-
s eruditi iudicent, hoc opus Adagi-
um, vtriusq; linguæ ingentem the-
urum eſſe, & commentariorũ inſtar
plerosq; veterum autorum obſcu-
s locos. Non enim tritiſsima ſolùm
ouerbia cõgeſsit, ſed prouerbiales
ioq; ſententias & reconditos Poëta-
m verſus, quos ex reliqua turba qua-
ſepultos, in ordinis ſui dignitatem
utos collocauit. Hæc vero non par-
huius voluminis vtilitas eſt, quòd
plurimis vtriusq; linguæ autoribus
ria teſtimonia conferuntur, quæ-
mq; ad eandem rem, & ſimile argu-
entum quadrare videntur.

Atq; hæc de philologis græcis atq;
tinis veterib. latinis quoq; recenti-
ribus, illuſtrioribus atq; doctioribus
ræcipuis hoc loco referre nobis libu
, nõ tàm vt exemplis multis oſtende-
emus, quid ſcripta philologica ſint &
ontineant, quàm vt adoleſcentib. o-
ptimos libros notos faceremus, quo-
um pleriq; grandia ac ampla volumi-

na bibliothecarum locupletiſsim
inſtar poſſunt eſſe veteris eruditæ
ctrinæ ac ſapientiæ ſtudioſis.)

Celebriores Græcorum pugnæ quæ?

Platæa. *Vt verò Græcorum hiſtorici lebriores aliquot pugnas copioſè & eloquen deſcripſerunt, vt ſunt quæ ad Thermopy Salaminem, Marathonem, Mycalem, M tineam, Leuctra, Cheronæam geſta ſunt, inter max. memorabiles adnumerant, vbi Platæas, duce Pauſania, cæſus eſt Mardo ſummus dux exercitus Xerxis. Sed de illis Synopſi noſtra hiſtorica copioſius omnia di mus.*

Tanagra vrbs ſuperſtitioſiſſima

Tanagra, *tota templis, idolis, ſtatu aris, hoc eſt, ſtulticia, incredulitate, ac b cæcitate plena fuit.*

Aulis.

Aulis, *vbi Græci ad Troiam profecti congregati fuerunt, Pauſaniæ ætate figulis i habitata.*

Mõtes Bœoticæ: Citheron.

Montes. Citheron *à Cithara dict Lactantio, quod illic frequenter hoc organu perſonaret. Euripides in Phœniſsis Dianæ mo tem nominat, oculum item Deæ, totumq́ ϖ* λύθηςον. *Vbi tertio quoque anno* τςιετήςι *Bachi ſacra celebrari ſolebant.*

Amnes Bœotiæ.

Amnes Iſmenus, Aſopus, *Hom* το βαθύχοινος, *&* λεχοποιὸς *herbidus c gnominatus.*

Cephi

Cephiſus *præterfluens Delphos Plinio, boni verò vnà cum Iſmeno per planiciem, ante Thebas eſt, fluens.*

Fontes. Dirce, Aganippe, Hip- rene. Fontes Bœotiæ.

Sacru & templis in Bœotia Amphiarum m & ſacerdotem præfuiſſe, quem prima mpiorum Ode Pindarus celebrat. Philo- us tradit, & imaginibus σοφὸρ ἐν πολ- οις *nuncupat.* Amphiaracis.

Attica *terra ſterilis ac ſyluoſa Ariſto- ni comico & Pindaro Lyrico* κραναὰ, *à tæ verò ingenio, memoria, atque literis irando* λυπρόγεως, *à Pindari interprete* αξήρος *&* παξώδης *vocata, ac illa de ſa ferè à paſtoribus habitata, neq; propte- appetita à peregrinis gentibus, vt hoc no- e rectè Attici* αὐτόχθονες, καὶ γηγενεῖς *quàm patria terra pulſi, ſint cognominati.* Attica celebratiſſima Helladis regiuncula. Attici cur Autochthones?

Palæphatus Græcus autor ſcribit Muſas ttica omnis ſapientia atque omnium bona- diſciplinarum ſtudia plantâſſe: Vnde & aboni libro 9. nonnulla cauſa θεώρηκτίσμα *cupari placuit.*

Vrbs Athenæ *quæ abfuiſſe produn- Hieroſolymis ſpatio milliarium Germanico- 118 2. Pomponio libro 2. clariores quàm ndicari egeant. Euripidi apud Athenæum* Athenæ.

ἑλλάδ☉ ἑλλὰς, *Græciæ Græcia, ſeu c-*
pendium Græciæ. Thucydidi πόλις πρώτ
τοῖς ἕλλησι, καὶ παίδευσις *ſchola* ἑλ-
δ☉. *E Diodoro Siculo* κοινὸν πάντων
θρώπων παιδευτήριον. *Communis Sch*
generis humani. Straboni σόφων οἰκητήρ
Ariſtidæ Adrianæo σοφίας πρυτανεῖον.
moſtheni ψυχὴ καὶ ἥλι☉, καὶ ὀφθαλ
ἑλλάδ☉. *Valde prædicat illam vrbem*
cero oratione pro L. Flacco. Inde, inquit,
manitas, doctrina, religio, fruges, iura, le
ortæ atque in omnes terras diſtributæ pu
tur. Ac lib. 2. de legibus. Vnde non ſo
cum lætitia viuendi rationem accipimus,
etiam cum ſpe meliore viuendi. In Dia
verò de partitione oratoria, omnium doctri
rum inuentrices nuncupat. Et lib. 4. Epi
larum familiarum nobiliſſimum orbis te
rum gymnaſium cognominat. Nihilom
tamen de Athenis tantoperè prædicatis, Plu
cho teſte dici ſolebat: πάντα καλὰ π
τοῖς Αθηναίοις, *quaſi ibi prorſus nullum*
ſtudium honeſtatis, & virtutis. Strabo lib
qui totus occupatus eſt in laude Athenar
Athenis in templo fuiſſe λύχνον ἄσβεσον
eſt, æternum ignem, Lampadem perpetu
quæ nunquam exſtingueretur, cum Parthe
id eſt, cœtu virginum, ſiue Veſtalium, qu
lum ignem ſeruarent, & perpetuum cuſt

Elogia Athenarum.

Athenæ laudate à Cicerone.

Magna impunitas peccatorum Athenis.

Lampas perpetuo lucens in templo Mineruæ.

Talis lux æterna etiam olim conſeruata in collegio Ilfeldenſi non paruis ſumtibus, ...ctuq́; ſine intermiſsione lucens. Aeterna lux in monaſterio Ilfeldenſi.

Ac portò ſcribit Strabo ibidem, fuiſſe A...as in honore & pretio omni tempore habi... Romanis etiam tùm, cùm imperio orbis ter...m, & cum hoc Græcia fuiſſent potiti. Me...ι νῦν inquit ἐν ἐλευθερίᾳ ἐστὶν ἡ πόλις ... παρὰ τοῖς ῥωμαίοις. Ac Sylua Roma...apud Plutarchum, captis Athenis cum ...euerteret vrbem, dicit parcere ſe Athenien... rebellibus, tunc Romanis & aliud meritis ...ter defunctos, hoc eſt, maiores, viros erudi...ac præſtantes. AthenæRomanis ſemper habitæ in honore.

De templi verò Mineruæ donarijs Pole... libros 4. ſcripſiſſe dicitur, qui temporis in...aperierunt. Iſocrates etiam Athenienſis, ...riſtides Adrianæus, vterq́; in Panathenai... & Ariſtides prætereà in oratione, quæ de ...de Athenarum ſcripta, & cum cæteris eius ...tionibus Florentiæ grandi volumine Græco ...uſa eſt, multa de Athenienſibus & Athenis ...unt. Athenarum diſcriptio luculenta exſtat ...d Pauſaniam in Atticis & Strabonem lib. 9. Laudes Athenarũ qui ſcripſerint.

Tametſi autem Ouid. ſua etiam ætate ſcri...rit: Quid Pandionia reſtant niſi nomen A...næ: Tamen contrà multorum magnorum vi...rum non veras narrationes annis ſuperioribus ...ibitur à Græcis Chriſtianis, è Græcia Turcica Athenæ hodiernæ quales?

Martinus Cruſius Profeſſor linguarum in Academia Tubingenſi.

nunc & barbara ad Martinum Cruſium p-
ſorem linguarū & eloquentiæ in Academ-
bingenſi celeberrimum, amicum noſtrum
mum & veterem, Athenas etiamnum fre-
tiſſimè habitari à varijs gentib. Chriſtia-
iam, ijsq; non paruo numero, & cōplecti i-
bitu ſex milliaria Germanica, quarū port-
hodie præſcriptum legatur hoc Monoſti-
—— Αἱ δ' εἰσ' ἀθῆναι, θησέως ἡ πρὶν πό-

Viri Athenienſes clari doctrina & literis. Draco. Solon. Socrates.

Viri Athenis clari literis & doctrina
runt, Muſæus Poëta, Solon legiſlator int-
ptem ſapientes adnumeratus, Draco & -
giſlator Solone antiquior, rigidior, & du-
Socrates Philoſophorum omnium præc-
πάντων ἀνθρώπων σοφώτατος *Apo-*
teſtimonio, καὶ παίζων λυσιτελῶν *Xeno-*
ti eius diſcipulo, & tamen profitebatur p-
tuò, ſe hoc vnum ſcire, quod nihil ſciat. P-

Plato.

ex Hebræis Philoſophus Clementi Alexand-
& Moſes Atticus, μωσῆς ἀττικίζων *Nu-*
Philoſopho apud Theodoretum. Plutarch-
tem Plato ex verſu Homeri.

——————οὐδὲ ἐῴκει
Ἀνθρώπου παῖς ἔμμεναι ἀλλὰ θεοῖο.

Xenophon. Epicurus.

Xenophon Philoſophus dux & orator.
curus, cui Platone referente lib. 2. de R-
vita æterna eſt κραιπάλη καὶ μέθη αἰών-
ὥστε ἅπαντα χρόνον διάγειν μεθύοντας κ-
λιστον ἆθλον, τῆς ἀρετῆς ἔχοντας.

Po-

Poëtæ Tragici *AEſchylus, qui ſuas*
adias dicere ſolebat, μικϱὰ τινὰ τεμά-
μεγάλων δείπνων Ομήϱϐ. *Euripides*
verſus Cicero putabat ſingula axioma-
ingula oracula. *Sophocles, noua Siren*
nia.

Poëtæ Athenienſes Aeſchylus. Euripides. Sophocles.

Comici: *Menander, Ariſtophanes,*
legebat aßiduè D. Chryſoſtomus, Di-
s, Eupolis.

Comici Athenienſes.

Rhetores. *Iſocrates, Demoſthenes,*
ynes, Hyperides, Demades, Pericles,
lminare & fulgurare viſus eſt, Thucy-
, cuius libros 8. de bello Græcorum inteſti-
lies deſcripſiſſe Lucianus prodidit Demo-
m, vt hac ratione optimum autorem ſibi
ariſsimum faceret, Dionyſius Areopagi-
Pauli diſcipulus, Athenienſis Epiſcopus
præditur. Eius exſtant adhuc Græca
a cum commentarijs, & paraphraſi in ea-
Græca.

Rhetores Athenienſes. Thucydides octies deſcriptus. Dionyſius Areopagita.

Suidas ſcribit, cùm Dionyſius vnà cum A-
hane Sophiſta ſpectaſſet tempore paßio-
riſti Eclipſin illam admirabilem & præ-
turalem, cùm Luna non eſſet in coniun-
ſed oppoſitione dixiſſe: ἄγνωστος ὁ πά-
θεὸς, δι' ὃν τὸ δὲ πᾶν ἐζόφωταί τε καὶ
λεύεται. *Ac porro in Epiſtola ad Poly-*
um Smyrnenſem Epiſcopum ſcribit ipſe
yſius Apollophanem etiam obſtupefactum
dixiſſe:

Dionyſij vox de Eclipſi tempore paſſionis Chriſti.

dixiſſe: ταῦτα θείων ἀμοιβαὶ πρα-
των, *id eſt, diuinarum rerum viciſſi-*
iſta ſunt.

Apollodori Bibliotheca.

Athenienſis etiam fuit Apolledor-
Bibliothecam ſcripſit ſiue libros 3. de D-
Origine, qui Græcè Romæ impreſſi ſunt.
in illis libris etiam ſuo loco inſerta, hiſtori-
gonautica belli Thebani & Troiani.

Bibliothecæ Athenienſes.

Viri Athenienſes politici, ſapientia,
tute, & fotitudine ac rebus egregijs ac
rè geſtis præſtantes fuerunt, Piſiſtrat-
pidas eius filius, Hipparchus huius frater
tiades, Themiſtocles, frater eius Ageſil-
riſtides, Alcibiades, Conon, Phocion,
Thraſybulus.

Quia verò omni tempore Athenæ
ruditis & excellentibus in omni doctri-
genere præſtabant, qui de omnibus doctr-
pientis partibus libros conſcribebant,
eſt, vt bibliothecæ priuatæ & publicæ
haberentur. Ac Sylla nobilis Romanus
bellator ſtrenuus ex antiqua Scipionum
oriundus literis Græcis & Latinis benè er-
de quo dubitabatur fortior an felicior eſſ-
Rempublicam Romanam deinde tamen
ſit ac à pediculis conſumptus eſt, captis
thenis vbi fuerunt bibliothecæ inſignes,
ων ταμίδα παλαιὰ καὶ μάλα τῶν Α-
ων κόσμος οἶκος, *vt Ariſtides Soph-*

Sylla Romanus transfert Bibliothecas Athenienſiũ Romam.

thenaico ſuo ſcripſit, immenſum librorum
rum Athenis Romam tranſtulit, quem-
dum id Plutarchus in Sylla, & Strabo
3. Gaophraphiæ ſuæ retulerunt.

Marathon magnarum & multarum vir- Marathon.
m teſtis Melæ lib. 2. nota vrbs à pugna
orum cum Darij exercitu, qui ibi caſus eſt,
Miltiade. A tauro item Marathonio ab
ule interfecto. Straboni Marathon eſt v-
e 174. Atticæ tribubus, ex quibus nulla Tribus Atticæ 174.
veteri aliqua fabula aut inſigni aliqua hi-
a celebrata fuit à veteribus.

Eleuſis clara ſacris & myſterijs turpibus Eleuſis. Sacra Eleuſinia.
ris, quæ Eleuſinia dicta fuère. Et quædam
vrbes, quæ vt Plinius loquitur, vrbes fue-
, modò autem nomina. Nam verè Straboni
καὶ πόλεις δ' ἐξέλιπον ἢ ἐκλείπουσι.

Fontes. Callirhöe. Fontes Atticæ.

Montes. Hymettus melle, marmore, Montes Atticæ.
mni eo, quod ad medicinam vtile eſt, clarus
io & Straboni.

Promontoria. Sunium. Promontoria.

Peloponeſus. Apia etiam & Pelaſgia Peloponeſus altera pars veræ Græciæ.
llata, haud vlli terræ Plinio nobilitate poſt-
nda, inter duo maria Aegæum, & Ionium
cata, Per Iſthmum reliquæ Græciæ adhæ-
, vt pedibus ibi poſſit, & terreſtri itinere Fruſtra laboratur in perfodienda Iſthmo.
i. Eam tametſi multi principes, & Impe-
res, & poſt hoc etiam Herodes Atticus
valdè

valdè laudatus à Gellio & Philoſtrato, (
ius etiamnum exſtant orationes Græcæ e
olim ab Aldo, perfodere conarentur, tum
de cauſis, tum etiam vt Peloponeſus tota
ex peninſula inſula, fruſtra tamen ſingu
borarunt, vt non ſine cauſa & propè diui
exclamarit Pauſanias οὕτω χαλεπὸ
θρώπῳ τὰ θεῖα βιάζεσθαι. Patebat a
Latitudo Iſthmi. latitudo Iſthmi quinquaginta ſtadijs, qua
liaria ferè quinque conſtituunt. Spatioſ
tem mari tota peninſula niſi qua Iſthmo
ret, & veluti muro circumuallatur, v
inſtar coronæ totam Peloponeſum comple
tibus. Ex Acro Corintho autem & Tayget
ſolùm ipſa Peloponeſus, ſed etiam vtrunq
re potuit conſpici. Tot delitias, inquit G
Pleræq; vrbes Peloponeſi euerſæ. lius, in Peloponeſi deſcriptione, tot vrbe
totam vndique Peloponeſum diſperſas, m
ſanè ingenio, magnoq; ſumtu exſtructas
olim omnium rerum copia florentes, ſi qu
diè è Taygeto contempletur, videbit eas f
mnes aut euerſas æquatasq; ſolo, aut ſemi
flammas, aut dirutas, aut in rudera fœdi
diſiectas.

Paradoxa Peloponeſi. Callimachus, qui præter octingentos
alios, quos ſcripſit ſed deperditos temporun
quitate vſq; ad paucos hymnos, quibus De
laudes celebrat, etiam paradoxa & admi
lia Peloponeſi ſcripſiſſe proditur.

R

Regiunculæ eius ſunt Corinthia. Argolis. Eius ſunt Nemæa, vnde leo eius interfectus ab Hercule. — Regiunculæ Peloponeſi.

Vrbes. Mycenæ, regia Agamemno- nde Ouidio Agamemnoniæ dictæ fuêre, res à templo Iunonis vetuſtiſsimo, & reli- ſimo, vnde Argiua Iuno. Eam Cyclopes cinxiſſe ſcribitur ἐγχειρογάστορες ab ar- uem exercebant nuncupati. Non procul fuit Lerna palus, vbi Hercules Hydram aam, ſeu potiùs latrones ad ea loca latro- tes ſuſtulit, vicit & diſsipauit. — Mycenæ. — Hydra Lernæa.

t Argos exſtructa, vt aliqui perhibent, ab πανтóπτης illo, nam centum luminibus um caput Argus habebat, Poëtarum car- bus Agenoris regis Phœniciæ filio celebrato. oteles inter 150. Reſpub. quas, Diogene , deſcripſit. Arginorum etiam Rempub. de- it. In quo opère quid amiſerimus, ſcribit belius, non puſſum ſine lachrymis meminiſ- Et iterum. Quos libros ſi haberemus, quas iquitates, quas leges, quos mores, quas gen- n vitas legeremus, quem Theſaurum, quas ris ſapientiæ delicias poſsideremus: O cla- , ô peſtem, ô iacturam plurimo auro redi- dam. — Ouid. — Ariſtotelis opus de 150 Rebuspu- blicis diuerſarum gentium & vrbium.

Amyclæ.

Amnes. Inachus. — Amnes Argolidis.

Laco-

Laconica. Laconica, quæ Lacedæmon ἑκατόμπολις dicta fuit, quòd centum vrbibus imperaret.

Leuctra. Vrbs Leuctra nota è Plutarcho à rum Scedaſi triſti & tragica hiſtoria.

Sparra. Sparta ἀτείχισ⊕, non muris, ſe um virtute cincta, non hinc operum ma centia ſed diſciplina, inſtitutisq́; Lycurgi ponio memorabilis, & quæ cum Athe vrbe deinde de imperio dimicauit, qu Thucydides id libris octo expoſuit. In Ac eius templum fuit Mineruæ πολιόχα ἢ κοίκ8.

Viri Spartani celebres. Spartani fuêre Lyſander & Ageſ Lycurgus verò leges Spartanis tulit. Sp autem ſcribitur ex longitudinum & lat num gradibus Hieroſolymis abeſſe 205. n ribus Germanicis.

Montes Laconicæ. Montes. Taygetus, variarum rum nutrix, conſecratus Bacho, Apollini, næ, Cereri.

Promontoria Laconicæ. Arion Cytharœdus. Promontoria. Malea, Tenaru eus celebratus veteribus ab Arione, Lesbi tharœdo illuc è mari exportato à Delp quomodo Herodotus, Gellius & Aelianus didêre.

Ariſtomenes hirſutũ cor habet. Meſſenia. Vrbs Meſſene patria ſtomenis Meſſenij præſtantiſſimi viri, qui

e Pauſania, hirſutum cor mortuus habuiſſe,
hẽſus fuit.

Methone, Pylus *patria & ſedes Ne-* Neſtor dul-
Homerici triſecli illius & dulciloqui, τοῦ ciloquus.
ἀπὸ γλώττης μέλιτος γλυκίων ῥέ-
δή. *Et cuius tota ſenecta, vt ſcripſit Phi-*
atus, hilaris & læta fuit, ridentiq; ſimil-

Achaia. Vrbs Corinthus, *complexa* Corinthus.
Straboni in ambitu milliare vnum Germa-
m, & quartum milliaris partem, Fünff
ertheil von einer Meilen / *Græciæ decus*
o, Græciæ lumen Ciceroni, olim clara opi-
pòſt clade (euerſione per Romanos) multò
ior.

De templo Corinthiaco πανδήμου *Vene-* Templum
rater Athenæum Strabo his verbis lib. 8. me- Veneris Co-
it: τῆς ἀφροδίτης ἱερὸν οὕτω πλούσιον rinthiacæ.
πλείους ἢ χιλίας ἱεροδούλους ἐκέκτητο
ρας, ἃς ἀνετίθεσαν τῷ θεῷ καὶ ἄνδρες,
γυναῖκες.

Corinthia etiam fuit Lais nobile illud Græ- Lais Corin-
m ſcortum, ad cuius, vt Propertius inquit, thia.
it Græcia tota fores.

Quanquàm autem Cicero paulò iniquior Corinthus
liquotiens Græcis, tamen Corinthum nuſ- laudata à
n ferè non ſine ſingulari encomio extollit. Cicerone.
lege Manilia totius Græciæ lumen vocat.
ctionibus verò contra Verrem, vrbem pul-

cherrimam, atq; ornatiſsimam, pleniſsima
rum omnium. Agrum eius optimum ac fru
ſiſsimum, quomodo Liuius etiam eundem
liſsimæ fertilitatis agrum appellat. Et in
ſtide Plutarchus Corinthum poſt Athen
Spartam in maxima autoritate, atq; vt ip
quit, ἀξιώματι fuiſſe tradit.

Corinthus habuit decora plurima.

Proprio autem volumine egeret, ſi qui
nia decora, omnesq́; Corinthi veteris ac fl
tis triumphos literis commendare vellet. A
tus ſecundus Pauſaniæ liber nihil aliud ha
nihil aliud tractat, quàm Corinthi, Corin
rumq́; res geſtas, facta, laudes, decora. E
men verò omnia rebus nocentiſsimis, ocio
licet, ſuperbia, atq; luxu fœdiſsimo dehon
uit, donec à Romanis funditùs aliquando
teretur.

Corinthus à Romanis verſa.

Euclides Megarenſis Geometra & eius libri.

Megara *iuxta Iſthmum poſita, ci*
clara Theognide Poëta & Euclide, qui Ma
matica principia, totiusq́; huius diſciplin
tem immenſa ſubtilitate deſcripſit. Eius
mentorum Geometricorum lib. 15. cum T
nis Alexandrini & Procli Diadochi eru
Græcis Commentarijs etiamnum ſuperſ
Scribit etiam quædam alia, quæ ipſa et
Græcè & Latinè etiamnum habentur. Me
renſis etiam fuit Stilpon Philoſophus, quen
ctitare ſolitum fuiſſe refert Plutarchus, Om
mea bona mecum porto, vrbe patria ſua ab

Stilpon Philoſophus omnia ſua bona portat ſecum.

ſt

us capta: πόλεμ⊙ γαρ̀ οὐ λαφυραγωγεῖ Ἰλῶ.

Epidaurus, *nobilis templo Aeſculapij.* Inſcriptio templi Aeſculapij.
eius templi foribus ſcriptum fuiſſe hunc ſum Clemens Alexandrinus alicubi retulit:
— ἁγνὸν χρὴ νηοῖο θυώδεος ἔντος ἰόντα
ἔμμεναι.

Aeſculapius autem Apollinis filius fuit ce- Aeſculapius Apollinis filius.
ratus Medicus, ex cuius familia longa ſerie fuerunt tandem Hippocrates Medicorum nceps & Ariſtoteles. In eius Aeſculapij & fi- Podalirius & Machaon filij Aeſculapij inſignes medici.
rum eius Podalirij & Machaonis laudes ex-
nt ſcripta Ariſtidæ. Adrianai Sophiſtæ orati-
es aliquot erudita. De illis Homerus quoq;
minit, Iliad. 6. item 4. in hymno præterea ſculapij, ac quidem his verbis:

ὃς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων (σφῶ
ς τ' ἐκτάμνειν ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσ-
ἰητῆρ' ἀγαθὼ ποδαλείριος ἠδὲ μαχάων.

Ac iterum de ipſo patre Aeſculapio:

ρμα μέγ' ἀνθρώποισι, κακῶν θελκτῆρ' ὀ-
δυνάων.

Ac hoc loco obſeruandum, quod libro 45. In templo Aeſculapij inſcribebantur nomina liberatorum à morbis.
uius ſcriptum reliquit, templum Aeſculapij indecim millibus paſſuum ab vrbe fuiſſe, in o eorum, qui Dei huius beneficio à morbis li- rati fuerant, tabulæ ſuſpenſaq; ſigna conſpi- bantur. His totum templum & eidem con-

iunctus locus abundabant cum inſcriptionibu
gionum, vrbiumq́; ex quibus ægri conſequ
ſanitatis cauſſa proficiſcebantur. Sacrificul
templo præfecti erant, aduentantium ſuper
onem ſubinde nouis confictis miraculis confir
bant. Quin etiam ſtatuæ in Aeſculapij æde
ſtitutæ cernebantur, in quibus numinis h
ἰάματα deſcripta continebantur. Huius

Pontificij multa ab Ethnicis petiuerunt.

multa ex Ethnicorum ritibus exemplo peſ
in Chriſtianam religionem pontificij introd
runt. De illo teſtantur Exempla aliquot illu
ſuperiorum tenebrarum & temporum, vbi
ſim templa cernebantur, ad quæ conſequend
nitatis cauſſa in omnis generis morbis à den
tata ſtolidaq́; plebe, aliquando etiam long
bus itineribus ititabatur.

Patræ.

Sicyon vrbs vetuſtiſſima.

Sicyonia, Sicyon, *vrbs omnium Græ*
rum vrbium vetuſtiſſima, & tempore Abr
condita, templis, aris, ſtatuis, ſimulacris, vt
riq́; Græciæ anguli, in illa gente omnium Idol
triciſſima, quos ſol vidit pleniſſima. Vnde m
ferè in tota Græcia florente angulus tàm an
ſtus, tàm ignobilis fuit, in quo non ſtatuat ar
ſtatuam, ſacellum, templum aut idolum aliq
irrequietus Pauſanias ſcriptor Græcus docti
mus & nobiliſſimus, ſtatuarij credo (inquit
gantiſſimus ac facetiſſimus Gerbelius) aut fil
aut templi adituus.

Græci gens omnium ſuperſtitioſiſſima.

Sic

Sicyonius fuit Ariphron Poëta, cuius legi- Ariphronis ſanitatis egregia laudatio.
ſanitatis laudatio apud Athenaum, cuius
ıcipium eſt: Μάκαιρα ὑγίεια μετὰ σοῦ τέ-
ιε πάντα, χωρὶς δὲ σέθεν οὐδεὶς εὐδαί-
ων. *Prodierunt autem ex Sicyone, quemadmo-* Sicyon produxit multos præſtantes viros.
n Athenis, multi viri præſtantes in omni arti-
ac doctrinarum genere.

Arcadia. *Vmbo Peloponenſi, cincta vn-* Arcadia plena Idolomanias, ſtatuarum & templorum.
ſyluis & montibus inſtar Bauariæ. Strabo
8. ſcribit in Arcadia plena omnia fuiſſe tem-
rum, ſtatuarum & ſacellorum. Verba Stra-
is hæc ſunt: Μεστὴ δ' ὅλη ἡ γῆ πᾶσα Ἀρτεμι-
ων, καὶ ἀφροδισίων, καὶ νυμφαίων ἐν ἄλγε-
ι ἀνθέων ὡς τὸ πολὺ διὰ τὴν εὐυδρίαν, συ-
νὰ δὲ καὶ ἑρμαῖα ἐν ταῖς ὁδοῖς, ποσίδεια
καὶ ἐπὶ ταῖς ἀκταῖς.

Vrbs Elis, *per quam mediam Peneus, &* Elis.
pheus fluebant memorata Iouis delubro, ludo-
m claritate faſtos Græcorum complexa. Pin-
ri autem interpres Elidem, Piſam & Olympi- Elis, Piſa, Olympia vrbes Arcadiæ.
n in vnam vrbem contrahit, alij verò diſtin-
as eſſe volunt.

Olympia *celebris à ludis Græcorum ſo-* Ludi Olympici.
nnibus, quæ Olympia dicta fuêre, & tem-
lo Iouis Olympij ſumptuoſiſſimo, quod homi- Iouis Olympici ſtatua ex ſolido auro.
um frequentia potentiſſimorumq; Regum do-
arijs adeò creuit, vt in tota ferè Græcia nul-
um fuerit magnificentius, nullum clarius opi-
ius, cùm etiam Ioue ipſo nihil ibi putaretur

ſanctius nihilq; auguſtius. Cypſelus Corin-
orum tyrannus, Iouem totum aureum Ol
piæ conſecrauit. Deinde Phidias Athenie
ſimulacrum eius Dei, ex ebore & auro
penda & inſolida magnitudine erexit vtp
pedum 60. in quo opere illud ab alijs artif
bus reprehenſum, quod ſimulacri ad templ
nulla eſſet proportio. Cùm enim in ebur
Iupiter Olympicus ex ebore. *throno ſederet Iupiter, capiteq; templi fa*
gium tholumq; contingeret, neceſſe erat,
quando ſedendo defatigatus eburneus ille D
ſurgere vellet, vt templi culmen vnà cum te
deijceretur.

Templum Mineruæ excellentiſſimum. Piſa. Mantinea. Tegea *clara tem*
Mineruæ, quod omnia, quæ in Peloponeſo exſt
bant, & ornatu & magnitudine excellebat,
ius Herodotus Plutarchus etiam & Pauſani
meminêre.

Polybij Hiſtorici doctrina, ſapientia, libri. Megalopolis, *patria Polybij graui*
ſimi ac ſapientiſſimi Græci ſcriptoris. Fuit a
tem Polybius Hiſtoricus doctiſſimus, qui l
bros 40. ſcripſit, grauitate & eruditione ſum
ma plenos, quorum tamen quinq; tantummo
do exſtant, ex quibus velut ex vnguibus vi
dere licet, qualis leo fuerit Polybius, quantu
in eo veteris ſapientiæ, quanta peritia loco
rum, quàm exquiſitus temporum rerumq; ge
ſtarum ordo, quàm celebres & illuſtres ſapien
tiæ. Quem ſi integrum haberemus, Dij boni

quem

n Theſaurum, quas opes, quam cognitio-antiquitatis teneremus. Suppeditauit ta-ſuperioribus annis aliquot eiusdem libro-, epitomes Fuggerorum Bibliotheca inſtru-ma multis Græcis manuſcriptis autoribus mni doctrinarum ac diſciplinarum genere, s illi inæſtimandis ſumtibus è ruderibus Bi-thecarum Græcarum redemptos hinc inde geſſerunt. Fuggerorum Bibliotheca.

Stymphalus *etiam à quo Stymphalis pa-, & aues Stymphalides,* Ανδροφάγοι, καὶ ...ρόπτεροι *Pauſaniæ*

Montes. Pholoë, Stymphalus Ly-ıs, Menalus, Etymanthus. Montes Arcadiæ.

Amnes. Alphæus. Amnes Arcadiæ.

Quia verò in Græca lingua ſuauißima, dul-ima, elegantißima, & ornatißima omnis e-ita doctrina & ſapientia fuit tradita, cùm ıs in illa gente, quidquid literarum, arti-doctrina ac ſapientia literatæ vſpiam eſſet, oſuiſſet, cepit illa lingua propagari, cùm Græcorum Colonias, tùm etiam alijs ratio-us per omnes ferè gentes omnium partium is terræ, adeò vt non modo Scythis, Indis, d ex Philoſtrato patet, ſed Germanis etiam, d VVillichius in Commentarijs ſuis eruditis Cornelium Tacitum annotauit, Græcæ lite-fuerint familiares, & circa Caroli Magni npora anno 800. circiter poſt Chriſtum na- Lingua Græca dulciſſima & elegantiſſima. Lingua Græca propagata per Colonias per orbem terrarum. Veteribus Germanis lingua Græca nota.

tum Græcis literis Germanica ſcriberent, …
vt omnes ſuas rationes, omniaq; ſua acta G…
vſq; ad tempora Rudolphi Cæſaris Habſpur…
ſis ſcriberent: Tunc enim primùm German…
literas Latinis literarum elementis ſcriptas…
iſſe, quemadmodum ex vetuſtiſsimis ration…
id ipſum multò certiùs colligi poſsit. Ac p…
Pruſsiam etiam VVillichij ætate lingua Græ…
ſed corrupta vſam fuiſſe gentem, quæ vocat…
Die Bockheiligen/ de quibus etiam narra…
nes impreſſæ exſtant ab hirco, quem Dijs ma…
bant. Idem de Germanis affirmat etiam An…
as Althamerus in ſuis expoſitionibus in eun…
Tacitum, Germanos olim ſicut & Gallos, de …
Strabo, Cicero, Mela etiam & Plinius aliq…
prodidêre, non fuiſſe prorſus ignaros Græcæ …
guæ. Et probat tùm aliàs, tùm etiam quòd G…
manica lingua abundet multis vocibus, quæ …
læ ſint aliæ, quàm Græcæ voces, quales ſunt B…
θὸς, ein Vogt/ βοήθεια, Vogtey/ Sic Thie…
θὴρ, fera.

Den Bockheiligen in Pruſia lingua Græca nota.

Lingua Germanica plurima habet vocabula purè Græca.

Thür/	θύρα,	Ianua.
Lallen/	λαλεῖν,	Loqui.
Thürlein/	θυρίον,	Oſtiolum.
Vberthür/	ὑπέρθυρον,	Superius lim…
Mit/	μετὰ,	Cum.
Vber/	ὑπὲρ,	Super.
Rock/	ῥάκος,	Veſtis.
Frewen/	εὐφραίνειν,	Gaudere.

Kn…

...appe/	κναφεὺς,	*Fullo.*
...on/	θρόνος,	*Sedes.*
...l/	φαῦλος,	*Vicioſus.*
...le/	μύλη,	*Mola.*
...hädlich/	χέτλιος,	*Infeſtus.*
...ſten/	ῥαςῶν,	*Requieſcere.*
...iſſen/	ἀγλαΐζειν,	*Splendere.*
...r/	ἀτὰρ,	*Sed.*
.../	λαὸς,	*Populus.*

Et ſexcenta alia, cùm ſint etiam, qui Vlyſ- Vlyſſes quibusdam non Græcus, ſed Germanus.
& Laërtem eius patrem celebratos in tota
...eri Odyſſea, non Ithacenſes, ſed Germanos
...nt.

Et clariſſimus vir Dauid Chytræus in ora-
...e de Greichgoia inter cætera etiam iſta huc
...inentia ſcribit: Nomen *Greichgoiæ è gente*
...corum ortum eſſe, ſimilitudo literarum in-
...o eſt. Græcos autem Colonos olim in Ger- Græci Coloni conſederunt olim in Germania.
...ia alicubi conſediſſe, non mirabitur, qui
...itabit proximis annis in Caroli Quinti ex-
...itu Græcos equites Epirotas in Belgico mili-
...e, quorum Ducem & vidit ipſe, & de ſtatu
...leſiarum in Græcia, & ſtudiorum doctrinæ
...gubernationis politicæ multa ex illo ſciſcita-
...ſum. Eſt & vrbis Spiræ nomen Græcum, Spiræ vrbis nomen Græcum eſt.
...n σπεῖρα ſignificat cohortem. Fuit enim lo-
...caſtrorum & ſedes prætorij, ſeu aula Con-
...ntij Imperatoris, cùm aduerſus Alemannos
...la in ijs locis gereret. Inde Colonia Græco-

Greichgoia vox Græca.

rum militum de cohorte Imperatoris ded putatur in feraciſsimum illum Greichgoi grum, Neccaro & Rheno & iugis Hercinijs cluſum, qui à nouis Colonijs Græcis γραῖων ſeu Greichgoiæ nomen acceperit.

Scriptores florentis Græciæ.

Græciam autem florentem deſcripſit 10. doctiſsimis Pauſanias Græcus ſcriptor. tres recentiores, ſed ſtupendæ lectionis viri belius Phorcenſis libris 7. Lazius Ferdin Imperatoris Hiſtoricus libris 2. Et Hub Goltius Herbipolenſis & ciuis Romanus li complexus vnà Aegyptum, Syriam, & mino Aſiam, Italiæ etiam regiones aliquas quas G olim homines coluerunt.

Antonius verò Vrantius Epiſcopus Agr ſis in Vngaria, promiſit deſcriptionem Gr hodiernæ mixobarbaræ, & molitur modò e dem deſcriptionem noſter Cruſius ita temp ta ſcriptione, vt vnà pateat, qualis modò ſit ma Politiæ & Eccleſiæ Græcorum Chriſtia rum, qui in Turcico imperio longè lateq́ diſ ſi degunt.

Hodierna græcia Martini Cruſij.

ITALIA.

Italia laudata à Plinio.

ITALIA *terra Plinio lib. 37. cap. in toto orbe, & quacunq́ cœli conuex vergit pulcherrima omnium, rebusq́ me*

pr

ipatum natura obtinens, rectrix, parensq́,
i altera, viris, fœminis, tribubus, militibus,
ijs, artium præſtantia, ingeniorum clari-
is, iam ſitu ac ſalubritate cœli atq́; tem-
acceſſu cunctarum gentium facili littori-
rtuoſis, aquarum copia, nemorum ſalubri-
montium articulis, ferorum animantium
entia, ſoli fertilitate, pabuli vbertate.
uid eſt, quo carere vita non debeat, nuſ-
eſt præſtantius, fruges, vinum, olera, velle-
a, veſtes, iuuenci. Metallis, auri, argen-
, ferri, quandiu libuit exercere nullis ceſ-
t ijs nunc in ſe grauida, pro omni dote,
ſuccus, & frugum, pomorumq́; ſapores
.

Ac iterum lib. 3. cap. 5. Italia omnium
um alumna, eadem & parens numine
electa, quæ cœlum ipſum clarius face-
parſa congregaret, imperia ritusq́; mol-
& tot populorum diſcordes ferasq́; lin-
ermonis commertio contraheret ad collo-
& humanitatem homini daret, breui-
na cunctarum gentium in toto orbe pa-
eret. Ab ea exceptis India fabuloſis proxi- Hiſpaniæ
idem duxerim Hiſpaniam quocunq́; am- laus.
nari.

Straboni θρεμμάτων καὶ καρπῶν ἀρί-
όφος, καὶ κατ᾽ ἄλλα μέρη τῶν πρω-
τυγχάνουσ.

Ac Ky-

Ac Kyriander in Præfatione præmiſſ.
liæ Leandri à ſe conuerſæ ex Italico: Bre
quicquid excogitari queat, ſcribit, ſi deſi
in Italia ni inſit, extra Italiam haud qu
dum crediderim. Proinde Propertius lib.
leg.

Omnia Romanæ cedunt miracula terræ.
Natura hîc poſuit, quicquid in orbe fui
Omnibus optatis terra referta bonis.

Vbi, quod Auſonius ſcripſit:

——— *Ver longum, brumæq; breues.*

Regiones Italiæ.

Regiones Italiæ *ſunt* Latium,
Latini regis regnum, nunc tractus Romani

Roma & eius præconia.

Vrbs Roma, *olim Ouidio Vrbs Q*
ta nec eſt, nec erit, nec viſa prioribus
Straboni κτίσμα ἑλλωικὸν, *ac inde S*
Valentia. Athenæo οὐρανόπολις καὶ ἐ
μὴ οἰκουμένης *diſtincta, Plinio referent*
regiones quatuordecim more potentiſſimi
regnorum. Ac illo nomine rectè Plinio m
vno in loco, da alles bey einander in ei
ort / was allenthalben in der Welt.

Roma vetus & hodierna.

Vrbs, ſed Orbis Auſonio. Ciceroni Lux
terrarum, & arx omnium gentium, tant
tectorum magnitudine Plinio referente, vt
us vrbis magnitudo in toto orbe ei potuerit
parari, olim quod Auguſtus apud Suetoniu
xit, ex lateritia marmorea, nunc verò è
morea iterùm lateritia facta ruinarum p

&

ntum vrbis cadauer, vt veteres Romani, qui ntem olim & triumphantem Romam vide-, Romam veterem in ipſa Roma deſidera-ſint & quæſituri, cùm hodie in ipſo foro Ro-o veteris Romæ ſues veneant, & in Tarpeia crux hominum nocentum ſupplicio cernatur a.

anumq́; forum toti mirabile mundo, (ſit. d quandoq́; auro, gemmis & marmore ful- c ſine honore iacet, tetris deforme ruinis, Nathan Chytræus, Poëta egregius, in ſuo ario primo Romano ſcripſit.

Forum Romanum hodiernum.

Varius Imperator autore Lampridio in He-abali vita, cùm decem millia pondo aranea-, opera ſeruorum, per domos collegiſſet, ex telligi poſſe dicebat, quanta eſſet Roma ve-

Romæ veteris magnitudo, qua re ſignificata.

Rectè Seneca lib. 2. de conſolatione: Aſ-s humani generis diſcurſus eſt, quotidiè a-d in tàm magno orbe immutatur, noua ium nomina exſtinctis gentibus prioribus o-tur.

Inconſtantia rerum humanarum.

Roma autem verſus occidentem ab Hiero-nis diſtare ſcribitur milliaribus Germanicis . quomodo à Venetijs per mare Hieroſoly-n iter milliarium Germanorum 550. eſſe litur.

Roma, Venetiæ, quo interuallo diſtent ab Hieroſolymis.

Romani fuerunt Aelianus Sophiſta Græcus tor, ereptus ex incendio Bibliothecæ Bu-s. Eius libri 14. variæ hiſtoriæ, libri item

Aeliani varia hiſtoria.

16. hi-

Animalium item hiſtoriæ. 16. *hiſtoria animalium varia doctrina*
nati adhuc exſtant in publico, Græcolati
iam aliquando editi opera & ſtudio Co
Gregorij Magni Papæ opera. *Geſneri. Gregorius Papa primus ob doctr*
Magnus cognominatus, cuius opera Theol
varia in magno folio excuſa habentur.
Laurentius Valla reparator Latinæ linguæ. *rentius Valla, qui à Goticis temporibus v*
patrum noſtrorum memoriam præ alto
tos ſomno ciues ſuos ad nobilium literarum
dium excitauit. Ipſe Romanæ gloria li
Primus enim docuit, qua decet arte loqu
Gellij libri Philologici. *multo ante hunc Aulus Gellius, qui Romæ*
ſtratum aliquando geßit Noctium Attic
(Philologiam eruditam & variam) libro
reliquit, qui in manibus eruditorum ha
verſantur.

Aldus Manutius typographus Venetus benè meritiſſimus. *Aldus Manutius etiam Romanus fui*
pographus Venetus, celeberrimus, labori
mus, & doctißimus, & qui primus è Biblio
manuſcriptis pleroſq; Græcos autores in
doctrinarum genere pulcherrimis typis ex
Volumen duodecim oratorum Græcorum. *in publicum edidit. Inter illos etiam colle*
publicauit duo volumina egregia, alte
quod orationes Græcas continet duodecim o
rum, quod nuper Henricus Stephanus G
Volumen Epiſtolarum Græcarum ſeptingentarum. *recudit. Alterum quod duobus tomis exhib*
piſtolas ſeptingentas quadraginta Græ
autorum volumina, rara, paucis viſa, & t
doctrina, ſapientia & eloquentia plena. P

*m publicauit volumen Græcorum Epigram-
um, de quo alibi etiam diximus. Filius eius
nutius præter multa alia erudita ſcripta* Manutius
m edidit antiquitatum Romanarum lib. 10. Aldi filius.
*ntonius Sabellicus, cuius habentur tum mul-
lia Baſileæ duobus tomis excuſa, tum etiam
r cætera Rhapſodiæ hiſtoricæ. Enneades vn-* Vndecim
m, quæ hiſtoriam omnium ætatum & genti- hiſtoricæ
valdè copiosè & diffusè commemoratam & Enneades
ſitam continent. Sabellici.
Romæ obijt Hieronymus Aleander Cardina- Stupenda
mo Latinè, Græcè atq; Hebraicè ad ſtupo- memoria A-
vſq; doctiſſimus, cuius opera Leo Pontifex leandri.
*ra Lutherum etiam vſus eſt. Tanta namq;
ci memoria fuit, vt nihil eum cuncta volu-
auidè perlegentem vel rerum, vel verbo-
omninò ſubterfugerit, quin ſingula memori-
el à multis annis longo ſepulta ſilentio reci-
t. Interit autem Romæ fato ſuo, quod Iouius* Aleander
dit, vehementer indignatus, dum ſe prære- inuitiſſimus
anno vno ante climactericum inter anxia, moritur.
maq; ſuſpiria quereretur.
(Porrò de viris illuſtribus vrbis
mæ exſtat liber Andreæ Schoti
tuerpiani.)
De Roma Mantuanus lib. 3. de ſuorum tem- Mantuanus
m calamitatibus iſta: de Roma.

*ctus ager ſcurris venerabilis ara cynædis,
it honoranda diuum Ganymedibus ædes.*

Ac ite-

Ac iterùm alibi:

Ecce ruit charitas, friget ſpes pallida, langu
Aegra fides fragili vix ſuſtentata bacillo
Ex procerum tectis fugit & gurguſtia quæ

Et centuria 2. Balæi ſcriptorum illu
um Britanniæ leguntur iſti quoq; verſus è
ëta quodam monaſtico, ſed tamen vetere
ſcripti:

De Roma verſus veteres.

Quid non ſperemus, ſi nummos poßideamus,
Omnia nummus habet, quod vult facit, add
aufert.
Res nimis iniuſta nummus, fit præſul & Abb

Mantuanus lib. 1. Syluarum de Rom
temporis iterum:

Mantuanus de Roma iterum.

Fas & iura negas homines, & numina fallis
Nec Iouis imperium, nec Phlegetonta ti
Singula taxantem conuitia deſeret ætas,
Tantum ac tale tuum eſt improbitatis o
Viuere qui ſanctè cupitis diſcedite Roma,
Omnia cùm liceant, non licet eſſe bonum

Ac rurſum lib. 2. Faſtorum:

I pudor in villas ſi non patiuntur eaſdem,
Et villæ vomicas, vrbs eſt iam tota lupanar.

Obſeſſi ſumma fame preſſi.

Caſilinum, *vbi quod Strabo ſcriptum*
liquit, lib. 5. obſeßi tam diu Hannibalis obſi
nem tulerunt, donec inualeſcente fame mo
frumenti drachmis ducentis venderetur, & v
ditor quidem mortem oppeteret, emptor au
incolumis euaderet.

Laurentium, Alba longa, Tibur, A-
um patria Thomæ Aquinatis, Scholaſti- Thomæ de
n Doctorum celeberrimi, qui & Thomiſta- Aquino li-
familiam condidit, & in omni Philoſophia bri.
heologia innumeros libros ſcripſit, qui annis
rioribus Romæ tomis ſeptendecim in folio fe-
ur excuſi eſſe.

Papia olim Ticinum, vbi Θηροτρόφιον Therotro-
ortus, quem erexit Ioannes Geleatus, pri- phæum Ti-
Dux Mediolanenſium, circumducto muro, cinenſe.
circuitu viginti milliaria Italica comple-
r.

Antium. Blondus in Roma illuſtrata in de- Captura co-
tione Latinæ regionis, ſcribit tempore verno turnicum
ntium littoribus noctu dum ſuperato mari inaudita his
unt coturnices per menſis ferè ſpacium, quo terris.
t illa aucupium, aliquibus diebus centies
coturnicum capi ab aucupibus.

Romandiola, Æmylia, Flaminia, Romandio-
uria, Gallia togata ſeu tonſa etiam la.
, ab Exarchis aliquandiu olim admini-
a.

Vrbs Rauenna, ſedes Exarchorum, pa- Rauenna.
Thomæ, qui ſe Rauennatem cognominat, cu- De vita ho-
xſtat liber admirabilis de vita hominis vltra minis vltra
s 120. producenda, vbi exempla longæuita- annos 120.
ominum plurima leguntur. producen-
da.

Bononia, vbi Latinæ linguæ atq; elo- Carolus Si-
tiæ Profeſſor fuit Carolus Sigonius Muti- gonius.

T nenſis,

nenſis, doctrina vir ſingularis atq; mirabil *præter plurima alia in faſtos & triumpho* *manorum, id eſt, in vniuerſam hiſtoriam R* *nam ſcripſit valdè eruditos commentario* *Repub. lib. 4. & plurima alia.*

Biblia manu Eſdræ ſcripta.

Leander in ſua Roma ſcribit Bono *templo Diui Dominici aſſeruari Biblia i* *corio ipſa manu Eſdræ ſcripta.*

Ioannes Manardus Ferrarienſis.

Ferraria. *Ferrarienſis fuit Io* *Manardus inſignis & celebris Medicus, q* *bros 20. Epiſtolarum Medicinalium co* *pſit.*

Lilij Gyraldi ſcripta.

Lilius etiam Gyraldus, vir omnis er *antiquitatis ac literatæ doctrinæ callentiſ* *qui pleraſq; manuſcriptas Bibliothecas G* *in Italia excuſſit, è quorum lectione co* *pſit libros illos ſuos eruditos, & varios de* *gentium, opus admirandum, hiſtoriam* *rum & recentium Poëtarum, & cætera* *rima erudita, & exquiſita ſingula, quæ* *ſuperiori coniuncta Baſileæ ex Perna Off* *prodierunt.*

Alexandri Sardi eruditiſſimi libri.

Alexander item Sardus, qui de ritib *moribus gentium libros tres, de inuentorib* *rum libros duos, & de nummis librum* *conſcripſit, autor valdè quoq; eruditus, &* *cum Lilio lectionis valdè multæ.*

Georgius Valla Placentinus.

Placentia. *Placentini fuerunt Geo* *Valla, vir vndicunq; doctiſſimus, cuius ex*

in

nni Philoſophia libri doctiſsimi. Baßianus Landus, qui Latrologias lib. 2. ſiue Dialogos de humana hiſtoria, & item duos libros, ſingularum hominis partium cognitione conſit. Baßianus Landus.

Florentia. *Eius vrbis ciues fuerunt Ac-ſius, Iureconſultus celebris.* Accurſius Florentinus.

Antonius, cuius Chronicorum partes ſiue i tres, & ſumma quatuor partes etiamnum Bibliothecis Monaſteriorum reperiuntur vo-ina grandia & laborioſa. Ioannes Boccaci-qui de Genealogia Deorum libros 15. & de is mulieribus 81. numero ſcripſit. Antonini Chronicorum tomi tres. Boccarij libri de genealogia Deorum.

Marſilius præterea Ficinus, qui totum Pla-em Latinum fecit, & poſt hunc Plotinum tonicorum omnium doctiſsimum in Latinum monem conuertit, cuius diuina Philoſophia os Philoſophicos 54. nuper Græcolatinos in plo volumine Baſilea excuſos dono nobis è atinatis miſit omni doctrina ac virtute nobi-imus Franciſcus à Dombsdorff, noſtri ſem-ſtudioſiſsimus. Florentinus etiam fuit Fran-cus Guicciardinus eruditiſsimus ac facundiſ-mus Scriptor, qui tùm alia ſcripſit, tùm et-n ſui temporis hiſtoriam elucubrauit libris ginta. Marſilius Ficinus Platonis doctiſsimus interpres. Plotinus Græcolatinus donatus Neandro à Franciſco à Dombsdorff. Hiſtoria noſtri temporis Guicciardini.

Campania. *Straboni* πεδίον εὐδαιμο-ϛατον ἁπάντων, *Diues & nunquam (Si-) tellus mentita Colono. Plinio, Gaudentis* Campaniæ laus.

natura opus. Floro, Liberi, Cererisq́; cert bisq́; floribus vernans. Dionyſius Halycarn tribus anni cuiusq; temporibus, vere, æſtat tumno, fructus in ea colligi ſe oculis vidiſſ ſtatur.

Capua.

Vrbs Capua, *caput vrbium quon inter tres maximam Romam, Carthagin connumerata.*

Regnum Neapolitanum regnum in Italia ampliſſimum.

Neapolis vrbs magnificentiſſima.

Neapolis, *metropolis regni Neapol continentis nouem opulenta regna, amœn mas regiones Campaniam, Apuliam, Cala am, ducatus & comitatus multos median rè Italiam complexa, Philippo Hiſpaniarum gi parens, domus illuſtrium familiarum, a vt pauciſſimæ vrbes cum illa comparari m antur, propter incolarum ſplendorem & n litatem Principum videlicet, Ducum, M chionum, Comitum, Equitum, Baronum, bilium, & Doctorum, omniumq́; diſciplin rum Gymnaſium illuſtre. Mira ibi aëris mentia, ſitusq́; amœnitate, templorum mag ficentia, eximijs Regum, Reginarum, ſumm rumq́; hominum ſepulchris, nauibus ex omni orbis partibus portus perpetuò plenus. Aquil præterea ſpirante Hieronymus Turlerus lib. de peregrinatione cap. vltimo, in agrum Neap litanum, ex Africa tantam copiam coturnicu propelli ſcribit, vt & glomeratim in ædes ma vicinas cadant, & ſine vlla difficultate manib*

Coturnicum copia ingens.

prehe

ndi queant, & defatigatas tunc volando, ι vi in triremes incidere, quod etiam Pli- innotauit, vt etiam aliquando periculum ıfferant.

Neapolitani fuerunt Alexander ab Ale- dro, cuius genialium dierum lib. 6. exſtant ι & erudita doctrina referti; Ioannes item ıſta Porta, cuius libri 4. magiæ naturalis, de rerum naturalium miraculis in ſtudio- m manibus reperiuntur. Neapolin Nathan træus in itinere Neapolitano his verſibus ce- auit:

Alexandri ab Alexandro Neapolitani lib. 6. genialium dierum.

Neapolis laudata à Chytræo.

thenope nutrix magnarum clara virorum,
es agris, iucunda loco, portu, aggere, cælo,
tibus atq; hortis longè pulcherrima, laudis
s recitare tuæ ſatis hîc encomia poßit?

Formiæ, Puteoli, Baiæ, *de quibus Ho- ius:*

Baiæ Campaniæ.

lus in orbe locus Baijs prælucet amœnis.

Straboni lib. 5. Baiæ ἔχουσι καὶ τὰ θερ- ὕδατα, καὶ τὰ πρὸς τρυφὴν, καὶ πρὸς ϑάπειαν νόσων ἐπιτήδεια.

Thermæ Baianæ.

Montes. Veſuuius, *vino celebris pro- Neapolin, Aethnei ignis imitator Lucio ro. Eius fumis, dum cauſſas incendij explo- curus, propiùs accederet, ſuffocatus ſcribitur nius, hiſtoriæ mundi conditor, de bis mille iptoribus Græcis & Latinis ſingulis veteri- bus,*

Montes Campaniæ Veſuuius.

Plinij triſtis obitus.

bus,neq; protritis,neq; vulgaribus conſcri
in libros 37. diuiſa.

Lucania, *quòd in lucis ſiue ſyluis ſit.*

Venuſia Horatij patria. Vrbs Venuſia, *Horatij patria.*

Ducatus Spoletanus. Vmbria, *ab imbre, vel vmbra pr* *montium altitudinem, hodie ducatus Spole* *trecentis oppidis potens, inter quæ ſunt Aſ* *D. Franciſci patria, Tiphernum, Nequinum* *letum, Vrbinum.*

Auguſtini Steuchi opera varia & erudita. Eugubium. *Inde Auguſtinus S* *chus fuit, qui inter cætera plurima etiam* *pſit libros decem de perenni Philoſophia,* *varium, eruditum, & ferè de Biblioth* *manuſcriptis Italicis autorum, qui nec* *prodierant, decerptum, collectum & de* *ptum.*

Iouiani Pontani libri varij. Cerete *Vmbriæ oppido natus fuit Io* *nes Iouianus Pontanus, vir clariſsimus, Alph* *Iunioris Neapolitani Regis Præceptor, cuius* *ra erudita & varia tribus tomis etiamnum* *cuſa reperiuntur.*

Cornu copia Perotti. Sentinum, *patria Nicolai Perotti,* *ius exſtat Cornu copia, commentarij erudit* *luculenti in Martialis Poëtæ libros & car* *na. Pleræq; verò explicationes vocum & re* *inde in Calepinum tranſlatæ & deſcriptæ ſu*

Ambroſius Calepinus. *cuius primus autor fuit Ambroſius Calepi* *Bergomenſis Italus, ordinis Diui Auguſtini* *nachus.*

Vm

Vmber etiam Plautus Comicus fuit, cuius centum triginta legebantur Comœdiæ, de tot temporum iniquitate deperditis ſolæ ſuperſunt.

Galabria, *Siciliæ proxima, regio diues frugifera.*

Vrbs Tarentum, *patria Archytæ, olim ...tis ornamentis illuſtre Gymnaſio pulcherri... foro ampliſſimo, in quo & Iouis Coloſſus poſt ...dium illum fama & precio nobilis. Iuuena... ...ominat coronatum, petulans, madidumq; ...entum.* Tarentum. Coloſſus Tarentinus.

Metapontum. Croto, *patria Milonis ...toniatæ palæſtriæ.* Milo Crotoniata pugil.

Thurium. *Straboni ὁ Θούριν@, vinum ...urinum, τῶν ἐν ὀνόματι οἴνων ἕτερ. Plinius ...12. cap. 40. ſcribit Herodotum Thurijs in ...lia hiſtoriam ſuam condidiſſe illuc tranſla... ...in Colonia.* Herodotus cur Thurius.

Hydrus *ſiue* Hydruntum. *Vbi tem... ...m D. Nicolai, in quo Beſſarion natione Græ... & Cardinalis reperit Poëmata Græca Co... ...hi & Tryphiodori, de raptu Helenæ & Tro... excidio: Libros item quatuordecim Para... ...omenon Homeri Cointi Smyrnæi à nemine ...teà viſa. Ea Poëmata nos olim Latina feci... ...u & expoſitiones addidimus, & adhuc Græ... ...atina in opere noſtro Scholaſtico ſuo loco re... ...riuntur.* Cointus Smyrnæus. Coluthus, Tryphiodorus Græci ſcriptores quomodo reperti?

Apulia *olim Iapygia, Samnium hod* *Aprutium. Et continet Peucetiam, Dau* *& Salantinorum regionem, Adriatico mari* *termina.*

Sulmo Ouidij patria.

Vrbs Adria, Sulmo, *Ouidij nata* *lum,* Cannæ, Amiternum, Arpinum pontus.

Regis Apuli potentia.

Münſterus ſcribit libro 2. Coſmogra *ſua Regnerum Apuliæ Regem tanta fuiſſe* *tentia terra mariq́;, tantumq́; terrarum p* *diſſe, vt gladio ſuo, quo cingebatur, inſcribi* *ſerit: —— Apulus & Calaber, Siculus mihi* *uit & Apher.*

Montes Apuliæ.

Montes, Garganus, Appennin *per mediam Italiam tendens, vt ſpina per* *ſum hominis.*

Picena, *olim Sabinia, hodiè Marchia* *conitana, in ea ſunt ducatus octo.*

Vrbs Piſaurum, Aſculum, Anco *De illa Fabricius in itinere Romano, & illis* *ibi ſpectatu digna ſunt:*

Coſta ſtupenda piſcis marini.

Viſa etiam piſcis cuiuſdam coſta marini,
Qui viuus turres æquârat, & alta domorum
Tecta fide maius.

Longobardia.

Longobardia, *à Longobardis ge* *Scythica olim nuncupata & poſſeſſa vſq;* *Carolum Magnum, qui & Exarchatum &* *gnum Longobardicum ſuſtulit. Inſubria pr*

di

& Ciſalpina Gallia, Picenum etiam. Et inet ducatum Mediolanenſem, & princi- m Inſubriæ, qui nunc Pedæmontanus di-

Vrbs Mediolanum *inter maximas to- Europæ vrbes adnumerata, nobilis tùm cœli erie, tùm ſoli fertilitate, & affluenti re- copia, clara Ambroſio Epiſcopo, cuius opera logica varia & ferè deſcripta ac conuerſa eterum Græcorum Theologorum libris & nentarijs, quod planum fit & perſpicuum erenti ex emendatione & recognitione E- i in tomos quatuor diſtincta, Baſileæ excu- nt.* Mediolanum inter maximas Europæ vrbes adnumeratur. D. Ambroſij ſcripta.

Mantua *Virgilij Patria. Patria item Ba- æ Mantuani Monachi Carmelitæ, cuius Po- ta annis ſuperioribus tribus tomis Franco- ſæ ad Mœnum excuſa prodierunt. Inter cæ- s eius verſus ſapienter ſcriptos etiam illi ſæpè pari & recitari ſolent:* Virgilius. Baptiſta Mantuanus alter Virgilius creditur. Verſus Mantuani notatu digni.

bitioſus honos, & opes, & fœda voluptas.
Hæc tria pro trino numine mundus habet.

Cremona, *eius fuit Baptiſta Platina, qui ontificium Romanorum vitas, & de honeſta ptate lib. 10. ſcripſit. Realdus item Colum- Anatomicorum poſt Veſalium Princeps. Et ant eius de re Anatomica libri 15. vbi mul- ſtenditur, quid ipſe veterum & ante ſe re- iorum iuuenis hic addiderit.* Baptiſta Platina.

T 5 Bri-

Gabriel Fallopius.

Brixia. Mutina, *clara Gabriele F[...]pio, cuius tùm de rebus metallicis commen[...] tùm etiam de re Anatomica obſeruation[...] ſtant in publico.*

Tridentum.

Iapygia *ſiue* Meſſapia, *hodiè Sale[...] regia, Salentinus item & Apuliæ ducatus.*

Vrbs Brunduſium *tametſi alij [...] collocent.*

Forum Iulij, Friaul.

Vinum, quod Reinfall dicitur.

Vrbs Aquileia, Tergeſtum, *v[...] Trieſt, Vinum, quod ibi prouenit,* Reinfal[...] *citur.*

Iſtria, *contermina Illyrico.*

Vrbs Pola *nunc pietas Iulia.*

Liguria. *Hodiè Genuenſis ducatus.*

Mons Ferratus *pars Liguriæ.*

Genua vrbs.

Vrbs Genua *olim in mari potentiſſi[...] ſicut & Piſa Græcorum Colonia.*

Pſalterium Polyglottum Auguſtini Iuſtiniani.

Illic ortus fuit Auguſtinus Iuſtinianus F[...]dicatorij ordinis Monachus, Epiſcopus Nebi[...]ſis, qui Pſalterium octaplum anno Chriſti 15[...] in magno folio excuſum Genuæ edidit, vt in[...] præcipuas linguas ibi eſſent Hebræa, Chald[...] Arabica, & Græca. Non multò poſt, ſcribit [...]uius, cum è Genua in Corſicam Inſulam inc[...] adhuc tempeſtate traijcere vellet, in curſu flu[...]bus obrutus, aut à Pœnis prædonibus intercep[...] creditur, cum nullum vſq; naufragij aut pira[...]

ſ prædæ veſtigium apparuit. Fuerat autem Biblia Polyglotta Iuſtiniani.
otidem linguis daturus aliquando tota Bi-
,niſi tàm calamitoſa morte ante tempus fu-
præreptus. Iacobus item de Voragine Genu-
s fuit, & ſcripſit opus de vita, & geſtis mul-
um ſanctorum, quod vocant, legendam aure- Aurea legenda.
vulgò verò dicitur legenda ſeu hiſtoria Lon-
ardica.

(Ligurum clarorum elogia ſcri-
t Vbertus Folieta. De Genua verò
lta eruditè dicuntur in libris 23.
ri Bizari eloquentiſsimi ſcriptoris
nalium Reipub. Genuenſis, libris
n duobus de bellis eorundem cum
anis totidem cum Venetis, libro i-
a vno de bellis cum Friderico Se-
ndo, illo item, qui de bello Sarace-
ſeu Mauritanio conſcriptus eſt.
opem tuliſſe Hiſpanis contra Mau-
ſcribuntur. Et tandem in libro, qui
o expeditiones Chriſtianorum in
iam deſcribit, vbi ipſi quoque Chri-
nis in Syria operam ſuam nauâ-
nt.)

Hetruria *ſiue* Thuſcia, *hodiè ducatus*
entinus.

Vrbs Sena *natale ſolum Aneæ Syluij,* Aeneæ Syluij varia ſcripta.
nde Pij Papæ cognominati, cuius ſcripta
ia, Hiſtorica, Geographica, orationes &

epiſto-

Sena lauda-ta Fabricio. *epiſtolæ, & cætera eius in vno volumine coni*
cta habentur. Auguſtinus etiam Dathus Sen
ſis fuit, cuius exſtant orationes multæ, & Epi
læ & ſtromata vno volumine coniuncta. Fa
cius in itinere Patauino Senas nuncupat delic
Italûm, & deinde ſubdiat iſta:

Hîc vt corda virûm non ſunt inimica Camœn
Externosq́ omnes digno amplexantur amore
Sic quoq; non duris tribuit natura puellis
Ambroſiasq́ genas, & eburnea colla, comasq́
Vel quales habuit Daphne vel candida Iole,
Quamq́ Deûm tauri decepit imagine Rector.

Baldus, Bartholus Iureconſulti celebres. Peruſia, *nota à Baldo Iureconſulto ce*
bri, qui Bartholi auditor fuit & diſcipulus.

Florentia. Florentia, *Chalcondylæ Græco ſcript*
omnes Italiæ vrbes pulcritudine exſuperans.
bricio, —— Hetruſcis caput in populis pulce
ma rerum. Aliquis contrà in Hodoporico q
dam de Florentia fecit iſta:
Bella quidem es meritò, Florentia bella vocar
Italiæ exigerem ſi vitæ tempus in oris,
Hetruſci peterem ſolum conſidere in aruis.

Angelus Politianus. *Angeli Politiani viri magni, docti, ac ce*
bris patria; cuius exſtant lucubrationes varia

Luca laudata. Luca. *De Luca Fabricius in itin*
Patauino ſic: ——— Perluſtrauimus vrb
Templis magnificam populo domibusq́ frequ
Exiguamq́ loci ſpacio, ſed diuite cenſu. (te

Hetr

Hetruſci etiam fuêre Franciſcus Petrarcha, ſua ætate doctiſſimus, cuius ſuperſunt monu- ta varia erudita. Epicedion eius refertur ta- —— Suſcipe virgo parens animam, ſate vir- parce. Petrus item Crinitus, qui de honeſta plina peramœna ac copioſa varietate lib. delectabiles, & quædam alia mortuus poſte- eliquit. Franciſci Petrarchæ Epicedion. Petri Criniti libri.

Marca Teruiſina, *ſeu* Venetia, *Vene- m ditio.*

Vrbs Venetiæ, *Vrbs exſtructa in mari atico, complexa in circuitu octo milliaria ca, potentiſſima, & multis nominibus per n terrarum orbem famigeratiſſima. Per ircuitum eſſe ſcribuntur Inſulæ 25. habi- ferè à religioſis, parochias præterea habere Monaſteria 41. Monachorum 17. Virgi- Monialium 24. Pontes publicos præter tos 400. Rebus omnibus tùm ad neceſſi- , tùm ad delicias & voluptates idoneis om- mpore affluit. Toto anno tùm marini, tùm atiles piſces, vt Leander in Italia ſua teſta- adeò fora complent, vt obſtupeſcere cogat antes.* Venetiæ vrbs potentiſſima. Inſulæ, templa & monaſteria innumera Venetiarum. Copia immenſa piſcium.

E ſolo vectigali Magiſtratus capit quotan- cies centena ducatorum millia. De illa Ge- s Fabricius in itinere ſuo Romano: Vectigal Venetorum. Verſus Fabricij de Venetijs.

Venetum fœcunda viris veneranda ſenatu,
ortis illi eſt Nereus, pro mœnibus æquor.

Vnum

Vnum collectum mundum miramur in vrbe
Quicquid habet tellus, æquora quicquid
bent.

Natalis de comitibus lucubrationes eruditiſſimæ.
Noſtri temporis hiſtoria.
Mythologiæ eruditæ.

Veneti ſunt, Natalis de Comitibus er
tiſſimus ſcriptor, qui primus Athenæi libros
Dipnoſophiſton, Bibliothecam illam admi
dam omnis doctrinæ ſapientiæ, ac elegantiæ
teris & eruditæ, Latinos nobis fecit, libros
hiſtoriæ, ſui temporis ſtylo erudito, accur
& graui compoſuit. Mythologiæ etiam li
10. opus laborioſum & eruditum, & multo
annorum labore, de teſtimonijs veteris eru
antiquitatis conſcriptum, annisq; ſuperior
publici vſus fecit. Demonſtrat autem in illi
bris omnia propè naturalis ac moralis Phil
phiæ dogmata ſub antiquarum fabulis cont
fuiſſe.

(Similes etiam ſunt, ſed ſucc
ctiores ei Mythologiæ Georgij Pic
ris, Medici Apotheſeos, ſiue ext
rum gentium, quàm Romanorum
orum lib. 3. nomina, imagines, &
rundem imaginum complectente
legorias.)

Varia hiſtoria Leonici.

Nicolaus Leonicus, Thomæus Epirota
Venetijs genitus, cuius etiamnum exſtant
logi decem Academicorum more confecti, d
ria prætereà hiſtoria libri 3. in multa capit
uiſi iucundiſſimi lectu, & ad vtriusq; li
hiſ

riarum multiplicem cognitionem apprimè
ducibiles.

Venetijs etiam aliquandiu vixit Elias Le- Elias Leuita
Iudæus doctiſſimus, & in lingua Hebræa Iudæus do-
ndiſſimus, cuius exſtant in lingua Hebræa ctiſſimus.
Chaldæa multa vtilia ſcripta, à Münſtero
agio in linguam Latinam conuerſa & ex-
a. Eius viri ſtudio & laboribus multum de- Eliæ debent
omnes ſanctæ linguæ Candidati, quod in multum ſtu-
lingua præſertim ad Grammaticam perti- dioſi ſanctæ
ia ipſe primus non ita nota ſuperiori tem- linguæ.
, à ſe multa lectione eruta communicârit &
ſtrârit.

Venetus etiam fuit Bembus Cardinalis, vir Bembus
ntiſſimus, doctiſſimus, ac eloquentiſſimus, Cardinalis
l docent tùm epiſtolæ eius, tùm cætera ſcripta doctiſſimus.
lita, adeò vt non ſine cauſſa Sabino non ſit
o maius in orbe decus.

Daniel Bambergus typographus celebris, Daniel Bam
ſolus ferè hactenus Venetijs volumina ali- bergus mul-
ampla & grandia Hebraicè inæſtimandis ta Hebræa
ptibus excudit. 1. Hebræochaldæa Biblia ſcripta ex-
commentarijs Rabinorum variorum in om- cudit.
veteris Teſtamenti libros in regali papyro Biblia He-
uſa, vbi tamen altera editio priori emenda- bræochal-
, auctior atq; melior, quæ ducatis decem dæa cum
duntur. 2. Thalmud opus immenſum & ſtu- Rabinorum
dum, in aliquot volumina diſtinctum, Ius commenta-
onicum, Alcoran & Biblia Apellarum tra- rijs.
Thalmud.

ditio-

Thalmud quid contineat?

Thalmud quanti vendatur.

Rabinorum volumina.

Rabi Alphes volumina.

ditiones & commenta hominum, ſiue vt C ſtus nuncupat, Phariſæorum fermentum, grande, contextum de libris & ſcriptis vete Iudæorum, qui tùm ante, tùm poſt Chriſti tem vixerunt, retextum & auctum aliquoti Inſunt tamen etiam multa Philoſophica, Pl ca, Ethica, Politica & Medica, de Chriſto et multa, non incommodè, ſed rectè & verè d De quo etiam Galatinus in Epitome ſua T mudica meminit, & id multis exemplis illu bus planum fecit. Emitur totum opus du viginti duobus. 3. Rabi Moſe volumina, qua poſitiones tùm ſuas, tùm etiam aliorum Rab rum in Thalmud continent, quæ ducatis de emuntur. Rabi etiam Alphes Compend Thalmudicum, quod ducatis octodecim com ratur. Ac quædam volumina Hebræa alia i excudit.

Onuphrij Panuinij varia hiſtorica ſcripta.

Verona, *Auſonio Poëtæ Italiæ flor ocellus, produxit illa antiquarium ac hiſt cum doctiſſimum Onuphrium Panuinium, rum totius veteris hiſtoriæ & antiquitatis dita callentiſſimum, quomodo de illo teſta plurima ipſius erudita monumenta, quæ exſt in publico.*

Liuij Patauini decades hiſtoriæ Romanæ.

Patauium, *Vrbs clara Liuio eloquent mo & ſapientiſſimo ſcriptore, qui hiſtoriam puli Romani decadibus quatuordecim conſ*

Vrbs ipſa, quod Nathan Chytræus ſcripſit in re Veneto:

—— Doctiloquis ſedes aptiſſima Muſis, na loco, ſpacioſa foro, placidiſſima cœli perie, muroq́; triplex latiſſima foſſis, agnis celebrata viris. Laus Patauiæ.

Patauinus etiam fuit Bonauentura Mona- primò, ac deinde Cardinalis, quo nemo in iſtrum ſententiarum, cùm tamen ferè innu- in illum ſint commentati, ſcripſit copioſius, eius commentationes in quatuor magnos s ſint diſtinctæ. Bonauenturæ Monachi libri.

Patauij etiam Cœlius Rhodiginus olim do- , cuius libri 30. adhuc exſtant antiquarum onum opus grande, eruditum & varium, & ologia ornatiſſimæ, ac ingentes vigiliarum , quæ Bibliothecæ inſtar locupletiſſimæ ſtudi- Philologiæ eſſe poſſunt. Cœli: Rhodigini antiquarum lectionum libri 30.

Lazarus item Bonamicus Profeſſor elo- tiæ ac Græcæ linguæ celeberrimus, cuius & iones quaſdam, & Poëmata ſingula erudi- idimus & legimus. De illo fertur, quòd cùm uando Satanam in obſeſſa muliercula roga- quem ille verſum Virgilij iudicaret eſſe opti- n, reſpondiſſe: Lazarus Bonamicus Profeſſor Patauinus celeberrimus. Verſus Virgilij optimus.

ite iuſticiam moniti & non temnere diuos.

(De Venetiarum vrbis autem Re-). exſtant multorum doctiſsimo-

rum & eloquentium virorum Co-
mentarij, Bembi, Sabellici, Blon
Bernhardi, Iuſtiniani Venetæ Hi
riæ libri 15. Bembi verò libri
Et aliorum, cùm in optima illa R
publicæ forma deſcribenda, m
excellentes viri libenter fuerint oc
pati.)

Epitheta vrbium Italiæ præcipuarum.

Sabellicus Italici nominis principibus bibus Epitheta ex vulgi prædicatione tri iſta: Dites Venetiæ, Mediolanum ingens, perba Genua, pulchra Florentia, Bononia rax, Rauenna vetus, Roma ſancta, Nea nobilis.

Montes Italiæ Alpes.

Montes *Italici ſunt* Alpes, *dicta nitueo vertex niteat candore perfuſus: Ital à Gallia, Germaniaq́; diſterminantes, trac longiſsimo totam Europam permeantes, pa ipſæ montium Europaeorum, quemadmodum las Afrorum, & Taurus Aſiaticorum parens vt cæteri montes omnes in omnibus terræ pa*

Tres tantum montes orbis terræ, quorum cæteri montes rami ſunt.

bus iſtorū trium montium tantùm rami ſiue chia quædam ſint, ſortiti alibi alia nomina, q Strabo etiam admonuit Graiæ ab Herculis t ſitu, vel à gentibus, quæ accolunt, Rhetiæ, Vi licæ, Venetæ, Carnicæ, Pannonicæ, vel vn cunq; tandem à ſitu etiam & vicino mari m timæ. Et exſtant de Alpibus quoq; eruditi Co mentarij, vbi quoq; longitudo earum, ſecund

Varia nomina Alpium vnde?

mil

aria indicata eſt. De Alpibus, quæ æquant Alpes quales?
la ſumma iugis, Sabinus in itinerario ſuo
co iſta:

nibus in præceps tantum vallesq; ſub imas
Ardua ſuſpectus quantus ad aſtra patet:
ndo cacuminibus nixq; indurata recumbit,
ſemper in his acri frigore ſæuit hyems.

Oriuntur autem in Liguria Italiæ, inde in entrionem ad montes Danubij & Rheni ex- unt, vbi Germaniam attigerunt, conuerſo tu in orientem ad Byzantium & pontum inum abeunt.

Amnes. Tybris. *Dionyſio Afro in deſcri- ne orbis:* Amnes Italiæ; Tybris.

ρις ἐϋῤῥείτης ποταμῶν βασιλεύτατος
ἄλλων.
ρις ὅς ἰμέρτην ἀποτέμνεται ἄνδιχα ῥώ-
μην.

Qui 42. fluminibus auctus Latium ab He- ria dirimit, ac tandem decimo quinto ab vr- api de duobus oſtijs in mare voluitur.

Et Padus, *de quo Mela lib. 2. Et Solinus* Padus.
mundi memorabilibus cap. 8. Italia, inquit, lo clara, quem mons Veſuuius ſuperantiſſi- s inter iuga Alpium gremio ſuo fundit nul- mnium inferior claritate, intumeſcit ex canis tabefactis niuibus & liquentibus

Bruma Pruinis, auctuſq; aquarum acceſ
triginta flumina in Adriaticum defert mare

Lacus Verbanus *& Benacus, orbis*
rarum deliciæ.

Italia vetus & hodierna.

Gubernabatur autem Italia olim ab
Imperatore & Principe. Nunc verò diſtr
in regna, ducatus, comitatus,& politias ad
niſtratur Monarchia, Ariſtocratia, & De
cratia.

(Ac deſcripſit eam diſtinctam
regiones ſeptendecim copiosè Bl
dus in opere, quod Italia Illuſtrata
ſcribitur. Ac hoc multò copioſ
Leander Bononienſis, in Bernha
item Sacci patricij Papienſis, lib
decem de rerum varietate, & eleg
tia, valdè, multa & erudita neq; pr
trita, & paſsim obuia, de tota Ital
& omnibus eius partibus inſunt &
cuntur.)

Commentarius autem copiſiſſimus atq; e
ditiſſimus ſunt in cuncta, quæ de Roma & Ita
dicuntur, ſcribuntur & leguntur, Romanar
antiquitatum libri decem ex varijs autori
ſumma fide diligentiaq; collecti à Ioanne Roſ
Thuringo, quorum capita ſummaria & vniu
ſalia (ſpecialia verò multò plura recenſentu
iſta ſunt:

IoannisRoſini Thuringi Romanarum Antiquitatum lib. 10.

1. Li

1. Liber eſt de vrbe & populo Romano.

2. De Dijs & templis, ædibus, ædiculis, a-
Deorum.

3. De Sacerdotijs.

4. De annorum & dierum ratione, &
us feſtis.

5. De ludis accumbendi & diſcumbendi ra-
ne, ſeu de menſis, veſtimentis, ritibus nuptia-
, & deducendorum funerum.

6. De Comitijs.

7. De Magiſtratibus.

8. De Legibus.

9. De Iudicijs.

10. De Militia.

Ea verò capita ideò huc aſſcripſi, vt illis in-
iti atq; inuitati ſtudioſi & compararent ſibi
libenter legant opus pulcherrimum, erudi-
& varium, ſine cuius lectione infeliciter
ſe probabunt diſcentes & docentes in tra-
one & perceptione plerarumq; rerum, quæ
Scholis è Latinis autoribus tradi ſolent atq;
licari.

Conſultum autem faceret, rem etiam gra-
, vtilem atq; neceſſariam Roſinus, in Ro-
na hiſtoria, de literis atq; diſcentibus præ-

 clariſ-

*clariſſimè meritus, ſi ſimiles antiquitates G
cas aliquando conſcribere conaretur, cum
vſq; nemo fuerit, qui aliquid opera & prædic
one ſingulari dignum hic nauârit.*

*Ac poſſent ad argumentum illud illuſtr
dum & ſplendide tractandum ſuppeditare v
rem materiam, Philoſophi Græci, Plato, Ari
teles, Xenophon. Hiſtorici Græci, Herodot
Thucydides, Arrianus rerum Alexandri ſ
ptor, Polybius, Dionyſius Halycarnaſſeus, D
Cocceius, & Appianus. Philologi etiam G
ci, Plutarchus, Athenæus, Aelianus, Suid
Tzetzes, quorum ſinguli libri ferè ſingulæ
bliotheca ſunt, eaq; inſtructiſſimæ. Rheto
item, Demoſthenes, Aeſchynes, Lycurgus, I
crates, Gorgias, & cæteri, quos duodecim Rh
tores nuncupamus, & quos Aldus Venetijs ol
hinc inde congeſtos, in vno volumine complex
edidit.*

*Orationes etiam & libri eorum, qui Soph
ſtæ dicuntur, Ariſtidæ inquam, Adrianai, Dior
Pruſæi, & Chryſoſtomi ob ſingularem eloquen
tiam cognominati, & Libanij, Philoſtrati, Luc
ani, maximè Tyrij, quorum exſtant orationes
libri etiamnum non pauci, ſed in ſic ſatis magn
voluminibus, Græcè excuſi.*

*Poëtæ etiam Græci plerių, & horum Phi
loſophorum etiam quorundam Græci expoſitore
& interpretes.*

Patre

Patres etiam & Theologi Græci, Baſilius, ...ianzenus, Chryſoſtomus, Cyrillus, Theo-...u, Tatianus, & ante omnes alios Clemens ...andrinus, Iuſtinus & Syneſius, Philo item ...ſephus Iudæi, ſed in Græcis literis adeò ex-...ati & eruditi, vt ibi cum quouis veterum ...are & committi, magna cum gloria poſ-...

Conferre etiam huc multum poſſent Ci-... & multi alij Latini veteres ſcriptores in ...i doctrinarum genere, & Poëtæ Latini ...i.

Exſtant quidem hactenus poſt Xenophon-...miles libros, & Plutarchi, libelli de Repu-... Athenienſium, Poſtelli & Caroli Sigonij, ...nuis ſummorum virorum. Verùm illi diſcen-... & legentium deſiderio & voluntati non-... ſatisfaciunt, qui perfectiùs quiddam, copio-... atq; elaboratiùs requirunt, ac planè eius ge-... aliquid, quod poßit cum Romanis antiqui-...bus laborioſißimi ac præſtantißimi Roſini ...ungi.

Eum ego hortor, tùm meo nomine, tùm ...m publici boni cauſſa, vt, quia præſtat ro-... corporis, ætatis atq; animi, neq; deficiunt ... cætera etiam, quæ in tanto opere conſcri-...do requiruntur, ſtudium, inquam, bene me-...li de pietate, de literis, doctrina inſignis, ...ntiquitatis erudita cognitio, non vulgaris,

ſed eximia & rara, induſtria, & labor indefe pertinax & continens, quæ dona ſunt neq; garia, neq; facilè vbiuis reperiuntur, cùm ia nus labores pleriq;, quo poſſumus, ſtudio fu mus, & alij aliud venemur potius, quod bon bus ſeruiat, πρὸς τὰ ἄλφιτα faciat, & de p ſit lucrando, id det operam ſedulò, eoq; inc bat toto pectore, vt, quia ad Græcas antiquit conſcribendas ſexcenta habet adminicula, ſi rationes, ſtudia atq; occupationes officij id rent, ac perficere, quanta poteſt contentione netur, vt, quomodo ipſi debemus Romanas A quitates, opus eruditum & varium & lu lentum: Ita illi quoq;, & nemini alij ſim Græcas Antiquitates debeamus, opus itid eruditum & varium, & Theſaurum precio earum rerum, quas veteres Græci ab initio ſapienter domi & foris, adminiſtrando Reipublicas ſuas domi, & belligerando foris, dixerunt & fecerunt.

A SI

ALTERA PARS ORBIS TERRÆ.

ASia *duplex eſt, minor & maior: Minor etiam* Natolia, *Turco-mania & Turcica dicitur, quæ tota à* [...]*ico Imperatore nunc poßidetur.* Natolia, Turcomania.

Aliqui hac noſtra ætate Aſiam etiam in [...]*q; partes diuidunt, in Imperium Moſchi-* [...] *Ottomannicum ſeu Turcicum, Perſicum,* [...]*aricum, & Indorum regnum, quæ quinq;* [...] *patentißima & potentißima imperia per* [...]*mq; Aſiam ſunt, vbi Turcicus Imperator to-* [...] *Aſiam minorem poßidet, & in Aſia maiore* [...]*am, Arabiam, alteram Armeniam & quaſ-* [...] *alias ibi terras retinet.* Aſia hodierna diuiditur in quinq; partes.

ASIA MINOR CILICIA.

[R]Egiones *Aſiæ minoris Auſtrales ſunt:* Cilicia. Vrbs Tarſus *clara Schola &* [...]*demia à Strabone celebrata lib. 14. Diui* [...]*li patria.* Tarſenſis Academia.

V 5 Tarſen-

Ingenium excellens Hermogenis Sophiſtæ.

Tarſenſis etiam fuit Hermogenes S
ſta, qui vix dum natus annos octodecim a
Rhetoricam ſcripſit. Senex tandem p
oblitus eſt literas, quod Philoſtratus in S

Hermogenes ſenex oblitus literas.

ſtis ſcriptum reliquit, hinc iocantes dic
tum de ſene Hermogene: ἑρμογένης ἐν
σὶ μὲν γέρων, ἐν δὲ γέρουσι παῖς. E
etiamnum Hermogenis Græci Rhetoris R

Rhetorica Hermogenis Græca qualis?

rica perfectiſſima, in qua cuncta antiqua
iuſce artis monumenta collegit, & miro
ne & acuto mentis acumine tradidit, mu
de formis orationis adiecit à Cicerone, Q

Interpres Græci Hermogenis.

tiliano, & alijs Rhetoribus omiſſa. Eum in
pretati ſunt Græcis luculentis commentarij
rianus Sopater ac Marcellinus. Tarſus a
Hieroſolymis diſtat ſeptentrionem verſus mi
ribus 76.

Soloë Chryſippi patria; Anchiala
σμα Σαρδαναπάλου Straboni, vbi eodem
ferente in Sardanapali monumento ſcriptum

Sardanapali Epicedion.

gebatur: Σαρδαναπάλος ἀγχιάλην
τάρσον ἔδειμε μιᾷ ἡμέρᾳ, σὺ δ' ὦ ξεῖ
ἔσθιε, πῖνε, παῖζε, εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς. T
ſum Cydnus permeabat. Patria etiam

Athenodori admirabilis eloquentia.

Tarſus Athenodori Philoſophi valdè diſerti
πάσως, inquit Strabo, ἐσχεδίαζε παρὰ
πρὸς τὴν διδομένην ὑπόθεσιν.

Dioſcoridis Medici libri.

Anazarbus, cuius ciuis fuit Dioſcori
Medicus, qui ſcripſit de materia Medica lib

um etiam de Venenis, de præcautione eo- & curatione. Libros prætereà duos de cu- ne omnium morborum per ἐυπόρισα ſiue amenta paratu facilia in vulgus Græco- edita ſtudio Conradi Geſneri. Additæ tiam Symphoniæ Galeni & aliorum Me- um. Commentarijs autem eruditis illu- unt Dioſcoridem tùm alij clari ac eruditi i, tùm verò ante reliquos omnes Mathio- nenſis, & Amatus Luſitanus, & expe- s nunc Dioſcoridem Græcolatinum paulo clariſſimo & celeberrimo Medico Ioachi- merario edendum in publicum, cuius ali- agellas impreſſas iampridem vidimus. Et nus Poëta, cuius exſtant de piſcatione, ve- e & aucupio Græca erudita valdè & flo- oëmata. Medicina Dioſcoridis morbos curans per Euporiſta. Interpres Dioſcoridis. Ioachimus Camerarius celeberrimus Medicus.

Pamphylia. Vrbs Perga, *vbi Pergeæ templum fuit magnificum.* Dianæ templum magnificum.

Lycia. Vrbs Patara. *Mela lib. 1. Illam m facit delubrum Apollinis, quondam opi- oraculi fide Delphico ſimile. Et Chimæ- ns, de quo Solinus cap. 52. Quod in Cam- Veſuuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia Chimæra.* Oraculum Pataræi Apollinis. Chimæra mons flammiuomus.

Lycius fuit Proclus Philoſophus Platoni- uius hymni Græci aliquot & Commenta- ldè eruditi in aliquot Platonis Dialogos Hymni Græci Procli Lycij.

etiam-

Commentarij eruditi in Timæum Platonis.

etiamnum ſuperſunt. Ac inter hos Comm… riorum in Platonis Timæum libri quinq; … veteris Philoſophiæ Theſaurus.

Montes. Chimæra, igniuomu…

Halycarnaſſus patria Herodoti & Dionyſij.

Caria. Vrbs Halycarnaſſus, P… *Dionyſij, cuius exſtant* ἀρχαιολογίας *Ro… lib. 11. & Herodoti ſuauiſſimi ſcriptoris, t… cti per Coloniam tandem cum alijs in T… um Italiæ.*

IONIA.

Ionia qualis regio.

OCcidentales, *Ionia Straboni* Ἀσίο… ὡς λεγομένη, *vna de amœniſſimis, … liſſimis, & ſapientibus terris. Et propter p… ta & præcipuè libidines, tempore Cyri m… horribiliter, nunc verò horribiliùs ſub Tu… Imperio captiuata & vaſtata.*

Miletus.

Vrbs Miletus, *Ioniæ caput Solino, … tria Thaletis Aſtrologi, quondam Ioniæ t… Pomponio belli paciſq; Princeps.*

Templum ſumptuoſiſſimum Epheſiæ Dianæ.

Epheſus. *Straboni* ἰώνιον βασίλειο… *lebris templo Epheſiæ Dianæ ſumptuoſiſſi… exſtructæ à tota Aſia annis quadringentis, … opera ornamenta plurium librorum inſtar … nebant, quod Dionyſio Afro* περιώσιον ἀν… σιν θαῦμα *eſt. De eo multa apud Plinium … 16. cap. 4. & 5. & Solinum cap. 53. N… Plinius lib. 36. cap. 5. in illo templo fuiſſe …*

ra etiam Hecaten poſitam, in cuius contem- ione æditũus admonuerit parcere oculis, tan- fuiſſe marmoris radiationem. Id tamen tuoſiſsimum opus tandem incendit Hero- us quidam, quod Gellius, Valerius, Aelianus ij prodiderunt, voto adipiſcendæ famæ lati- us tamen mangnificentiſsimo exiſtenti pe- rat Xerxes, etiamſi omnia Aſiatica templa ledisſet.

Statua Hecatæ in templo Epheſino Dianæ.

Templum Dianæ incenditur ab Heroſtrato.

Xerxes incendit templa Aſiatica.

Ephesij fuerunt Heraclitus Philoſophus & nax Poëta, Artemidorus item Philoſophus, exſtant libri 5. de ſomnijs & ſomniorum pretatione, quos Cornarius aliquando La- fecit.

Libri Græci de ſomnijs.

Libro 2. de vita Antonini Cæſaris ſcri- eſt Epheſiorum legem fuiſſe, quæ iuberet χῶς μιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινῶν, ἀρετῇ χρωμένων, id eſt, recordari quo- alicuius veterum, qui honeſtè vixiſſet, iuxta Platonem, οἱ παλαιοὶ κρείττονες, καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες ἔκγονα ὦσιν.

Lex Epheſiorum memorabilis.

Abeſt autem Epheſus Hieroſolymis inter- milliarium Germanicorum 136.

Diſtantia Epheſi ab Hieroſolymis.

Colophon, vbi, quod à Poëta apud Stra- n refertur, Κάλχαντα τέλος θανά- κάλυψε.

Calchantis vatis obitus.

Smyrna Philuſtrato omnium pulcherri- quæ ſub ſole ſunt, vrbium.

Smyrna.

Smyr-

Homerus magnus vir.

Smyrnæi fuerunt Homerus, ingenij ill
leſtis vates. Qui cantu Muſas Phœbumq́ a
bat honore, ſolus ſine exemplo maximus, ta
quod in Epigrammate veteri, quod apud

Septem vrbes certant de ſtirpe Homeri.

um legitur, ſeptem vrbes certent de ſtirpe
gnis Homeri, Smyrna, Rhodus, Colophon, S
rum, Ios, Argos, Athenæ. Cointus, qui Para

Paralipomena Homeri Cointi Smyrnæi.

mena Homeri lib. 14. ſcripſit ſuauiſſimo &
ciſſimo orationis genere, adeò vt non ſine
totum ſuum carmen Muſis adſcribat li
quod ſe intonſum adhuc docuiſſent:

Μοῦσαι (*inquit*) γὰρ πᾶσαν μοὶ ἐνὶ
θήκαθ᾽ ἀοιδήν
Πρὶν μοὶ ἀμφὶ παρειᾷ κατασκιδνᾶσθα
λον
Σμύρνης ἐν δαπέδοισι περίκλυτα μῆλ
μονῃ.

Polycarpus Ioannis diſcipulus.

Epiſcopus eius fuit Polycarpus, Ioann
uangeliſtæ diſcipulus.

Maſſyliæ mater Phocæa.

Phocis. Vrbs Phocæa *Maſſyliæ in*
lia mater.

Libri 8. Poliæni Stratagematum. Bibliotheca inſtructiſſima Sambuci.

Lydia. Vrbs Sardes *regia ſedes C*
Produxit illa Polyænum Græcum ſcripto
cuius exſtant lib. 8. Stratagematum. Fu
um item, qui vitas Philoſophorum & Soph
rum aliquot conſcripſit, prolatum è Bibliot
inſtructiſſima clariſſimi ac doctiſſimi viri D
annis Sambuci, Medici ac hiſtorici Cæſarei.
des ab Hieroſolymis abſunt milliaribus 134.

Am

Amnes, Pactolus χρυσοῤῥόας *Solino.* Amnes Lydiæ.
yſter, Halys, *Lydij ac Medici imperij* ... *inus. De quo in verſu oraculi apud He*... *tum Chrœſo Lydorum Regi dicitur:* —— Oraculum redditum Crœſo.
... ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν δι... *id eſt, quomodo Cicero reddidit:* ... *ſus Halym ſuperans, magnam peruertet o*... *vim.*

Montes, Tmolus *aurifer. Inde* εὔδ... ...ος *Straboni nuncupatus.* Montes Lydiæ.

Æolia *ſiue* Æolis, Vrbs Adramyt... Aeolia.
n, *Antandros, Pithane.*

Phrygia. *Q. Curtio, pluribus villis* Phrygia qualis terra.
... vrbibus frequens, Minor Troas & Helle... *ias dicitur. Maior etiam Bebrycia. Di*... *Phrygia ab Hieroſolymis ſpacio milliari*... *oo.*

Vrbs Troia *iam cinis & tantùm fle*... Troia.
Troia ſolum, vt verè ſcripſit Aulus Sabi... τὰ δὲ θέσφατα πλῆται *ſcripſit Sy*... *. Troiam Dionyſius Afer prædicat his ver*... Troia deſcripta verſibus Dionyſij.
:

...ν ἄγλαον ἄστυ παλαιγενέων ἡρώων,
...ν, ἣν ἐπόλισσε Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων
...ν, ἣν ἀλάπαξεν ἀθλὼν ἠδὲ καὶ ἥρα.

Celene, *Patria Marſyæ tibicinis, quem* ... *ter arrogantiam excoriaſſe Apollo ſcribi*... Marſyas tibicen excoriatus.

Phryx

Aeſopus. Phryx.

Phryx fingitur fuiſſe Aeſopus. Phry
iam fuit Simplicius, Suida magnus plane
ſophus, & celebris Ariſtotelicorum ſcript
interpres, recentior quidem Ammonio, Ale
drino, Euſtratio, Philopono Syriano, Them
Alexandro etiam Aphrodiſienſi, quorum
alios Ariſtotelis libros Græcas expoſitione
pſerunt, ſed tamen nihilominùs his omnibus
ſtantior, vt qui illorum ſcripta omnia le
hinc etiam prolixior, dum illorum omnium
pta legit, dum varias eorum ſententias a
cenſet, aut refutat, & multa ex veterum
fragmenta recitat Poëmatum Parmenidis,
pedoclis, Meliſſi, & aliorum. Exſtat eni
Commentarius valdè eruditus & dignus
in Enchiridion Epicteti Stoici Philoſophi
ipſe etiam Phryx fuit. De illo multa men
apud Gellium, qui celebrat eius præcep
quod ſummam vniuerſæ Philoſophiæ cont
ἀνέχου καὶ ἀπέχου; *Suſtine & abſtine.*
ius alterum contra Philoſophos, quod ſint
loſophi μέχρι τοῦ λέγειν, ἄνευ τοῦ πράττειν,
tenus, factis procul.

Simplicius Ariſtotelicorum interpretum doctiſsimus.

Simplicius cur optimus Ariſtotelis interpres?

Commentarij eruditi in Enchiridion Epicteti.

Sapienter dicta Epicteti.

Amnes Phrygiæ.

Amnes: Meander, Xanthus,
mander, Simois, *fama quàm natura*
iora flumina, quorum crebra mentio i
meri, Cointi Smyrnæi, Virgilij & Ouidij
matis.

Montes Phrygiæ.

Montes: Sipylus, Ida.

P

Promontorium, Sigæum, Promontoria.
Myſia, *maior & minor*, Vrbs Lampſa-
n, Cyzicum.

Pergamus, *patria Galeni Medicorum* Galeni ſummi Medici libri.
Hippocratem principis, cuius libri Philo-
ici, Phyſici, ac Medici, ac hinc omnibus
ris erudita ac ſapientis doctrinæ & eloquen-
amantibus ſtudioſis legendi, tùm ab Aldo
Venetijs, & deinde Frobenijs in tomos di-
ti Græcè cum præfationibus copioſiſſimis
erarij, Gemuſæi & Fuchſij, virorum ſum-
um ac clariſſimorum, Baſileæ in magno fo-
xcuſi exſtant in publico.

n Pergamo Bibliothecam fuiſſe inſtructiſ- Bibliotheca Pergamenſis.
m, quæ ducentis librorum millib. conſtaret,
enus meminit lib. 6. Epidemiorum Hippo-
is & Plutarchus in Antonio 10.

Adriani, *patria Ariſtidæ Sophiſtæ, cuius* Orationes Græcæ Ariſtidæ Sophiſtæ.
ionum Græcarum volumen grande olim
entiæ Græcè prodijt in publicum conuer-
ſuperioribus annis in Latinum ſermonem à
iſſimo & celeberrimo viro Vdenobio Gan- Vdenobius vir doctiſſimus.
o, noſtri quoq; ſtudioſo & amante.

Amnes. Caycus Rhyndacus. Amnes Myſiæ.

Boreales, Pontus, Vrbs Trapezus Imperium Trapezuntium.
o monte obducta ſedes aliquando imperij
pezuntij, nati ex dilacerato & diſtracto
ſtantinopolitano.

Georgius Trapezuntius & Beſſarion viri doctiſſimi.

Eius ciuis fuit Georgius Trapezunt
Beſſarion item Cardinalis, natione Græcus,
metſi alijs potius Nicenus ſit, quorum ſcrip
rudita de ingenio ac doctrina eorum exc
te teſtantur:

Mithridates rex ponti quantus p

Rex Ponti fuit Mithridates Rex po
tiſſimus & aſtutiſſimus, qui viginti duas
guas calluit, qui venenum quotidiè ſine n
mento ex longa conſuetudine mane hauſi
cum Romanis longo tempore bellum atrox
ſit, donec tandem virtute Syllæ, Luculli,
Pompei conficeretur.

Bithynia.

Bithynia: *Bebrycia etiam & My*
nia nuncupata in Ponti exordio aduerſa T
ciæ, diſtans Hieroſolymis interuallo 200.
liarium.

Synodus Nycena coacta contra Arrium.

Vrbs Nicæa *clara à Synodo Nic*
quò coacti à magno Conſtantino primo C
ſtiano Imperatore conuenerunt contra Ar
Alexandrinum in AEgypto Diaconum3
Epiſcopi, quorum pleriq; conſtantia tem
perſecutionis & dono miraculorum clari f
teſte Euſebio probatiſſimo Græco ſcriptore.

Ottomannus primus Turcicus imperator.

Ottomanzicum, *Patria Ottom*
primi Imperatoris Turcici, vnde ſtirps O
mannica.

Nicomedia.

Nicomedia, *nota à Baptiſmo M*
Conſtantini.

P

Pruſa, *clara ſepultura Turcicorum ali- Imperatorum, ante captam Conſtantino- n.* Pruſa.

Ex hac vrbe proceſſit Dion, ob eloquenti- Chryſoſtomus cognominatus, cuius oratio- Græcæ octoginta olim Venetijs prodierunt, municatæ nobis è Bibliotheca instructiſſima rini noſtri. Inter cæteras autem Dionis o- ones etiam eſt oratio omnium copioſiſſima io à Græcis nunquam capto. Et Chalce- *oppoſita Byzantio.* Dionis orationes Græcæ 80. Bibliotheca Oporini. Oratio de Ilio nunquam capto. Chalcedon.

Paphlagonia. Vrbs Sinope, *patria genis Cynici, de quo multa apud Laertium Plutarchum in moralibus.*

Cappadocia, *quæ & Leucoſyria, equo- altrix Plinio, & equorum prouentui ac- odatiſſima.* Cappadocia

Vrbs Cæſarea. *nobilis à Baſilio eius vr- Epiſcopo, cuius Epiſtolæ Græcæ & libri Græ- arij adhuc plurimi reperiuntur in vno volu- e editi & coniuncti.* φῶς τῆς οἰκουμένης *di- itur veteribus, ſatis honorifico præconio.* D. Baſilij ſcripta. D. Baſilii elogium.

Cæſarienſis etiam fuit Pauſanias, cuius ſtant libri decem deſcriptionis Græciæ anti- atq; florentis. Continet autem hoc Pauſa- opus antiquæ, raræq; eruditionis Theſauros, lta recondita, multa ſcitu pulcra, quæ ma- nam toti Hiſtoriæ Græcarum rerum lucem Pauſaniæ Græcia.

Argumentum librorum Pauſaniæ. *afferunt. Non enim tantùm deſcribit Pa- nias regiones, & loca Græciæ omnia, & qu ſingulis extiterit ἀξιομνημόνευτον, v etiam familiarum ac principum in Græcia nealogias, ex antiquiſſimis ſtirpibus deduc & multarum inſignium rerum narrationes nuſquàm alibi leguntur: Dignum opus, ſtudioſorum manibus omnium teratur.*

Apollonij Tyanæi vita. Tyana, *Patria Apollonij Tyanæi P ſophi, cuius vitam Philoſtratus lib. 8. de pſit.*

Nazianzeni libri. Nazianzum, *Patria Gregorij Naz zeni, ſuo tempore κατ' ἐξοχὴν Theologi cupati. Ac quanto ſpiritu, zelo, fide, & gnitione rerum ſacrarum fuerit, abunde do & teſtantur eius monumenta erudita & uoſa, quorum non pauca ad nos peruenere quæ non modo Græcè exſtant, ſed etiam La*

Levvenclaus vir doctiſſimus ac nobiliſſimus. *facta à Levvenclaio erudito, nobili ac ce viro, qui cum illis adiecit etiam explicati Græcas & commentarios itidem à ſe con ſos.*

Gregorius Neocæſarienſis. Neocæſaria, *patria Gregorij Neoc rienſis, qui ob doctrinæ excellentiam τριστ γιςος cognominatus eſt.*

Gregorij Niſſeni libri. Niſſa, *patria Gregorij Niſſeni, qui ter fuit D. Baſilij, & præter alia non pa quæ etiamnum ſuperſunt, etiam libros ecle*

Ph

oſophia, ſiue de homine conſcripſit opus ſa-
s & eruditum. De Philoſophia lib. 8.

Dionyſio Afro Cappadoces ſunt δαήμονες
οσυνάωρ, Gute Reuter. Cappadoces equites.

Amazonibus à veteribus tribuitur Cappa-
s, quorum regina celeberrima fuit Pen-
ilea. Amazones.

In Cappadocia ſcribit Strabo lib. 12. ἱε-
ρεὺρ δεύτερος κατὰ τιμὴν μετὰ τὸν βα-
έα καὶ ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ αὐτοῦ γένους ἦσαν
ρεῖς τοῖς βασιλεῦσι. In Cappadocia ſacerdotalis dignitas par regiæ.

Amnes, Thermodon. Amnes Cappadociæ.

Mediterraneæ. Galatia, *ſiue Gallia*
atica à Galatis condita. Abeſt Galatia ab
roſolymis milliaribus 100. Gallia Aſiatica.

Vrbs Ancyra, Ladicæa.

Lycaonia. Vrbs Ionium.

Piſidia. Vrbs Cæſarea, *quæ & An-*
chia Piſidiæ.

Plinius lib. 6. tradit tres tantùm gentes
noris Aſiæ Græcas dictas fuiſſe, Doricam,
icam, Aeoloicam, cæteras verò Barbaras
ſſe. Quæ Aſiæ minoris regiones græcæ?

Vt verò regiones & terræ iſtæ tùm Aſiæ
noris, tùm etiam maioris olim fuerunt orna-
ſimæ terræ, artibus, ſapientia, doctrina &
mi elegantia, Scholis & Eccleſÿs, & ſplen-

didiſsimis, elegantiſsimis atq; pulcherrimis bus exculta: Ita nunc ſub barbarie Turcica racenica & Tartarica iacent in ruderibus ruta, euerſæ & horribiliter deformatæ, ad non vrbes magnificas, ſed cadauera atq; ru maximarum vrbium olim, & præſtantiſsi rum & admirandarum ſtupendis ædificijs, liquando vix veſtigia & vmbellas illarum ſis agnoſcere. Nam vaſtant illæ gentes & e tunt vbiq; omnia, & magnas vrbes, quas et ſui iuris fecerunt, tamen ferè diruunt, cum ipſæ ſe vrbibus, muris & munitionibus tuean ſed aperto ferè campo & Marte cum hoſte grediantur, & hac ratione etiam ſubditis re landi nullam occaſionem relinquant, ſi vrbes neant & incolent, quarum amplitudine & mitate niti poſsint. Ac quia Scythæ Noma ſunt, qui ſubinde locum mutare ſolent, neq; de cauſſa ſplendidarum vrbium ſplendida æ cia illæ tres barbariciſsimæ gentes magnifaci & admirantur, modo terras & gentes innum ras habeant, quibus potenter dominentur, in ſ gulas & vniuerſas, quia exarmatæ ſunt, ius v neciſq; omni puncto & momento ſine diſcrim obtinentes.

Montes Aſiæ.

Montes. Taurus, *qui à Pamphilia cipiens ad Indos vſq; protenſus, Aſiam ſecu dum longitudinem in duas partes diſtingui numeroſus Plinio nominibus & nouis quacu*

que

incedit Imaus, Emodius, Paropamiſus & caſus. Plurimus etiam ſe gentium nomi- hinc inde implet, Hyrcanius, Caſpius, hius appellatus. In vniuerſum verò Græcis unius. De eo multa Arrianus lib. 5. Dio- Siculus lib. 18. Plinius lib. 5. cap. 27. ius, Mela etiam lib. 1. & ſolinus cap. 51. etiam prætereà producunt ex illo omnia A- rè flumina, quomodo & pleraq; Europæ ex ius, & Africæ ex Atlante profluêre. Inde Dionyſius Afer: ἐκ τοῦ δ᾽ ἄπειρέσιοι πο- λοὶ κονα χηδὰ ῥέουσιν. *De Tauro Diodorus lus lib. 18. ſic:* Ταῦρος συνεχὲς ὄρος όλης τῆς Ἀσίας διήκει. τοῦτο δὲ παντοδα- ἀναστήμασιν λόφων διειλημμένον δι- αθ᾽ ἕκαστον ἔχει προσηγορίας. τοῦτον δὲ όπον εἰς δύο μέρη διαιρουμένης τῆς Ἀσί- μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους αὐτῆς νένευκε, τὰ ρὸς τὴν μεσημβρίαν.

Mons Taurus & eius varia nomina.

Omnia Aſiæ flumina ex Tauro.

Diodori Siculi de Tauro diuidente Aſiam in duas partes.

ASIA MAIOR.

SYRIA.

SIAE maioris regiones ſunt: Syria contingens Arabiam verſus meridiem, hratem verſus orientem, Mare autem me- rraneum verſus occidentem, terra è Scri- a ſacra notiſſima.

Aſia maioris regiones

Syriæ ſitus.

Apollinaris Laodicæi ſacra Græca Poëmata. Pſalterium Apollinaris Græco heroico redditum.

Vrbs Laodicæa, *cuius Epiſcopus A-*
linaris, qui pleroſq; libros Biblicos Græco
mine Heroico reddidit, quomodo pſalter
illo carminis genere Paraphraſticè ab illo
poſitum Pariſiis elegantiſſimis typis excu
eſt.

Iamblichus Philoſoph9.

Chalcis, *cuius Ioſephus in Herodis*
ſtoria aliquotiens meminit. Protulit illa
Iamblichum celebrem Philoſophum, Porph
diſcipulum, cuius Stobæus in Gnomologia
aliquot fragmenta citat, & cuius etiam
exſtant de myſteriis AEgyptiorum, Chaldæo

Iamblichi libri eruditi.

& Aſſyriorum liber. Libri item tres de Py
gorica ſecta, cum Simplicii Philoſophi comm
tariis.

Apamia, *Eius fuit Numenius Phil*
phus, cum dictum de Platone pleriq; Græco
Theologorum celebrant, tametſi Clemens
ſtromatis etiam Pythagoræ tribuit. τὶ γ

Plato Moſes Atticus, ex Hebræis philoſoph9.

inquit Numenius, Πλάτωρ ἢ Μώσης ἀτ
ζων, *id eſt, Plato eſt Moſes Atticus, quo no*
ne Clemens etiam aliquotiens ex Hebræis P
loſophum Platonem nuncupat, quod à Iu
multa didicerit.

Neſtorius hæreticus.

Heliopolis, Hierapolis, Germ
nitia, *patria Neſtorii hæretici.*

Luani Athei in Chriſtum & Moſen cõuicia.

Samoſata, *patria Luciani Athei, n*
& promiſcuè ridet omnem Religionem,
Chriſtum in Nigrino ſuo, ἀνεσκολοπισμ
σο

ςῶν nuncupat, id eſt, de palo ſuſpenſum
iſtam. Moſen autem, cùm alia contumelia
re non poſſet, βραδύγλωσσον nominauit.
libri & dialogi plurimi exſtant, qui Baſi- Opera græ-
octauo Græcolatini, cum annotationibus ca Luciani.
itis excuſi ſunt.

Damaſcus, *diſtans ab Hieroſolymis mil-* Damaſcus.
bus quadraginta, Antiochia, quam Oron-
ediam diuidit totius Syriæ apex Marcelli-
atale ſolum Libanij Sophiſtæ, cuius oratio- Libanij Sophiſtæ orationes Græcæ & epiſtolæ.
Græcæ plurimæ Romæ iuſto volumine excu-
bentur, inter quas etiam vna eſt, quæ Iu-
Apoſtatæ diſcipuli ſui elogium, & enco-
n continet.

(Fuit autẽ Iulianus aliquando le- Iulianus Apoſtata.
r in Schola Nicomedẽſi Bithyniæ,
iceps eruditus & literatꝰ & flagrãs
lio poſsidendi & colligendi omnia
erum ſcripta erudita. A c illo nomi-
Libanius oratione in Iulianum eũ
celebrat, βιβλία πάντα πανταχόθεν
λκυσε καὶ τὰ ταμεῖα διεσώσατο ταῦ-
μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρημάτων ἕτεροι. Atq;
in Epiſtola quadam, quæ adhuc
at, iubet Porphyrium Catholicum
genter quærere Bibliothecam Ge-
gij, quem, quis ſit ipſe, pluribus ver-
nõ ſcribit, quod ipſi fuerit μεγάλη
λιοθήκη, hoc eſt, numeroſa ac copio-

ſa Bibliotheca: Vnde veri ſimile fit
lianum quoqꝫ non vulgarem, ſed p
cioſum potiùs ac exquiſitum libr
optimorũ Theſaurum poſſediſſe, q
in Epiſtolis ſuis ſubinde ex veteri
multa teſtimonia vſurpet, ac profe
ac ipſe de ſe ſcribat, his verbis: ἄ
μὲν ἵππων, ἄλλοι δὲ ὀρνέων, ἄλλοι θη
ἐρῶσιν, ἐμοὶ δὲ βιβλίων κτήσεως ἐκ παι
ρίου δεινὸς ἐντέτηκε πόθος. Sed Eccl
am, quoad vixit, tamen perſequi n
deſtitit, ſimplicitatem doctrinæ ce
ſtis riſit hac voce, quam ſæpè con
pios vſurpauit, οὐδὲν ὑπὲρ τὸ πίστευσον
ὑμετέρας σοφίας, id eſt, omnis doctri
omnis ſapientia veſtra eſt Crede,
Chriſten können nichts / wiſſen nich
denn gleube / gleube. Vſum ſcholar
Chriſtianis interdixit, nec permit
bat Chriſtianorũ pueros in Poëtis
reliquis autorib. Ethnicis inſtitui,
μὴ ἀκονώμενοι τὴν γλῶτταν, ἑτοίμως π
τοὺς διαλεκτικοὺς τῶν ἑλλήνων ἀπαντῶ
(inquit) καὶ οὕτω οἰκείοις πτεροῖς βαλώ
θα. Ludos itaqꝫ pueriles, ψυχῶν διδ
σκαλεῖα λογικῶν, καὶ τῆς θεογνωσίας πα
δευτήρια, flumina inquam lætificant
ciuitatem, ac ſanctificantia tabern
culum altiſsimi, fontes ac officinas

um virtutum apud hos ſuſtulit &
ruxit: Et quæ pius Cæſar Magnus
ſtantinus, ac propterea multùm
atus aliquot libris ab Euſebio, ad
ſeruationem Scholarum ac Eccle-
m liberaliter contulerat, iſte πα-
της ac ἀποστάτης, ille irriſor Dei &
ſtæ Eccleſiæ, Chriſtianis eripie-
Ac acerbos ſarcaſmos addebat,
d regnum cœlorum eſſet paupe-
, ἵνα εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εὐο-
δον (inquiebat) πορευθῶσι, καὶ ἵνα
μενοι σωφρονῶσι, καὶ μὴ στερηθῶσιν
ἐλπίζουσιν οὐρανίου βασιλείας, καθὼς
ς ὑπὸ τοῦ θαυμασιωτάτου νόμου αὐτῶν
ρηται,
expeditione autẽ in Perſas vul-
ccipiens à milite in epate, caua
u accipit ſanguinem, ac surſum
it clamans: Viciſti tandem Gali-
ſeu vt alij ſcribunt: κορέσθητι ναζω-
ſatiare nunc Nazarene. Theodo-
s lib. 6. cap. 3. Zonaras tom. 3.
liano.
liani Epiſtolas græcas Aldus o-
xcudit, ac nuper Pariſijs prodijt
dem de Cæſaribus oratio. Sym-
um verò eius, item μισοπώγιον &
dã orationes manuſcriptæ ferun-
tur ex

tur exſtare in Italia. De Iuliani Im
ratoris libris contra Chriſtum,&
eis reſponderint Crinitus lib. 5.
10.)

Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopus Ignatius.

Antiochenæ verò Eccleſiæ Epiſcopus
fuit Ignatius vir magni ſpiritus, fidei, &
de quo teſtari poſſunt eius Epiſtolæ Græcæ
fidei ac parrheſiæ concionantes de pectore
Chriſto cuncta impendere parato. Ex eius

Dictum Ignatij de Chriſtianiſmo.

ſtola 7. adoleſcentibus ſæpè prædicari ſol
ctum, quo ſummam doctrinæ Chriſtianæ
plexus eſt. τὸ ὅλον, *inquit,* πίστις ἡ εἰς Θε
ἀγάπη περὶ τὸ ὁμόφυλον. γυμνὴ γν

Dictum laici pij de Chriſtianiſmo.

dicit in eandem ſententiam apud Græcum
ptorem Laicus quiſpiam pius, πίστις καὶ
ἔργα.

Iuxta Antiochiam Daphne fuit am
& ambitioſum ſuburbanum Ammiano.

Chryſoſtomi oratio in Babylā qualis?

dicuntur multa copioſè in oratione lucu
Chryſoſtomi in Babylam, quam Græcam
mus aliquando edidit, vt in Scholis iuue
proponeretur.

Theophili Antiocheni libri.

Antiochenus etiam Epiſcopus fuit
philus, cuius exſtant libri tres valdè eru
muniti multis veterum teſtimonijs. quibus
rimè pugnat contra gentes, vt ſuo illos
feriat & iugulet.

Amnes. Orontes.

S

Syriæ porrò partes ſunt Phœnicia, & ...æſtina. *De Phœnicibus Plinius: Ipſa gens ...nicum in gloria magna literarum, inuen-...s & ſyderum, naualiumq; & bellicarum ...um.* Gloria gentis Phœnicum.

Phœniciæ Vrbes ſunt Ptolemais, ...rus, *quondam Inſula, Plinio partu clara ...bus genitis, Zepti, Vtica, & carthagine, ...ani imperij æmula, terrarumq; orbis aui-... Vetus Tyrus Straboni complectitur in am-... 22. ſtadia, quæ faciunt tres partes millia-... Germanici. Abfuit verò à Hieroſolymis mi-...ibus 25. Tyrum autem olim ſitu & opibus ...lem fuiſſe Venetijs apparet ex Ezechiele, ...potentiam & ſplendorem & ampliſſimam ...ciationem Tyri prolixè deſcribit cap. 28. ... excidium minatur, quod & multò ante ...as cap. 23. fecit.* Tyrus qualis vrbs? Carthago Tyriorum Colonia. Tyri magnitudo. Tyrus olim ſimilis Venetijs.

Fuit patria Vlpiani celebris Iureconſulti ...nte hunc Porphyrij Philoſophi, qui Iambli-... Præceptor fuit, & contra Chriſtianos, quos ...rbo odio proſequebatur, ſcripſit. Libros ...ſit quàm plurimos in Philoſophia, Rheto-..., Grammatica, Ariſtotelis etiam libros a-...os commentarijs illuſtrauit. Tyrius etiam ... maximus Philoſophus Platonicus, cuius ora-...es Philoſophicæ, ſeu potius expoſitiones Phi-...phiæ Homericæ, ſeu ſermones Græci 41 pleni ...rina varia, & erudita Philoſophia exſtant in pu- Vlpianus Iureconſultus Tyrius. Porphyrius Philoſophus hoſtis Chriſtianorum. Libri Porphyrij varij. Maximi Tyrij orationes Græcæ.

Methodij mortis definitio.

in publico. Tyri Epiſcopus fuit etiam M[...] dius. Eius mortis definitionem Epiphan[...] verbis recitat : θάνατος, *mors eſt,* φα[...] κολλικὴ, κάθαρσις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώ[...] τος.

Strabo de Tyro & Sidone.

De Tyro & Sidone Strabo lib. 16. ἀ[...] πρα ἔνδοξαι, καὶ λαμπραὶ καὶ τ[...] καὶ νῦν ὁποτέραν δ' ἄν τις εἴποι μηρότ[...] φοινίκων.

Ipſa etiam Sidon non fuit maior Tyro[...] Straboni totidem neq; plura ſtadia comp[...] tur, niſi quòd duobus milliaribus longius [...] Hieroſolymis Tyro.

(Porrò etiam hoc obiter vt m[...] am ſtadium, quo ferè interualla l[...] rũ veteres ſcriptores diſtinguunt [...] ci noſtratib. Gæometris, Ein Roß[...] Theander Lutherus, Ein Feldw[...] interpretatur. Vni autem grad[...] cœlo correſpondent in terra ſt[...] 480. Vnde colligitur ſtadia 32. [...] ſtituere milliare Germanicum, q[...] Italis quatuor milliaria continet. [...] autem lapides, quibus Romani l[...] rum ſpacia & Diuus etiam Hier[...] mus diſcreuerunt, faciunt vnum [...] liare Germanicum.)

Aethiopica hiſtoria græcè ſcripta.

Phœnix fuit Heliodorus Græcus ſc[...] facundiſſimus ac dulciſſimus, cuius lib[...]

Ae[...]

hiopicæ hiſtoriæ erepti de incendio Biblio-
a Budenſis incenſa Buda à Solimanno, Ba-
excuſi ſunt,

Sidon, *Saiton hodiè, Plinio vitri arti-*
Thebarumq́, Bœoticarum partus. Pompo-
lium maritimarum maxima.

Sarepta, Berytus, Tripolis, Dio- Hierichus
lis, Hierichus, βαλσάμου παράδει- Balſami Pa-
Straboni. radiſus.

Amnes. Iordanis, *amænus & piſcu-* Iordanis.
us & exundans ſicut Nilus, & rigans Ga-
um, Ioſuæ cap. 3. Eccleſiaſtici 24. Oritur
m Iordanis in monte Libano Phœnitiæ è
bus fontibus, quorum alteri nomen eſt Ior,
ri Dan. Efficit duos lacus Samothitidem, Duo lacus
are Galileæ ſiue Tiberiadis, tandem verò Iordanis.
are mortuum influit, aquasque laudatas
it, quod Plinius ſcripſit, Peſtilentibus mix-
Fontem fluminis Panæadam vocat Plinius. Fons Iorda-
nis.

Montes: Carmelus Libanus.

In quadam parte Phœniciæ repertum fu- Montes
ribit Strabo ſerpentem mortuum, iugeri Phœniciæ.
itudine, craſsitudine tanta, vt equites ex Serpens va-
q; parte aſtantes, ſe inuitem intueri non ſta magnitu-
nt. Hiatu autem tanto, vt hominem equo dine.
entem reciperet, Exuuiarum ſquamam
ibet clypeo maiorem,

PAR-

PARTES REGION

PHOENICIÆ.

Comagena.

Meſopotamia Syria fluminum. Meſopotamia, *quæ etiam intera ſiue Syria fluminum, inter Euphraten C grim fluuium collocata. De ea Plinius l cap. 26. ſic: Meſopotamia tota Aſſyri fuit vicatim diſperſa præter Babylona & rum Tigri flumini impoſitam. Macedone in vrbes congregauêre propter vberta Hinc ſcribit Curtius lib. 6. rerum ab Ale*

Pabula vberrima & lætiſſima Meſopotamiæ. *dro Magno geſtarum, inter Tigrim & Eu tem iacentia, tàm vbere & pingui ſolo ſu à paſtu repelli pecora dicantur, ne ſacietas dat. Cauſa fertilitatis eſt humor, qui ex v amne manat toto ferè ſolo per venas aqu exundante.*

Craſſus Romanus à Parthis cæditur. Vrbs ſunt Carræ, *ad quas à P cæſus eſt Craſſus Romanus, celebris ille au gurges, Plutarcho in Craſſo & Appiano in thicis teſtibus.*

Agbarus rex Edeſſenus. Haran. Edeſſa, *in qua ſedem reg habuit tempore Chriſti Agbarus rex, qui tibus, quæ trans Euphratem habitant, imperabat, & ad Chriſtum prædicantem ſigna & miracula facientem, Epiſtolam pſit, ad quam Chriſtus reſpondit. Vtri*

E

olæ formula apud Euſebium Græcè legitur
ro tranſlata lib. 1. cap. 13. hiſtoriæ Ec-
ſticæ. Vtramq; dignam lectu propter a-
entes Græcæ linguæ ſtudioſos adijcio faci-
planas.

Agbari Epiſtola his verbis ſcripta eſt: Agbari Epiſtola ad Chriſtum.
ρχος τοπάρχης Ἐδέσης, Ἰησοῦ σωτῆρι
θῷ ἀναφανέντι ἐν τόπῳ Ἱεροσολύμων
ειν. ἤκουσταί μοι τὰ περὶ σοῦ, καὶ τῶν
αμάτων, ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βο-
ρ ὑπὸ σοῦ γινομένων. ὡς γὰρ λόγος,
λοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλοὺς περι-
ῖν, καὶ λεπροὺς καθαρίζεις, καὶ ἀκά-
α πνεύματα καὶ δαίμονας ἐκβάλλεις
οὺς ἐν μακρονοσίᾳ βασανιζομένους θε-
ύεις, καὶ νεκρούς. καὶ ταῦτα πάντα
σας περὶ σοῦ, κατὰ νοῦν ἐθέμην, τὸ ἕτερον
ύο: καὶ ὅτι σὺ εἶ ὁ θεός, καὶ καταβὰς
τοῦ οὐρανοῦ ποιεῖς ταῦτα διὰ τοῦτο τοί-
ράψας ἐδεήθην σου, ἐλθεῖν πρός με, καὶ
άθος, ὃ ἔχω, θεραπεῦσαι. καὶ γὰρ ἤκου-
τι καὶ Ἰουδαῖοι καταγογγύζουσί σου, καὶ
ονται κακῶσαί σε. πόλις δὲ μικροτά-
οι ἐστὶ, καὶ σεμνὴ, ἥτις ἐξαρκεῖ ἀμφο-
ς.

Chriſti Epiſtola ad Agbarum reſponſoria Chriſti Epiſtola reſponſoria ad Agbarum.
bet: Ἄγβαρε, μακάριος εἶ πιστεύσας
οί, μὴ ἑωρακώς με. γέγραπται γὰρ
ἐμοῦ, τοὺς ἑωρακότας με μὴ πιστεύειν

ἐν ἐμοὶ, ἵνα ἑωρακότες αὐτοὶ πιστεύ
καὶ ζήσονται. περὶ οὗ δὲ ἔγραψάς μοι
πρὸς σε δεέον ἐστὶ πάντα δι' ἃ ἀπεστάλ
ταῦτα πληρῶσαί με, καὶ μετὰ τὸ πλη
οὕτως ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλ
καὶ ἐπειδὰν ἀναληφθῶ, ἀποστέλλω σ
να τῶν μαθητῶν μου, ἵνα ἰάσηταί σου
θος, καὶ ζωήν σοι καὶ τοῖς σὺν σοι π
χηται.

Darius vltimus vincitur ab Alexandro.

Arbela, *ad eam vrbem, Alexander vltimo prælio vltimum Darium, ac ſic M chiam ad Græcos tranſtulit.*

Amnes Phœniciæ Euphrates.

Amnes: Euphrates, *qui ijsde temporibus, quo Nilus increſcit Sole vi exiſtente in parte cancri viceſima, & potamiam ſtercorat inuecta ſoli fæcund De illo Plinius lib. 5. cap. 26. ac Solin 50.*

Tigris.

Et Tigris, *ortus in planitie fonte cuo maioris Armeniæ,* ὤκιστος ἀπάντω*nyſio. De illo plura Plinius lib. 6. cap. 27*

Caua Syria.

Cœloſyria, Caua Syria, *quod inter Libanum montem & Antilibanum quam in valle.*

Palæſtina potior pars Syriæ. Palæſtina hodierna qualis?

Palæſtina, *potior & principali Syriæ, olim terra Canaan à Cananæis, ſtina etiam à Philiſtinis, gente ibi potent Cham impio oriunda. Terra etiam ſa & promiſſionis, & fluens lacte melle*

, nunc ſalſugo & terra maledicta, quod
rum itineraria dicunt, qui eam & ſupe-
& noſtra ætate perluſtrârunt. Eius lon- Longitudo
fuit milliar. 40. latitudo autem tantum & latitudo
m, ſedes & domicilium aliquandiu Ec- terræ ſan-
quæ omnibus ætatibus puſillis grex eſt & ctæ.
.

Cæſarea Palæſtinæ Epiſcopus fuit Euſebius
ctrina cœleſti, linguis hiſtoriarum anti-
m omnium, vniuerſæ Philoſophiæ & anti-
is erudita cognitione præſtantiſſimus: De Libri Euſe-
ro poſſunt teſtari tùm alij eius libri, tùm bij doctiſſi-
ante cæteros omnes libri 10. hiſtoriæ Ec- mi.
ſticæ, libri 5. de vita Magni Conſtantini Libri de
iſtiani Imperatoris, & libri 15. de præ- præparatio-
ione Euangelica, qui Theſaurus ſunt omnis ne Euange-
tonis veteris & ſapientis, deſcriptus & lica Euſebij
ctus de libris ac monumentis manuſcriptis
um Græcorum ſapientum, quorum ſcripta
lim temporum & bellorum iniquitate ſunt
a & deperdita, vt multum debeamus la-
us magnis Euſebij, qui ſtudio ac labore in- Bibliotheca
bili Bibliothecam illam ſuam eruditam ac eruditiſſima
letem de libris ac monumentis eruditis tot
um autorum confecit, quorum dictis ac
monijs libri illi præparationis quindecim &
ti ac denſi ſunt.

ius porrò regiunculæ ſunt: Idu- Regiunculæ
n. Vrbs Gaza. Palæſtinæ.

Hieroſolyma vrbs Iudææ famigeratiſſima.

Iudæa. Vrbs Hieroſolyma,
non modò Iudææ, ſed etiam totius Orien
longè clariſsima, templo etiam famige
ma, exſtructa toto ſeptennio, centum qu
ginta millium hominum continua opera.

Situs veteris Hieruſalem.

Ioſepho Hieroſolyma exſtructa in q
montibus editis complectitur in circumfe
In der Ringmawer / 43. *ſtadia, qu*
paullò plus quàm Germanicum milliare,
ſtadia milliare Germanicum efficiant.

Ioſephus Iudæus in Græcorum literis & libris verſatiſſimus.

Eius vrbis ciuis ac ſacerdos fuit Io
Iudæus, in vtraq; lingua Græca & Hebr
ctiſsimus. Græcorum ſcripta omnia ac
thecas omnes tanto ſtudio excuſsit, vt &
ipſis fuerit admirationi, & nunc in illo
& doctrina omni illic tradita certare poſ
veteribus Græcis, doctrinæ, ſapientiæ

Libri Græci Ioſephi eloquentiſſima & luculentiſſima ſcripta.

quentiæ nomine celebratiſsimis. Eius Ἀρ
λογίας *lib. 20. ſiue hiſtoriæ Eccleſiæ à co*
rebus humanis, vſq; ad initium belli Iu
ac libri 7. ἁλώσεως, *ſiue euerſionis gen*
politiæ Iudaicæ per Veſpaſianum & T
Libri item duo contra Appionem Gram
cum Alexandrinum hoſtem Iudæorum a
mum. Liber item eiuſdem de Maccab
martyrio pulcerrimis Characteribus à

Ioſephi libri Hebraici.

niis excuſi ſunt. Scribit idem Ioſephus q
Hiſtoriam populi Iudaici ac euerſionis v
gentis Hebraico ſtylo erudito & Bibliaco,

ſ

e, vbi Biblia Hebræa deſinunt, vt ita to-
ſtoria Eccleſiæ Hebraica etiam exſtet à
pio vſq; ad euerſam vrbem. Et prodijt
icè Venetijs ac Baſileæ.

metſi autem Ioſephus Iudæus profeßione
omnium Chriſti fidelium fuerit: tamen
o crucifixo valdè honorificum tribuit elo-
lib. 18. Ἀρχαιολογίας cap. 6. his ver- Elogium & teſtimoniũ Ioſephi Iudæi de Chriſto.
ίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σο-
νὴς, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ
δόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος
πων, τῶν ἡδονῇ τ' ἀληθῆ δεχομένων,
πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ
νικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν,
τὴν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ'
σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος πιλάτου, οὐκ
σαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες, ἐφά-
γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν, πάλιν
τῶν θείων προφητῶν ταῦτα, καὶ ἀλ-
ρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων.
νῦν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμέ-
οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. Tametſi id elogij In Hebræo Ioſepho teſtimonium de Chriſto omittitur.
bræo Ioſepho non reperiatur, vel eraſum
ſis Iudæis odio Chriſti, vel etiam ſtudio
miſſum ab ipſo Ioſepho metu Iudæorum.

Iudæus etiam Egeſippus fuit, qui ad fidem Egeſippi Iudæi Græca ſcripta.
ianam conuerſus libros quinq; Græcè de
à Iudæorum principibus in obſidione Hie-

ruſalem fortiter geſtis, deq́; excidio So
altarumq́; ciuitatum adiacentium com
qui tamen Græcè deſiderantur hacten
uerſioni, quod putatur, à Diuo *Ambro*
ius Latina verſione nunc pro Græco te
tereà vtimur.

Olim penes ſolos Iudæos poſſeſſio veræ ſapientiæ.

Iudæis oraculum, quod tum apud Iu
tum etiam alios quoſdam Græcos Theolo
gitur, ſolis tribuit veræ ac cœleſtis ſa
poſſeßionem.

Μοῦνοι Χαλδαῖοι σοφίαν λάχον, ἠδ'
Ἑβραῖοι
Αὐτογενῆ τὸν ἄνακτα σεβιζόμενοι
γνόν.

Hierichus.

Hierichus *palmetis conſita fonti*
rigua.

Macherus arx altera Iudææ.

Macherus, *ſecunda quondam*
*dææ. Plinio ab Hieroſolymis, vbi & *
fons medicæ ſalubritatis Callirhoë *aq*
gloriam ipſa nomine præferens, ex ipſo
rum præconio id nominis adeptus.

Bethleem.

Bethleem, *quæ diſtabat ab Hieroſ*
duobus breuibus milliaribus verſus merid

Balſamus in ſola Iudæa naſcitur.

In hac terra Iudæa, ſcribit cum Pli
linus, tantum Balſamum naſcitur, qua
intra terminos viginti iugerum vſq; ad
riam noſtram fuit. Ac cum Iudæa potiti
ita luci illi propagati ſunt, vt iam nobi

colles ſudent Balſama, eximiæ ſuauitatis am. Ac iterum longo ab Hieroſolymis re- triſtis ſinus panditur, quem de cœlo ſactum tur humus nigra & in cinerem ſoluta. ibi oppida, Sodomum nominârunt, alterum orram, apud quæ pomum gignitur, quod at ſpeciem licet maturitatis, mandi tamen oteſt. Nam fuliginem intrinſecus fauilla- n, ambitio tantum extimæ cutis cohibet, vel leui tactu preſſa fumum exhalat & fa- t in vagum puluerem. De Sodoma & Gomorra Plinij verba

Galilæa. Vrbs Capernaum, Naza- h. *Et aberat Hieroſolymis Nazareth 16. iaribus, Capernaum autem 14.* Nazareth.

Montes: Thabor, *Egeſippo lib. 4. 30. ia altus, ferè milliare Germanicum. Diſta- autem Hieroſolymis milliaribus 14.* Thabor mons.

Samaria, *ſedes regni Iſraël, ſiue decem uum. Vrbs Samaria, quæ abſuit ab Hiero- ma circiter octo milliaria in monte edito So- collocata, in circuitu 24. ſtadia comple- quæ ſunt tres quadrantes milliaris Germa-* . Samaria vrbs.

Decapolis, *decem vrbes complexa, quæ riè in Syria ſparſæ fuerunt, vt nunc ſunt et alicubi in Germania vrbes, quæ à numero nina habent, vt* ἑξαπόλεις *Sileſiæ.* Decapolis Palæſtinæ regiuncula.

Samariæ mons Carmel *eſt, & diſta- ab Hieroſolymis 18. milliaribus Germanicis.*

Trachonitis.

Trachonitis, *ſiue Ituraea, pars* [...] *ſyria.*

(Totam autem Palæſtinam e[...] tè deſcripſit Iacobus Züglerus i[...] perata deſcriptione, vt vnà ibide[...] riæ, Ægypti, & Arabiarum loca [...] raque explicentur. Ac in itiner[...] diuerſorum ad terram ſanctam, [...] ta de hodierna Turcica Palæſtin[...] cuntur.)

Armenia.

Armenia *maior. quae Perſico, &* [...] *quae Turcico Imperatori modò paret. Et* [...] *tur ab Euphrate.*

Tauris regia ſedes Perſici Imperatoris.

Vrbs Tigranacerta, *iuxta Tigri*[...] *ſita. Tauris ſiue Terua regia ſedes Perſic*[...] *peratoris.*

Armeni cur mercatores egregij?

Ac ſunt Armeni mercatores ac negoci[...] *res egregij, negociantes per omnes terras i*[...] *loniam etiam & Boruſsiam accedentes l*[...] *& nullo vectigali obnoxij in toto Turcico* [...] *perio, hac immunitate & priuilegio dona*[...] *ipſo Mahomete in Armenia educato, & m*[...] *beneficijs affecto.*

Amnes Armeniæ.

Amnes, Euphrates, Tigris, A[...] xes, *de quo Mela lib. 3. & Herodotus lib* [...]

Fructus reddens ebrios.

qui ſcribit arboris iſthuc cuiusdam decerpi [...] *ctum, qui in ignem abiectus circumſedente*[...] *ebrios reddat, vt Graecos vinum, eoq; m*[...] *quo plus eius fructus flammis iniectum fu*[...]

Eupl[...]

phrates autem abeſſe ſcribuntur Hieroſolymis
liaribus 190.

Colchis *auri velleris Hiſtoria celebris.* Aureum vellus opes immenſæ.
aureo verò veliere Strabo ſic lib. 1. ὁ πλοῦ-
τῆς ἐκεῖ χώρας ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀρ-
γυρείων, καὶ σιδηρείων πρόφασις τῆς στρατεί-
Quibus verbis ſignificat, aureum vellus
ſſe opes collectas è fodinis in illis locis metal-
s.

Vrbs Dioſcurias, *Plinio lib. 6. cap. 5.* Dioſcurias vrbs habitata à variarũ linguarum gentibus.
n domicilium trecentarum nationum, quæ
c è diuerſis Aſiæ locis commigrarunt, & quæ
imilibus linguis vterentur, adeò vt poſteà à
manis centum triginta interpretibus negocia
geſta ſint.

Amnes: Phaſis, *qui Colchorum rura* Amnes Colchidis.
at, ditiſſima Lucano. Eius amnis crebra men-
eſt in Apollonij Rhodij, Orphei, Valerij Flac-
Argonautico carmine, & in quarta Ode Py-
iorum Pindari.

Montes: Corax.

Iberia. *Iberi autem Armeni & Alani vno* Cumani, quæ gentes hodie dicantur?
mine nunc Cumani dicuntur, & profeſſionẽ
leſtis doctrinæ inter infinitos quamuis poten-
imos hoſtes, nihilominùs hactenus conſtanter
tinere dicuntur.

Albania, *quam Cyrus fluuius incredibi-* Cyrus fluuius fœcundiſſimus.
er fœcundare dicitur, adeò in terra Straboni

ἅπαξ σπαρεῖσα δὶς ἐκφέρει κάρπον, id eſt,
mel ſata bis terq́ ferat fructum.

Scythæ quæ gentes veteribus.

Scythia, quam Imaus mons pars Ta
mediam diuidit. Ptolomæus lib. 2. quadrip
titæ ad Arcton habitantes, ὥςἐπίπαν σκύ
nominat, extremos gentium Plinius, igno
prope cæteris mortalibus, vt nec in alia par
quod ipſe queritur, maior autorum inconſt
tia ſit, propter innumeras videlicet vaga
gentes. Nominauit autem antiquitas Scyt
am totum illud Boreale littus, quod in Eur
trans Danubium, in Aſia vltra Caucaſum m
tem & Caſpium mare à gradu longitudinis
vſq́ ad 160. extenditur. Ac ex illa regi

E Scythia multæ gentes olim progreſſæ.

tanquam ex fœcunda populorum matre ſeu
gina, vt Iornandes loquitur, innumeræ ge
prodierunt.

De gentibus illis, quas Scythias nomina
vetuſtas, Ouid. lib. 5. triſt. eleg. 8. iſta:

De Scythis Ouidius & Virgilius.

Vox fera, trux vultus veriſſima mortis ima
Quamq́ lupi ſæui plus feriatis habent.
Non metuunt leges, ſed cedit viribus æquum

Virgilius verò 2. lib. Georgicor.

Ac lac concretum cum ſanguine potat equino

Et Lucanus lib. 8. Pharſalicon:

Quicquid ad Eoos tractus mundiq́ teporem
Labitur, emollit gentes clementia cœli.

De S

De Scythis Eſſedonibus Mela lib. 3. iſta :
nera parentum læti, ac victimis & feſto coitu
miliarium celebrant, corpora ipſa laniata &
ſis pecorum viſcerib. immixta epulando con-
munt. Capita vbi affabrè expoliuêre auro cin-
a pro poculis gerunt. Hæc ſunt apud eos ipſos
etatis vltima officia. Straboni autem lib. 11.
erbices Scythæ iugulant etiam eos, qui ſeptu-
geſimum annum exceſſerunt, vbi, qui generi
aximi ſunt, eius carnes abſumunt. Anus autẽ
rangulant, & deinde ſepeliunt. Addit autem
rabo ad finem etiam iſtam clauſulam: τὸ δὲ
όῤῥω δυσέλεγκτον. In die weite iſt gut
gen / tametſi nihil tám triſte, tamq; horren-
um ſit, quo Satan miſeris gentibus, quæ ſine
ce verbi ſunt, non poßit perſuadere. Rurſum
omponio lib. 3. Seres etiã gens Scythica ſunt
ena iuſticiæ, ex commertio, quod reb. in ſolitu-
ine relictis abſens peragit. Inde Maro: Ignoti
cie, ſed noti vehere Seres, quod ibi preuenit
t. cùm ſyluæ ibi lanam edant, quæ ſerica dici-
ur, tametſi Iulius Pollux illam lanam à vermi-
ulo in arbore creari dicat, qui Σὴρ dicitur.

Parentes defuncti in conuiuio conſumuntur ab Eſſedonibus.

Scythæ Derbices ſenes mactãt.

Seres gens iuſta.

Lana ſerica.

Σὴρ vermiculus.

Notatione autem dignum eſt, quod Stra-
o ſcribit de Scythis quibusdam quod ὁ κυδνό-
ατος κριθεὶς, γαμεῖ ἣν βούλεται.

Mores Scytharum in coniugijs.

Et diuiditur Scythia, in Scythiam intra
naum montem, & extra, tota ferè ſubdita
oſchico & Tartarico Imperio.

Scythia duplex.

Scytha

Anacharſis. repertor rotæ figulinæ.

Scytha fuit Anacharſis, qui, Strabone tore, κεραμικὸν τρόχον reperit.

SARMATIA ASIATICA.

Tartaria magna.

SARMATIA pars Scythiæ, hodie a Moſcouia, alijs Tartaria magna ampli mum & potentiſsimum regnum, per vaſtiſsi & potentiſsimas orientis ſolitudines, ad vtr que Oceanum orientalem ex vna parte, ex tera ad Tanaim & Perſidem Turcicum reg extenſa, & complexa vtramq; Scythiam, multas alias terras, Sericam, Ariam, Sina etiam regionem, ad quam Luſitani accedu principem totius gentis, Magnum Canem nu cupant.

Sinarum regio pars regni Tartarici.

Tartari ſuauiſſimè veſcuntur morticinijs.

Vadianus in commentarijs ſuis in tertiu librū Pomponij ſcribit, vidiſſe ſe Sarmatas, ſi Tartaros ergaſtularios. Cracouiæ nullo ferè bo delectari magis, quàm morticinijs. Ac deu raſſe celebri conuiuio leonem catulum, qui tu fortè in aula mortuus fuerat.

Inſignis morticiniorum deuorator.

Narrat præterea ſibi oſtenſum fuiſſe Sc tam ſiue Tartarum alium, qui præterqua quòd agreſte Sarmaticum fidibus ludebat, ne minis nec verberibus ab eſu demortuarum fel um canumq; deterreri potuerit, clanculum v

è cœ

ſano cadaueribus, quibus veſceretur, raptis,
uſq;. Idem ſcribit VVillichius in commenta-
ſuo erudito in Cornelium Tacitum ſe millies
diſſe in Sarmatia Europæa, vnde veri non diſ-
ile eſt, quod narrat legatio quædam ad Tar-
ros, quæ Germanicè excuſa exſtat, quæ inter
era multa etiam hoc de Tartaris narrat his
rbis: Den Tartern iſt das geſtorbene
ihe Wilpret/ vnd ſagen/Das hat Gott
bſt geſchlachtet. Græcorum autem veterum
teres ac ſapientes Poëtæ magno conſenſu iu-
t abſtinere ab eſu omnium morticiniorum,
æ tamen Tartaris ventrem omnipotentem
bentibus, ſuauiſſimum ſunt edulium.

Veteres Poëtæ iubent abſtinere à morticinijs.

Baro ab Herberſtein in ſua Moſcouia nar-
in ea parte Tartariæ, quam Zauolhenſes
rtari tenent, reperiri ſemen quoddam melo-
m ſemini ſimile paulo maius & rotundius a-
qui haud diſſimile, ex quo in terram condito
iddam agno ſimile, quinq; palmarum altitu-
ne ſuccreſcat, quod illi ſua lingua Bocaneis,
od aguellum ſignificat, nuncupant, eam &
put, oculos, aures, & cætera omnia in for-
am agni recens editi, pellem præterea ſubti-
ſſimam habere, qua plurimi in illis regionibus
l ſubducenda capitis tegumenta vtantur. Ha-
re etiam plantam illam, ſi modo rectè planta
ci poteſt, ſanguinem, carnem tamen nullam,
l eius loco quiddam cancrorum carni ſimile.

In quadam parte Tartariæ oues creſcunt in agro.

Vngu-

Vngulas porrò non vt agni corneas, ſed pilis
busdam ad cornu ſimilitudinem veſtitas. R
cem illi ad vmbilicum ſeu ventris medium
viuere autem tam diu, donec depaſtis à ſe
bis, radix ipſa inopia pabuli areſcat. Ac
mira planta dulcedo eſt, à lupis cæteriq;
malibus rapacibus vnicè multumq; appeti,
bus vbiq; terrarum oues laniatæ gratiſſim
pabulum ſunt. Ea dicit autor ſe ſcribere ex
eorum, qui plantam viderunt.

Vrbes inſignes Tartariæ Gambaleſchia.

Vrbs *Tartariæ magna* Gambaleſc
regia, ciuitas, cuius ambitus ſeptem milli
Germanica habere ſcribitur.

Quinſai.

Quinſai, *Gambaleſchia triplo ma*
quod tamen Bodinus fabuloſum exiſtimat.

Samaracanda.

Samaracanda, *à Tamerlane cond*
(De Tartarico verò imperio m
ta habent Epiſtolæ Tartaricæ, quæ
quinque libris Epiſtolarum Indi
rum ſunt excuſæ, vbi ſcribitur, Ta
rorum Imperatorem alere equar
candidiſsimarum decem millia, q
rum lac bibat. Alere prætereà vigi
venatorum millia, & accipitrarios
cies mille.)

Intra Indum fluuium ſecundum Oc
littus ſequuntur:

Gedroſia.

C

Carmania. *Carmani autem Plinio Che-*
ophagi ſunt & teſtudinum ſuperficie caſas
unt, Straboni lib. 15. πολεμιςαὶ γαμεῖν δʼ
εἰς πρὶν πολεμίου κεφαλὴν ἀναφέγκῃ
ὶ τὸν βασιλέα. ἐνδοξότατος δʼ ᾧ πλεῖ-
κεφαλαὶ ἀνενέχθησαν.

Carmani quales?

Perſia, *olim Monarchiæ Perſicæ ſiue ſe-*
da ſedes per annos ducentos vſq; ad Alexan-
m Magnum, nunc etiam Perſici regni, quod
raceni tenent, domicilium. Ipſi Perſæ Diony-
ropterea, βασιλεύτατον ἔθνος *& qui*
ʼvoi ἄσπετον ὄλβον ἐνὶ μεγάροισιν ἔθεν-

Perſia hodierna.

Vrbs Perſepolis, *ad Araxen fluuium*
dita, abeſt ab Hieroſolymis milliaribus 230.
us ſiue Cyropolis à Cyro condita, cuius Epi-
ous Theodoretus olim fuit, cuius exſtant ſcri-
Hiſtorica & Theologica. Inter cætera au-
opus eruditum, varium ac ferè contextum
teſtimonijs veterum Græcorum autorum,
rum libri iampridem temporis iniuria pe-
unt, Libri videlicet duodecim de Græco-
affectuum curatione, ſiue de Idolomania
ecorum & gentium, quas ferit & iugulat
prio enſe, & ſuis telis conficit.

Perſepolis.

Theodoreti varia Græca ſcripta.

Libri Theodoreti duodecim de Græcorum idolomania.

Peſagarda, *ſepultura regum Perſico-*
n, vbi Cyrus conditor Monarchiæ Perſicæ
ulus iacebat autore Strabone lib. 15. cum
hoc

Locus ſepulturæ veterũ Perſicorum regum.

Epicedion Cyri Maioris, conditoris regni Perſici.

hoc Epicedio: ὦ ἄνθρωπε ἐγὼ κῦρος
ὁ τὴν ἀρχὴν τοῖς Πέρσαις κτησάμενος
τῆς Ἀσίας βασιλεύς. μὴ οὖν φθονήσῃς μ
μνήματος.

Ormus vrbs Perſica maxima.

Ormus *in ſinu Perſico ſita duobus*
aribus à continenti in ambitu quinq; mill
Germanica complexa. Habent autem Po

Quatuor orientis præcipua emporia.

galeſij portus in Ormus, Malaqua, Calec
Aden Arabiæ, quæ quatuor opulentiſſimæ
biliſſimæ omnis generis mercimonijs vrbes
entis ſunt.

Suſiana, *pars perſiæ.*

Suſa.

Vrbs Suſa, *à Dario Hyſtaſpis filio*
dita. In ea templum fuit Dianæ Suſianæ

Fertilitas Suſianæ.

no referente, Strabo: In Suſiana adeò fe
ſolum eſt, vt & hordeum & triticum in pl
tie centuplum ferat, nonnunquam etiam
centuplum.

Elymais.

Amnes: Eulæus, *de quo in hiſtoria*
nielis.

Choaſpes, *Suſa præterfluens, ita*

Choaſpis fluuij aqua.

cis, vt Solinus retulit, vt Perſici reges, quan
intra ripas Perſidis fluit, ſoli ſibi ex eo po
venditarent, & cùm eundum foret peregr
quas eius ſecum vectarent.

Xerxes Perſarum Rex potentiſſimus.

Perſarum rex celebris fuit Xerxes, q
Græci fuderunt conſilio & ſapientia Them
clis.

P

Poſt Alexandrum autem clarus fuit Choſ- Perſarum Rex, qui cùm amans eſſet ſa- iæ eruditæ, Platonem & Ariſtotelem in uam Perſicam transferri iuſſit, vt Philoſo- rum illi Principes etiam à ſua gente legi ognoſci poſſent, autore Suida in χοσρόης, *tiam nunc hac noſtra ætate in Turcica ua vterq; Philoſophus legi & haberi di- tur.* Plato & Ariſtoteles in linguam Perſicam tranſlati.

Chaldæa ſeu Babylonia *altrix vete- hiloſophiæ Marcellino, ſedes primæ Monar- æ in mundo, quæ Chaldæa, & Aſſyriaca etiam cupata fuit, & durauit ab Arabam vſq; ad um annos 1234.* Sedes primæ Monarchiæ & duratio.

Vrbs Babylon, *non vrbs, ſed prouincia ſtoteli nuncupata. In ſolitudinem autem it Plinio lib. 6. cap. 26. exhauſta vicinita- eleuciæ, ob id condita à Nicatore, cùm Ba- ne maior eſſet. Ad exhauriendam autem euciam, Cteſiphontem, parem & magni- ine & munitionibus Seleuciæ, extimamq; ium orientis, quæ ditionis Romanorum fue- condidêre Parthi, quod Strabo è Poëta dam, & poſt eum D. Hieronymus prodidit, è nunc Babylon* μεγάλη πόλις, μεγάλη *ιμία, tametſi in hiſtoria bellorum Solyman- Turcici Imperatoris ſcribatur, etiamnum bylonem populoſam, & magnam vrbem eſſe, parére Perſico Regi & Baldach ſiue Bada-* Magnitudo veteris Babylonis. Seleucia. Babylon hodierna.

 gud

gud dici,iuxta ruinas veteris Babylonis
Saracenis condita.

Vetus Babyion.

De illa vrbe multa Philoſtratus lib.
vita Apollonij, Curtius etiam & Herodotu
vetere & celebrata Babylone Pauſanias
cadicis iſta: πόλεωμ ἥμ τότε ἥλιος εἰδ
γίστη οὐδὲμ δ' ἔτι οὖσα. οὕτω τὰ ἀνθρώ
πρόσκαιρα καὶ οὐ πάμπαν ὀχυρά. C
us verò de Babylone, quod & de plerisq
magnis Aſiaticis vrbibus,iſta prodidit. No
nia ædificia ibi continua ſunt, inquit.
do quia tutius viſum eſt plurimis locis ſp
Cætera ſerunt coluntq́ꝫ,& ſi externa vis i
at obſeſſis, alimenta ex ipſius vrbis ſolo ad
ſtrantur.

Pauſanias de Babylone vetere euerſa.

Vrbes amplæ Aſiaticæ quomodo exſtructæ?

Babylonis veteris circuitus.

Strabo ſcribit Babylonem veterem co
xam in circuitu tenuiſſe 3 8 5. ſtadia, qu
paulò plus, quam duodecim milliaria Ger
ca.Inde Seleucia,quæ Babylonem aliquan
hauſit & ignobilem fecit, abfuit nouem m
rium ſpacio.

Seleucia.

Arabia triplex.

Arabia triplex, Petræa, deſerta, C
Caſio monte inclyta, & fœlix, beata, &
rifera.

Populus Iſraël in deſerto Arabiæ.

Vrbs Petræa, Petra, cuius Rex A
de quo Ioſephus, & vbi per annos 40. popul
raël exſulauit.

Mons Sina.

Mons Sina diſtans ab Hieroſolymis
liaribus Germanicis 30. ad cuius radices
m

ſterium ordinis D. Baſilij, cuius Abbas
nius ſuperioribus annis ſcripſit Græcas lite-
ad Maximilianum ſecundum Imperato-
alteras etiam ad Archiducem Auſtriæ, quas
d Archetypum deſcriptas habemus.
Medina etiam Arabiæ Petrææ vrbs eſt,
ſepultura Mahometis.
Mecham etiam claram templo ſumptuoſiſ-
ad quod gentes variæ votorum & religionis
s adeunt, aliqui hîc conſtituunt, tametſi
ſunt, qui in Arabia felice collocent, quæ
inter mare rubrum & Perſicum cæteris
us Arabijs meliore ſitu eſt & poſitu.
Matth. 2. De profectione & fuga Ioſeph
Mariæ cum puero Ieſu ex Iudæa in Aegy-
ob metum Herodis, ſcriptum eſt: Con-
atio itineris illius & circumſtantiarum
a monet lectorem huius Hiſtoriæ. Arabia
æa, Das ſteinige Arabien, ſecundum maio-
ſui partem ſterilis eſt, torrida ſole & ſiti-
a & arenoſa, ita vt ventus ſubitò exortus
nos montes & aceruos arenarum conuehat
renis obruat quicquid corripit, infeſta præ-
latronibus & prædonibus, adeò vt mer-
res etiam, niſi turmatim illam terram non
ſeant, propter metum tùm prædonum, tùm
n aliorum periculorum: & tamen Ioſeph
Maria tam loginquum, tam varijs modis
ſum periculis iter Arabiam Petræam vltra

Literæ Græcæ ſcriptæ ab Abbate Eugenio ex Arabia in Germaniam.

Sepultura Mahometis.

Mecha & peregrinatio ad eandem.

Arabiæ felicis ſitus.

Ioſeph cum Maria & infante per Arabiam fugiunt in Aegyptum.

Arabia Petræa qualis?

citraq́ incolumes abſoluerunt in Aegypt…
mò abeundo. Sed protecti à S. Angelis …
ductoribus & ipſo verbo Domini armati, …
luc proficiſci iuſſerat, quod clypeus etiam…
nium ſperantium in illud.

Ac tales obſeruationes circumſtan…
& admonitiones in locorum deſcriptioni…
numerationibus plurimæ ſunt in itinerar…
cleſiaſtico Henrici Buntingi, verbi diuini …
rus in Saxonia, viri eruditi, ingenioſi, ſe…
induſtrij. Quòd verò ſi vellet, quod optant…
piunt viri boni & eruditi, idem ſtudij & …
ponere in recenſendis & deſcribendis ordi…
gulis orbis terræ veteribus noti, & recent…
partibus Hiſpanorum ferè nauigationibus…
omnes mundi partes detectas, cùm ſit a…
rem multis præſidijs egregijs inſtructus, e…
nobis daturus Gæographiam, qualem ha…
nemo dare potuit ſimilem.

Itinerarium Eccleſiaſticum. Henrici Buntingi eruditio, induſtria ac ſedulitas.

Gentes Nabathæi, *Straboni* κ…
continentes, ac rei conſeruandæ ac paran…
tenti. Ὥστε καὶ δημοσίᾳ, *inquit Strab…*
μὲν μειώσαντι τὴν οὐσίαν ζημία κεῖτα…
δὲ αὐξήσαντι τιμαί. *Mortuos autem irre…*
ter tractant. ἴσα κοπρίοις ἡγοῦνται τὰ …
σώματα, καθάπερ Ἡράκλειτος φησὶ …
κοπρίων ἐκβλητότεροι. *Hinc etiam ex ill…*
bara conſuetudine ipſos Reges in ſterquili…
τοῖς κοπρῶσι *defoderunt.*

Nabathæi quales?

Sepultura inhonorificè habita.

Agareni *item Arabes ſunt, ab Agra vr-* Agareni Saraceni.
ſteà Saraceni, vel à Sara Abrahæ vxore, vel
aca, quam Stephanus in Commentario
raphico Arabiæ partem facit.

Fœlicis Arabiæ vrbs Saba *eſt, & A-* Aden pulcherrima vrbs.
vrbium pulcherrima & famigeratiſſima
ium Arabicarum, Perſicarum, & tandem
ris omnibus omnis generis.

De Arabibus in genere Plinius lib. 6. cap. Arabum in genere conſuetudines.
Arabes mirati degunt, barbaq́ abraditur
erquàm in ſuperiori labro .. trumq́ dictu
nnumeris populis pars æqua in commercijs
latrocinijs. In vniuerſum gentes ditiſſimæ, Arabes cur ditiſſimæ gentes?
pud quas maximæ opes Romanorum Par-
umq́ ſubſidunt vendentibus, quæ è ſyluis &
i capiunt nihil inuicem redimentibus, non
n aliena emunt Arabes, vendunt ſua, quod
oſit Solinus, quippe & ſyluis & mari diuites.
erum lib. 7. cap. 18. Plinius. Beatam Arabi- Quid faciat Arabiam beatam?
facit hominum etiam in morte luxuria, quæ
s intellexerat genita adhibens vrendis de-
ctis: Periti rerum aſſeuerant, non ferre tan-
Arabiam annuo fœtu ein Jahrlang/ *quan-*
Nero Princeps nouiſſima Poppeæ ſuæ die
cremauerat.

Arabiam Petræam cum deſerta Plinius
niten nominauit à tabernaculis, mos enim Scenitæ.
genti, in tabernaculis victicare, Nomadum Nomades.

inſtar mutare ſedes, pro vt potus & piſcu
mentorum inuitabant.

Geber Arabs Chymicus ſcriptor acutiſſimus.

Arabs fuit Geber, quo nemo de rebus
micis ſcripſit eruditius, ſublimius, doctius,
liori methodo, ſubtilius & acutius, ita ta
temporata tota illa ſua ſcriptione & tract
ne, vt lectores non doctiores, ſed ferè ince

Gebri ſcripta obſcuriſſima.

res & magis dubios à ſe dimittat, cùm, ſi
attendat, vltro deditaq; opera & ſtudio in
uat, quæ dicit & tradit omnia, ne quiſq
vnquàm videlicet acquirat ex librorum eiu
ctione Theſauros illos immenſos Timolum
Pactolum vtrumq; auriferum, ipſam Col
dem cum toto aureo vellere, de quibus tam r
ta, tamq; ſplendide in ſua videlicet Arabica
gua ipſe facundiſſimus ſcriptor tamq; cop
& artificioſè rhetoricatur, vt nihil non a
lo tibi poſſes promittere, lactis etiam Gallin
hauſtum tibi poſſis polliceri. Vbi tamen n
ferè ſuſpendit lectores, quod dicitur, & in
ſpe lactat, qui Præceptorum, quibus tradit ra
nem ignobilia metalla conuertendi in nobili
veritatem conantur experiri, & conquirere
lorum Præceptorum adminiculo artem, q
quomodo Midas aliquando Rex ille Poëticus
aureus facere potuiſſe prædicatur, ſolo con
ctu, quocunq; te verteris, omnia tibi aurea
ciat. Verùm illam artem falſiſſimam & fa
ciſſimam plerique ferè exercent eo cum ſucce

& eu

entu, vt quia ſuo magno cum malo delu- eſſe vident, tandem ſe alio ad artes neq; ſas, ſed damnoſas, periculoſas & inhone- onuertunt, planeq; illis accidat demum, Iohannes Leo Africanus in Africæ Me- æ deſcriptione de Alchymiſtis Feſſanis in ritania Africa prodidit, idq; his ferè ver- Eſt, inquit ille, in vrbe Feſſana (clara emia, in qua omnis generis artes atq; di- næ traduntur in lingua Arabica) magna ymiſtarum frequentia, qui vaniſſimæ huic inſignem nauant operam: Sunt verò ſtu- ſsimi homines, quiquè ſulfure & alijs fœ- odoribus ſeſe contaminant. Serotina ho- ſitato more ſolent in ſummum templum enire, vbi falſas ſuas opiniones diſputant. ent autem eius artis multa opuſcula à do- viris conſcripta, inter quos potiorem lo- habet Geber, qui centum annis poſt Ma- etem vixit, quem natione Græcum aiunt fi- abiurâſſe. Huius opus, vniuerſæq; præcepti- allegorijs refertæ ſunt. Habent & alium ndam autorem, qui de hac arte ingens edi- olumen, inſcriptum Attogrebi: Hic Baga- æ Principi à ſecretis fuit, de quo in vitis loſophorum Arabum ſcripſimus. Scripſit q; eius artis cantica ſeu articulos Mugari- quidam Granatenſis, quem commentatus Mammaluccus doctiſsimus, patria Dama-

Alchymiſtæ Arabes quales?

Geber quando vixerit.

Vita Philoſophorum Arabum.

 ſcenus,

cenus, ſi tamen vt multò faciliùs textum,
Tinctura metallorum *Commentaria intelligas. Alchymiſtarum a*
Alchymiſtæ. *duo hîc ſunt genera, quorum alij Eliſir, ho*
materiam quærunt, quæ æs & metallum t
alij metallorum quantitatum multiplicatio
quò ea commodè miſceant. Scopus tamen
eſſe ſolet, adulteritiam cudere monetam:
Feſſæni ferè truncatis manibus. *horum maximam partem Feſſæ manu tru*
tam reperias. Hic labor extremus longarum
Virgilius. *meta viarum eſt, vt verſu Poëtæ hanc L*
narratiunculam claudamus.

Aſſyria. Niniue. Aſſyria. *Rurſus in littore maris* (*ſunt Aſſyriæ, cuius caput* Niniue *etiam boni,* πολὺ μείζων τ̃ Βαβυλῶνος, *ſede quando primæ Monarchiæ.*

Taciani oratio Græca contra gentes. *Aſſyrij fuêre Tacianus, cuius oratio G contra gentes adhuc habetur edita aliqu cum Commentationibus Conradi Geſneri.* Abelfœdas ſummus Coſmographus. *fœdas item Coſmographus, Ptolomæo, vt p tur, maior & doctior, à Poſtello ex oriente netias allatus, qui ante annos 300. vixiſ Princeps Aſſyriæ, Syriæ & Perſidis fuiſſe ditur.*

Medorum eſt eligere Regem, qui ſit fortiſſimus. Media. *Vbi Straboni* μηδικὸν αἱρεῖσ *βασιλέα τ̃ ἀνδρικώτατον.*

Ecbatana. Vrbs Ecbatana, *quam Plinius ſ abfuiſſe à mari Caſpio quinq; milliaribus manicis. Ab Hieroſolymis autem longiori ſp diſtabat milliaribus ſcilicet Germanicis 18*

Hi

Hircania. *De illa Cicero lib. 1. Tuſcula-*
num quæſtionum ad M. Brutum. In Hircania
s publicos alit canes, optimates, domeſticos,
ibus laniatur. Eam illi optimam eſſe cen- Sepultura
ſepulturam. Strabo lib. 2. narrat in Hir- Hircanorum.
ia vitem vini metretam ferre, ficum ficorum Fertilitas
lios ſexaginta, & mella ibi defluere ex arbo- Hircaniæ.
s. Eius regionis metropolis Hircania diſtat
Hieroſolymis verſus ortum milliaribus Ger-
ncis 410.

Margiana, *inclyta Solino cœli ac ſoli com-*
lis, apricitatis inclytæ Plinio, & Straboni
μπελ@. Vites ibi eſſe Strabo prodidit, Vites latiſſimæ.
rum ſtipitem duorum vix hominum vlnæ
plectantur.

Vrbs Alexandria, *ab Alexandro con-*
interfluente eam Margo flumine.

Baċtriania. *Ac in mediterraneis ſequun-*
Bactriania, πάμφορος Straboni πλὴν
ὑς. Olim mille vrbibus clara, regnum Zoro-
ris ſapientiſſimi & doctiſſimi.

Vrbs Maracanda, *magni Tamerla-* Maracanda
patria, olim Bactra, cuius mœnia præter- olim Bactra.
it Bactrus amnis, qui Bactrianiam mediam
at.

Amnes: Bactrus. Bactrus amnis.

Sogdiania. *Sogdiani autem, Bactriani*
Arachoſij pars ſunt Imperij Tartarici. Vrbs

Termini profectionis Alexandri Magni.

in vltimis Sogdianiæ finibus Alexandria, qu
Alexander condidit ad conteſtandos itineris
Solinio & Plinio tradentibus, terminos, q
neq; Bacchus, neq; Semiramis, neq; Hercu
neq; Cyrus Magnus ſuperârunt, interfluent
iam Margo flumine.

Albaniæ fertilitas.

Albania. *Quæ Straboni fert, iu*
verſum Homericum, ἄσπαρτα καὶ ἀνήρ
πάντα.

Sacarum regio *paſtu, quàm frugi*
melior. Et ſit eius terræ mentio in Alexan
hiſtoria.

Paropamiſus *ſita ad eam partem Ta*
ri montis, quæ Parapamiſus dicitur.

Vinum durans tres ætates.

Aria ſeu Ariana, *quæ Straboni*
οἴνου *(optimi vini ferax eſt)* σφόδρα
γοῦν εἰς τριτογονίαν *ad tres ætates* παρ
μένει, *ſparſis ſedibus veteribus, culta ob int*
uenientia deſerta & pleraq; loca feruori
ambuſta.

Parthia fertilis terra.

Parthia πάμφορος *Straboni* καὶ μ
γαλόδενδρος πλὴν ἐλαίου καὶ ποταμ
κατάρρυτος.

Parthi boni ſagittarij.

Parthi Dionyſio Afro mox νηπίαχοι τ
ξοισι καὶ ἱπποσύνῃσι μέλονται πάντες π
λεμοῖο δαήμονες.

Vrb

Vrbs Cteſiphon *Hecatompylos, Par- caput Plinio, diſtat verſus ortum ab Hiero- mis milliaribus 278. Alexandropolis, ab A- ndro conditore, & Arſatia.* Cteſiphon vrbs.

Parthos, poſtquam defuncto Alexandro de- ſſent ac proprium regnum condidiſſent, ſcri- Plinius, duo de viginti regna ſuo Imperio ſu- complexos. Parthorum veterum potentia & regna multa.

Arachoſia, *Arachoſij autem Bactriani Ircani pars ſunt Imperij Tartarici.*

Gedroſia, Aria, Paropamiſus, item Aracho- Drangiana, Margiana, Bactriania, Sogdia- & Sacarum regio, Perſis, Parthiaq; Satra- vt Plinius retulit, dicuntur, & ad illa regna tinebant. Satrapiæ Perſarum & Parthorum.

India. *Ac tandem ſequitur nouiſſima ori- is regio India.* ἔθνος μέγιστον τῶν πάν- ν, καὶ εὐδαιμονέστατον. *Straboni: Quibus- a etiam Meſopotamia magna dicta, extrema ntis regio, Cteſiæ* οὐκ ἐλάττον τῆς ἄλλης ίας. *Oneſicrito:* τρίτον μέρος τῆς οἰκου- ίνης *gentes & regiones innumeras complexa, adiacentes habens Inſulas tam longè lateq; entes, totq; & tam multas, vt rectè Inſula- a orbem quis illas dicere poßit.* India, Meſopotamia magna. Inſulæ adiacentes Indiæ.

Strabo ſcribit in Indiæ ſyluis alicubi ſpe- ri immenſos ſimiarum exercitus ζῶον ἀν-

θρω-

θρωπουδσαΤορ, ουχ ἧτῆορ τῶν ἐλεφάν

Elephantes Indici. Elephantes porrò Indicos ſcribit, διακε... πράως καὶ ἡμέρως ὥστε ἐγγὺς εἶναι λο... ζώω. Canes tanto robore præditos eſſe, vt leo...

Perdices anſerum magnitudine. canis Indicus proſternat & ſtrangulet. Per... ibi anſerum magnitudine eſſe, πέρδικες χ... μεγέθους.

Indi cur rarò ægrotant? In India, inquit Strabo, μηδὲ νόσοι π... λοὶ διὰ τὴν λιτότητα τῆς διαίτης. εὐπε... τουσιέσως διὰ τὴν ἁπλότητα, καὶ τὴν... τέλειαν, οἶνον τε γὰρ οὐ πίνουσιν, ἀλλὰ... θυσίαις μόνον.

India vetus & recens. Diuiditur autem India in veterem &... centem. Veteris terminus fuit in oriente S... rum regio. Ac diuiditur vetus in Indiam i... Gangem fluuium ſiue occidentalem, cuius...

Calecutium. maxima Calecutium. Et India extra Gang... ſiue orientalem, quæ protenditur ad au... vſq; Cherſoneſum, quæ Malaqua hodiè dici... Ac copioſè eam deſcribit Philoſtratus Gr... ſcriptor eruditus lib. 3. Item 6. De vita A... lonij Tyanæi. Curtius item lib. 9. hiſtoria... lexandri.

Gymnoſophiſtæ & Bracmanes ſapientes Indorum. Veteris Indiæ olim ſapientes, & Philoſ... Gymnoſophiſtæ, & Bracmanes fuerunt, de q... bus multi ſcriptores meminerunt. Epiſtolæ i... Indicæ de ſapientibus Indorum huius ætatis m... ta commemorant.

De Philoſophis Indorum veterum Solinus *.65. Philoſophos habent Indi Gymnoſophi-* Gymnoſophiſtarum ſtudia & labores.
,qui ab exortu vſq; ſolis ad occaſum conten- *oculis orbem candentiſſimi ſyderis contuen-* *in globo igneo rimantes ſecreta quadam,* *nuq; feruentibus perpetuum diem alternis* *libus inſiſtunt. Et Plinius lib. 6. cap. 19.* *ntes celebratæ illic, & propè in religionem* Sapientes Indorum rogo accenſo vitam finiunt.
ſæ ſapientiæ deditæ, voluntaria ſemper mor- *itam accenſo rogo finiunt, vt ſunt de illo ex-* *plà apud Plutarchum in vita Alexandri de* *lcano Indo, qui ſe viuum exuſſit. Habet &* *on Caßius ſimile exemplum in hiſtoria Augu-* *Cæſaris.*

Virgilio, India vetus mittit ebur, mittunt India vetus quid mittat?
thura Sabæi. Auſonio, Indus ebur, ramos *nchaia, vellera Seres. Dionyſio Afro Poëtæ* *lia:*

νάοις ποταμοῖσι κατάρρυτος ἔνθα καὶ ἔνθα,
ὶ μὲν καὶ λειμῶνες ἀεὶ κομόωσι πετήλοις.

De vetere porrò India Mela lib. 3. Geo- *aphiæ ſuæ etiam iſta prodidit: Fertilis eſt, &* India fertilis.
rio hominum animaliumq; genere ſcatet. Alit *rmicas non minores maximis canibus, quas* Formicæ Indicæ.
ore Gryphorum aurum penitùs egeſtum ſer- *re cum ſumma pernicie attingentium com-*

memo-

Serpentes Indici.

memorant. Immanes & ſerpentes alit, vt E
phantes morſu atq; ambitu corporis conficia
Tàm pinguis alicubi, & tàm fertilis ſoli, v
ea mella frondibus defluant, lanas ſyluæ fera
Quidam parentes, priusquam annis aut ægri
dine in maciem eant, velut hoſtias cadunt,
ſorumq; viſceribus epulari fas & maximum
úm eſt. Ac vbi ſenectus & mors inceſsit, proc
cæteris abeunt, mortemq; in ſolitudine nihil a

Indorum ſapientes voluntaria morte obeunt.

exſpectant. Prudentiores, id eſt, illi, quibus
ſtudiumq; ſapientiæ contingit, non exſpectan
am, ſed ingerendo ſemet ignibus, læti & cum g
ria accerſunt. Tametſi Strabo lib. 2. exiſtim
multa fabuloſa dici de India: Ἅπαντες, *inqu*
περὶ τ ἰνδικῆς γραψάντες ὡς ἐπὶ τὸ πο
ψευδολόγοι γεγόνασιν.

Noua India.

Noua verò & recens India veteribus ig
ta, explorata autem & inuenta multis peri
loſis nauigationibus Hiſpanorum. Orienta
partes habet tùm alias, tùm etiam regnum C
thay, quod etiam ſuperior India dicitur,

Innumeræ Inſulæ ad regnum Tartaricum pertinent.

Cathaya regia & imperialis ſedes imperij T
tarici, ad quod innumeræ Inſulæ in Oceano
rientali pertinent, regnum Tarſæ & regn
Turqueſtran.

Partes Meridionales nouæ Indiæ. Sinarum regio.

Meridionales verò partes ſunt: Ciamb
Prouincia magna, Regnum Murſuli, Regn
Pego, Regnum Malacha, Sinarum regio co
tinens prouincias 13. Et gentem habens elega

te

, *literis etiam deditam, & cui ante multa* Typographia ante multa ſecula nota fuit Sinarum genti.
la excudendi libros rationem notam fuiſſe
tanorum nauigationes prodiderunt. Aliqui
rum regionem etiam Chymam magnam ap-
nt. Rex eius terræ potentiſſimus, ne re-
ſtemma alieno ſanguine polluatur, ſoro- Rex Sinarum cur ducat ſororem vxorem?
ducit coniugem. Iapania in longitudine
milliaria, in latitudine 900. complexa,
incias habens 46. Idola 1300. de qua co- Iapaniæ amplitudo.
in Epiſtolis Iapanicis, vbi etiam hoc indi-
m eſt, Iapanas de magno numero infan- Parentes non omnes ſuos liberos educant, ſed abijciunt.
, liberorum, quos ex vxoribus ſuſcipiunt,
os educare, cæteros interfectos abijcere, de-
tos vel inopia, vel educationis moleſtia. Et
dam regna alia, de quibus omnibus exſtant
ationes in Luſitanorum nauigationibus, quæ
lumine, quod nouus orbis inſcribitur, ſunt
memoratæ.

Multa præterea Indiæ contiguæ ſunt In-
(inter quas maxima olim exiſtimabatur
robana) hinc inde in ſuo Oceano ſparſæ,
vt meritò Inſularum orbem & Archipe- Inſularum orbis.
s Indicum quis dicere poſſit, quarum aliæ
populoſæ, amplæ, ac longè, lateq́; paten-
ſſe perhibentur, vt multa regna, regiones
gentes complectantur, de quibus omnibus Ioannes Stuckius eruditiſſimus ſcriptor.
num eruditiſſimè, doctiſſimus & ſtupendæ
ionis vir Ioannes Stuckius, in explicatio-
doctiſſima in Periplum Erythræi maris ſiue

rubri

rubri Arriani Hiſtorici Græci & Philoſop
ctiſſimi.

Amnes Indiæ: Indus.

Amnes: Indus, *de quo Arrianus l*
hiſtoria Alexandri : ἰνδὸς μέγιςος ποτα
μῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πλὴν τὸν εὐρω
πλὴν γάγγου.

Ganges.

Hydaſpes, Ganges, *de quo Plinii*
6. cap. 18. 20. & 65. Latitudine ſcribitur
ges eſſe milliarium trium Germanicorum
Hieroſolymis longiſſimo diſtat ſpacio nim
mille & ducentorum milliarium.

India hoc tempore terra etiam Germanis nota.

Adeò autem nunc nobis Luſitanorum
uigationibus nota facta eſt India, & eam
non anno ingrediamur, & homines Indos
Germania videat, nec miretur, vt olim
mani, ampliùs. Τὸ σπάνιον δὲ, *inquit*
Strabo, ποιεῖ τὴν πα-
ραδοξίαν.

AF

APHRICA,

TERTIA PARS ORBIS TERRÆ.

DE illa Mela: Quan-
tum incolitur Africa eximiè fer-
tilis? Verùm quod pleraq; eius in-
culta, & aut arenis ſterilibus ob-
ducta, aut ob ſitum cœli terra-
q; deſerta ſunt, aut infeſtantur multo & ma-
o genere animalium. Vaſta eſt magis quàm
uens. Deſcriptio Africæ longior apud Polybi-
eſt lib. 1 2.

Vetus Africa qualis?

Et diuiditur vetus Africa in Mauritaniam,
gitanam & Cæſarienſem Numidiam, in
icam in ſpecie ſic dictam, & minorem ap-
itam. In Cyrenaicam, quæ etiam Penta-
tana dicitur, Marmaricam & Aegyptum.
hiopiam vnam ſub Aegypto, alteram inte-
em verſus meridiem ignoratam veteribus,
præteritam etiam à Ptolomæo, non admo-
n vetere autore, qui nullam eius mentionem
it, monſtratam & repertam, quod ſupra di-
m eſt, à Luſitanis, qui circumnauigata tota
ica, dum in Indiam orientalem inde naui-
nt, illam meridionalis Africæ orbis partem tot

Aethiopia vetus ac noua.

Ptolomæus Gæographus.

Hiſpani repertores nouæ Afiicæ.

ſeculis intactam nobis recluſerunt, & nutan
veteris hiſtoriæ fidem totiens repetito teſti
nio, vt cum Vadiano viro doctiſſimo & γαυο
φιλωτάτῳ loquamur, ab omni erroris ſuſpi
ne liberârunt.

Atlas diſtinguit Africam veterem & nouam.

Quicquid autem vltra Atlantem mer
em verſus iacet, vno nomine Aethiopicis gen
bus tribuitur. Quod verò citra in Boream v
git, commodiùs iam & agro fertiliore habi
tur. Alicubi etiam Solino glebis adeò ping
bus, vt iacta ibi ſemina cum incremento cent
mæ frugis ibi renaſcantur, anté in regna, pa
mox à Romanis eam partem occupantibus
prouincias, prout ipſis viſum eſt commodiſſim
diſtincta.

Vetus Africa alicubi fertilis.

Vetus Africa quomodo olim diuiſa?

Afri Ophiogenes.

Plinius lib. 7. cap. 2. Ophiogenes g
tem Afram ſerpentum virus contactu leua
& manu impoſita venena extrahunt corpo
Similis in Aphrica gens Pſyllorum à Pſyllo R
dicta. Horum corporibus ingenitum fuit vi
exitiale ſerpentibus, vt cuius odore ſopirent e
Mos verò liberos genitos protinùs obijciendi
uiſſimis earum, eoq; genere, pudicitiam co
iugum experiendi, non profugientibus adulte
no ſanguine natos ſerpentibus. Simile & in It
lia Marſorum gentis durat à Circes filio pro
minatum.

Pſyllorum gens aduerſa ſerpentibus.

Marſorum gens in Italia.

Familiæ effaſcinantium.

In eadem Africa ſcribit porrò Plinius f
milias quaſdam effaſcinantium eſſe, quorum la

datio

ne intereant probata, areſcant arbores, e-
antur infantes.

Ac iterùm ibidem: In Africa ſolitudinibus, Africæ ſolitudines.
inum ſpecies obuiæ fiunt ſubinde momentoq́;
eſcunt. Hæc atq́; talia ex hominum genere
ria ſibi nobis miracula ingenioſa facit na- Natura omnipotens.
. Et ſingula quidem, quæ facit in dies ac
è horas, quis enumerare valeat? Ad dete-
ſam eius potentiam ſatis ſit inter prodigia
ſſe gentes.

AFRICA
VETVS.

Fricæ veteris verò ſunt Hippo, clara Au- Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi opera.
guſtino Epiſcopo, cuius adhuc exſtant lu-
ationum, variarum diſputationum, ac expli-
onum Theologicarum ac ſacrorum tomi de-
, ex recognitione Eraſmi editi in magno folio.
leſiæ ſuæ in Epiſcopatu præfuit magna cu-
ide ac diligentia Auguſtinus annos 40. mo-
r anno ætatis 76.

Carthgo. *Straboni & Liuio* πόλις ἀν- Carthago.
ταλ@ τῆς ῥώμης, *id eſt, quomodo Plinius red-*
lit, Romani Imperij æmula orbisq́; terrarum
ida: Strab. lib. vltimo in principio belli cum Carthaginis potentia.
omanis trecentarum vrbium Domina, in qua
ptingenta hominum millia à Romanis obſeſſa,
in deditionem coacta fuerunt.

Caarthaginenſes veteres humanas victimas Dijs offerunt.

De Caarthaginenſibus veteribus Pluta[rchus] iſta ſcripta reliquit libro de ſuperſtitione: [...] fuit Chartaginenſibus Deos placare infan[tibus] impoſitis flagrantibus aris. Aſtabat autem mater rigida & abſq; gemitu (ἀπευκτ[...] *Si autem ingemuerat, aut lachrymauerat, [...]re priuabatur, puer autem nihilominùs ſa[cri]cabatur. Erant præterea omnia plena tibij[...]nentium, & tympana pulſantium ante ſtatu[...] ne clamor exaudiretur.*

Scribit item Silius Italicus lib. 4. re[rum] Punicarum. Miſerrimas autem gentes in [tan]ta cæcitate, in tantis tenebris ſine verbo [...]nentes.

Tertulliani & Cypriani libri.

Caarthaginenſes fuére Tertullianu[s &] Cyprianus Eccleſiaſtici ſcriptores valdè [eru]diti, quorum etiamnum exſtant ſcripta T[heo]logica varia, ſingula in vno opere coniun[cta] edita.

Terentij Comœdiæ.

Afri etiam fuerunt Terentius, de cu[ius] Comœdijs centum & octo ſolæ ſex ſuperſunt [...] vsq;.

Apuleij aureus Aſinus.

Apuleius Philoſophus Platonicus, cuius t[...] alij libri ſeruantur hactenus: tùm etiam li[bri] duodecim de aureo Aſino, ex Græco Aſino Lu[ci]ani deſcripti, orationis genere tali, vt rud[...] veriùs, quàm loqui ibi Apuleius viris erud[...] videatur.

Afric[...]

Africæ vrbes *etiam fuêre*, Leptis, Syr- Syrtes.
& Tripolis *iuxta Syrtes.*
(Syrtes autem ſunt Sinus maris
oſi & vorticoſi, vicini littoribus
icæ, à σύρω traho, congero are-
n.)
Sicca, *patria Arnobij Rhetoris, qui Præ-* Arnobij at-
or fuit Lactantij. Vterq; ſcripſit libros 7. que Lactan-
lè eruditos contra gentes, contextos ferè de tij libri con-
monijs illorum, cum quibus in illis ſuis libris tra gentes.
nis conferunt.
Montes: Atlas, *qui in nubila erigitur* Montes A-
pſam Lunaris circuli viciniam, cœlumq; & fricæ: Atlas.
ra non tangere modò vertice, ſed ſuſtinere
m dictus, montium omnium, qui ſunt in Afri- Atlas pa-
parens, & totius Africæ flumina procreans, rens monti-
us vertex Virgilio ſemper niuallis, rigidisq; um atq; flu-
rret pruinis. Vento pulſatur & imbri pini- minum A-
um caput. Silet, ſcribit Solinus, per diem v- fricæ.
erſus, nec ſine horrore ſecretus eſt. Lucet no-
rnis ignibus, choris Satyrorum bachantium Atlas qualis
diq; perſonatur. Audiuntur & cantus tibi- mons?
um, & tinnitus cymbalorum per oram ma-
imam. Manat præterea fontibus, memori-
s inhorreſcit, ſqualet ieiunio, humo nuda, non
rbida.
Ægyptus. *Africæ regio celebratiſſima*
raboni: Δῶρον τοῦ ποτάμου, *Dionyſio*
ſo, εὔβοτος, εὐλείμων τε καὶ ἄγλαα

 πάντα

Aegyptus beatiſſima terra.

πάντα φέρει. Lucano lib. 8. Terra ſui[s] tenta bonis, non indiga mercis. Aut Iouis (uiæ) in ſolo tanta eſt fiducia ſolo, publicu[m] bis horreum. Neq; enim vlla Imperij Ro[manis] Prouincia vnquam fuit, cui plus debuerit [...] quotieſcunq; fame laboratum eſt. Non fr[umenti]

Aegyptus vini ferax.

enim ſolùm, olerumq; omnis generis, ſed & optimi eſt ferax, pari modo florum prou[entu] & odorum diues, planeq; publicum orbis [hor]reum.

Aegyptus publicum orbis horreum.

Aegypti idola varia.

Iuuenalis Satyr. 15. Aegyptus portent[a co]lit, Crocodilum adorat. Et Cicero lib. 5. Tu[scu]lanarum ad M. Brutum: Aegyptiorum mo[res] quis ignorat? quorum imbutæ mentes praui[s] erroribus, quamuis carnificinam priùs ſube[ant], quam Ibim aut Aſpidem, aut felem, aut ca[nem], aut Crocodilum violent. Ac iterùm Iuuenali[s ea]dem Satyra:

Oppida tota canem venerantur, nemo Diana[m].
Porrum & cœpe nefas violare & fran[gere] morſu,
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in [hor]tis, Numina.

Alij Aegyptiorum alia animalia colunt.

Quædam animalia, ſcribit Strabo, ſu[nt] quæ Aegyptij vniuerſi colunt, ex terreſtri[bus] tria: Canem, Bouem, Felem. Ex volat[ili]bus: Accipitrem & Ibim. Ex aquatilibus [le]pidoſum piſcem & oxyrinchum. Alia qu[æ] ſeorſim colit, vt Saita & Thebani ouem, [...]

pu

,*Lycopolitani Aquilam, Thebani Leonem,*
topolitani caprum & hircum, Mendeſij
em araneum, Athribitæ & alij aliud quod-
animal.

Eſt etiam Crocodilorum & accipitrum ci-
s, vbi animalia iſta adorantur & coluntur,
nulla eſt tam abſurda & triſtis opinio,
am Satan perſuadere miſeris gentibus non
it, ſine verbo, & hinc ſine Deo, ſine fide &
i vero bono exiſtentibus.

Crocodilorum ac accipitrum ciuitas.

Præ cæteris autem gentibus, vt Diui Hie-
ymi verbo vtar, Aegyptij Dijs fœcundi fuêre.
s vetuſtiſſima, ſuper tredecim millium an-
um ætates certis annalibus, Pomponio refe-
te, & Plinio Amaſi Aegyptio regnante, vi-
ti millia vrbium complexa. Quod etiam
eocritus retulit in Ptolomæi Philadelphi en-
mio.

Aegyptij Dijs fœcundi.

Gens Aegyptia antiqua.

Antigonus Græcus ſcriptor, quem primus
lander de literis præclarè meritus edidit:
iſtoteles etiam & Plinius prodiderunt, Ae-
ptius ſine incubatu Gallinarum, ex defoßis
fimum ouis pullos excludere: Itineraria verò
entia eorum, qui terras longinquas pere-
inando luſtrarunt, referunt non modo Aegy-
ios, ſed multas gentes etiam alias beneficio
nis Geometrici, & æquilibris eodem modo in
rno ab illam rem Chymica ratione & arte
eparato, Gallinarum, anſerum & anatum

Oua Gallinarum excluduntur alicubi beneficio ignis Gæometrici.

oua, & quidem ſingulorum eodem tempor credibilem numerum excludere, adeò v Gallinarum plena ſint omnia.

Theophraſti Paracelſi liber de formatione hominis contra ordinem inſtitutum diuinitùs.

Ac Theophraſti Paracelſi liber exſtat, diſputat hominem etiam ſimili quodamn ſculpi & formari poſſe, contra ordinem inſt tum diuinitùs. Quid autem non polliceatur qui etiam mortuos propemodùm reſuſcitaſſe metalla ignobiliora in nobiliora Solem & nam transformaſſe, & Mercurium fugitiu valdè quamuis hydrargyron, nihilq́ firmit aut fixitatis, vt Chymici loquuntur, habenten optimum & perfectiſſimum aurum commut traditur.

Thebæ Hecatumpylæ. Thebais olim Etemitarum ſedes.

Vrbs Thebæ, ἑκατόμπυλαι, *por rum centum nobilis fama, quæ regioni Ae pti nomen dedit, quæ Thebais dicitur, vn que propemodùm montibus cincta, & prop reà D. Hieronymi ætate Eremitarum, quar vitas Diuus Hieronymus deſcripſit, manſio, ; oſpolis, Heliopolis etiam & Peluſium nun pata.*

(Homerus apud Strabonem Th bas Ægyptias ſic pingit:

Αἳ δ' ἑκατόμπυλαι εἰσὶ διακόσιοι δ' ἀν ἑκάστη
ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχε σφιν.

Νῶ ῗ, addit Strabo, δείκνυται ἴχνη μεγέθους αὐτῆς, νῦν δὲ κωμηδὸν σωνοι- ται.)

Di illis Thebis hac noſtra ætate nihil ſuper- amplius, adeò vt rectè Iuuenalis ſcripſerit ſ. 15. his verſibus: Thebæ non durant ho- die.

... vetus Thebæ centum iacet obruta portis.

Et Propertius lib. 2.

...gni ſæpè Duces magni cecidêre Tyranni,
Et Thebæ ſteterant, altaq; Troia fuit.

Manilius item lib. 1. Aſtronomicon:
...nia mortali mutantur lege creata,
... ſe cognoſcunt terræ vertentibus annis,
...utæ variam faciem per ſecula gentes. Mira incon- ſtantia re- rum huma- narum.

Cicero etiam lib. 4. Epiſtolarum familia- ...: Quæ oppida quodam tempore florentiſſi- ... fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante ocu- ... iacent.

Memphis. Plinio quondam arx Aegy- ... Regum, hodie Babylon Aegyptia & Alcai- ... vrbium totius orbis multò maxima, tot ipſa ... & ſola hominum quotidiè complectens, ... ot vix continet tota Italia, ſi vera ſunt, quæ ... commemorant multorum itineraria vetera & ...entia, qui terram ſanctam ac inde domum ...dituri Arabiam & Aegyptum, & cuncta, ...a ibi viſuntur ἀξιόλογα, accuratè excuſſe- runt. Memphis modò Alca- irus, vrbium in orbe ter- rarum ma- xima.

Lignorum in Aegypto ſumma caritas.

Templorum multitudo in Alcairo.

Arx Alcairi.

Memphis quantum diſtet ab Hieroſolymis.

runt. Omnium ibi rerum copia præter li rum. Ideoq́; libra vna venditur ibi numm ſtrate Miſniaco. Templorum continet vi duo millia, quinquies maior Lutetia, vt r tur Tomo 2. vrbium orbis terræ illuſtrium aliquot quaſi partes, vrbes & regiones di ita tamen vt cuncta contexta cohæreant. ce inſtructa tàm ſpacioſa, vt par magnitu Lipſiæ eſſe exiſtimetur. Alcairus verò qui dam in circuitu complectitur quatuordecim quindecim milliaria. Et diſtat ab Hieroſol milliaribus 71.

(Quòd nomina etiam gentibu terris, regionibus & vrbibus mut tur, recitari & indicari ſolet verſu C limachi, qui à Strabone aliquotiens ſurpatur. καλεῖσι τὸ πάροιθεν, τὸ δ᾽ ὕσ δ᾽ οὔνομα θήρη.)

Pyramides Memphiticæ.

Tumuli Regum Tartaricorum.

Samptus incredibiles impenſi in vnam Pyramidem.

Ad Memphim Pyramides exſtructas fu ſcribitur turres, Solino faſtigiatas, vltra ex ſitatem omnem, quæ fieri manu poſſit, ταφ τῶν βασιλέων. Straboni ἐν τοῖς ἑπτὰ θ μασιν adnumeratas, vt nunc etiam ſcribi Tartarorum Principes tumulari ſub monti hominum manu excitatis, Vnter geſchu Berge. *Plinio, Regum pecuniæ otioſa ac ſt ta oſtentatio. In vnam ex his dum ædificatu Plinius lib. 36. cap. 12. ſcribit in raphan allium & rapas, cibos viles, quibus paſceba*

operarij, mille octingenta talenta erogata ſe.

Non procul hinc Straboni eſt λαβυρίν- Labyrinthus.
κατασκευὴ πάρισον ταῖς πυραμίσιν ἔρ-

(De Pyramidibus nemo meliùs,
àm Helfrich ciuis Lipſenſis in ſuo
ierario, qui ante annos viginti ſu-
ſtitioſa & ſcrupuloſa cura, tùm
era Aegypti inſignia, tùm ſeorſim
ramides excuſſas & perreptatas ex-
inauit, ita vt hic ſtudio & diligen-
ſuperaſſe videatur omnium ſtu-
, labores & ſcriptiones, qui de Py-
nidibus Ægyptijs aliquid prodide-
nt.)

Heliopolis, *olim ſacerdotum habita- Straboni hominum Aſtronomiæ & Philoſo- æ deditorum manſio, vbi Plato cum Eudoxo loſopho, Gnidio Aſtronomo ſtudiorum cauſa annos 13. dicuntur commorati, Cùm illuc endi cauſa magno numero olim ex Græcia etur, vt nunc Italiam & Galliam eadem de ſa homines ſtudioſi adeunt.* Heliopolis. Plato diſcendi cauſa in Aegypto.

Alexandria, *in littore Aegyptij maris, Alexandro condita, propè oſtium Nili, quod nopicum dicitur, Straboni* μέγιστον ἐμ- πόριον οἰκουμένης, *vbi* τὴν βαρυτίμων ἐμπορεία καὶ τὰ τέλη, *id eſt, precioſarum merci-* Alexandria vetus.

mercium precioſa vectigalia: παντοίας π...

Schola Alexandrina.

δ'ευσεως ἐργαστήριον *Nazianzeno, propter S...*
lam eruditam, frequentem & celebrem, de...
apud Euſebium lib. 6. cap. 10. Deſerta nun...
in ruderibus iacens maiori ex parte. Curti...

Alexandriæ quotidiè ſol ſerenus videtur.

Ammianus ſcribunt nullo ferè die Alexan...
ſolem ſerenum non videri, propter aërem pe...
tuò ibi tranquillum.

Clementis Alexandrini doctiſſima Græca ſcripta.

Alexandrinæ Eccleſiæ & Scholæ Doct...
fuerunt Clemens, qui Alexandrinus dicit...
cuius exſtant etiam hodie ſcripta Græca v...
erudita lib. 8. ſtromatum, libri tres Pæda...
giæ, & oratio adhortatoria ad gentes, qu...
diſputat contra gentes hæreticos, Iudæos & P...
loſophos, & tandem erudit omnes, Floren...

Athanaſius egregius Doctor Eccleſiæ.

excuſi in folio. Athanaſius, ἀνὴρ γενναῖο...
καὶ ἀκινδυνόφρων, καὶ μεγάλη στήλη...
τῆς ἀληθείας *veteribus. Ac Eccleſiæ paſſi...*
orbe terrarum conturbator Arrius ἀνδριάς...
κὼν τε τοῦ Διαβόλου *magno Conſtantino a...*
Epiphanium.

Origenis libri innumeri.

Origenes ab aſsiduitate lucubrandi A...
mantius cognominatus, cuius ſex millia v...
minum legiſſe ſe ſæpè Diuus Hieronymus me...
nit, de quibus ſuperſunt tùm alij, tùm etian...
bri eius octo, quos contra Celſum Philoſoph...

Philocalia Origenis.

hoſtem Chriſtianorum & libros eius 24. co...
um edidit. Philocalia etiam eius confecta de...

li...

ibus librorum eius dictis ac ſententijs olim à
ilio & Nazianzeno. Ac promittit eius operis
ionem nobiliſsimus doctrina multiplici ac me-
Leuvenclaius.

Levvenclaius optimus interpres Græcorum librorum.

Ambroſius item Diaconus, homo opulen-
, qui, quoad vixit, liberaliter aluit ſtudia,
tiones & labores Origenis, adeò vt illo de-
lo, Origenes quoq; Tyri in maxima pauper-
e, amiſſo tam liberali patrono tandem more-
r, cùm non ſatis intellecta doctrina fidei,
aurea gloſſa ſcriptura eſt, pleraq; doctrina
ita perperam tradidiſſet, κακῶς δογμα-
ας τὰ τῆς πίστεως. *Scripſit Epiphanius li-*
de menſuris ac ponderibus : τὰ πλεῖστα
γραφῶν κακῶς ἔφρασε. καὶ ὅσα (*quo-*
do idem in Origene monuit) εἰς δόγματα
γμάτισε, καὶ περὶ πίστεως τῶν παντῶν
ποτάτατα τῶν περὶ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν
σκεται.

Ambroſius nutritius Origenis.

Fides in Chriſtum aurea gloſſa ſcripturæ. Origenes ex ignorantia doctrinæ fidei peruertit totam ſcripturam.

Alexandrini etiam fuerunt Philo Iudæus
iſsimus, ac in lingua Græca eloquentiſsimus,
erè Atticus ſcriptor, quem Iudæi etiam ve-
bus laude doctrinæ, ac eloquentiæ Græcæ ce-
atis opponere poſſent. Ideò etiam veteres
ſine cauſſa, Suida referente, dicebant, ἢ φί-
ν πλατωνίζει, ἢ πλάτων φιλωνίζει, *quòd*
gna ſimilitudo eloquentiæ in vtroq; ſcri-
re eſſe putaretur. Orationes eius, ſiue libri
. pulcherrimis typis Pariſijs in folio excuſi
Græcè

Philo Iudæus doctiſſimus, ac in lingua Græca diſertiſſimus.

Libri Philonis exſtantes.

Cyrilli libri contra Iulianum Apoſtatam.

Græcè prodierunt. Cyrillus item, qui inter
tera etiam libros decem contra Iulianum A
ſtatam ſcripſit,qui cum cæteris eius operibus
iuncti & eruditæ doctrinæ, ac ſapientiæ va
tate inſtructi ſunt.

(Id verò genus libri patrum Græc
rum, qui ferè ſunt Bibliothecæ inſ
opulentiſsimæ,vtpote confecti&c
ſcripti de teſtimonijs eruditæ atq;
teris ſapientiæ,ſunt etiam IuſtiniPh
ſophi & Martyris protrepticus,ſeu
ber admonitorius ſcriptus ad gent
& liber deMonarchia,qui cum cæte
eius operibus excuſi ſunt. Clemen
Alexandrini oratio admonitoria
gentes, & lib. 3. Pœdagogi: & libri
Stromatum.Origenis li.8.contra C
ſum Aphricanum,qui lib.24. ſcrip
rat contra Chriſtianos, quos Cæſ
nominauerat à rerum varietate.

Euſebij Cæſarienſis præparat
num lib.15. Theodoreti θεραπευτ
ſeu Græcarum affectionum curat
num lib. 12. Theophili Antiochie
Eccleſiæ Epiſcopi contra gentes li
Taciani Aſſyrij ex Helleniſmo
Chriſtum conuerſi, liber vel oratio
Græcos,qua nihil eorum,quibus G
ci gloriantur,in Græcia natum eſſe,

om

nia à Barbaris inuenta, eleganter
nodum ſermone Græco declarat,
gentium Idolomaniam multifor-
n fortiter oppugnat. Gregorij
ſeni, fratris Baſilij Magni, de Phi-
phia, vel de homine lib. 8. Chry-
omi aduerſus gentiles demonſtra-
quòd Chriſtus ſit Deus. Item con-
Iudæos, gentiles & hæreticos ſer-
Oratio eiuſdem de Babyla marty-
ſiue aduerſus gentiles, quam Eraſ-
Græcam ſeorſim olim edi cura-
vt dignam, quæ iuuentuti in Scho-
xponeretur. Cyrilli Alexandrini
10. qui tertio Tomo operum eius
tinenter, contra Iulianum Apoſta-
pro religione Chriſtiana. Athe-
oræ Athenienſis Philoſophi Chri-
ni liber de reſurrectione mortuo-
, & Apologia pro Chriſtianis ad
peratores Antoninum & Commo-
n. Hermiæ Philoſophi irriſio genti-
n Philoſophorum. Æneæ Gazæi
onici, Philoſophi Chriſtiani de a-
narum immortalitate & corporum
urrectione liber.)

Didymus præterea Alexandrinus è parenti- cæcus, quo Præceptore vſum ſe eſſe ſcribit D. onymus. Didymus à puero cæcus.

Appion

Appion hoſtis gentis Iudaicæ.

Appion Grammaticus Polyiſtor Ge… Cymbalum mundi Plinio, πλεισονίκης … menti nuncupatus, hoſtis Iudæorum, quem … phus libris duobus confutauit.

Appianus hiſtoriæ Romanæ.

Appianus, qui bella Romanorum varia … cè deſcripſit, de quibus quædam Pariſijs pro… runt.

Didymi Chalcenteri libri innumeri.

Didymus Grammaticus, qui Ciceronis … te vixit, & tria millia & quingenta volu… conſcripſiſſe à Suida proditur, Chalcenteros … pterea dictus πολύβιβλος, & βιβλιολ… nominatus, quòd, cùm hiſtoriæ cuidam vt … repugnaret, quod Quintilianus ſcripſit, eius … dem codex prolatus eſſet, qui eam hiſtoriam … ſcriptam contineret.

Achillis Statij libri.

Achilles Statius, qui libros 8. dignos, & … cundos lectu de Clitophontis, ac Leucippes a… ribus compoſuit.

Claudius Ptolomæus Princeps Mathematicorum.

Alexandriæ etiam Claudius Ptolom… Aegyptius Almageſtum, id eſt, perfectæ cœl… um motuum pertractationis libros 13. Li… etiam 8. Geographiæ compoſuit & edidit. …

Theon interpres Græcus Ptolomæi.

Almageſtum Theon ipſe etiam Alexandr… lib. 11. Commentariorum conſcripſit, qui … illo opere excuſi ſunt.

Macarij Homeliæ doctiſſimæ.

Aegypti fuerunt etiam Macarius Mo… chus, cuius Homiliæ 50. plenæ doctrina ac … tate Pariſijs elegantiſſimis characteribus ex… ſi ſunt.

No…

Nonnus etiam Panopolitanus, qui & Ioan- Nonni Paraphraſis Græca Euangelij Ioannis.
uangeliſtæ Euangelium erudita Paraphra-
æca carmine heroico expoſuit, & Dionyſia-
libros 48. qui orbem fabularum Poëticarum
inent, Poëma varium, & eruditum, eodem Dionyſiaca Nonni.
minis genere conſcripſit, annis ſuperioribus
atos & editos è Bibliotheca clariſsimi viri Bibliotheca Ioannis Sambuci.
nis Sambuci, cui tùm illos libros, à ſe de ru-
bus Bibliothecarum Græcarum erutos, tùm
uot alios Græcos vtiles & eruditos ſcripto-
debemus.

Paphnutius item Epiſcopus, qui Concilio
eno interfuit, in quo, cùm cæteri patres le-
latuȓi eſſent, quæ coniugium Sacerdotibus Laus coniugij.
ibebatur, ſolus Paphnutius, quamuis cœlebs
t, contradixit, honorabiles confeſſus nuptias,
aſtitatem eſſe dicens coniugium cum propria
iuge.

Vetus Alexandria habuit tùm alia ſumtuo-
ma & ſplendidiſsima ædificia, tùm etiam ex-
vrbem in campo prope Alexandriam Serapi- Serapidis templum ſumptuoſiſſimum.
templum, Straboni πολλῇ ἁγιστείᾳ ἡμώμε-
ȣ ϑεραπείας ἔκφορον. Meminit eius præter
phanum etiam Auguſtinus lib. 18. de ciuita-
Dei. Marcellinus autem ſcribit, adeò ſumtu-
exſtructum fuiſſe & ſpirantibus ſignorum fi-
entis, & reliqua operum multitudine orna-
n exſtitiſſe, vt poſt vrbis Romæ Capitolium, Capitolium Romanum.
il orbis terrarum viderit ambitioſius.

Bb Bibli-

Bibliotheca Alexandrina.

Bibliotheca Alexandrina inſtructiſſima
quæ ſtudio ac ſumptibus Ptolomæi Philade
laudatiſſimi Principis depoſita fuerunt, in o
doctrinarum ac linguarum eruditarum gen
voluminum ſeptingenta millia manuſcripta.

Biblia Græca ſeptuaginta interpretum aureis literis ſcripta.

blia etiam Græca ex Hebræo, à ſeptuaginta
obus interpretibus Iudæis Græcè conuerſa &
reis literis deſcripta, meminêre tùm multi
Græci & Latini ſcriptores, tùm etiam inter
teros Gellius, Liuius, Seneca, Galenus, Ioſephu
Epiphanius.

Alexandria quantopere diſtet ab Hieroſolymis.

Circumferentia veteris Alexandriæ.

Diſtat autem Alexandria ab Hieroſoly
verſus occaſum non longo interuallo, milliari
tantum 72. olim complexa in circumferen
ſtadia octoginta, quæ ſunt noſtratia millia
communia Germanica duo cum dimidio.

Nilus fluuius Aegypti celeberrimus.

In Aegypto pluit rariſſimè.

Nilus quandam partem Aegypti diffuſus rigat.

Amnes: Nilus *omnium in noſtrum m*
re, quod Gellius τὴν εἴσω θάλασσαν *nuncu*
exeuntium maximus, tametſi parem ipſi Iſt
Saluſtius, & cum Iſtro æmulum Varro Rho
num Galliæ faciat. Is quia Aegyptus experti
brium etiam Platoni dicta fuit, tametſi pl
aliquando, ſed rariſſimè. Alexandriæ autem,
mari propior eſt ſæpiſſimè, illis qui Aegypt
nuper perluſtrarunt, quandam partem Aegy
qui ad Nilum adiacet, rigat diffuſus, & lat
cat & quaſi nouos agros inuehit, ortus, vt ali
opinantur, in montibus Lunæ in Aethiopia
ſtrali.

(Vn

(Vnde Philoſtratus lib. 1. Iconum
um, Νεῖλȣ μὲν Αἰγύπτιοι ἔχȣσι τὰς
λὰς, Αἰθίοπες δὲ τὰς πηγάς. De eo
ter Herodotum, Solinum, Melam
enecam lib. 4. naturalium quæſtio-
n, Plinius lib. 5. cap. 9. item lib. 18.
. 18.)

ncipit Nilus creſcere abundiſſimè Sole tran- e Leonem, & reſidet in Virgine iiſdem qui- ccreuit modis. In totum autem reuocatur ripas in Libra, vt tradit Herodotus die cen- o, iuſtum incrementum eſt cubitorum ſede- minores aquæ non omnia rigant, ampliores ent tardius recedendo. Hæ ſerendi tempora munt, ſolo madente illæ non dant ſitiente. mq́; reputat prouincia (Aegyptus) in duo- n cubitis famem ſentit, in tredecim etiam- eſurit. Quatuordecim cubita hilaritatem unt, quindecim ſecuritatem, ſedecim deli- . Seminant Nouembri menſe incipiente, per- ur autem meſſis menſe Maio. Scatet piſci- ptimis, Hippopotamus etiam & Crocodilos ducit.

Nilus quando incipiat creſcere.

Tempus ſementis in Aegypto.

Tempus meſſis.

De cauſis exundantis Nili variè diſputa- eſt à veteribus Græcis & Latinis. Ariſti- Adrianæus, cuius exſtat etiamnum grande men orationum Græcarum, oratione, quæ yptia inſcribitur, totam rem prouidentiæ di- e tribuit. Lucretius lib. 9. cauſas indicat,

Cauſæ exundantis Nili.

cur diffundatur Nilus: Lucanus etiam li
vbi inter cætera etiam iſta ſcribit:

——— Quis cauſas reddere poßit,
Sic iußit natura parens diſcurrere Nilum
Fontes Nili. *rurſum de fontibus Nili nondum exploratis*
Amouitq; ſinus, & gentes maluit ortus
Mirari, quàm noſſe ſuos:
Nec licuit populis paruum te (id eſt, fonten
um) Nile videre.

Senecæ verba de Nili inundatione. *Deſinimus autem de Nilo verba fac*
vbi prius Senecæ locum egregium huc ad
pſerimus, è libro quarto naturalium qua
num. Quantum, inquit, creſcit Nilus, tan
ſpei in annum eſt, nec computatio fallit agi
lam, adeò ad menſuram fluminis reſpon
quam fertilitatem facit Nilus. Is arenoſ
ſitienti ſolo, & aquam inducit & terram.
cum turbulentus fluat omnem in ſiccis & h
tibus locis fecem relinquit, & quidquid pi
ſecum tulit, arentibus locis illinit. Iuu
agros duabus ex cauſis, & quòd inunda
quòd oblimat, ita quicquid non adijt, ſteri
ſqualidum iacet, ſi creuit ſuper debitum,
cuit. Mira itaq; natura fluminis, quod
cæteri amnes abluant terras & euiſcerent,
lus tanto cæteris maior adeò nihil lædit, nec
radit, vt contrà adijciat vires, nimiumq; i
ſit, quod ſolum temperet: Illato enim li

ar

as ſaturat & iungit. Debet illi Aegyptus tantùm terrarum fertilitatem, ſed ipſas, facies pulcherrima eſt, cùm iam ſe in agros ſit, latent campi, opertæq; ſunt valles, op- Inſularum modo exſtant, nullum in medi- aneis, niſi per nauigium commercium, ma- eſt lætitia gentibus, quò minus terrarum ſu- m vident. Hactenus Seneca fide digniſsimus or, qui pluſculis annis in Aegypto militauit, coràm magna ex parte inſpexit, quæ in literas ulit.

Quà autem maximè patet Nilus, ſcribitur iè ſecundum latitudinem vltra milliare Ger- nicum non patere. Abundare autem bonis pi- bus omnis generis, Crocodilis etiam animali phibio quadrupede vulpis magnitudine no- atis, quibus veſcuntur pauperes, quòd carne duriore. Nili latitudo maxima. Crocodilus Nili.

Inſulas Nilo tribuit Diodorus Siculus lib. 1. tingentas: Νείλȣ, *inquit,* νῆσοι πλείȣς τῶν ακοσίων. *Strabo lib. 7.* Νήσȣς μυριάνδρȣς *bere ſcribit, & lib. 17. narrat* νήσȣς *habere* παμμύας παμμπόλλας, *inter quas nobi- ſima & maxima Meroe, vbi, Strabone teſte,* ζονται ὡς θεοὺς τοὺς βασιλέας, *vbi Draco- stanta magnitudine, vt cum Elephantis pu- nent.* Inſulæ Nili innumeræ. Reges & Dracones Meroë Inſulæ.

Hodœporica tùm vetera tùm recentia ad erram ſanctam, Arabiam & Aegyptum, nar-

Pleræq; Nili Inſulæ ſteriles.

rant, pleraſq; Nili Inſulas ſteriles & inhabi-
eſſe, propter ſolum ſterile & ſabuloſum.

Aegyptiorum veterum inuerſæ conſuetudines.

De Aegyptijs & eorum moribus Strab-
17. ſic: Αἰγυπτιακὸν τὸ μὲν πηλὸν ταῖς χ-
φυρᾶν, τὸ δὲ στέαρ τὸ εἰς τὴν ἀρτοποιίαν
ποσί. *Id eſt, lutum manibus tractant, ma-*
autem, è qua panis fit, pedibus.

Aegyptij primi repertores artium.

De ijſdem repertoribus primis artium
onyſius Afer : —— οἱ πρῶτοι βιότοιο σω-
σαντο κελεύθους.

Aethiopia interior, ſiue noua.

Æthiopia *Indorum Aſiaticorum,*
aliqui putant, colonia. Interior autem Ae-
opia, ſiue meridionalis longiùs à mari rem-
Prato Ioannis Principis Chriſtiani Imper-
complectitur, quod quadraginta Regna co-
net. Ac habet in longitudine ſupra 30. g-
dus, id eſt, milliaria Germanica 570. In l-
tudine ſupra 20. gradus, id eſt, 300. milli-
Germanica, tantum ferè ſpacij, quantum
vniuerſa Europa continet. Sita autem eſt
Aethiopia verſus Auſtrum & Ortum, vltra
tora maris rubri & Indici protenſa. Medi-
eius Aethiopia ferè eſt in gradu longitudinis
latitudinis 12.

(Eam deſcripſit diligentiſsime
copioſiſsimè Franciſcus Aluaretz L-
ſitanus, qui Legatus annos 6. in a-
eius Imperatoris commoratus eſt.
Hiſtoria vitæ Dauid Æehiopum R-

ſ eruditè deſcripta, exſtat apud Io-
um in opere erudito & vario viro-
n bellica laude, ac virtute præſtanti-
, vbi inter cætera etiam hoc dici-
r, quod totius cogniti orbis Rex
ngè maximus ſit, & potentiſsimus.
ſtat etiam liber Damiani à Goës, e-
itis Luſitani, de fide, religione &
oribus Æthiopum, tametſi hæc ſi-
ul omnia Aluaretz luculentiſsimè ſit
rſecutus.)

Plinius lib. 5. cap. 8. Atlantes Aethiopiæ *uli degeneres ſunt humani ritus ſi credimus,* *m neq; nominum vllorum inter eos appellatio* *, & Solem orientem, occidentemq; dira im-* *ecatione contuentur, vt exitialem ipſis agriſq;,* *q; inſomnia viſunt, qualia reliqui mortales.* *idem de Troglodytis, qui & ipſi gens ſunt Ae-* *iopica: Troglodytæ ſpecus excauant, hæ illis* *mus, victus ſerpentium carnes, ſtridorq; non* *ox, adeò ſermonis commercio carent Blemmijs* *aduntur capita abeſſe, ore & oculis pectore af-* *xis.* Atlantes Aethiopiæ veteres populi. Troglodytæ Aethiopes. Blemmiæ.

Et lib. 6. cap. 30. de Aethiopia iterùm, *nimalium, hominumq; effigies monſtriferas* *rca extremitates eius gigni minimè mirum* *tifici ad formanda corpora, effigieſq; cælan-* *as mobilitate ignea. Quibuſdam pro ſermone* *utus, motuſq; membrorum eſt. Cynamolgi,* Variæ effigies Aethiopum. Natura mira artifex.

 caninis

Cynamolgi. *caninis ſunt capitibus, pars quædam Aethio* *locuſtis tantùm viuit fumo & ſale duratis in* *nua alimenta. Ii quadrageſimum annum*

Mons Θεῶν ὄχημα. *non excedunt. Vbi etiam mons Θεῶν ὄχημα* *ctus, æternis ardet ignibus.*

Candace Regina Aethiopiæ. *Strabo ſcribit lib. vltimo: Candacem R* *nam ſua ætate Aethiopiæ imperaſſe, quæ fu* ἀνδρικὴ τις γυνὴ πεπυρωμένη τὸ ὀφθαλ *altero oculo capta.*

Numidia. *Numidiam regionem ſcrib* *eſſe vberem & diuitem. Nota autem eſt in* *mana hiſtoria à Regibus eius terræ Maſiniſſa,* *phace & Iugurtha. De illo copioſè multa Sa* *ſtius in bello Iugurthino.*

Cyrenaica, *quæ & Pentapolitana* *gio, tota mercatoribus hodie Barbaria, vbi* *mus ſale montibus ſuis exciſo ceu lapide c* *ſtruunt.*

Ptolomais, ein Jagthauß/Regum Aegyptiorum. Vrbs *Plinio* Ptolomais *à Philadel* *condita, ob venatus Elephantorum, ob id Epit* *ras cognominata.*

Cyrene. Cyrene *æmula quondam Carthagin* *de cuius Græca origine multa dicuntur ap* *Pindarum in quarta ode Pythiorum. E Cy*

Ariſtippus Philoſophus Socraticus. *ne fuêre Ariſtippus Socraticus Philoſophus,* *Areta eius filia, quæ patri in Scholæ gubern* *tione ſucceſſit, & Ariſtippi filius, qui matri ſu* *ceſſit, μητροδίδακτος, quod Strabo ſcripſ* *cognominatus eſt. Fuit autem Cyrene æmu*

Ca

thaginis, quod dictum eſt, & clarorum vi-
m monumentis celebris, Hegeſia ſeorſim, qui
ter incredibilem eloquentiæ vim, Cicerone,
rioq; ac multis alijs prodentibus dictus eſt
σιθάνατος. Syneſius etiam è Pentapoli
æortus Cyrenes Epiſcopus fuit Philoſophus
iò, & deinde Chriſtianus. Exſtant eius li-
Græci varij partim poſt conuerſionem ab il-
ripti, qui vnà cum Epiſtolis eius multis in
Pariſijs excuſi ſunt. Dictione vtitur gra-
& quæ exercitatum & attentum lectorem
uirit.

Hegeſias ab eloquentia πεισιθάνατος. Syneſij libri. Syneſij Epiſtolæ Græcæ.

Arſinoë præterea & Berenica Cyre-
æ vrbes fuerunt. Pentapoleos etiam Lucas
ninit Actorum 2. cap.

Pentapolis.

Marmarica, in qua aliqui Iouis Ammonij
plum & oraculum collocant, de quo multa
ptores Græci & Latini, hiſtoriæ Alexandri
gni, & Peucerus libro erudito & vario de di-
ationibus.

Iouis Ammonij templum & oraculum.

NOVA AFRICA.

Atq; hactenus de vetere Africa, nunc
oq; pauca de noua & noſtra primùm ætate
gnita, de qua præter alios etiam multa egre-
in Iouij libris, de viris bellica virtute illu-
ſtribus.

Maior pars Africæ noſtra ætate reperta Pauli Iouij libri hiſtorici.

ſtribus. Ac in opere eius doctiſſimo & eloque
ſimo Hiſtoriarum noſtri temporis. In Epiſtol
iam Cleonardi de Africa hodierna, ſeorſi
Feſſano regno, & Academia Feſſana Sarace
gentis, in qua ille linguam Arabicam did
quædam non indigna lectu ſcribuntur.

Africa diuiditur ab Atlante in duas partes inæquales.

Africam autem mons Atlas in duas ina
les partes diuidit, quarum minor ad mare m
terraneum pertinet, maior ad Oceanum vſq
dicum. Noſtro tempore omnes Prouinciæ Af
de quibus paulò antè, excepta ſola Aegypto,
nominibus appellantur, videlicet Barbariæ r
Marochorum, regni Feſſani Argieræ, ac r
Tunetani, quod anno 1576. Selymus Tu
rum Imperator ſui iuris fecit, capta Metro
eius regni Tuneta, cuius muros diruit, ciui
formam ei ademit, & fortiſſimum propugna
lum in illo loco conſtruxit.

Etiam vetus Africa noſtro tempore noua acquiſiuit nomina.

Selymus Turcarum Imperator occupat regnum Tunetanum.

Altera Africæ pars, quam nouam ſiue
centem & maiorem illa altera dicere poſſum
in Auſtrum porrigitur, & ad Oceanum vſq;
dicum pertinet, à Nigritis verò & Aethiop
colitur. Nigritæ autem magnam partem Af
recentis occupant, atq; ad littora Oceani O
dentalis extenduntur. Verſus Auſtrum verò
Nigrum vſq; fluuium, cuius ea natura eſt,
Nili: Nam & eodem tempore augetur min
turq;, eademq; animalia gignit, vt Crocodi
Senega Luſitanis nuncupatos. Eius mirum

Nouæ Africæ limites.

Nigritæ habitatores nouæ Africæ.

Nigri fluuij natura.

Mirum Nigri fluminis.

quod ab vna parte accolas producat proli-
ſtaturæ nigrosq́;, ab altera verò fuſcos &
tes.

Sub finem huc addimus, quod Aeneas Ga-
s Græcus ſcriptor retulit in Theophraſto ſuo,
libro de animarum immortalitate, & re-
ectione mortuorum, Martyres ac Sacerdotes
gnæ Libyæ, euulſa à Tyranno & exciſa ipſo-
linguá, nihilominus clare locutos fuiſſe, ac
unciâſſe animo hilari ac magno Dei magna-
d eſt, vt ipſe loquitur: ὅλιες ἐκρίζων ἀνα-
ωθείσης τῆς θεοφίλους γλώσσης αὐτῶν ἀ
anno, qui criminis loco ſubditorum ſuorum
atem habebat ἔγκλημα ποιούμενος τὴν
τῶν ἀρχομένων αὐτοῦ εὐσέβειαν φωνὴν
ἔναρθρον *edidiſſe, ac obſtupefactum*
ſe id vidiſſe & audiuiſſe
commemorat.

Martyres reuulſis linguis miraculoſè loquuntur.

MARIA.

MARIA
OCEANVS.

Orbis terrarum Inſula.

OCeanus ambiens complexu totum terraru[m or]bem οἰκουμένην πᾶσαν, S[tra]boni νῆσον facit, latos com[ple]xus ſinus Peninſularum at[que In]ſularum immenſa ſpacia. Dionyſio Afro:

πάντῃ δ' ἀκάματος φέρεται ῥόος ὠ[κεα]νοιο,
Εἷς μὲν ἐὼν πολλῇσιν ἐπωνυμίῃσιν ἀρηρ[ώς]

Vnius maris varia nomina.

Tametſi enim vnum mare ſit tantùm, [v]nusq; Oceanus: tamen à gentibus varijs & [trac]toribus & littorum flexu, varia ſortitur n[omi]na, & varia quaſi maria & diuerſos ſinus [ef]ficit.

Partes maris.

Inde partes eius ſunt Oceanus Canta[bri]cus, Aquitanicus, Ibericus, Britannicus, Ger[ma]nicus, Hyperboreus, Sarmaticus, Glacialis, S[cy]thicus, Eôus, Indicus, Magellanicus verſus m[eri]diem & occidentem.

Mare Caſpium.

Mare item Aethiopicum, Atlanticum, [Oc]cidentale, Gaditanum, in Aſia Caſpium, quo[d &] Hircanum, quamuis è mari non profluat, ſed [po]tiùs lacus ſit totius orbis maximus. Solino du[...]

hauſ[...]

ſtu, propter copiam fluminum dulcium, quæ
d mare euoluuntur.

Germanicum, quod rurſum à diuerſis genti-
varia nomina acquirit, ac Sueuicum dici-
Cimbricum, Sarmaticum, Scythicum, Bar-
um, Pomeranicum, Balthicum, (à Balthia
inſula) quod etiam Codaneum à ſinu Codano,
as groſſe Deutſche Meer/die Oſtſee/das
meriſche Meer / die See dicitur, & tria
uilonis Regna, Daniam, Sueciam, Noruegiam
tinet, & ab Helleſponto Danico, vel vrbe Lu-
a, initio facto per 250. milliaria inter Ger-
niam, Borruſsiam, Liuoniam, Ruſsiam, & op-
ta Daniæ & Finoniæ littora VViburgum vſq;
ſus Eurum extenditur, Arctoum, item Borea-
ſiue Septentrionale, Glaciale, quòd per Bru-
m congeletur. Mortuum item dicitur, & Len-
n & Saturnium, à tardo & pacato fluxu.

Maris Germanici varia nomina.

Mare Balthicum.

Maris Balthici longitudo.

Et tandem mare mediterraneum ſeu inte-
s, præcipua & celebratiſsima pars Oceani ſiue
ris magni.

Mare mediterraneum.

Sinus præcipui Oceani in Indico
ari ſunt: *Gangeticus*, *Perſicus*, *Arabicus*,
i etiam mare Rubrum & Erythræum dici-
r, ſiue quod Plinius exiſtimat lib. 6. cap. 23.
Rege Erythra, aut vt alij, ſolis repercuſsio-
bus reddi colorem exiſtimantes. Alij ab are-
rubra, aqua terraq;. Pomponio mare pro-
cello-

Sinus præcipui Oceani.

Mare Erythræum.

celloſum, aſperum. profundum & magnorum nimalium magis, quam cætera capax, & à ſ bus Aegypti, Syriæ, & Palæſtinæ incipiens, giſsimo tractu inter Arabiam felicem & Ae ptum ac Aethiopiam ferè per 260. milli Germanica verſus meridiem porrigitur. Con autem latitudinem maris ea parte, qua tran runt Iſraëlitæ ex Aegypto illuc progreſsi, eſſe milliarium aut circiter. Neq; potuit tanta m titudo, cum tot ac tantis impedimentis hoc tam citò conficere, ſed haud dubiè interce mora ſex aut octo dierum, quo toto tempore ſ per moles illa aquarum in ſublimi ſuſtentata tit, ne decideret De huiusmodi verò admonen aliquando adoleſcentes, vt intelligere diſca quid proſit marium illa & orbis terræ parti enumeratio & inſpectio, & quod temporis & conſideratio hoc loco magnitudinem mirac plurimum augeat.

Longitudo maris rubri.

Latitudo maris rubri vbi tranſierunt Iſraëlitæ.

(De Erythræo verò mari omn copioſiſsimè & eruditiſsimè expoſi ſunt in explicatione Stuckij in Pe plum maris Erythræi Arriani Hiſto ci. Ad eius finem etiam addita eſt ind catio locorum, regionum & terraru ad quæ ſolers Luſitanorum penetrau nauigatio.)

MAR

[M]ARE MEDITERRANEVM,

[M]Are mediterraneum in Hiſpaniæ extremitate iuxta Gaditanos incipit ad Oc[...]m in Oceanum influens,& in meridiem ver[...] ad Septentrionem deinde tendit, & deſinit [...]ludem Mœoticam, & porrigitur ad Cilici[...] Syriamq́ vſq́. Et mediterraneum dicitur, [...] per mediam terram ad orientem vſq́ ex[...]itur. Magnum etiam appellatur, quòd cæte[...]aria eius comparatione minora ſint, Euro[...], quod dictum eſt, Aſiam, Africamq́ diſter[...]ans. Initium maris mediterranei.

Mediterraneum cur dicatur.

De mari mediterraneo Solinus cap.37. ſic: [...]nticus æſtus in noſtrum mare diſſidium or[...]mmittit. Nam Oceanus, quem Græci ſic no[...]ant à celeritate, ab occaſu Solis irrumpens [...] latere Europam radit, Africam dextro, [...]iſq́ Calpe & Abila montibus, quos dicunt [...]umnas Herculis, inter Mauros ſcinditur & [...]aniam. Mare mediterraneum quomodo efficiatur.

[H]Ac ſunt maris mediterranei partes [...] Occaſu: *Fretum Herculeum ſecundum lit[...] Europæ, mare Ibericum, Balearicum, Galli[...], Liguſticum, Sardoum, Inferum ſiue Thu[...]m,& Tyrrhenum à cœli poſitu, ſuperum ſiue [...]riaticum, quod nunc ferè ſinus Venetum ſeu [...]re Venetum dicitur.* Maris mediterranei partes.

Mare Adriaticum.

Deinde

Mare Ionicum. *Deinde ſequuntur mare Ionicum, vi*
tum, raptum, & iactabundum Stephano, &
Adriatici Euſthatio.

Poſt iterum maria Creticum, Myrto
Mare Aegeum. *Icarium, Aegeum ante omnia Inſuloſum,*
& Archipelagus & Gæothalaſſa potius dici
quàm mare, quod totum illud mare adeò r
tum ſit Inſulis, vt vnam ex alia poſſis cern
& id mare procul aſpicientibus caprarum
gem repræſentet, vbi natura veluti luſiſſe
eſt, attollendo è medio mari vno in pelag
Inſulas.

Helleſpontus. *Inde ad Boream Helleſpontus, qui i*
Græciam & Illyricum in anguſtias ſeptem
diorum ſtringitur, vbi Xerxes ponte na
facto in Græciam traiecit, vt ſcripſit Her
tus, inde diffuſus ab æquore patente ru
ſtringitur, & facit propontidem, quaſi pon
præcedentem, qui mox in quingentos paſſu
Boſphorus Thracius. *arctatur, ſitq́ Boſphorus Thracius à Bouis t*
ſitu Ochſenfurt *prope Conſtantinopolin,*
Darius Pater Xerxis copias ſuas Athenien
bellum moturus tranſportauit, & rurſu
Pontus. *greſſus in latiſſimum effunditur ſinum, qui*
tus dicitur, ſinus ampliſſimus à tergo Ma
dis paludis: Ac illud mare ex multitudine
minum illuc ſe exonerantium dulcius quàm
tera eſt.

Et

Euxinus olim Axenos dictus fuit, id eſt, Pontus Axenos.
ſpitalis Pontus, propter tempeſtuoſa loca
ccolarum immanitatẽ, maximè verò Scy-
um ἀγριότητα, *hoſpites immolare ſolito-*
, & humanis veſcentium carnibus, & pro
ris caluarijs hominum vtentium. Nouiſſi-
autem cum Iones gens erudita, ſapiens, hu-
itate & moribus exculta in littoribus illis
lidiſſent vrbes, commercio etiam aliarum
ium mollitis aliquantum accolarum mo-
s, Euxinus, id eſt, benignus hoſpitaliſq; Pontus Euxinus.
tus vocari cœptus eſt. Ac exporrigitur in
itudinem per ducenta milliaria, latitudi-
verò per ſeptuaginta. Boſphorus deinde Boſphorus Cimmerius Mœotis.
merius ad Tauricam regionem, & palus
tis, quam Tanais facit, id eſt, vt eadem
ius & planius dicantur & repetantur, vbi
um ſe coarctat Helleſpontus dicitur, vbi ſe
ndit iterum Propontis, vbi rurſus in arctũ
tur Thracius Boſphorus, vbi iterum ſe dila-
Pontus Euxinus, qua verò paludi Mæotica
mittitur Boſphorus Cimmerius vocatur,
dem palus Mœotis finis maris mediterranei.

(De illis verò Maris mediterranei
tibus Plinius lib. 4. cap. 1. Solinus
.16. item 22. & 26. & Polybius lib.
Ioannes Stuckius etiam in expli-
ione eruditiſsima, & copioſa & va-

ria in Periplum Ponti Euxini Arr
Philoſophi & Hiſtorici. De Boſp
ris autem ſeorſim Plinius lib. 6. ca
his verbis: Boſphori duo à bouis t
ſitu, vnde nomen à bobus eſt, &
quam in diſſociatione German
concors. Alitum quippe cantu
numq́ue latratus inuicem audiuntur
cis etiam humanæ commercia i
duos orbes manente colloquio,
cum ipſum auferunt Venti. Eaden
rè Mela Gæographiæ ſuæ lib. 1.)

i

Item ſecundum littus Aſiæ ſunt:
Capathium, Lycium, Pamphylium, Iſſic
Sydonium, vel Syriacum, Aſiaticum.

Hinc rurſus ſecundum Africam, Pl
um, Aegyptiacum, Syrtes maior & minor
bycum vel Punicum, Africum & Numidic

Mare mediterraneum vnde ſortiatur varia nomina?

Et ſortitur mare mediterraneum tot
nomina vel à prouincijs, ab inſulis, à genti
vel oppidis, à poſitione cœli, vt ſuperum &
ferum, quod ſit Oriens ſuperior, Occidens
inferior. A moribus etiam accolarum & t
ſitu vel Anguſtis meatibus boum.

Sinus maris mediterranei.

Sinus maris mediterranei in Sic
mari ſunt: *Sinus Tarentinus, Scyllac*
item Scylla & Charybdis. In Ionio: Si

rotorum, *Ambracius*, *Corinthiacus*. Et Peloponeſum: *Sinus Chelonicus*, *Meſ*ſcus, *Laconicus*, *Argolicus*, *Saronicus* & aricus. In Aegæo ſinus *Petæus*, *Maliacus* ſgicus, *Thermaicus* & *Edonicus*. De his mariumpartibus copioſè Plinius, Solinus Mela.

INSVLÆ.

DE Peninſulis priùs pauca, antequàm ad Inſulas veniamus, præcipuas verò tan- recenſemus. Prima eſt Peloponeſus, alte- & celebrata pars, & arx totius Græciæ, ho- Morea in Mari mediterraneo ſita, toto orbe berrima tum alias, tum etiam ob Mycæna- ū, Argiuorum, Lacedæmoniorum, Sicyoni- m, Elienſium, Arcadum, Pyliorum & Meſ- iorum imperia, de quibus Euſebius in Chro- is. Secunda Aurea Cherſoneſus in mari In- o meridionali. Tertia Cimbrica in mare rmanicum ſe extendens aliquod regna Se- entrionalia, Daniam, Noruegiam, Suetaim mplexa, Cimbrica cognominata à Cimbris, i eam aliquando tenuerunt. Taurica Cher- neſus à Tauris Scythiæ Europææ populis in ntum Euxinum circa Boſphorum excurrens, ſylua quadam ſcinditur per medium, cuius

Peninſulæ. Peloponeſus. Aurea Cherſoneſus. Cimbrica Cherſoneſus. Taurica Cherſoneſus.

alteram partem, in qua Capha, olim Th
ſia dicta, Genuenſium aliquando colonia
berrimum Emporium, totam Turca: alt
verò Tartarus Præcopita, vnde Præcop
minor Tartaria dicitur, poßident. Mæ
autem palude, Cimmerio, Boſphoro ac
Euxino penè circundatur.

Aſia minor quibusdam Peninſula.

Sunt etiam, qui minorem Aſiam Pen
lam faciant, & huic etiam alias Peinſula
dant, quod nolumus examinare ſcrupulo

OCEAN
INSVLÆ.

OCEANI INSVLA
SEPTENTRIONALES.

Oceanus Septentrionalis minus cognitus veteribus.

PArs Septentrionalis O
ani non ſatis cognita fuit veterib
perluſtrata. Apud Ptolomæum v
ſexageſimum latitudinis gradum, quod dict
eſt, vbi Thule collocatur, non eſt peruent

Nauigatio ad loca Septentrionalia cur difficilis.

quòd nauigatio ad illas regiones valde diffic
ſit, propter ventorum aſperos & impetuoſos t
bines, & maris fremitus terrificos, montes g
cie co

oncretos planeq; horrendos, hyemem tri- & ſæuam, ita tamen vt nihilominùs hodie ſeptuageſimum latitudinis gradū ſit pro- ſum, vbi & in frigida Septentrionali Zona, onelandi & Pilapelandi reperti ſunt. Cùm pia quædā orientalis pars, quod aliqui an- runt, in 84. eleuationis poli Septentrio- s gradu poſita ſit, quod deinceps ſuo loco in- bitur, adeò vt ea ratione à polo abſint illi ines tantùm ſex gradibus.

Lappia orientalis non procul abeſt à polo Septentrionali.

Ac Martinus Forbiſſerius Anglus, anno 7. 26. Maij ad quærendas nouas terras in tentrione incredibili & inaudito hactenùs ſumptibus Reginæ ſuæ nauigationem in- uit, atq; ſuperatis multis immenſis difficul- bus nauigationis, reperit tandem in Septen- ne menſe Auguſto auri tantam copiam, vt epleuerit 200. dolia ſiue tonnas auri, qui- oneratis nauibus in angliam 17, Septem- incolumis reuerſus eſt. Tametſi ſunt, qui bant glebæ ſeu terræ metallaris tantùm tot uliſſe dolia, cuius centumuirale pondus vn- s auri quinque, vna vncia nouem coronatis llicis æſtimata, contineat.

Nauigatio ad Septētrionem Forbiſſerij Angli.

Auri copia reperta.

Homines eius loci ab omni ciuili cultu a- ni, crudis ferarum ac piſcium carnibus veſ- ntur. Veſtiuntur pellibus ferarum venatione ptarum, herbas etiam crudas beſtiarum in orem deuorant: Tentoria eorum pellibus Ba-

Homines Septentrionales quales.

Canes curribus iunguntur.

lenarum teguntur, perpetuæ ibi nubes c
gus aſperrimum. Canibus, qui lupos no
ſpecie referunt, ſub iugum miſſis, vtunt
res neceſſarias ſuper glaciem aduehenda
ma illis ſunt arcus, ſagittæ & funda. V
delectantur rebus ſplendentibus & tinni
bus. Qualem religionem colant, quam
cognitionem habeant, ignoratur. Nulla u

Septentrionales ſtupidi.

gna, cerui multi, & ſicut regio ſterilis eſt
homines ſtupidi, tardi & ſine omni inge
Terram non colunt contenti rebus, quas ſp
producit: Venatione viuunt: Potus illis
guis ferarum eſt calidus, aut aqua glaciei,
b iſtuc fluuij, nullæ ſcaturigines, quod viole
frigoris terram ita concludat, vt aquarum
turigo erumpere nequeat.

Thomas Freigius.

(Extat deſcriptio eius nauigatio
ex Gallico Latina facta, opera Tho
Freigij viri celeberrimi & omni do
narū genere præſtantiſsimi Recto
Scholæ Norinbergenſium patritiæ

India ſiue America ſeptentrionalis.

Ac dicuntur regna, regiones & Inſulæ
ſeptentrionales ab aliquibus America,
India ſeptentrionalis.

Hibernia ſiue Irlandia.

Ac ſunt Hibernia, quæ nunc Irland
vbi aues fluuiatiles naſcuntur è corticibus
nuum, quibus etiam Pontificij tempore qu
drag

geſimæ impunè veſcuntur, quod piſcibus ma- Aues natæ
quàm carnib. annumerentur, vbi etiam a- è corticibus
maturetæ nuncupatæ, berues inſtar cotur- arborum
um, quæ mortuæ & in ſicco loco retentæ, Aues reuiui-
tannis certo tempore inſtar hirundinum ſcentes cer-
d Plinius prodidit, reuiuiſcunt, & ſic mor- to anni tem-
inter veſtes collocatæ à tineis eas præſer- pore.
t.

Hibernis veteribus Strabo ἀνθρωποφαγί-
tribuit lib. 4. his verbis: Ανθρωποφάγοι τε Hiberni ve-
ἐσ καὶ πολυφάγοι τούς δὲ πατέρας τε- teres qua-
τήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι. les?
er Hiberniam ac Britanniam Mona eſt In-
a, cuius extat luculenta deſcriptio in fine
ini tomi Theatri orbis terræ.

Britannia, *clara Plinio, Græcis, noſtriſq;* Britannia.
numentis. Solino penè alter Orbis. Quam
ioſè deſcribit Cæſar lib. 5. Commentario-
n belli Gallici.

In quadam Britanniæ parte aues naſci è Aues è fun-
ngis ſcribit Georgius Pictorius Medicus lib. gis natæ.
Varietatum eruditarum cap. 4. qui gratiſ-
i ſaporis ſunt.

Et in Theatro Orbis terræ ſcribitur, in O- Lupi piſces
ano Anglico lupis captis ac venum expoſitis, in Oceano
iamſi aperiatur cultro latus, vt emptor de Anglico
nguedine & carnoſitate eius ſtatuere poßit, quales?
lnus tamen illud dimiſsi in viuaria, piſcinas,
u ſtagna, tactu tencharum coaleſcere.

Londinum vrbs primaria Angliæ. Vrbs celebris Londinum, Lond
ſita ad Tammaſim fluuium onerarijs nauig
lem, qui inuehit in eam totius orbis opes, q
refertur tomo primo Vrbium illuſtrium.

(Angliam & Hiſtoriam Regn
ius vniuerſam deſcripſit lib. 26.
lydorus Virgilius Anglus, ſcriptor
ctiſsimus & eloquentiſsimus. Cu
etiam exſtant in publico libri octo
Rerum inuentoribus. Libri item
de Prodigijs valde eruditi, & ex mu
optimorum autorum lectione mu
tempore congeſti & conſcripti.)

Sena Inſula. *Pomponio lib. 3. etiam Sena in Brit
nico mari eſt Gallici numinis oraculo inſig
cuius antiſtites perpetua virginitate ſancta
mero nouem eſſe traduntur.*

Gallicenæ. *Gallicenas autem vocant, putantq́ in
nijs ſingularib. præditas, Maria ac ventos c
citare carminibus, ſeq́ in quæ velint anima
uertere, ſanare, quæ apud alios inſanabilia
ſcire ventura & prædicare, ſed non niſi na
gantibus, & in id tantùm, vt ſe conſulere
profectis. Inſulæ autem Senæ nulla, qui eq
dem memini, apud vllum veterum ſit menti*

Britannia vetus qualis? *De Britannia Solinus porrò his verbis c
35: Britannia non qualibet amplitudine n
men penè alterius orbis meretur, inhumano i*

co

rum ritu aſpera. Alias ita pabuloſa, vt pecu-
, niſi interdum æſtate à paſtibus arceantur,
culum agat ſatias, fas atq; nefas eodem a-
o ducunt, puerpera ſi quando marem edit,
ilibus votis optat, non aliter quàm in bello
ter arma mortem oppetat. Præcipua viris
ia eſt in armorum tutela.

Meminit Solinus inſulæ etiam, quæ Tha-
os dicatur, & à Britannia continenti æſtua-
tenui ſit ſeparata. Cùm verò ipſe nullo ſer-
ur angue, aſportata inde terra, quoq; gen-
n inuecta ſit, angues necat. Porrò refert in Gagates
tania reperiri Gagatem, qui aqua ardet, Britanniæ.
contrà reſtinguitur oleo.

Angli fuerunt: Anshelmus Cantuarienſis Alexander
ſcopus, cuius ſcripta Theologica non pauca de Ales An-
erſunt. Alexander de Ales, qui ſummæ The- glus.
giæ libros quatuor condidit.

Nicolaus de Lyra.

Nicolaus de Lyra ordinis fratrum mino-
n, vir Hebraicè, Græcè atq; Latinè doctus,
ante annos circiter 250. commentarios
fecit in vtrunque Teſtamentum & pleraque
ctius, quàm qui eum ſecuti ſunt temporib. po-
rioribus monachi, interpretatus eſt: Quem
Lutherus vir Dei magnus & diuinus Scri-
uræ interpres ſæpe citat & commendat: tam-
ſi in illo quoq; multa deſideret, requirat, &
prahendat. Eius Commentarij Titulo Po-

Lyræ commentarij in vtrunq; teſtamentum.

ſtillæ ſuper vtrunq; teſtamentum tomis qu
excuſi, extant cum additionibus Pauli Epi
Burgenſis, Replicisq; Matthia Dornigk &
tu plano incluſo, cum Gloſſa inſuper ordin
textui inſerta, & expoſitione notabili vbiq;
iecta.

Occami, Occiſtæ.

Guielmus Occam, Doctor Scholaſticu
Magiſtri Sententiarum celebris interpres,
familiæ Occiſtarum nomen dedit.

Bartholomæus Anglicus.

Bartholomæus cognomine Anglicus, qu
rerum proprietatibus libros 19. ſcripſit, qu
bri Monachis ferè pro Plinij Mundi illa hiſt
erudita & varia olim lectitati fuerunt.

Animalium hiſtoria eruditiſsima.

Edoardus Hottonus Oxonienſis, quo n
de Animalibus libros vnquam ſcripſit doctiu
elegantius.

Commentarij in totum Plinium.

Ioannns Claimundus, de quo nobis ret
aliquando Oporinus noſter, qui in totum Pl
opus eruditos commentarios ſcripſerit, & ad
excudendos iam pridem miſerit, cur autem n
fuerint excuſi ab Oporino, puto ſumtus ad ta
tum opus imprimendum defuiſſe.

Thomas Morus Anglus.

Thomas Morus in Anglia olim non modò d
ctrina, ſed etiam autoritate & dignitate
aulæ Regis Anglorum præſtans, qui tum alia
rudite ſcripſit, tum etiam ad imitatione
Reipublicæ Platonicæ compoſuit de optimo Re
publicæ ſtatu, deq; noua Inſula Vtopia libru
re

aureum, nec minus ſalutarem, quàm fe-
m.

Robertus item Barus, Ioannes Balæus. V-
, nemo deſcripſit vitas & hiſtoriam Ponti-
n Romanorum rectius & melius, Balæi pon-
ia & totius eius regni hiſtoria inſerta eſt
loco Centurijs Anglorum illuſtrium. De il-
Epigrammate ei hiſtoriæ præfixo ſic dici-

Vtonia mori.

Hiſtoria vitæ Pontificum.

ima Lutherus patefecit, Platina multa,
Quædam Vergerius, cuncta Balæus habet.
uam mouit Camerinam, motaq́ fœtet,
Pandoræ Latiæ pyxis aperta volat.
uos cœcos vidit, proditq́ receſſus:
Furtiuos memorat, Roma petulta, thoros.
am luſtrauit, rimas perſpexit & omnes,
Ingreditur lectos, concubitusq́ tuos.
retum nihil eſt, ſecreta cubilia pandit,
Nox nihil inuoluet, nulla latebra teget.
ergo venias, ſpeculum videasq́ malorum.
Hic & auos, proauos, hîc atauosq́ vide.

Summa vitæ pontificum Bœlæi.

(Scripſit autem Balæus Centurias atuordecim Anglorum clarorum ctrina & virtute. Iouius etiam ſcriit elogia Anglorum, qui noſtro ſelo eruditione, doctrina & virtute me orabiles fuerunt, quæ in Britanniæ eſcriptione ſuo loco inſerta ſunt.)

Scotia,

Anſeres in arboribus nati è flore.

Scotia, *in ea naſcuntur alicubi ex quodam anſeres, quomodo de illo multi en ſcriptores prodiderunt. Gaudentius etiam rula lib.3. Memorabilium cap. 43. Nos nas auib. illis ereptas aliquando vidimus, oſ ſas nobis à nobili erudito, qui terras Septen nales pleraſq; peregrinando perluſtrarat.*

Vrbs Edinburga.

Scotus Scotiſtæ.

Scotus fuit Ioannes Duns, quem Sco ſuperior ætas fere nominabat, ſentētiarum tiſſimus & diſputator ſubtiliſſimus, & qui miliam Scotiſtarum condidit. Eum ſcribit nius mortuum Apoplexia, dum viuus feſtin funere pro mortuo tumulatur, cū redeunte ſerò, morbi impetum natura diſcuteret, fru ad petendam opem miſerabili rugito edito, ſatoq; diu ſepulcri lapide, eliſo tandem ca periiſſe:

(Scotiam deſcripſit libris 19. cu cōtinuatione ad hæc vſq; tempora Ioannem Ferierum Hector Boëtiu ruditus ſcriptor.)

Orchades.

Orchades *circa Scotiam Inſulæ a plius quadraginta. Hebrides etiam à Pli Britannicæ appellatæ, ſepultura antiquor regum Scotiæ claræ, in mari Hibernico ſitæ.*

Scandia, *quæ & Dania & Schonla dia.*

Noruegia.

Sueti

Suetia. *Vrbs Suetiæ primaria* Stock-mia *munita natura & arte, & ſita in pa-bus Venetiarum inſtar, in palis exſtructa, etiam nomen repræſentat. Mare in eam editur duobus ramis tàm largis aquis, vt s onerariæ extenſis velis inuehantur. Sue-oſita eſt ſub longitudine graduum 45. la-dine 64.65. Noruegia verò magis tendit in aſum & Septentrionem circa longitudi-42. graduum, latitudinem 66. cuius lati-nem ſuperat Lappia Orientalis, quæ ab Ae-ore recedens gradibus 84. à polo abeſt tan-quinq; gradibus.* Stockholmia vrbs Suetiæ. Situs Suetiæ, Noruegiæ, Lappiæ.

(Porro Daniam ſeorſim deſcri-t Saxo Grammaticus grauiſsimus ptor. Daniam autem, Noruegiam, tiã & cæteras Septentrionales ter-deſcripſerunt Crantzius & Ziegle-. Ac meminerunt de illis terris et-n ſæpemulta Iouius & Liber Baro Herberſtein, vterq; in ſua Moſco-, Iouius etiam præterea in Anglia.)

Grundlandia *à viridi planicie denomi-a.*

Finlandia *Suetorum regi paret terra ra, fertilis & amæna, ſed frigida admo-n: In longitudine gradus habet 53. latitu-e ferè 65.*

Lapo-

Lappia Orientalis.

Lamponia ſiue Lappia, *quæ diuidi* *in Orientalem & Occidentalem. Lappia Ori* *talis Eccleſiam diui Andreæ magnifico & ſu* *ptuoſo templo & doctis atq; ſacrarum lite* *rum eruditis viris exornatam habet, in gr* *eleuationis poli 84. valde prope ad polum p* *ta. à polo ſeptentrionali tantum quinq; gra* *bus diſtans & remota: Vnde quali aëris con* *tutione ſit illa terra, non difficulter exiſtim* *poteſt. Lappia autem quaſi ſecors & inepta p* *nuncia* Lappenland/ *cuius incolæ inepti ho* *nes ſunt,* Lappen.

Lappiæ nomen vnde?

(De ea plura Damianus à Goes Lappiæ deſcriptione & deploratio gentis Lappianæ.)

Situs aliquot rigionum ſeptentrionalium.

Regiones autem iſtæ & Inſulæ longiſſ *tractu ab ortu in occaſum excurrunt, tam* *ſint qui Grunlandiam Orientali Indiæ coha* *re exiſtimant: Finlandiam etiam, quæ Sue* *rum Regi modò paret, extra totum Tana* *longè procurrere in Aſiæ fines.*

Islandia.

Islandia *omnium vltima Septentrion* *qua veteribus memorantur.* ἀρκτικωτά *Straboni, Solino vltra Thulen, pigrum conc* *tumq; mare. Plinio diſtat ſex dierum naui* *tione à Britannia. E Scotia, cuius Regi ſub* *ta eſt, trium dierum nauigatione illuc per* *nitur. At ſit nauigatio tantum tribus menſi*

A Scotia quantum diſtet Islandia

ca

liſſimis. Et poſſunt nauigando confici ſin- 24. horis ferè centum milliaria, niſi ad- ntur venti. Ab æquatore autem tanto ſpa- landia recedit, tantamq; habet latitudi- vt circulus Arcticus mediam ſecet: Lati- autem eius eſt 66. graduum cum ſemiſſe Longitudo autem 8. aut 9. graduum, Il- Nouembri ad Februarium uſq; perpetuæ es eſſe dicuntur quemadmodum à Iunio ad uſtũ continuus dies. Eſt in hac Inſula mons a manibus, empuſis atq; lemuribus clarus.

Viginti quatuor horis nauigando conficiuntur centum milliaria.

Latitudo & longitudo Islandiæ.

Gothia *quibusdam Suetiæ pars & Sue- m Regi ſubdita. Multa ibi piſcatio & atio.*

Gothia.

Vrbs eius Viſpurgum. *Ibi eſſe, ſcribit us Magnus in Gothorum hiſtoria, Bibli- am inſignem in cœnobio ordinis Germanici edicti circiter duûm millium & autorum codicum veterum.*

Bibliotheca inſignis.

(Extat autem de gentibus Septen- onalibus hactenus cognitis opus riũ & plurium omnigenarumq; re- n cognitione refertum in lib. 22. tinctum & Romæ in folio editum ai Magni Gothi.)

Antequàm autem cæteras Oceani Inſulas nmemoramus, recitamus adoleſcentibus di- m Eſaiæ cap. 40. Prophetæ memoratu di-

gniſſimum

Creaturæ collatæ ad Deum.

gniſsimum: Ecce gentes quaſi ſtilla Situl... quaſi momentum ſtateræ reputatæ ſunt. ... Inſulæ quaſi puluis exiguus. Omnes gentes ... ſi non ſint coram te, & quaſi nihilum & i... reputatæ ſunt ei.

INSVLAE OCEA...
ORIENTALIS.

Chryſe. Argyte.

ORientales Oceani Inſulæ ſunt tum ... tum etiam Zipangri, *aliquibus et...* Chryſe *dicta, cui iungitur Argyre, al... aurei ſoli, altera argentei Pomponio & Sol...*

Iaua.

Iaua *etiam maior, quæ multa regna ... tinet, & minor. Porne etiam tanta magn... dine, quod ſcribit Gemma Friſius, vt trime... ſpacio vix obiri poſsit:*

Zeila.

Zeila *etiam totius Orientis laudatiſ... eſſe Inſula traditur.*

Maldiuar.

Maldiuar *etiam Prouincia, quæ Inſ... 8000. circiter continere dicitur.*

Inſulæ maris paucæ collatæ ad totum mare.

Tametſi verò Oceani Inſulæ multæ q... dem ſint, & multò plures, quàm nos commen... ramus aut commemorare poſſumus: tamen m... to rariores & pauciores ſunt in tanta vnd... vaſtitate, etiamſi hac noſtra ætate multæ pa... factæ fuerint Hiſpanorum nauigationibus, ... bum veteres ne omnes an interea enatæ.

Ini...

Inter Orientales etiam adnumeratur vr- maxima Quinſai in Prouincia Mangi rij Tartarici Magno Cani ſubdita, quod dictum eſt, quam cœleſtem vocant, qua m maiorem vrbem in vniuerſo orbe inue- oſſe, exiſtimant Noui orbis ſcriptores, vt 25. milliaria Germanica ſecundum longi- nem complectatur. Numerare ſcribitur liarum decies decem & ſexcenta millia. tatibus mille ducentis imperare. Tanta ibi m omnium abundantia, tanta delitiarum lupt atum omnium affluentia, vt nihil am- accedere poſſe putetur, vt planè Paradiſus ſtris dici poßit. Sed Idola colit. Vnum en templum Chriſtianorum, ſed Neſtoria- m habet. De illa vrbe plura dicuntur in lolis Iapanicis. Quinſai. Quinſai vrbs maxima.

NSVLÆ OCEANI AVSTRALES.

Vſtrales Oceani Inſulæ ſunt: Tapro- bana nunc Sumetra & Zanzibar dicta, s valdè, gubernata à quaternis regibus dia- iate inſignitis. Alter orbis terrarum Plinio. na verò pars orbis terrarum Pomponio me- anarum potentißima, & ab Alexandri vſq; noria cognita. Rex eius, ne regnum hæredi- Taprobana.

Rex Taprobanæ. *tarium fiat liberis gignandis operam dar*
hibetur, quomodo Rex Sinarum potentiſſ
ne regium ſtemma alieno ſanguine pollu

Inſulæ multæ circa Taprobanem. *ſororem vxorem lege regni accipit. Circ*
probanam cohortes eſſe dicuntur Inſul
1328. Pendit autem Rex ille, quamuis
maximus & potentiſſimus nihilominus t

Rex Tartaricus Dominus multarum Inſularum Indicarum. *tum Magno Chamo Tartarico potentiſſim*
peratori, qui multarum Inſularum in Ma
dico Dominus eſſe dicitur.

Et Iapania *complexa 66. regna, ſita*
procul à China ſiue Sinarum regione à m
toribus Luſitanis circa annum Chriſti 15
inuenta, eodem ferè cùm Italia & Hiſpani
mate. Habitatores colore candidi eſſe ſcri
tur & naturæ bonitate, ingenij præſtantia
tis Europæ noſtræ nationibus antecellere.
illa multa dicuntur in quatuor libris Iapa
rum Epiſtolarum: Libello item, qui titul
ſcriptionis Iapanicæ extat in publico.

Venationes Taprobanæ. *Interdum ſcribit Solinus, in Taprobana*
nationibus indulgent, nec plebeias agunt
das, quippe quum Tigrides & Elephanti
tùm requirantur, Marinarum teſtudine

Magnitudo teſtudinum marinarum *tanta magnitudo, vt ſuperficies earum do*
faciant, & numeroſam familiam non arc
ceptent.

Multitudo Inſularum vbi? *Inde proficiſcendo verſus Moluccas i*
las repertas Caroli V. auſpicio, tanta in

a multitudo eſſe ſcribitur, vt plus mille & ingenta eſſe perhibeantur.

Magellanica *etiam hoc loco terra ver-Auſtrum à Magellano Portugaleſio refer-qui auſpicijs Caroli V. Anno Chriſti 1519. cimo die Auguſti dimiſſus ad inquirendas oluccas inſulas aromatum diuites, verſus o-entem Solem non longo interuallo ab aurea erſoneſo ſitas, ita nauigationem ſuam tem-rauit, vt ex Hiſpania auſtrum verſus ad gra-m latitudinis Auſtralis 52. delatus, quod te ſe nomini neq; veterum neq; recentiorum ntigerat, & inde ad occidentem Solem con-rſus per inferius hemiſphærium immenſo cœli ariſq; tractu ſuperato, ſub orientem Solem ad oluccas inſulas, quas quærebat, tandem na-s eius peruenerunt: Ac inde per ſuperum miſphærium præteruectus littora Aſiæ & fricæ in Hiſpaniam redierit, pernauigato ſe-el (auſu admirando & à nullo mortalium ha-enus tentato) toto terrarum Orbe: Tametſi ſe Magellanus ante repertas Moluccas in præ-o cum barbaris quibusdam gentibus occubu-rit, & poſt inueſtigatas Moluccas à ſocijs perſtitibus eius nauigationis, cæteris nauibus iſperſis, captis & detentis, vna tantum na-is ſuperſtes & incolumis in Hiſpaniam redie-it onuſta aromatibus precioſis: Margaritis tiam, quæ in Moluccis illis grandes reperiun-*

Magellanica.

Ratio nauigationis Megellani Portugaleſij.

Magellanus occumbit in Prælio contra barbaras gentes.

Margaritarum ſtupenda magnitudo.

Nauis Magellanica cur prædicatione æterna digna?

tur, aliæ magnitudine ouorum turturum, g linarum etiam & anſerum, digniores proſ nautas, qui æterna memoria celebrentur, qu qui cum Iaſone Theſſalo Argonautarum p cipe ad Colchidem nauigarunt Argonau Nauis etiam ipſa, quæ vnà ſoſpes & ſalua mum rediјt poſt exantlata tot pericula, m dignior, quæ inter ſydera conſtituatur, qu vetus illa Argo. Hæc namq; ex Græcia d taxat per Pontum vecta eſt. Magellanica v ex Hiſpania Auſtrum verſus indeq; per infe hemiſphærium in orientem penetrans, rurſ in Occidentem in Hiſpaniam per ſuperius miſphærium emenſo ſemel, quod dictum eſt, niuerſo terrarum orbe, remeauit. Magella ca autem longitudinem habere ſcribitur g duum 150. latitudinem 15. Sunt qui hanc thiopiam orientalem exiſtimant,

OCEANI INSVL
OCCIDENTALES.

Inſulæ fortunatæ quæ & Canariæ.

OCcidentales Oceani Inſulæ Doroa ſunt, Heſperides & fortunatæ, quæ iam Canariæ, veteribus etiam notæ, quar Mela lib. 3. multis verbis meminit, diu tam noſtratibus hominibus etiam poſt veterum quiſitionem ignoratæ; donec Regis Arragor

in I

Hiſpania temporibus anno Domini 1334. Fortunatæ quando iterum noſtra ætate repertæ?
ſpanorum nauigationibus iterum aperta fuęnt.

Inter Canarias verò etiam Ferro Inſula. De illa Benzo Mediolanenſis in libro deſcriptionis Canariarum cap. 2. iſta: In Inſula Ferro arbor eſt perennes aquas è folijs exſudans Arbor admirabilis.
rigansq́ʒ, & quidem tanta copia, vt non incommodò, ſed etiam multò pluribus ſufficere poſſit. Ea arbor mediocri magnitudine, nucis iuglandis folio paulò maiore, muro lapideo circumſepta, inſtar fontis eſt: & ex eo cratere fluens aqua ſuſcipitur. Arcanum equidem naturæ mirabile, nō reperiri in tota Inſula vllam aquam præter eam, quæ ex illa arbore manat. Porrò arborem, perpetua ac denſa nebula circumueſtit: quæ tamen interdiu, vbi ſolis æſtus ingrare incipit, paulatim diſcuti & reſolui videtur.

De fortunatis ſiue Canarijs Mela lib. 3. Fortunatæ veterum quales?
iſta: Fortunatæ Inſulę abundant ſua ſponte genitis, & ſubinde alijs ſuper alijs innaſcentibus, intus ſollicitos alunt beatius, quàm aliæ vrbes excultæ. Vno ſingulari duorum fontium ingenio maximè inſignis: Alteram, qui guſtauêre, riſu ſoluuntur in mortem: Ita autem affectis remedium eſt ex altero bibere. Duo fontes mirabiles.

Et tandem Occidentalium Inſularum maxima: America aliquibus Francia Antar- America.

ctica nuncupata, poſt annum Chriſti 14
detegi cœpta, authore Chriſtophoro Colu
Genuenſi ſumptibus Regis Caſtiliæ in Hiſp
Italo, admirandi ingentisq; animi captu, e
ditoq; iudicio viro,& vt quibusdam apparet
quit Iouius,Hercule Græco inuſitata fama
ria meliore & illuſtriore, cùm & ſtupendo
ſuo auſu & conatu reperiendi noui orbis pri
rum Heröum & libri Patris famam obſcura
rit.

Deſcriptio Americæ ſcripta ab illo, qui totam perluſtrauit.

Narrat Benzo Mediolanenſis, qui a
Chriſti 1541. in Indiam Occidentalem ſiue
mericam profectus, in ea tota accuratè pe
ſtranda annos 14. conſumſit, lib. 1. Ame
ſuæ cap. 5. de Columbo iſta, quæ ad verbu
cùm digna memoratu ſint, huc aſcribimus.

Non alienum fuerit, inquit Benzo,
loco quiddam narrare, quod Columbo in H
ſpania, vti accepi, contingit, poſtquam iam
diã repererat (etſi enim id olim quoq; aliqu
do eſſet factum, recens tamen hoc inuent
eſt) Quum forte Columbus celebri conuiu

Hiſtoriola notatu digna de Columbo repertore Americæ.

cum multis nobilibus Hiſpanis adhibitus eſſet,
inter eos, vt fieri ſolet, de India ſermo eſſet
tus. vnus eorum ita eum alloqui cepit: Domi
Chriſtophore, inquit, etſi tu Indiam non rep
riſſes, non defuiſſet tamen in hac noſtra Hiſp
nia, qui idem actu tentâſſet, vt quæ multis m
gi

viris & ingenioſis abundet Coſmographis literatis: Ad ea Columbus nihil prorſus reſpondit, ſed ouo afferri in triclinium iuſſo & menſæ impoſito, verſo ad omnes ſermone: Aſſum, in Domini mei, cum quolibet veſtrum poſito in cœnam pignore certo, neminem eorum, qui hîc ſunt, facturum ouo iſto, quod ego facturus ſum, nempe vt nullo nixum adminiculo ſtans & erectum in pedem ſuopte nutu maneat. Experti ſunt omnes neq; vlli eorum ſucceſſit. cùm circumacto orbe ad Columbi manus peruenisset, ille ouum altero eius faſtigio menſæ ſo ac leniter quaſſato rectum firmumq; conſtituit. Ea res omnium animos verecundia pugit, poſtquàm vtique illis potuit, quid ſibi itis ambagibus vellet: Nimirum id, poſtquàm primus ipſe tentaſſet, iam apertum omnibus & factis facile eſſe: debuiſſe ipſos potius incipes Indiæ quærendæ viam rationem inire, ſe ridere, qui primus ſe experiri auſus eſſet. iti ante id cæptanti illuſiſſent, quaſi rem imſsibilem aggrediendi.

America *autem habet quaquauerſum proximas terras & Inſulas nouas Cubam, bellam, Peruuiam, Hiſpaniolam, terram rmam, ſiue firmam Caſtiliam, Braſiliam, rram floridam, Pariam, quæ Ophir eſſe eximatur, de qua eſt in Salomonis Hiſtoria,* Multæ Inſulæ propè Americam. Ophir Inſula.

Temixtitan metropolis regni Mexicani.

& Mexicanam ſiue Mexicanum Regnum, ius Metropolis eſt Temixtitan vrbs ampl opulenta in ſtagno ſita ædificijs & incola frequentia Venetæ vrbis inſtar admirab Deorum templa ſuorum quinquaginta, monum verò ſuorum effigies vicies mille ha re commemoratur, vbi olim lutum, vnde

Idolomania horribilis & triſtis.

tuæ idolorum conficiebantur, ſanguine de dibus multorum millium infantum hauſto expreſſo macerabatur, quòd aliter ſtatuæ Sathanæ κακοχάϛτῳ rectè confici non poſſ Quid enim Sathan hominibus perſuadere poteſt, ſine verbo manentibus, quod ſolum lucerna pedibus noſtris? Emporium autem vrbs Temixtitan inſtar Venetiarum nobili mum, Anno 1519. Carolo V. ſubdidit Fer nandus Corteſius. Hodie magna parte ab ſpanis colitur vndique aſperrimis & altiſſi montibus circundata.

Sacrificiorum Inſulæ.

America etiam accenſentur Sacrificior Inſulæ. nomen illis indidit ritus nefandus In lanorum, quippe qui marmoreis ſuis Deis pr ſuas immolant, primum pectore aperto cor e unt, eiusq́; ſanguinem labijs Deorum ſuorum linunt, exta igni coniecta comburunt, alio gens placida, quod ſcribitur, & benigna, g dum longitudinis illæ Inſulæ habent 268. la tudinis 23.

Per

Peruuia autem omnium, quæ hactenus in- Peruuia.
a ſunt, cum auri tum aromatum ditiſſima
. Hic namq; auri & argenti tanta vis eſſe
itur, vt etiam vaſa in contemptiſſimum v-
deſtinata inde conflentur, ac in ciuitate
dam eius, quæ Callao dicebatur, autore Ap-
io in Coſmographia ſua cap. de America,
us tota aureo tecto reperta ſit.

Caput Peruuiæ vrbs Cuſco eſt adeò Cuſco vrbs
ita ciuitas & pulcra, vt cum munitiſſimis pulcra Pe-
ulcerrimis vrbibus Hiſpaniæ certare poſſit; ruuiæ.
modo id proditum reperitur in primo tomo
ium orbis terræ illuſtrium. Sita autem eſt
uuia in littore Occidentali ſub longitudine
duum 290. latitud. 8 9 10.

(Longiores autem deſcriptiones
ui orbis Americæ vicinarum regio-
m & terrarum, in Oriente etiam in
dia & Indico Oceano repertarum
tant & leguntur in volumine, quod
ouus orbis inſcribitur, editum ali-
ando cum præfatione Simonis Gry-
æi, & cum Prolegomenis Munſteri,
deſcriptiones nauigationis vario-
m autorum ad varias terras conti-
et. Inter eas ſunt etiam Cadamuſti
eneti, Chriſtophori Columbi Ge-
uenſis, Ioſephi Indi Americi, Veſpu-

tij, Vartomanni Ludouici Roman
tricij, M. pauli Veneti, Ferdinādi C
teſij nauigationes & narrationes.
ximiliani item Tranſyluani de Mol
cis Inſulis Epiſtola. Et quædam ſi
les hiſtoriæ & narrationes aliæ,
& profectiones ad terras varias &
ſcriptiones earundem luculētas c
tinent, & nauigationes ad Nigr
Nouæ Africæ & veteribus incogni
gentes Afros, Arabes, Calecutio
Indos, & Indianas inſulas habet,
multa alia his ſimilià complectit
Deſcripſit præterea Americam lib
Benzo Mediolanenſis: Floridam
1. Canarias etiam ſiue fortunatas,
ëtarum Paradiſum libro vno. Peru
am Leuinus Apollonius eloquentiſ
mus ſcriptor libris 5. deſcripſit.

Extant etiam Petri Martyris M
diolanenſis de rebus Oceanicis & N
uo Orbe Decades 3. ſiue libri 30. cu
quibus adiuncti etiam ſunt libri er
ditiſsimi de rebus Aethiopicis, Ind
cis, Luſitanicis & Hiſpanicis opuſc
la doctiſsima, inter quæ etiam eſt l
ber de Imperio Luſitanorum in Or
ente.

Inſun

Inſunt quoque de rebus Indicis
Orientalibus, multa in volumine
um à Societate IESV in Oriente
arum. Libris item quinque Epi-
arum Indicarum & libris totidem
ſtolarum Iapanicarum, cum qui-
adiunctæ ſunt etiam Epiſtolæ Aſi-
æ 3 Tartaricæ itidem à Ieſuitis ex
ente in Europam ad amicos & ſui
inis ſocios ſcriptæ, ſingulæ lectu
ndæ, & vtiles.

Huc etiam pertinet Hieronymi
orij Luſitani de rebus Emanuelis
gis Luſitaniæ domi foriſq; geſtis
nis ſex & viginti, libri 12. doctiſ-
i & ſuauiſsimo orationis genere
oſiti & conſcripti, quibus potiſsi-
m ea, quæ in Africa & India bella
ſit, explicantur, & multæ ibi regio-
, terræ, vrbes & Inſulæ deſcribun-
, & quales terræ illæ ſint, luculen-
exponitur.

Ac eorum etiam libri, qui Aroma-
m & ſimpliciū aliquot apud Indos
ſcentium Hiſtoriā ſcripſerunt, ter-
rum orientalium & inſularum mul-
ū aliquando etiam non modò me-
nere, ſed etiā longiores expoſitio-
s addunt. E quibus omnib, aliquan-
do lon-

do longior expoſitio poteſt peti a
dulcioribus eorum, quæ in hoc lib
breui adoleſcentibus παχύτερον κα
γροικότερον ſunt tradita.

Vniuerſam præterea reperti n
Orbis hiſtoriã fertur deſcripſiſſe
dericus Furius Cœriolanus, Vale
nus vir nobilis & eloquentia, prud
tia, doctrinaq́ præſtantiſsimus i
Philippi Hiſpaniarum Regis, ea
hactenus ab exordio ad annum Ca
li V. Imperatoris vigeſimum prim
libris 29. produxiſſe, quod tum
viri magni ac eruditi nobis retule
tùm etiam id refert Ioannes Mete
Iureconſultus, in præfatione illa
luculenta in libros 12. Oſorij de r
Emanuelis Luſitaniæ Regis.)

Inſulæ maris Caſpij. Inſula Talge.

*In mari Caſpio ſunt Inſulæ Helades, C
pe & Talge, Pomponio ſine cultu fertilis
mniq́ fruge ac fructu abundans, ſoli ta-
men quàm cœli melioris, atque
vt fœcunda ita penè
peſtilens.*

INS

NSVLAE MARIS MEDI-TERRANEI.

T PRIMO MAIO-RES INSVLÆ,

Orſica, quæ & Cyrnus, olim Plinio 30. vrbes complexa. nunc ad vnam redacta. Dionyſio ὕλη ἀμφιλαφὴς οὔτις τόσσον ὅσσον ἐκείνη, clano generoſiſſimo. Tenent eam hodie Genus Itali. Corſica clara vino generoſo.

Sardīnia, longitudo eius continet ſex di- iter, latitudo, vbi anguſtior eſt, patet iti duorum dierum equiti. Abundat tota infrugibus, pecore, equis generoſiſſimis, tritiino, thermis, argenti fodinis, & cunctis itæ vſum neceſſarijs. Longitudo atque latitudo Sardiniæ.

Vrbs eius Primaria Calaris, habens um, in quo ſemper varia nauium genera inuntur, vltro citroq; in Occidentem & Otem abeuntia, merceſq; varias afferentia. Portus plenus ſemper nauibns.

Ruſtici diebus feſtiuis, peracta & audita ſa, totum illum diem & noctem in templo iendo, conuiuando, commeſſando, & ſaldo conſumunt. Ruſticorum Sardiniorū mores.

Sacer-

Sacerdotes Pontificij Sardiniæ.

Sacerdotes autem Sardiniæ, ſcribit Mü
rus, indocti ſunt, & quia Pontificij, ſunt c
binarij. Maiorem dant operam procreandis
ris, quàm legendis libris.

Sicilia Græcorum colonia. Sicilia olim continens. Sicilia horreum populi Romani. Sicilia Trinacria dicta.

Sicilia *Straboni olim* μεγάλη ἑλ
quòd, vt Solinus ſcribit cap. 1. in hanc pl
Corinthiorum, Argiuorum, Iliensium, Do
um, Cretenſium confluxerint. Ἰταλίας ἀ
ῥωξ, ἀπόσπασμα ἠπείρου, *ſicut multæ ali*
ſulæ καὶ ταμιεῖον τῆς ῥώμης. *Straboni, h*
um populi Romani, cella penuaria Reip
Romanæ, nutrix plebis Romanæ Ciceroni.
nacria etiam dicta Trinacris & Triquet
triangulari ſpecie tribus promontorijs in
excurrentibus, & Sicania Thucydidi. Oui
4. faſtorum:

Terra tribus ſcopulis vaſtum procurrit in a
Trinacris à poſitu nomen adepta loc

Tria illa promontoria autem, vnde T
cris Sicilia dicitur, ſunt Pelorus, Pachyn
Lilybæum.

Archimedes, Hieron, duo Dionyſij Syracuſani.

Vrbs Syracuſæ, *vbi Ciceroni & S*
etiam cum hyberno conduntur ſerena n
nulla non die Sol eſt. Ac ſunt Syracuſa
ab Archimede ingenioſiſsimo Geometra,
rone laudatiſsimo Principe, quem prædica
nophon in Hierone ſeu Tyranno Agat
Rege figuli filio, duobus etiam Dionyſijs

& minore, patre & filio, Syracuſani etiam Epicharm9
runt Epicharmini, qui, quo nomine Theo- Comicus.
us eum in Epigrammate laudauit, πολλὰ γὰρ
σιμα εἶπε, ac Philemon veteres & ſapien- Philemon Comicus.
Poëtæ, quod fragmenta illorum docent, re-
iæ veteris eruditæ ſapientiæ, & Theocritus,
us dulciſſima Idyllia plurima adhuc ſuper-
t, & in Scholis & Academijs ſtudioſis ado-
entibus cum fructu enarrantur. Agrigen-
, vbi Phalaridis tyranni, & Perili fabri A- Phaleris. Perillus.
nienſis fit mentio,

Leontium patria Gorgiæ Sophiſtæ, cu- Helenæ laudatio.
xtat etiamnum Helenæ laudatio in volumi-
mplo Græcorum oratorum duodecim, quos
us olim de Bibliothecis manuſcriptis primus
duxit.

Catina. Eius vrbis ciuis fuit Galeottus Exemplum ſtupendi roboris.
rdaxes, quem Aretius Siculus in deſcriptione
liæ ſcribit robore tanto fuiſſe, vt illo fretus
num ligno onuſtum manibus à terra ſuble-
ret. Equum verò abſq; freno incitatiſſimè
rentem tranſuerſum lignum complexus, co-
cruribusq; ſiſteret.

Meſſana. Ibici Lyrici Poëtæ patria, cu- Ibycus Poëta Lyricus.
interfectores prodiderunt grues, quemad-
dum ille ipſis prædixerat, & poſt Plutar-
um hoc dulciſſimo verſiculo Auſonius Poëta
licauit: —— Ibycus vt periyt vindex fuit
uolans grus.

Vrbes

Sicilia hodierna. *Vrbes autem Siciliæ ſeptuaginta duas*
nij ætas numerauit, hodie duodecim, eius
ſcopatus feruntur longè patentibus diaceſ

Diodori Siculi Bibliothecæ lib. 40. *Siculi etiam fuere Diodorus, qui Sic*
cognominari ſolet, & poſtquam annos trig
peregrinando conſumſiſſet, hiſtoriam om
gentium à conditis rebus humanis, vſq; a
lium Cæſarem 40. libris Bibliothecæ ſuæ
pletis & admirandæ condidit, & redim
viris eruditis multo auro, ſi tota & integra
taret.

Ambitus Siciliæ. *Thucydides lib. 6. ſcribit ambitum Si*
non multo minorem eſſe octo dierum iti
Tantaq; cùm ſit, tamen tantùm 20. ſtadi
interuallo dirimi à terra continenti.

Montes: Ætna *flammiuomus.*
maximè memoratus ob delubrum Veneri
Aenea, quod ſcribitur conditum. De quo S

Templum Publicæ Veneris. *bo lib. 6.* ὁ ἔρυξ λόφος ὑψηλὸς ἱερὸν ἔ
Ἀφροδίτης τιμώμενον, διαφερόντως ἱ
δούλων γυναικῶν πλῆρες τὸ παλαιὸν
ἀνέθηκαν κατ' εὐχὴν οἵ τ' ἐκ τῆς σικιλία
ἔξωθεν πολλοί, νυνὶ δ' τὸ ἱερὸν καὶ τῶν ἱε
γυναικῶν ἐκλέλοιπεν τὸ πλῆθος.

(Longior deſcriptio Siliciæ, &
ſtoria eiusdem copioſior reperitu
opere hiſtorico, in quo Sicularum
rũ aliquot eruditi ſcriptores con
ſt

& Francofordiæ à VVechelo excuſi
nt. Inter eos etiam ſunt Cl. Marij.
etij Siciliæ Gæographia. Hugonis
lcari de Siciliæ calamitatibus, &
omæ Fazelli Siculi, de rebus Siculis
ecades 2. ſiue lib. 20.)

Creta heca-
tompolis o-
lim.

Creta *Cypro ſimilis,* μακαζόνησος, *So-*
,Mela,& Virgilio centum olim vrbibus ha-
ata, vnde ἑκατόμπολις, *nunc ad tres ada-*
.Dionyſio Afro Διὸς μεγάλοιο τιθήνη, *id eſt,*
omodo Ouidius reddidit:

Sepul-
chrum &
Epicedion
Iouis.

—Creta nutrito terra ſuperba Ioue. In qua
ulchrum Iouis oſtenſum fuiſſe, cum hac in-
iptione: ὁ ζεῦς τοῦ κρόνου. *Suidas ſcripſit,*
ria. Epimenidis Cretenſis, cuius verſus de
etenſium moribus D. Paulus in Epiſtola ad
tum recitat: — Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ
ρία, γαστέρες ἀργαί. *Ac in Epigrammate Leo-*
læ, quod lib. 3. Epigrammatum Græcorum
itur:

Cretenſium
mores im-
probi.

εἰ λῃσταὶ καὶ ἁλιφθόροι οὐδὲ δίκαιοι
Κρῆτες τίς κρητῶν οἶδε δικαιοσύνην.

Herba ἄλι-
μος fa-
mem diur-
nam prohi-
bet.

Solinus ſcribit, naſci ibi herbam ἄλιμον,
a admorſa diurnam famem prohibeat.

Hoc etiam autores de Creta prodiderunt,
òd noctuam non habet, & quòd moritur quan-
inuehitur.

Cætera quæ hoc loco de Creta hodierna
ci poſſent, ex deſcriptione viri cuiusdam eru-

 diti,

diti, qui nuper inde rediјt, & quam ad nos
ſit doctrina, ingenio, iurium atq; linguar
cognitione clariſſimus Vir, D. VVolffgan
Finckeltaus, Iuris vtriusq; Doctor, Profe
Græcæ linguæ in Stiria, & curiæ prouinci
Græciæ aduocatus iuratus, noſtri amans & ſt
dioſus, & qui ab illo tempore, quo principia p
tatis & linguarum in Schola Ilfeldenſi didici
nos amare, laboribus noſtris fauere, ac nu
quam nobis benedicere deſijt. Verùm, quia pr
peramus ad finem, ac quàm breuiſſimum illu
libellum eſſe cupimus, narrationem illam
Cretæ hodiernæ, quamuis dignam, quæ in p
blico legeretur, hoc loco non putauimus eſſe i
ſerendam, ſed reijciendam ad aliam occaſi
nem communicandi illam cum ſtudioſis adol
ſcentibus.

VVolffgangus Finckeltaus Northuſanus, Iuris vtriusq; Doctor.

Deſcriptio Cretæ hodiernæ.

Ab Hieroſolymis autem Creta abeſt i
teruallo milliarium 150. complexa in ambi
milliaria 147. in longitudine 50. in latitud
ne 12.

Creta quo interuallo diſtet ab Hieroſolymis.

Montes: Ida.

Ida mons Cretæ.

Cyprus *complexa Solino olim noue*
regna, Straboni ἔυοινος καὶ ἐυέλαιος
τῷ τε αὐτάρκει χρῆται, *non ſine cauſa veter*
bus Macaria dicta, nunc quoq; ad tres vrbes r
dacta, & annis ſuperioribus è manu Venet
ru

Cyprus.

Venetis à Turcis erepta.

per Selymum Turcicum Imperatorem ex-
ta.

Vrbes eius primariæ ſunt hodie Fama-
ſta & Micoſia. Salamis, quæ poſtea Con- Salamis vrbs Cypri.
tia Cypri nuncupata fuit, condita olim à
ucro fratre Aiacis Telamonij Achillis patrue-
ule. Epiſcopus eius fuit Epiphanius Græ- Libri Epiphanij doctiſſimi ſcriptoris.
ſcriptor valde eruditus & πενταγλωττος
nominatus, cuius tum alia Græca ſcripta e-
ita exſtant, tum etiam opus egregium con-
80. hæreſes. Cypri Epiſcopus etiam fuit Spiridion Epiſcopus.
ridion (cuius multa eſt mentio apud Euſebi-
) qui Concilio Niceno interfuit cum cæteris
8. Epiſcopis ex orbe terrarum contra Ari-
conuocatis. Straboni Cyprus complectitur
circuitu 342. ſtadia, quæ faciunt milliaria
07. Abeſt à Cilicia vno tantùm milliari, &
o quadrante. Hieroſolymis verò abeſt 40.
illiaribus.

Eubæa modò Nigropontus. Vrbs Ere- Eubea ſiue Nigropontus.
ia patria Simonidis Lyrici Poetæ. Chalcis
tria Iſæi Rhetoris, clara etiam morte Ariſto-
lis extincti ibi mœrore, cum cauſas Euripi ſi- Variæ opiniones de morte Ariſtotelis.
e maris reciprocantis ſepties die ac ſepties no-
te non poſſet reperire. Tametſi Suidas non
mœrore animi, ſed veneno ipſum exſtinctum
rodat. Laërtius autem morbo, Ioannes ve-
ò Brodæus, vir doctiſſimus, & lectionis ſtu-

pendæ, ex Iuſtini Martyris ac Philoſophi ſen-tia ſcribit, Ariſtotelem præcipitem ſe in Euri-proieciſſe, ſuperatum ab Euripo, cùm cogita-illum exhaurire & abſcondita eius inueſtig-non poſſet.

Chalcidis ciuis etiam fuit Lycophron P-ta, cuius exſtat admirabile illud & obſcuri-mum Poëma Caſſandræ, illuſtratum erudito luculento Græco, Commentario à Tzetze Gr-co ſcriptore, viro multifariam doctiſſimo. Il-Poëma, Caſſandram inquam, Lycophronis, ſic & Apollonij Rhodij libros quatuor Argonauti-hiſtoriæ, Pindari etiam Odarum libros quatuo-& Idyllia cum his Theocriti, nos aliquand-Græco Latinos fecimus: Argumentis etiam Gr-colatinis, atq; vtilibus explicationibus obſcu-pleraq; ipſorum carmina illuſtrauimus. A Sta-autem Latino Poëta, Lycophron ater: à Græ-σκοτεινὸς dicitur.

Mons Eubææ Caphareus, *Græcor-ex Ilio redeuntium clade nobilis, ob interf-ctum ad Troiam Palamedem πάνσοφον ἀ-δόνα, Euripidi Nauplij Eubææ Inſulæ Regis-lium.*

Lesbos vino generoſo elata.

Iuxtaq; Lesbos *vino generoſo præſta-patria Theophraſti Philoſophi, cuius ſcrip-Græca Philoſophica, Phyſica & Metaphyſica v-ria adhuc reperiuntur in publico.*

De Et

De Eubœa ſcribit Procopius Græcus ſcri-r in libro de Iuſtiniani Imperatoris ædificijs inter alia commemorat olim vnam terram ſſe Bœotiam (de qua ſuprà in Græcia dictum) atq; Eubœam, poſtea verò irruptione vn-rum à continente diuulſam, Inſulam factam fretum inter vtramq; terram, quod Euri-s dicitur. Eubæa olim continens.

Hocq; modo etiam Italia à Sicilia, ſic Aſia Europa intercurrente Oceano diuulſa. Ita ſbos Inſula à monte Ida diſiecta. Oſſa mons à acedonico Olympo abruptus Peneo flumine in-rfluente, ſicut eodem modo quoq;, quod dictum, Eubœa à Bœotia fuit diuulſa. Terræ Inſulæ factæ.

NSVLÆ MARIS MEDITERRANEI MINORES.

N mari Iberico Pithiuſæ. Inſulæ maris Iberici.

In Tyrrheno, Pithecuſæ, Sirenum *iam Inſulæ & Strongile.* Inſulæ maris Tyrrheni.

Hinc Siciliam verſus Æoliæ, *quòd linio teſte, Iliacis temporibus Aeolus ibi regna-it. Ephæſtiades etiam & Vulcaniæ dictæ. In driatico ſiue Veneto, Inſulæ toto numero ſexa-inta, quibus intereà duodecim additæ fuerunt. nter illas ſunt etiam Diomedeæ.* Aeoliæ, quæ & Vulcaniæ. Maris Adriatici Inſulæ.

In Ionio Corcyra, *quæ & Phæacia no-* Maris Ionij Inſulæ.

ta ex Homero & Argonautica hiſtoria, hoſpi
litate Alcinoi & hoſpitio Vlyſsis, Iaſonis T
ſali, & Medeæ Cholchicæ nuptijs. Et iuxta C
cyram multa alia, ſed Straboni ὀυκ ἄξια μ
μῆς. *Echinades, Cephalenia, Dulichium, It*
ca, Vlyſsis & Penelopes domus ac ſedes. It
cenſis fuit Phemius præſtantiſsimus ille Poët
Muſicus, quem Homerus in Odyſſea ſua c
brat.

Phemius Ithacenſis Poëta.

Zazynthus *magnifica & fertilitate p*
cipua Plinio.

Strophades.

Strophades, *quas tamen Apollonij*
terpres in mari Siculo, Higynus in Aegæo, V
gilius in Ionio ponit, vbi & nos ponimus, & ve
am petimus, ſi in tanta varietate & multitud
locorum nos quoq; alicubi, memoria lapſi, er
uimus, neq; vnumquodq; ſuo loco commemora
mus, cum in tanta rei inſolitæ difficultate, a
quando errare à ſcopo non malitiæ, ſed huma
imbecillitati aſſcribendum ſit. Et tribuent, don
bunq; ſtudioſi adoleſcentes noſtris occupation
bus multis, quibus diuerſimodè diſtracti ſumu
aliquando exſpectationi ipſorum reſpondere n
poſſumus.

In tanta rerum varietate errare pronum.

Et Chios, οἴνῳ ἀρίςῳ, *vt libras ibi ſ*
aliquando racemi pendant Straboni, & pue
lis forma præſtantiſsimis & θεοεικέλοις *pr*
ſtat, quod in Gallica quadam legatione comm
moratur, perdicibus etiam abundat maximo n
me

Chios præſtans vino, & puellis, & perdicibus cicuribus.

ro cicuribus in agros ad paſtum excurrenti-
, redeuntibus & paßim per plateas palan-
us.

Circa Tænarum Promontorium, Cythe-
, vbi templum, Pauſania ſcribente, Veneris
aniæ ἁγιώτατον & vetuſtißimum cerneba-
r, vnde Venus Cytheræa, Porphyris etiam &
ορφυρȣ̃ς Ariſtoteli, à purpurarum illic præ-
ntißimarum captura, in quo Deæ ſimula-
rum indutum armis conſpiciebatur, cum hac
ſcriptione: τὰρ χε̃ιρα πολιφέροντα δ' ȣ̃ τλῶ
χων ἐπικαλε̃ιν.

Veneris Vraniæ templum vetuſtiſſimum.

Venus armata.

Inde Salamis Regia ſedes Telamo-
s, patris Aiacis Telamonij Athei, excidio claßis
erſicæ nota.

Salamis patria Aiacis Telamonij.

Ægina domus Aeaci patria Pauli Aegi-
tæ Medici, cuius ſcripta Græca etiam nunc
ſtant, & Epitome ſunt librorum luculento-
um Galeni.

Pauli Aeginetæ Medici Græci libri.

In Myrtoo Sporades, de quibus ſunt
s, Gyaros, Pathmos, Calydne, Aſine.

Inde Cyclades quinquaginta in mo-
um Cycli, circa Delum Inſulam ſitæ. De il
s celebratiores ſunt Seriphos, Naxos, Hero-
oto lib. 5. μεγέθει μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως τε
αλὴ τε καὶ ἀγαθή. Plinio Dionyſias à vinea-
um fertilitate. Alijs etiam Sicilia minor di-
a.

Cyclades quinquaginta.

Minor Sicilia Naxos.

Delos Cycladum media, à templo Apollinis

Delos in-

 & mer-

clyta mercatu mancipiorum.
Romani multi ſerui.

& mercatu Plinio celebrata, quam Strabo ἐ
πόρειον μέγα καὶ πολυχρήματον nuncup
maximè mancipiorum, quæ ibi in Italiam cel
rimè diuendebantur, cum Romani euerſa C
thagine & Corintho, diuites facti multis ſeruis
terentur. Ac inde prouerbio locum datum, ſcri
Strabo: Mercator nauiga, & expone, iam o
nia venundata ſunt: ἔμπορε κατάπλευσον, ἐξ
λε, πάντα πέπραται. *Eius Virgilio lib. 3. A*
neidos fuit Rex Anius. —— Rex idem homin
Phœbiq; Sacerdos.

Anius Rex Deli.

Paros. Andros.

Lemnus.

Intus in Ægeo Lemnus, *nota à ter*
Lemnia, de qua Galenus multa. Dioſcorides
eius doctiſsimi interpretes. Lemnij fuêre d
Philoſtrati Græci valdè eruditi ſcriptores. Se
oris exſtant etiamnum lib. 8. de vita Apollo
Tyanæi, qui diſcendi cauſa totum terrarum o
bem peragrauit, quæ ibi copiosè commemora
tur. Heroicæ item Icones, & vitæ Sophiſtaru
in duos libros diſtinctæ. Iunioris autem nihil h
betur præter Icones, quæ ſunt accuratæ, elega
tiſsimæ, & tanquam depictæ variarum rerum f
rido ſtylo deſcriptiones. Illi verò libri cum Cal
ſtrati deſcriptionibus olim Venetijs ab Aldo
folio ſeorſim, tum etiam vnà cum Luciano exc
ſi fuerunt.

Duo Philoſtrati egregij Græci ſcriptores.
Apollonius Tyanæus Philoſophus.
Icones Philoſtrati.
Calliſtrati deſcriptiones.

Taſſo

Taſſos, Samothrace, *ſiue Samothracia* *na Thracia Inſula à Samijs incolis ſic nun*-*ta, cùm primò Dardania diceretur.*

Tenedos, *vbi Athenæo lib. 13. Dipnoſo*-*ſtarum ex Nymphodori Aſiæ nauigatione* *lente, omnium pulcherrimæ reperiebantur* *ieres.* Tenedos clara pulcherrimis mulieribus.

Calauria, *vbi templum Neptuni, in quo* *noſthenes venenum hauſit è calamo, dum ab* *ibus ad mortem quæritur.* Demoſthenes haurit venenum.

Samos, *de qua feraciſſima dicebatur,* *abone teſte,* ὅτι φέρει καὶ ὀρνίθων γάλα, *ilis Pythagora ciue & Philoſopho, præ cu*-*Schola præſcriptum fuit:* —— Ἀείσω συνε-*ῖς,* θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι, *Apelle picto*-*& Polycrate Rege diu fortunato, ſed tamen* *ndem ſtrangulato & ſuſpenſo ab Oroëte Sar*-*um in Lydia præfecto, de quo multa Hero*-*tus.* Samos feraciſſima. Inſcriptio Scholæ Pythagoreæ. Polycrates Samius.

Et Cos *clara Hippocrate Medicorum Prin*-*pe, cuius opera Græca Philoſophica, Phyſica, &* *edica vno volumine excuſa habentur,* εὔκαρ-*πος* πᾶσα. *Straboni* οἴνῳ δὲ καὶ ἀρίστη, κα-*ἐπὶ τῆς* χῶρας καὶ λέβος. Hippocrates Medicorum Princeps.

Vrbs eius Inſulæ Cos, in cuius ſuburbio Ae-*ſculapij templum fuit, valde inſigne* ἀσκλη-*πιεῖον, valde* ἔνδοξον καὶ πολλῶν ἀναθημά-*των* μεστόν. *De illo templo Plinius lib. 29. ca*-*pit. 1. cum fuiſſet mos in templo Aeſculapij* Aeſculapij templum.

 ſcribe-

ſcribere quid auxiliatum eſſet, vt poſtea ſi
tudo proficeret exſcripſiſſe traditur ea, H
crates genitus in Inſula, atq; iam templo
mato inſtituiſſe Medicinam hanc, quæ Cli
vocatur.

Venus Apellis emergens è mari.

Venus item emergens è mari ἀναδυομ
ἡ ἀφροδίτη *Apellis opus in Cos poſita cern*
tur, pro qua à Romanis tranſlata remiſſa
centum talenta ex imperato illis tributo.

(Latinus autem Hippocrates M
dicis dicitur Aurelius Cornelius C
ſus, quod Hippocratem ferè totum
Latinam linguam conuerterit, & M
dicinam omnium Latinorum Princ
ita abſoluerit, vt æmulari potius m
quàm aſſequi parem laudem poſſe
Eiuſdem Medicinæ libri 8. adhuc
cuſi habentur.)

Quatuor Scholæ ſiue Academiæ veteres celebres.

Coloſſus ſolis Rhodius.

Rurſus in exteriori Carpathos, *quæ m*
ri Carpathio nomen dedit: Et Rhodus *Inſ*
eſt & eius Vrbs Rhodus *amœnitate cœ*
peritia rei naualis, ſtudijs eloquentiæ, ſplendo
ſerenitate Solis celeberrima, celebris etiam
lim ab Academia Schola vnà cum Maſſylien
Athenienſi, Alexandrina & Tharſenſi celebe
rima, & Coloſſo ſolis æneo, quem Strabo fui
ſcribit vnum τῶν ἑπτὰ θεαμάτων *occupata*
Solymanno Turcico Imperatore auo Amurat

tert

ij, qui nunc rebus Turcicis praeſt quemad-
lum Sybilla lib. 4. oraculum ſanctorum pa- Sybillæ de
n diſcipula iam olim prædixerit : —— ἥξει Rhodio.
ῥοδίοις κακὸν ὕστατον ἀλλὰ μέγιστον. *So-*
cœlum nunquàm ita in Rhodo nubilum eſt,
n ea Sol non ſit.

Rhodium ſe nuncupauit Apollonius, qui ſo- Argonauti-
hactenus ſupereſt poſt Pindarum de Græcis ca.
tis, qui Argonautica ſcripſerunt. Habentur Apollonius Rhodius.
Argonauticorum libri quatuor.

Rhodi vrbs fuit etiam Lindus, *vbi Palla-* Lindiæ Pal-
Lindiæ inſigne templum fuit ἱερὸν Ἀθηνᾶς ladis tem-
δίου (vt Strabo nominat) ἐπιφανὲς τῶν δα- plum.
ϊδων ἵδρυμα. *Ac fuit Patria Cleobuli, qui* Cleobolus
n ſeptem illis, qui ſapientes olim dicebantur, Lindius.
numerari ſolet.

Idem Strabo lib. 14. Geographiæ ſuæ ſcri-
, ἐν ῥόδῳ χρυσὸν ὑσθῆναι *auro pluiſſe* φασὶ. In Rhodo
ζεἴρηκε πίνδαρος, *id eſt, opulentam fuiſſe* pluit au-
ſulam, vnde & Homerus fecerit, καί σφιν θε- rum.
σπέσιον πλοῦτον κατέχευε κρονίων. *Et Che-*
loniæ.

In Aegypto Pharos *Pomponio nunc ponte* Pharos Ae-
lexandria coniuncta, Homeri autem ætate cur- gyptia.
tridui inde abducta.

In Propontide Proconeſus & Perin-
thus *clara Amplitheatro ſolidi marmoris, quod* Amplithea-
ter orbis miracula ſpectatum fuit, vt teſtatur trum ſolidi
Marcellinus lib. 22. marmoris.

In

Chalceritis. *In Ponto Plinio eſt* Chalceritis, *M*
ſacra, Aria inde dicta, vbi & aues, quæ ad
pinnarum quaſi telorum iactu hoſtiliter im
bant.

Achillæa. Peucetis. *Mela Achillæa dicta, ab A*
in ea ſepulto.

Symplegades. *In Euxino* Cyaneæ, Planetæ & S
plegades, *ſiue concurrentes dictæ,*
paruo diſcretæ interuallo ex aduerſo int
tibus geminæ cum ſint, paulum deflexa
coëuntium ſpeciem præbeant, vt Plinius d
prodidit, & Pindarus 4. Ode Pythiorum m
nit.

Frigus immenſum. *In Mæotide paucæ ſunt Melæ, eæq́; fer*
cultæ propter frigus immenſum. Nam in or
paludis tantam vim glaciei eſſe tradidit St
lib. 2. vt etiam hydriæ æreæ frigore diſcin
tur, quod annotatum fuiſſe in templo Aeſcu
ipſe refert ex Eratoſthene, & habet Septent
nalis hiſtoria Olai Gotthi de tali frigore m
ſimilia exempla.

Sunt terræ & Inſulæ plures aliæ, aliqua
iam nec dum cognitæ, aut ſatis vllis ætatibus
ueſtigatæ, quas recenſendo ſingulas complecti
mo poteſt.

Cætera, quæ in his breuibus pagellis non
commemorata, neq́; ſatis expoſita, petent &
ſcent aliquando adoleſcentes ex ipſis fonti
vnde riuulos hoſce noſtros deriuauimus.

Or

Orbem namq; veteribus notum deſcripſe- Græci Gæographi, Strabo lib. 17. Ptolomæus bone recentior lib. 8. Dionyſius Afer Poëta ı. qui exſtat cum copioſiſſimis & eruditiſ- Commentarijs Græcis Euſtathij Epiſcopi ſſalonicenſis. Et Latini autores: Plinius lib. omponius Mela lib. 3. Solinus πολυΐςωρ *Pli- bbreuiator, in mundi memorabilibus capiti- non paucis.*

Veteris orbis deſcriptores veteres.

Commentarij copioſi in Dionyſium Euſtathij.

Recentiores autem Dominicus, Marius Ni- Venetus lib. 11. Raphaël Volaterranus lib. Sebaſtianus Münſterus lib. 6. vbi tamen ferè Germania explicanda præcipua opera poſita . Ioachimus Vadianus lib. 3. Aeneas Syluius ropam tantum & Aſiam deſcripſit, Africam ò dimiſit.

Veteris orbis deſcriptores recentes.

Et exſtant præter Theatrum orbis Abra- ni Ortelij opus ſtupendum & verè ſpectabile aliquot tomis editum: Speculum item orbis rarum Danielis Cellarij, vbi tabulæ quædem ographicæ quàm in Theatro orbis pauciores, rarum autem regionum deſcriptiones longio- ſunt, duo tomi, item volumina ampla, quæ nes & deſcriptiones illuſtrium orbis vrbium tinent Coloniæ ante tres annos excuſa, diuer- à Iulij Ballini, celebrium totius orbis vrbium nibus, quas ipſe cum ipſarum breui hiſtorica rratione edidit. Benedictus Bodonius toti- orbis Inſulas deſcripſit.

Theatrum orbis.

Speculum orbis.

Totius orbis Inſulæ.

Ac

Benjamin Iudæus inſignis Gæographus.

Ac Beniamin Iudæus, Hebræus, Hiſpanu... nerarium ſuum Hebraicè deſcripſit, editun... perioribus annis à Benedicto Ariamontano... ſpalenſi (cuius cura & ſtudio Biblia πολύγ... τα, quæ Plantinus edidit, debemus) in qu... memorabiles totum ferè terrarum orbem e... ſus notatis itineribus, quas vel ipſe vidit, ve... de dignis ſuæ ætatis hominibus accepit, bre... atque dilucidè, ac ſic deſcripſit, vt apparea... minem vnquam ex Græcis aut Latinis Gæ... phis exſtitiſſe, qui continuato labore & ... tantum itineris inierit & confecerit, totun... orbem peregrinando emenſus, præter ſolas r... nunc repertas occiduas Oceani prouincias, ... Americam ſiue nouum orbem dicimus.

Gæographia qualis.

Gæographia Belleforeſti Gallicè ſcripta.

Deſcripſit etiam totum orbem vetere... nouum Gallicè Belleforeſtus Gallus, ope... ſtincto in aliquot ampliſſima volumina. Se... men videtur eius ſtudium & laborem multi... dis methodo etiam & tota tractationis & ... ſitionis forma erudita ſuperaſſe Laurentius ... nania Italus in Coſmographia ſua diuiſa ... ſtincta in quatuor partes & excuſæ Itali... gua in 4. Venetijs 1576. vbi in Epigram... præfixo ei libro tum alia, tum etiam iſta ſ... ſunt:

Gæographia in lingua Italica ſcripta.

Oppida cum regnis, littora, ſtagna, lacu...
Quiue homines habitent, vel qua regione m...
tur,

ſgregium totus quicquid & orbis habet.

Melior eſt etiam Belleforeſto Andreas The-us Gallus, Gallorum Regis Hiſtoricus & Co-rapbus inſignis, in ſua Coſmographia in ua Gallica excuſa, quæ in folio magno, quod ale ſiue regium dicimus, duobus tomis anno 75. prodijt, in qua memorat non ſolùm, quæ liorum libris didicerat, ſed quæ ipſe ferè per-rando terrarum orbem vniuerſum, & maria ſta percurrendo oculis viderat, adeò vt ex-atum ſit in hoc genere hactenus editum fu-n vulgus nihil eruditius, & methodo elegan-e & commodiore expoſitum & commemo-um. Theueti Galli Gæo-graphia.

Horum autorum autem illuſtriſſimorum tri-volumina egregia ſuppeditauit nobis è Bi-theca ſua omnium autorum, ſcriptorum & orum, in omni doctrinarum, linguarum & iplinarum genere inſtructiſſima, vir vera pi-te, doctrina multa, ingenio excellenti, memo-incredibili, lectione varia, atq; generis ſplen-e nobiliſſimus ac præſtantiſſimus D. Franci-à Dombsdorff, conſiliarius & miniſter Illu-ſsimi Electoris Palatini digniſſimus, & noſtri antiſſimus, cupidiſſimus & ſtudioſiſſimus, & nis pietatis, honeſtis, & literatæ doctrinæ, ac nium, qui pietati ac honeſtis ſtudijs dediti t, amantiſſimus. Bibliotheca inſtructiſsima Franciſci à Dombſdorff.

καὶ ἐπ' ἀληθείᾳ πεπλασμένον ἐκ θεῶ
νος. ὃν
Ζῶσε τε καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις
θήνη.
Eum valere, ſaluere, ac viuere ſemper cup
Οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε θεοὶ δέ σοι ὄ
δοῖεν.
Σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν ὅσα φρεσὶ σῇσι μ
νᾷς
ὅττι μάλ' ἐθέλεις, καὶ τοι φίλον ἔπλετο
μῷ.

Adijcimus nunc literas, quæ ſu
in Stolberga Hercynica debe-
bant ſuo loco collocari.

CLAR

LARISSIMO VI-
DOCTRINA, VIRTVTE
PIETATE PAESTANTI,
Dn. Magiſtro Neandro, amico
ſuo ſemper amando.

mihi fama tulit de te, præclare Neander,
parens etiam ſua per præconia firmat:
ò Franciſco Schuſtero interprete legum
tatore, tibi ſolidam transmitto ſalutem
mine, quod liceat rude ſit, paruiq; valoris:
tamen à docto contemni ſpero Poeta:
n quamuis, certò nullos me condere verſus
e, ſciam, tamen eſt ſcribendi prompta volun-
tas.
doctis faueo, doctos complector amore,
ſimul à doctis me vellem ſemper amari.
cipuè verè colo te, celebroq; laborem,
em præſtas viridem ſtudijs formando iuuen-
tam,
qua nec arte venit præſtans, nec moribus ad te,
am tamen vnamini ſtudio complecteris, atq;
nc prius incultam varia ſimul excolis arte:
c ſatis eſſe putas iſthoc feciſſe: ſed omni
efendis ſtudio, cura, conamine cenſus
q; Scholæ reditus, quis non hæc facta probaret?
rge precor tali cura defendere cenſus,
rge rudes etiam fida benè mente docere,
nc Deus æternæ tribuet tibi præmia vitæ,
faciet clemens felici fine beatum.

Ad te ſermonem verto, ſtudioſa iuuentus,
Et moneo, teneris didiciſſe fideliter annis
Vt ſtudeas tempus, maturaq́ dum fauet ætas
Et tibi vir doctus proponit ſuauiter artes,
Hunc venerare virum, non ficta dilige mente
Nam pius ille vir eſt ſyncero dignus amore.
Et ſi quis veſtrum non verè diligit illum,
Nec paret monitis, puer haud eſt talis honeſtu
Sed quia diſcipulos reuereri credo Magiſtrum
Hac de re plures nolo componere verſus,
Qui vitijs multis, & fœdo crimine ſordent.
Interea valeas longos, vir docte, per annos:
Quod magis vt poßis etiam tibi proſpera ci-
cta,
Quo monſtrante via doctorum incedo, precat

Tui amantißimus

VVolffgangus Erneſtu
Comes Stolbergius.

AD EVNDEM.

Docte Neander,
Scribere duxi
Carmina pauca,
Quæ rogo ſumas
Fronte ſerena.
Nam tibi dicunt
Carmina magnam
Noſtra ſalutem,
Atq; precantur
Omnia fauſta.
Nam ſcio dignum
Te fore ſemper

Syd

fauſto.
quer ergo,
a cenſus
a Ludi
is vnus,
l ademptum
er addis.
itis eſſe
cenſes,
agis inſtas
dieq́;
ere doctam
iuuentam,
udis ad te
,recurrit
bi charos
a parentes.
iuuentus
re grates
et abundè
a Neandro.
pietatis
ina dextrè
; diſertas
didit artes.

Nunc redeo ad te,
Chare Neander,
Et rogo pergas
Qua benè cœptum eſt
Sedulitate
Munus obire.
Te quoq́; pubem
Hortor inertem,
Vt modò diſcas
Pectore toto:
Ne patiaris
Tempus abire
Fructibus expers,
Et venereris
Sponte Neandrum,
Quem vice patris
Semper amare
Poſtulat æquum
His ego paucis,
Docte Neander,
Trado tegendum.
Te bonitati
Omnipotentis.
Viuito felix.

VVolffgangus Erneſtus, Comes à Stolberg (natus tunc annos quindecim.)

DOCTISSIMO A
QVE CELEBERRIMO
RO MICHAELI NEAND
Scholæ Ilfeldenſis Rectori, a-
mico ſuo cum pri-
mis charo.

Ludouicus Comes in Stolberg, Kônigſtein,
peforti, & VVertheim, &c.

S. D.

CHariſsime Neander*, vir doctiſsime, a*
tuas literas & carmẽ Coci Heringenſis
ſimul grata fuerunt, tum quòd videam, qua
profecerint te monitore tui ſtudioſi, tum
mirer huius iuuenis ingenium, precor Deum
mum maximum, vt hæc ſtudia te doctore ad
ga ſecula foueat, & vt multis exemplo ſis
tuo inſtinctu ſimiles Scholas erigant.

Laudatur ingenium Coci, multi eni
ptima de hoc iuuene pollicentur. Ei ob mi
carmen, cum ad vos aduenero, gratum me e
bebo.

Quod verò, ſi ad Iuris prudentiam veli
nimum adiungere, ſumptibus & ſtipendio a
uabo. Quid verò hic habeat animi iuuni, v
vt ipſe proprijs manibus ad me quam prin
ſcribat. Ego contra tum de voluntate m
tum etiam de certo ſtipendio eum certiorem
ciam.

Mi

Iultà mihi tecum, chariſſime Neander, ommunicanda, quæ in aduentum meum n. Tibi ac Studioſis tuis omnia felicia .

Ego rogo meo nomine Doctorem Aemyli-Paſtorem Eccleſiæ Stolbergenſis ſalutes, licas Aſparagos iam eſſe coctos, & me iam are aduentum.

Vale. Datæ 10. die Nouembris, Anno Do-millesimo, quingenteſimo, ſexageſimo ſe-. (Obijt anno 1574. anno ætatis 69.)

ETATE, DOCTRI-, ATQVE VIRTVTE RAESTANTI VIRO MI-chaëli Neandro ſuo dilecto.

S. D. P.

Bſeruande Domine Magiſter, perpetua obſeruantia colende, literas tuas mihi o-s perlegi, & ad eas citius reſpondere prom-quidem fuiſſem, ſed alijs negocijs arduis oc-tus huc vſq; reſponſionem protrahere coa-ſum, peto igitur ne indignè feras nuncium tam diu hic detentum eſſe.

Inprimis verò gratias tibi ago permagnas, biſtoricas pagellas mihi legendas miſiſti, non ſine magna quadam admiratione & re legi.

Ff 3 Libros

Libros, quos petis, tibi remitto excepti
Dialogis de rebus Gallicis, quos habet frat
us Bodo, & propter eius abſentiam iſtos ia
remittere non poſſum, cum verò aduener
mittentur tibi.

Adiunxi quoq; libris tuis Theatrum orb
rarum, quo vti tibi fas eſt, quàm diu lib
mitto tibi etiam tabulas Gæographicas, q
prius videris, neſcio.

Si in parua illa mea ſuppellectili lib
plures haberem libros, qui tibi vſui eſſe p
quocunq; tempore cupies, eos tibi mittam.

His te benè valere iubeo, & me protec
tui ſemper habebis. VVernigerodæ 14. Febr
Anno 1575.

VVolffgangus Erneſtus,
mes Stolbergius (natu
nos triginta circiter, &
cum generoſo Comit
berto patruo ſeptuager
ferè adminiſtrans & gu
nans in comitatu Stolb
co omnia.)

Dem Wolgelahrten/

ſerm lieben getrewen / Mi-
chaeli Neandro / Rectorn der
Schulen zu Jlfeld.

udwig Grafe zu Stol-
berg / Königſtein / Rütſchefort /
vnd Wertheim.

Nſern günſtigen gruß in ge-
neigtem willen zuuor / Wolge-
lahrter lieber getrewer / Wir ha-
ben ewer Antwort auff vnſer vn-
igſt an euch außgegangen Schreiben /
ien Schulmeiſter gegen Hirtzenhain be-
effend / vor kurtzer zeit empfangen / vnd
raus ewer Bedencken / wie jhr achtet /
ſche Schul nach der Jlfeldiſchen art an-
richten vnd zu beſtellen ſeyn ſolt / gnug-
m vernommen. Wann denn die Wol-
eborne / vnſer freundliche liebe Vettern /
Graf Philips / vnd Graf Ludwig von Ei-
nberg / vnd wir nochmals gemeinet / die
Schul zu Hirtzenhain anzuſtellen / vnd
ie Jlfeldiſche Form vnd Ordnung hal-
n zu laſſen/Wie denn jhre L. vnſer Vet-
er / Graf Philips wolgedacht/vns newli-
her Tage geſchrieben/vnd vns des Schul-

meiſters halben erinnert. Als bitten
nochmals gantz gütlich / jhr woltet d
zum förderlichſten vns einen feinen gele
ten vnd züchtigen Geſellen / der die Il
diſche Ordnung weis / vnd dieſelbige in
röhretem Kloſter Hirtzenhain anrich
köndte / anhero zu ſchicken. Sol demſe
gen dermaſſen eine Beſtallung gema
werden / damit er ohne zweifel würde
frieden ſeyn können / Euch in dem vn
ſchweret erzeigen / vnd es / ſo viel mögli
befördern. An ſolchem thut jhr ein Chr
lich vnd nützlich Werck / auch vns ein ſo
dern wolgefallen / vnd wir wollens geg
euch in Gnaden widerumb erkennen / d
wir günſtigen willen zu erzeigen jeder w
geneiget. Datum Königſtein / den 2
May / Anno 69.

REVERENDO E
DOCTO VIRO, MAGISTR
MICHAELI NEANDRO,
Scholæ Ilfeldenſis Recto-
ri, ſuo dilecto.

S. P. D.

REuerende Domine Magiſter, vir doctiſ
me, non debeo te cælare, quod cupiam c
gnoſcere, qualis ſit Geomantia, non quod hu

a

mulum fidei tribuam, ſed potius, vt me cu-
tq; arduis negocijs defeſſum, modò hiſce,
puto, ineptijs, recreem, vnà etiam cùm ſim
ntiſsimus & cupidiſsimus literarum atq; ar-
omnium cognoſcam, cur ſint, qui huic arti
vereantur plurimum tribuere, atq; in eius
itudine, tanquam in diuinis atq; immotis ni-
aculis. Quia autem ſcio, te omnium arti-
magnum librorum cumulum poßidere, peto
uid huius artis tibi eſt mihi commodare atq;
municare & aſpiciendum cum hac occaſi-
dare velis. Quod ſupereſt benè vale. Ani-
n meum erga te clementer affectum ſemper
promptiſsimum habebis. Data 2. Martij,
no 74.

VVolffgangus Erneſtus,
Comes Stolbergenſis.

CLARISSIMO ET
OCTISSIMO VIRO, DO-
INO MAGISTRO MICHAELI
Neandro, Rectori Scholæ Ilfel-
denſis digniſsimo, Domi-
no ſuo obſeruando.

Salutem per Chriſtum Filium Dei, qui eſt
vnica, vera & perpetua ſalus noſtra. Cla-
ſsime & doctiſsime Domine Magiſter, amice
frater in Chriſto, perpetua fide & obſeruan-

 tia co-

tia colende, ſcripſit ad me de itinerario
Reuerendus & doctiſſimus vir, ſummus
amicus, Dominus Magiſter Buſingus, min
verbi diuini Eccleſiæ Brunſuicenſis, ad S.
dream, tibi laborem meum maximopere pr
ri, teq; in Præfatione cuiusdam libeli, qui
editur, mei operis facere honorificam men
nem, ineſſe tamen nonnulla, quæ partim tua
cellentia obſeruauerit, partim etiam aliu
doctiſſimus in veſtra vicinia, quem VVagne
eſſe arbitror, quæ contra ſcripturam allegat
deantur.

Ego quidem, viri doctiſſimi, ingenij &
dicij mei imbecillitatem & tarditatem, præ
tim in tanta rerum varietate facile agnoſ
& libenter laborem meum veſtro iudicio
mitto. Vehementer etiam rogo, vt errata,
fortaſſis ob ingenij mei debilitatem, vel per
ſtinationem ſunt admiſſa, candidè & apertè
hi aperire non dedignemini, non in peiorem
tè, ſed mitiorem partem omnia ſum interpre
turus.

Typographus Iacobus Lucius cum ſecu
editione feſtinat metuens, ne ſi liber diſtra
iam exemplaribus, ab alio quodam improbo
cudatur, ipſe tantum laborem, quem in figu
chorographicas eum impendiſſe videmus, pror
amittat.

Poſt tres vel quatuor annos, ſi Deus Opti
Max. vitam mihi conceſſerit, totum opus plu
bus

s in locis ſum emendaturus, præſertim in annis iniſterij Chriſti. Quæ variatio tamen ante editionem Chronologiæ meæ fieri non poteſt. Eſt nim mihi in manibus opus Chronologicum, quod eo volente ad exemplum Gerardi Mercatoris Ioannis Funccij, à principio mundi ad noſtra ſq; tempora ſum deducturus, cuius titulus ita habet:

CHRONOLOGIA,

Hoc eſt:

Omnium temporum & annorum ſeries, ex ſacris Biblijs, alijsq; fide dignis ſcriptoribus, ab initio mundi ad noſtra vſq; tempora fideliter collecta, & calculo Aſtronomico exactiſſimo demonſtrata & confirmata, cui inſerta ſunt ipſæ picturæ ac imagines Eclipſium, Solis & Lunæ, aliorumq; motuum cœleſtium obſeruationes, ex tabulis Prutenicis retrò ſupputatæ ad initium vſq; mundi, aſſcripto ipſo calculo, additis etiam quibusdam pluribus in locis integris Calendarijs Hebraicis, Græcis, Aegyptijs & Latinis.

Habes, vir clariſſime, breuiter ſummam noui mei operis, in quo perueni ad annum à virgineo partu 592. quo anno, cum Mauritius Imperator in initio Veris exercitum ad bellum Auaricum educeret, horribilis defectus Solis factus eſt 19. die Martij.

Monſtra-

Monſtrauit hoc opus Chronologicum mi multa, quæ in Hodœporico ſiue Itinerario va anda ſunt. Sed cum demonſtratio & cauſa v riationis, ante Chronologiæ editionem ab omi bus percipi non poßit, & Typographus cum ſ cunda editione feſtinet, hæc emendatio in ali tempus reſeruanda eſt.

Veſtram tamen declarationem, præſerti de locis, quæ contra ſcripturam allegata vide tur, iam ſtatim auidè exſpecto, vt ſi fieri poßi errata illa ante ſecundam hanc editionem co rigantur, & liber in gloriam Dei emendatior e eat.

Benè in Chriſto valè, mi Neander, cu VVagnero tuo, quem officioſè ſalutabis. Da Grunouiæ Calend. Iunij, Anno 82.

Excell. veſtræ

addictiß.

Heinricus Buttingus
Magiſter.

HODOEPORICON,

SIVE ITINE-
ARIVM D. SOLO-
IONIS SVVEICKERI SVL-
ZENSIS, QVI CONSTAN-
nopoli in aula legati Imperatoris
omani aliquot annos Eccleſiaſta
fuit, & è Thracia in Aegypto,
Palæſtina, Arabia, atq; Sy-
ria peregrinatus eſt,
conſcriptum

A

MARTINO CRVSIO,
Profeſſore vtriusq; eloquen-
tiæ, celebri in Acade-
mia Tubingenſi.

ΚΥΡΙΩ ΣΟΛΟΜΩΝΤΙ ΤΩ ΣΟΥΕΙΚ
κηρῳ, εἴτουν Σιωπικῷ, Σουλτζαίῳ: ἐκ μακροτάτης
ἀποδημίας καλῶς ἐπανελθόντι, καὶ γάμους
εὐτυχῶς ἑορτάζοντι: γραφὲν ὑπὸ Μαρτί-
νου τοῦ Κρουσίου συγχαριστικόν.

αφπα.

Πρώτῳ Γερλαχίῳ μὲν ἐμῷ συνέχαιρον ἀμοι
μῳ:
ἐκ Βυζαντιακῆς πόλεως ἄπλουσα μολόντι.
ὑψικλῆς τιμῆς καὶ χαρμοσύνης ἐπιβάντι.
Νῦν δ' αὖ κλεινὲ τεῖν Σολομῶν, συγχαρτέον ἐστί:
Μακροτάτων νοστοῦντι τόπων ὑπερίονος ὀρθῶς:
Φαιδροτέρου νῦν ἠελίου σοι προσγελόωντος.
Αἰδέσιμος μεγάλως παρὰ πᾶσιν ὑπ' εὐφρονέουσι
καὶ μετὰ Γερλαχίου θυμῷ κεχαρισμένος ἀμῷ.
Πρῶτα μὲν, εὐσεβέων σεμνῶν τ' ἔξεσι τοκήων: (μο
Σός τε πατὴρ μ' ἐφίλει μάλα νῦν μακάρεσσ' ὁμό
Ενρῖκος καλὸς, ᾧ παίδων μέλεν ὀρφανὸς ὄχλος
Μητέρα τ' αἰδοίην πότ' ἐθαύμασα δώμασ' ἐν ἀμοῖ
εὐσεβέες σεμνοί τε τοκῆες, καύχημα ποθεινόν.
Εἶτα δ' ἄρ', ἐκ παίδων καλῆς ἤντησας ἀγωγῆς:
ἐν Σουλτζῃ τε πάτρῃ, καὶ κοινοβίοισιν ἀγοῖο
Φαιδιμόεντος, ἐνὶ ζαθέῃ τε πόληϊ Τυβίγγης:
εὖ γλώσσαις, μεθόδοις τε δαημοσύνης, ἀσκηθείς.
Ὠφέλιμος δ' ἄρ' ἀνὴρ, ὃς χρηστῆς ἔμμορ' ἀγωγῆς.
Αὐτὰρ ἔπειτα, πόθῳ τρωθεὶς νόον, ἀλλοδαποῖσιν
ἀνδράσι μιχθῆναι, πολυΐστορά τε φρένα κτᾶσθαι:
πρῶτα μὲν, αὐστριάδος περιώνυμον ἐς πέδον ἵκ
Κηρύττων μεγάλοιο θεοῦ σωσίμβροτον αὐδήν.

Κηρύττ

SOLOMONI SCHVVEI-
ro Sultzenſi: è longiſsima Orien-
peregrinatione reuerſo, nuptiasq́
iciter celebranti: ſcripta à Mar-
ino Cruſio Tybingæ gratulatio.

1581.

Ntea Gerlachio lætus gratabar amico: Gratulandum tibi.
Huc benè cùm rediјt, Byzantia mœnia linquens:
iduo duplices hilaris conſcendit honores.
tari quoq́, nunc, Solomon tibi debeo clara.
ando redis ſanus longis Orientis ab oris:
i, magis læta roſeus te luce reuiſit. (dus.
nibus es, qui ſunt recta modò mente, verен- Quia dignus.
um Gerlachio nobis percharus amicus. A curſu primæ ætatis.
ccipiò, te laudati genuêre Parentes:
, Pater me dilexit, nunc incola cœli:
ricus præſtans, pupillis cura fidelis:
libus inq́, meis placuit tua Pater honeſta.
bonis natum, non eſt ea gloria parua.
ntigit inde tibi vitæ formatio recta:
uero, Sultzæ: dein illuſtriſsima cura,
nobiјs te mandauit, ſacraq́, Tybingæ:
ſcentem linguasq́, bonasq́, fideliter artes.
cta ſalutares facit informatio ciues.
le, cupido tuam mentem tùm cœpit honeſta:
tera Regna, ſimul multorum noſcere mores: A profectionibus: 1. In Auſtriam.
ſtriadis primò tendis Regionis in oras:
uini ſpargens ibi verbi ſemina fide.

Omne

Κηρύττειν τὰ θεοῦ, νικᾷ πάντ' ἔργα βίοιο.
Ὡς δ' ἄρ' ἔπειτα, μέγαν μετὰ Σωννεκκήσιον, ἥρως
Σιντζενδορφιάδης Βυζάντιον ἦγε πρέσβεις:
Ἦς αὐτῷ πάσης δολιχῆς συνοπηδὸς ὁδοῖο:
εὐσεβέος θ' ἥρωος ἔπηθα διδάσκαλος αὐλῆς.
Θεσπεσίῳ καθαρῶς σφέων ψυχὰς ῥήματι φέρβων.
Τί πλέον, ἢ ψυχὴν σῶσαι, σπουδαστέον εἴη,
Ἔνθα δὲ σὲ γραικοὶ κλειτοὶ κεχαρισμένον εἶχον:
Μητροφάνης καὶ ἱερεμίης, ἅγιοι πατριάρχαι:
Ζυγομαλαί τε σοφοί, Λίγυρος τε μέγας νῦν ῥήτω
Φραγκίσκος τε χίοιο δομέστικος ἐσθλὸς ἱερός:
ἄλλοι τε κλεινοί, δόντες σοὶ χειρόγραφα σφέων.
Πάντοθι γῆς, ἀρετὴ φιλίης ξυναγωγὸς ὑπάρχει.
Αὐτὰρ ἐπεὶ τὴν πρεσβείην διεδέξατο λάμπρος
Πρεινερος, συνθηκοφύλαξ ποτὶ βάρβαρα φῦλα
Δὴ τότε καυστηρός τε ἵμερος ἔλπεσε θυμῷ:
Τοὺς ἁγίους χώρους ἐπιδέρκεσθ' ἱεροσολύμων.
Ἀσφαλίης οὖν γράμμα λαβὼν τούρκων παρ' ἄ
Εἶχες ὁμόστοιχον κλυτὸν Ερβερσταίνιον, οἴμου: (κτ
Σλίβιον εὐγενέα, καὶ Παχελβήλιον ἐσθλόν.
καὶ πλεύσας Βυζαντίοθεν, διὰ μακροτάτοιο
Αἰγαίου πελάγους, εὐτείχεον ἐς Ῥόδον ἦλθες.
Εἶτα δ', Ἀλεξανδρουπόλεως ἐς ἐρείπια λυγρά:
ἔνθα φιλόξενός σε φίλησε Μελέτιος ἠΰς:
Γραικὸς ἐὼν Κρήτης, φωνῆς δὲ λατινίδος εἰδώς.
Κεῖθεν ἰών, ἧκεν Ῥασχίτιος ἐς πτολίεθρον:
Δέλτον ἵν' ἄμμι γράφες, Νείλου ὑπὲρ ἑπταπόροιο.
Οὐκ ἦν δ' ἱκνεῖσθαι τότε μέμφιν ἐς εὐρυάγκαν:
Χιλιάδας λοιμοῦ πλείους δαμόωντος ἑκάστης:

Σινα

e genus vitæ ſuperat, Diuina docere.
ea, cùm magno Vngnado ſuccederet Heros
ondorffiades, Byzæ legatus in vrbem: 2. Conſtantinopolim.
longum pariter ſequeris, Comes officioſus:
iſq; pij, ſacrorum Doctor in Aula:
la diuinæ præbendo ſalubria vitæ.
a magis res quippe animæ curanda ſalute.
te præcipui complexi ſunt benè Græci:
rophanes ac Hieremias, ſancti Patriarchæ:
omalæ clari, Liguro cum Rhetore magno:
q; Chij Pæon, Franciſce Domeſtice præſtans.
lari plures, ſua dantes nomina libro.
nibus in terris virtus coniungit amicos.
oſtquam mandata fuit Legatio claro
nnero, adq; truces pacis cuſtodia Turcas:
enti tua mens flagrare cupidine cœpit:
is luſtrandi Solymorum templa ſacrata.
o facultatem Turca præbente ſecuram:
tu, Bernhardusq; Baro Heberſtanius, vna 3. Hieroſolymam.
libius excellens, nec non Pachelbel honeſtus:
eſſi Byzæ, Duce per longiſſima Chriſto,
gæi freta vaſta, Rhodi veniſtis ad vrbem.
nc, ad Alexandropoleos loca plena ruinis
q; ibi Meletius bonus eſt complexus amanter
es Græcus, linguas callens Italam atq; Latinã.
nc ad Roſſeta tranſiſtis amœna fluenta
de ad nos, tua ſcripta, ſuper ſeptemplice Nilo.
n tamen ad Memphin licuit contendere ma-
thali perimente lue tunc millia multa: (gnam:

Σιναῖον δ' αὖ ὄρος, διὰ λῃστὰς ἦεν ἔρημον.
Τοῦ, προσεταιρίσαο κλειτὸν συνοδοιπόρον ἐσμὸν
Εἴς τε πόλιν ζαθέην ἦλθες κεχαρηότι θυμῷ:
Μνῆμά τ' ἴδες, ζώκρος ὅπου ποτὲ νεκρὸς ἔκειτο:
Χριστὸς ἐμὸς, πίστει ζώσῃ ἐπιδράκτεος οἴῃ.
Σωφρόνιος δὲ φίλως ξείνισσ' ὑμᾶς πατριάρχης.
καὶ πάλιν, οὗ κοῦρον φίλον ἄχραντος θεομήτωρ
σπαργανίσασκε πάλαι, Βηθλεὲμ μηλοτρόφον εἶδ
εὔφορα τ' ἀρχαίης πέδ' ἐρσήεντα Δαμασκοῦ:
καὶ τρίπολιν, λιβάνου προτὶ πέζαν κεδροφόροιο:
ἀρχιθύτης ἵνα σὲ πρόφρων δέχετ' Ἀντιοχείης.
αὐτὰρ ἐπεὶ καμάτων ἅλις ἦν, δολιχῶν τε πλανο
περιπλεύσας Κύπρον, Κρήτην δ' ἵες ὀκρυόεσσαν:
Μικροῦ δ' ἐν νῆσον περιπλώσας δηρὸν ἅπασαν:
ἔνθα τιν λόγιος Γραικὸς μορζῶτος ἐγνώσθη.
Εἶτα δὲ, κυδαλίμην Ἐνετῶν πόλιν εὖ διεσώθης:
Αὔγουσταν τε, καλὸν γαίης Ἀλεμαννίδος ὄμμα,
Μέσφ' αὖτ' ἀσπασίως ἡμῶν σ' ὑπέδεκτο Τύβιγγα:
Καρτά τ' ἐελδομένοις ἡμῖν σεῖο νόστος ἐτύχθη.
Τίμιος ἐστὶν ἀνὴρ, ὃς ἀπείρονα γαῖαν ἐπελθὼν,
ηὐξήθη γνῶσιν μάλα, μυρία τ' οἶδε πιφασκειν.
Ταύτῃ δ' ἄμμιν ὁμιλήσας, ἀνάριθμα πίφαυσκες:
Τέρφθημέν θ', ὡς σεῖο μελίπνοος ἔρρεε φωνή.
Ἀλλ' οὖν πᾶσιν, ἐμοὶ κεχαρισμένα πολλὰ ποίη
Σύγχρον ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου τε καὶ γράμματα πέμ
ἑλλήνων τε φίλων, ὧν τ' ἤθελον εἰκόνος ἔσθ' ἅς.
Δεῖξας δ' αὖ Γραικῶν χειρόγραφα, γράμματά τ' ἀ
ἀρχιθυτῶν τε πρόσωπ', ἄλλων τε, ὑπὸ σεῖο γραφέ
τῆς κοινῆς Γραικῶν φωνῆς, Ἰταλῶν τε δαήμων.

ὁυ

umq́ latro montem vaſtauerat atrox.
o viæ ſocios aſſumens, agmen amicum:
aſti latus ſanctam feliciter vrbem:
iſti monumentum, vbi quondam vita ſepulta
iſtus, viua fides quem nobis applicat vna.
epulis quoq; Sophronius Patriarcha refecit.
nc, vbi cara Dei ſoboles è virgine, cunas
rum habuit præſepe, fuit tibi Bethlema viſa:
bis & antiqua cultiſsima rura Damaſci:
aterea Tripolis, Libani radice ſub alti:
mitem Patriarcha vbi præbuit Antiochiæ.
t vbi iam viſum, parcendi erroribus vltrà:
æterita Cypro, tibi Cnoſia terra petita eſt: A reditione domum.
rcumuectaq́; tota ferè curſu Inſula lento:
ognita Morzíniq; boni doctiſsima lingua:
inc vos excepit Venetum clariſsima ſedes:
x hac Auguſtam properaſti Vindelicorum:
audentem tandem te noſtra Tubinga recepit:
ratamur reducem, lætantes pectore toto.
ir venerandus is eſt, longis qui erroribus actus,
lurima cognitione poteſt narrare refertus. A cognitione rerum.
u verò prompta narraſti plurima mente: A meritis
Dulcior atq; fuit nobis oratio melle. tuis in me.
In me plura tamen tua ſunt benefacta profecta:
Quòd mihi ſcripſiſti Byzantide ſæpius vrbe:
Scriptaq́; Græcorum mittens, nonnullaq; picta.
Nunc quoq; mõſtraſti chirographa, pluraq́; Græ-
Atq; tua pictos Patriarchas arte, aliosq;: (cũm:
Lingua vulgaris Græca, Italicaq; , peritus.

οὕτωσί γ' εὐεργεσίαι σέθεν, εἰς ἐμὲ πολλαί,
καὶ μεγάλαι: ὡς καὶ πρὶν Γερλαχίοιο φιλίστου.
Σπουδαίοισι φιλολογίστου ξοφίμοισιν ἄνακτος,
Τῆς τ' Ἀκαδημίας, κόσμος περιώσιος, ἄμφω.
Νῦν δ' αὖ παρθενικὴ θαλάμοις χαρίεσσα τεοῖσιν
εἰσάγεται, δεσμοῖς ἁγνοῦ ζευχθεῖσα γάμοιο:
Δαβίδαο καὶ ἠλίεω Μιχαήλου ἀδελφή:
Κηρύκοιν πιστοῖν σωσανθρώποιο λόγοιο:
τοῦ μὲν, ἐνὶ Στόλτζῃ: τοῦ δ', Ἐσλίγγης πτολιέθρῳ:
ἀμφοῖν μοι φίλια φρονεόντοιν, ἐκ τε παλαιοῦ;
Οἷν γενετὴρ, μάγνος πέλεν: ἀκραιφνὴς ἀγορητὴς
σαρκοφόροιο λόγου παρὰ μεμμιγγεῦσι, φίλος μοι
αἴδοιος: νῦν δ' ἐξυναέτης πόλου ἀστερόεντος.
Τοὔνεκεν ἐκ ψυχῆς συγχαίρω χάρματι σεῖο
(φίλτατε Στοθηκκῆρ, ἔλλησι σιωπικὲ, κόσμε
ἡμείων) εὖ νοσήσαντος, ἰδ' εὖ γαμέοντος.
εὖ μὲν ἀποστρέψαι θεὸς, ὅσσ' ἔλε πῦρ αἴδηλον:
εὖ δὲ διϊθάναι Σωσάννης σοι γάμον ἁγνῆς:
εἰρήνην, ζωὴν ἀγαθὴν δ' οὐς, εὐτεκνίην τε:
ῥήματά τε κηρύττοντα, σαῶσαι σαυτὸν, ἰδ' ἄλλους.

ΤΕΛΟΣ.

e nominibus meritum de me benè multis
oſco, veluti quoq; Gerlachium antea charũ:
cipis eximij, Chriſtumq́; colentis, alumnis,
Schola noſtra, clarum decus eſtis vterq;.
s quoq;, quam Charites ornent, tibi virgo pu- A matrimonio contracto.
itur in thalamos, S. pia iuncta marito: (dica
id & Helias cui fratres ſunt Michaëles:
ſti præcones magnis virtutibus ambo:
tua in patria rurſum hic, Eßlingica in vrbe:
is ſcio me charum iam nunc à tempore longo:
ppe pater quorũ, magnus, mihi ſẽper amicus:
erè Chriſti Memmingæ dogmata tradens:
æuus, reuerẽdus, habens nunc Regna Polorũ. Ergò meritò tibi gratulor & bene precor.
animo nunc ergo tuos tibi grator honores (tũ)
are, domus magnum Sueicceridos ornamen-
d reditusq́;, bonus: quod coniugiumq́; decorũ
ituat Dominus fera flammæ damna voracis:
nubium tibi Suſannæ benè proſperet vſq;:
e bona, natisq́; bonu, lætaq́; ſenecta:
q́; docens pia, te facias, aliosq́; beatos.

FINIS.

PRÆCEDENTIS I

SALOMONI SCHVVEICK
ro gratulationis, copioſior per Mar
num Cruſium explicatio: ad Reuer
dos & clariſsimos viros: S. Theolog
Roſtochij, Dauidem Chytræum, D
ctorem: M. Michaëlem Neandru
Ilfeldæ Abbatem: & M. Laurenti
Rhodomannum, Scholæ Luneburg.
S. Michaëlem Moderatorem: Do
nos & amicos ſuos amantiſsimos
colendos: cum omnis per Chri-
ſtum Salutis precatione.

Exordium à cauſa huius ſcriptionis.

S*Vbinde aliquid eru*
ti ad me mittitis, Reuerendi
clariſsimi viri: ſeu ingemo
veſtrorum fœtus ſeu Hiſtori
inter quæ & Byzantina.
quum igitur eſt, à me viciſsim aliquid ad vos
ſcribi, quod libenter legatis: ne ingratus pro t
ta beneuolentia fuiſſe videar. Arbitror aute
nihil iucundius nunc vobis ſcitu fore: quàm ſ
Salomone Sweickero Sultzenſi, illa, quæ ſ
vobis ſignificem. Hic enim clariſsimo viro,
Stephano Gerlachio, in concionatorio mun
Conſtantinopoli ſucceſſerat: & nuper ex Aeg
pto, Palæſtinæ, Syria, huc rediit. Id ergo breui
faciam: cùm ipſemet, vt ſpero, de talibus re
ſuo tempore ſatis copioſè ſit ſcripturus. Salom
igi

ir noſter (vt ab ortu eius incipiam) natus eſt
erlochij, in Zollerenſium Comitum ditione,
o Salutis 1554. poſtridie S. Paſchatis, inter
r 9. horam pomeridianam: Parentibus hone-
Heinrico Sweickero, eius loci Archigram-
teo: & matre Catharina Knæchtina, oriun-
ex vico non poſtremi in prædicto Comitatu
ninis Gruerna appellato. Auum paternum ha-
t, Franciſcum Suueickerum, qui nec à bonis
eris, nec à poëſi Latina alienus. Archigram-
teum Sultzæ (VVirtembergico ad Neccarum
pido) ſuo ſeculo egit. Maternus Auus, Ioannes
æchtus fuit: eruditionis nomine doctis ca-
, præſertim Zollerenſi Comiti D. Ioſuæ, Salo-
n, à ſexto ad duodecimum circiter ætatis an-
m Sultzenſem Scholam frequentans, ibi ad
ternum auum auiamq; vixit. Inde Tubingam
iſſus, M. Ioanni Crapnero, Anatolicæ tunc
holæ moderatori ad biennium commiſſus fuit.
inc in Cœnobium Alperſpachium miſſus, eius
holæ lectiones triennium, & propè ſex menſes
diuit. Inde ad ſuperioris monaſterij Hærn Al-
Scholam tranſlatus: cùm ibi amplius bien-
o fuiſſet: primam lauream Tubingæ conſecu-
s, poſtea ibi in ſtipendium illuſtre receptus eſt.
Cupiditate autem quadam incredibili, exteras
r longinquas regiones videndi ardens, die 26.
eptemb. 76. inde deceßit: præmiſſa tamen ge-
nina, vt ſic facere liceret ad illuſtriſsimum Prin-
ipem ſupplicatione.

Narratio de vita Salomonis Suueickeri.

Perigrinatio eius in Auſtriam.

Principiò itaq; in Auſtriam deſcendit: Euangelicam doctrinam tradere incipiens, C
cÿ manus impoſitione ad hoc conſecratus eſt
dein Eccleſia Heralda, proxime Viennam ſ
ſub excellenti viro, Adamo Geiro, Oſterber
Viſelburgicoq; Domino à Paſchali tem
vſq; in menſem Septembrem, Anno 77. offici
fecit. Hinc commendatione præſtantium viro
factus eſt nobilis ſtrenuiq; Herois D. Ioach
à Sintzendorffio & Goggitſcha, Aulici Caſ
Maieſtatis Conſiliarÿ, Concionator Aulic
Cumq; eo, 10. Nou. prædicti 77. anni Conſta
nopolin. à Caſ. Maieſtate legato, profectus
Calend. Ianuar. 78. vſq; ad 3. diem Matt.
anni, Aulam illuſtrem pura Chriſti doctrina
deliter erudÿt. Ponam autem nunc huius te
poris, quo Conſtantinopoli fuit, pauca quad
ſcitu non indigna.

De eiuſdem Conſtantinopolin profectione.

Die 10. Nouemb. 77. Salomon Viennæ
ſceßit, cum 5. nauibus generoſi Domini ſui: ſ
ctantis multis hominum millibus in ripa, poſt
die Poſonÿ pranſi ſunt.

Cometa.

Nouemb. 13. veſperi Comaram, Danu
Inſulam, appulerunt: tormentis ex arce, & v
naue (naſtadam vocant) triginti armatoru
comiter excepti. Ea nocte Cometam illam m
gnum ibi viderunt: quem eâdem ego domi m
(Tybingæ) hora ſexta conſpexi. Conſtantinop
autem 10. Nouemb. viſus fuit. Nouemb. 15.
Turcis humaniter excepti, Grani pernoctarun

17. Nouem

Nouemb. Budam venerunt, comiter Baſſa
excipiente: nec Goronum, nec Buda, mœnia
habent: ſed Paſtum tantum.

Nouemb. 28. die nubilo, humido, frigido,
eri Belgradum appulſi fuerunt: tormentis
alutati, & reſalutantes. Poſtridie, nauibus
tis, Ciſijs proficiſci cœperunt. Oppida Tur-
ſine muris deformia, deſolata.

Decemb. 1. apud pagum Colaar (vbi Ser-
initium) à Belgradenſi Bego, habente 300.
ites, D. Legatus benignè, inclinatione & pul-
one pectoris, ſalutatus.

Decemb. 9. Nyſſam venerunt: quæ fuit olim
uiæ Metropolis, ibi Bulgaria incipit.

Decemb. 12. Sophiam 13. Philippopolin
. Adrianopolin: vbi à Turcicis nebulonibus,
r Iaur (Infideles Ethnici) ſalutati, & niueis
s petiti.

Tandem Calend. Ianuar. 18. Conſtantino- Conſtantinopolin aduentus.
in (generoſo D. Vngnadio, obuiam vrbe e-
ſſo) pluuia, niue, frigore intrarunt. Ianuar.
honorario oblato, à Turcico Rege in porta
tomannico conuiuio excepti ſunt. Quinq;
nere cibi ex Oriza, & aſſata Gallina: panis
auiſſimus, potus decoctus dulcis. Aliud ni-
*l. Bis hoc anno ad patrem Henricum (*Fürſt-
chen Wirtenbergiſchen Weiſenvogt ob
r Staig / Bürgern vnnd Notarien zu
Sultz*) Solomon ſcripſit. Quibus literis, & vnà*
unuſculis, rebuſq; depictis, acceptis, vir opti-

mus, mirificè lætatus fuit : mihiq́, huc profe
humaniſſimè, ad legendum & inſpiciendum
pertiuit.

Die 2. Septemb. huius eiusdem anni, Canis Actæonæ.
Amurata canem Actaona à D. Legato pe
Architriclinoq́, hunc adducenti, 24. aureo
nauit. Poſtea 7. Oct. de duobus vrſis, qui in
micilij Legati arca erant, minorem popoſci
moloſſus cum eo certaret. Inſtitutis igitur in
teri palatio venatorijs ludis : trium puero
capita, qui turri Baiazetæ ſpectauerant, illi
bi adferri iuſſit.

Anno 79. Ianuar. 8. (al. 6.) Selimus
natus eſt Sultano ex liberta. Eodem anno
finem Iunij diem ſuum obijt Salomonis pate
Heinricus, Sultzæ. Decemb. 24. Metropha Metrophanes Patriarcha.
Hieremia deiecto, in Patriarcham ſedem r
tutus. Vnde quidam huc ſcribens, τὸν μέγα
νάμενον*, inquit,* Καντακουζηνὸν Μιχαὴλ
δας : καὶ ὅτι αἴτιος τῆς ἀποβολῆς τοῦ πατρι
χικοῦ θρόνου, τοῦ ἁγιωτάτου κυρίου Μητροφάν
μὴ ἀγνοήσῃς οὖν : ὅτι, ἐπεὶ τὸ ζῆν ἀγχόνῃ
μέτρησεν ὁ βιαστής : ἀποκατέστη πάλιν ἐν
πατριαρχικῷ θρόνῳ ἡ παναγιότης αὐτοῦ.

Anno 80. vidimus hîc (Tubingæ) ant Ardor cœli.
poſt vndecimam horam noctu, diem S. Mat
conſecuti cœli inflammationem: ita vt ciues
ſtri (ſigno bombardico ex illuſtri arce dato)
*currerent (*πανδημεὶ *quaſi) tanquam ad inc*
dium reſtinguendum : putantes domum Lu

ÿ(pago vicino, à tergo Anatolici montis ſito)
re. Eadem πυρκαϊὰ, tunc etiam Conſtanti-
li (quando ibi tertia hora noctis numeraba-
viſa fuit: excurrenteſq́; Ianizari vigiles
ut hoc eis à Sultano iniunctum) ſuburbanis
eniendi cauſa, poſt horam reuerterunt: πι-
εύντες, ὡς οὐρανόθεν ἡ πυρκαϊὰ, καὶ οὐκ ἐν
πολλοῦ λόγου περὶ τούτου ἐν αὐτοῖς ὄντος,
ερα ἔχοι σημαίνειν.

Die 18. Aug. Metrophane mortuo in Patri- Hieremias Patriarcha.
atum reſtitutus eſt D. Hieremias. De hoc,
tus ſic: Ἐκοιμήθη μὲν ὁ πατριάρχης κύριος
τροφάνης, αὐγούστῳ προελθόντι στάσις δέ τις
ὑετο, ἕως οὗ σὺν θεῷ ἀποκατέστη πάλιν
τριάρχης, ὁ ἁγιώτατος κύριος Ἱερεμίας ὁ νῦν.

Anno 81. Ianuar. 14. vidi domi meæ librum
lu: continentem tabellas chorographicas ſin-
arum VVirtembergici ducatus præfectura-
n: elegantiſſimè ab Heinrico, Salomonis pa-
, aliquandiu ante obitum, illuſtriſſimo Princi-
noſtro, D. Ludouico, pictas.

Die 15. Ianuar. D. Fridericus Breuner Ba-
D. Ioachimi Sintzendorffij in legatione ſuc-
ſor. Pontepiccolum (vicum 2. milliaribus à
nſtantinopoli) aduenit. Inde cum ſuis vrbem
Ianuar. ingreſſus.

Mart. 7. accepi æneam monetam, rubigine Homeri cometa.
ebram, à Salomone mihi 7. Ianuar. miſſam: in
jus vna parte, facies Homeri eſt, circundata
teris ΟΜΗΡΟΣ: in altera, Mercurius, cum

virga

virga in ſiniſtra: in dextra cum ſertulo, cir
datus literis ΑΜΑΚΤΡΙΑΝΩΝ: *Leg*
ὅμηρος ἀμακξιανῶν. *Hæc æſtate vtroq;*
gno Homeri opere, poſt multos tandem a
Batracho-myomachia Barbaro-græca. *publicè auditoribus explicato: eiuſdem* βα
χομυομαχίαν *interpretatus ſum: adhibita*
ferendarum linguarum cauſa, hodierna vul
eius conuerſione (cuius autor eſt Δημήτ
ζῆνος *Zacynthius) & Auditorio dictata, vo*
buliſq; declaratis.

Die 28. Iunij plurimas literas, quas in
ſia, Inſulis, Græcia & Tracia, inter ſe Græci
ximis annis ſcripſerant, mittente 1. Martij
lomone, accepi. D. autem Sintzendorffius (
ætatis ſuæ 35. anno) 4. circiter Iulij Vi
nam rediјt: Solomone noſtro, iam in Aegypt
Hieroſolymamq; profecto: de qua peregri
tione, nunc etiam quædam breuiter commen
rabo.

Die 3. Martij 81. vnà cum Barone li
ro D. Bernhardo Heberſteinio, & D. Adam
Schliben in Tannendorff, & D. VVolffgan
Pachelbelio, Byzantio diſceſsit. Poſtridie C
lipolim venit, magnam pulchramq; κωμόπ
λιν. *Martij 7. tranſiuit Helleſpontum, in m*
Aegæum, ſeu Archipelagus: veſperi, poſtqu
Troadem proſpexiſſet, inſulam Lesbum attig
Martij 9. propè naufragio facto, Samum ten
Poſtridie commodo vento, ad Cyclades Inſu
venit. Martij 11. Rhodum vrbem adbuc a
fi

ïs pulchram delatus fuit. 23. Martij (poſt
itos aliàs lentos, aliàs vehementes) Alexan-
um lætus peruenit, qua vrbe, nihil deſtructius
ie, aceruis lapidum plena. Ibi poſtridie apud
ndam Cyprium Græcum diuertit. Inuenit
m Cretenſem Græcum, nomine Meletium:
Pataui j ſtuduit, & Latine Italiceq; ſcit. Die
Martij Roſſetam, ſeu Raſchidium, appulit: Roſſeta.
dum Nili fluminis benè ædificatum, 50. cir-
r ſtadijs ab Alexandria: tridui à Memphi,
Cairo. Biduò pòſt, è diuerſorio (Iudæa fœmi-
bi peſte mortua) nauicula in Nilum confu-
ibi vſq; ad 13. diem Aprilis manere ſub dio
ctus. Inde ad D. Gerlachium, & ad me li-
s 10. April. ſcripſit: quas Tybingæ (prius
ſtantinopolin delatas) 9. Septembris acce-
us.

Die April. 13. ex Aegypto Ioppen verſus
eßit: cùm nec Alexandrinum Patriarcham
uod Cairi tunc eſſet) vidiſſet: nec Cairum Cairum &
orientibus ibi peſtilentia quotidie 7. vſq; ad Sinai.
em millibus hominum) veniſſet: nec etiam
tem Sinai (Arabum latrunculorum incur-
e deſolatum) acceßiſſet: licet animus ea loca
imè videre geſtiuiſſet. Ioppen autem, ſeu Ioppe.
han. 29. April. aduectus eſt. Ibi nullum ædi-
um amplius: ſed duæ tantùm validæ turres
drangulæ, cum præſidio contra Piratas &
bes. Ergo ſub dio, hordeacei panis cibo, ma-
dum fuit. Maij 3. Romæ apud ſenem Græ-
cum,

cum, virum bonum, hoſpitatus eſt. Poſtridie,
roſolymam commodè cum ſocijs peruenit,
ἀράβων λῃστάρχου παραπεμφθείς. *Poſtero*
Patriarcha Sophronio benignè conuiuio ex
fuerunt. Maij 6. Domini ſepulchrum vidit: v
ri intrans, poſtridie exiens. Habitant Hiero
mæ varij generis Chriſtiani: Latini, Græci
menij, Georgiani, Abiſsini, Cophthi, Suriani
ronitæ, Neſtoriani: ſinguli Sacellum in Te
ad peragendum ſua ſacra, habentes. Græc
Hieroſolyma. *domus Hieroſolymæ circiter 150. Ambitus v*
ferè vnius milliarij Germanici, domus ſi
lapideæ, munitiſsimæ ſine tectis, in ſummo p
montes quatuor, Sion, Moria, Regius, & C
riæ. Die 8. Maij in vico Bethlehem (Region
gibus, ficubus, oleis, ſatis culta) fuit. Ma
Hieroſolyma diſcedens. 22. Maij Damaſcu
nit. Inde 30. eiusdem diſcedens, Tripolin I
equitauit. Sunt in hac etiam Græci & I
Arabicæ ibi linguæ vſus. Die 6. Iun. diſce
Cyprum prænternauigans, 30. eiusdem M
ad Cretæ παλαιὸν κάστρον *venit, muru*
ſtructum. Iul. 19. in ciuitatem Candiam ve
ad Calend. Septemb. vſq; ibi manſit, inue
in ea ciuitate (magna & munita) Ioa
Morzinum, ſtudioſum & doctum iuuenem
cum. Die 13. Septemb. Corcyram conſpexi
Sultzæ incendium. *ſtridie, in oppido Sultza, CXII. tecta, di*
cendio, (quod hîc in ſuprema parte domus
dolentes, & tum neſcientes, vbinam eſſet
ſpex

ximus) conflagrarunt : in quo numero etiam
erna Salomonis noſtri domus : quæ ſuo tem-
e ξὺν θεῷ noua extruetur. Liberaliter au-
, & hinc, & ex toto ducatu, & Horba, &
s vicinis locis afflictis ciuibus ſuccurſum eſt.
Octobris 2. poſt crebra impedimenta, Vene-
s appulit : 19. eiusdem, Auguſtam humaniſ-
o apud M. Ioannem Berlocherum, Euangeli-
n Concionatorem, hoſpitio vſus. Currens au-
ı Octob. vltimo noctu, ad me Ioannes Pfiſte-
Bibliopegus, lætum huius rei nuncium attu-
quo interea paſtus ſum : donec tandem 10.
iie. è prandio, per famulum in ſtipendium il-
re. à D. M. Samuele Hailando (Græcum ho-
nem è Syra adeſſe) vocatus, ſedente cum D.
rlachio ad menſam chariſſimo Suueickero re-
um proſperum gratulatus ſum. Suueickeri reditus Tubingam.

In eo prandio, alijsq; conuiuijs, varia de
peregrinatione nobis iucundè narrauit :
rtim, quæ iam poſui, partim alia, vt, no-
n Lutheranorum, Hieroſolymæ, & in Inſula
eta, notiſſimum eſſe : mirari Græcos, Græca
eri in Germania : ſe doctorum Germanorum
mina multis Græcis indicaſſe. Aegyptios, Aegyptij quales.
acros homines eſſe, imbecillos, imbelles, ma-
veſtitos : nautas, aut Nilum accolentes, ſæ-
totos nudos μηδὲ τὰ σκεπαστέα σκεπάζοντας. Fœminas vmbilico tenus nudas ince-
re. Ab Aegyptijs tantum aquam bibi, ali-
n potum nullum. A mari littus, introrſum
ad di-

ad dimidium milliarij Germanici, arenoſum
ſe: arenam ferè albam, tanquam ſi per ni
Alexandria. incedas. Alexandriam, propter ruinas, lapid
næ ſimilem eſſe. Cùm quærerem: an nulla
men ibi, ſaltem pauca, ſplendidiores dom
Nullas ait. An non ſaltem aliqua, qualis
mea? Ne in tota quidem Conſtantinopol
inquit. Oſtendi ei lectum, in quo pernoctare
manere voluiſſet. Ait, à ſe in tota Oriente
lum talem lectum eſſe viſum. Vehementer
rabar: cùm mea omnia, ne mediocria qui
ſint: quæ tamen mihi ὁ φιλάνθρωπος
paternè conſeruet. Hieroſolymæ verè domo
lapidibus omnes, arcium inſtar eſſe: & ſingu
tales: vt tres aut quatuor viri, ſaxis armat
ſummo ſtantes, poßint ſe diu à magno oppugn
tium numero defendere: cum propter lap
facultas ſuffodiendi non ſit, Tyrum, Sidon
Berytum (licet ipſe eas non intrrâit) adhuc
Arabum latrocinia. tis magnas eſſe. In Palæſtina, Arabum excur
nes identidem fieri: equitum circiter viceno
in diuerſis locis. Gentem, pauperem eſſe. I
rapto viuere: vende mihi (inquit aliquis eor
aliquem imbecilliorem nactus) tuam veſt
Non eſt mihi venalis. Ergo dona mihi, inq
Negat. Tum ille vi eam detrahit. Aut, quan
iſtam veſtem geſtaſti? Annum. Eſt igitur a
à me quoq; geſtari annum. Et ſic deripit. Eq
eorum, minimè calceatos eſſe. Agitari ta
per foſſas, trans vepres, ad ardua Libani mo
fur

iali curſu. Tres nominauit rapaces populos Populi ra-
Druſos, in Libano, & circa Libanum: reli- pto viuen-
ne partim Chriſtianos, partim Turcas 2. tes.
αγιώτας, Sphagiottas: habitantes al capo
ada, verſo à Morea: in promontorio, ſeu cu-
le enſis, Peloponneſum verſus. Eum locū ipſe
transijt: quod nunc tamen ſint manſuetio-
3. Μανιώτας, Maniottas in Peloponnenſi
te occidua: incolentes il braccio di mania,
chium maniæ. Fortè à μαίνεσθαι vtrumq; ἀσέλγεια
genus, perhibere ſe Chriſtianum. Nec in O- Orientis.
nte nec in Creta, vagas libidines turpe puta-
Inuitari etiam à fœminis viros. Nullas in O-
nte, venationes eſſe, nullas aues conſpici. Se ab
benis non 20. milliaria abfuiſſe: ſed, naue &
itoribus Venetias tendentibus: ſibi nec illas,
Zacynthum & Cephalaniam, accedere &
redi licuiſſe. Candiæ, Græcorum circa ſe con-
rſum factum eſſe: mirantium, hominem Ger-
anum Græcè loqui. In Oriente, multos etiam
alicè loquentes inueniri. Ibi, tum ſe, tum pe- Miſera Vi-
grinationis ſocios, ſolùm buccelato (biſcotto) ctus ratio.
aqua victitaſſe. In nauigationibus, paucis
ebus vermiculos in aqua putente creuiſſe. Tū
didiciſſe, quantum Dei donum ſit, munda &
na aqua. Nunc ergo votum, perpetuò tantùm
uam bibendi habet. Monſtrauit nobis iconas à
pictas: 1. Patriarchæ Bizantini, Hieremiæ,
Antiocheni Michaëlis: qui nunc, inuidia
orundam, valde ſenex Patriarchatu deiectus,

Icones illu-ſtrium viro-rum.

Tripoleos Metripolita eſt: Tripolitano Me
polita Ioachimo, in Patriarchica digni
collocato, 3. Metrophanis, qui ante Hier
am Patriarcha fuit. 4. Patriarcha Arm
rum. 5. Sultani murata tertij. 6. Quarc
tæ Athabaci. Iberum Principis. 7. Legate
ſici, cum pileo orbiculate albo, acumen a
gens habente: & veſte viridi, ad cuius
mias, homunculi & animalcula picti, 8.
letij, Alexandrini Protoſyngeli. 9. Sepul
Chriſti. 10. Monumentum Abſalomi, in
Ioſaphati, πυργοειδὲς. Die inde 17. Noue
(poſtquam apud illuſtriß. noſtrum Princi
Pfullingæ venationis cauſa verſantem, fui
Sultzam, piæ matris ſuæ ſalutandæ conſo
daq; gratia equitauit.

Po

Ponam nunc aliquot teſtimonia, chiro-
pha, literas: quibus tum, à Græcis, Teſtimonia Græcorum de Solomone.
ab aliarum nationum hominibus or-
us eſt: quæ ipſe mihi non minore huma-
ate, quàm ſua D. Gerlachius, de-
ibenda dedit. Scitis autem, reuerendi
mini & amici, quanto ego ſemper amo-
Græcarum & Orientalium rerum ſta-
m. Noui veſtræ quoque Dignitati hu-
nitatiq́; eas iucundiſſimas eſſe: qui &
lenus diligenter inueſtigaſtis: & quæ
nouiſtis, beneuole mecum communica-
. Ponam autem abſq; elegantibus
nunc ductibus: donec forte Typo-
graphus, tales καλλιγραφίας
ſculpendas curans, con-
tingat.

ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ, ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ
χιεπίσκοπος κωνσαντινουπόλεως, νέας 1. Scripta Cõſtantinopoli.
ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πα-
τριάρχης.

† Η μεγιότης ἡμῶν, διὰ τοῦ παρόντος αὐ-
ς πατριαρχικοῦ γράμματος δολοποιεῖ, καὶ Teſtantur doctiſſimũ hunc Eccleſiaſtam nobis charum eſſe.
ισοῦντι: ὅτι ὁ σπουδαιότατος καὶ σοφὸς ἐκ-
λησιαστὴς τῆς ἐκλαμπροτάτου πρεσβείας, τῶ
γιωτάτου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος ῥω-
αίων, κύριος Σολομὼν ὁ σιωπικὸς πρεγγύε-

 τα πρὸς

πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα, καὶ φιλικῶ
νωμίλησε: καὶ τὴν ἀγαπητῶν υἱῶν ἔχο
Ὅθεν καὶ τὸ παρὸν σημειούμεθα γράμμ
μῶν εἰς δήλωσιν φιλίας ἕνεκα τῆς ἐν χ
κατὰ τὸ ζπη. ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεως
παντός, μηνὶ φευρουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος
δόης.

† Μητροφάνης, ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπ
κωνσταντινουπόλεως, νέας ῥώμης, κ
οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Facies eius (in Suneiceri picta ic
magna, lata, ſenilis, cum cana bar
& nigro circum caput cucullo (ſicu
aliorum) in humeros deſcendente:

† ΙΕΡΕΜΙΑΣ, ΕΛΕΩ, ΘΕΟΥ
χιεπίσκοπος κωνσταντινουπόλεως, νέ
ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πα-
τριάρχης.

† Η μετριότης ἡμῶν, διὰ τὴν πρὸ
αὐτῆς γραμμάτων, πιστοῦται τοῖς ἐντε
μένοις: ὅτι ἐνέτυχεν ἡμῖν ὁ τοῦ περιφαν
τοῦ πρέσβεως σοφὸς ἐκκλησιαστής, ὁ κύρ
Σολομὼν: καὶ τὰ φιλικὰ συνωμίλησεν. Α
δεξάμενοι υἱὸν αὐτὸν, ἢ ἔδει, ὡς ἄνδρα
σῶν λόγιμον, καὶ χαρίτων κεκοσμημέ
ἤθη μένην, χάριν τοῦ χριστοῦ. οὗ ἡ χάρις εἴη ἀ

Collocutione Solomonis huius delectati ſuimus.

ἡμῖν, ἀμήν. Ἐπὶ τούτῳ οὖν, καὶ τὸ πα-
ιλικὸν ἔγγραφον ἔστη μεθωσάμεθα, κτλ
π ἔτει : †
Μηνὶ Δεκεμβρ. ἰνδ. ?.

Faciem eius (etſi nondum omninò
ſolutam) referebat pictura Svveicce-
latam, virilem, benè coloratam, cum
dicei coloris barba, cucullo ſupra ca-
in humeros nigro.

† Ἐγωγε Ἰωάννης ὁ Ζηγομαλᾶς, καὶ μέγας
ἑρμηνευὴς τῆς θείας γραφῆς, ἐν τῇ πατριαρχικῇ 3.
ῃ τῆς Κωνσαντινουπόλεως μεγάλῃ ἐκκλη- Diligo do-
ς, φιλίας χάριν τῆς πρὸς τὸν σοφὸν κύ- ctumvirum,
ον Σολομῶντα τὸν Σιωπικὸν (ὃν καλῶς οἶ- Solom. Sio-
ἄνδρα πλήρη σοφίας καὶ φρονήσεως) ταυ- picum.
 ἠμεῖψμαι: χαίρων, ὅτι καὶ ἐγὼ, καὶ ἄλλοι,
μου ἄνδρα τοιοῦτον: ἤτοι ἐμοῦ ξόφιμον,
 μουσάων, κἀμοὶ φίλον πισότατον: οὗ
 Γρηγόριον, τὸν ναζιανζοῦ, οὐκ ἐσὶν ἀντάλ-
γμα τῶν ὄντων οὐδέν.

Ἔτει τῆς χρισογονίας
α φ π.

† ψεύδεσθαι, ἀνελεύθερον: ἀλήθεια, γεν-
ον, καὶ κάλλισον, θεῷ τε μέγισον, ὡς καὶ
μηρος δηλοῖ.
τοῦτο γὰρ, δὴ ἐμέθεν γε, μετ᾽ ἀθανάτοισι μέγισον
ἔκμως. Οὐ γὰρ ἐμοὶ παλινάγρετον, οὐδ᾽ ἀπατηλὸν

Οὐδ᾽ ἀπλεύτητον· ὅτι καὶ κεφαλῇ κα
τεύσω.

Amicitiam Solomonis probo, vt viri boni.

Ἀληθεύων τοίνυν, βεβαιοῦμαι· τὸν
φὸν διδάσκαλον τοῦ περιφανεστάτου πρ
βεως, τοῦ ἁγιωτάτου βασιλέως ῥωμα
κύριον Σολομῶντα, ἄνδρα σπουδαῖον εἶ
καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενον· ὡς πεῖραν ἔγ
αὐτοῦ τὴν καλοκαγαθίαν. Ὅθεν καὶ τὴν
λίαν τούτου ἀποδεχόμενος, ταῦτα ἐσημ
σάμην μνήμης ἕνεκα, καὶ σαφηνείας τῆς
πρὸς αὐτὸν διαθέσεως, καὶ ἐν κυρίῳ ἀγά
ἔτει τὸ ζπ´η, ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ κόσμ
ἐν μηνὶ ἀπριλλίῳ α. ἰν. η· ἀπὸ δὲ τῆς σω
ρίας 1580.

† Ὁ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τοῦ πατριαρχ
Κωνσταντινουπόλεως πρωτονοτάριος
Θεοδόσιος ὁ Ζυγομαλᾶς.

Πολλάκις συνομιλήσας τῷ σοφωτ
ἐκκλησιαστῇ τοῦ περιφανεστάτου πρέσβεως
ἁγιωτάτου βασιλέως ῥωμαίων, κυρίῳ Σο
μῶντι· ἔγνων αὐτὸν ἐκ πολλῶν σημείων ἐ

Virtutibus Solomonis do teſtimonium.

ἄνδρα χρήσιμον καὶ ἀρετῶν μέτοχον·
ἱκανὸν ταῖς αὐτοῦ χρηστότησι κτήσασθαι φίλ
καὶ τοῦ ὁμηρικοῦ Νέστορος κρείττονα διαμ
τύρομαι· οὗ γὰρ ἀπὸ γλώττης, μέλιτος γ
κίων ῥέεν αὐδή. Ὅθεν καὶ ὑπὸ τῆς πρὸς αὐ
ἀγαθῆς διαθέσεως γράφω τὸ παρὸν σημ
μα. Ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, τῷ ζπ´η.
ἰνδικτιῶνος η. μηνὶ ἀπριλλίῳ.

Αγυ

† Ἀργυρός, ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς μεγάλης
λησίας.

*Succeſsit hic in hoc officio, D. Ioan-
Zygomala. Fortè 35. annorum eſt: non
ltum D. Theodoſio diſsimilis: Paucis
sibus interiectis ab eo habitans, vir per-
manus.*

Θεῖον μάθημα καὶ πρῶτον, οἱ ἄνθρωποι,
γνῶναι τινὰ ἑαυτόν, διδασκόμεθα. Ὁ γὰρ
τὸν γνοὺς, γνώσεται θεόν. Θεὸν δὲ ὁ γνοὺς Cognoſce
σιωθήσεται θεῷ. Ὁμοιωθεὶς δὲ γίνεται θεῷ. teipſum ex
ηδὲν ἀνάξιον πράττων θεοῦ: ἀλλὰ φρονῶν Agapeto.
ν τὰ αὐτοῦ: λαλῶν δὲ, ἃ φρονεῖ: ποιῶν δὲ,
λαλεῖ.

ῦτα ἐσημειωσάμην φιλίας ἕνεκα τοῦ κατὰ
άντα σοφωτάτου ἀνδρὸς, κυρίου Σολομῶν-
ἀπὸ Γερμανίας, κατὰ τὸ ζπ΄η. ἀπριλλ. (Γεῶ-
ραξ, ὁ μέγας λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλη-
σίας.

† Ἀλέξανδρος, νοτάριος τῆς μεγάλης
κλησίας, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνωτέρω μεγάλου λο-
θέτου: ὁμοίως ὑπογράφω φιλίας χάριν
ῦ εἰρημένου ἀνδρός.

Ἐγὼ Γεώργιος ὁ λογοθέτης τῆς μεγά-
λης ἐκκλησίας, πολλάκις ἡνώθην μετὰ
τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου Σολο-
μῶντος τοῦ Σιωπικοῦ, καὶ διδασκάλου τοῦ
πρέσβεως τοῦ βασιλέως ῥωμαίων: καὶ φιλι-
κῶς ἐλάλησα: εἶδον οὖν ἄνδρα, οὐ μόνον
σοφώτατον

Placet mihi vir doctrina præſtans, Sol. Siopicus.

σοφώτατον. ἀλλὰ καὶ ἱστορικώτατον κα
πάντα, καὶ φιλολόγον. Διὰ τοῦτο, ἕνε
τῆς γνώμης αὐτοῦ, καὶ φιλίας, ἐν τῇδε
βίβλῳ γράφω μνήμης ἕνεκα. Ἐν τῇ πατρι
χικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς κωνσταντινουπόλεως, κ
τὰ τὸ ζπ κ. ἰνδ. η. ἀπὸ κτίσεως τοῦ κό
τος: ἀπὸ δὲ χριστοῦ 1580.

Hic Georgius, eſt annoru
circiter 30 procerus, μελανοπώγων, *h*
manus. Proximo poſt Theodoſij Zy-
gom. nuptias anno, & ipſe pu-
ellam duxit.

Epiſto

Epiſtola continens

IODOEPO-
ICONNAVI-
TIONIS EX CONSTAN-

nopoli in Syriam, Palæſtinam,
& AEgyptum: & montem
Sinai, &c.

ITEM

E PERSICO BELLO,
circumciſione Mahometis filij Imp.
Turcici, alijsq́; rebus Conſtantino-
poli ſuperiore æſtate
actis.

D. DAVIDI CHYTRAE

S. D.

Literas meas,proximo anno, m
ſe Iulio Byzantij datas per
riſsimum virum N. N. hum
ati tuæ transmiſſas eſſe,min
dubito. Poſtquam autem
ſingulari Dei beneficio, ab itinere meo Byz
tino & Hieroſolymitano,feliciter Viennam
reuerſus: intermittere non debui , quin H
denuò ſcriberem,partim vti de itinere meo,
ca referrem,partim vti de Perſicarum re
ſtatu ſignificarem,atq; etiam de conſilio &
poſito meo H. T. certiorem redderem. Ea e
non grauatè H. T. interlecturam eſſe arbit

PROPONTIS. Itaq; poſtquam literas (vti vocant) ſ
paſſus à Sulthano obtinui,ipſis Calend.Sep
anno proximo Byzantio diſceſsi,atq; aſcenſ
ui Turcica,per Propontidẽ,à ſiniſtris Chalce
nem,quam Cadic hoi,Iudicis pagũ: Procone
Inſulam, quam Marmora hodiè vocant, à d
tris, verò Heracleam perpulcro in loco ſit
relinquentes: Callipolim peruenimus. Ex c
aduerſo vicus videtur, vbi quondam Lapſac
HELLESP. fuiſſe conſtat. Inde per Helleſpontum nauig
tes, atq; Abydum,& Seſton,(arces hodie ſu
verùm cum alijs de cauſis tum maximè X
xis,magniq; Alexandri tranſitibus multum
bilita

tata) tranſeuntes, flauiolum Simoenta & aum promontorium,ipſumq́ locum,vbi fa-ſſima Troia olim fuit, acceßimus.

Sigaeum promontorium ad fauces, Helle-nti ſitum, Capo dilanizari à nautis Italicis iè vocatur:In eo duos notaui tumulos terra yramidalem formam congeſtos, vnum in dio promontorij,alterum remotiore loco, in te auſtrali verſus Tenedon, ſitum, quorum mum Theſſalici Achillis,ſecundum verò Aia-Telamonij eſſe, ex Pliniana, & Petri Gyllij ſcriptionibus crederem. TROIA.

Relinquentes à dextris Lemnum & Tene-n, atq́ ad littus Phrygium nauigantes a-œnißimos Troianos campos, in quibus à præ-ntißimis Heroibus tot annos tàm egregiè eſt gnatum,magna cum voluptate aſpeximus.

Lesbum inde, quam Metelim, à ciuitate a intus eſt, & Chium, quam Zio vocant,vi-imus. CHIVS *inſula à Geneuenſibus diu abitata, & multis ſuperbis ædificijs & hortis mœnis ornata, atq́ abundantia fructuum, vi-iq́ & Gummi,quod Maſtich dicitur, bonita-e,multum celebrata,hodiè præ reliquis prouin-ijs Turcicæ Tyrannidi ſubiectis(propterea,quòd eſperatis defenſione & auxilijs, depoſitis ar-nis ſponte in Turcarum deuenerit poteſtatem) olerabilem habet ſeruitutem.* CHIVS.

Vlte-

Vlterius nauigantes, à ſiniſtris Epheſin
ſinum, vbi nunc ciuitas eſt, quam Turcæ S
EPHESVS. *raſſar vocant, à dextris Samum & Nicar*
habuimus. Hæ inſulæ antiquitus admodum c
bres, ſub Turcis hactenus, vt pleræq; aliæ in
tæ fuerunt, nunc paucis Græcorum pagis re
incipiunt.

Inde Pathmon & Coum, quam la
hodiè vocant, cum multis alijs inſulis & ſc
lis prætermauigantes, Rhodum, ciuitatem
RHODVS. *mihi quidem videtur) totius orientis pulc*
raam peruenimus. Nam quemadmodum a
quitibus Hieroſolymitanis exſtructa eſt, ita
diè videtur integra, nulla ex parte vaſta
Nulli tamen Chriſtianorum in ciuitate vel
bitare, vel per noctem commorari absq; ve
licet. Hic cum propter alias cauſas, tum m
ximè, quia Melitenſium triremibus mare
feſtaretur, ideoq; nullam diſcedendi ex Inſ
commoditatem haberemus, per duos menſes
morari ſumus coacti.

Menſe demum Nouembri diſceßimus,
trium dierum ſpacio in Cyprum nauigauim
SYRIA. *atq; viſis Salinis, Niconia, & Famaguſta (q*
eſt valde munitum oppidum) Tripolim Syr
parua nauicula, non ſine magno vitæ peric
peruenimus. Vbi per aliquot dies commora
tandem per radices montis Libani, vallemq; A
tiochenam & fluuium Orontem, (quem Farſ
in ſacris literis nominari conſtat) quinis die

Damaſcu

*maſcum, quæ Syriæ caput eſt, atq; amœniſſi-
s in campis ſita, attingimus. Commorati hic* DAMASCVS.
*oq; quibusdam diebus, & viſis ijs, qui videri
ent, cum præfecto Samaritano, quem Sangi-
begum vocant, in Palæſtinam ſumus profecti,
q; tranſeuntes fluuium Iordanem ad lacum
machonitem, vbi ponte iungitur lapideo, ad
gnum venimus Geneſareth, vbi in pago Bet-
ida, & fertiliſſimo ſolo ſito, per tres dies ſub-* PALAESTINA.
*timus, progreſſi vlterius per pagum Magda-
m & Tiberiadem à ſiniſtris relinquentes, ad
ontem Thabor, indeq; habentes à dextris Na-
areth, Saluatoris mundi patriam, per pagum
aim & Ieſreel, campeſtrem Galilæam, in Sa-* Samaria.
*aritanum peruenimus ſolum. Samaria diruta
t & ſolo æquata, alia autē in vicinia condita
ſt ciuitas, quam Turci Napoloſam, Iudæi Si-
hem, Chriſtiani Samariam nouam vocant.
de per horridos & incultos montes, ſpacio di-
vnius, Hieroſolymas ventum eſt, quam ciuita-* IEROSOLYMA.
*em ſanctiſſimam, muro pulcram cinctam, &
orma ferè quadrata exſtructam, atq; 4000
aſſuum in circuitu habentem, magna cum læti
ia ſumus ingreſſi, atq; quatuordecim dierum
pacio, omnia loca memorabilia, quæ in ciuita-
e & foris monſtrātur, ita vidimus, vt neq; pro-
anarum rerum, neq; ſuperſtitionum contemto-
es eſſe videremur.*

*Illinc diſcedentes per vallem Terebinthi,
irtute Dauidis, & morte Goliath nobilitatam,*

Liddam

GAZA.

AEGYPTVS.

Liddam amœniſſimis in campis ſitam, & M
tyrio ſancti Georgij illuſtratam, Raman
tandem Gazam Philiſtiorum olim metrop
& multis caſibus, diui maximè Samſonis ge
& magni Alexandri periculo celebrem ciu
tem intrauimus: Monſtratum etiamnum
diè, mons circiter mille paſſus à ciuitate di
in quo Philiſtai adorauerunt idolum Da
& in quem Samſon fores ciuitatis aſporta
Hæc ita eſſe magno conſenſu Iudæi pariter
Turcæ, Chriſtianiq́; affirmant. Hodiè in
monte habetur Turcarum Templum, vt ex
cta vel certè ſuppreſſa iſtis in locis Chriſti
religione, Idolum Dagon dignum ſit nact
ſucceſſorem, damnatum & diabolicum Ma
metem.

Decem deinde dierum ſpacio, per de
tum, CAIRVM ſeu Memphim famoſiſſim
per orbem vrbem, peruentum eſt, atq; v
Mummijs aliiſq́; memoria dignis rebus mira
libus, maximè pyramidum ſtructuris, quæ
modò AEgypti, ſed totius Orientis miracula
poſſunt, atq; tantò magis, quòd vna ex ſept
mundi, vt dicitur, miraculis, integra adhuc
nimaq́; ex parte vaſtata, reperiantur, atq; a
uerſi conſummationem, montium inſtar o
ra reſtare poſſe videantur. Harum vnam, ea
maximam aſcendi, atq; per gradus men
ſum, reperiq́; in altitudine diametrali 300.
bitos, totidemq́; habet in latitudine quodli
lat

u,ita vt in circuitu habeat 1 2 0 0. cubitos ſi-
paſſus vulgares. His itaq; ſic viſis per Arabiæ
erta, & ſinum maris rubri, interitu Pharao- Mons SI-
& liberatione populi Iſraëlitici memorabi- NAI.
ad montem Sinai proficiſcimur, atq; vi-
ijs, quæ à peregrinantibus ijs in locis videri
ent, aſcendenteſq; in montem SINAI, & al-
um, qui à Diua Catharina nomen habet,
yrum reuerſi ſumus, 18. quam inde egreſſi
mus die, poſtquam in deſertis propter aqua-
n dulcium (ſalſum enim plerunq; & acidum
ſolum) penuriam, & panis paucitatem mul-
n laborauimus.

Cayri paucis diebus commorati, ſecundo de- NILVS.
le Nilo, trium dierum ſpacio Roſetum empo-
lum venimus. Nilus eo tempore anni (erat
ximo Martio) nequaquam videbatur æquare
anubium noſtrum, ſiue profunditatem ſpecte-
us, ſiue latitudinem atq; etiam ipſam curſus
piditatem. Tranſeuntes poſtea denuo Ni- ALEXAN-
m, ſex horarum ſpacio Alexandriam terreſtri DRIA.
inere peruenimus, vbi per octo dies ſubſiſtẽtes,
vrbis percelebris ſitum, aliaq; memoratu
gna perluſtrauimus.

Interim quoq; acceſſi Meletium Proto-
ngelum Calogerum Græcum, & montis ſan-
æ CATHARINAE (ita monaſterium vo-
ant) fratrem, virum & ſcientijs humanis, &
teris ſacris admodum eleganter doctum, Lati-
è pariter & Italicè loquentem, vnicum inter
doctos

doctos,quos in hac peregrinatione videre li
iudicaui aptum,quo cum H. T. amicitiam
ret,cuiq; oblata occaſione ſcriberet. Na
ipſi,vti ad H. T. literas daret,perſuaſi, id
fecit,quamuis vti ipſe per ſchedulam mihi
lit, præ temporis anguſtia tumultuario
Eas igitur literas mitto, atq; H. T. grata
re arbitror, cum propter viri doctrinam,
maximè propter vitæ & morum modeſtiam
que in conferendo ſuauitatem. Arbitror au
hunc virum tantum ſcientiarum habere, q
tum homo Græcus hodie habere poßit. De
ſua is quidem valdè ſubtiliter differit, ſed
men ita,vti omnia ſincero & puro animo a
vlla bile, loqui & ſentire videatur. Ipſi pro
me Bizantio miſſurum eſſe librum, quem H
de lectione hiſtoriarum conſcripſit. Id quod
ipſiq; gratißimum fuiſſe compertum habeo.
hæc de Protocingelo viro doctißimo,qui & A
xandrinus Patriarcha ſperatur crediturq;
turus.

Tempeſtas. *Nos Alexandria diſcedentes, Trirem*
Turcicis Rhodū reuerſi ſumus,verùm varijs
peſtatum procellis agitati ſumus. Nam con
rijs,ijſq; vehementißimis exſurgentibus ve
rum flatibus,per quatuor dies totidemq; noc
huc illuc non modò iactati ſumus, ſed ictibu
impetu vndarum ita cōquaſſatæ ſunt triren
vt roſtra pleraq; amitterentur, remi fran
rentur,temones perderentur, omniaq; in vn
rum

*& fluctuum poteſtate poſita eſſe videren-
,vt iam iam extremum cuiq; diem inſtare
deremus. Verùm tandem manifeſto* DEI
*ferentis auxilio periculo ſumus erepti, atq; ad
us Aſiaticum in ſinum quendam tempeſta-
conjecti, præſentiſſimum mortis effugimus pe-
ulum,* Redit Conſtant.

*Refectis ibi triremibus, Rhodum, indeq;
r mare AEgeum, Propontidemq;, feſti circū-
ſionis cauſa, quod nunc præparabatur Sultha-
ani filio vnico, Mahometi, quindecim vel 16.
norum puero, Byzantium 23. Aprilis reuerſi
mus.*

*Inchoabatur feſtum circa nonum Maij, FESTVM CIRCVMCISIONIS TVRCICAE.
rauitq; ad 22. Iulij. Incedebat ſæpè per ciui-
tem, magna cum pompa Sulthanus, comitatus
lio. Variæ animalium & volatilium forma
x ſaccaro confectæ circumferebantur. Ciues,
pificesq; omnes, artis & ſcientiarum ſuarū in-
gnia, Chriſtiani pariter & Turcæ, Iudæiq; in
onorem Sulthani creſcentis, magna cum læti-
a circumducebant, totaq; vrbs in læticiam &
riumphum ſoluta eſſe videbatur. Præterea
ulla erat ſocietas, quæ non aliquod egregium
rtis ſuæ opus Sulthano offerret, quibusue ipſe
contra, non aliquid largiretur. Ludorum
erò locus erat Hippodromus, vbi Sulthanus in
dibus, quæ olim Habraimi fuerunt Baſſæ, cum
ilio reſidens, ludos varij generis inſpiciebat.
Aderant præterea primarij Turcæ omnes, & le-*

ti Regum & Principum ex toto ferè orbe c
uocatorum. Inter Chriſtianorum legatos
peratoris Romani orator: inter Paganos
Ethnicos Perſarum Regis legatus primum
buit locum. Edebantur ibi varij generis lu
variæ pugnarum & certaminum formæ,a
expugnationum diuerſi modi, & ſimulac
monſtrabantur. Ignes artificiales magna c
arte confecti de noctu accendebantur. Plær
autem in Turcarum honores & laudes,atq;
Chriſtianorũ ignominiam fingebantur. Era
præterea qui miro artificio atq; agilitate in f
nibus ambularent atq; ſaltarent, multaq;
dextrè & compoſitè in funibus ederent,quæ
alius in firmo ſolo imitaretur,vti meritò La
nicus.Chalcondyles hac re Turcarum gent
mortales omnes longè ſuperare dicat. Saltat
nes de nocte fiebant. Comœdiæ & Tragœdi
Chriſtianis & Hebræis eodem quoq; temp
agebantur,innumerabiliaq; alia ſpectacula
ctè dieq; videbantur. Depugnabant eti
feræ,inter reliquas porcus domeſticus,ex ædi
Oratoris Cæſarei petitus, cum tribus Leoni
modico interuallo ita pugnauit, vti eorum i
petum non modò egregiè ſuſtinuerit: veri
niſi vno pede ligatus fuiſſet,forſitan etiam
fugaſſet,viciſſetq;. Vnum certè,eumq; vl
mum ita naſo excepit, vt ſubtus ſupra volu
retur,turpiterq; aufugeret,magna cum Tu
carum verecundia & rubore, qui Leonibus

por

ſis Chriſtianos, Germanos maximè compa-
ant.

Vnum erat miſerabile animis Chriſtia-
ſpectaculum, quod ingẽs numerus Chriſtia-
um, ex Græcia Myſiaq; atq; ex Inſulis, quo-
iè afflueret, qui ſturnatim in honorem Sul-
ni, in ſui verò perditionem, publicè abnega-
t fidem Chriſtianam, atq; Mahometicæ ſu-
ſtitioni & impietati magno cum Chriſtia-
rum gemitu ſeſe addixerunt. Ludorum ve-
exitum & cataſtrophen, Ianizarorum &
abiorum (quos vaſallis ſiue beneficiarijs no-
is camparari ſoleo) in Hippodromo excita-
s tumultus dedit. Is verò conſilio curáque
ecipuorum Turcarum, quamuis non ſine peri-
lo, & tumultuantium præfectorum (ij erant
nizarorũ & Spahiorum præfecti, quos Agas
cant) depoſitione acciderет, ſedatus eſt. Im-
rator paucis poſt diebus in Regiam, quam in
oſphoro habet promontorio, receſſit, ibiq; Re-
um & Principum Legatos audiuit, atq; mu-
era donaq; accipens, eos dimiſit. Finitis lu-
is oſculataq; Sulthani veſte, legatus Impera-
oris noſtri, Stephanus Niaius Hungarus, By-
antio diſceſſit, circa 7. Auguſti, quem cum
quibusdam alijs & ego comitatus ſum. Itaque
per Thraciam iter facientes primum Selym-
briam ad Propontidem ſitum oppidum, hodie
Selibree dicitur, deinde Chiurelum vicum,
clade Selymi primi contra Baiazetem pa-

Redit per THRACIAM.

trem ibi pugnantis memorabile, poſteaq; H
drianopolim, quam Edrinè Turcæ vocant,
confluentem Hebri & Tunſæ ſitam, peruenim
Inde Philippolim (Turcis dicitur Philippeè)
fl. Hebrum, quem Marizam hodiè vocant
amœniſsimis & viſu iucundiſsimis campis ſit
tranſeuntes, ad Hæmi montis fauces ſeu furc
quas Turcæ Capiderbend. h. anguſtiarum p
tas vocant, acceſsimus, ijsq; non ſine difficult
ſuperatis, in campum, quinq; citra milliari
Italicorum longitudinem habentem deſcen
mus, inq; eo Ioannem Hunniadem, Chaſan
Baſſam prælio ſuperaſſe ferunt. Turcæ verò
corum potius, quàm armorum præſidio cont
victorem, in anguſtijs Hæmi montis ſeſe defe
dentes, Hungaros, quo minus in Thraciam
rumperent, atq; victoriam proſequerentur, p
hibuerunt, quæ impeditiones multarum ali
rum calamitatum, & cladis Varnenſis fueru
principium.

Bulgaria. *SOPHIAM inde, Triballorum ſi*
Bulgarorum caput, nunc Græci Beglerbegi
des eſt: tribus poſt diebus Neſſum, quam Ni
ſam hodie vocant, tranſeuntes, denuo ſtricti
ſimas valles, altiſsimis montibus cinctas, att
SERVIA. *gimus. His prope fl. Næſſus ſiue Niſſa eſt. Tranſ*
untes deinde fl. Morauam, Seruiam ſiue Myſ
am ingredimur, atq; quatuor dierum ſpac
propè Sinderouiam, relictis à dextra Columbin
campis, clade Sigismundi Regis nobilitatis a

Danubiu

nubium peruenimus. altera die Belgradum, Saui Danubijq́ confluentem ſuum.

Inde in ſubiacentem Hungariæ planiciem, VNGARIA *uctiferis collibus diſtinctam, tanquam in Pa-diſum terreſtrem, inſpicitur. Vnde non mi-m eſt, quod Turcarum auidæ & rapaces gen-s, expugnato Belgrado, tam nobile regnum, cpoſitis etiam maximis cladibus continuo ap-etierint. Eſt namq́ Vngaria hominum ro-re, cœli clementia, ſoli fertilitate, pabuli iu-entorumq́ & metallorũ omnis generis, viniq́ nitate & copia, nauigabiliũ fluminum, & ir-iguorum amnium commoditate, præſtantiſſi-iis annumeranda Europæ, Aſiæq́ prouincijs, lærisq́ verò etiam præferenda, vt vel hæc ſoli bertas nos excitare deberet, vti relictis areno-ſis, horridisq́ quibusdam locis, in quibus magna um ignominia ſæpè conſeneſcimus, more maio-rum noſtrorum, bellum iuſtiſſimum, cum primis biſce turpiſſimis hominibus inferremus, atq́ di-ram execrandamq́ gentem, ad exitium Rei-pub. Chriſtianæ natam, aut funditus extirpa-remus, aut ſaltem ex nobiliſſimo Hungariæ re-gno expelleremus, atq́ ad origenes, nefandã tur-piſſimamq́ gentem, redire cogeremus. Præſer-tim cum tot maiorum noſtrorum cladibus, pro-prijsq́ iniurijs ſimus toties ſuperbiſſimè prouo-cati. Nos transmiſſo Sauo, in Zeugminum, indeq́ in campum, quem Francochorion, à*

Francorum clade, Græci appellarunt. Ind
trium dierum ſpacio ad Drauum fl. & Eſſec
oppidum, clade Cazzianeri ducis, & interi
Germanicarum legionum illuſtratum peru
nimus. Indeq; diei vnius ſpacio ad oppidulu
Mohaz, quod interitu ſuo ſuorumq; miſer R
Ludoicus, à Solymanno ibi fugatus, nobilitau
Poſtero die Tolnam ventum eſt, vbi medio
vtuntur ciues libertate.

Binis inde diebus BVDAM Hungaroru
olim Regiam, ingredimur, vbi per aliquot di
commorati, donec Legatus cum Baſſa iſtius lo
colloqueretur, poſtea diſceßimus. Budam ant
fuiſſe ciuitatem perpulcrè ornatam conſtat.
hodiè ita à vaſtatoribus Turcis deſtructa eſt,
ab antiquis habitatoribus vix agnoſceretur.
Chriſtiani templum habent Diuæ Marthæ co
ſecratum, cuius chorum pontificij, corpus eccl
ſiæ reliquum tenent Auguſtanæ confeßionis h
mines, quamuis Caluini placita (vti tota fe
mè Hungaria) ſequi videantur.

Buda diſcedentes, Sambucum primùm, inde
q; per ſylueſtria & inculta (vti in confinibus fi
ri aſſolet) loca, Thatam, quam Dotis noſtri ap
pellant, primā Imperatoris noſtri arcē. Indeq
Comarum arcem natura opereq; valde muni
tam: Iaurinum poſtea, quam Raab German
vocant: Altenburgum; & tandem Viennam 20
Septembris, magno cum deſiderio & lætiti
(barbaricæ gentis conuerſatione tanquam car
ceribus liberati) ingredimur. Hæ

Hæc equidem ſunt, quæ de itinere meo bre-
ter, & vti dicitur, ſummo digito tangere,
eq; Humanitati ſignificare volui. Nam de
gulis latius ſcribere, neq; temporis huius an-
ſtia neq; forſitan etiam literarum leges pati-
tur. Si Deo placuerit, coràm aliquando de
rebus conferemus.

NVNC *ſequitur, vti* DE PERSICA-RVM *rerum ſtatu pauca quædam refe-* PERSICA.
m. Superioribus meis literis retuli quemad-
odum bellum in Perſicam ſit ſuſceptum, atq; à
luſtapha Baſſa adminiſtratũ, quomodoq; ſuc-
eſſor Muſtaphæ, Sinan Baſſa, fame peſteq; ex-
citum inuadentibus, in extremas apud Eſrum,
ſſyriæ ciuitatē, ſit coniectus difficultates. Iam
uemadmodum poſtea res ſint adminiſtratæ di-
am. Videns Sinan Baſſa neceſſitatem præſen-
em, & extrema quæq; non tam ab hoſte, quàm
ame peſteq; timens, atq; exercitum diuidere,
nq; tutiora loca reducere cupiens, cum Perſis
tiam antea feſſis & de pace ſolicitis ita egit,
ti legatum ad Imperatorem, Byzantium, pa-
is cauſa mitterent, promittens eniſurum ſe ſum-
moperè, vti Imperatori tolerabilibus conditio-
ibus pacem perſuadeat. Qua re contenti Per-
ſæ, inducias cum Sinan Baſſa, donec de pace age-
retur, pepigerunt. Itaque ille ab exercitu di-
ſceſſit, atq; 7. Calend. Auguſti anno proximo

Byzantium intrauit. Vbi ſummis honorib
cunctis Turcarum præfectis, tanquam Proto
zirius Baſſa, & ab Imperatore ſecundus eſt
ceptus.

PERSICA PACIFICATIO.

Legatus verò Perſicus, hoc demum an
circa 14. Calend. Aprilis Conſtantinopolim
nijt. Is Perſico Regi ſanguine iunctus eſſe d
tur, Ibraimo Chan nomen eſt, homo, qui & a
mi & corporis dotibus inſignis, etiam à Tur
hoſtibus ſuis prædicatur.

Hic vbi de pace cum Turcis agere inci
ret, non inuenit talem rerum euentum, qual
ex Sinan Baſſæ pollicitationibus ſperaſſet. N
Turcæ Regnum Mediæ integrum ſibi conce
volunt, propterea quod aliquam eius parte
principio belli occupârint. Perſæ econtra n
modò Media non cedere volunt, verum etia
quod ſibi iniuſtè ereptum eſſe conqueruntur,
gore pacis, reſtitui debere poſtulant. Cum a
tem diu multumq; res agitata eſſet, Perſæ p
cis amore quadam concedere, atq; iniuriarū
liuiſci velle, non obſcurè demonſtrarunt. Vt v
rò Turcæ de propoſito ſuo nihil remittere vel
videbantur: ita tandem diſceſſum eſt, vt a
Perſarum Regem legati mitterentur, eius ſupe
hoc negocium voluntatem ſcrutaturi. Interi
dum illi mittuntur, atq; etiam feſtum filij Su
thani inchoaretur, cui Perſarum Legatus quoq
intererat: Oſman Baſſa, quem ad ferreas porta

(qua

ꝰ Turcæ Temirecapi vocant) cum præſidio
carum hærere, antea ſcripſi, eruptione in
diam facta, multum habitatoribus iſtorum
rum, induciarum tempore nihil mali metu-
bus, damni intulit. Verùm ſuperuenien-
ꝰ Perſis, quibus neq; numero militum, neq;
ute par erat, in fugam eſt coniectus, multi
carum trucidati, præda omnis recuperata
Turcæ autem, & tormentorum bellicorum,
q; præſidio, contra Perſas in prædictis portis
reis, ſeſe facilè defendunt. Hæc vbi celeriter
zantij nunciata ſunt, & quod Oſman in Per-
culpam deriuaret, tanquam ipſi induciarū
pore, in Sulthani regionem, armati veniſ-
t, atq; Turcas incautos oppreſſiſſent, Sulthã-
ira correptus, Perſici Legati ſedem, quam
Hippodromo ſpectandis ludis, habebat, dirui
ſit, atq; legatum ædibus exire prohibuit.

Fertur præterea, quod Oſman, acceptis
zantij hominibus ædificandi triremes peritis,
inſtrumentis, decem proximo anno triremes
littore Caſpij maris ædificârit, quodq; inte-
am claſſem (id quod antea ſæpè fruſtra ten-
tum eſt,) inſtruere in animo habeat. Quod ſi
a fiet, de Perſico regno actum eſſe videtur.
lam Perſis nauticæ ſcientiæ & naualium pu-
narum ignaris, ea, quæ mari proxima loca
nt, Turcæ, ſine magna difficultate erepturi
ſe videntur. At itaq; paulatim infirmiores fa-

 cti, et-

ᵭi, etiam terreſtri exercitu, Turcis reſiſtere
quibunt. Quanquam alias Turcæ admo
grauarè, contra Perſas, tanquam eiusdem
perſtitionis homines, atq; in vaſtatas regi
proficiſcantur. Hæc de Perſicarum rerum
tu, ita ab hominib. fide dignis Byzantij acc

Circa idem tempus, quando Turcarum
ercitus in Media cæſus eſſe ferebatur, memo
bili quoq; clade affecti ſunt in Hungaria T
carum prædatoriæ cohortes.

Clades recens quorũdam Turcicorum militum in Vngaria.

Nam circa 6000. Turcarum ſe cong
gàrunt prædandi cauſa, atq; in Sepuſiam
leriter irrumpentes, oppidulum Onod incen
runt, multaq; Chriſtianorum capita, atq;
gentem prædam abduxerunt. Verùm eorum
ditum, noſtrum quibusdam apud Agriam, qu
Erlam vocant, præſtolantibus, atq; leuibus p
lijs hoſtem aliàs longitudine itineris, præd
onuſtum laceſſentibus, atq; ægrè pugnantib
Turcæ hos numero vicerunt, atq; in fugam v
terunt, aliquos etiam viuos ceperunt.
autem deſtinata auxilia ſuperueneru
(duo millia equitum Hungaricorum eran
prælium renouatum eſt, & acriter hinc
cundò pugnatum, Turcis numero, noſtris vi
tute confidentibus. Sed cum dubia eſſet vict
ria, centum quinquaginta equites Germa
ſclopatarij, ſuperuenientes, eam certam fec
runt. Ii namq; à latere in Turcarum aciem in
miſsi diſploſisq; ſclopetis eam ſubitò ſoluerun

turb

bauerunt q́ȝ. Atq́ȝ ita in fugam coniecti
tes, inulti cæſi captiq́ȝ ſunt, vitam pariter &
dam amittentes.

Hæc noua vti Byzantium allata ſunt, mul-
n turbauerunt Turcarum animos, quod Per-
um bellum, iam ante quidem inchoatum, nō-
m autem finitum eſſet: Nunc alterum, Per-
o forſitan grauius, ab Hungaris Germanisq́ȝ
m quibus induciæ pactæ, fermè elapſæ eſſent,
hoaretur.

Sinan Baſſa verò, æternum fouens in Chri-
ános, Germanos maximè odium, cùm ſit præ-
rea ingenio immiti, & turbulento, præſum-
oſoq́ȝ euocatis noſtris interpretibus, Oratori
eſareo ſignificare iuſsit, ſe eum, ſuosq́ȝ, quos
cum haberet, tanquam nugatores, nulliusq́ȝ fi-
i homines, perpetuis carceribus damnaturū.
terpretes autem ipſos, tanquam omnium peſ-
nos, crucibus, palisq́ȝ affixurum eſſe. In Hun-
riam verò ſe cum exercitu profecturum, atq́ȝ
us reliquias ferro igniq́ȝ vaſtaturum.

Verùm poſtero die Sangiacbegus quidam
c Hungaria aduenit. Is vti in cōſpectum Baſ-
rum peruenit, atq́ȝ de hac re interrogatus eſ-
t, reſpondit: Turcas nulla cauſa motos, in Im-
eratoris Chriſtiani regionem hoſtili animo
rofectos, prædam amplam abduxiſſe, eaque
nuſtus, hoſtili in ſolo cæſos eſſe. Hæc
vbi

vbi à fide digno præfecto ita relata indi[...]
confirmata ſunt, atq; etiam Imperatoris le[...]
tum cum donis ordinarijs aduentare, nuncia[...]
tur, iræ ſopitæ ſunt.

INDVCIAE noſtræ cum TVRCIS.

Induciæ noſtræ cum Turcis anni ſpa[...] ederentur. Si Perſæ pacem, nos forſitan bell[...] habituri ſumus. Nam quamuis Sulthanus, [...] grauatè, cum Imperatore noſtro pacem reno[...] ret, tamen à Sinan Baſſa, alijsq; plerisq; Tur[...] multis magnisq; pollicitationibus, in nos con[...] tatur, ita vt hactenus de pace futura nihil ce[...] ſciamus. Bellum autem, an pacem cum T[...] cis habeamus, vnum & idem mihi eſſe videt[...] Niſi quod hac pacis opinione decepti plus Reg[...] num amittamus, atq; plures Chriſtianos in [...] uitutem quotidiè abduci videamus, quàm b[...] tempore nunquam factum eſt, & quod eſt o[...] nium peßimum; hoc in ocio, diſciplina noſ[...] militaris, quæ optima nobis à maioribus noſt[...] tradita eſt, paulatim deprauetur, atq; in ni[...] lum redigatur. Ita vt non pacem, ſed lac[...] mas, miſeris confinibus Chriſtianis, nobis ve[...] ipſis, bellum inteſtinum, miſerias atq; ſer[...] tutem certißimam (faxit Deus vt fallar) noſt[...] pecunijs, quas inſatiabilibus iſtis belluis, qu[...] annis dono mittimus, mercari videamur. V[...] rum hæc potius deplorari (proh dolor) quàm [...] mendari poſſe videmus.

Vltimò, quod ad ſtatum rerum mearu[...]

attine[...]

net, ſciat H. T. me hactenus beneficio & ſericordia Dei benè valere, resq́; meas medi- in ſtatu eſſe. Certis autem & grauibus auſſis decreui, auxiliante Deo, intra men- ſpacium, in Hungariam militatum abire: ſertim, quod cum eſſem admodum puer, um hac de re feci: nuperrimè autem in pro- ia peregrinatione, videns quibus quantisq́; tumelijs, à turpiſſimis belluis Turcis, Chriſti- hominesafficiantur, votum renouaui, me lam eſſe pugnandi in Chriſtiani nominis ho- , commoditatem omiſſurum. Et quidem n antea, ea de cauſſa, ſub auſpicijs Ioannis ſtriaci, in Italia atq; Melita militaui. Vti m autem me fortuna in eum diem ſeruaret, ando Chriſtiani Principes æternum in hoſtes petuos concluderent bellum, fortunatum & licem me poſt habitis extrarijs rebus omnibus dicarem. Hoc verò niſi fiet, ego tamen mi- ipſi non deero, quin ſeruem id, quod promiſi q; vna cum quibusdam alijs nobiliſſimis ho- inibus pugnando pro ſalute communi, atque tria charitate, ita me (auxilio diuino) geram ti mortuus, viuusq́; non immeritò laudari poſ- m. Imperatoris aduentum exſpecto, cuius oſtquam fuero oſculatus manus, ſubitò votum xſoluam. Deus autem, in cuius manus nos ommendamus, talem det rerum ſucceſſum, ualem in optima cauſa precamur, ſperamusq́;.

Verùm

Verum de his multisq; alijs rebus, ſpero me a
quando coram cum H. T. collocaturum. In
rim eam cum tota domo, amicisq; in omnipot
tis atq; miſerentis Dei, manus commendo

Datæ Viennæ Auſtriacorum. Ca-
lend. Octobris. Anno
Salutis 82.

DE STATV CCLESIÆ ET ELIGIONIS IN ÆTHI-OPIA SVB PRAE-cioſo Ioanne.

ATTHÆI DRESSERI rofeſſoris vtriusq; Linguæ & Hi-ſtoriarum in Academia Lipſenſi.

DE STATV EC-
CLESIAE ET RELIGIO-
NIS IN AETHIOPIA
ſub precioſo Ioanne.

Oratio.

PARS EST HISTO-
riæ vtilis inprimis & ne-
ſaria, circumſpicere &
ſe ſedem Eccleſiæ D E
terris, vbi ſonet vox do-
næ cœleſtis, & qua me-
pietate, religione, ritu,
monijsq́; ſolennibus Deus ſcolatur. Ita eni-
genda ſunt hiſtoriæ, vt præcipua cura con-
ctamur & intueamur cultum Dei in Eccl-
poſteriore loco diſciplinæ, iuſticiæ, fortitud-
modeſtiæ, & aliarum virtutum exempla i-
litijs percipiamus. Ita ergo duæ exiſtunt
tes in hiſtoriarum lectione ſpectandæ, qua-
vna pietatem erga Deum, altera iuſticiam
ga nos ipſos & alios, comprehendit.

Ac de iuſticia quidem politica extant
rationes copioſæ, concionesq́; diſertæ in hiſt-
Græcis & Latinis, vnde monumenta reri-
temporum, locorum & hominum in florent-
mis orbis terræ partibus cognoſci poſſunt. A-
Eccleſiæ & religione quam pauca hiſt-
mandata ſunt? Etenim quæ in hiſtoria bib-
comm-

nemorantur de ſanctis Patriarchis, Duci-
Sacerdotibus, Regibus, Prophetis, & deniq;
etiam Apoſtolis, ita contracta ſunt, in angu-
q; deducta, vt non niſi ad Paleſtinam, quæ
uis admodum finibus circumſcripta fuit,
inere videantur. Niſi quod de finitimis Ae-
ijs, Syris, Aſſyrijs, Græcis, & de Romanis
cula aſpergantur. Reliqui autem Eccleſia-
rum rerum ſcriptores an non iiſdem ferè
minis deſcriptiones ſuas definiunt?

Iam verò dubium non eſt, Eccleſiam multo
us patere gratiamq; diuinam ad omnes gen-
in ſingulis orbis terræ partibus & angulis
tare. Aſſeuerat enim firmiſsimè vox cœleſtis,
ad fines terræ regnum Chriſti diffuſum &
tatum iri. Amplius igitur ſpectare & ad
nes mundi plagas contueri neceſſe eſt: vt tam
è lateq; diſperſæ doctrinæ de Deo veſtigia co-
oſcamus. Nam & in omnes partes nos circum-
re oculos Eſaias iubet, & ad fratres, qui paſ-
eaſdem nobiſcum afflictiones in mundo ſuſti-
nt, reſpiciendum eſſe, Diuus Petrus monet: vt
n tam doctrinæ quam patientiæ documenta
ijs capiamus.

Cum itaq; tanti referat ſtatum Eccleſiæ toto
be terrarum vagantis exploratum habere:
agnus profectò cumulus ad cætera Dei bene-
cia in hoc extremo tempore acceſsit, quando
t florentia regna, exteræ nationes, ignotæ In-

ſulæ procul diſsitæ oræ parteſq́ terrarum pa
factæ ſunt: vt beatum hoc nomine prædicare
culum noſtrum iure omni conueniat, quo t
multa de diſtantium tanto interuallo popu
rum religione & moribus fama & auditione
cepimus. Quod ſane cum conſideramus paulò
rentius, aliter exiſtimare non poſſumus, quàm
ſe hanc vltimam ſcintillam, qua deflagrante,
teritura ſit mundi machina. Quo magis e
flamma illa hactenus micuit, & nunc ad inte
rum ruit: eo propius etiam à fine ſuo abeſſe mu
dum coniicimus. Nondum vnius ſeculi ætas ex
cta eſt, cum fama de Aethiopum religione
aures noſtras primum peruenit. Quæ quia
multis partibus cum Chriſtiana conſentit,
ſpeciem pietatis honeſtam habet: cognitione
ſtra digniſsima eſt habenda. De hac igitur qua
tum orationis inſtitutæ modus expoſtulat, exp
care aggrediar: vt & vbi & qualis ſit, quibu
initiis cæperit Aethiopica Chriſtianorum Ecc
ſia, conſtare poſſit.

Sita eſt Aethiopica hæc in Africa ad M
ridiem, ex quo etiam Meridionalis appellatur
Zona torrida, tropico Cancri, & æquinocti
circulo intercluſa: quamuis magnam parte
ipſum æquinoctialem verſus capricorni tropicu
tranſcendat. Aeſtas ibi gemina eſt in anno,
fermè perpetua: vt vno tempore in aliis agi
fiat ſementis, in aliis verò meſsis. Alicubi ſing
lis inc

menſibus nouæ fruges, legumina præſertim ſe-
ntur. Homines ſolis ardore aduruntur, vt ni-
reſcant & nudi incedant. Niſi quod goſſypio vel
rico pudenda contegunt nonnulli. Ampla eſt
alde, & regna ferme 40. complectitur, vt pro-
e Europam, vel totum orbem Chriſtianorum
agnitudine ſua æquet. Initio quidem non am-
ltus duo regna continuit. Ac progredientibus æ-
atibus, adiectis vicinis regnis, mirè aucta &
mpliata eſt. Nam ex omni parte infidelibus Eth-
icis & Mahumetanis Chriſtiana regionis hoſti-
us ſepta eſt, cum quibus bella aſsidua gerit, &
mne ſtudium curamq; ad hanc operam Chri-
ſtianus Aethiopiæ Rex conuertit, vt quam plu-
rimos ab idolomania Ethnica ad Chriſtianam
fidem traducat. Ferunt tam acerbum eſſe & im-
mane quorundam vicinorum Aethiopum in hos
Chriſtianos odium, vt nulli vxorem ducere lice-
at, niſi iuſiurandum dederit, ſe duodecim Chri-
ſtianos occidiſſe.

Rex Aethiopiæ nominatur non Presbyter, vt
quorundam fert opinio, ſed precioſus Ioannes.
Nam Aethiopica lingua Ioannes Belul, quod
eſt precioſus ſeu altus, dicitur: vt penè cum
Principum noſtrorum titulis congruat, qui illu-
ſtres & excelſi vocantur, vt euectos & elatos
ſupra alios mortales eſſe intelligamus. Eſtq;
hoc commune nomen omnibus Aethiopiæ Re-
gibus: Quemadmodum Aegyptiacis Regibus

*Pharao,ſiue Baro,vt nos dicimus: Romanis Im-
peratoribus Auguſtus, hoc eſt,σεβαςὸς ſeu re-
rendus.Nec Sacerdos eſt profeſsione hic preci
Ioannes,ſed politicus Magiſtratus,nec tam re
gione & legibus armatus,quam armis decora
Imperator.*

*Columnam tamen fidei ſe ipſe vocat,idc
eo quia cuſtos eſt fidei Chriſtianæ, & non ſol
poteſtati ditioniq; ſuæ ſubiectos populos ad fi
Chriſtianæ profeſsionẽ adhibet, ſed etiam hoſ
vi & armis ad eam ſuſcipiendam, quoad eius fi
poteſt,adigit.*

*Olim à Reginis duntaxat gubernata A
thiopia fuit. Ex quo in hiſtoria veteris Teſt
menti legimus veniſſe ad Salomonem Regem
Auſtri reginam de Saba, audiendi cauſſa a
mirandam eius ſapientiam,circiter annum mu
di 2954. Nomen Reginæ huic fuit Maqueda
quæ per mare rubrum & Aegyptum venit Hier
ſolymam,ex regia vrbe Aethiopiæ,Saba,quæ N
lo velut Inſula vndiq; alluitur. Attulitq; ad Sa
lomonem talenta auri centum & viginti,quæ ef
ciunt ſepties centena millia & viginti millia au
reorum Vngaricorum,vel tonnas auri ſeptem,e
inſuper viginti millia Vngaricorum.Tanta ſum
ma auri cum alijs precioſis rebus Salomonem do
nauit, & ab eo viciſsim muneribus ampliſsim
affecta eſt.Certauit etiam cum Rege illo propo
ſitis quæſtionibus & ænigmatibus acutè ſapien-
terq;*

rq́ excogitatis. Inter cætera, vt quidem Cereni commentum habet, adduxit in conſpe-ſum eius puellas & adoleſcentes puellarum more veſtitas, interrogauitq́ Regem, numquid diſcernere ſexum à ſexu poſſet? Cui reſpondit ille, x lotione faciei iudicium ſe facturum eſſe. Mox uari omnes in facie iuſsit, & qui validè lauaantur, maſculos, qui molliter, fœmellas eſſe pronunciauit.

Credunt Aethiopiæ Reges ex Dauidis ſtire, & Salomonis familia ſeſe procreatos eſſe. Idirco ſe filios Dauidis & Salomonis atq́ adeo ſanctorum Patriarcharum appellare ſolent, quod orum ſatu orti ſint. Nam ex Salomone filium ſuſcepiſſe Maquedam illam fingunt, quem Meilech nominârit. Poſtea Dauid fuit dictus. Is, ſecundum ipſorum commentum, cum annum ætatis vigeſimum attigiſſet, ad Salomonem patrem & Præceptorem à matre remiſſus eſt, vt doctrina & ſapientia vtili ac ſalutari ab eo inſtrueretur. Quod ſimul ac aſſecutus fuit Meilech ſeu Dauid, conceſſu Salomonis, Sacerdotes & Comites nobiles multos de ſingulis duodecim tribubus ſibi adiunxit, & in Regnum Aethiopiæ reuerſus, gubernationem eius ſuſcepit. Ac vnà etiam legem Domini circumciſionemq́ eodem importauit.

Hæc primordia fuere religionis Iudaicæ in Aethiopia, & aiunt in hodiernum vſq́ diem ad au-

ſtica miniſteria & canonicatus nullos admit-
niſi de ſtirpibus ex Iudæa adductus oriundus.
bis igitur propagata eſt doctrina de Deo in A-
thiopia, & radices egit, vt ad omnes ætates co-
ſequentes permanârit. Nam & libros Prop-
ticos retinuerunt Aethiopes & Hieroſolym-
adorandi cauſſa verum Deum patefactum in
gno Iſraëlis profecti ſunt. Quod ex hiſtoria E-
nuchi, cui Indich nomen fuit, Candacis regin-
quæ Iudith proprio nomine dicta eſt, præfecti,
telligi poteſt. Is enim circa annum à morte
reſurrectione Ieſu Chriſti, decimum, Hieroſo-
mam ducentorum & quadraginta milliari-
itinere acceſſit. Cumq́; ibi officium & cultum D-
debitum tribuiſſet, & iam domum rediret,
curru ſedens Prophetam Eſaiam legit. Itaq́;
eum diuino mandato miſſus fuit Philippus, Chr-
ſti diſcipulus. Et cum proceſſiſſent ambo ad v-
bem Bethzur, tribus milliaribus ab Hieroſol-
mis: ibi in radice montis fontem conſpexit Eunu-
chus, cuius aquis à Philip. baptizatus eſt. Reue-
ſus verò in Aethiopiam Eunuchus baptizauit r-
ginam, & magnam familiæ regiæ & populi pa-
tem. Ex quo Chriſtiani cœperunt eſſe Aethiope-
fidemq́; Chriſtianam omni ſequenti tempore pr-
feſſi ſunt. Credunt etiam à Philippo in Aethiop-
am miſſum eſſe diſcipulum, quem Lycanon appe-
lant, cumq́; religionis Chriſtianæ cultum, vſum-
omnem in Aethiopiam conſtituiſſe arbitrantur.

Iam hiſce primordijs Iudaicæ pariter & ...riſtianæ religionis apud Aethiopes cognitis: de ...ſa religione ſiue doctrina, Ceremonijs & ritibus ... Eccleſia Aethiopica vſitatis, quantum nobis ... legationibus vltro citroq́; miſſis conſtat, ex... icandum eſt. Nihil autem neq; de religione, ...q; de moribus, inſtitutisq́; horum Aethiopum ...onumentis & literis vſpiam mandatum eſt. Vt ...irum ſit, adeo clauſam fuiſſe Aethiopiam, vt ne ...ma quidem ad nos tot ſeculorum ætatibus e...anârit. Donec ad Eugenium Pontificem Ro...anum circa annum à Chriſto nato 1440. le...ati ex Aethiopia vſq; miſſi literas Papæ cum be...edictionis Pontificiæ ordine ac poteſtate, ad re...em ſuum retulerunt. Reliquæ ſunt iſtæ literæ in ...ula Athiopici Regis, & cuſtodiuntur ſanctè in ...rammatophylacio, & ſempiternæ hominum ...emoriæ ſint commendatiſſimæ.

Ab hoc rurſum tempore, tanquam clauſa ...ſſet Aethiopia noſtris hominibus, nemo neq; ...e Europæus ad Aethiopes in Africam, neq; in...le viciſſim ad nos quiſquam commeauit, vſq; ...d annum Chriſti 1486. quo Luſitanorum Rex ...oannes Secundus, Ioannem Petrum Luſita...um, cum alio quopiam Alphonſo, itineris Co...mite, ad explorandam Aethiopiam miſit. Fuit ...ille Petrus linguarum multarum peritus, do...ctus, facundus, induſtrius, laboris patiens, fe...lix, & homines, terrasq́; nouas inquirendi per...

cupidus. Miſſus igitur à Rege Luſitaniæ, a
eo,quem dixi, mercatoris habitu, primùm
mare in Aegyptum, inde ad mare rubrum,
pedeſtri itinere per Aethiopiam ad precioſ
Ioannem peruenit. Cui cum literas à Rege
cum tabula Coſmographica, quam Mapp
mundi vocant, reddidiſſet, per benignè ab eo
ceptus eſt, & muneribus affectus quam plu
mus. Etſi autem reditum ad ſuos ſeriò expe
ret, impetrare tamen haud potuit: ſed opib
honore & vxore nobili auctus eſt, vt deſide
um patriæ & ſuorum omne deponeret. Quam
brem inuentus fuit in aula precioſi Ioannis
oratoribus Luſitanis, & relictus etiam ibi a
no 1526.

Interea verò nonnulli de Luſitanis ex India
aulam Aethiopicam,non tàm ſalutandi,quam
nimi beneuolentiam regis Luſitaniæ nomine d
clarandi cauſſa,venerunt.Vt ergo ſuam viciſſi
in Regem Luſitaniæ voluntatē ac ſtudium oſte
deret Helena, quæ tunc regnum adminiſtraba
miſit vnà cum Luſitanis illis oratorē ſuum, Ma
thæum, mercatorem, natione Armenium, q
linguarum, rerumq́; plurimarum gnarus era
Hunc non ſolùm literis ad legationem neceſſari
inſtruxit,ſed vt coram etiam Regi Luſitaniæ ca
pita doctrinæ ſeu fidei,morum, & totius Eccleſi
Aethiopicæ ſtatum explicaret,mandauit. Don
præterea miſit crucem ex fruſto ligni illius fa

ctam

um,in quo Chriſtus patiens & moriens pepen-
. Aliaq́; amoris & neceſsitudinis mutuæ, ve-
q́; Chriſtianæ documenta plurima addidit. Di-
ſſus hoc modo Matthæus cum Luſitanorum
uibus in Portugaliam venit, anno Chriſti
13. quæq́; in mandatis habuit, Regi Immanu-
i expoſuit.

Rex autem legatione iſta, donisq́; ex Aethio-
a vſq; ad ſe miſsis mirificè delectatus, non multo
ſt legationem nouam miſit, cum literis & mu-
eribus ampliſsimis: in qua præter cætera excel-
uit pietas & virtus Franciſci Aluareſi, Luſita-
ici Sacerdotis. Is enim totos annos ſex in Aethi-
pica aula commoratus rem omnem probè perce-
t, atq; cognouit. Nec ſolum cum Rege ipſo, ſed
iam cum Patriarcha de ordine Eccleſiaſtico,
r tota religione crebros & familiares ſermones
abuit: tum ſingulorum etiam rituum inſpector
r explorator diligens extitit. Dimiſſus autem
preciofo Ioanne, anno Chriſti 15 26. alium le-
atum Aethiopicum ſecum in Luſitaniam ad
Regem adduxit: & literas quoq; ad Pontificem
Romanum, Clementem Septimum, cum cruce ex
uro vnius pondo facta attulit. Apparet lega-
um iſtum precioſi Ioannis virum fuiſſe probum,
integrum & pium, qui in Luſitania ad annum
vſq; Chriſti 1539. propter aſsiduos bellorum mo-
tus, detentus eſt.

Literæ autem precioſi Ioannis redditæ ſunt

Pontifici à Franciſco Aluareſo, Bononiæ, an
Christi 1533. Vbi præſente Carolo V. Impe
tore Romano, frequentiſſimo theatro & pla
magno lectæ atq; comprobatæ ſunt. Vtræq; v
literæ tàm ad Pontificem, quàm ad Imman
lem Regem ſcriptæ pietatis Christianæ & off
plenæ erant: Quibus primùm quidem Impe
tor ille potentiſſimus, Pontifici Romano, fall
tamen iudicio tanquam capiti Eccleſiæ cum
uerentia & obſeruantia ſumma ſeſe ſubijcieb
debitam obœdientiam illi, more aliorum Reg
Chriſtianorum, per Franciſcum illum pollice
Deinde beneuolentiæ, charitatis & neceſſitu
nis veræ officia ad vtrumq; deferebat, conſuet
dinem & amicitiam cum illi iungere cogitan
Regnumq; ſuum patere Chriſtianis omnibus
ſtendens, vt vltro citroq; nauigare tutò poſſin
Nam obſcurè etiam deteſtabatur Chriſtianoru
mutuò diſſidia, & ad ſocietatem belli aduerſ
Mahumetanos hortabatur, ſuam fidem, op
ram, & ſtudium ardentiſſimum ad oppugna
dos Chriſti hoſtes, ad fidemq; Chriſtianam co
uertendos promittens. Poſtremò viros erud
tos, ſacrarum literarum peritos, induſtrios Ty
pographos, & in omni genere artifices ſibi mi
ti petebat, quorum opera vti ad ornandam Ec
cleſiam & politicam ſuum poſſet. Non ſe inui
tum quenquam in ſuo regno retenturum oſtende
bat, ſed auctos honore, præmijs & mercede libe

ralite

ter ſingulos eſſe in patriam dimiſſurum. Vt
iq; monumento clariſsimo ſuam in Regem
tugalia pietatem & fidem teſtaretur, coro-
n illi capitis ſui, vt filius clariſsimo ſuo patri
t, miſit.

Hac ergo Luſitanorum ſolertia & admira-
i induſtria patefacta Chriſtianis Aethiopia
noſci à nobis nuper admodum cœpit, nec ferè
icquam eſt tam reconditum aut abſtruſum in
thiopum religione, quod non à Franciſco Al-
reſo perueſtigatum ſit, vel à legato Aethiopi-
plena manu expoſitum atq; declaratum. His
tur autoribus vniuerſa commemoratio noſtra
ligionis Aethiopicæ nitetur, & tanquam riuu-
s ex eorum fonte perfluet.

Caput religionis Aethiopicæ eſt profeſsio
ri Dei, & filij eius Ieſu Chriſti, quæ Chriſtia-
rum eſt peculiaris & propria, ex qua vna
hriſtiani nominantur. In hoc capite pura, in-
gra & natiua eſt Aethiopum fides: vtpote qui
obiſcum confitentur, & adorant vnum Deum,
r tres perſonas Diuinitatis, Deum Patrem, De-
m Filium, ex Patre ab æterno genitum, pro no-
is incarnatum, mortuum & reſuſcitatum: &
Deum Spiritum ſanctum à Patre & Filio pro-
edentem. In hoc Articulo ferè ſacroſanctum
Symbolum Apoſtolicum & Nicenum ſequun-
ur. Niſi quod deſcendiſſe Chriſtum ad infe-
os aiunt pro anima Adami, atq; etiam pro ſua

ipſius anima, quam ex matre Maria vir[g]
acceperit. Hanc enim opinionem penitus i
tam habent, quam conſtare ex antiquiſ
traditione Apoſtolorum ab ipſo Chriſto acc
perhibent.

Vetus teſtamentum cum nouo ſic con
gunt, vt ritus nonnullos Iudaicos & Chriſti
imitentur. Infantes omnes maſculos par
& fœmellas, octauo die ætatis circumcidu
Sed ad quadrageſimum diem maſculos, ad o
geſimũ verò fœmellas, niſi ægritudo aliqua fe
nationem deſideret, baptiſant. Circumciſion
quidem à regina Maqueda, quæ ad Salom
venerat, aiunt ſe accepiſſe. Baptiſmum v
à. S. Philippo, & Eunucho, quem Philippus
ptiſauit. Non tamen ex circumciſione, ſed
fide Ieſu Chriſti ſalutem veram ſibi conting
dicunt. Baptiſmum ſingulis annis renouar
cum in die Magorum, quo Chriſtus in Iorda
eſt baptiſatus, frequentia & multitudine ma
ma conueniunt, & nudi in aquam deſcendu
vbi Sacerdos manum eis imponit, ter imm
git, & verba Baptiſmi pronunciat: Baptiſo
in nomine patris, filij, & ſpiritus ſancti: addi
benedictione per ſanctæ crucis ſignum. Hu
morem à maioribus acceptum ſanctè obſerua
non vt primum baptiſmum extenuent, aut inf
ment, ſed vt à peccatis abſolutionem ſingu
annis conſequantur: Quin infantibus etiam

ip

die,quo baptizantur,corpus Domini ſub ex-
a panis ſpecie impertiunt. Adulti verò ad cœ-
m ſanctam acceſſuri peccata prius confiten-
,& à Sacerdote omnium peccatorum abſolu-
nem conſequuntur. Tum Sacramentum inte-
um, verum corpus & verum ſanguinem Ieſu
riſti,tàm Clerici quàm Laici, matutino tem-
e, in templo accipiunt. Quo ſumpto,non fas
vlli expuere vſq; ad occaſum ſolis,niſi pœnam
auem ſubire velit.

Confirmationem & Vnctionem Pontifici-
neq; pro Sacramento habent, neq; vſurpare
ent. Pontificem Romanum vel errore quodam
inionis, vel gratiæ aucupandæ cauſſa, caput
cleſiæ agnoſcunt, & obædientiam erga Ro-
nam Eccleſiam præ ſe ferunt. Quanquam iu-
ri à Pontifice Romano neq; ante patefactam à
ſitanis in Indiam nauigationem potuerunt,
q; nunc quicquam ab eo propter interuallum
nè quindecies mille milliarium, conſequi poſ-
nt. Tot enim milliarium iter ait ſe confeciſſe
Luſitania in Aethiopiam miſſus legatus. Con-
nſum duntaxat Romanæ Eccleſiæ & coniun-
ionem aliquam cum Chriſtianis Europeis quæ-
iiſſe & expetiuiſſe videtur Helena Regina, &
ſt eam Dauid Rex. Quo coniunctis opibus &
mis hoſtes Chriſtiani nominis Mahumetani
ſſent deleri.

Ieiunant Athiopes compluribus diebus in
hebdo-

hebdomade, & quidem ad occaſum vſq; So
Mercurij quidem die, vt renouent memori
conſilij Iudæorum, quo occidendum eſſe Cl
ſtum decreuerunt. Veneris verò, vt ment
gratis meditentur, & recolant paſſionem
mortem Chriſti. Eoſdem dies etiam ſacros
bent, præſertim veſpertino tempore, quo olim
ſus Chriſtus in cruce mortuus eſt. His add
alios dies quadraginta, quos quadrageſim
ieiunium vocant, & aqua paneq; ſolo victita
Feſta celebrant tum Chriſti, tum Mariæ eti
& nonnullorum ſanctorum, quibus conuen
in templis hora diei tertia à ſolis ortu, libr
Propheticos legunt, & opera diuina faci
Sabbatum quidem Iudæorum imitatione ſ
ctificant: Diem verò Dominicam ex Apoſt
rum inſtitutione celebrant. Vtroq; die feſto
um colunt, ſancta faciendo & profana vit
do. In templum non niſi nudis pedibus ingre
untur, in eoq; neq; ridere, neq; obambulare, n
de re vlla profana loqui, nec ſpuere aut ſcre
vlli licet.

Legis vſum illum eſſe maximum putant
peccata nobis oſtendat: ſeruari verò à nullo m
talium poſſe, excepto Ieſu Chriſto, qui eam
nobis impleuit, credunt. Sanctos quidem am
& venerantur, ſed non inuocant. Matri Chri
Mariæ virgini honorem magnum tribuunt,
neq; adorant, neq; opem eius implorant. Miſſ

ſing

gulis diebus, ſacrificÿ loco, vnam tantum, nq́ breuem peragunt: Sed quæſtum in ea re llum planè faciunt. Neq; Sacramentum Eu-riſtiæ, vt Pontificÿ oſtendunt, neq; ad redi-ndum animas mortuorum ab inferni pœna ap-cant. Purgatorium tamen ignem non ne-nt. Propterea mortuus cum crucibus & ora-nibus, imprimis verò cum recitatione initÿ angelÿ Ioannis ſepeliunt. Tum ſequente die eëmoſinas pro eis offerunt, & poſtea etiam rtis diebus epulas funebres addunt, diebus ſa-Sabbati & Dominicis credunt animas eo-m, qui piè mortui ſunt, cruciatu omni in pur-torio vacare. Tandem verò expleto expiatio-ſcelerum commiſſorum termino, in cœlum, ad iet em ſempiternam euadere arbitrantur. Ad m verò rem non vllis indulgentÿs à Patriar-a datis, ſed ſola Dei miſericordia & gratia us eſſe iudicant.

Coniugium Clericis & Presbyteris non mi-us quàm politicis permiſſum eſt. Sic tamen vt, ortua vxore prima, ducere aliam non lice-t, niſi Patriarcha diſpenſante Concubinam quis alat, à ſacris arcetur. Qui verò Epi-ſcopus aut Clericus Spurium filium ſuſcepiſſe epræhenditur, huic ſacris ordinibus planè in-erdicitur, omniaq́; beneficia eripiuntur. Spon-cum ſponſa copulatio alicubi extra templum

fit, po-

fit, poſito toro, ante domum, in quo ſponſu
ſponſa collocantur. Tum accedunt Sacerdo
tres, qui voce contenta Alleluia & alia canen
lectum ſponſi ter circumeunt. Poſtea cinci
num vnum de ſponſi, ſimiliter & de ſponſæ ca
te abſcindunt, in vino ex melle confecto laua
permutant & vtriusq; capiti imponunt, adſp
ſaq; luſtrati aqua abeunt. Quibus peractis n
ptiale conuiuium incipit, quod in multam n
ctem producitur. Tandem domum ſponſa c
ſponſo deducitur, vnde neutri exire per menſ
vnum licet.

Alicubi in templo copulantur ſponſus
ſponſa ab ipſo Patriarcha. Vbi eodem modo ſta
te toro, circumit Patriarcha cum acerra
crucibus, poſtea conuerſus ad ſponſum, man
capiti eius imponit: Fac, inquiens, quæ in Eua
gelio Deus præcipit, cogitaq; non iam duos,
vnam carnem vos eſſe. Hæc vbi dixit, miſſa
communicatione adhibita, benedicit illis. Po
gamia à Rege quidem & politico Magiſtra
conceditur Aethiopibus: Sed in Eccleſia n
plures vxores habenti locus relinquitur. Imm
ne ingredi quidem templum vlli fas eſt, qui pl
res vxores habet, ſed pro excommunicato hab
tur, nec prius recipitur, quàm, repudiatis cæter
vnicam retineat.

Diuortia ſunt frequentia, & ſæpè leuib
de cauſſis: Exceptis tamen Sacerdotibus, quib
diſc

ſcedere omnino à coniuge non licet. Ex quo paret, non probari Sacerdotibus iſtam leuitam, in re tam magna. Putant autem huic malo a potiſſimum occurri poſſe, ſi ſibi caueant, in onſalibus certa pœna aut multa ſtatuta in eam rſonam, quæ deſertrix fiat.

Solent quoq; ſecundum Moſi legem fratres atrum vxores ducere, vt ſobolem eis procreent. Nec tamen ab omnibus, ſed à potentioribus untaxat iſte coniugij abuſus exercetur. Nam uſtici & egentiores alij ſua quiſq; contenti coniuge, opera faciundo & victum quærendo fatigantur, vt ab huius blandiſſimæ Dominæ veneris timulis vacui ſint. Infantes ante ſuſceptum Baptiſmum morientes ſemichriſtianos idcirco ocant, quod parentum Chriſtianorum fide ſanctificati ſint, ſed nondum per Baptiſmum penitus inſerti Eccleſiæ. A cibis, quos lex Moiſi immundos habet, ipſi quoq; abſtinent. Hæreſin Arrij, Macedonij, Neſtorij, Eutychetis reijciunt & damnant.

Eccleſiam in Aethiopia gubernat Patriarcha, qui Abuna, quod eſt Pater, idiomate Aethiopico dicitur. Is Hieroſolymis primùm Monachorum, qui ſepulchrum Chriſti cuſtodiunt, ſuffragijs ritu ſolenni creatur. Poſtea à Patriarcha Alexandrino confirmatur & in Aethiopiam mittitur. Solet precioſus Ioannes, quoties Patriarcha nouo opus eſt, legationem cum

multis muneribus Hieroſolymam mittere, & i
de Patriarcham accerſere. Aduenıens verò P
triarcha, ex veteri inſtituto, cum Monacho
dinis Diui Antonij Eremitæ, magno ordinu
omnium conſenſu, congratulatione, plauſu & l
ticia excipitur. Deligitur autem ad eiusmo
officij munus vir eximia pietatis, grauitatis
eruditionis laudibus præſtans, & ætate cæte
antecellens. Huius partes præcipuæ ſunt, ſacr
ordines conferre, & diſciplinam Eccleſiaſtica
tueri, excommunicare contumaces, qui ined
ad mortem vſq; coërceri ſolent. Ius autem tr
buendi Epiſcopatus & Eccleſiaſtica beneficia ſ
lus ſibi vendicat precioſus Ioannes. Sacerdotu
agmina ingentia ſunt in Aethiopia, quemad
modum etiam Monachorum. Vidit Franciſc
Alucreſus ſemel à Patriarcha ordinari Sace
dotes bis mille trecentos quinquaginta ſex. Ali
temporibus ad quinquies vel ſexies mille ſem
ordinari ſolent. Fitq; ordinatio talis ſingulis a
nis bis. Apparet eſſe homines, qui in eum ordi
nem cooptantur, neq; literarum, neq; artium d
ctrinæ aliqua perpolitos. In Presbyterorum ve
collegium nemo ante trigeſimum ætatis annu
recipitur. Fit quoq;, vt, vacante Patriarchat
ſede, inopia Sacerdotum laboret Eccleſia. Id
fit propter bella aſſidua Chriſtianorum cont
Mahumetanos & vicinos Ethnicos: Vnde in
terdum aditus ad Hieroſolymitanos Monacho

ex Aethi

Aethiopia non patet. Hinc mira exiſtit in
cleſia vaſtitas. Monachorum verò plena ſunt
mia in regno precioſi Ioannis. Hi non ſolùm
nobia, quorum magna eſt copia, incolunt, ſed
lica etiam munia obeunt, rei militari ope-
m nauant, & emendo, diſtrahendóq; mercibus
plicantur. Deniq; non eſt vllum genus homi-
um per vniuerſam orientem, quod frequentius
gotietur, quàm Monachi & Sacerdotes. Vt
nnium locorum & temporum experientia com-
obari videas, id quod in verſu dicitur: Quic-
uid agit mundus, Monachus vult eſſe ſecundus.
Nec verò exiſtimandum eſt decimis aut Eleë-
noſynis, vt in Europa, Presbyteros, Monachos,
& alios Eccleſiæ Aethiopicæ miniſtros ali. A-
ros duntaxat habent aut hortos, quos colere
Monachos & clericos oportet, vt parent, quæ ad
cultum & ad victum ſuppeditant. Mendicare
verò aut à plebe aliquid petere prorſus non li-
cet, niſi ſponte aliquid largiri quiſpiam in tem-
plo, vel pro mortuorum exequijs vel pro alijs re-
bus pijs velit.

Habent Aethiopes quendam librum, quem
ab omnibus Apoſtolis, quando Hieroſolymis
congregati fuerunt, ſcriptum eſſe arbitran-
tur. Hunc ſua lingua vocant Manda & Abety-
lis: creduntq; adeo omnia, quæ in eo continen-
tur, pro Euangelio habenda eſſe. In hoc præter
cætera comprehenduntur quædam præcepta,

vt Sacerdos in adulterio, homicidio, latroc
deprahenſus aut dati teſtimonij falſi reus, ea
pœna cum cæteris maleficis afficiatur. Vt Ec
ſiaſtici pariter & politici poſt matrimonial
congreſſum à templi ingreſſu abſtineant, quat
& viginti horis. Continentur etiam nonnulla
repurgatione mulierum à menſtruo fluxu &
partu leges, quas, quod vſum nobis nullum af
rant, non libet commemorare. Illud verò non
utiliter cautum eſt in eodem libro, vt ſingulis a
nis in Eccleſia Chriſti bis Synodus cogatur,
qua de rebus Eccleſiaſticis omnibus diligens e
ploratio & iudicium fiat.

Hæc ferè ſunt, quæ de religione ac fide, r
tibuſq; Aethiopicæ Eccleſiæ, ſub precioſo Ioann
cognoſcere hactenus nobis contigit. Quoru
pars bona cum monumentis Teſtamenti veter
& noui conſentit. Eiuſmodi etiam planè ſunt
Dei cognitionem, tum fidem etiam & cultu
Chriſti vnici Seruatoris noſtri præ ſe ferant. V
autem nulla Eccleſia in terris abſq; næuis vn
quam exſtitit: Sic nec Aethiopica maculis &
erroribus penitus vacat. Idq; mirum minus eſt
cum Scholæ ibi, literarum & doctrinæ ſemina
ria, nullæ reperiantur, præterquam quod Sacer
dotes liberos ſuos literarum doctrina, quoad fer
facultas, erudiunt: quo & ipſi Sacerdotio fung
poſt aliquantò queant. Nec qui adſperſos næ
uos eorum emendâſſet, hactenus inuentus fuit

vllus

us. Narrat Franciſcus Aluareſus Patriarcham
thiopicæ Eccleſiæ, in priuato quodam Collo-
io, grauiter eſſe queſtum de talibus erratis,
rectionemq́ſeu reformationem ſeriò expeti-
ſe. Quod ſanè deſiderium eius: vt pium eſt, ita
tis omnium Chriſtianorum comprobandum.
xit modò Deus immortalis, vt huius ſui voti
iquando compotes fiant Aethiopes, & emen-
tionem Eccleſiæ ſuæ felicem ſalutaremq́ adi-
ſcantur. Quod quidem optare illis multo eſt
ilius atq; æquius, quàm vel verborum contu-
elijs eos lacerare, vel Chriſtiani nominis hono-
ſpoliare velle. Quod ſibi in Luſitania acci-
iſſe, queſtus eſt legatus Aethiopicus, vbi à Sa-
erdotibus Pontificijs, velut Ethnicus & Ana-
hema eſt habitus, ab vſuq́ cœnæ ſanctæ omnino
rohibitus.

Error eſt profectò, vel certè infirmitas ma-
gna, quod Iudæorum ritus nonnullos retinent
atq; vſurpant. Sed ignorantiæ libertatis Chriſti-
anæ peccatum eſſe videtur. Quod verò Sacerdo-
tibus coniugium permittitur, id neq; ſancto Dei
verbo repugnat, neq; ab Apoſtolica ordinatione
alienum eſt. Quamobrem nec à Chriſtianis vl-
lis vituperari debet. Niſi ſi qui Pontificis Ro-
mani decreta pluris facere velint, quàm ipſius
Dei mandatum, autoritate Chriſti & Apoſtolo-
rum eius ſtabilitum. Ex quo ſanè intelligi fa-
cilè poteſt, quàm impiè inhumaneq́ fecèrint

*Luſitanici Sacerdotes, quod iſto nomine in Ae-
thiopicum legatum tam acerbè inuecti ſunt
tamq́; aſperè eum tractarunt.*

*Baptiſmi iteratio per annos ſingulos erro-
quodam initio introducta eſt, & vetuſtate ſu-
conſenuit. Eſt autem tanta vis vetuſtatis atq́;
conſuetudinis, vt vbi ſemel inſedit, euelli non fa-
cilè poſſit. Ac mirum eſt Aethiopes Baptiſmum
toties renouare, cum non iterare poſſint circum-
ciſionem. Verùm de his omnibus quid facere me-
lius poſſumus, quam vt mentem illis meliorem
precemur, & fidei puritatem atq́; integritatem
eam, quæ verbo Dei congruens eſt? Lætitiam
profectò ac voluptatem magnam perceperant
Aethiopes ex primo in regnum ſuum aduentu
Luſitanorum: fore nimirum exiſtimantes, vt ea
noticia atq́; conuerſatio perpetuam, vt animo-
rum ac voluntatum ſic etiam religionis ſimilitu-
dinem atq́; coniunctionem afferret. Sed vereor,
ne contumelioſa & aſpera tractatione legato-
rum ſuorum per Pontificios Sacerdotes & Mona-
chos alieniores ab Europeis Chriſtianis ſint facti.
Quemadmodum in India Occidentali magna
pars iniquitate, auaritia, libidine & immanita-
te Chriſtianorum à fide Chriſtiana deterrita
eſt: vel certe, vt eam maxime receperit, iterum
tamen ad priſtinum idolorum cultum defecit.*

*Probanda verò & laudibus ſummis deco-
randa eſt inſignis cura & induſtria duorum Lu-*

ſitaniæ

aniæ Regum, Ioannis ſecundi, & Immanuelis,
i ſumptibus & nauigationibus ſuis in Indiam
rientalem iter in Aethiopiam meridionalem
briſtianis Europeis, & Aethiopibus viciſsim ad
cclesiam Occidentalem aperuerunt. Quod ſi
ſq; his Ducibus fuiſſet, ipſum etiam nomen
briſtianæ Eccleſiæ in Aethiopia ignoremus. Sic
im ab ea parte qua Arabiam & Aegyptum ſpe-
at, hoſtibus Chriſtianæ fidei, Arabibus & Ma-
umetanis infeſtum & periculoſum habet adi-
um, vt clauſa penitus eſſe videatur. Niſi igitur
er mare Indicum & Magellanicum ſuis naui-
ationibus tutum tranſitum Luſitani præbeant:
n Occidentem penetrare ex Aethiopia nemo fa-
ilè poteſt.

Hoc igitur vnum eſt de præcipuis & ma-
imis beneficijs, ſeu potius miraculis Dei, quibus
ſuum in Eccleſiam amorem, benignitatem &
lementiam, hac poſtremi mundi ſenecta, cumu-
late conteſtatus eſt. Quod tanto interuallo loco-
rum diſiunctas Eccleſias Chriſtianas, per nouam
& ante inauditam nauigationem, quaſi coniun-
xit: vel certè de fratribus Chriſtianis procul ad
meridiem in Africa habitantibus nos certiores
fecit: vt in illos intuentes, ſtatu noſtræ Eccleſiæ
eò impenſius lætemur, quæ luce maiore nos diui-
nitus donatos intelligimus. Etſi enim Chriſtum
nobiſcum cognoſcit, inuocat & colit Aethiopi-
ca Eccleſia: multis tamen erroribus implicata

hæret. Nec tanta eſt doctrinæ puritas atq; copi
quanta nos affluimus.

Monachos illa quidem & Sacerdotes hab
ſat multos, nec templis etiam ad faciendam re
diuinam caret. At quid ſunt Monachi aliud
quàm indocti, inertes & profani ventres? In qu
bus quod optimum eſt, & ſpeciem ſanctitatis m
ximam habet, cultus eſt humana autoritate
vel potius audacia, nullo diuino mandato conſ
ctus & errore opinionis vetuſta corroboratis. A
his quæſo quid commodi capies? quid ue ſalutis ex
petes? Non doctrina imperitos erudiunt, non con
cionibus plebem informant, non mæſtas conſci
entias erigunt. Quantum quidem intelligo, et
iam Sacerdotes ipſi in Aethiopia conciones nul
las ad populum habent. Quemadmodum in Pon
tificia Eccleſia multis in locis prædicatio Euan-
gelij conticeſcit.

At vide in noſtra Eccleſia quanto meliora &
vberiora ſint omnia? Non deſunt ſcholæ, non pro-
feſsio artium & literarum, non explicatio doctri-
næ cœleſtis, non conciones, non vſus Sacramento-
rum: quibus omnibus ſic abundamus, vt quotidie
ijs circumſonent aures noſtræ. Eſt igitur quod
gratis mentibus tanta Dei beneficia agnoſcamus
ac celebremus, demumq; operam, ne noſtra ignа-
uia, vel impietate, vel petulantia intercidant. A-
lioquin id nobis euenturum eſt, quod minatur fi-
lius Dei, vt Regina Auſtri in extremo iudicio nos
condemnet.

Eſt

Eſt autem Auſtri Regina non alia, quemad-
dum ſupra memini, quàm quæ de Saba ex
thiopia venit Hieroſolymam. Ea enim Ae-
opia Auſtrialis eſt maximè, & ad terræ ter-
nos, ſeu fines declinat, hoc eſt, interuallo lon-
ſsimo ab Hieroſolymis diſtat meridiem verſus,
extrema eſſe videatur in plaga auſtrali, &
aſi finis terræ habitabilis: perinde vt Galli-
olim finis terræ verſus Occidentem credita
, antequam tot Inſulæ nouæ Occidentales à
ſitanis & Hiſpanis inuenta ſunt. Nunc verò
ſteaquam nauigatio in Oceano Magellonico
r totum Meridiem, ad polum fermè antarcti-
um vſq; patefacta eſt: ſuperati ſunt limites
iterræ auſtralis, quos Aethiopia hac, Precioſi
annis regnum cōſtituit. Narrat enim hiſtoria
ethiopica recens ſupra viginti millia Inſula-
um ad Auſtrum inueniri, quæ tamen nondum
tis omnes exploratæ ſunt & cognitæ. Vocat
taq; filius Dei Aethiopiam terræ finem, vel ſe-
undū vulgi opinionem, quod tunc vltra Aethi-
piam nulla terra firma fuerit perſpecta & co-
gnita, vel loquitur figuratè per auxeſin, vt ſit
terminus terræ, idem quod longo quodam in-
teruallo diſtans aut remotum.

Quod ſi, vt ſuprà attigimus, ſedem tunc ha-
buit Auſtri Regina in vrbe Saba, quæ & Me-
roë dicta eſt; hodiè verò Elſaba appellatur: iter
eius Hieroſolymam verſus, milliarium germani-

 corum

corum fuit fermè ducentorum quinquaginta. E
enim poli eleuatio ibi graduum ſedecim, minut
rum viginti quinq; Quod conſiderare ac noſſe n
vult Filius Dei, cum languorem nobis exprobra
& Reginæ Auſtri profectione de terra termin
ad Salomonem, tanquam exemplo in illuſtri lo
poſito, ad curam & diligentiam audiendi an
plectendiq; Euangelium acuit. Neq; verò intell
gi hoc ipſum exemplum à nobis poteſt, niſi locum
vnde venerit Regina Auſtri, & itineris magnitu
dinem inueſtigemus.

Cauſſa verò cur iter tantum, via tam æſtu
oſa & puluerulenta confecerit, Auſtri Regin
fuit, vt audiret ſapientiam Salomonis. Tan
ardens ſcilicet in ea erat amor & ſtudium ſapi
entiæ, vt nulli ſumptui, nulli labori parceret, qu
ſitim quaſi diuturnam explere poſſet. Quod a
nos excitandos imprimis pertinet, vt cum Regi-
nam tanta potentia, opibus ſapientiaq; laudibu
florentem Salomonis ſapientiæ cauſſa, iter tan
longinquum & arduum ſuſcipere non piguerit:
multo minus nos tædeat clamantem in plateis no-
ſtris veram illam & cœleſtem ſapientiam, hoc
eſt, Euangelium Ieſu Chriſti, cuius vocibus per-
ſonant omnia templa, Scholæ & parietes noſtri,
audire & tanquam ſummi pretij theſaurum co-
lere atq; in oculis ferre. Illa Salomonis ſapientiæ
admiratione tanquam attonita obſtupuit, quæ
tamen riuulus tantùm diuinæ illius ſapientiæ

fuit

it ad Salomonem tranſlatus, vel certè cum eo
mmunicatus. Nos verò ipſius Filij Dei, fontis
pientiæ omnis, voces, conciones, oracula habe-
us, legimus & auribus percipimus, vnde veram
lutem animæ & corporis, æternamq́ beatitu-
nem haurire & conſequi poſſumus. Non Hiero-
lymam moleſto itinere, non Romam, non Com-
ſtellam procul in Gallicia ſitam accurrere co-
mur, vt Regina Auſtri, & ante accenſam de-
iò Euangelij lucem, maiores noſtri factitarunt.
ed obuia ſunt omnia. Non aurum & gemmas,
uales ad Salomonem Auſtri Regina attulit, nos
dportare neceſſe eſt. Gratuito & non grauatè
fferuntur omnia. Id vt cognoſcamus & gratum
cceptumq́ habeamus, præclarum hoc Reginæ
lethiopicæ exemplum nos monet. Quanto enim
ac Auſtri Regina beatiores ſumus? Quanto me-
ior etiam noſtra eſt conditio, quàm virorum &
eruorum Salomonis, aſsiduo eius conſpectu &
apientia fruentium? Ob quod beatos eos Regi-
a iſta prædicabat. Quo autem plus lucis diui-
ia nobis tributum atq́ conceſſum eſt clemen-
ia: eò pœna etiam grauior in nos conſtituta
eſt, ſi tantam bonorum affluentiam aſpernemur.
Quanti enim eſt, quod ait Filius Dei? Regina
Auſtri ſurget in iudicio extremo, & condemna-
bit ingratos & contumaces Iudæos. An non eo-
dem modo condemnabit etiam nos, ſi in tanta
luce & copia Euangelij ſegnes, durosq́ nos præ-
bueri-

*buerimus? At quam turpe erit, ne dicam fun-
ſtum & exitiale, audire coram iudice Chriſt-
in cætu Angelorum & hominum, vocem Regi-
huius exemplo ſuo ita nos condemnantis, vt ex-
cuſationis nulla relinquatur venia?*

*Quod dedecus cum ſempiterno exitio co-
iunctum vt euitemus, oculos & mentes ident-
dem ad hoc Aethiopicæ gentis exemplum, quo
ipſemet Filius Dei in conſpectu noſtro ponit, refe-
ramus. Tum ad alios etiam fratres & ſorore-
noſtras paßim in vaſtis mundi angulis diſperſa-
reſpiciamus: vt non ſolùm, quæ conſenſio diſpen-
ſioq; in religione, fide & cultibus Dei ſit, perſpi-
ciamus, ſed ex aliorum etiam infelicitate, errori-
bus, cœcitate aut pertinacia noſtras opes expen-
damus atq; æſtimemus. Ita enim & magnitudi-
nem Dei in nos amoris & beneficentiæ magis co-
gnoſcemus, & pietatis flammæ in pectoribus no-
ſtris accendentur, tum gratioribus animis Dei no-
men perſequemur. Quod hac oratione potißi-
mum ego ſpectaui: nec fructus hiſtoriarum lecti-
onis vberior vllus eſt, quàm vt ad curam cul-
tumq; pietatis incendat, ad imitandum honeſta
declinandumq; turpia inflammet, & migrandi
deniq; in cœleſtem patriam ex huius
mundi ſqualore deſideri-
um exuſcitet.*

FINIS.

DE
RVSSORVM
RELIGIONE, RITIBVS NVPTIARVM, Funerum, Victu, Veſtitu, &c.

ET

DE TARTARORVM religione ac moribus: vera & luculenta Narratio.

AD

D. DAVIDEM CHYTRAEVM recens ſcripta.

Alia eiuſdem Argumenti

DE RELIGIONE SACRIFICIIS VEterum Boruſſorum.

Ad Cl. V. Georgium Sabinum olim miſſa.

DE RVSSORVM RE-LIGIONE, RITIBVS NV-ptiarum, Funerum, Victu, Ve-ſtitu, & alijs moribus.

IN Epiſtola mea, XVI Calend. Maij ad te miſſ. pollicitus ſum, de Ruſſ rum religione & ritib pauca me tibi perſcript rum. Accipe igitur erec fronte, quod mittimus, hoc tibi perſuade, fieri poſſe vt verba quidem n ſatis Romana ſcribam: Res autem ipſas mend cij & vanitatis penitùs fore expertes. Nihil en ex alijs auditum, nihil ex aliorum libris ha ſtum, nihilq́ incognitum commemorabimus, ſ quicquid oculis vidimus noſtris, de illo conteſt bimur.

Polocia deditione recuperata, Soccolia Czuſſa, Turobla, & alijs Albæ Ruſsiæ oppidis fe ro & flamma funditùs euerſis, Germani omne qui ſub Chriſtophoro Bombsdorffio militaban dimiſsi ſunt: ſolis Boruſsis in Ruſsia manendu fuit, vt aliquo tamen præſidio iſtarum terraru incolæ defenderentur, ſi quam fortè eruptione facere vicini vellent Moſchi.

Eg

RELIGIO RVSSORVM.

Ego itaq; media in barbarie hærens, ama-
animi moleſtias iſta ferè ratione ſemper ex-
ſi: Flamines Rutenicos adij, cumq; illis per in-
pretem de fide & religione collocutus ſum. Si
rò interrogantur, an in ſanctam Trinitatem
edant, conſtantiſſimè quidem hoc ipſum adfir-
ant. Si teſtimonia ſacrarum literarum tibi da-
petis: Illi in libros ſuos, quos per manus à ma-
ibus acceperint, ita ſcriptum eſſe aiunt. Porrò
libros iſtos videre quis auet, Pſalterium Pro-
etæ & Regis Dauidis, quod ipſorum lingua
ud Oſtorocenſes impreſſum Excellent. tua
itto, oſtendunt. Nouum præterea Teſtamen-
m, Apoſtolorum res geſtas, D. Pauli Epiſtolas
nes: Item Homilias Chryſoſtomi, Baſilij,
regorij Nazianzeni, ex Græco conuerſas &
anu ſcriptas habent, cum preculis quibusdam
d beatam Dei genitricem & S. Nicolaum di-
endis, neq; tamen, quare hos libros poſſide-
nt, ſcire poſſum, cùm diebus Dominicis puras
lummodò fabulas populo prælegant. Iſta
nim feria, qua nos legimus Euangelion de re-
ocato ex mortuis filio viduæ Naimicæ, hoſpes
eus, Conſul Deiſnenſis, Alexius Cæſarinus Ru-
enus, in ſuo ſe templo hanc lectionem audiuiſ-
, dicebat: Chriſtum matri Mariæ obuiam fa-
tum ſuppliciter ab ea vnum rogaſſe nummum,
atrem verò, cùm & ipſa nihil habet argenti,
ilium CHRISTVM cum dolore ſuo di-
miſiſſe

DOCTRINA.

miſiſſe è conſpectu. Vides qualibus nugis de
ant miſeram plebeculam, ſed nec ipſi Doc
meliora ſciunt, & ſi audiunt, cachinno qu
explodunt. Soli namq; ſuam admirantur
bariem.

Papæ Romani nomen ægrè in aures d
tunt ſuas: ſeq; Græcorum ſocios in religion
Pontificis Byzantini maieſtatem venerari
mant, qui quidem ſuum Metropolitam in
Moſchouia habet, virum apud Ioannem B
dem ſummæ auctoritatis & exiſtimationis,
ex Chriſtiano Boccornio, Magni Ducis co
natore, qui triennium in aula Moſchorum
ſuo Principe vixit, intellexi.

Ruteni verò, qui Regis noſtri Imperio
rent, Metropolitam ſuum Vilnæ habent, cu
men eſt Anicephero. Hunc magnifico & ſp
didiſſimo habitu indutum, ſenioq; & cana
ba venerabilem, 20. Iunij Vilnæ ſacra pera
tem vidi.

Ruſſi delubra habent plerumq; lignea,
cto ſcandulari, in ſummitate templi ſignum C
ſti in crucem ſublati conſpicitur. Horologij
otericis planè deſtituuntur. Et tamen die
lis circiter quartam matutinam νεκροθά
eorum tintinnabulis pulſans populum ad
cra vocat. Tùm vero matres atq; viri, pu
innuptaq; puellæ lecto valedicentes veſtem
m

unt, ad Eccleſiam ſumma cum feſtinatione roperant.

Verùm enimuero pedem domo non efferunt, iſi prius genium ſuum dictis precibus mitigaerint. Habent autem tabellam quisq; ligneam, n qua capita aliquot depicta conſpiciuntur, ad anc cum tota familia accedentes, cum gemiu & lacrumis S. Nicolaum, eiusq; in cælo comnilitiones pro ſalute domus ſuæ ſupplices deprecantur, atq; interim tanta cum deuotione pelus tundunt, vt cuiuis aſtanti facilè cordolium excitent.

Iamq; penatibus placatis ad ſacram ædem diſcedunt, cuius limina quamprimum tetigerunt, magna cum reuerentia caput telluri illidunt. Et ſanè, ſi frons animi ianua rectè dicitur, non video quali ſub ſidere homines Dei numen religioſius adoraturi ſint, quàm hi, de quibus loquimur, ſi modò pro vanis fabulis verbi cæleſtis veritatem aliquando cognoſcant. Dolendum autem magnoperè eſt, lucem clariſſimam Euangelij illis nondum penitus illuxiſſe.

Locum templi ſecretiorem Flamines bini occupant: hic ara ſancto Nicolao dedicata videtur cum eiusdem imagine. Auditores & populus in ambitu templi ſeſe continet. Fœminæ verò, quæ præterita nocte Veneri militârunt, in penetralia ſanctæ ædis non veniunt, ne locum profanent. Cæteræ accedentes propius candelas

 cereas

cereas inflammant, & ſacrificulo offerunt. I
candida veſte bombycina indutus eſt, calui
& pallida facie deformis, Crucem ſanguinei c
loris à tergo penſilem habens.

Tandem è ſacrario egreditur, & thurib
lum dextra tenens, tàm forti odore Diabolos
loco ſancto abigit. Mox rituales libros pr
mit, & aliquam fabellam de S. Nicolao rec
CONCIONES. *tat, quem illi tanquam Deum tutelarem ſem*
per colunt. Euangelij lectionem vnam nunqua
hîc audiui. Interea adytum clauditur. Sace
dos ſi inter legendum aut erret, aut lingua t
tubet, aut vocem aliquam depreſsius enuncie
grauiſsimè propterea ab auditoribus obiurgat
qui eum & ſacro loco indignum, & libros a
tradendos vnanimi voce proclamant.

Lectione finita, ad anticum ſacrarij, in qu
imago Nicolai aſſeruatur, ſeſe conuertit, D E
VMQVE patrium multis ſuſpirijs rogat,
commoda Ruſſorum & gentem ſibi deditam
contra hoſtes incolumen ſeruare dignetur. O
rantem lamentabili vociferatione & quiritat
excipiunt non tantùm ſcholaſtici, ſed omne
quotquot iſto videntur in fano: ſubinde iteran
tes hanc vocem: Hoſpody, Pomyloy, hoc eſt
Propitiare nobis ô Domine. Dum hæc agun
tur, anticum ſacrarij non aperitur.

Myſt.

Myſta autem per pſeudothyrum in illud in-reditur, daduchis tribus præcedentibus. Cùm n adytum ventum eſt, ſacram Cœnam verbis b ipſo Chriſto expreſſis conſecrat, ſed lingua antùm patria. Atq; hæc fiunt in ara Nicolao acrata. MISSA.

Mox fores patent: Populus verò quia cer-um numẽ in iſto loco habitare exiſtimat, egre-dienti Sacrificio magno eiulatu occurrit, ſex-centies hanc vocem decantans: Hoſpodij Pomy-loij. Hunc clamorem, nolarum & cymbolarum tinnitus mirum in modum auget.

Vt verò in toto iam facta ſilentia templo, Sacerdos pedetentim procedens, arcana ſacra toti populo commonſtrat, calicemq; plumbeum, cum operculo ſerico in dextra, & ſcutellam ex eodem metallo in ſiniſtra tenens. Dum in genua procidunt auditores, ille lingua Rutenica hæc verba proloquitur: Hoc eſt Corpus, & hic eſt ſanguis Domini Ieſu Chriſti, quem Iudæi innocentem morte mulctarunt. Tùm denuò inter gemitus & ſuſpiria muliebriter lamentantur, & tundunt pectora palmis.

Flamen ilicò in ſacrarium regreſſus, in ara Nicolai ſacramentũ deponit, donec veniant qui eo vtantur, quod interdũ fit ſequenti die Caluẽ, ſi vinũ non habent, ex calido Medone conſecrãt.

Panem verò azymum domi ſuæ pinſunt ciues, & deinde, quoties cœleſte illud conuiuium accedere gaudent, ſacerdoti offerunt, vt conſecret, & cum calice diſtribuat.

Peractis ſacris libro ad manum reſumto, Pſalmum vnum vel plures demurmurat ſacrificulus, crucemq; ex argento puro factam omnibus exhibet oſculandam. Poſtea ſuam quisq; domum diſcedunt, & admodum rari ad veſpertinas preces reuertuntur.

Polociæ autem & Vilnæ, maiori pompa & ſplendore rebus diuinis vocant. Vbi ſupellectilem ex auro & argento copioſam habent in eccleſijs. Vilnæ triginta templa habet, omnia ferè opere latericio ſtructa.

Statuæ nullæ, ſed Imagines pictæ.

Statuas nullas in templis venerantur, ſed D. Nicolai & Mariæ virginis imaginibus ſcrupos quoſdam argenteos, Ceralia & alias exuuias dono dederunt. Has quoq; Picturas, tanquam numinis aliquid habentes religioſè colunt, & quotannis in Duna fluuio bis abluunt, atq; tandem magna cum pompa priſtinum reducunt ad locum.

BAPTISMVS.

Præterea myſticæ ablutionis ſacramentum in ſuo cœtu retinent, ita tamen vt hoc negocio per omnia ferè quam proximè ad Romanenſes accedant. Multùm hic perditur olei, operæ & vnguenti. Poſt longas tandem ceremonias Flamen toto congio perfundere ſolet infantem, ita

inquiens :

quiens: Baptizo te per nomen patris, & filij, ſancti Spiritus. A patrinis deinde more patrio rnis aliquot tenellus puſio humectatur: Et liet hîc aſpera hyems crudeliſſimè ſæuiat: tamen anta gelidarum copia aquarum ſuam ſobolem bluunt, ſi quis cauſſam quærit, reſpondent illi: teneris aſſueſcere multum eſt. Poſtremò Flamen infantulum iterum comprehenſum blandè xoſculatur, illiusq; caput ad crucem, quæ temli foribus inciſa eſt, magno impetu ter vibrat, & niſi teſtes baptiſmi ictus audiant, indignantur propterea, neq; puerum rectè ſacris initiatum credunt: Sacro finito Flamini tres panes (quos à forma pyramidali Pyracno vocant) porriguntur cum nummis aliquot argenteis, templumq; clauditur.

Sacerdotes Rutenici proprias vxores habent, & ſunt coniuges. Si quis dicit à Papa matrimonium clericorum improbari, excandeſcunt vti rapidis cùm ferrea flammis lamina Cyclopum excoquitur flagrante camino. Reditus certos & certa ſtipendia non accipiunt, & tamen auditorum beneficentia liberaliter aluntur, Cucullos prorſus ignorant. Cærulei coloris tunicam plerumq; duplicem habent: Capillis ad humeros & pectus dependentibus apprimè gaudent: & quò quiſq; eſt nigrior, & adſpectu inamabilior, tanto maiori apud populum eſt in dignatione. Raſo præterea vertice & immiſſa SACERDOTES.

 barba

*barba grauitatem præ ſe ferunt ſingularem
Vitæ alioqui adeò impuræ & execrabilis, vt n
delubris Deorum, ſed piſtrinis molitorũ digno
adfirmare poßis. Si quoties enorme aliquo
flagitium perpetrârunt, ad populum ſe ſatis ar-
roganter excuſant, ſeq; Deorum fratres & vi-
carios eſſe aiunt, ità quidem, vt quidquid ege-
rint, id cœli Quiritibus gratum exſtitiſſe mini-
mè dubitent. In tabernis publicis vinum adu-
ſtum totos dies potant: Cumq; iam nec men
nec pedes officium faciunt, ſæpè velut emortu
in medijs plateis concidunt & obdormiſcunt.
Germani certè milites non ſemel iacentes per-
minxerunt. Poſtero die cum ad peragenda
ſacra in templum redeunt, non aliter coluntur
à populo & amantur, quàm ſi nuper ex concilio
immortalium Deorum miſsi veniſſent legati.*

*Scholas ſemper templis adiunctas habent.
In illis triginta annorum iuuenis prima litte-
rarum rudimenta pueritiam docet. Littera
ipſorum alphabeticæ veteribus Græcis quàm ſi-
millimæ ſunt. Catecheſi nulla vtuntur: ſed pre-
culas ad beatam Virginem & D. Nicolaum in
libris deſcriptas pueris proponunt. Symbolum
tamen Apoſtolorum verbis quibusdam immuta-
tis addiſcunt. Huic adduntur Hymni Dauidis,
quos illi nocturna verſantq; manu, verſantq;
diurna. Pueri annorum trium & quatuor, ſi
fortè inualetudine aliqua corripiuntur, ſtatim
Flamen aduolat, & ſacramentum ſub vtraque*

ecie illis etiam diſtribuit. Tùm verò iuſſu
ıcerdotis ſeriò prouidendum eſt parentibus, ne
le puer, ſacra qui vſus eſt cœna, toto biduo oris
xcrementa in terram exſpuat.

Ferijs eſurialibus plebs miſerè obnoxia eſt.
Cumq; totus iam præterijt annus, vix paucis
liebus illis carnes comedere licuit.

MATRIMONII contrahendi ratio
alis eſt: Iuuenis, ſi cui fauet puella, propinquos
treis quatuorúe ablegat, qui parentes de elo-
canda virgine interpellent: Hi verò vt vehemē-
tius animum proci irritent, nihil iſto de negotio
confieri poſſe adfirmant: & quandam apud in-
ternuncios ſimulant grauitatem. Sponſus tali
ſpe fruſtratus, alia rem via aggreditur, tēpusq;
& occaſionem venandæ virginis diligentiſſimè
obſeruat. Illa verò ſi fortè domo paterna e-
greditur, miniſtri in inſidijs collocati incautam
& nihil tale timentem in caſſes ſponſi venatoris
conijciunt: quæ ſimul atq; deflorata fuerit, mit-
tuntur alij ad parentes legati, qui partim cul-
pam deprecentur, partim amoris vehementiam
accuſent. Tùm demum parentū impetrato con-
ſenſu nuptijs dies dicitur. Neq; enim illis cohabi-
tare licet, niſi ſolēnitate publica copulētur. Igi-
tur circa horam noctis 11. ſponſi cum fidibus, fa-
cibus & fiſtulis ad delubrum deducuntur. Ante illorum aduentum, aliquot vaſcula, ſicera, me-
licrato & cereuiſia plena huc aduecta ſunt.

NVPTIARVM ritus.

Conuiuæ itaq; vtriusq; ſexus ſaltando, luden-do, clamando & ridendo bonam noctis obſcur[æ] partem conſumunt. Interea mittuntur cert[i] homines, qui Flaminem accerſant: hi plerunq; re infecta ſemel atq; iterum diſcedunt, idq; fi[t] propter temulentiam deplorati ſacrificuli, qu[i] vino & ſomno ſepultus iacet. Vulgus interim ducendis choreis occupatur. Poſteà moræ & ab-ſentiæ impatientes illi, qui ſponſum adfinitat[e] attingunt, Flaminis poti domum effringunt, & vi abreptum ad peragenda ſacra eundem per-trahunt. Ille dum ſolito vult fungi officio, ne[c] tamen rectis pedibus conſiſtere poteſt, ſæpe con-cidit in medio templo. Exoritur igitur damna-bilis riſus & barbaries, vt vix opinor, ethnico[s] Veneris ſacra ſcurrilibus peregiſſe. Accurrunt ilicò qui lurconem teneant, ne collabatur. Tum primo panes ſibi debitos adferri iubet.

Deinde libro aperto ſtentorea voce aliquem Hymnum Dauidicum cantat, poſtea intortam ſponſi cæſariem manu comprehendens in hanc ſententiam eundem affatur: Dic mihi, ô ſponſe, ô frater, ô amice, numquid tu huic teneræ vir eſſe potes? numquid eam fuſtibus aliquando mulctabis? numquid ægrotam, ſcabioſam & decrepitam derelinques? Hîc ſanctè iurat ſpon-ſus, ſe facturum viri boni officium. Ad ſponſam igitur ſermonem conuertens, eam quoq; inter-rogat: An viro ferendo ſufficiat? (nam puellæ

decem

ecem & vndecim annorum hic nubunt) an rei miliaris curam agere? an cœco, curuo & de- epito marito fida velit eſſe comes? adfirmat a. Mox Flamen ſerto ligneo viridi vtriusq; put coronat. In circumferentia coronarum ſcripta ſunt Rutenicè hæc verba: Creſcite & ultiplicamini. Ille dum hæc agit, inflamman- ur ab omnibus cereæ candelæ, & patera medo- e ſpumans ſacrifico traditur, eam nouis ſpon- s vno propinat hauſtu: illi ſimili alacritate e- acuant, & viro religioſo reddunt. Abiecto iam igneo caſſiculo & pedibus contrito, nouas inſti- uunt choreas, hic Flamen choragus eſt, cæteri ongo ordine eundem inſequuntur. Fœminæ et- am lupulum in templo ſpargunt, & linum, cum ali acclamatione: Dij noſtri tutelares faciant, ne noui coniuges vllo vnquam deſtituantur bo- no. Sic tandem tumultuum finis eſt. Sacrificu- lus domum reducitur: conuiuæ ſponſos comitan- tur, & in tali conuentione egregiè potant. & mœchantur. Viri autem, qui ex coniuge fato functa maſculam ſobolem ſuſceperunt, perſæpe impuberi filio ſponſam quærunt, cum qua ta- men illi dormiunt & liberos procreant. Nato deinde ex ephebis egreſſo nouam nuptam à ſe conſtupratam, & ſobolem vnà adducit pater, ita inquiens: Vides fili tuam coniugem & tuos liberos? Patris ſcortum, ſi filio placet, accipit illud

illud: ſin ſecus, prædam aſpernatur, & de al
ducenda cogitat.

FVNERVM ritus.

Iam de SEPVLTVRA MORTV
rum quædam annotabimus: Homines rebus hu
manis exemtos in menſam nudos deponunt, &
calidis vndis per integram horam abluunt, id
tantùm faciunt noctu. Sordibus ità abſterſi
in ſella mediæ domus conſtituunt eosdem, pro
pterea nimirum, vt patremfamilias etiam mor
tuum venerentur, & metuant, quotquot iſt
degunt in habitatione. Vidi ſemel atqu
iterum, ſed obſtupui, ſteteruntq́ comæ, & vo
faucibus hæſit. Funus tandem tertio die ef
fertur, præcedunt in ordine ſcholaſtici, hi la
mentabile carmen ingeminant, cuius ſenſus eſt
Adſpicite ô ciues hoc cadauer & vobis cauete
Nam nos omnes ſic ibimus, ibitis, ibunt. San
dapilarios tres inſequuntur Flamines, mediu
thuribulo circum circà fumat. Exiſtiman
enim hunc odorem malis genijs ità contrarium
eſſe, vt perinde eum fugiant, ac ſanctæ cruci
ſignum. Cum iam ventum eſt ad ſepultura
locum Orciniana iſta ſponda deponitur. Fœ-
minæ verò, quæ vt flerent, oculos erudiêre ſuos,
magna cum lamentatione ad vrnam feralem,
quæ hîc aperitur, accurrunt, & cadaueri oſcu-
la figunt, ità interrogantes: Cur noſtro abijſti
è conſpectu ô cariſſime? numquid cibi & potus

inopia

opia te occidit: Numquid infelicis coniugij capiſtro caput ſubtrahere voluiſti? Fatere nobis, quæ te res mouere potuit, vt non tantùm ſuauiſsimam thalami conſortem, & liberos dulciſsimos tuos deſereres, ſed etiam delicijs pulcerrimi huius mundi, tuis præterea fortunis & familiaribus omnibus abrenunciares? Sed hic verum eſt illud: Surdo narratur fabula. Accedens igitur ſacrificus, plorantes fœminas arcet à feretro, Deoq; manium imperat, vt ne vlla re mortuum impediat hominem, ſed liberè eum abire permittat ad locum iſtum beatarum mẽtium, ad quem maiores ipſius iam olim præceſſerint, vtq; expeditus tam longum nec ſatis tutum iter conficere poßit, quid quid in omni vita precioſæ ſupellectilis habuit, illud in vtram feralem inferunt, iamq; antea domi ſuæ recentibus ocris & veſte noua abeuntem herum induerunt: Mortuo etiam ceruical ſubſternunt, ſiccæ terra refertum. Cumq; iam ferale murmur Flamines abſoluerunt, defuncti coniunx iterum accurrens cum eiulatu & clamore maritum ad vitam reuocat. Huius gemitum ipſi ſacrifici cum cantoribus excipiunt, & ſeſquihorã vociferando perdunt. Adfertur deinde argentea crux, eã capulo ſuperimponunt, & demortuum monent, vt ne ſuam patriam in conſuetudine cœleſtium animorum obliuiſcatur, ſed pro ea apud cœlites aßiduè deprecetur. Rogant etiam

vt ante

vt ante omnes D. Nicolaum ſibi conciliet, hun
namq; Deum eſſe tutelarem omnium Ruſſo
rum: Tandem cadauer in foſſam demittitur
Flamen verò ſicci pulueris tantùm vrnæ ſuper
injicit, quantùm manu tenere poteſt. Cæteri de
inde mortuum ſepeliunt. Atq; ità Piaculiari
ſacra ſuum ſortiuntur finem.

CONVIVIA Funebra.

Eodem die cœnam ſatis opiparè & appa
ratè inſtruunt, ad hanc Chriſtiani (ità mend
cos appellant) vocantur, vt nimirum tanqua
ocioſi pro mortuo Deos inclament. Flamine
item & omnes cõſanguinitate propinquos inui
tant. Cumq; & mihi hunc haberent honorem
lubenter ecaſtor eos adij, ea potiſsimum de cau
ſa, vt mores eorum rectius contemplari & ob
ſeruare poſſem.

Hoſpites oſculo blandiſsimè excipiunt, &
quemq;, vt dignior eſt, ad menſam collocant
Sed hic tibi illud ad mentem reuoces velim
Roſſos omnes S. Nicolaum tanquam Deum
adorare, eiusq; imaginem in domibus omnium
videri. Accumbentibus conuiuis, ardentem ſta-
tim adferunt candelam, eamq; Nicolao conſe-
crant, deprecantes ſedulò pro ſalute & beatitu-
dine amici demortui. Poſteà in ſcutella ar-
gentea triticum cum ſuperinfuſo melicrato
apponunt. Singuli ligulam ſumentes, manibus
defuncti rerum abundantiam, & nepotibus ſu-
pellectilem copioſam vno optant ore. Mox calix

vino

*no aduſto plenus obambulat, & hunc liquo-
m non aliter potant, quàm vaccæ algentes
das, vt in prouerbio dicitur. Neq; tamen hoc
ſorum factum certa ratione caret: Vix enim
os ob ciborum cruditatem viuere poſſe arbi-
or, ſi tàm forti potu ſtomachi frigiditatem
n propulſarent. Ferculis demum appoſitis, ſe-
or inter Flamines iterum pinguia thura ado-
t, & lemures eijcit foras, poſteà ſcripto Crucis
gno cibo benedicit. Peregrinis hominibus Ele-
antem honoris gratia præbibunt, illosq; ſi ali-
ius ſunt dignationis & præeminentiæ, mune-
bus adficiunt liberaliter. Dumq; omnes pro
lute ſui Regis, pro beatitudine amici mortui,
o felicitate adfinium & cognatorum, plenis
nthăris bibunt: fit ferè, vt vix duo vel tres
lis ab exequijs ſobrij domum diſcedant. Eleë-
oſynas illi, qui lautioris fortunæ ſunt, die Ve-
eris diſtribuunt, ſed exiguam tantùm gregarij
anis particulam.*

*Porrò de vanis ſuperſtitionibus, quibus hæ
entes deditæ ſunt, quid attinet dicere? Multi
erpentes in domibus familiares habent &
lunt,* Aliæ ſuperſtitiones.

*Dæmonem quoq; meridianum metuunt
& colunt. Ille enim, cui iam maturæ reſecan-
ur fruges, habitu viduæ lugentis ruri obambu-
at, operarijsq; vni vel pluribus, niſi protinus vi-
o ſpectro in terram proni concidant, brachia
frangit*

ſtangit & crura, neq; tamen contra hanc quo
plagam remedio deſtituuntur. Habent enim
vicina ſylua arbores religione patrum cult
harum cortice vulneri ſuperimpoſito, illud n
tantùm ſanant facilè, ſed & dolorem loripe
eximunt.

Luem caſtrenſem, quam noſtri milites hu
aduexerant, tali modo eos propulſare vidi. F
nem accipiunt, eumq; per foramē ſcamni in d
mo vetuſtioris tantiſper trahunt & retrahun
donec ignis ſcintillam ex arido aſſere elician
flamma conſpecta, cereum in delubro vndis l
ſtralibus perfuſum accendunt. Omnes deind
qui ex hac fauilla prunas vel torrem domi co
ſeruant, tutos fore credunt à peſtifera cont
gione, & fit nonnunquam, vt euentus fidei r
ſpondeat.

Doloribus dorſi talem adhibent medicina
Pueros illegitimos, quorum hîc ingens eſt n
merus, certo ære conducunt, illorumq; tergu
pedibus ſexcenties premunt & conculcant: H
medicamentum anodynum maioribus profuiſ
aſſerunt.

Leges & Iudicia.

Magiſtratum de voluntate Regis accip
unt: Oppidis Stareſtæ, hoc eſt, Capitanei im
perant, hi pro ſuo arbitrio leges figunt & i
plebeculam ſecuri dominantur. Cauſſæ crimi
nales ad iudicia rarò deferuntur. Qui ſe con
uicia dixiſſe negat, abſoluitur. Nam Palinod

am pr

*m pro pœna irrogata reputant. Iuris Roma-
ſcrupuloſa velumina, Bartolos & Baldos ſru-
rà euoluiſti, ſi hic eſſe voles: Statutis enim, id
ſt, legibus ſcriptis vtuntur. In illis & hoc ſanci-
um eſt: Homicidam, niſi in ipſo facto depre-
enſus ſit, quinq; florenis vitam redimere poſſe:
omini autem, qui alterius canem ceciderit,
ulctam decem florenorum irrogandam eſſe.
uſtuarij pœna ipſis inter præcipua tormenta
ſt. Nobiles enim, ſuos agricolas: Heri manci-
ia ſua, ſi quando peccârunt, horrendum in mo-
um fuſtibus dolant. Qui verò grauius delique-
unt, virgis ferreis lacerantur.*

*Gens eſt natura ad arma propenſior. Ma-
bæris, frameis & falcatis enſibus pugnant: Per-
epe etiam claua lignea, quam ſemper ad ma-
um habent. Si rus abeunt, Coſtram in dextra
enent, arcum autem Tartaricum cum phare-
ra & arundinibus venenatis lateri alligant.*

*In commeſſationibus non tantùm rubri char-
æ ea ſymbola Regis lubenter tractant, ſed &* Ludi.
*udo teſſario gaudent. Summa autem ſoler-
ia prælia latronum ludunt: Vt gemini inter
e Reges albusq; nigerq; pro laude oppoſiti cer-
ent bicoloribus armis. In hac profectò arte
à excellunt, vt haud ſciam, an vlla gens cum
llis comparari debeat.*

Cùm

Mrrces. Cùm pax eſt, ferarum pelles ex Moſchou
in Poloniam & Liuoniam venales adſportan
Mel, ceram, & corium magna copia peregri
vendunt. Cæteri venando & latrocinia exerce
do victum quæritãt. Vndiq; enim denſiſſimis
Ferarum venatio, inuijs nemoribus ſepti ſunt. Lupos, Lynces
Martes ſæpè intra ipſa oppidorum mœnia v
nantur. Martes quidem in ſummitatibus, arb
rum plerumq; manent, & mel ab apibus cong
ſtum auidiſſimè lingunt. Ruſtici igitur can
alunt veſtigatores, qui odoratu prodũt anim
inter a borum frondes abſconditum. Tum ven
tor magno ictu arborem percutiens Martem
ſummo verticè deijcit: quem Ilicò ἰχνευτ
ille dentium morſu necat. κάστορες quoq;
Caſtores. locis paludoſis habitantes ſimili ratione decip
unt. Hoc animal, quia in extremis amnium o
commoratur, non capitur, niſi Nouembri
Decembri menſibus, cum terra duriſſimo frig
riget. Fluuio igitur glacie conſtricto aduol
ruſticus cum cane odoriſequo. Κάστωρ aduen
entis animum minimè ignorans, effoſſos in r
pa cuniculos deſerit, & ſub glacie in algent
bus vndis natat. Canis autem naribus locum ſ
prà caput natantis exactè prodit. Sequitur ig
tur venator, qui iam anteà glacie perfoſſa
fauces fluminis rete de lino triplici factum d
ſpoſuit. Ad hoc cum iam deuenit Caſtor, perr
pturum ſe ſperans, occiditur fuſtibus, & extr

bit

bitur. Pellis eius apud hos populos ſummo eſt n precio. Hanc quoq; venationem impunè nunquam vidi: nam penè cœli intemperies me occidit.

Moribus Ruſſi erga hoſpites ſunt tolerabilibus: niſi fortè eorum trullas ames. Nam inter procula homines eſſe deſinunt.

Viri & fœminæ, ſi à fortunæ bonis firmiores ſunt, eodem ferè habitu veſtiuntur. Tunicam talarem varij coloris ex panno Britannico habent: limbus veſtium tænias ſericas, & globulos deauratos intertexunt: vterq; ocreis calceatus. Fœminæ vittis & mitra caput tegunt, viri cudone pileoue coloris diuerſiſſimi. Ruſticorum filiæ ex capitibus ſerpentum torquem collo circumdant. Vulgus autem ex pellibus ferinis tunicas, ex cortice arborum calceos parat: Et tot hîc ſunt ſutores, quot ruſtici. VESTITVS

Natura profectò ſub aſpero cœlo homines etiam elegantes producit. Corpora plerunq; ſolida habent & ſucci plena. Neq; adeò informis eſt ſexus muliebris, ſi quis formarum velit eſſe ſpectator. Omnem autem decorem ſuum vnico potandi vitio mulieres obfuſcant. In hac enim re ſi maritos non vincunt: certè non ſunt illis inferiores. Formæ corporum.

Muſicæ ſubtilioris ignari ſunt. Panduras nulla arte tractant, & tantùm tibias vtriculares in delitijs habent. In nuptijs & alijs ſolen- Muſica.

nitatibus perſæpe ad manuum comploſatum fragorem choreas ducunt.

Libri. *Libros Latinos & Græcos nunquam viderunt: & tamen de Religione Græcorum multa gloriantur. Ego cum ſemel nouum Inſtrumentum Tiguri Græcè impreſſum mecum haberem, rogaremq́; Flamines, vt aliquam periodum legerent, illi hoc ſeſe facturos pernegabant: ſanctè adfirmantes, eiuſmodi typos nunquam ſibi anteà viſos eſſe.*

VICTVS. *Menſæ elegantiam non magnopere curant, ſed crudos cibos, Deos AEgyptiorum porrum & cœpe auidiſsimè ingurgitant. Ditiores vinum & medonem: vulgus quaſtum, hoc eſt, aquam bibit, admixto ſale vulgari, & pane mucido ſquaroſoq́; veſcitur.*

AEdificia. *Domus Rutenicæ ligneæ ſunt, & quidem malè materiatæ. Ità tamen deſipiunt, vt exiſtiment parietem craticium latericio præferendũ eſſe. Cæmenti apud eos nullus ferè vſus eſt. Polociæ tantùm tria tẽpla ſunt opere latericio exſtructa. Ex his tertium more Italico pulcerrimè expolitum nunc ibidem conſpicitur. Cætera Moſchorum Dux, Ioannes Baſilides deuaſtauit, cùm ante annos octodecim Polociam deditione in ſuam accepit poteſtatem.*

Victus. *Pacis tempore opimos accipiunt ex agris prouentus: nec vllis ferè frugibus hominum vtilitati ſeruientibus carent. Aues omnis generis,*

perdices

perdices puta, phaſianos, attagenes, erythrotaones, ſumma ſolertia per inſidias capiunt, & leui ære diuendunt. Piſcium lautiſſimorũ admirabilem copiam perennia illis ſuppeditant flumina, Boryſthenes, Duna, Driſna, Driſſa, Polotta, ex quibus innumeri lacus & ἰχθυοξέφ{α ſeſe effundunt. Excocto ſale Iberico cibos condiunt.

Metallum quidem patrio in ſolo non effodiunt, & tamen auri obryzi, ſignatiq; argenti maximo deſiderio tenentur, atq; hoc vitium cum cæteris mortalibus commune habent. Nũmos eorum argenteos ouali forma procuſos ad tuam Excell. mitto: ij vno in latere Cataphracto ſignantur: in altero deſcripta ſunt Rutenis è hæc verba: κῆς βελικὶ ιδάμ, hoc eſt, Princeps magnus Ioannes. Moneta.

Hæc ferè ea ſunt, Dauid Chitræe, quæ in Orientaliori Ruſſia obſeruatione digna putaui: quæ quidem, vt tuæ cupiditati ſatisfacerem, lubenter in has paginas conieci: Nec tamen omnia attigi, ſed tantum ſumma ſequutus ſum faſtigia rerum, Apes vt tenero ſtudens liquori libat ſumma thymi, aut crocon rubentem.

De Armenijs quoque antea ad te ſcripſi, neque dubito literas tibi redditas eſſe. Hos frequentes habitare Leopoli, atq; ibidem pulcerrima tem- Armenij.

ma templa habere, Tidemannus Giſius, 7.Iunij Caunæ mihi dixit. Ego quidem, ſi aliquando officij ratione hoc ipſum licebit, Leopolim excurram, & vicinam Armeniam perluſtrabo, fuſiusq́; deinde omnia literis tractabo.

TARTARI. *Reſtat nunc, vt de* TARTARIS *perpauca ſubijciamus. Cùm verò epiſtolam ad te ſcribere decreuerim, non eſt, quod hiſtoriam expectes. Nolim namq́; γλαῦκας ἐις ἀθήνας. Tartarorum quidem copias minimè contemnendas regijs in caſtris perſæpe vidi, atq; hi ex Præcopienſium Horda aduenerunt, ex qua nunc quoq́; militē conſcripſit Stephanus victor. Cæteri Polonis notiores ſunt Tauricenſes, Aſturcenſes, Naianēſes, Rezihorenſes, & Circaßij. Principē Hordæ ſua lingua Czar, hoc eſt, Imperatorem appellant. Nobiles autem, quibus res mediocriter ſunt ſecundæ, Cneſi, id eſt, Principes vocantur. Tantus nimirū barbaræ gentis faſtus eſt, vt etiam titulos & magna miſeri aucupentur nomina. Religio eorum ſine dubio diuerſiſſima eſt.*

Ego illorum ritus, qui Regis noſtri ſceptrum agnoſcunt, breuiter attingam. Bellici ſanè tumultus eos à numinis cultu non auocant. Nam Veneris die, cum vix ſol ipſe nitentes ſpargere iam cœpit radios in medio camporum æquore frequentes conuolant. Hîc Papa nudo vertice & pedibus complicatis humi ſedēs, ſchedulam ſiniſtra in manu tenet, in hanc deſcripta

Religio Tartarorum.

ex Al-

ex alcorano paradoxa aliquot congeſſit, quæ voce clara ad circumſtantes recitat. Illi ſi quando nomen Dei & Mahometis audiunt, gemitu & capitis inflexione reuerentiam ſuam declarant. Lectione finita, in ſtationem quisq; ſuam reuertuntur. Cæteri tamen, qui pacem bello, œconomiam militæ præferunt, alijs quoq; ceremonijs occupantur. Hi vno à Vilna milliari, ad fluminis Veliæ ripas, gurguſtia aliquot & pagum amœniſſimo loco ſitum habent. Huc ego XII. Kal. Iul. cum Ioanne Gamrato Stralſundino, mercatore & ciue Vilnenſi exſpaciatus, delubrum eorum intraui. In illo certè, nec alicuius Diui, nec atri Dæmonis ſimulacrum vllum videtur. Nudi vbiq; parietes. Area tamen pictis tapetis inſtrata eſt. Die Veneri dicata ſemper ad ſacra conueniunt, ea, vt opinor, de cauſſa, vt ſignificent neq; Iudæorū ſuperſtitiones, neq; Chriſtianorum nomen & religionem ſibi probari. Delubrum nulli niſi diſcalceato ingredi licet. Campanarum boatum minimè tolerant. Papa autem, exorto ſole, in ſummitate templi exedræ inſiſtens, ſtentorea voce populum ad conciones vocat. Cumq; iam frequentes adſint, ſumto ad manum Alcorano, quem Arabicis literis ſcriptum mihi monſtrarunt, numinis colendi rationem illis exponit. Poſteà de apotheoſi Mahometis, deq; illius maieſtate & precellentia carmen agreſte decantant: & tunc

Comitiorum finis eſt. Si Alcoranum, vel aliũm quemuis librum typis editum hic videre licuiſſet. Eum certè, vel magno pretio comparatum, ad te miſiſſem. In tanto autem librorum defectu nihil ſe vendere poſſe dicebant. De Deo Ieſu Chriſto & Spiritu ſancto fruſtrà eos interrogabis. Veram enim pietatem ita curant, vt numerum lupus aut torrentia flumina ripas. Non ſemel igitur admiratus ſum, cùm inter Chriſtianos habitent, cur adeò duri ſint, & Chriſtianam religionem aſpernentur. Et video ſanè Ieſuitarum nugas, qui de conuertendis ad Romanam Eccleſiam gentibus multa & grandia fabulantur: Cùm nequaquam hos, qui vicinis in parietibus commemorantur, à vana ſuperſtitione abducere poſſint. Neque tamen & hoc negare auſim, eſſe in Scythia homines Ieſu numen adorantes, cum dictum ſit per Dauidem de voce Euangelij per Apoſtolos in gentes ſpargenda: In omnem terram exiuit amuſsis eorum, & in finem orbis oratio eorum. Porrò nõ fugit Excellentiam tuam dogma Mahometarum magna ex parte Iudæorum ſuperſtitionibus & ſomnijs eſſe refertum. Tartari igitur Circumciſionem quoq; retinent, ſed diuerſa ab Hebræis ratione. Secundo enim & tertio annis à natiuitate, prout Papæ viſum eſt, circumciduntur.

Lingua

Lingua eorum à Polono idiomate tàm lon-gè abeſt, vt hi in Scythiam, illi in Sarmatiam commigrantes, ranæ Seriphia non iniuria dici queant. Qui tamen in Polonia, & Lithua-nia, & vtraq; Ruſsia longè lateq; diſperſi ſunt, plerumq; hominum, quibuſcum degunt, linguã addiſcunt & callent.

Præterea illorum Papa hoc mihi in ſermo-ne dixit: In multis ſuæ gentis regionibus, ſolem, ignem, malos item genios, tanquam Deos coli. Moribus feri ſunt, & duri laboris patientiſsimi: nec etiam vna vxore contenti: Nam plurimas ducunt, quarum penè miranda domi eſt concor-dia. Sed prior cæteris gratior habetur & acce-ptabilior.

Mortuos hîc non cremant, ſed defodiunt: Sponſos etiam fato functos addita dote & rebus Oeconomiæ neceſſarijs matrimonio iungunt, ri-diculis mehercle ceremonijs: quos aliò in orbe & reuicturos, & vnà ſemper futuros autumant. De animabus demortuorum ita ſentiunt, eas videlicet ex vno corpore in aliud tantiſper de-migrare: donec præcellentem aliquam & diu quæſitam inueniant habitationem: atque hinc magna iſta mundi lumina Cæſares, & viros principes enatos eſſe.

Victus illorum miſerrimus & Cyclopicus. Nam prandentes aliquoties cum horrore aſpexi-

Carnes certè equinas ac ſemicoctas auidiſſimè deuorant. Nullus illis menſarum & ſediliorum eſt vſus. Cutes equorum iam tùm fumantes, & recens beſtiæ detractas pro ſcamnis conſeſſuri conſternunt. Lac equarum tanquam vinum Cretenſe admirantur & epotant. Hi bellis, acynacibus, arcu & ſagittis pugnant, bellatorum præſtantia equorum omnibus facilè anteponendi.

Pracopienſium legatus XIX. Iunij Vilnam adueniens Regi Euangelium adferebat, de re à ſuis contra Moſchos animosè & fortiter geſta. Quod videlicet non tantùm maximas hoſtis prouincias ferro flammaq; feliciter peruagati ſint, ſed & ad ipſa Metropolis Moſchouiæ mœnia penetrârint. Horum ſtudium voce ſua Rex collaudans, magnam ſe ipſis aliquando gratiam habiturum dicebat, ſi deinceps quoq; magnanimo conatu in aduerſam gentem arma & bellum inferant.

Iam de rebus POLONICIS, quales ea nunc ſunt, ſcribendum aliquid erit. Quia enim nihil abs te literarum tribus penè menſibus accepi, meas epiſtolas, quas Maio & Iulio exaraui, intercidiſſe video. Rex Stephanus victor, 29. Aprilis ex Comitijs VVarſauienſibus Vilnam reuerſus eſt. VIII. autem Kal. Iun. Bogdanus Bielſcius, Moſchus nobiliſſimus, à ſuo principe

rincipe profugus ad regem venit Vilnam, qui on tantum humaniſſimè nouum & inſperaum hoſpitem excepit: ſed muneribus adfecit beraliter. Sunt homines, qui ominis loco illius aduentum excipiant,& fore confidant,vt ex ſuis conſilio Rex plurimis in rebus adiuuetur.

Sequenti die. qui erat 26. Maÿ, Legatos Moſchicos aduentare vidimus, comitatum habentes ſatis ſplendidum. Cum illis aliquot diebus de pace tractatum eſt effectum verò nihil. Conditiones à Rege propoſitæ tales ſunt: Moſchus Liuoniam tradat. Impedimenta bellica & commeatum in arcibus deditis relinquat. Sumptus etiam duabus expeditionibus factos perſoluat. Pacem perpetuam ſanciat. Danorum & Suecorum Reges hoc fœdere comprehendantur. Captiui λύτρῳ vel permutatione redimantur. Ipſe Princeps in finibus vtriusq; regni ad colloquium ſe ſiſtat. Internunciÿ cùm dicerent nihil horum ſuis in mandatis annotatum eſſe, interceſſione Procerum, decem dierum ſpacium impetrârunt, vt intereà per veredarium Principis ſui mentem explorârent. Ille quia die dicto reuerſus non eſt: Rex quidem Legatos dimiſit.

Ipſe verò 19. Iunÿ, equum in gyros tortum conſcendens, Vilna egreſſus eſt circiter decimã diei horam, cœlo ita ſereno, & tàm fauſtis hominum acclamationibus, vt dubitare nemo poſ-

ſit, hinc Principem diuinitus, Polonorum genti datum, ex hydra iſta Lernæa feliciter debellata famam reportaturum eſſe immortalem. Equitabant in agmine variarum gentium Proceres, inter quos non poſtremus erat legatus Pontificius, Ioannes Andreas Caligarius, Epiſcopus Brittonorienſis, qui pro confirmatione Regni pecuniam Papæ debitam depoſcens, indulgentias ſimul & peccatorum remiſsionem largiſsimam attulit. Proximum ab illo locum tenebat Generoſus vir, Leuinus Bulouius ab illuſtriſsimo Marchione Brandenburgenſi & Boruſſorum Duce in legatione huc miſſus. Qui poſteà Caunam reuerſus, cùm ad prandium me inuitaſſet, amanter hoc à me petijt, vt ſuo nomine ſalutem tibi plurimam adſcriberem, addens & illud: In Boruſsiam quidem te hoc tempore non venturum, id quod ego ſummo cum dolore audiui: Statueram enim ſalutandi gratia Regiomontem ad te excurrere.

TIDEMANNVS quoq; GISIVS I. V. D. Et Regis intimus Secretarius, homo omnium hominum humaniſsimus, & optimis literis egregiè excultus, XXI. Iunij, hiſtoriam Auguſtanæ confeſsionis tuam, ab Rittero latinitate donatam, Vilnæ mihi monſtrauit: Cumq; ſumto ſemel iterumq; calamo ſcribere tibi vellet, neq; tamen, tantâ & indicibili nego-

ciorum

ſorum mole oppreſſus, ſibi ipſi ſatisfacere poſ-
et: inuitus quidem hoc tempore officium tuæ
xcellentiæ debitum intermiſit, meq; per A-
ellinem rogauit, vt hanc candidiſſimæ mentis
æ adfectionem per epiſtolam tibi ſignifica-
em, id quod me facturum, vti debui, ita luben-
er promiſi. De omnibus tamen rebus, quæ ha-
tenus geſtæ ſunt, & quæ deinceps numinis au-
picio gerentur, faciet te paullò poſt certiorem.

Regis noſtri frater, Tranſyluaniæ Princeps nuper deceſſit, cuius obitum Rex grauiter tulit, t par eſt: Metuit fortaſſis aliquam in iſtis locis mutationem: Quanquam filius demortui, decē annorum puer, à ſubditis patris ſucceſſor nominatus eſt. Eodem die, quo Tranſyluanorum Dominus exſtinctus eſt, generoſiſſimus Regis equus exanimis concidit & periit, qui non procul ab arce Vilnenſi defoſſus eſt, & columnam habet ligneam. Tranſyluanica,

Belli ſuſcepti moles æſtate Pleſcouiam tanget. Milites vndiq; huc confluunt, ille ex Germania, alter ex Calydonia, tertius ex Britannia; vt nimirum venales animas tantò citius Plutoni propinent. Nam vndiq; ad inferos tantundem viæ eſt.

Rex dum foris hoſtem quærit, nos domi pro pietate bellum gerimus. Proceres quidem Polonici, qui purioris doctrinæ profeſſoribus fauent,

& par-

& partim Cinglianos defendunt: partim Au-
guſtanam confeßionem ſequuntur: ante abitu
ſuum de ineunda concordia ſuaſerunt, certu
eſſe adfirmantes, quod N. Romæ nuper creati
in pernitiem Lutheranorum iuramentum præ
ſtiterit pont. Max. Huius verò tyrannidem no
adeò metuendam eſſe, ſi nos piè in religione con
ſentiamus. Maio igitur menſe conuenimus Vil
næ, effecimus nihil. Summam actionis adiunct
continent paginæ. Ipſe Dei filius, vtinam glorio
ſißimo aduentu ſuo vulnera eccleſiæ citò ſanet
& beatitudinem nobis donet ſempiternam. I
hoc quidem ſeculo ſinceram ſperare pacem no
licet. Anabaptiſtas vicinos per occaſionem erro
ris admonui. Horum ſuperintendens Lauren
Criſcouius, hæreſin ſe defenſurum ſcribit. Cùm
prodierint chartæ, habebimus ſanè quod aut cō
temnamus: aut etiã quod auctoritate ſanctari
ſcripturarũ refutemus. Literas ipſius Criſcoui
ad tuã Excel. transmitto. Iamq; Colophonis vi-
ce etiã atq; etiam vehementer te rogo, vt haſce
paginas tuo iudicio emendes, ac vel legas, vel di-
uulges, vel abijcias. Quidquid horũ feceris, mec
facies conſenſu. Summũ Pontificẽ eccleſiæ, Ie-
ſum Chriſtum, Dei ac virginis filium, qui ſolus
eſt longitudo dierum noſtrorũ, toto pectore pre-
cor, vt tuam Excel. Spiritu ſanctiſsimo ſuo gu-
bernet, & diutiſsimè incolumẽ conſeruet, meq;
tuæ beneuolentiæ & amori totum tra-
do, 8. Cal. Auguſt. Anno 1581.

DE
RELIGIONE ET
SACRIFICIIS VETE-
rum Boruſſorum, epiſtola Io.
MELETII.

Ad
GEORGIVM SABINVM.

C*Vm elegiam illam tuam, quam ad Petrum Bembum Cardinalem ſcripſiſti, mihi legendam exhibuiſſet Hieronymus filius meus, qui tuis ſcriptis plurimùm delectari ſolet: in qua de ſacrificio capri, & anguium cultu, quæ nonnullæ Sarmaticæ gentes faciunt, commemoras: continere me non potui, quin ea, quæ de vano cultu earum gentium comperi, ad te ſcriberem, tibi vtiq; non ingratum fore ſperans, ſi earũ gentium, ad quas fato quodam vocatus es, & in quarum vicinia vitam agis, mores & idolatriam plenius cognoſceres. Multi enim ſuperſtitioſi ritus, idolatricíq; cultus paßim in his regionibus adhuc occultè ſeruantur, qui tibi aduenæ nondum fortè cogniti ſunt. Itaq; viſum eſt communicare tecum, quicquid de illis compertum habeo.*

habeo. Ac ne longiore vtar procemio, referam primò ſacrificia, quibus olim Boruſſi, Samogitæ, Lithuani, Ruteni & Liuones, coluerunt dæmonia pro dijs, atq; etiam nunc multis in locis colunt occultè: deinde ſuperſtitioſos quoſdam ritus, quibus nuptiæ, funera & parentalia, apud eaſdem gentes celebrantur.

Die Georgij ſacrificium facere ſolent Pergrubrio, qui florũ, plantarũ, omniumq; germinum Deus creditur. Huic Pergrubrio ſacrificant hoc modo: Sacrificulus, quem Vurſchayten appellant, tenet dextra obdã cereuiſiæ plenam, inuocatoq; dæmonij nomine, decantat illius laudes: Tu (inquit) abiges hyemem, tu reducis amœnitatem veris: per te agri & horti virent, per te nemora & ſyluæ frondent. Hac cantilena finita, dentibus apprehendens obdam ebibit cereuiſiam nulla adhibita manu: ipſamq; obdam ita mordicus epotam, retro ſupra caput iacit. Quæ cum è terra ſublata, iterumq; impleta eſt, omnes quotquot adſunt, ex ea bibunt ordine, atque in laudem Pergrubrij hymnum canunt. Poſteà epulantur tota die, & choreas ducunt.

Similiter quando iam ſegetes ſunt maturæ, ruſtici in agris ad ſacrificium congregãtur, quod lingua Rutenica Zazinck vocatur, id eſt, initium meſſis. Hoc ſacro peracto, vnus è

multitu-

*ultitudine electus, meſſem auſpicatur, mani-
ulo demeſſo, quem domum aafert. Poſtridie
nnes, primò illius domeſtici, deinde cæteri qui-
unq; volunt, meſſem faciunt.*

*Facta autem meſſe, ſolenne ſacrificium
ro gratiarum actione conficiunt, quod Ruteni-
a Lingua Ozinck, id eſt, conſummatio meßis
icitur. In hoc ſacrificio, Sudini Boruſſiæ populi,
pud quos ſuccinum colligitur, capro litant, ſi-
ut in elegia tua ad Bembum ſcribis.*

*Litandi verò ritus eſt talis: Congregato
opuli cœtu in horreo, adducitur caper, quem
'urſchaytes illorum ſacrificulus mactaturus,
mponit victimæ vtramq; manum, inuocatq;
rdine dæmones, quos ipſi Deos eſſe credunt: vi-
elicet, Occopirnum, Deum cœli & terræ. An-
rimpum deum maris: Gardoater, deum nau-
arum, qualis olim apud Romanos fuit Portun-
us. Potrympum, deum fluuiorum ac fonti-
um. Piluitum, deum diuitiarum, quem La-
ini Plutum vocant. Pergrubium, deum Veris.
'argnum, deum tonitruum ac tempeſtatum.
'occlum, deum inferni & tenebrarum. Poccol-
lum, deum aëriorum ſpirituum. Putſcætum, de-
um, qui ſacros lucos tuetur: Auſcentum, deum
incolumitatis & ægritudinis: Marcoppolum,
deum magnatum & nobilium: Barſtuccas,
quos Germani* Erdmänlen/ *hoc eſt, ſubterra-
neos vocant.*

His

His dæmonibus inuocatis, quotquot adſ[...] in horreo, omnes ſimul extollunt caprum, ſub[...] memq́ tenent, donec canatur hymnus: quo[...] nito, rurſus demittunt ac ſiſtunt caprum in t[...] ram. Tùm ſacrificulus admonet populum, vt ſ[...] lenne hoc ſacrificium, à maioribus piè inſti[...] tum, ſumma cum veneratione faciant, eiu[...] memoriam religiosè ad poſteros conſeruen[...] Hac conciuncula ad populum habita, ipſe mact[...] victimam, ſanguinemq́ patina exceptum [...] ſpergit. Carnem verò tradit mulieribus eod[...] in horreo coquendam. Hæ intereà dum caro [...] quitur, parant è farina ſiliginea placentas, qu[...] non imponunt in furnum, ſed viri focum ci[...] cumſtantes, hinc illinc per ignem iaciunt abſ[...] ceſſatione, tamdiu quoad illæ induréſcant, [...] coquantur. His peractis, epulantur atq́ bell[...] antur tota die ac nocte vſq́ ad vomitum. Eb[...] deinde ſummo mane extra villam progrediu[...] tur, vbi reliquias epularum, quæ remanſerun[...] certo in loco terra operiunt, ne vel à volatilibu[...] vel à feris diripiantur. Poſteà dimiſſo cœ[...] ſuam quiſq́ domum repetit.

Cæterùm, ex omnibus Sarmatiæ gentib[...] ſupra nominatis, multi adhuc ſingulari venera[...] tione colunt Putſcatum, qui ſacris arborib[...] & lucis præeſt. Is ſub arbore Sambuco domici[...] lium habere creditur. Huic paßim homine[...] ſuperſticioſi litant pane, cereuiſia, alijsq́ cib[...]

ſub arbor[...]

ſub arbore Sambuco poſitis, precantes à Putſeato, vt placatum efficiat Marcoppolum Deum magnatum & nobilium, ne grauiore ſeruitute à Dominis ipſi premantur: vtq; ſibi mittantur Barſtuccæ, qui (vt ſupra dictum eſt) ſubterranei vocantur. His enim Dæmonibus in domo verſantibus ſe fieri credunt fortunatiores: eisq; collocant veſperi in horreo ſuper menſam mappa ſtratam, panes, caſeos, butyrum, & cereuiſiam: nec dubitant de fortunarum acceſſione, ſi manè reperiant cibos illic aſſumptos. Et ſi quando intactus cibus in menſa remanet, tunc magna anguntur cura, nihil non aduerſi metuentes.

Eædem gentes colunt Spiritus quosdam viſibiles, qui lingua Rutenica Cultky, Græca Coboli, Germanica Coboldi, vocantur: Hos Spiritus credunt habitare in occultis ædium locis, vel in congerie lignorum: nutriuntq; eos lautè omni ciborum genere, eo quod afferre ſoleant nutritoribus ſuis frumentum ex alienis horreis furto ablatum.

Cùm verò hi Spiritus alicubi habitare ac nutriri cupiunt, hoc modo ſuam erga patremfamilias voluntatem declarant. In domo congerunt noctu ſegmenta lignorum, & mulctris lacte plenis imponunt varia animalium ſtercora. Quod vbi paterfamilias animaduerterit, nec diſſipauerit ſegmenta, nec ſtercora è mulctris

eleterit, ſed de inquinato lacte cum omni familia ſua comederit, tunc illi apparere & permanere dicuntur.

Præterea Lituani & Samogitæ in domibus ſub fornace, vel in angulo vaporarij, vbi menſa ſtat, ſerpentes fouent, quos numinis inſtar colentes, certo anni tempore precibus ſacrificuli inuocant ad menſam. Hi verò exeuntes, per mundum linteolum conſcendunt, & ſuper menſam aſsident: Vbi poſtquam ſingula fercula delibarunt, rurſus deſcendunt, ſeq́; abdunt in cauernis. Serpentibus digreſsis, homines læti fercula illa prægustata comedunt, ac ſperant illo vno omnia proſperè ſibi euentura. Quod ſi ad preces ſacrificuli non exierint ſerpentes, aut fercula ſuper menſam poſita non delibauerint, tum credunt ſe anno illo ſubituros magnam calamitatem.

Adhac eædem gentes habent inter ſe ſortilegos, qui lingua Rutenica Burty vocantur, qui Potrimpum inuocantes, ceram in aquam fundunt, atq; ex ſignis ſiue imaginibus inter fundendum figuratis, pronunciant ac vaticinantur, de quibuscunq; rebus interrogati fuerint. Noui ipſe mulierculam, quæ cum diu reditum abſentis filij fruſtrà exſpectaſſet: erat enim filius ex Boruſsia in Daniam profectus: conſulit ſortilegum, à quo edocta eſt, illum naufragio periiſſe. Cera enim in aquam fuſa, expreſsit formam

mam fracta nauis, & effigiem reſupini hominis iuxta nauim fluitantis.

Apud Samogitas eſt mons ad fluuium Naſſam ſitus, in cuius vertice olim perpetuus ignis à Sacerdote conſeruabatur, in honorem ipſius Pargni, qui tonitruum & tempeſtatum potens à ſuperſtitioſa gente adhuc creditur. Hactenus de ſacrificijs.

Nunc de ritibus NVPTIARVM, funerum, & parentalium, narrabo non minus ridicula, quàm ſuperſtitioſa. Apud Sudinos, Curonenſes, Samogitas & Lituanos, nubiles puellæ multis in locis geſtant tintinnabulum, quod funiculo alligatum è cingulo dependet vſq; ad genua. Nec ducuntur, ſed rapiuntur in matrimonium, veterum Lacedæmoniorum more à Lycurgo inſtituto. Rapiuntur autem non ab ipſo ſponſo, ſed à duobus ſponſi cognatis. Ac poſtquam raptæ ſunt, tunc primum requiſito parentum conſenſu, matrimonium contrahitur.

Cùm nuptiæ iam celbrantur, ſponſa ducitur ter circa focum. Deinde in ſellam ibi collocatur. Sedenti ſuper ſellam pedes lauantur. Ea verò aqua, qua ſponſæ lauantur pedes, conſpergitur lectus nuptialis, ac tota ſupellex domeſtica. Conſperguntur item hoſpites, qui ad nuptias inuitati ſunt. Poſteà ſponſæ os oblinitur melle, & oculi teguntur velamine, velatis oculis ipſa ducitur ad omnes ædium fores, quas iubetur

contingere ac pulſare dextro pede. Ad ſingulas fores circumſpergitur tritico, ſiligine, auena, hordeo, piſis, fabis, & papauere. Qui enim ſequitur ſponſam, geſtat ſaccum plenum omni genere frugum: cumq́; illam circumſpergit, ait, nihil horum defuturum ſponſæ, ſi religionem piè coluerit, remq́; domeſticam curauerit ea diligentia, qua debet. His actis, aufertur ſponſa velamen ab oculis, & conuiuium celebratur.

Veſperi cùm ſponſa ad lectum deducenda eſt, inter ſaltandum ei abſcinduntur crines: quibus abſciſſis, mulieres imponunt ei ſertum, niueo linteolo adornatum, quod vxoribus geſtare licet, donec filium pepererint. Tam diu enim vxores pro virginibus ſe gerunt. Ad extremum introducitur in cubiculum, vbi pulſata & verberata conijcitur in lectum, ſponſoq́; traditur. Tum pro bellarijs afferunter teſticuli caprini, vel vrſini, quibus ipſo nuptiarum die commanducatis, coniuges creduntur fieri fœcundi. Hac de cauſa, nullum quoq; animal caſtratum illic ad nuptias mactatur.

In FVNERIBVS hic ſeruatur ritus à ruſticanis. Defunctorum cadauera veſtibus & calceis induuntur, & erecta locantur ſuper ſellam, cui aſſidentes illorum propinqui, perpotant ac belluantur: Epota cereuiſia, fit lamentatio funebris, quæ in lingua Rutenica ſic ſonat: Ha le le, le le, y protz ty mene vmarl? ij za tij nie

miel

miel ſzto yeſty, albo pity? y protz ty vmarl? Hale le, le le ÿ za tÿ nie miel kraſſÿe mlodzice? ÿ protz tÿ vmarl? Id eſt, Hei, hei mihi. Quare mortuus es? Num tibi deerat eſca aut potus? Quare ergò mortuus es? Hei, hei mihi. An non habuiſti formoſam coniugem? Quare ergò mortuus es? &c. Hoc modo lamentantes enumerant ordine omnia externa illius bona, cuius mortem deplorant: nempè, liberos, oues, boues, equos, anſeres, gallinas, &c. Ad quæ ſingula reſpondentes, occinunt hanc Næniam: Cur ergò mortuus es, qui hæc habebas?

Poſt lamentationem dantur cadaueri munuſcula, nempe, mulieri fila cum acu: viro linteolum, idq; eius collo implicatur. Cum ad ſepulturam effertur cadauer, pleriq; in equis funus proſequuntur, & currum obequitant, quo cadauer vehitur: eductisq; gladÿs, verberant auras, vociferantes Gey geythe begaythe peckelle, id eſt, aufugite vos Dæmones in infernum. Qui funus mortuo faciunt, nummos proÿciunt in ſepulchrum, tanquam viatico mortuum proſequentes. Collocant quoq; panem, & lagenam cereuiſiæ plenam ad caput cadaueris in ſepulchrum illati, ne anima vel ſitiat vel eſuriat. Vxor manè & veſperi, oriente & occidente ſole, ſuper exſtincti coniugis ſepulchrum ſedens vel iacens lamentatur diebus triginta. Cognati verò ineunt CONVIVIA die tertio, ſexto, nono, & qua-

& quadrageſimo. A FVNERE. Ad quæ conuiuia animam defuncti inuitant, precantes ante ianuam. In his conuiuijs, quibus mortuo parentant, tacitè aſſident menſæ tanquam muti, nec vtuntur cultris. Ad menſam verò miniſtrant duæ mulieres, quæ hoſpitibus cibum apponunt, nullo etiam cultello vtentes. Singuli de vnoquoq; ferculo aliquid ſub menſam iaciunt, quo animam paſci credunt, eiſq; potum effundunt. Si quid fortè deciderit de menſa in terram, id non tollunt, ſed deſertis (vt ipſi loquuntur) animabus relinqunt, manducandum, quæ nullos habent vel cognatos vel amicos viuentes, à quibus excipiantur conuiuio. Peracto prandio, ſacrificulus ſurgit de menſa, ac ſcopis domum purgat: animaſq; mortuorum cum puluere eijcit, tanquam pulices, atq; his precatur verbis, vt è domo recedant, Ielij pilij duſſicæ: nu&wen, nu&wen: hoc eſt, ediſtis ac bibiſtis animæ dilectæ, ite foras, ite foras. Poſt hæc incipiunt conuiuæ inter ſe colloqui & certare poculis. Mulieres viris præbibunt, & viri viciſſim mulieribus, ſeq; mutuo oſculantur.

De hac oblatione ciborum ſuper tumulos defunctorum, meminit etiam Auguſtinus ſermone 15. de Sanctis, cuius verba hæc ſunt: Miror cur apud quoſdam infideles hodiè tam pernicioſus error increuit, vt ſuper tumulos defunctorum cibos, & vina conferant, quaſi egreſſæ de corporibus ani-

bus animæ,carnales cibos requirant. Epula enim & refectiones carō tantùm requirit. Spiritus autem & anima ijs non indigent. Parare aliquis ſuis caris dicit, quod ipſe deuorat, quod præſtat ventri,imputat pietati,&c. Hactenus Auguſtinus.

Hæc,quæ de ſuperſtitioſis ritibus,& ceremonijs illarum gentium narraui,partim ipſe vidi, partim ab hominibus fide dignis audiui. Tu verò,præſtantiſsime vir,qui variarum rerum cognitione delectari ſolitus es.pro ea,qua excellis, humanitate, meum hoc qualecunq; ſcriptum ab homine tui amantiſsimo profectum,boni conſulas oro.

FINIS.

INDEX RERVM, ET LOCORVM MEMORABILIVM, QVÆ IN TOTO HOC LIBELLO CONTINENTUR, iuxta numerum paginarum.

A.

America an veteribus cognita fuerit, nec ne 7
eius longit. & latitudo 8
deſcriptio 201. 212
Auerrois 13
Auſtria 46
Aegentina 66
Albis 87
Arnſtadium 107
Alba regia 118
Attici cur autochthon. 132
Athenæ 132. 133. 134. &c.
Apollodori Bibliotheca 134
Atticæ fontes 134
Argolidis Amnes 136
Achaia 137
Aeſculapius cuius filius 138
Arcadia 139
montes & amnes 140
Aeliani varia hiſtoria 143
Aldus Manutius quis 143
Alexandri ſtupenda memoria 144
Antium 145
Ambroſius Calepinus 147
Apuli Regis potentia 148
Aquileia 149
Aurea legenda quid 150
Aſia minor 157
quæ Aſiæ minoris regiones Græcæ 163
Aſia maior, eiusq; vrbes 164. 165. &c.
Athenodori eloquentia 157
Arabia quotuplex 177. 178
Arabum in genere conſuetudines 179
Alchymiſtæ Arabes quales 180
Albania, & eius fertilitas 181
Africa, eiusq; vrbes 185. 186
Atlas qualis mons 187
Aegyptus beatiſſima terra 187
Alexandria 190. 191. &c.
Appion 192
Anſeres in arboribus nati è flore 206
Aues natæ è corticibus arborum, item è fungis 204
ἄλιμος herba 217

B.

Biblia Polyglotta 13

à quo

à quo excuſa 19
Belgicæ partes 22. 23. &c.
Baſilea 49
Buceri carmen 71
Brunſuiga 75
Biblia Arabica & Aethiopica 83
Benedictus Arias 84
Brandeburga 84
Buda 118
Bulgaria 119
Brunduſium 126
Bononia 145
Balanæ thermæ 146
Boſphorus Cimmerius 201
Bithynia 161
Britannia 204

C.

Circulorum gradus quot 3
Continens quid 5
Corduba vrbs 13
eius promontoria & mos puerperarum 20
Compoſtella 19
Ceruus immenſus 50
Cygnæa 70
Conradus Epiſcopus quomodo interfectus 67
Conſtantinopolis, & eius ſitus, ac magnitudo 121
122. &c.
Chryſoſtomus quanti fact⁹ 121
Cheronæa 128
Corinthus à quibus euerſa 137
Caſilinum 144
Coturnicum copia ingens 146
Coſta ſtupenda piſcis marini 148
Campania, eiusq; laus 146
Capua ibidem
Caria 158
Calchantis vatis obitus 159
Celene 160
Cappadocia 162
Chaldæa 177
Chryſe 208
Cuſco qualis vrbs 213
Creta Hecatópolis olim 217

D.

Dionyſij vox de eclipſi tempore paſſionis CHRISTI 134
Dianæ templum 158
incenditur 159
Danubius 85

E.

Europa 11
eius collatio cum Aſia & Africa 12
Exemplum inuſitatæ ſæuitiæ 39
Eraſti libri 56
Erphordia 68
Exemplum profani Monachi 70

Exemplum auaritiæ inſignis 109
Exemplum crudelitatis ſingularis 112
Euſtathius quis 124
Epidaurus 137
Elis quid 139
Elias Leuita quis 152
Epheſus 158
eius diſtantia ab Hieroſolymis 159
Exemplum ſtupendi roboris 216
Eubea 218

F.

Fames inaudita 32
Freiſtadia 35
Febris quartana quomodo curata ſit 56
Fuldenſis Bibliotheca 66
Francoforda ad Mœnum 67
Friburga 70
Fuggerorum Bibliotheca 140
Ferraria 145
Fortunatæ Inſulæ quæ 210
quando repertæ 211

G.

Gæographia quid 3
Gades 15
Geneua 22
Gallia, eiusq́; partes 21
quæ flumina 24
Germania 25
quotuplex, & quæ regiones 26.27.28.29.&c.
amnes celebriores 84 85.&c.
Germanica lingua quib. vocibus abundet 140
Goltperga 36
Glogauia 38
Grynæi Epicedion 49
Gelhuſa 68
Greuſena 107
Græcia 121.122.123.&c.
Græciæ florentis ſcriptores qui 140
Græcia verè ſic dicta quomodo diuidatur 120
Græcorum pugnæ quæ 131
Greichgoia qualis vox 141
Gregorij magni Papæ opera 143
Gothia 208
Georgius Valla Placentinus 147
Geber Arabs 179
quando vixerit 180
Gallicenæ 204

H.

Hiſpania 12
Hiſpalis vrbs 13
Hiſtoria animalium & ſtirpium Geſneri 49
Hippocratis Medicina qualis 56
Hamburga 73

Hercy-

Hercynia ſilua, eiusq; varia nomina 87
ſummaria deſcriptio 108
Horatij patria 147
Herodotus cur Thurius 148
Hermogenis ingenium 157
Homerus magnus vir 159
Homines Septentrionales quales 203
Hiberni veteres quales 204

I.

Iſthmus 5
Ioannes Morenbergius 32
Iacobus Monauius 34
Ioannes Haſelbach 47
Ingolſtadium 50
Iacobus Ebertus 83
Ilfelda 87
Ioannes Thalius 90
ad Neandrum ſcribit vnà cum alijs viris doctis 101. 102. &c.
Idolomania horribilis & triſtis 212
Inſulæ maiores quæ 215 216.&c.
Islebia 107
Ioannes Baſilius Rex qualis in ſubditos fuerit 111 112.&c.
quibusdam aures abſcindit: nonnullos verò pellibus inſutos dilacerari à canibus permittit 113
crudelior Turca 114
Inſignia veterum Regum Vngariæ 120
Italia 142
montes 153
amnes 154
Ionia qualis regio 158
India ac Inſulæ adiacentes 182.183.&c.
quæ via traducendi merces ex India 10
Inſulæ Oceani 202.203.&c.
Islandia 207
Ibycus Poëta Lyricus 216
Iouis ſepulcrum 217
Inſulæ maris Iberici 219

L.

Ludouicus Viues 15
Lugdunum 22
Leonhardus Fuchſius 65
Lubeca 73
Luneburga ibidem
Luſatia 84
Lappia orientalis in quantum diſtet à polo arctico 117.207
Lais Corinthia 137
Laurentium 145
Laconicæ montes 136
Lycius quis 158
Lydia 159
amnes & montes 160
Londinum 204
Lesbos vino generoſo elata 218

M.

Maſſylia 24
Miſnia 68
Miſna 70
Mersburga ibidem
Madeburga 75
Marchia 76
Mœnus 86
Moſcouia 110
templa &monaſteria 113
abundat feris & melle 116
Moſcouiticus Rex quomodo ducat vxorem 115
Moſcouiæ Superintendens Eccleſiarum quis 116
Macedoniæ regiunculæ 126
Methone 137
Megalopolis 139
Mediolanum 149
Martinus Cruſius 66
Mare mediterraneum vndè ſortiatur varia nomina 201
ſinus eiuſdem maris ibid.
Miletus 158
Mithridates rex Ponti quantus 161
Media 180
Memphis 189
Magellanica 210
Megellanus occumbit in prælio 210
Margaritarum ſtupenda magnitudo 210
Maria 198.199.&c.

N.

Nauigationes veterum 6.7.8
Luſitanorum & Venetorum 8
Neandri vita 36
Noribergæ ſitus 50
Noricum 84
Neccarus 87
Northuſa 90
Neapolis vrbs magnificentiſſima 146
Nazianzum 162
Nabathæi 178
Nilus quando incipiat creſcere 194
Nicolaus de Lyra quis 205

O.

Opiniones de Herculis columnis 20
Occittarum origo 22
Olympia 139
Ottomanzicum 161

P.

Poli eleuatio quid 4
Platonis verba de Atlantide 8
Philippi Hiſpaniarum potentia 9
Pſeudomartini hiſtoria 22
Pabeperga 67
Palatinatus 56
Praga 110
Pannonia 117
Pell

Pella vrbs 124
Phocidis fontes 128
Peloponeſi paradoxa, & regiunculæ 135. 136. 137. &c.
Patauium 152
Padua 154
Pamphilia 158
Phrygia qualis terra, & eius amnes, ac montes 160
Pruſa 162
Phœnicia & partes regionis Phœniciæ 168
Pontus Axenes 201
Peninſulæ quot 202

Q.

Quintilianus 15
Quinſai 209

R.

Regio quid 12
Rhetici iudicium de Theophraſto 56
Roma, & eius præconia, item quo interuallo diſtet ab Hieroſolymis 142

S.

Scholaſtica Theologia 21
Sprotta igne perit 40
Saganum incendio perit ib.
Spira 66
Sileſia 31
quæ officia contulit in Neandrum 41
Sueuia 55
Saxonia 73
Syntagma Heroicum, continens omnium gentium origines 77. 78. &c.
Sigismundus Strophius 107
Sarmatia, eiusq; regiones ac amnes celebriores 109 110. 119. &c.
Sclauonia 119
Stridon patria D. Hieronymi 110. 119
Stagyra 124
Stilpon Philoſophus 137
Sicyon qualis vrbs 138
Spira vrbs 141
Sardanapali Epicedion 157
Stockholmia vrbs Suetiæ 207
Siciliæ vrbes & ambitus 216

T.

Terræ & locorum cognitio cur vtilis 1
Terrarum orbis diuiſio 2. 11
eius deſcriptio quomodo cognoſcenda 5
Terræ forma, regiones & Zonæ 3
eius longitudo & latitudo tam ſuperiori, quàm noſtra ætate 4. 5. 6
quomodo à nobis circumiri poſſit 11
Terra Comenſis 19
Taſſilio 50
Theophraſto cur ab aliquibus

bus multum tribuatur 56
eius natiuitas & mors 65
Thuringia 68
Tranſiluania 118
Thraciæ montes & amnes 123.124.&c.
Theſſalonica 124
Theſſalica tempe 126
Theſſaliæ regiunculæ ibid.
Thebæ heptapylæ 128
Tarentum 148
Thalmud quid contineat 152
Tyana 162
Taurus mons, & varia eius nomina 164
Taprobana 209
Terræ Inſulæ factæ 219
Tenodos 221

V.

Vtyſſibo 18
Vratislauia 22
qui Doctores Eccleſiæ & Rectores Scholæ 23
Valeſia 50
Voitlandia 68
Viteberga 69
Vaccæ Epirodicæ inſigni magnitudine 126
Venetiæ 151

Z.

Zonæ quot 3.4
Zeila 208.

F I N I S.

LIPSIÆ,
Ex Officina Ty-
pographica Abra-
hami Lambergi.

Anno,

M. D. LXXXIX.

c
J589
N3490